

Godišnje izvješće
o rezultatima aktivnosti
Institucije ombudsmana za ljudska prava
Bosne i Hercegovine za 2021. godinu

GODIŠNJE IZVJEŠĆE
O REZULTATIMA AKTIVNOSTI
INSTITUCIJE OMBUDSMANA ZA LJUDSKA PRAVA
BOSNE I HERCEGOVINE ZA 2021. GODINU

Banja Luka, ožujak 2022. godine

Izdavač

Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine

78 000 Banja Luka/Akademika Jovana Surutke 13

e-mail: bl.ombudsman@ombudsman.gov.ba

www.ombudsman.gov.ba

Autori Izvješća

Ombudsmani:

Prof. dr. Ljubinko Mitrović: obrađivač predgovora (I), sažetka (II), poglavlja IV - Građanska i politička prava i poglavlja VIII - Prava djece

Dr. Jasminka Džumhur: obrađivač poglavlja III – Kapaciteti Institucije, poglavlja V – Pravosuđe i uprava, poglavlja VII – Odjeljenje za praćenje prava osoba lišenih slobode i poglavlja H – Diskriminacija

Nives Jukić: obrađivač poglavlja VI – Ekonomska, socijalna i kulturna prava, poglavlja IX – Prava osoba sa invaliditetom, poglavlja XI – Suradnja sa medijima i poglavlja XII – Suradnja sa organima i institucijama, NVO i civilnim sektorom

Tehnički uredio:

Dragan Perić, šef Odjeljenja za informacione tehnologije

KAZALO

I. PREDGOVOR	7
II. SAŽETAK.....	10
III. KAPACITETI INSTITUCIJE	20
3.1. Uvod.....	20
3.2. Pravni okvir.....	20
3.3. Unutarnja struktura i ljudski resursi	22
3.4. Status uposlenika i plaće	24
3.5. Prostor	26
3.6. Izazovi	29
IV. PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMANA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2021. GODINI	31
V. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA.....	34
5.1. Uvod.....	34
5.2. Pristup informacijama	36
5.2.1. Zakonodavstvo	36
5.2.2. Neodlučivanje u zakonom propisanom roku	37
5.2.3. Pravo na pristup informacijama u okviru postupaka inspekcijskog nadzora.....	42
5.2.4. Pravo na pristup informacijama u okviru natječajne procedure i radno-pravnih odnosa	44
5.2.5. Informiranost građana o pravu na pristup informacijama.....	46
5.2.6. Informacije iz djelokruga rada javnih organa i informacije o plaćama službenika	46
5.3. Pravo na imovinu	47
5.4. Policija.....	52
5.5. Inspekcije	58
5.6. Vladina i ministarska imenovanja	60
5.7. Migracije i azil	66
5.8. Sloboda okupljanja.....	73
5.9. Javne isprave	74
5.10. Odvjetništvo	75
5.11. Izorno zakonodavstvo	76
5.12. Zaštita uzbunjivača koji prijavljuju korupciju u institucijama Bosne i Hercegovine	77
5.13. Besplatna pravna pomoć	78
VI. PRAVOSUĐE I UPRAVA	79
6.1. Statistika.....	79
6.2. Pravosuđe	79
6.2.1. Pitanje izvršenja presuda.....	80
6.2.2. Duljina sudbenog postupka.....	82
6.2.3. Utjecaj pandemije COVID-19	90
6.3. Uprava	90
6.4. Žalbe u odnosu na tužiteljstvo.....	96
6.5. Pravobraniteljstvo.....	100
VII. EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA	101
7.1. Uvod.....	101

7.2 Radni odnosi	101
7.3. Zdravstvena zaštita.....	108
7.3.1. COVID – 19 i cijepljenje.....	113
7.4. Mirovine.....	115
7.5. Socijalna skrb.....	120
7.6. Komunalne usluge.....	122
7.7. Povratnička populacija.....	125
7.8. Obrazovanje	127
7.9. Ekologija i zaštita okoliša	129
VIII. ODJELJENJE ZA PRAĆENJA PRAVA OSOBA LIŠENIH SLOBODE	132
8.1. Uspostavljanje neovisnog preventivnog mehanizma.....	132
8.2. Postupanje po žalbama.....	133
8.2.1. Uvjeti boravka	133
8.2.2. Zdravstvena zaštita	135
8.2.3. Uvjetni otpust.....	138
8.2.4. Vanzavodske pogodnosti	139
8.2.5. Premještaj osuđenih osoba.....	141
8.3. Izvršavanje mjere pritvora	142
8.4. Posjeti ustanovama za izvršenje kaznenih sankcija	143
8.4.1. Zavod za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine	143
8.4.2. Posjeti Kazнено-popravnom zavodu Zenica	147
8.4.3. Posjet Kazнено-popravnom zavodu Tuzla	149
8.4.4. Posjet Kazнено-popravnom zavodu Sarajevo	150
8.5. Utjecaj pandemije COVID-19 na stanje u oblasti sprječavanja i prevencije torture	151
IX. PRAVA DJETETA.....	153
9.1. Uloga centara za socijalni rad u ostvarivanju prava djeteta.....	159
9.2. Pravo djeteta na zaštitu od nasilja u obitelji, zlostavljanja i zanemarivanja	160
9.2.1. Nasilje nad djetetom	161
9.2.2. Vršnjačko nasilje	164
9.2.3. Zabrana tjelesnog kažnjavanja djeteta	165
9.3. Djeca i KOVID-19	166
9.4. Djeca i cijepljenje.....	167
9.4.1. Djeca i cijepljenje protiv COVID-19.....	167
9.5. Položaj djece migranata	169
9.6. Prava djece u upravnim i sudbenim postupcima.....	170
9.6.1. Usvojenje	170
9.6.2. Pravo djeteta na odgovarajući životni standard	172
9.6.3. Problem izvršenja odluka sudova i organa uprave	173
9.7. Zdravstvena zaštita djeteta	177
9.8. Obrazovanje djece.....	179
9.9. Prava djece sa posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju	182
9.10. Djeca u sukobu sa zakonom.....	185
X. PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM.....	190
10.1. Uvod.....	190

10.1.1. Specijalno izvješće o efikasnosti zakonskih rješenja u oblasti profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini.....	191
10.2. Rad i zapošljavanje.....	191
10.2.1. Komentari na Zakon o ustanovama socijalne skrbi u Federaciji Bosne i Hercegovine	192
10.2.2. Mišljenje o Zakonu o roditeljima njegovateljima u Federaciji Bosne i Hercegovine	193
10.3. Poštivanje dostojanstva osoba sa invaliditetom	194
10.4. Funkcioniranje i rad organizacija osoba sa invaliditetom	194
10.5. Neovisno življenje i uključenost u zajednice	196
10.6. Participacija osoba sa invaliditetom i organizacija osoba sa invaliditetom	196
10.7. Inkluzivno obrazovanje	197
10.8. Smještaj u ustanove socijalne skrbi.....	198
10.9. Ostvarivanje socijalne skrbi i pravo na stambeno zbrinjavanje	199
10.10. Utjecaj COVID-19 na ostvarivanje prava osoba sa invaliditetom	200
XI. DISKRIMINACIJA.....	202
11.1. Postupanje po žalbama	202
11.1.1. Uporaba jezika	206
11.1.2. Diskriminacija po osnovu spola.....	207
11.1.3. Diskriminacija po osnovu invaliditeta	209
11.1.4. Teritorijalna pripadnost.....	210
11.2. Posebni oblici diskriminacije	211
11.2.1. Mobing.....	212
11.2.2. Premještanje na rad u drugo mjesto	216
11.3. Korištenje mehanizma sudbene zaštite	218
11.4. Situacijsko testiranje	219
11.5. Najveći izazovi u borbi protiv diskriminacije u doba pandemije COVID-19.....	219
11.6. Specijalno izvješće o govoru mržnje.....	221
11.7. Aktivnosti promocije.....	222
XII. SURADNJA S MEDIJIMA	225
XIII. SURADNJA S TIJELIMA I INSTITUCIJAMA, NVO I CIVILNIM SEKTOROM.....	228
13.1. Suradnja s tijelima i institucijama u Bosni i Hercegovini	228
13.2. Suradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci UN komitetima	229
13.3. Suradnja sa civilnim društvom	233
XIV. PREPORUKE OMBUDSMENA.....	237
ANEKS I. PREGLED PRORAČUNA ZA 2021. GODINU	261
ANEKS II. PREGLED OBVEZA PO ZAKONU O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA 2021.	262
ANEKS III. TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA.....	267

I. PREDGOVOR

Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija) jeste neovisna institucija koja je uspostavljena sa zadatkom da promovira dobru upravu i vladavinu prava, odnosno da štiti ljudska prava i osnovne slobode. Uspostavljena je prema Aneksima IV i VI Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini¹ (u daljem tekstu: Dejtonski sporazum) i Zakonu o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zakon o ombudsmanu)², a rad je započela 1996. godine.

Institucija je akreditirana u statusu "A" pred Globalnom alijansom nacionalnih institucija za ljudska prava (GANHRI), ranije Međunarodnim koordinacionim komitetom nacionalnih institucija za promociju i zaštitu ljudskih prava (ICC). Posljednja akreditacija izvršena je 24. studenog 2017. godine, i ona je potvrda neovisnosti i funkcioniranja Institucije sukladno s Pariskim principima³, te daje ombudsmanima mogućnost glasovanja u okviru GANHRI-a.

Institucija funkcionira na osnovu Zakona o ombudsmanu kojim su zagaranirani neovisnost i određeni okviri za strukturalno uređenje Institucije koji se odnose na promoviranje i zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Zakonom o ombudsmanu definiran je mandat, nadležnosti, ovlasti, kao i pravila postupanja Ombudsmana. Mandat Institucije je dodatno utvrđen slijedećim zakonima: Zakonom o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, u kojem je predviđeno da je Ombudsman za ljudska prava Bosne i Hercegovine centralna institucija za zaštitu od diskriminacije, te da može postupati prema svim fizičkim i pravnim licima⁴; zakonima o slobodi pristupa informacijama (za razinu Bosne i Hercegovine i entitetske razine vlasti)⁵ po kojima su Ombudsmani nadležni za poduzimanje odgovarajućih mjera koje imaju za cilj poštivanje pravila pristupanja informacijama i zakonima o vladinim, ministarskim i drugim imenovanjima (za razinu Bosne i Hercegovine i entitetske razine vlasti)⁶ po kojima su Ombudsmani nadležni za praćenje provođenja principa prigodom navedenih imenovanja, odnosno izdavanje mjera za poništavanje odluka i sl.

¹ Usvojen 21. studenog 1995. i ratificiran 14. prosinca 1995. .

² Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 32/2000, 19/2002, 35/2004 i 32/2006.

³ Pariski principi koje je 1993. usvojila Generalna skupština Ujedinjenih naroda na prijedlog Komiteta za ljudska prava iz 1992. odnose se na status institucija za ljudska prava u pogledu unaprjeđenja i zaštite ljudskih prava i predviđaju široku nadležnost istih u oblasti zaštite ljudskih prava. Radi se o minimalnim standardima koji pružaju smjernice za osnivanje, nadležnosti, dužnosti, sastav, uključujući pluralizam, neovisnost, način rada i kvazisudbene aktivnosti institucija za zaštitu ljudskih prava.

⁴ Članak 7. Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 59/2009 i 66/2016.

⁵ Čl. 21 i 22. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 28/2000, 45/2006, 102/2009, 62/2011 i 100/2013; Čl. 21. i 22. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 20/2001; Čl. 21. i 22. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 32/2001 i 48/2011.

⁶ Čl. 16 i 17. Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Savjeta ministara i drugim imenovanjima Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 7/2003 i 37/2003; Član 16. i 17. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, br. 12/2003, 34/2003 i 65/2013 i čl. 16. i 17. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 41/2003.

S ciljem zaštite prava građana, Ombudsmeni imaju obvezu da postupaju po pojedinačnim i grupnim žalbama građana ili djeluju *ex officio*, provode istražne postupke o povredama ljudskih prava, izdaju preporuke odgovornim organima za otklanjanje kršenja ljudskih prava, poduzimaju mjere na realiziranju izdatih preporuka i otklanjanju evidentnih kršenja ljudskih prava i osnovnih sloboda, obavještavaju fizičke i pravne osobe o njihovim pravima i obvezama, upoznaju fizičke i pravne osobe o mogućnostima sudbene i drugih oblika njihove zaštite, stranama u istražnom postupku predlažu pokretanje postupka medijacije i dr.

Sukladno sa Zakonom o ombudsmanu, Institucija početkom svake kalendarske godine dostavlja Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine Godišnje izvješće o rezultatima aktivnosti Institucije. Godišnje izvješće se javno prezentira i podnosi stručnoj javnosti, profesionalnim organizacijama, domaćim i međunarodnim organizacijama, civilnom društvu, medijima i građanima. U Godišnjem izvješću obvezno se navodi ukupan broj i narav primljenih žalbi, zatim broj žalbi koje Ombudsmeni nisu uzeli u razmatranje, kao i razlozi za to, te broj žalbi koje su bile predmet istražnog postupka, kao i nalazi postupajućih pravnikâ o tome. U Godišnjem izvješću prezentiraju se i podaci o broju izdatih preporuka Ombudsmana koje su prihvaćene od strane odgovornih organa vlasti, kao i statistički podaci koji se odnose na broj izdatih preporuka koje odgovorni organi nisu prihvatili, odnosno tzv. nerealizirane preporuke.

Strukturu Godišnjeg izvješća o rezultatima aktivnosti Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2021. godinu (u daljem tekstu: Godišnje izvješće za 2021. godinu) čine sljedeća poglavlja u oblastima ljudskih prava: Ostvarivanje građanskih i političkih prava; Praćenje i ostvarivanje ljudskih prava u oblasti pravosuđa i uprave; Ostvarivanje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava; Ostvarivanje prava osoba lišenih slobode; Ostvarivanje prava djece – u okviru ovog poglavlja ukratko su prezentirani i najvažniji dijelovi Specijalnog izvješća o ostvarivanju prava djeteta na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini i Specijalnog izvješća o stanju u ustanovama u kojima su smještena djeca u sukobu sa zakonom; Ostvarivanje prava osoba sa invaliditetom - u okviru ovog poglavlja ukratko su prezentirani i najvažniji dijelovi Specijalnog izvješća o efikasnosti zakonskih rješenja o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini; Eliminiranje svih oblika diskriminacije sukladno sa Zakonom o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine - u okviru ovog poglavlja ukratko su prezentirani i najvažniji dijelovi Specijalnog izvješća o govoru mržnje u Bosni i Hercegovini i Ostvarivanje prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina.

S obzirom na ograničenost finansijskih resursa, Ombudsmeni su odlučili da sukladno odredbama Zakona o zabrani diskriminacije, Izvješće o pojavama diskriminacije uvrste kao posebnu cjelinu u ovom godišnjem izvješću.

Uz navedena poglavlja, Godišnje izvješće sadrži i predgovor, zatim sažetak, te statističke podatke o postupanju Institucije u 2021. godini (u okviru ovog poglavlja prezentirani su i podaci o broju izdatih preporuka), poglavlje o suradnji Institucije sa medijima, kao i poseban dio koji se odnosi na suradnju Institucije sa organima i institucijama, NVO i civilnim sektorom.

Ombudsmani u smislu ovog godišnjeg izvješća i Zakona o ombudsmanu jesu tri osobe koje čine Instituciju. Ovu dužnost u vremenu koje obuhvata ovo izvješće obavljali su: prof. dr. Ljubinko Mitrović, dr. Jasminka Džumhur i Nives Jukić.

Ombudsmani Bosne i Hercegovine

Prof. dr. Ljubinko Mitrović

Dr. Jasminka Džumhur

Nives Jukić

II. SAŽETAK

Institucija je organizirana prema teritorijalnom i funkcionalnom principu. Sjedište Institucije je u Banjoj Luci, a područne kancelarije se nalaze u Sarajevu, Mostaru i Brčkom, uz Terensku kancelariju u Livnu. Prethodnih godina, a po principu organiziranja kancelarijskih dana pravnici Institucije obavljali su svoje poslove i u Tuzli, Bijeljini, Doboju, Grahovu, Drvaru, Kupresu, Glamoču i Bihaću. U tijeku 2021. godine zbog pandemije COVID-19 kancelarijski dani nisu održavani.

U Instituciji trenutno radi 61 uposlenik, i to 34 diplomirana pravnik (od toga tri su ombudsmana) i 27 zaposlenih iz kategorije administrativnog i tehničkog osoblja. U Sjedištu Institucije u Banjoj Luci trenutno su uposlena 23 uposlenika (od toga jedan ombudsman i devet pravnik), u Područnoj kancelariji u Sarajevu 28 uposlenika (od toga dvije ombudsmanke i 15 pravnik), u Područnoj kancelariji u Mostaru četiri uposlenika (dva diplomirana pravnik), Područnoj kancelariji u Brčkom tri uposlenika (sva tri diplomirani pravnici) i Terenskoj kancelariji u Livnu tri uposlenika (dva diplomirana pravnik). Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta sistematizirano je 90 radnih mjesta (87 uposlenika i tri ombudsmana). Nepopunjeno je 29 radnih mjesta (od toga, osam rukovodnih).

Prema funkcionalnom principu, Institucija je organizirana u osam odjeljenja, i to po oblastima ljudskih prava: Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava djece (čine ga tri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a dva u Područnoj kancelariji u Sarajevu), Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom (čine ga četiri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, dva u Područnoj kancelariji u Sarajevu i jedan u Područnoj kancelariji u Mostaru), Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina (nema uposlenih), Odjeljenje za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava (čini ga sedam diplomiranih pravnik od kojih se tri nalaze u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a četiri u Područnoj kancelariji u Sarajevu), Odjeljenje za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava (čine ga tri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a dva u Područnoj kancelariji u Sarajevu), Odjeljenje za eliminiranje svih oblika diskriminacije (čine ga tri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a dva u Područnoj kancelariji u Sarajevu), Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode (čine ga dva diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a jedan u Područnoj kancelariji u Sarajevu) i Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi (čine ga četiri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, dva u Područnoj kancelariji u Sarajevu i jedan u Područnoj kancelariji u Mostaru).

Gorući problem u radu Institucije, uz evidentan nedostatak osoblja (prije svega diplomiranih pravnik), jeste krajnje loše stanje radnih prostora (dodatan problem posljednjih dvije godine predstavlja i epidemiološka situacija prouzročena koronavirusom).

Sjedište Institucije se nalazi u Banjoj Luci, ul. Akademika Jovana Surutke broj 13. Prostorije u kojima se obavljaju poslovi nalaze se od 2014. godine na IV i V katu zgrade koja je te godine

njezinim većim dijelom kupljena za potrebe zajedničkih institucija. Prostor je Instituciji dodijeljen Odlukom Savjeta ministara BiH, broj: 8/15 od 11.02.2015. godine, prema kojoj Institucija ombudsmana za ljudska prava koristi kancelarije na četvrtom katu ukupne radne površine 144,86 m², kao i kancelarije na petom katu ukupne površine 144,31 m². Zaposleni u Sjedištu Institucije (ukupno 23 uposlena) su raspoređeni u šest kancelarija (ukupna kvadratura radnog prostora kojim raspolažemo u Sjedištu iznosi 289,17 m², a u tu kvadraturu ulaze i hodnici, stubište i higijenski čvorovi), s tim što na kancelarijski prostor otpada 207,54 m². Prosječna površina kancelarijskog prostora po uposlenom iznosi 9,02 m² ($207,54 : 23 = 9,02$ m², ne računajući volontere, i uz činjenicu da u tom prostoru uz jednog ombudsmana radi i pet rukovoditelja koji imaju pravo na dodatni prostor, odnosno standard prostora po rukovoditelju iznosi 15 m²).

Neometano obavljanje poslova, a posebno kadrovsko jačanje Institucije prosto je nemoguće u trenutnim uvjetima, jer u svim kancelarijama (izuzev kancelarije koju koristi ombudsman za ljudska prava Bosne i Hercegovine iz reda srpskog naroda) kojima raspolažemo svakodnevno boravi po četiri ili čak pet uposlenih (primjera radi, u dvije kancelarije veličine od po 27,86 m² trenutno radi devet pravnika, što znači da na svakog pravnika otpada svega šest m²).

Uz navedeno, problem predstavlja i održavanje svakodnevnih radnih sastanaka, konferencija za novinare, prijema stranaka i gostiju, sjednica ombudsmana i sličnih aktivnosti koje se u nedostatku vlastite sale za sastanke održavaju, u pravilu, u kancelariji koju koristi ombudsman za ljudska prava Bosne i Hercegovine iz reda srpskog naroda.

Područna kancelarija Sarajevo nalazi se u ulici Dubrovačka 6 – ukupan radni prostor površine 316,18 m². Prostorije u kojima se obavljaju poslovi nalaze se od 2018. godine na II katu i u prizemlju zgrade u kojoj je smješteno 14 institucija Bosne i Hercegovine. Prostor je Instituciji dodijeljen Odlukom Savjeta ministara BiH, broj: 24/18 od 18.01.2018. godine.

Prema Odluci Instituciji ombudsmana dodijeljeno je devet kancelarija na II katu i jedna arhivska kancelarija ukupne površine 240,34 m², od čega je kancelarijski prostor površine 214,50 m². Naknadno je Instituciji dodijeljen prostor u prizemlju površine 75,84 m², od čega je kancelarijski prostor 63,10 m² i za koji Institucija nije nikada dobila odluku. Dakle, ukupan radni prostor je 316,18 m², dok je kancelarijski prostor ukupne površine 277,60 m². U navedenom prostoru su trenutno smještene dvije ombudsmanke, 27 zaposlenih i tri volontera. Prosječna površina kancelarijskog prostora po uposlenom iznosi 9,57 m² ($277,60 : 29 = 9,57$ m², ne računajući volontere, i uz činjenicu da u tom prostoru uz dvije ombudsmanke rade i četiri rukovoditelja koji imaju pravo na dodatni prostor, odnosno standard prostora po rukovoditelju iznosi 15 m²).

Ombudsmani su prigodom dodjeljivanja prostora ukazali nadležnim da ovaj prostor nije adekvatan i da bi se pitanje prostora trebalo rješavati zajedno sa prostorom za Glavnu službu za reviziju institucija Bosne i Hercegovine.

U Područnoj kancelariji Sarajevo svakodnevno boravi u kancelarijama po tri-četiri uposlena, a u dvije kancelarije koje su međusobno spojene, tako da se jedna koristi kao hodnik površine od po 19 m² radi šest pravnika, što znači da po pravniku otpada nešto više od šest m².

Zgrada posjeduje lift i dostupna je osobama sa invaliditetom, ali uz predhodnu najavu Službi za zajedničke poslove kako bi otvorili drugi ulaz.

Uz navedeno, problem predstavlja i održavanje svakodnevnih radnih sastanaka, konferencija za novinare, prijema stranaka i gostiju, sjednica ombudsmana i sličnih aktivnosti koje se u nedostatku vlastite sale za sastanke održavaju, u pravilu, u kancelariji koju koriste ombudsmanke za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

Područna kancelarija Mostar – kancelarijski prostor ukupne površine 61,62 m². Instituciji je navedeni prostor dodijeljen na korištenje odlukom Savjeta ministara BiH broj: 71/15 od 17.06.2015. godine. Kod dodjele prostora ombudsmani su ukazali da ovaj prostor nije adekvatan za Instituciju. Institucija navedeni prostor koristi bez naknade. Prostor se sastoji od jedne kancelarije. Uposleni u kancelariji koriste zajednički toalet koji dijele sa drugim institucijama. U navedenom prostoru su trenutno smještene četiri uposlenika i jedan volonter. Prosječna površina po uposleniku iznosi 15,40 m² (ne računajući volontere). Zgrada ne posjeduje lift, niti je dostupna osobama sa invaliditetom.

Područna kancelarija Brčko distrikt BiH – kancelarijski prostor ukupne površine 52 m². Instituciji je ovaj prostor dodijeljen na korištenje odlukom Skupštine Brčko distrikta BiH. Institucija navedeni prostor koristi bez naknade. Prostor se sastoji od dvije kancelarije i prostorije za prijem stranaka. Zajednički toalet se dijeli sa drugim institucijama. U navedenom prostoru su trenutno smještene tri uposlenika. Prosječna površina po uposleniku iznosi 17,33 m². Zgrada ne posjeduje lift i nije dostupna osobama sa invaliditetom.

Terenska kancelarija Livno – kancelarijski prostor ukupne površine 70 m². Institucija plaća troškove zakupa ovog prostora u iznosu od 900,00 KM mjesečno i troškove režija u iznosu od 200,00 KM mjesečno. Prostor se sastoji od dvije kancelarije i prostorije za prijem stranaka. Zajednički toalet se dijeli sa drugim institucijama. U navedenom prostoru su trenutno smještene tri uposlenika. Prosječna površina po uposleniku iznosi 23,33 m². Zgrada ne posjeduje lift i nije dostupna osobama sa invaliditetom.

Slično prethodnim godinama, i u 2021. godini Ombudsmani su registrali najveći broj žalbi koje se odnose na kršenje građanskih i političkih prava, uključujući pravosuđe i upravu, te ekonomskih i socijalnih prava. Podnesene žalbe ukazuju da je građanima otežan pristup efikasnom pravosuđu, zaposlenju, socijalnim pravima, a često su ove povrede prouzročene visokim stupnjem siromaštva⁷, korupcijom te migracijama stanovništva. Kada je riječ o migracionim procesima, sve je više indikatora koji ukazuju na permanentan odlazak mladih i obrazovanih građana iz Bosne i Hercegovine, što svakako zahtijeva poduzimanje adekvatnih i žurnih mjera u cilju zaustavljanja ovog procesa⁸. S druge strane, Bosna i Hercegovina se i dalje

⁷ Kao posljedica velike stope neuposlenih, malih mirovina, najmanje, odnosno prosječnih plaća koje su daleko ispod zvanične potrošačke korpe, stope PDV kojom su podjednako oporezive i osnovne životne namirnice i najluksuznija roba, velikih socijalnih razlika između najvećeg broja stanovnika i male grupe građana koja imaju izuzetno velika primanja, nejednakih socijalnih davanja koja zavise od mjesta prebivališta i dr..

⁸ Uz navedene, tu su i problemi koji se odnose na potrebu potpune depolitizacije procesa zapošljavanja, zatim žurnost reforme obrazovanja, znatno podizanje razine pomoći i podrške nerazvijenim općinama.

suočava, kao zemlja tranzita, sa velikim priljevom neregularnih migranata⁹, što također zahtijeva da vlasti u Bosni i Hercegovini poduzmu efikasnije mjere u cilju unaprjeđenja stanja u ovoj oblasti.

Prema saznanjima ombudsmana zasnovanim na konkretnim žalbama registriranim u Instituciji, i tijekom 2021. godine, u Bosni i Hercegovini najugroženije kategorije stanovništva bile su: mladi, svakako zbog nemogućnosti zapošljavanja, umirovljenici¹⁰, osobe sa invaliditetom, obitelji sa jednim roditeljom, djeca, posebno u određenim životnim situacijama poput konfliktnih rastava svojih roditelja, te uposleni u pojedinim granama gospodarstva sa iznimno niskim primanjima, kao što su ugostiteljstvo, trgovina, neke proizvodne djelatnosti i dr.

U tijeku 2021. godine u bazi predmeta Institucije ukupno je registrirano 2.946 žalbi, što je u odnosu na 2020. godinu kada je registrirano 2.716 žalbi, nominalno povećanje za 230 žalbi, odnosno 8,47%. U izvještajnom razdoblju izdato je ukupno 315 preporuka (u 331 predmetu), što u odnosu na 2020. godinu kada je registrirano 270 preporuka u 312 predmeta predstavlja povećanje od 45 preporuka, od čega je 112 u potpunosti realiziranih, četiri djelomično realizirane i 60 preporuka po kojima je ostvarena suradnja sa Institucijom. Ombudsmane posebno zabrinjava činjenica da je i dalje velik broj preporuka po kojima nema nikakvog regiranja (74) odgovornog tijela/organa.

U Odjeljenju za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava registrirane su 904 žalbe i izdato 129 preporuka, a s obzirom na broj predmeta iz prethodnih godina Odjeljenje je imalo ukupno u radu 1.468 predmeta. Žalbe su registrirane prema povredi prava na koju se odnose, i to: pristup informacijama 304, policija 158, vladina i ministarska imenovanja 127, imovinsko-pravni odnosi 123, inspekcije 72, besplatna pravna pomoć 33, javne isprave 27, migracije i azil 25, ratna šteta 18, mediji i sloboda informiranja devet, predmeti korupcije šest, vjerske slobode i religija tri i sloboda okupljanja dva¹¹.

I 2021. godina bila je godina pandemije COVID-19. I u ovoj godini, od strane nadležnih organa vlasti svih razina poduzimane su adekvatne mjere, prije svih cijepljenje građana, koje su imale za cilj suzbijanje širenja virusa. Pojedinim mjerama dolazilo je i do ograničavanja ljudskih prava, ali sa stanovišta Institucije ne i u tolikoj mjeri da bi bila neophodna naša intervencija. S druge strane, posljedice pandemije su se osjetile u svim sferama života, a posebne probleme imali su gospodarski subjekti koji su svojim zalaganjem nastojali vratiti svoje poslovne rezultate na

⁹ Portparol Agencije Ujedinjenih naroda za izbjeglice UNHCR-a za Jugoistočnu Europu Neven Crvenković definirao je migranate i izbjeglice koji su u državu ušli na neregularan način, bez potrebnog odobrenja ili dokumenata koji se traže sukladno s propisima o imigracijama, kao neregularne migrante a ne ilegalne, što ima određenu, i netočnu, pomalo "kriminalnu" konotaciju. Termin, neregularni migrant koriste svi organi i institucije UN-a, EU i Savjeta Europe. Za najveći broj ovih lica ombudsmani su u Specijalnom izvješću o stanju u oblasti migracija u Bosni i Hercegovini usvojili termin neregularni migranti, jer se u većini slučajeva radi o stranim državljanima koji su u Bosnu i Hercegovinu ušli ili ulaze bez ikakvih identifikacionih dokumenata, na mjestima koja nisu predviđena za prelazak državne granice što predstavlja kršenje pravnih propisa Bosne i Hercegovine i nije sukladno s procedurama nadležnih organa u Bosni i Hercegovini u pogledu ulaska stranaca u zemlju.

¹⁰ Trend odlaska mladih, ova kategorija stanovništva osjetit će nešto kasnije kada fondovi za mirovine postanu prazni.

¹¹ Ljudska prava pripadaju svakom licu, bez obzira na državljanstvo, prebivalište, spol nacionalno ili etničko podrijetlo, boju kože, vjeru, jezik ili bilo koji drugi status.

razine iz prethodnih godina. I u ovoj godini nastavili smo praksu objavljivanja svih izdatih preporuka kojima smo istodobno informirali najširu javnost¹².

Trend obraćanja građana Instituciji u svezi sa pitanjima koja su shodno Zakonu o ombudsmanu izvan nadležnosti Institucije i dalje je prisutan. Tako podnosioci žalbi od Institucije u konkretnim predmetima nerijetko traže meritorno odlučivanje, besplatnu pravnu pomoć, donošenje odluke u drugom stupnju, preuzimanje uloge parnične stranke u postupku, podnošenje tužbe, pokretanje postupka pred nadležnim sudovima (parničnog, prekršajnog i dr.).

Ombudsmeni iskazuju posebnu zabrinutost zbog činjenice da pojedini zastupnici tijela/organa vlasti svih razina, sudovi, javne ustanove i dalje, u pojedinačnim slučajevima krše odredbe Zakona o ombudsmanu i druge relevantne zakone. S druge strane, inertnim odnosom spram Institucije, izostankom suradnje pojedinih zastupnika vlasti sa Institucijom, posebice u odnosu na donesene preporuke Institucije, nepoduzimanjem aktivnosti neposredno višeg organa u cilju pune implementacije preporuka Institucije, za posljedicu ima dalje kršenje ljudskih prava i osnovnih sloboda građana.

Tijekom 2021. godine u Odjeljenju za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi zaprimljena su 774 predmeta, što iznosi 26,3% u odnosu na ukupan broj zaprimljenih predmeta. U odnosu na 2020. godinu zaprimljeno je 10,41% predmeta više. Ovo odjeljenje je u radu imalo ukupno 1.147 predmeta, uključujući 373 predmeta prenesena iz prethodnih godina, a okončano je 809 predmeta.

Ukupan broj predmeta zaprimljenih u odnosu na pravosuđe jeste 427 i predstavlja povećanje za 59 predmeta (16,03 %) u odnosu na 2020. godinu. Najveći broj žalbi u oblasti pravosuđa zaprimljen je u odnosu na sljedeće sudove: Općinski sud Livno - 50; Općinski sud Sarajevo – 28; Osnovni sud Banja Luka - 27; Županijski/Kantonalni sud Livno – 22; Kantonalni sud Sarajevo - 20; Općinski sud Tuzla - 16; Okružni sud Banja Luka - 16; Općinski sud Mostar – 10 i Općinski sud Doboje - osam. Ovi statistički podaci su indikator da bi nadležni organi, prije svega Ministarstvo pravde Republike Srpske, Federalno ministarstvo pravde i Visoki sudbeni i tužiteljski savjet BiH, trebali razmotriti mogućnost uvođenja dodatnih mjera u cilju povećanja efikasnosti ovih sudova, imajući u vidu i populaciju stanovništva za koju su ovi sudovi nadležni, ali uzevši u obzir i druge relevantne parametre.

U odnosu na Bosnu i Hercegovinu, Europski sud bilježi povećanje obraćanja građana vezano za neizvršenje odluka sudova, te kako se radi o istom činjeničnom i pravnom osnovu često donosi odluku o spajanju predmeta. Poseban problem predstavlja izvršenje sudbenih odluka na teret proračuna. Iako je uspostavljen redoslijed izvršenja odluka, obujam stvorenih obveza u odnosu na planirana proračunskih sredstva očito je nedostatan u svim proračunima što dovodi do kašnjenja u izvršenju i kršenja članka 6 Europske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama.

Kada je riječ o duljini trajanja sudbenih postupaka, žalbe zaprimljene u Instituciji mogu se grupisati u nekoliko kategorija:

¹² Objave putem veba (weba).

- sudovi postupe u predmetu u tijeku postupka istraživanja od strane Institucije;
- postupanje po izdatoj preporuci Ombudsmana;
- dostavljanje izjašnjenja u kojem se navode razlozi kašnjenja u postupanju koji se najčešće vežu za veliki broj predmeta koje se nalaze u radu u sudu i da se predmeti rješavaju kronološki, sukladno sa Planom rješavanja predmeta, a koji su dobili od strane VSTS-a za 2021. godinu;
- sudovi se izjasne da predmete rješavaju po Planu rješavanja predmeta, ali ne navedu kada se može očekivati da će konkretni predmet biti riješen.

Najveći problem predstavlja duljina sudbenog postupka, u odnosu na predmete sa oznakom žurnosti, kao što su radni sporovi, konfliktne rastave ili povjeravanje djeteta na staranje nakon rastave braka iako se ovi predmeti prema Obiteljskom zakonu Federacije Bosne i Hercegovine smatraju žurnim.

Žalbe zaprimljene u Instituciji često ukazuju da su žalitelji: starije osobe; osobe sa zdravstvenim teškoćama ili u stanju socijalne potrebe kojima traženje sudbene zaštite dodatno otežava stanje u kojem se nalaze. Organi u odnosu na koje se pokreću upravni sporovi su: centri za socijalni rad, resorna ministarstva u oblasti socijalne i zdravstvene skrbi, fondovi mirovinsko-invalidskog osiguranja, Institut za medicinsko vještačenje, općine i dr.

Pandemija COVID-19 je imala značajan utjecaj na djelovanje pravosudnih organa, što je posebno izraženo u slučajevima nasilja u obitelji, konfliktnih rastava i sl. Zakazane rasprave se odgađaju zbog bolesti nositelja pravosudnih funkcija, ali i stranaka u postupku i njihovih zastupnika.

Odjeljenje za ekonomska, socijalna i kulturna prava zaprimilo je 768 predmeta. S obzirom na broj predmeta prenesenih iz ranijih godina, ovo Odjeljenje je imalo ukupno u radu 1.147 predmeta. Zaprimljene žalbe odnosile su se na povrede prava iz radnog odnosa 261, zatim slijede žalbe koje se odnose na mirovine 158, komunalne usluge 135, socijalna skrb 68, zdravstvo 79, obrazovanje 51, ekologija i zaštita okoliša 11 i javni prihodi četiri. Najveći broj izdatih preporuka prema kategorijama odnosio se na povredu prava iz radnih odnosa, povredu prava iz zdravstvenog osiguranja, mirovinskog osiguranja, ekologije i zaštite životnog okoliša, komunalnih usluga, socijalne skrbi i obrazovanja.

Kada su u pitanju radni odnosi, najčešće se u žalbama ukazuje na nepravilnosti u svezi provođenja natječajnih procedura, probleme u svezi sa neredovitim uplaćivanjem doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje, nezakonito otkazivanja ugovora o radu, nezakonitosti u reguliranju prava uslijed otkaza ugovora o radu (optremnina, naknada za neiskorišteni godišnji odmor), nemogućnost napredovanja u radnoj organizaciji, itd.

Također, tijekom izvještajne godine Ombudsmani su primijetili i da se broj zaprimljenih žalbi povećava u situacijama kada u javnim poduzećima dolazi do smjene, odnosno imenovanja novog

rukovodstva, nakon čega nerijetko dolazi do promjena i donošenja novih internih akata o sistematizaciji radnih mjesta u javnim poduzećima, a što je uzrok povećanog prijema žalbi¹³.

Analizom žalbi koje je Institucija zaprimila tijekom 2021. godine (79 žalbi¹⁴) utvrđeno je da se žalbe uglavnom odnose na nemogućnost ostvarivanja zdravstvene zaštite zbog neuplaćivanja doprinosa za zdravstveno osiguranje od strane poslodavaca, pogrešnog načina obračuna stope doprinosa za zdravstveno osiguranje, teškoća u ostvarivanju prava na namirivanje troškova pruženih zdravstvenih usluga, nemogućnost pristupa određenim zdravstvenim uslugama radi usloženih okolnosti prouzročenih pandemijom COVID-19, probleme pri ostvarivanju prava na pružanje žurne medicinske pomoći, probleme u ostvarivanju prava u svezi sa reproduktivnim zdravljem, primjedbe u svezi sa cijepljenjem protiv COVID-19 itd.

Podnesene žalbe iz oblasti mirovina najčešće se odnose na dugotrajnost prvostupanjskih i drugostupanjskih postupaka po podnesenim zahtjevima za priznavanje prava na mirovinu. Zatim, slijede žalbe koje ukazuju na probleme na koje građani nailaze u slučajevima ostvarivanja prava na srazmjernu mirovinu, kada su radni staž stekli u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i u drugim državama, neuplaćivanje doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje, neplaćanja razlike mirovina i dr.

Kod ostvarivanja socijalne pomoći značajno veći broj od broja predmeta bili su neposredni kontakti uposlenih u Instituciji sa građanima koji su dolaskom u naše kancelarije, zapravo, tražili pomoć jer su ostali bez posla, nemaju adekvatna primanja za svoju obitelj, nemaju stan niti mogućnost plaćanja stanarine i dr.

Ombudsmani su u izvještajnom razdoblju zaprimili 11 žalbi koje su se odnosile na oblast ekologije, odnosno zaštite okoliša, a izdate su i tri preporuke. Bosna i Hercegovina je ratificirala brojne konvencije i protokole¹⁵, iz ove oblasti, ali se i dalje bilježi niska razina osviještenosti javnih organa, kao i građanstva o značaju i ulozi zdrave životne sredine na blagostanje čovjeka.

Bosna i Hercegovina još nije izvršila obvezu uspostavljanja preventivnog/nacionalnog mehanizma sukladno obvezama preuzetim ratificiranjem Opcionog protokola uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka.

Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode je svoj rad uskladilo u odnosu na stanje izazvano koronavirusom i u odnosu na mjere koje su donosili nadležni organi. Posjeti kazneno-popravnim ustanovama su ograničeni radi sprječavanja širenja pandemije i uz strogo pridržavanje mjera nadležnih institucija. U okviru izvršavanja svoga mandata Ombudsmani su posebnu pozornost posvetili monitoring implementaciji mjera donesenih radi prevencije pandemije COVID-19 i njezinog utjecaja na ostvarivanje ljudskih prava osoba čija sloboda kretanja je ograničena odlukama nadležnih organa.

¹³ Ž-SA-04-726/21 – žalba Grupe državnih službenika iz Gradske uprave Grada Sarajeva

¹⁴ Na dan 1.12.2021. .

¹⁵ Okvirna konvencija UN-a o klimatskim promjenama, Protokol iz Kyota, Konvencija o kontroli prekograničnog kretanja opasnog otpada i njegovog odlaganja, Konvencija UN-a o biološkoj raznolikosti, Arhuška konvencija, Protokol iz Kartagene o biološkoj sigurnosti, Protokol o vodi i zdravlju itd.

Statistički podaci pokazuju da je tijekom 2021. godine u ovom Odjeljenju zaprimljena 91 žalba, što je u odnosu na 2020. godinu smanjenje za jednu žalbu. U 2021. godini najveći broj žalbi je registriran u odnosu na Zavod za izvršenje kazneno-pravnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH – 21; Kazneno-popravni zavod Zenica - 16; Kazneno-popravni zavod Tuzla – 11, dok je u odnosu na Kazneno-popravni zavod Banja Luka, Kazneno-popravni zavod Bihać, Kazneno-popravni zavod Orašje i Kazneno-popravni zavod Sarajevo registrirano po pet žalbi; Kazneno-popravni zavod Foča i Kazneno-popravni zavod Mostar - po tri žalbe, te Kazneno-popravni zavod Bijeljina, Kazneno-popravni zavod Busovača, Kazneno-popravni zavod Doboj i Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo - po dvije žalbe.

Analiza dostavljenih žalbi pokazuje da se najveći broj žalbi odnosio na ostvarivanje adekvatne zdravstvene zaštite u ustanovama u koje se smještaju osobe lišene slobode, uvjete smještaja i tretmana, korištenje vanzavodskih pogodnosti, te ostvarivanje prava na premještaj u drugu ustanovu. U tijeku 2021. godine izdata je jedna preporuka.

Zastupnici Institucije tijekom 2021. godine posjetili su sljedeće kazneno-popravne ustanove: Zavod za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine, KPZ Zenica, KPZ Tuzla, KPZ Sarajevo, KPZ Banja Luka, KPZ Istočno Sarajevo i KPZ Doboj. Nažalost, zbog ograničenih kapaciteta Institucije, ali i pandemije COVID-19, u 2021. godine nije izvršen posjet nijednoj policijskoj stanici, dok su izvršena dva posjeta Privremenom prihvatnom centru za migrante Ušivak.

U Odjeljenju za praćenje ostvarivanja prava djece tijekom 2021. godine registrirano je ukupno 190 žalbi što je u odnosu na 2020. godinu kada su registrirane 183 žalbe smanjenje za sedam žalbi, ili 3,83 %. U 17 predmeta u kojima je utvrđeno kršenje prava djeteta, Ombudsmani su izdali 15 preporuka.

Analizirajući žalbe koje su zaprimljene tijekom izvještajne godine evidentno je da su se najčešće odnosile na rad centara za socijalni rad, zatim rad sudova, tužiteljstava, obrazovnih ustanova, inspeksijskih organa, ali i drugih nadležnih tijela/organa uprave. Znatno broj žalbi u izvještajnoj godini ticao se i ostvarivanja prava djece u vrijeme pandemije.

Ombudsmani u svom radu posebnu pozornost posvećuju zaštiti prava djeteta kroz rad Odjeljenja za praćenje ostvarivanja prava djece. Rad ovog Odjeljenja u funkciji je zaštite, odnosno ostvarenja i afirmiranja prava i sloboda djece.

Katalog dječjih prava, kako su ona utvrđena UN konvencijom, uređuje se i nizom zakonskih i podzakonskih propisa donesenih za razine entiteta, Brčko distrikta i županija/kantona poput zakona o osnovnom, srednjem i visokom obrazovanju, zakona o zdravstvenoj zaštiti, zakona o socijalnoj skrbi, zakona o postupanju s djecom i maloljetnicima u kaznenom postupku, itd. Sve to stvara dodatne poteškoće u ostvarivanju principa jednakog pristupa pravima svakog djeteta u BiH što je posebno izraženo u Federaciji BiH (najveći broj prava djeteta propisuje se županijskim/kantonalnim zakonima).

U okviru ovog poglavlja prezentirali smo i dvije inicijative za izmjenu zakona koje, po nama, zaslužuju posebnu pozornost. Također, u ovom poglavlju mogu se naći i najvažniji dijelovi i

preporuke iz dva specijalna izvješća koja smo radili u 2021. godini: Specijalnog izvješća o ostvarivanju prava djeteta na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini i Specijalnog izvješća o stanju u ustanovama u koje su smještena djeca u sukobu sa zakonom.

U Odjeljenju za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom u tijeku 2021. godine ukupno su registrirana 43 predmeta (tijekom 2020. godine registrirano je 39 žalbi). U šest predmeta izdato je i šest preporuka.

Međutim, kako se povrede prava osoba sa invaliditetom često multipliciraju treba imati u vidu da se žalbe nerijetko registriraju unutar drugih odjeljenja u Instituciji zbog čega je broj žalbi koje podnose osobe sa invaliditetom značajno veći.

Struktura žalbi uglavnom ukazuje na povrede prava iz oblasti socijalne pomoći, odnosno ostvarivanja prava na socijalne naknade, smještaj u ustanove socijalne pomoći, rad i zapošljavanje, obrazovanje i dr.

U izvještajnoj godini Ombudsmani su izradili Specijalno izvješće o efikasnosti zakonskih rješenja o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom, s ciljem utvrđivanja trenutnog stanja predmetne oblasti u Bosni i Hercegovini. Nadležnim organima upućene su preporuke, čije provođenje treba rezultirati bezuvjetnom primjenom međunarodnih standarda i uspostavljanjem efikasnog zakonodavnog i institucionalnog sustava za ostvarivanje i zaštitu prava na rad osoba sa invaliditetom.

Osobe sa invaliditetom suočavaju se sa nizom prepreka u svakodnevnom životu, a socio-ekonomsko osnaživanje predstavlja jedan od ključnih izazova sa kojim su oni suočeni. Nepostojanje socijalnog praga u Bosni i Hercegovini i nizak životni standard koji se ogleda i u niskim iznosima naknada koje osobe sa invaliditetom ostvaruju u smislu propisa iz oblasti socijalne skrbi i što je poseban problem ove kategorije stanovnika BiH.

U 2021. godini u Instituciji su registrirana ukupno 173 predmeta u kojima su se građani pozivali na diskriminaciju i kršenje odredbi Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini, što je u odnosu na 2020. godinu kada je registrirano 288 predmeta, manje za 115 žalbi. Razlog smanjenja leži u činjenici da je u Sjedištu Institucije u 2020. godini bilo registrirano 113 pojedinačnih žalbi koje su se odnosile na Grad Prijedor, a gdje je identičan činjenični i pravni osnov, a kojih nema u 2021. godini. Prema evidenciji Institucije, najčešće u žalbama navedeni osnov diskriminacije jeste mobing - 42 žalbe, zatim etnička pripadnost sedam, nacionalno i socijalno podrijetlo pet, političko i drugo uvjerenje četiri, govor mržnje dvije žalbe i na osnovu jezika tri žalbe. U bazi je registrirano i 88 žalbi sa potkategorijom ostalo zbog toga što se iz žalbenih navoda nije mogao jasno definirati osnov diskriminacije. S tim u svezi, najveći problem u procesuiranju predmeta diskriminacije u Instituciji ombudsmana predstavlja činjenica da stranke ne navode osnov diskriminacije i komparatora u odnosu na koga je podnositelj diskriminiran, u slučajevima kada se radi o izravnoj ili neizravnoj diskriminaciji, već jednostavno navedu da su diskriminirani, što umanjuje teret dokazivanja za odgovornu stranu. Također, nesumnjivo je da postoji potreba provođenja aktivnosti na podizanju svijesti kod građana o važnosti dokumentiranja žalbi kojim se ukazuje na diskriminaciju, ali i provođenja zagovaračkih aktivnosti na važnosti uspostavljanja baza podataka i statističkih podataka.

U odnosu na žalbe koje su registrirane u Odjeljenju za eliminaciju svih oblika diskriminacije izdato je 29 preporuka u odnosu na 29 predmeta, ali to ne znači da je u svim ovim predmetima utvrđena diskriminacija zato što je istraživanje koje su proveli Ombudsmeni pokazalo da postoji povreda nekog drugog prava, a da je predmet, s obzirom na žalbene navode, registriran u Odjeljenju za eliminiranje svih oblika diskriminacije. Od ukupnog broja izdatih preporuka, u 11 predmeta je došlo do realiziranja; jednom do djelomičnog realiziranja; u šest je ostvarena suradnja sa odgovornim organom, u šest nema odgovora, dok u pet predmeta nema realiziranja od strane odgovornog organa.

Kada se govori o diskriminaciji osoba sa invaliditetom, nesumnjivo najveći problem predstavlja nespremnost svih relevantnih subjekata da osiguraju primjenu članka 5 Zakona o zabrani diskriminacije kojim se propisuju izuzeci od principa jednakog postupanja i koje za cilj imaju upravo osiguranje jednakih mogućnosti za osobe koje su zbog određenih subjektivnih razloga, kao što je invalidnost, spol i slično. Kod uvođenja ovakvih mjera treba voditi računa o legitimnom cilju koji se mjerama želi postići, te da postoji razuman odnos proporcionalnosti između sredstava koja se koriste i cilja koji se nastoji realizirati.

Često se kao razlog diskriminacije navodi različito mjesto prebivališta ili registriranja subjekta. Na ovaj problem je ukazao i Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava u Završnim zapažanjima o trećem periodičnom izvješću Bosne i Hercegovine¹⁶ te preporučio da država članica poduzme sve potrebne mjere kako bi osigurala uživanje prava zagarantiranih Paktom bez obzira na mjesto prebivališta u zemlji.

Zakonom o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina Bosne i Hercegovine utvrđena su prava i obveze pripadnika nacionalnih manjina u BiH i obveze organa vlasti u BiH da poštuju i štite, očuvaju i razvijaju etnički, kulturni, jezički i vjerski identitet svakog pripadnika nacionalne manjine u BiH, koji je državljanin BiH. Okvirna konvencija za zaštitu nacionalnih manjina Savjeta Europe direktno se primjenjuje i sastavni je dio pravnog sustava BiH i entiteta u BiH. U odredbi članka 3. navedenog zakona daje se definicija nacionalne manjine, te popis nacionalnih manjina. Shodno tome, nacionalna manjina je dio stanovništva - državljana BiH koji ne pripadaju nijednom od tri konstitutivna naroda, a sačinjavaju je ljudi istog ili sličnog etničkog podrijetla, iste ili slične tradicije, običaja, vjerovanja, jezika, kulture i duhovnosti i bliske ili srodne povijesti i drugih obilježja.

U izvještajnom razdoblju u ovom odjeljenju registrirane su tri žalbe, a izdata je jedna preporuka.

¹⁶E/C.12/BiH/CO/3 od 11. studenog 2021. , točka 7.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2fC.12%2fBiH%2fCO%2f3&Lang=en

III. KAPACITETI INSTITUCIJE

3.1. Uvod

Ombudsmana BiH čine tri osobe koje se biraju iz reda tri konstitutivna naroda od strane *ad hoc* komisije i koje imenuje Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine na mandat od šest godina.¹⁷ Tri ombudsmana odlučuju konsenzusom o predloženim preporukama. Ombudsman BiH također ima ovlasti da pokreće sudbene postupke ili intervenira u njima sukladno sa zakonom.¹⁸ Trenutni saziv ombudsmana čine: dr. Jasminka Džumhur, Nives Jukić i prof. dr. Ljubinko Mitrović.¹⁹ Sadašnjem sazivu ombudsmana je istekao mandat 17. studenog 2021. godine, te su u smislu članka 12. stavak 4. Zakona o ombudsmanu²⁰, ombudsmani nastavili vršiti dužnost do imenovanja novog saziva ombudsmana. Ovo poglavlje predstavlja presjek trenutnog stanja vezanog za zakonodavni okvir, materijalno-tehničke i kadrovske kapacitete Institucije ombudsmana.

3.2. Pravni okvir

Pitanje uspostave i djelovanje Institucije ombudsmana za ljudska prava je uređeno Aneksom VI – Sporazum o ljudskim pravima (u daljem tekstu: Ankes VI) Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu: Dejtonski sporazum) i Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava²¹. Aneksom VI – Sporazumom o ljudskim pravima je propisano:

„Osnivanje Komisije „Da bi pridonijele poštivanju svojih obveza iz ovog sporazuma, stranke ovim osnivaju Komisiju o ljudskim pravima ("Komisija"). Komisija se sastoji od dva dijela: Ureda ombudsmana i Vijeća za ljudska prava.

2. Ured ombudsmana i Vijeće za ljudska prava razmatrat će:

- a. *navodna i očita kršenja ljudskih prava, koja su zajamčena Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda te njezinim Protokolima, ili*
- b. *navodnu ili očitu diskriminaciju na osnovu spola, rase, boje kože, jezika, vjeroispovijesti, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili društvenog podrijetla, pripadnosti nacionalnoj manjini, vlasništva, rođenja ili drugog statusa koji proizlazi iz prava i sloboda osiguranih međunarodnim sporazumima navedenim u Dodatku ovog Aneksa, koje kršenje, navodno ili očigledno, provode stranke, uključujući bilo koju službenu osobu ili organ strana, kantona, općina, ili pojedinačno djelujući prema odobrenju takve službene osobe ili organa“.*²²

¹⁷ Članak 8. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH

¹⁸ Članak 4. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH

¹⁹ Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine 19. sjednica zastupničkog doma, održana 28. listopada i 11. sjednica Doma naroda, održana 10. studenog 2015. „Službeni glasnik BiH“, broj: 108/15 od 17.11.2015.g.

²⁰ „Tamo gdje mjesto ombudsmana bude upražnjeno zbog isteka mandata, ombudsman čiji je mandat istekao nastavit će obavljati njegove dužnosti na privremenom osnovu sve dok imenovanje koje je propisano člankom 9. ne bude obavljeno.“

²¹ „Službeni glasnik BiH“, broj: 19/02, 35/04 i 32/06

²² Članak II, POGLAVLJE DVA: KOMISIJA ZA LJUDSKA PRAVA, Dio A: Opći

Zakonom o ombudsmanu, u članku 1. stavak 2. je propisano:

„Ombudsman za ljudska prava Bosne i Hercegovine je neovisna institucija uspostavljena u cilju promoviranja dobre uprave i vladavina prava, zaštite i promocije prava i sloboda fizičkih i pravnih lica, kako je garantirano posebno Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim sporazumima, koji se nalaze u dodatku tog Ustava, koja će s tim u svezi nadgledati aktivnosti institucija Bosne i Hercegovine, njenih entiteta i Brčko Distrikta, sukladno s odredbama ovog Zakona“.

Ombudsman BiH je također tijelo za ravnopravnost sukladno sa odredbama Zakonu o sprječavanju diskriminacije²³ koje je u nekim državama (Srbija, Makedonija, Slovenija) uspostavljeno kao zasebna institucija.

Ombudsman je shodno zakonima koji uređuju slobodu pristupa informacijama²⁴ i centralna institucija za slobodu pristupa informacijama. Za ovaj mandat u nekim državama uspostavljena je zasebna institucija koja objedinjuje mandat slobode pristupa informacijama i zaštite osobnih podataka (Slovenija, Srbija, Crna Gora).

Ombudsmeni imaju i mandat utvrđen zakonima o vladinim i ministarskim imenovanjima.

S obzirom na navedeni zakonski okvir, Institucija ombudsmana Bosne i Hercegovine odgovorna je za:

- djelovanje po podnesenim žalbama ili *ex officio* u slučajevima koji se odnose na slabo funkcioniranje ili povrede ljudskih prava i sloboda počinjene od bilo kojeg organa vlasti, a mogu poduzimati i opće istrage, te donositi pojedinačne i/ili opće preporuke;
- usvajanje posebnih procedura za prijem i tretiranje žalbi koje podnesu djeca, manjine i osobe s invaliditetom;
- provođenje istraga u svim žalbama u svezi sa slabim funkcioniranjem sudbenog sustava ili nepravilnim procesuiranjem individualnih predmeta i donošenja preporuka za odgovarajuće pojedinačne ili opće mjere, s tim da se Institucija ne može miješati u proces odlučivanja sudova, ali može pokrenuti sudbene postupke ili intervenirati u tijeku postupka koji se vodi, kada god ustanovi da je takva aktivnost neophodna pri obavljanju njegovih dužnosti;
- osiguranje primjene domaćeg i međunarodnog okvira ljudskih prava;
- osiguranje jednakosti građana i eliminiranje svih oblika diskriminacije;
- praćenje primjene zakona o slobodi pristupa informacijama;
- informiranje javnosti o ljudskim pravima putem medija i edukacijom;
- publikovanje obavještenja, mišljenja, preporuka, prijedloga i svojih izvješća;
- iniciranje izmjena i donošenja zakona i podzakonskih akata s ciljem njihovog usklađivanja sa međunarodnim standardima ljudskih prava, te osiguranje unaprjeđenja ljudskih prava i osnovnih sloboda;

²³ Zakon o zabrani diskriminacije, Službeni glasnik BiH, br. 59/09 i 66/16.

²⁴ Zakon o slobodi pristupa informacijama u Bosni Hercegovini, Službeni glasnik BiH, br. 28/00, 45/06, 102/09, 62/11 i 100/13; Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH, Službene novine Federacije BiH, br. 32/2001, 48/2011 i Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 20/2001.

- pripremanje godišnjih i specijalnih izvješća, kao i drugih informacija o stanju ljudskih prava i osnovnih sloboda;
- suradnju sukladno sa ustavima i zakonima koji su na snazi sa svim domaćim i međunarodnim autoritetima i institucijama koji se bave zaštitom ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Bosna i Hercegovina, kao potencijalni kandidat za članstvo u EU i dalje se suočava s mnogim izazovima u zaštiti ljudskih prava i sloboda, a posebno marginaliziranih i ranjivih grupa. Jedan od tih izazova odnosi se na zaštitu ljudskih prava osoba lišenih slobode i sprječavanje mučenja i drugih okrutnih, nečovječnih ili ponižavajućih kazni i postupanja. Usvajanjem OPCAT-a 18. prosinca 2002. godine, Generalna skupština Ujedinjenih naroda definirala je uspostavljanje sustava redovitih posjeta mjestima na kojima se nalaze osobe lišene slobode od strane neovisnih međunarodnih i domaćih organa radi sprječavanja mučenja i drugih okrutnih, nehumanih i ponižavajućih kazni i postupaka kao direktnim ciljem. U tom smislu države članice su se obvezale da uspostave neovisni preventivni mehanizam (u daljem tekstu: NPM) koji je u većini država dodijeljen Instituciji ombudsmana za ljudska prava. NPM ne prihvata pojedinačne žalbe osoba lišenih slobode. Bosna i Hercegovina je 2008. godine ratificirala OPCAT čime je preuzela obvezu uspostavljanja NPM i opredijelila se da taj mandat dodijeli Instituciji ombudsmana. U tom smislu, od početka 2021. godine u parlamentarnoj proceduri nalaze se izmjene i dopune Zakona o Ombudsmanu koje još nisu prihvaćene od strane Parlamentarne skupštine, tako da ova međunarodna obveza nije izvršena.

U Mišljenju Komisije o zahtjevu Bosne i Hercegovine za prijem u članstvo EU iz 2019. godine navedeno je da Bosna i Hercegovina treba odrediti neovisni preventivni mehanizam za sprječavanje mučenja i zlostavljanja kako se zahtijeva Fakultativnim protokolom Konvencije UN-a protiv mučenja i drugog okrutnog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (OPCAT) koji je Bosna i Hercegovina ratificirala 2008. godine.

3.3. Unutarnja struktura i ljudski resursi

U cilju poimanja funkcioniranja Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kao neovisne institucije za zaštitu i promociju ljudskih prava, ali i tijela za jednakost i centralnog tijela za slobodu pristupa informacijama nužno je ukazati na odredbe članka 36. stavak 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine²⁵ prema kojem, Ombudsmani imaju ekskluzivno pravo da uređuju unutarnju sktukturu Institucije, jer je to jedan od elemenata kojim se potvrđuje njena neovisnost i koristi se kao indikator u procesu akreditiranja sukladno sa Pariskim principima. Prema članku 26. stavak 1. Zakona o Ombudsmanu:

„Institucija ombudsmana donosi opće akte kojima se, sukladno s odredbama ovog Zakona, utvrđuju pravila i procedure postupka sa predmetima i strankama, pravilnik o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji, pravilnik o plaćama, pravilnik o radu, pravilnik o disciplinskoj odgovornosti zaposlenih u Instituciji ombudsmana i druge akte prema potrebi“.

Člankom 36. Zakona o ombudsmanu BiH, a u svezi sa člankom 11. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmanu BiH (Službeni glasnik BiH, br. 34/05 i 32/06) utvrđeno je da

²⁵ Službeni glasnik BiH, br. 34/05 i 32/06.

je Institucija ombudsmana obvezna donijeti Pravilnik o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji u roku od jednog mjeseca od dana izbora ombudsmana.²⁶ Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine je svojom odlukom broj: PS BIH 275/08 od 4. prosinca 2008. godine izvršila imenovanje ombudsmana BiH, tako da je od 5. prosinca 2008. godine počeo teći rok za postupanje u smislu navedene zakonske odredbe. Slijedeći dosljedno zakonom utvrđeni rok Ombudsmani Bosne i Hercegovine su na svojoj 5. sjednici održanoj 5. siječnja 2009. godine u Banjoj Luci usvojili Pravilnik o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji Institucije ombudsmana BiH. Ovaj pravilnik je imao nekoliko izmjena, koje nisu značajnije utjecale na strukturu i unutarnju organizaciju Institucije. Samo donošenje Pravilnika je bilo u velikoj mjeri ograničeno činjenicom da je sastavni dio procesa bila integracija tri institucije ombudsmana (Ombudsman Bosne i Hercegovine, Ombudsman Republike Srpske i Ombudsman Federacije Bosne i Hercegovine) u jednu instituciju, što je bio preduvjet za liberalizaciju viznog režima. Kroz ovaj proces je trebalo osigurati i preuzimanje uposlenika iz navedene tri institucije što se u visokoj mjeri odrazilo na strukturu uposlenika sa aspekta odnosa osoblja koje obavlja profesionalne poslove iz nadležnosti Institucije i administrativnog osoblja. Pored navedenog limitirajućeg faktora, u procesu donošenja Pravilnika o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta trebalo je u obzir uzeti i sljedeće faktore:

- Mandat, ali prije svega osnovni mandat utvrđen Zakonom o Ombudsmanu, koji se uvijek uzima kao osnova za odobravanje finansijskih sredstava i planiranje resursa, uključujući i prostor, dok se ne cijene specifičnosti mandata utvrđenih zakonodavstvom o slobodi pristupa informacijama, zakonodavstvom o vladinim i ministarskim imenovanjima, te Zakonom o zabrani diskriminacije tako da unutarnja organizacija ne odgovara uspostavljenim mandatima;
- Obveza utvrđena Zakonom o ombudsmanu vezano za urede koja se mora poštovati;
- Zastupljenost uposlenika u omjeru stanovništva i to 2/3 Federacije BiH i 1/3 Republika Srpska, te Brčko distrikt BiH;
- Spolna i nacionalna zastupljenost.

Nakon donošenja navedenog pravilnika, usvojen je Zakon o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine²⁷ (srpanj 2009. godine) koji je zahtijevao da se unutarnja struktura Institucije ombudsmana uskladi sa obvezama definiranim u članku 7. Zakona koji uređuje Instituciju ombudsmana kao centralnu instituciju za zaštitu od diskriminacije, no, nažalost, ovaj proces se nije desio zbog ograničenih resursa, već se žalbama vezanim za diskriminaciju bavi Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije koji je uspostavljen prvobitnim pravilnikom u formi kao bilo koji drugi odjel. U mnogim zemljama, čak i u regionu, za postupanje prema zakonodavstvu koje uređuje pitanje zabrane disfriminacije uspostavljene su zasebne institucije.

Slična situacija je i sa posebnim madatom koji se odnosi na primjenu zakona o slobodi pristupa informacijama. Naime, Ombudsman je shodno zakonima koji uređuju slobodu pristupa

²⁶ Članak 36 Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH. (1) Institucija ombudsmana donosi opće akte kojima se, sukladno s odredbama ovog Zakona, utvrđuju pravila i procedure postupka sa predmetima i strankama, pravilnik o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji, pravilnik o platama, pravilnik o radu, pravilnik o disciplinskoj odgovornosti zaposlenih u Instituciji ombudsmana i druge akte prema potrebi.

(2) Pravilnik o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji, Institucija ombudsmana je obvezna da donese u roku od mjesec dana od dana izbora.

²⁷ Zakon o zabrani diskriminacije, Službeni glasnik BiH, br. 59/09 i 66/16.

informacijama centralna institucija za slobodu pristupa informacijama. Za ovaj mandat u nekim državama uspostavljena je zasebna institucija koja objedinjuje mandat slobode pristupa informacijama i zaštite osobnih podataka (Slovenija, Srbija, Crna Gora). Unutar Institucije ombudsmana nije uspostavljena zasebna struktura.

3.4. Status uposlenika i plaće

U Instituciji trenutno radi 61 uposlenik, i to 34 diplomirana pravnik (od toga tri su ombudsmana) i 27 zaposlenih iz kategorije administrativnog i tehničkog osoblja. U Sjedištu Institucije u Banjoj Luci trenutno su uposlena 23 uposlenika (od toga jedan Ombudsman i devet pravnik), u Područnoj kancelariji u Sarajevu 28 uposlenika (od toga dvije ombudsmanke i 15 pravnik), u Područnoj kancelariji u Mostaru četiri uposlenika (dva diplomirana pravnik), Područnoj kancelariji u Brčkom tri uposlenika (sva tri diplomirani pravnic) i Terenskoj kancelariji u Livnu tri uposlenika (dva diplomirana pravnik). Pravilnikom o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta sistematizirano je 90 radnih mjesta (87 zaposlenika i tri ombudsmana). Nepopunjeno je 29 radnih mjesta (od toga, osam rukovodnih).

Prema funkcionalnom principu, Institucija je organizirana u osam odjeljenja, i to po oblastima ljudskih prava: Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava djece (čine ga tri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a dva u Područnoj kancelariji u Sarajevu), Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom (čine ga četiri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, dva u Područnoj kancelariji u Sarajevu i jedan u Područnoj kancelariji u Mostaru), Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina (nema uposlenih), Odjeljenje za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava (čini ga sedam diplomiranih pravnik od kojih se tri nalaze u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a četiri u Područnoj kancelariji u Sarajevu), Odjeljenje za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava (čine ga tri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a dva u Područnoj kancelariji u Sarajevu), Odjeljenje za eliminiranje svih oblika diskriminacije (čine ga tri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a dva u Područnoj kancelariji u Sarajevu), Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode (čine ga dva diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a jedan u Područnoj kancelariji u Sarajevu) i Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi (čine ga četiri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, dva u Područnoj kancelariji u Sarajevu i jedan u Područnoj kancelariji u Mostaru).

Nacionalna struktura stalno uposlenih u Instituciji trenutno je sljedeća: Bošnjaci 24²⁸; Hrvati 14²⁹, Srbi 21³⁰ i dva iz reda ostalih³¹. Spolna struktura ukazuje da je veći broj uposlenika ženskog spola (ukupno 41) u odnosu na uposlenike muškog spola (20).

²⁸ Projekcija prema popisu stanovništva iz 1991. godine 26 uposlenika

²⁹ Projekcija prema popisu stanovništva iz 1991. godine 10 uposlenika

³⁰ Projekcija prema popisu stanovništva iz 1991. godine 19 uposlenika

³¹ Projekcija prema popisu stanovništva iz 1991. godine pet uposlenika

Sukladno odredbama Pravilnika o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji, Institucija ombudsmana ima sistematiziranih 19 rukovodećih radnih mjesta. Od navedenog broja trenutno je popunjeno 11 rukovodećih radnih mjesta, od čega po nacionalnoj strukturi četiri Bošnjaka, četiri Srbina, dva Hrvata i jedan iz reda ostalih.

Jedan od ključnih razloga za neuspostavljanje strukture shodno zakonskim nadležnostima je i pitanje vrednovanja rada u Instituciji, čiji uposlenici, upravo u cilju osiguranja neovisnosti prema svim međunarodnim standardima, ali i zakonskim standardima u BiH bi trebalo da budu tretirani u rangu uposlenika Ustavnog suda Bosne i Hercegovine. Specifičnost posla zahtijeva da je uposlen veći broj uposlenika sa višim kvalifikacijama koje zahtijevaju zasebno vrednovanje (diplomirani pravници, sa položenim pravosudnim ispitom i višegodišnjim iskustvom u oblasti ljudskih prava), a ne da se to vrednovanje vrši putem hijerarhijske strukture koja je svojstvena za organe uprave. Na ovaj način se i sama Institucija pretvara u organ uprave, što je suprotno Pariskim principima. Upravo ovaj faktor je imao ključni značaj kod donošenja prvog Pravilnika o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji.

Naime, prilikom donošenja Zakona o plaćama u institucijama Bosne i Hercegovine³² nisu uzeti u obzir specifičnosti uvjeta neophodnih za zapošljavanje osoblja u Instituciji ombudsmana koji bi prema Zakonu o Ombudsmanu trebalo da imaju status koji imaju uposlenici u Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine. Čak naprotiv, Zakonom o plaćama su stavljene van snage odredbe Zakona o ombudsmanu za ljudska prava, kao *lex specialis*, čime se direktno osporila neovisnost Institucije kao jedan od osnovnih Pariskih principa.

Prema Zakonu o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine: „*Ovaj zakon ne primjenjuje se na osobe zaposlene u Uredu ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine*“³³, dakle uposlenici Institucije ombudsmana nemaju status državnog službenika. Člankom 10. Zakona o Ombudsmanu utvrđeno je da „*plaća ombudsmana utvrđuje se u visini plaće suca Ustavnoga suda BiH, a plaće savjetnika, pomoćnika ombudsmana i plaće ostalih uposlenih u Instituciji ombudsmana utvrđuju se u visini plaća državnih službenika i namještenika uposlenih u institucijama BiH, uz suglasnost Ministarstva financija i trezora BiH, sukladno odobrenim proračunskim sredstvima*“.

U članku 60 stavak 1. točka e. Zakona o plaćama u institucijama Bosne i Hercegovine utvrđeno je „*danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važi članak 10. stavak 3. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", br. 19/02, 35/04, 32/06 i 38/06)*“.

Dakle, jasno je da Zakon o plaćama iz 2008. godine nije uzeo u obzir specifičnosti mandata Institucije. Dodatna okolnost je da nakon usvajanja Zakona o plaćama je donesen Zakon o zabrani diskriminacije u 2009. godini kojim je Institucija dobila još jedan mandat koji u drugim

³² Službeni glasnik BiH, br. 50/08, 35/09, 75/09, 12/09, 32/12, 42/12, 50/12, 32/13, 87/13, 87/13, 75/15, 88/15, 16/16, 94/16, 72/17, 25/18.

³³ Članak 6. stavak 4. Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine, Službeni glasnik BiH, br. 19/02, 35/03, 4/04, 17/04, 26/04, 37/04, 48/05, 2/06, 32/07, 43/09, 8/10, 40/12 i 93/17

državama vrše zasebne institucije, što je slučaj i sa slobodom pristupa informacijama. Dakle, unutar Institucije ombudsmana vrše se tri zasebna mandata čiji značaj nije prepoznat što se odražava i kroz činjenicu da nisu osigurana materijalno-financijska sredstava što ograničava izmjenu strukture Institucije i njen dalji razvoj.

Posebno je važno ukazati na činjenicu da Institucija ima mandat da djeluje i u odnosu na pravosudne institucije, bez ulaska u meritum predmeta, što zahtijeva da se primi određeni broj pravnikâ koji ispunjavaju uvjete da budu suci, minimalno općinskog suda, što znači da imaju pet godina radnog iskustva i položen pravosudni ispit. Ograničenja vezano za plaću utvrđena u Zakonu o plaćama su nametnula jedino moguće rješenje da se kreiraju pozicije pomoćnika ombudsmana jer taj koeficijent je donekle približan plaći suca kako bi dobili kvalitetan kadar. Ovo je rezultiralo time da je sistematizirano ukupno 13 pozicija pomoćnika, od kojih je popunjeno sedam. Unutarnja struktura i ukupan broj uposlenika ne opravdavaju ovako veliki broj rukovodećih pozicija, već je potrebno da se koeficijenti za plaće kreiraju na njihovoj stručnosti i ekspertizi, kao što je to slučaj sa Ustavnim sudom BiH koji ima savjetnike. Rezultat ovakvog stanja je stalni odlazak pravnikâ i teško održiva stručna kompaktnost Institucije.

Dakle, iako je pitanje unutarnje strukture Institucije ombudsmana isključiva nadležnost Ombudsmana, nisu se poduzimale aktivnosti u cilju implementiranja preporuka različitih međunarodnih tijela vezano za unutarnju reorganizaciju Institucije, uključujući i preporuke iz Analitičkog izvješća o napretku. Kao djelomično opravdanje možda se može uzeti u obzir činjenica da se čekalo usvajanje izmjena i dopuna Zakona o Ombudsmanu kojim bi se uspostavio neovisni preventivni mehanizam, kao novi mandat, ali obrezbijeđili materijalni i financijski uvjeti koji su preduvjet za stvaranje kadrovdskih pretpostavki.

Ombudsmani se u potpunosti pridržavaju odredbi Pravilnika o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji, te drugih važećih zakonskih i podzakonskih akata koji reguliraju ovu oblast. Prema odredbama Pravilnika o unutarnjoj organizaciji i sistematizaciji u Instituciji je sistematizirano 87 radnih mjesta (plus tri ombudsmana). Na dan 31.12.2021. godine popunjeno je 58 radnih mjesta (plus tri ombudsmana), što čini 68,8% popunjenosti.

3.5. Prostor

Člankom III – Prostorije, osoblje i troškovi Aneksa 6 - Sporazum o ljudskim pravima³⁴ definirano je: „Komisija će imati sjedište u Sarajevu, uključujući sjedište Ureda ombudsmana te prostorija za Vijeće. Ombudsman će imati bar još jedan ured na teritoriju Federacije i Republike Srpske kao i na ostalim lokacijama, ako se to čini pogodnim“.

Prema članku 1 stavak (3) Zakona o ombudsmanu BiH „Sjedište ombudsmana za ljudska prava BiH je u Banjoj Luci. Institucija ima kancelarije u Mostaru, Sarajevu i Brčko Distriktu BiH a, može ih, prema potrebi, osnovati i u drugim mjestima u BiH“.

Standardi za smještaj institucije ljudskih prava sukladno sa Pariskim principima su:

³⁴ Poglavlje dva: Komisija za ljudska prava, dio A: Opći

1. Osnovni standard je pristupačnost, što znači da ne smije biti fizičkih barijera, zbog osiguranja pristupa osobama sa invaliditetom, zbog čega se preferira prijem stranaka u prizemlju;
2. Dodjelu sredstava za kancelarije dostupne široj zajednici uključujući i osobe s invaliditetom. Pod određenim uvjetima, da bi se promovirala neovisnost i dostupnost, ovo značiti *da kancelarije ne budu na istom mjestu kao državne agencije (Preporuka Potkomiteta za reakreditaciju upućena vlastima u BiH, prigodom reakreditacije Institucije ombudsmana u studenom 2017. godine)*;
3. Osiguranje povjerljivosti, prostor za prijem stranaka mora biti izoliran i u istom može biti prisutan samo službenik Institucije koji je primio stranku i stranka.
4. Osiguranje sale za održavanje sastanaka, edukativnih skupova u cilju promoviranja ljudskih prava.

Pored navedenog, pitanje prostornog smještaja Institucije ombudsmana treba u obzir uzeti i sljedeće faktore: veličinu populacije koja gravitira svakom uredu za što se mogu koristiti pokazatelji populacije i broj do sada registriranih žalbi po godinama, potreba stvaranja uvjeta za uspostavu neovisnog preventivnog mehanizma i osiguranje prisustva u zajednici. Predloženo rješenje mora biti bolje od trenutnog u pogledu broja kancelarija u svim uredima, s obzirom na to da je ovo institucija koja svakodnevno radi sa strankama, da se mora uzeti u obzir utvrđeni standard za raspored prostora 8 m² po uposleniku, uz uvažavanje standarda za rukovoditelje – 15 m² po rukovoditelju, potreba grupisanja određenih poslova (upisnik i centralni registar predmeta, prijemna kancelarija, kabinet, financije, tri ombudsmana, kancelarija za prijem stranaka). Trenutno u kancelarija radi po 3-5 uposlenika, uključujući i pomoćnike ombudsmana, a postoje i spojene kancelarije od kojih je jedna ulazna i kroz koju uposlenici druge kancelarije prolaze kao kroz hodnik, kao što je slučaj u Područnom uredu u Sarajevu. Posebno treba u obzir uzeti da Institucija ombudsmana nije samo mehanizam zaštite, već i promocije što zahtijeva održavanje sastanaka, edukativnih sadržaja, konzultacija za što je nužno imati osiguran prostor. Posebno treba osigurati da:

- Prijemna kancelarija u svakom uredu mora biti pristupačna i organizirana na način da se osigura povjerljivost kontakta sa strankama
- Osigurati da kancelarije ispunjavaju standarde za rad uposlenika, a shodno Pariskim principima
- Potrebno obezbijediti arhivski prostor znatno veći od jedne prostorije za arhivu;
- Salu za sastanke i edukativne sadržaje

Dakle, svi uredi Institucije ombudsmana su neadekvatni i nisu se uopće cijenili standardi, nemaju pristupačnost osobama sa invaliditetom, nema osiguranja povjerljivosti razgovora jer više osoba sjedi u istom uredu, a uredi su sa drugim institucijama i to onim koje trebaju da nadziru.

Gorući problem u radu Institucije uz evidentan nedostatak osoblja (prije svega diplomiranih pravnika) jeste krajnje loše stanje radnih prostora (dodatan problem posljednjih dvije godine predstavlja i epidemiološka situacija prouzročena koronavirusom).

Naime, Sjedište Institucije se nalazi u Banjoj Luci, ul. Akademika Jovana Surutke broj 13. Prostorije u kojima se obavljaju poslovi nalaze se od 2014. godine na IV i V katu zgrade koja je

te godine njenim većim dijelom kupljena za potrebe zajedničkih institucija. Prostor je Instituciji dodijeljen Odlukom Savjeta ministara BiH, broj: 8/15 od 11.02.2015. godine, prema kojoj Institucija ombudsmana za ljudska prava koristi kancelarije na četvrtom katu ukupne radne površine 144,86 m², kao i kancelarije na petom katu ukupne površine 144,31 m². Uposleni u Sjedištu Institucije (ukupno 23 zaposlena) su raspoređeni u šest kancelarija (ukupna kvadratura radnog prostora kojim raspoložemo u Sjedištu iznosi 289,17 m², a u tu kvadraturu ulaze i hodnici, stepenište i higijenski čvorovi), s tim što na kancelarijski prostor otpada 207,54 m². Prosječna površina kancelarijskog prostora po uposlenom iznosi 9,02 m² (207,54 : 23 = 9,02 m² ne računajući volontere, i uz činjenicu da u tom prostoru uz jednog ombudsmana rade i četiri rukovoditelja koji imaju pravo na dodatni prostor, odnosno standard prostora po rukovoditelju iznosi 15 m²).

Neometano obavljanje poslova, a posebno kadrovsko jačanje Institucije prosto je nemoguće u trenutnim uvjetima, jer u svim kancelarijama (izuzev kancelarije koju koristi ombudsman za ljudska prava Bosne i Hercegovine iz reda srpskog naroda) kojima raspoložemo svakodnevno boravi po četiri ili čak pet uposlenih (primjera radi, u dvije kancelarije veličine od po 27,86 m² trenutno radi devet pravnika, što znači da na svakog pravnika otpada svega šest m²).

Uz navedeno, problem predstavlja i održavanje svakodnevnih radnih sastanaka, konferencija za novinare, prijema stranaka i gostiju, sjednica ombudsmana i sličnih aktivnosti koje se u nedostatku vlastite sale za sastanke održavaju, u pravilu, u kancelariji koju koristi ombudsman za ljudska prava Bosne i Hercegovine iz reda srpskog naroda.

Područna kancelarija Sarajevo nalazi se u ulici Dubrovačka 6 – ukupan radni prostor površine 316,18 m². Prostorije u kojima se obavljaju poslovi nalaze se od 2018. godine na II katu i u prizemlju zgrade u kojoj je smješteno 14 institucija Bosne i Hercegovine. Prostor je Instituciji dodijeljen Odlukom Savjeta ministara BiH, broj: 24/18 od 18.01.2018. godine.

Prema Odluci, Instituciji ombudsmana dodijeljeno je devet kancelarija na II katu i jedna arhivska kancelarija ukupne površine 240,34 m², od čega je kancelarijski prostor površine 214,50 m². Naknadno je Instituciji dodijeljen prostor u prizemlju površine 75,84 m², od čega je kancelarijski prostor 63,10 m² i za koji Institucija nije nikada dobila odluku. Dakle, ukupan radni prostor je 316,18 m², dok je kancelarijski prostor ukupne površine 277,60 m². U navedenom prostoru su trenutno smještene dvije ombudsmanke, 27 zaposlenih i tri volontera. Prosječna površina kancelarijskog prostora po uposlenom iznosi 9,57 m² (277,60 : 29 = 9,57 m² ne računajući volontere, i uz činjenicu da u tom prostoru uz dvije ombudsmanke rade i četiri rukovoditelja koji imaju pravo na dodatni prostor, odnosno standard prostora po rukovoditelju iznosi 15 m²).

Ombudsmani su prilikom dodjeljivanja prostora ukazali nadležnim da ovaj prostor nije adekvatan i da bi se trebalo pitanje prostora rješavati zajedno sa prostorom za Glavnu službu za reviziju institucija Bosne i Hercegovine.

U Područnoj kancelariji Sarajevo svakodnevno boravi u kancelarijama po tri-četiri uposlena, a u dvije kancelarije koje su međusobno spojene, tako da se jedna koristi kao hodnik, površine od po 19 m² radi šest pravnica, što znači da po pravniku otpada nešto više od šest m².

Zgrada posjeduje lift i dostupna je osobama sa invaliditetom, ali uz predhodnu najavu Službi za zajedničke poslove kako bi otvorili drugi ulaz.

Uz navedeno, problem predstavlja i održavanje svakodnevnih radnih sastanaka, konferencija za novinare, prijema stranaka i gostiju, sjednica ombudsmana i sličnih aktivnosti koje se u nedostatku vlastite sale za sastanke održavaju, u pravilu, u kancelariji koju koriste ombudsmanke za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

Područna kancelarija Mostar – kancelarijski prostor ukupne površine 61,62 m². Instituciji je navedeni prostor dodijeljen na korištenje odlukom Savjeta ministara BiH broj: 71/15 od 17.06.2015. godine. Kod dodjele prostora Ombudsmani su ukazali da ovaj prostor nije adekvatan za Instituciju. Institucija navedeni prostor koristi bez naknade. Prostor se sastoji od jedne kancelarije. Koristi se zajednički toalet koji se dijeli sa drugim institucijama. U navedenom prostoru su trenutno smještene četiri uposlenika i jedan volonter. Prosječna površina po uposleniku iznosi 15,40 m² (ne računajući volontere). Zgrada ne posjeduje lift niti je dostupna osobama sa invaliditetom.

Područna kancelarija Brčko distrikt BiH – kancelarijski prostor ukupne površine 52 m². Instituciji je navedeni prostor dodijeljen na korištenje odlukom Skupštine Brčko distrikta BiH. Institucija navedeni prostor koristi bez naknade. Prostor se sastoji od dvije kancelarije i prostorije za prijem stranaka. Zajednički toalet se dijeli sa drugim institucijama. U navedenom prostoru su trenutno smještene tri uposlenika. Prosječna površina po uposleniku iznosi 17,33 m². Zgrada ne posjeduje lift i nije dostupna osobama sa invaliditetom.

Terenska kancelarija Livno – kancelarijski prostor ukupne površine 70 m². Institucija plaća troškove zakupa navedenog prostora u iznosu od 900,00 KM mjesečno i troškove režije u iznosu od 200,00 KM mjesečno. Prostor se sastoji od dvije kancelarije i prostorije za prijem stranaka. Zajednički toalet se dijeli sa drugim institucijama. U navedenom prostoru su trenutno smještene tri uposlenika. Prosječna površina po uposleniku iznosi 23,33 m². Zgrada ne posjeduje lift i nije dostupna osobama sa invaliditetom.

3.6. Izazovi

Funkcioniranje Institucije ombudsmana je u stalnom fokusu djelovanja različitih organizacija i tijela iz razloga što je funkcionalnost ove institucije, kako u segmentu zaštite, tako i u segmentu promocije, jamstvo je zaštite prava građana, ali prije svega, indikator je ostvarenog stupnja vladavine prava prema kojem se mjeri i stupanj demokratičnosti jednog društva. Svako planiranje bilo kakvih aktivnosti u cilju unaprjeđenja položaja i djelovanja ove institucije treba da uzme u obzir sljedeće dokumente:

Pariski principi, a posebice kroz preporuke iz Izvješća Potkomiteta za akreditiranje Globalnog saveza nacionalnih institucija za ljudska prava, studeni 2017. godine. Institucija ombudsmana je posljednji put proces akreditiranja prošla 2017. godine i sljedeći ciklus je 2022. godine, a koji je već trebalo da započne u 2021. godini

- Univerzalni periodični pregled za BiH iz 2019. godine

- Mišljenje Europske komisije o zahtjevu BiH za članstvo u Europskoj uniji iz 2019. godine uz Analitičko izvješće Europske komisije,
- Izvješće neovisnih viših eksperata o pitanjima vladavine prava u Bosni i Hercegovini iz 2019. godine,
- Izvješće Europske komisije o Bosni i Hercegovini za 2020. godinu,
- Zaključne opservacije svih devet UN komiteta³⁵ upućene nakon razmatranja izvješća o primjeni konvencija koje je BiH ratificirala³⁶, kao i preporuke UN specijalnih izvjestitelja
- Principi o zaštiti i promociji Institucije ombudsmana (Venecijanski principi), a koje je objavila Venecijanska komisija 2019. godine, kao i Preporuka CM/Rec(2021)1 Komiteta ministara državama članicama o razvoju i jačanju efikasnih, pluralističkih i neovisnih nacionalnih institucija za ljudska prava, a koje je izdalo Vijeće Europe 31.03.2019. godine.

Preporuke UPR-a³⁷ koja se odnose na rad Institucije ombudsmana za ljudska prava su da se uspostavi neovisni mehanizam za prevenciju torture sukladno sa Fakultativnim protokolom uz Konvenciju protiv torture³⁸, kao i uspostava domaćeg mehanizama za praćenje provedbe preporuka o ljudskim pravima³⁹, te jačanje napora u cilju osiguranja financijske neovisnosti i ljudskih resursa potrebnih za efikasno funkcioniranje Institucije, sukladno s Pariskim načelima.⁴⁰

Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava je preporučio Bosni i Hercegovini⁴¹: „(a) *Osigurati da je nacrt zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine u potpunosti sukladan s načelima koji se odnose na status državnih institucija za promicanje i zaštitu ljudskih prava (Pariska načela), uključujući i uključivanje preporuka Pododbora za akreditaciju Globalnog saveza nacionalnih institucija za ljudska prava; i ubrzati usvajanje nacrta zakona*“.

³⁵ https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2013031102133169bos.pdf

³⁶ UN Konvencija o pravima djeteta; Konvencija protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka i kažnjavanja; Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, Konvencija o eliminaciji svih oblika rasne diskriminacije; Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom; Konvencija za eliminaciju diskriminacije žena; Konvencija o pravima radnika migranata i članova njihovih obitelji i Konvencija protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kažnjavanja

³⁷ Radna grupa za Univerzalni periodični pregled je na svom 18. sastanku, održanom 15. 11.2019. godine, usvojila izvješće o Bosni i Hercegovini.

³⁸ Preporuke br. 120.2, 120.4, 120.18, 120.74, 120.75,

³⁹ Preporuka broj: 120.8

⁴⁰ Preporuke br. 120.10, 120.13, 120.14, 120.15, 120.16, 120.17, 120.19

⁴¹ Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava je razmatrao treće periodično izvješće Bosne i Hercegovine na svojoj 35. i 37. sjednici održanoj 30. 09. i 01. 10. 2021. godine, te usvojio završna zapažanja na svojoj 57. sjednici održanoj 15. 10. 2021. godine.

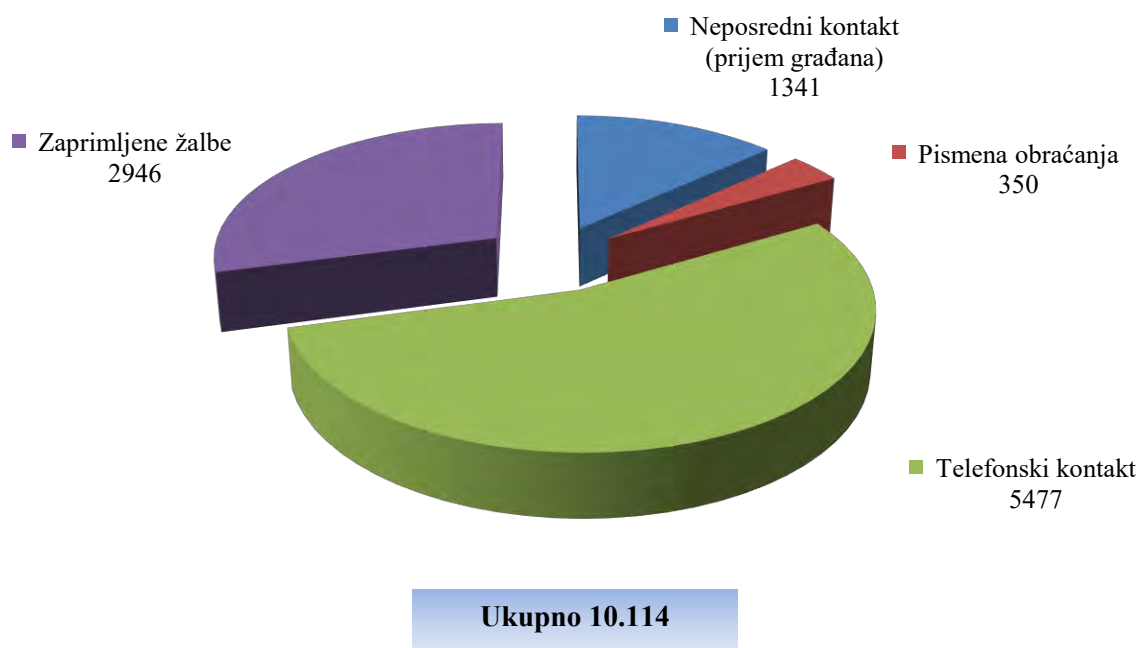
IV. PODACI O POSTUPANJU INSTITUCIJE OMBUDSMANA ZA LJUDSKA PRAVA BOSNE I HERCEGOVINE U 2021. GODINI

Tijekom 2021. godine Institucija je zaprimila ukupno 2.946 žalbi. U poređenju sa 2020. godinom registrirano je 230 žalbi više. Tijekom izvještajnog razdoblja, Instituciji se obratilo ukupno 10.114 građana (direktni kontakti, telefonski pozivi, elektronička pošta i pisane žalbe).

Zajedno sa predmetima prenesenim iz prethodnih godina (1.891 predmet), u radu je evidentirano ukupno 4.837 žalbi. U 2021. godini završeno je 3.176 predmeta (ostao neriješen, sa 31.12.2021. godine, 1.661 predmet).

Najveći broj žalbi odnosi se na povrede građanskih i političkih prava, i to (904) predmeta, zatim slijede žalbe koje su se odnosile na kršenje prava u pravosuđu i upravi (774), ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava (768), sve oblike diskriminacije (173), kršenja prava djece (190), povrede prava lica lišenih slobode (91), povrede prava lica sa invaliditetom (43) i na kraju, povrede prava nacionalnih i vjerskih manjina (tri).

Grafikon 1

U izvještajnom razdoblju Ombudsmeni su izdali 315 preporuka u 331 predmetu. Stupanj realiziranja preporuka prikazan je u tabeli 1.

Tabela 1.

Način realiziranja preporuka u predmetima	Broj predmeta sa izdatom preporukom u 2021. godini	Broj predmeta sa izdatom preporukom u 2020. godini
Realizirana	112	98
Ostvarena suradnja	60	67
Djelomično realizirana	4	6
Nema odgovora	74	80
Nije realizirana	81	61
Ukupan broj predmeta s izdatom preporukom	331	312

SPECIJALNA IZVJEŠĆA URAĐENA U 2021. GODINI

- Specijalno izvješće o ostvarivanju prava djeteta na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini
- Specijalno izvješće o efikasnosti zakonskih rješenja o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini
- Specijalno izvješće o govoru mržnje u Bosni i Hercegovini
- Specijalno izvješće o stanju u ustanovama u kojima su smještena djeca u sukobu sa zakonom

Specijalno izvješće o ostvarivanju prava djeteta na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini

Specijalno izvješće o govoru mržnje u Bosni i Hercegovini

Specijalno izvješće o efikasnosti zakonskih rješenja o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini

Specijalno izvješće o stanju u ustanovama u kojima su smještena djeca u sukobu sa zakonom

Incijative za izmjene zakona

1. Incijativa za izmjenu članka 13. stavak 3. i 4. Pravilnika s kriterijima za prijem u radni odnos u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama kao javnim ustanovama čiji je osnivač Kanton Sarajevo (Službene novine Kantona Sarajevo, br. 29/2021 i 31/2021)
2. Incijativa za izmjenu članka 147. stavak 1. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije BiH, br. 3/2018 i 93/2019 - odluka US) kojim se propisuje pravo na naknadu pogrebnih troškova u slučaju smrti korisnika mirovine
3. Incijativa za izmjene Zakona o zdravstvenom osiguranju FBiH i Zakona o doprinosima FBiH
4. Incijativa za izmjene članka 35. Zakona o socijalnoj zaštiti Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske, br. 37/2012, 90/2016, 94/2019 i 42/2020)
5. Specijalno izvješće o stanju ostvarivanja prava djeteta na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini upućen vladama entiteta i BDIH i vladama županija/kantona u FBiH u kojem su preporučene izmjene i dopune Zakona o dječijoj zaštiti Republike Srpske kako bi pravo na dječiji dodatak ostvarivala djeca do navršanih 18. godina života i da izvrše procjenu, odnosno analizu svih efekata Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o dječijoj zaštiti iz 2019. godine, a koji je stupio na snagu 1. siječnja 2020. godine, u pogledu korisnika prava, ali i po proračun Republike Srpske i izmjene i dopune Zakona o dječijoj zaštiti BD BiH kako bi pravo na dječiji dodatak ostvarivala djeca sve do navršanih 18. godina života.
6. Incijativa za izmjene Zakona o izvršnom postupku FBiH

V. GRAĐANSKA I POLITIČKA PRAVA

5.1. Uvod

Građanska i politička prava su vrsta prava koja štite slobodu pojedinca od mogućih povreda vlada, društvenih organizacija i privatnih lica. Ona obezbjeđuju pravo učestvovanja u građanskom i političkom životu društva i države bez diskriminacije i represije.

Građanska prava uključuju zaštitu fizičkog i mentalnog integriteta, života i bezbjednosti ljudi; zaštitu od diskriminacije na osnovu rase, spola, seksualne orijentacije, rodnog identiteta, nacionalnog podrijetla, boje kože, dobi, političke pripadnosti, etničke pripadnosti, vjere i invaliditeta. Građanska prava uključuju i pojedinačna prava kao što su pravo na privatnost i slobodu misli, govora, religije, okupljanja i kretanja.

Politička prava jamče pravo na učestvovanje u civilnom društvu i politici, uključujući slobodu udruživanja, pravo na okupljanje, pravo na peticiju, pravo na samoobranu i pravo glasa. Politička prava uključuju i pravednost u provođenju zakona, te prava optuženog, uključujući pravo na pravično i suđenje u razumnom roku; pravo na obnavljanje procesa ili pravni lijek.

Odjeljenje za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava čini sedam diplomiranih pravnikâ od kojih se troje nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a četiri u Područnoj kancelariji u Sarajevu. S obzirom na broj predmeta registriranih u Instituciji iz domena ovog odjeljenja, čini se sasvim opravdanim ovoliki broj pravnikâ u ovom odjeljenju.

Predmetom rada ovog odjeljenja jesu ljudska prava i slobode prve generacije, odnosno građanska i politička prava. Niz je međunarodnih dokumenata važnih za ostvarivanje ovih prava, a posebno se među njima ističe Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima⁴² sa svojim protokolima. Ovim dokumentom obvezuje se Bosna i Hercegovina da poštuje građanska i politička prava i slobode pojedinca, uključujući pravo na život, slobodu vjeroispovijesti, slobodu govora, slobodu okupljanja, izborna prava i pravo na pravično suđenje.

U 2021. godini u okviru Odjeljenja za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava registrirane su 904 žalbe (u 2020. godini registrirano je 785 žalbi), a izdato je 129 preporuka (u 138 predmeta), što je za 119 predmeta (15,16%) više i 24 preporuke manje u poređenju sa 2020. godinom. Iz ranijih godina prenesena su 564 predmeta tako da smo u 2021. godini imali u radu ukupno 1.468 predmeta. Završen je 1.001 predmet.

Registrirane žalbe razmatrane su prema povredi prava na koju se odnose, i to: pristup informacijama 304, policija 158, vladina i ministarska imenovanja 127, imovinsko-pravni odnosi 123, inspekcije 72, besplatna pravna pomoć 33, javne isprave 27, migracije i azil 25, ratna šteta

⁴² Usvojen Rezolucijom 2200A (XXI) Generalne skupštine 16. prosinca 1966. godine, stupio na snagu 23. ožujka 1976. godine.

18, mediji i sloboda informiranja - devet, predmeti korupcije - šest, vjerske slobode i religija - tri i sloboda okupljanja - dva⁴³.

I 2021. godina, bila je godina pandemije zbog COVID-19. I u ovoj godini, od strane nadležnih organa vlasti svih razina poduzimane su adekvatne mjere, prije svih cijepljenje građana, koje su imale za cilj suzbijanje širenja virusa. Pojedinih mjerama dolazilo je i do ograničenja ljudskih prava, ali sa stanovišta Institucije, ne i u tolikoj mjeri da bi bila neophodna naša intervencija. S druge strane, posljedice pandemije su se osjetile u svim sferama života, a posebne probleme imali su gospodarski subjekti koji su svojim zalaganjem nastojali vratiti svoje poslovne rezultate na razinu iz prethodnih godina.

I u ovoj godini nastavili smo praksu objavljivanja svih izdatih preporuka kojima smo istodobno informirali najširu javnost⁴⁴.

Trend obraćanja građana Instituciji u svezi pitanja koja su shodno Zakonu o ombudsmanu izvan nadležnosti Institucije i dalje je prisutan. Tako podnositelji žalbi, od Institucije u konkretnim predmetima nerijetko traže meritorno odlučivanje, besplatnu pravnu pomoć, donošenje odluke u drugom stupnju, preuzimanje uloge parnične stranke u postupku, podnošenje tužbe, pokretanje postupka pred nadležnim sudovima (parničnog, prekršajnog i dr.).

Ombudsmeni iskazuju posebnu zabrinutost zbog činjenice da pojedini zastupnici organa vlasti svih razina, sudovi, javne ustanove i dalje, u pojedinačnim slučajevima krše odredbe Zakona o ombudsmanu i druge relevantne zakone. S druge strane, inertnim odnosom spram Institucije, izostankom suradnje pojedinih zastupnika vlasti sa Institucijom, posebice u odnosu na donesene preporuke Institucije, nepoduzimanjem aktivnosti neposredno višeg organa u cilju pune implementacije preporuka Institucije, za posljedicu ima dalje kršenje ljudskih prava i osnovnih sloboda građana.

Povreda	Broj predmeta
Pristup informacijama	304
Policija	158
Imovinsko-pravni odnosi	123
Inspekcije	72
Vladina i ministarska imenovanja	127
Javne isprave	27
Migracije i azil	25
Ratna šteta	18
Sloboda okupljanja	2
Mediji i sloboda informiranja	9
Besplatna pravna pomoć	33
Vjerske slobode/religija	3
Predmeti korupcije	6

⁴³ Ljudska prava pripadaju svakom licu, bez obzira na državljanstvo, prebivalište, spol, nacionalno ili etničko podrijetlo, boju kože, vjeru, jezik ili bilo koji drugi status.

⁴⁴ Objave putem veba (weba).

5.2. Pristup informacijama

Institucija, sukladno sa odredbama zakona o slobodi pristupa informacijama⁴⁵ postupa po žalbama koje se odnose na povredu prava na pristup informacijama, provodi istrage po službenoj dužnosti, a ima nadležnost i za izradu i dostavljanje vodiča i općih preporuka koje se odnose na provođenje i primjenu zakona iz ove oblasti. Također, Institucija ima obvezu uvrštavanja u godišnje izvješće posebnog poglavlja koje se odnosi na primjenu zakona o slobodi pristupa informacijama na svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini.

Sloboda pristupa informacijama u svakom suvremenom demokratskom društvu predstavlja dio slobode izražavanja i osnov je za izgradnju demokratskog društva i neodvojivi dio vladavine prava. S druge strane, principi transparentnosti i otvorenosti javnih organa prema građanima važni su u svakom društvu i oni građanima pružaju adekvatnu mogućnost uključivanja u procese kontrole rada javnih organa.

U izvještajnom periodu zaprimljene su 304 žalbe, a izdate su 74 preporuke. U odnosu na 2020. godinu kada je registrirana 231 žalba, evidentno je povećanje broja žalbi za 31,60%. Žalbe su se najvećim dijelom odnosile na neodlučivanje javnih organa po zahtjevima za pristup informacijama u zakonom propisanom roku, a jedan dio žalbi odnosio se i na nezadovoljstvo načinom rješavanja zahtjeva za pristup informacijama u meritumu.

5.2.1. Zakonodavstvo

Tijekom ožujka 2021. godine otvorene su javne konzultacije o Prednacrtu Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini. Imajući u vidu mandat Ombudsmana u smislu navedenog Zakona, razmotren je Prednacrt Zakona i Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine upućeni su komentari⁴⁶, u cilju donošenja novog zakonodavstva u oblasti slobode pristupa informacijama, koje treba biti usklađeno sa međunarodnim dokumentima i preporukama *Taiex* stručne misije i Zajedničke inicijative SIGMA.

U komentarima, Ombudsmani su podsjetili nadležna tijela i organe vlasti na nalaze i preporuke iz svog Specijalnog izvješća o iskustvima u primjeni zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini iz prosinca 2019. godine⁴⁷, zatim Stručno izvješće *Taiex - IPA, ENI - Taiex stručna misija o temi „Unaprjeđenje prava na pristup informacijama u Bosni i Hercegovini“* i aktivnosti Zajedničke inicijative Organizacije za ekonomsku suradnju i razvoj (OECD) i Europske unije (SIGMA) - Podrška poboljšanju upravljanja i upravljanja. Ovi dokumenti trebalo bi da predstavljaju značajnu polaznu točku pri usvajanju novog zakonodavstva u oblasti prava na pristup informacijama.

⁴⁵ Zakon o slobodi pristupa informacijama BiH, Službeni glasnik BiH, br. 28/2000, 45/2006, 102/2009, 62/2011 i 100/2013; Zakon o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH, Službene novine Federacije BiH, br. 32/2001 i 48/2011 i Zakon o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, Službeni glasnik Republike Srpske, broj 20/2001.

⁴⁶ Akt Institucije ombudsmana broj: Oi-BL-S-147/21 od 15.3.2021. godine

⁴⁷ Dostupan na: https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2020020515415139bos.pdf

Kada je riječ o izmjenama i dopunama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, Komisija za informiranje Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine na 6. sjednici, održanoj dana 23. travnja 2021. godine, razmatrala je Specijalno izvješće o iskustvima u primjeni zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini i s tim u svezi usvojila zaključke, kojim je Federalno ministarstvo pravde pozvano da pristupi sačinjavanju novog Zakona, nadležni organi da imenuju službenike za informiranje, a Vlada Federacije BiH da sačini Plan i program obvezne i kontinuirane obuke za službenike i uposlenike.⁴⁸

Do danas, nisu se desile konkretne promjene koje ukazuju na realiziranje navedenih Zaključaka i Preporuka Ombudsmana.

U Republici Srpskoj, u 2021. godini nisu poduzimane aktivnosti u cilju izmjene postojećeg ili usvajanja novog Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj.

5.2.2. Neodlučivanje u zakonom propisanom roku

U izvještajnom razdoblju Ombudsmani su zaprimili značajan broj žalbi kojima se ukazuje na ćutanje administracije, odnosno neodlučivanje po zahtjevima za pristup informacijama u zakonom propisanom roku (koji iznosi 15 dana u smislu važećih entitetskih zakona i zakona na razini Bosne i Hercegovine).

Primjer: Podnositelj žalbe⁴⁹ navodi da je Ministarstvu gospodarstva/privrede Unsko-sanskog kantona podnio zahtjev za pristup informacijama *kojim se traži spisak vozača (ime i prezime) kojima je izdata licenca „D“ za obavljanje javnog prevoza, spisak vozača (ime i prezime) kojima je izdata iskaznica za vozača, spisak vozila (marka, tip i reg. oznake) kojima je izdata licenca „D“ za obavljanje taxi prijevoza.. .za taxi prevoznike: KRAJINA TAXI d.o.o., ZEKA TAXI d.o.o., RADIO TAXI d.o.o. te HALO GROUP-GRADSKI TAXI d.o.o.* Navedeno Ministarstvo je dostavilo podatke samo za prevoznika KRAJINA TAXI d.o.o. koji je dao suglasnost za dostavljanje traženih informacija, dok ostali prevoznici ZEKA TAXI d.o.o., RADIO TAXI d.o.o. te HALO GROUP-GRADSKI TAXI d.o.o. nisu suglasni da se dostave tražene informacije, jer smatraju da sadrže osobne podatke zbog čega se može prouzrokovati šteta i negativne posljedice na poslovanje njihove firme.

Ombudsmani su, nakon provedenog postupka istraživanja dana, 21. travnja 2021. godine izdali preporuku broj P-109/21 kojom se Ministarstvu gospodarstva/privrede Unsko-sanskog kantona nalaže:

1. da, sukladno sa iznesenim mišljenjem Ombudsmana i Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH ponovo razmotri zahtjev Strukovnog udruženja taksista Bihac.

Preporuka je realizirana.

⁴⁸ Izvješće Komisije za informiranje Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH broj 01/7-02-967/21-1 od 26.4.2021. godine.

⁴⁹ Ž-BL-05-148/21

Primjer: Podnositelj žalbe⁵⁰ obratio se Ombudsmanima dana, 25. lipnja 2020. godine, u svezi povrede prava na pristup informacijama po podnesenom zahtjevu za pristup informacijama od 5. svibnja 2020. godine. Na osnovu navoda sadržanih u žalbi, od Odjeljenja za opću upravu Grada Gradiška je traženo izjašnjenje, i to po zahtjevu od 3. srpnja 2020. godine, kao i po urgenciji od 5. kolovoza 2020. godine. U dostavljenom izjašnjenju broj: 03-052-21/20 od 10. rujna 2020. godine, odgovorna strana ukazuje da je po prijemu zahtjeva uputila dopise Odjeljenju za društvene djelatnosti i Odjeljenju za financije sa rokom od sedam dana za dostavljanje traženih informacija, a koje im nisu dostavljene.

Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmani su dana, 8. listopada 2020. godine izdali preporuku broj: P-203/20, kojom se načelniku Odjeljenja za opću upravu Grada Gradiška nalaže:

1. *Da odmah po dobijanju ove preporuke, odgovori podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 05.05.2020. godine, a sukladno sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj*
2. *Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenom realiziranju.*

Odgovorna strana do dana izrade ovog Izvješća nije obavijestila Ombudsmane o realiziranju izdate preporuke. Predmet je zatvoren, a izdata preporuka je evidentirana kao neispoštovana.

Primjer: Žalbeni navodi⁵¹ se odnose na činjenicu da Policijska stanica u Bugojnu, po podnesenom zahtjevu za pristup informacijama nije odlučila donošenjem odgovarajućeg rješenja sa poukom o pravnom lijeku, već je dostavila pisani odgovor kojim žaliteljica nije zadovoljna. Tijekom postupka istraživanja, Ministarstvo unutarnjih poslova Srednjobosanskog kantona obavještava Ombudsmane da je donijelo Rješenje kojim se dozvoljava pristup traženim informacijama.

Žaliteljica je obavijestila Ombudsmane da je zaprimila doneseno rješenje, pa shodno tome nije bilo osnova za daljim postupanjem po žalbi.

Primjer: Podnositelj žalbe⁵² obratio se Ombudsmanima dana, 24. ožujka 2021. godine, u svezi povrede prava na pristup informacijama. Navodi da je Ministarstvu, dana, 26. veljače 2021. godine podnio zahtjev za pristup informacijama. Po podnesenom zahtjevu Ministarstvo je odgovorilo aktom broj: 06.11/017-401-1/21, od 3. ožujka 2021. godine.

Podnositelj žalbe smatra da dostavljeni odgovor nije sukladan sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj (Službeni glasnik Republike Srpske, broj 20/2001), i traži intervenciju Ombudsmana.

⁵⁰ Ž-BL-05-421/20

⁵¹ Ž-LI-05-200/21

⁵² Ž-BL-05-231/21

Nakon sprovedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su izdali preporuku broj: P-127/21, od 20. svibnja 2021. godine, kojom se ministru finansija Republike Srpske nalaže:

1. *Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 26.02.2021. godine, sukladno sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj.*
2. *Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenom realiziranju.*

Aktom broj: 06.11/017-401-3/21, od 9. juna 2021. godine, Ministarstvo je dostavilo odgovor na izdatu preporuku. U pomenutom aktu, navode se razlozi uslijed kojih izdata preporuka neće biti realizirana. Predmet je zatvoren, a izdata preporuka je evidentirana kao neispoštovana.

Primjer: Podnositelj žalbe⁵³ obratio se Ombudsmanima dana, 24. prosinca 2020. godine, označivši kao odgovornu stranu Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, u svezi povrede prava na pristup informacijama. Pomenutim zahtjevom od odgovorne strane tražene su informacije koje se odnose na angažiranje i učešće određenog lica u jedinicama Vojske Republike Srpske tijekom proteklog rata. U odgovoru Ministarstva, koje je razlog obraćanja Ombudsmanima, između ostalog se navodi da se podnesenom zahtjevu ne može udovoljiti budući da tražene informacije predstavljaju osobne podatke, čije je davanje uređeno Zakonom o zaštiti osobnih podataka.

Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su dana, 20. svibnja 2021. godine, izdali preporuku broj: P-141/21, kojom se ministru rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske nalaže:

1. *Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, podnosiocu žalbe dopisom odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 7. studenog 2020. godine, sukladno sa člankom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, nakon provedenog testa javnog interesa koji propisuje članak 9. istog zakona*
2. *Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenom realiziranju.*

Aktom broj: 16-03/3.2-1-835-18-2/21, od 18. lipnja 2021. godine, Ministarstvo je dostavilo odgovor. Iz sadržine odgovora proizilazi da je Ministarstvo udovoljilo zahtjevu podnosioca žalbe i dostavilo mu tražene podatke. Predmet je zatvoren, a izdata preporuka je evidentirana kao ispoštovana.

Primjer: Podnositelj žalbe⁵⁴ obratio se Ombudsmanima dana, 11. prosinca 2020. godine, u svezi povrede prava na pristup informacijama po podnesenom zahtjevu od 5. studenog 2020. godine. Pomenutim zahtjevom od odgovorne strane (Odjeljenje za opću upravu Općine Nevesinje) tražene su informacije koje se odnose na angažiranje i učešće određenog lica u jedinicama Vojske Republike Srpske tijekom proteklog rata. U odgovoru Odjeljenja, koje je razlog

⁵³ Ž-BL-05-825/20

⁵⁴ Ž-BL-05-789/20

obraćanja Ombudsmanima, između ostalog se navodi da bi udovoljavanje podnesenom zahtjevu bilo u suprotnosti sa Zakonom o zaštiti osobnih podataka.

Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmani su 24. svibnja 2021. godine izdali preporuku broj: P-142/21, kojom se načelniku Odjeljenja za opću upravu Općine Nevesinje nalaže:

1. *Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, podnositelju žalbe dopisom odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od 5. studenog 2020. godine, sukladno sa člankom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, nakon provedenog testa javnog interesa koji propisuje članak 9. istog zakona*
2. *Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenom realiziranju.*

Aktom broj: 05-20-19/20 od 30. lipnja 2021. godine, Odjeljenje je dostavilo odgovor, u kome navodi da je postupajući po izdatoj preporuci provelo odgovarajući test javnog interesa i utvrdio da tražene informacije uključuju osobne interese koji se odnose na privatnost trećeg lica, na osnovu koje je donio odluku kojom je podnositelju žalbe odbijen pristup traženim informacijama. Predmet je zatvoren, a izdata preporuka je evidentirana kao ispoštovana.

Primjer: Podnositelj žalbe⁵⁵ obratio se Ombudsmanima dana, 9. lipnja 2021. godine u svezi povrede prava na pristup informacijama. Navodi da se odgovornoj strani (JP "Vodovod" doo Bihać) obratio zahtjevom za pristup informacijama od 21. svibnja 2021. godine po kome mu nije odgovoreno do momenta obraćanja Ombudsmanima. Pomenutim zahtjevom od odgovorne strane tražen je spisak fizičkih i pravnih lica čije je prebivalište/sjedište u Gradu Bihaću kojima su otpisana dugovanja za utrošak vode u 2018, 2019. i 2020. godini. S obzirom na navode, od odgovorne strane zatraženo je izjašnjenje. Podnositelj žalbe obavijestio je Ombudsmane da mu je po podnesenom zahtjevu JP "Vodovod" doo Bihać dana, 9. lipnja 2021. godine dostavilo odgovor u kome navodi da nije vršilo otpis dugovanja fizičkim i pravnim licima sa prebivalištem/sjedištem u gradu Bihaću za 2018, 2019. i 2020. godinu. Istog dana, odnosno 9. lipnja 2021. godine, podnositelj žalbe uputio je novi zahtjev tražeći informacije o otpisu dugovanja fizičkim i pravnim licima sa sjedištem/prebivalištem u gradu Bihaću u 2013, 2014. i 2015. godini.

Podnositelj žalbe obavijestio je Ombudsmane da je po podnesenom zahtjevu odgovoreno 30. lipnja 2021. godine. U odgovoru se navodi da je u tom razdoblju vršen otpis dugovanja, ali se podaci o licima ne mogu dostavljati, jer bi njihovo dostavljanje bilo suprotno Zakonu o zaštiti osobnih podataka Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 49/2006, 76/2011 i 89/2011). Kopija izjašnjenja broj: 01-1730/21 od 29. lipnja 2021. godine, prosljeđena je podnositelju žalbe na uvid i komentar.

Dana 5. srpnja 2021. godine, podnositelj žalbe obavijestio je Ombudsmane da je nezadovoljan odgovorom JP "Vodovod" doo Bihać u kojem se poziva na Zakon o zaštiti osobnih podataka Bosne i Hercegovine, zatražio mišljenje od Agencije za zaštitu osobnih podataka u Bosni i

⁵⁵ Ž-BL-05-431/21

Hercegovini da li su pravna lica zaštićena pomenutim zakonom i da li može postojati zaštita osobnih podataka fizičkog lica koje je aktivno u društveno-političkom životu, a kome su otpisana dugovanja u navedenom periodu.

Aktom broj: 03-1-37-14-641-2/21 od 1. srpnja 2021. godine, Agencija mu je dostavila odgovor⁵⁶ u kome se navodi da se odredbe Zakona o zaštiti osobnih podataka ne primjenjuju na pravna lica. U svezi davanja podataka o fizičkim licima koja su aktivna u društveno-političkom životu i kojim su po tom osnovu otpisana dugovanja, mora se voditi računa da kada postoji sumnja o izvršenom kaznenom djelu, prijestupu, nepoštovanju zakonskog propisa ili bilo koje vrste zlouporabe vlasti, to ne može biti prepreka za davanje osobnih podataka. U dostavljenom komentaru na upućeno izjašnjenje odgovorne strane od 9. srpnja 2021. godine, podnositelj žalbe ostaje pri prvobitno izjavljenim navodima.

Ombudsmeni su mišljenja da kvalifikaciju postojanja bilo koje vrste zlouporabe propisa ili ovlasti daje nadležni javni organ, a to u konkretnom slučaju svakako ne može biti JP "Vodovod" doo Bihać. JP "Vodovod" doo Bihać je po podnesenom zahtjevu podnositelja žalbe istom dostavio odgovor. Podnositelj žalbe ukoliko ima saznanja o postojanju sumnje o izvršenom kaznenom djelu, odnosno bilo kojoj vrsti zlouporabe zakonskih propisa, može nadležnim organima podnijeti prijavu, kako bi se mogle izvršiti odgovarajuće provjere. Predmet je zatvoren.

Primjer: Podnositelj žalbe⁵⁷ obratio se Ombudsmanima dana, 1. rujna 2020. godine, u svezi povrede prava na pristup informacijama po podnesenom zahtjevu od 18. kolovoza 2020. godine kojim je od Centra za socijalni rad Banja Luka traženo dostavljanje Statuta Centra, kao i pravilnika kojim je uređena disciplinska odgovornost direktora i zaposlenih lica u Centru.

Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su dana, 28. lipnja 2021. godine, izdali preporuku broj: P-185/21, kojom se direktoru Centra nalaže:

1. *Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnositelju žalbe dostavi pravilnik kojim se uređuje disciplinska odgovornost zaposlenih, a na osnovu podnesenog zahtjeva za pristup informacijama od 1. rujna 2020. godine.*
2. *Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenom realiziranju.*

Kako Centar nije dostavio traženo obavještenje u roku koji mu je preporukom određen, Ombudsmeni su sa ovom činjenicom upoznali Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske.

Aktom broj: 11/05-533-150/21 od 18. listopada 2021. godine, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske obavijestilo je Ombudsmane o poduzetim aktivnostima na realiziranju preporuke, iz čije sadržine proizilazi da je Centar podnositelju žalbe dostavio pravilnik tražen podnesenim zahtjevom. Predmet je zatvoren, a izdata preporuka je evidentirana kao ispoštovana.

⁵⁶ Akt broj: 03-1-37-14-641-2/21 od 1.7.2021. godine

⁵⁷ Ž-BL-05-617/20

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi kojom se ukazuje na povredu prava na pristup informacijama od strane Ministarstva zdravstva, rada i socijalne skrbi Zapadno-hercegovačkog kantona/županije⁵⁸. U žalbi se navodi da je u dva navrata Ministarstvu upućen zahtjev za pristup informacijama kojim je tražen uvid u određena dokumenta. Podnositelj žalbe navodi da na njegov akt nije zaprimljen odgovor, također navodi da ni nakon upućivanja urgencije od 3. listopada 2016. godine nije zaprimio odgovor.

Ombudsmeni su u nekoliko navrata navedenom Ministarstvu uputili akt kojim su tražene informacije, ali odgovor nije zaprimljen.

Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su dana, 10. prosinca 2020. godine izdali preporuku broj: P-7/21, kojom se Ministarstvu⁵⁹ nalaže:

1. *Da Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne skrbi u roku od 15 dana od dana prijema Preporuke dostavi odgovor na upućene akte, te da dostavi izjašnjenje na navode žalitelja.*

S obzirom na to da odgovor nije zaprimljen ni nakon proteka ostavljenog roka, Ombudsmeni su o nesuradnji Ministarstva sa Ombudsmanima, obavijestili Vladu Zapadno-hercegovačkog kantona/županije⁶⁰.

5.2.3. Pravo na pristup informacijama u okviru postupaka inspeksijskog nadzora

Tijekom 2021. godine zaprimljen je određen broj žalbi koje se odnose na pravo na pristup informacijama pribavljenim tijekom inspeksijskog nadzora koji provode inspeksijski organi. U određenom broju slučajeva građani se pojavljuju kao inicijatori postupka, dok su u određenom broju slučajeva građani zainteresirane osobe.

Primjer: Žalitelj⁶¹ je Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo podnio zahtjev za pristup informacijama kojim je tražena kopija zapisnika postupajućeg inspektora, sačinjenog u postupku vršenja inspeksijskog nadzora. Odlučujući po zahtjevu za pristup informacijama, Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo je donijela Rješenje i žalitelju dostavila zapisnik postupajućeg inspektora sa zatamnjanim osobnim podacima trećih fizičkih lica. Međutim, žalitelj nije zadovoljan navedenim postupanjem inspekcije. Ombudsmeni nisu utvrdili osnovanost žalbe, te je žalitelju ukazano da, prema članku 8. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH, nadležni javni organ će utvrditi iznimku kada opravdano utvrdi da tražene informacije uključuju osobne interese koji se odnose na privatnost trećeg lica. U konkretnom slučaju, nadležni organ je postupio sukladno sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH, jer je prekrpio one informacije koje se odnose na privatnost trećeg lica (adresa stanovanja odgovornog lica, mjesto i datum rođenja, JMB, itd) .

⁵⁸ Ž-SA-05-206/18

⁵⁹ Preporuka broj: P-7/21 od 10.12.2020. godine

⁶⁰ Akt Institucije ombudsmana od 10.12.2021. godine

⁶¹ Ž-SA-05-390/21

Primjer: Žalitelj⁶² navodi da je Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove Sarajevo podnio zahtjev za pristup informacijama kojim je traženo dostavljanje akta (suglasnost, mišljenje, rješenje, odluka) na osnovu kojeg gospodarsko društvo HMK Promet d.o.o. Sarajevo može obavljati rezanje balvana motornim pilama. Odlučujući o zahtjevu za pristup informacijama, Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Sarajevo donijela je Rješenje kojim je djelomično odobren pristup informacijama. Žalitelju su dostavljene određene informacije, ali ne i one koje su tražene zahtjevom obrazlažući stanje stvari na sljedeći način: „S obzirom da u konkretnom slučaju podnositelj traži pristup informaciji do koje je inspektor došao u postupku vršenja službene dužnosti, odnosno da se radi o informacijama iz nadležnosti Općinskog suda u Sarajevu, nadležni organ je ocijenio da navedene informacije za postupajućeg inspektora predstavljaju službenu tajnu...“ Također, javni organ nije utvrdio izuzetak u smislu Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH, niti je proveden test javnog interesa.

Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su dana, 5. studenog 2021. godine izdali preporuku broj: P-256/21 kojom se direktoru Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Sarajevo nalaže:

1. *Da u drugostupanjskom postupku, u smislu članka 9. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH, provede test javnog interesa i ocijeni svaku korist i štetu koja može proizaći iz (ne)saopćavanja informacije;*
2. *Da, u smislu članka 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH, a u roku propisanom Zakonom o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, donese rješenje po žalbi;*
3. *Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realiziranja preporuke.*

S druge strane, najčešća dilema koja se javlja kod javnih organa jeste u kontekstu obveze inspektora da čuva tajnost prijave i druge informacije koje se tiču inspeksijskog nadzora, a što uključuje i dokumentaciju, dokaze i podatke utvrđene ili nastale u inspeksijskom nadzoru. Javni organi su se u nekoliko slučajeva, obratili Ombudsmanima tražeći mišljenje/uputstvo o načinu postupanja po konkretnim zahtjevima za pristup informacijama⁶³. U izdatim mišljenjima, Ombudsmeni su ukazali da obveza čuvanja službene tajne ne predstavlja isključivi razlog za odbijanje pristupa informacijama, te da su javni organi dužni provesti test javnog interesa i sukladno s tim donijeti odluku da li će tražena informacija biti saopćena ili ne.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili akt Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Bosansko-podrinjskog kantona kojim se traži uputa/mišljenje Ombudsmana u svezi sa načinom primjene Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. U aktu se navodi da se provođenje i primjena Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine ogleda i kroz česte upite i zahtjeve za pristup informacijama, kako od strane fizičkih, tako i od strane pravnih lica, ali i javnih ustanova koje imaju određene interese i koje se pojavljuju kao stranke u postupcima inspeksijskog nadzora. Nadalje, navodi se da se brojni zahtjevi za pristup informacijama odnose na informacije koje su rezultati inspeksijskih nadzora,

⁶² Ž-SA-05-1078/21

⁶³ Ž-SA-05-432/21, Ž-SA-05-279/21

a što se odnosi na zapisnike o inspeksijskom nadzoru, prijave fizičkih i pravnih lica za vršenje inspeksijskog nadzora i druge akte kojima se nalažu upravne mjere u inspeksijskom nadzoru kod subjekata nadzora. Također, veoma često se pojavljuju zahtjevi kojima se traži pristup informaciji sa posebnom naznakom da će se ista koristiti kao dokaz u sudbenom sporu.

Ombudsmani su povodom upita dostavili mišljenje⁶⁴ u kojem je navedeno da se svaki zahtjev pojedinačno ispituje. Ukoliko javni organ, prigodom razmatranja zahtjeva, ocijeni da tražene informacije spadaju u izuzetke propisane čl. 6, 7 i 8. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, dužan je provesti test javnog interesa. Test javnog interesa predstavlja najviši stupanj odluke u javnom organu i slobodnu procjenu prevladava li javni interes da zatražena informacija ostane u sferi ograničenja pristupa, ili će prevladati javni interes da se zatražena informacija izuzme iz okvira postojećeg ograničenja i da se učini dostupnom podnositelju zahtjeva, a samim time i široj javnosti.

5.2.4. Pravo na pristup informacijama u okviru natječajne procedure i radno-pravnih odnosa

Tijekom 2021. godine Ombudsmani su zaprimili određeni broj žalbi kojima se ukazivalo na nemogućnost pristupa dokumentaciji koja je nastala ili se odnosi na rješavanje radno-pravnog statusa uposlenika sa poslodavcem.

Primjer: Žalitelj u žalbi⁶⁵ navodi da je JP Elektroprivreda d.d. Sarajevo podnio zahtjev za dostavu dokumentacije koja je uključivala različite podzakonske i interne akte navedenog Javnog poduzeća. Žalitelj je u zahtjevu naznačio da su mu tražene informacije potrebne u cilju zaštite prava iz radnog odnosa, a povodom odluke direktora društva o izricanju pismenog upozorenja. V.D. direktora Podružnice „Termoelektrana“ Tuzla po navedenom zahtjevu donio je Rješenje kojim je odobren pristup informacijama i žalitelju omogućen neposredan uvid u tražene podatke. Točkom III. dispozitiva navedenog Rješenja, žalitelju se omogućava umnožavanje informacija po izvršenoj uplati sukladno sa „Odlukom o troškovima umnožavanja zahtijevanih informacija shodno Zakonu o slobodi pristupa informacijama“, s čim žalitelj nije bio zadovoljan.

Ombudsmani su proveli postupak istraživanja, nakon čega je izdata Preporuka broj P-246/20 u kojoj je navedeno da žalitelj inicijalni zahtjev nije podnio u smislu Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, te da žalitelj u konkretnom slučaju ima direktan pravni interes da pristupi traženim informacijama, a sve u cilju zaštite prava iz radnog odnosa. Zahtjev za dostavu dokumentacije i informacija se, po mišljenju Ombudsmana, nije ni trebalo razmatrati u smislu odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, pa se samim tim nisu mogle primjenjivati ni odredbe o troškovima umnožavanja informacija. Preporuka je u cijelosti realizirana.⁶⁶

⁶⁴ Akt broj: Oi-K-SA-04/21 od 4.1.2021.

⁶⁵ Ž-SA-04-929/20

⁶⁶ Preporuka broj: P-246/20 od 10.11.2021.

Primjer: Žaliteljica⁶⁷ je, kao učesnica u natječajnoj proceduri, podnijela zahtjev za pristup informacijama Osnovnoj školi „Kovačići“ Sarajevo kojim su tražene informacije o izabranoj kandidatkinji. Po zahtjevu je doneseno Rješenje kojim je pristup informacijama u cijelosti odbijen, sa obrazloženjem da je u predmetnom slučaju utvrđen izuzetak u smislu članka 8. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine, jer tražene informacije uključuju privatne interese trećih lica. Također, u Rješenju se navodi da žaliteljica nije dostavila dokaz o postojanju pravnog interesa u smislu Zakona o zaštiti osobnih podataka u Bosni i Hercegovini.

Ombudsmeni su proveli postupak istraživanja, nakon čega je izdata Preporuka⁶⁸ kojom se direktorici JU Osnovna škola Kovačići Sarajevo nalaže:

1. *Da imajući u vidu Preporuku Ombudsmana, poništi Rješenje broj: 72-1/2021. godine od 08.02.2021. godine i donese novo rješenje sukladno sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine;*
2. *Da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane o mjerama poduzetim u cilju realiziranja ove Preporuke.*

Istovremeno, Ombudsmeni su zauzeli stav da je javni organ dužan zaštititi osobne podatke i mogućnost razdvajanja takvih informacija na dijelove, odnosno zatamnjenja ili precrtavanja osobnih podataka fizičkih lica. Javni organ je dužan poduzeti sve mjere u cilju saopćavanja informacija koje ima u posjedu. Preporuka je realizirana, a predmet nakon toga zatvoren.

Primjer: Žaliteljica⁶⁹ se obratila Ombudsmanima izražavajući nezadovoljstvo načinom provođenja postupka po Internom oglasu Komisije za unapređenje Uprave policije Zenica. Žalbeni navodi odnose se i na onemogućavanje pristupa natječajnoj dokumentaciji, te žaliteljica ističe da je podnijela zahtjev za uvid u cjelokupnu dokumentaciju kandidata koji su izabrani, ali kako navodi, nije joj omogućen uvid u dokumentaciju. Na traženje Ombudsmana, Uprava policije je dostavila akt iz kojeg je vidljivo da je po zahtjevu za uvid u dokumentaciju postupljeno samo djelomično i to u donosu na rezultate i dokumentaciju žaliteljice, ali ne i ostalih kandidata.

Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su izdali preporuku broj: P-165/21 od 3. lipnja 2021. godine kojom se ministru Ministarstva unutarnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona nalaže:

1. *Da izmijeni odredbu članka 8. Pravilnika o proceduri unaprjeđenja policijskih službenika broj: 08-01/1-02-1-7625/07 od 21.11.2007. godine i osigura svim kandidatima u natječajnim/konkursnim procedurama uvid u rezultate testiranja i za sve druge kandidate;*
2. *Da, imajući u vidu ovu Preporuku, žaliteljici omogući uvid u rezultate testiranja drugih kandidata;*

⁶⁷ Ž-SA-05-111/21

⁶⁸ Preporuka broj: P-155/21 od 21.5.2021.

⁶⁹ Ž-SA-05-488/20

3. *Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realiziranja preporuke.*⁷⁰

Preporuka nije realizirana, o čemu je obaviješteno Ministarstvo unutarnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona.

5.2.5. Informiranost građana o pravu na pristup informacijama

Pojedine žalbe ukazuju da podnositelji zahtjeva još nisu dovoljno informirani o pravima u smislu zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, a što je zasigurno posljedica nedostatka adekvatnih medijskih kampanja koje za cilj imaju masovno informiranje javnosti o načinima ostvarivanja i zaštite ljudskih prava.

Primjer: Žaliteljica⁷¹ se obratila Ombudsmanima navodeći da je Općini Stari Grad Sarajevo podnijela zahtjev za pristup informacijama tražeći uvid u matične knjige upisa. Općina Stari Grad Sarajevo je po zahtjevu donijela Rješenje kojim se odbija pristup informacijama navodeći: *“Odredbom člana 64. stav 1. Zakona o matičnim knjigama (Službene novine Federacije BiH, br. 37/2012 i 80/2014) i tačke 151. Uputstva o načinu vođenja matičnih knjiga (Službene novine Federacije BiH, br. 51/2013, 55/2013, 82/2013 i 6/2015) propisano je da se izvodi ili uvjerenja iz matičnih knjiga izdaju na usmeni ili pismeni zahtjev lica koja spadaju pod užu ili širu obitelj osobe za koju se traži izvod ili uvjerenje... S obzirom na to da iz priloženog zahtjeva za dostavu traženih informacija... nije vidljivo srodstvo prema gore navedenim uputama i da se radi o informaciji koja se odnose na lične podatke i status pojedinca, odnosno njegovog upisa u određenu matičnu knjigu... potrebno je da imenovana dostavi suglasnost lica na koje se tražene informacije odnose....“*

Ombudsmani nisu utvrdili osnovanost žalbe i žaliteljici je ukazano da cilj i svrha Zakona nije prikupljanje dokaza za potrebe vođenja sudbenih postupaka jer je isto regulirano posebnim propisima (Zakon o parničnom postupku Federacije BiH, Zakon o upravnom postupku Federacije BiH, Zakon o kaznenom postupku Federacije BiH i slično). U kontekstu postojanja javnog interesa za dostavljanje traženih podataka, ukazujemo da “javni interes” predstavlja neku opću dobrobit za zajednicu ili određenu grupu osoba, javno zdravlje, javnu sigurnost i slično. Dakle, sasvim je jasno da u predmetu žaliteljice postoji isključivo privatni/individualni interes žaliteljice da tražene podatke dobije u cilju vođenja sudbenog postupka.

5.2.6. Informacije iz djelokruga rada javnih organa i informacije o plaćama službenika

Informacije koje se odnose na plaće i naknade koje se isplaćuju službenicima zaposlenim u javnim organima su kontinuirano u sferi interesovanja javnosti. Ombudsmani kontinuirano ukazuju da javnost ima pravo znati na koji način i u koju svrhu se troše javna sredstva, što uvijek ima prevagu nad privatnim interesom i eventualnim ograničenjima koja propisuju zakoni o slobodi pristupa informacijama. Također, značajno je ukazati da javni organ prigodom provođenja testa javnog interesa procjenjuje sve okolnosti, a posebno okolnost mogućih

⁷⁰ Preporuka broj: P-165/21 od 3.6.2021.

⁷¹ Ž-SA-05-394/21

zlouporaba službene dužnosti, određene nezakonitosti u radu, nemara u vršenju službe, informacije koje ugrožavaju javnu sigurnost i javno zdravlje i slično.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili upit Komisije za informiranje Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine⁷² kojim se traži uputstvo/mišljenje o načinu postupanja po zahtjevima za pristup informacijama kojima se traže podaci o plaćama i naknadama izabranih dužnosnika u Federaciji BiH. U upitu se navodi da se sve češće dostavljaju zahtjevi za pristup informacijama o plaćama i naknadama izabranih dužnosnika u Federaciji BiH, te se s tim u svezi postavlja pitanje da li se trebaju dostavljati svi podaci o plaćama i naknadama izabranih dužnosnika u Federaciji BiH, odnosno koji se podaci dostavljaju, a koji ne treba da se dostavljaju.

Ombudsmani su izdali mišljenje kojim je ukazano da javnost ima pravo znati informacije o iznosu plaća službenika. Istovremeno, informacije o eventualnim odbicima od plaće (alimentacija, krediti, naknade za članstvo u sindikatu i slično) predstavljaju osobne informacije i trebaju biti izuzete u smislu članka 8. Zakona o slobodi pristupa informacija BiH. Također, u cilju jačanja principa otvorenosti i transparentnosti rada javnih organa, mišljenja smo da ove informacije trebaju biti dostupne javnosti i bez podnošenja zahtjeva za pristup informacijama, periodičnim objavljivanjem istih na službenoj internet stranici javnog tijela/organa.

5.3. Pravo na imovinu

Članak 1 Protokola 1 uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima i osnovnim slobodama iz 1952. godine štiti fundamentalno pravo na mirno uživanje imovine. Pravo na imovinu danas ima veoma važno mjesto među pravima koje štiti Europski sud za ljudska prava. „Pravo na imovinu“ je skraćeni naziv za pravo svakog lica (i fizičkog i pravnog) na zaštitu od akata kojima se ukidaju ili ometaju imateljeva prava korištenja i raspolaganja. Ovo pravo je, i pored svog nesumnjivog značaja, do danas ostalo nedovoljno zaštićeno iako ga izričito priznaju Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima, Američka konvencija o ljudskim pravima, Afrička povelja o ljudskim pravima i Protokol 1 uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima. U pravnom sustavu Bosne i Hercegovine uživanje ovog prava zagarantirano je Ustavom Bosne i Hercegovine, ustavima Republike Srpske i Federacije BiH⁷³ i Statutom Brčko distrikta BiH⁷⁴.

Članak 1 Protokola 1 uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima propisuje da svako fizičko i pravno lice ima pravo na neometano uživanje svoje imovine. Nitko ne može biti lišen svoje imovine, osim u javnom interesu i pod uvjetima predviđenim zakonom i općim načelima međunarodnog prava. Članak 2 Protokola 1 uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima propisuje da prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne utječu na pravo države da primjenjuje zakone koje smatra potrebnim da bi regulirala korištenje imovine sukladno sa općim interesima ili da bi obezbijedila naplatu poreza ili drugih dažbina ili kazni. Navedeni članak 1 Protokola 1 uz Europsku konvenciju o ljudskim pravima ne nameće državi pozitivne obveze –

⁷² Ž-SA-05-512/21

⁷³ Članak II 3. k) Ustava Federacije BiH, članak 54. Ustava Republike Srpske.

⁷⁴ Članak 13. stavak 5. Statuta Brčko distrikta BiH.

obveze da aktivnim radnjama štiti pravo na imovinu, već negativne obveze – da se ne miješa u mirno uživanje imovine bilo kog fizičkog ili pravnog lica⁷⁵.

Pravo na imovinu danas je jedno od najčešće kršenih prava Europske konvencije o ljudskim pravima, na trećem mjestu, i to odmah nakon prava na suđenje u razumnom roku i prava na pravično suđenje. Posljednjih godina Europski sud za ljudska prava u mnogim slučajevima našao je da su pojedine države prekoračile polje slobodne procjene i time prekršile pravo na imovinu garantirano člankom 1 Protokola 1.

Ovo pravo podliježe ograničenjima, čija se prihvatljivost procjenjuje u svakom konkretnom slučaju.

Ombudsmeni su u izvještajnom razdoblju zaprimili 123 žalbe (u 2020. godini 110 žalbi) koje su se odnosile na kršenje prava na imovinu, i koje su se u najvećoj mjeri odnosile na neefikasnost postupanja državnih mehanizama koji su dužni da obezbijede neometano uživanje ovih prava, rada upravnih organa i pravosuđa. I dalje se postupci pred mjerodavnim organima vode neopravdano dugo, po žalbama se poništavaju odluke prvostupanjskog organa zbog čega se predmet vraća na ponovni postupak i sve to traje godinama. Tu su i predmeti povratnika čiji otkup stanova traje godinama. Imovinsko-pravni predmeti se odnose, između ostalog, i na neizdavanje potrebnih dozvola neophodnih za osiguranje neometanog korištenja i uživanje imovine.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁷⁶ u kojoj je odgovorna strana Služba za imovinsko-pravne, stambene, geodetske poslove i katastar nekretnina općine Ilidža. Podnositelj žalbe, putem punomoćnika obratio se Službi za imovinsko-pravne, stambene, geodetske poslove i katastar nekretnina Općine Ilidža sa zahtjevom za nastavak postupka potpune eksproprijacije, odnosno isplatu novčane naknade za ekspropriisanu nekretninu. Općinska služba je rješenjem broj 05-31-1569/12-2 od 21. ožujka 2018. godine usvojila prijedlog Pravobraniteljstva Općine Ilidža i u potpunosti ekspropriisala zemljište vlasnika. Rješenjem broj: 05-31-2-796/2018 od 25. svibnja 2018. godine Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove drugostupanjskog organa, navedene točke su ostale na snazi i postale pravosnažne, čime su se stekli uvjeti za izvršenje i isplatu naknade vlasnicima. Međutim, odmah nakon što su podnijeli zahtjev za isplatu naknade, raniji punomoćnik vlasnika podnio je Općinskom sudu u Sarajevu tužbu za utvrđivanje prava vlasništva koja je zabilježena u Zemljišno-knjižnom izvatku predmetnih parcela. Vlasnici su u potpunosti osporili tužbeni zahtjev. S obzirom na to da je postupak eksproprijacije žuran, zahtjevom je traženo da općinska služba postupi žurno, zakaže i održi usmenu raspravu s ciljem postizanja naknade za ekspropriisanu nekretninu. Do dana obraćanja Instituciji, nadležna služba nije odgovorila na zahtjev niti je zakazala usmenu raspravu, te vlasnici osnovano sumnjaju da se postupak pred ovim organom namjerno odugovlači. Po provedenom istražnom postupku zaprimljen je odgovor⁷⁷, u kojem je između ostalog navedeno : “...dana 5. novembra 2021. godine ovaj Organ je sačinio pozive

⁷⁵ Ana Budak, Pravo na imovinu u kontekstu ljudskih prava sa posebnim osvrtom na praksu Evropskog suda za ljudska prava, Socijalna politika, broj 17/2019, Beograd, str. 9-27.

⁷⁶ Ž-SA-05-957/21

⁷⁷ Službe za imovinsko-pravne, stambene, geodetske poslove i katastar nekretnina Općine Ilidža broj 05-31-1569/17-2 od 5. studenog 2021. godine.

zainteresovanim strankama u navedenom postupku s ciljem sporazumnog određivanja naknade za eksproprijisanu zemljište“ Istraga u ovom postupku i dalje traje.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁷⁸ radi nepostupanja po zahtjevu u postupku izdavanja lokacijske dozvole. Odgovorna strana je Općina Šamac, Odjeljenje za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove. U žalbi se ističe da je suprug žaliteljice vlasnik nekretnine, da je sukladno sa zakonom iniciran postupak ograđivanja nekretnine, da se postupak od strane Općine Šamac i stanara susjedne zgrade kontinuirano opstruira, da se imovina koja je u vlasništvu žaliteljice i njenog supruga uzurpira od susjeda koji koriste njihovu imovinu kao javni put. Na traženje Institucije, Općina donosi Rješenje⁷⁹, kojim se odbija zahtjev. U blagovremnom roku na doneseno rješenje žaliteljica je izjavila žalba drugostupanjskom organu, Ministarstvu za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske, koje donosi Rješenje⁸⁰, kojim se poništava rješenje Odjeljenja za prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove Općine Šamac i spis predmeta vraća prvostupanjskom organu na ponovni postupak. Prema navodima žaliteljice odluka u konkretnoj pravnoj stvari još nije donesena.

Postupak pred Institucijom je u tijeku.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁸¹ u kojoj se ističe da je Općinski sud u Sarajevu donio Rješenja o izvršenju⁸². U konkretnoj pravnoj stvari protivizvršenik je Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona Sarajevo. Imajući u vidu odredbe članka 6 stavak 1 Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (nedonošenje odluke u razumnom roku) i članka 1. Protokola broj 1 uz Europsku konvenciju (pravo na imovinu), Institucija je zatražila izjašnjenje Ministarstva financija Kantona Sarajevo. Odgovor je zaprimljen⁸³, a zatim dostavljen žalitelju dana, 20. svibnja 2021. godine. Sukladno sa odredbama Zakon o proračunu Federacije Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik FBiH, br. 19/2006, 76/2008, 5/2009, 32/2009, 51/2009, 9/2010, 36/2010 i 45/2010), te izjašnjenja Ministarstva financija Kantona Sarajevo, Ombudsmeni nisu našli osnova za dalje postupanje u predmetu iz razloga što su Rješenja Općinskog suda u Sarajevu u postupku izvršenja i nalaze se pod točno određenim rednim brojevima za izvršenje, da se postupak izvršenja vrši kronološkim redom sukladno sa raspoloživim proračunskim sredstvima sa čime je upoznat žalitelj, te bi zahtjev Ombudsmana za prioritarnim rješavanjem pitanja izvršenja rješenja žalitelja bio na štetu imovinskih prava osoba čija rješenja su u redu za izvršenje prije podnositelja žalbe. Predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁸⁴ radi šutnje administracije. Odgovornom stranom podnositelj žalbe označio je Općinu Ilijaš i Općinski sud u Sarajevu. Podnositelj žalbe je uputio Službi za imovinsko-pravne poslove, geodetske poslove i katastar općine Ilijaš, Zahtjev za ispravku greške od strane Komisije za izlaganje katastarskog klasiranja nekretnina i izlaganja na javni uvid KO Gajevi, koje je provedeno 2016. godine. Podnositelj zahtjeva u žalbi ističe da nije

⁷⁸ Ž-SA-08-208/21

⁷⁹ Rješenje broj: 06-364-15/2020 od 28.7.2020.

⁸⁰ Rješenje broj: 15.02-364-131/20 od 28.10.2020.

⁸¹ Ž-SA-08-349/21

⁸² Rješenje o izvršenju broj 65 o I 671960 17 I od 11.12.2017.

⁸³ Odgovor akt broj 08-01-04-17400/21 od 19.4.2021.

⁸⁴ Ž-SA-08-204/21

bio upoznat sa nastalim promjenama parcele zemljišta, a koje su trenutno u suprotnosti sa ranijim stanjem i prikazom katastarskog operata. Žalitelj ističe da do dana podnošenja žalbe Ombudsmanima nije zaprimio odgovor. Dalje, u žalbi podnosioca između ostalog navodi se, da je dana 24. srpnja 2020. godine Općinskom sudu u Sarajevu uputio podnesak pod nazivom „Prijava po rješavanju imovinsko pravnih odnosa br. 065-0-SU-20-000802“. Podnositelj žalbe ističe da nije zaprimio odgovor Općinskog suda u Sarajevu. Nakon što je iniciran postupak pred Institucijom odgovori su zaprimljeni, te dostavljeni žalitelju⁸⁵, a kojim se Ombudsmani obavještavaju da je postupljeno po podnesku žalitelja na način da je doneseno Rješenje broj 065-0-DN-20-9182 od 8. rujna 2020. godine. Postupak pred Institucijom je okončan na način da je žalitelj ostvario svoje pravo.

Primjer: Podnositelj žalbe⁸⁶ obraća se Ombudsmanima navodeći da je više puta zatražio postupanje Komunalne inspekciji u svezi nezakonitog korištenja njegove imovine u mjestu Sanica Gornja, međutim ometanje posjeda /prolazak, prekopavanje/ i dalje traje. Ombudsmani su aktom od 18. rujna 2020. godine zatražili postupanje Komunalno-vodne inspekcije Općine Ključ i s tim u svezi informaciju o radnjama koje je Inspekcija poduzela iz svoje nadležnosti. Kako nije bilo odgovora nadležne inspekcije, Ombudsmani su aktima od 29. listopada 2020. godine, 7. prosinca 2020. godine i 18. siječnja 2021. godine, urgirali dostavu odgovora, koji nije dostavljen.

Ombudsmani su konstatairali nesuradnju Komunalno-vodne inspekcije Općine Ključ sa Institucijom, te donijeli preporuku broj: P-46/21:

1. *Preporučuje se Komunalno – vodnoj inspekciji općine Ključ da odmah po prijemu ove Preporuke, uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi tražena izjašnjenja, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banja Luka.*
2. *Primjerak Preporuke se dostavlja i Ministarstvu pravosuđa i uprave Unsko-sanskog kantona, na znanje i informaciju.*

Ombudsmani su ukazali da su organi u postupku dužni postupati na način kako je to propisano Zakonom. Za uspješno funkcioniranje Institucije od posebnog je značaja izgradnja dobrih odnosa između institucija u Bosni i Hercegovini i Ombudsmana. Ovi odnosi podrazumijevaju i podršku institucija u Bosni i Hercegovini na način da se suradnja sa Institucijom realiziraju na način propisan zakonom, preporuke Ombudsmana prihvate i ispoštuju na svim razinama vlasti, bez ikakvog uvjetovanja.

Preporuka je upućena i načelniku Općine Ključ. Nadležni organi nisu dostavili informaciju o eventualno poduzetim mjerama po Preporuci Ombudsmana, ni nakon tri mjeseca od dana izdavanja Preporuke. Shodno zakonskim nadležnostima Općinskom vijeću je dostavljena Preporuka kao nadležnom višem organu u cilju poduzimanja mjera iz svoje nadležnosti kako bi se postupilo po preporuci Ombudsmana. Kako u roku od 15 dana, Ombudsman nije došao do

⁸⁵ Akt općine Ilijaš broj 06/2-26-Si/21 od 20.04.2021. , akt Općinskog suda u Sarajevu broj 065-0-Su-21-001513 od 27.8.2021. i 065-0-SU-21-1513 od 27.8.2021. .

⁸⁶ Ž-BL-05-605/20

informacija o predmetnoj problematici, nesuradnja sa Institucijom nadležnih organa Općine Ključ je uvrštena u Godišnje izvješće Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2021. godinu.

Primjer: Podnositelj žalbe⁸⁷ obratio se Ombudsmanima u cilju zaštite prava na imovinu, zbog neizvršenja rješenja o rušenju nadograđenog dijela restorana „Verdi“ u Ulici Ismeta Mujezinovića u Sarajevu. Pred Institucijom uspostavljena je korespondencija sa nadležnim organima, gdje je utvrđeno da se predmet, od čijeg rješavanja zavisi način ostvarivanja prava na koje ukazuje podnositelj žalbe, nalazi na rješavanju pred Kantonalnim sudom u Sarajevu. Kantonalni sud u Sarajevu donio je odluku u predmetu, dana 25. veljače 2021. godine. Podnositelj žalbe nakon što je presuda zaprimljena, i nisu poduzete mjere na izvršenju rješenja nadležne inspekcije, obavještava i nadležne organe i Ombudsmane. Ombudsmani su zatražili izjašnjenje Inspektorata općine Centar Sarajevo. Dostavljeno je izjašnjenje broj: 06-23-2696/13 od 2. rujna 2021. godine u kojem se navodi „... da je uvidom u službenu evidenciju utvrđeno da je subjekt nadzora pristupio rušenju nelegalnog dijela poslovnog objekta restorana 'Verdi' u Ulici Ismeta Mujezinovića u Sarajevu, uz dostavljanje rješenja 07-23-268/08 od 28.02.2008. godine kojim je izdata uporabna dozvola za izvedene radove na dogradnji poslovnog prostora uz postojeći stambeni objekat u Ulici Ismeta Mujezinovića do br. 16, sa ZK izvatkom u kojem je upisana površina poslovnog objekta od 109m², pored ranije uknjižene površine od 69m², o čemu je pismeno obavijestio Inspektorat 25.05.2021. godine.“ Uklonjen je nelegalno izgrađeni dio, a Inspektorat je taj koji ima zakonske nadležnosti da utvrđuje ove činjenice, jer je i donositelj odluka u upravnim postupcima u ovom predmetu, a samim tim vrši i nadzor nad izvršenjem svojih odluka.

Primjer: Ombudsmani su dana, 7. lipnja 2021. godine zaprimili žalbu⁸⁸ na rad Komisije za verifikaciju stare devizne štednje. Žalitelj je Federalnom ministarstvu financija podnio zahtjev za verifikaciju stare devizne štednje kada mu je saopćeno da će postupak isplate stare devizne štednje početi za dvije godine. Sukladno sa navedenim, ističe da se ponovno obratio dana, 15. veljače 2021. godine zahtjevom da mu se dostavi informacija u svezi isplate stare devizne štednje, ali da nije dobio zvaničan odgovor. Ombudsmani su nakon prijema žalbe uputili akt Komisiji za verifikaciju stare devizne štednje, Federalnog ministarstva financija, koja je dana, 27. srpnja 2021. godine dostavila odgovor u kojem se navodi, da je Komisija 26. srpnja 2021. godine po osnovu žalbe podnositelja donijela rješenje broj: 07-08-242/18-L. S obzirom na to da je nadležni organ donio rješenje u konkretnom predmetu čime je riješen problem zbog kojeg se podnositelj žalbe obratio, predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu⁸⁹ i prateću dokumentaciju iz koje proizlazi da je Ustavni sud Bosne i Hercegovine na sjednici održanoj 7. travnja 2021. godine, u predmetu broj: AP 848/20, rješavajući apelaciju podnositelja žalbe donio Odluku kojom je ista usvojena i utvrđena povreda prava iz članka II/3.e) Ustava Bosne i Hercegovine. Podnositelj žalbe navodi da je navedenom odlukom naloženo Vladi Republike Srpske da mu isplati iznos od 300,00 KM na ime naknade nematerijalne štete zbog duljine trajanja parničnog postupka u predmetu

⁸⁷ Ž-BL-08-289/21

⁸⁸ Ž-BL-05-419/21

⁸⁹ Ž-BL-08-641/21

Osnovnog suda u Gradišci broj: 72 0 P 067663 17 P, i to u roku od tri mjeseca od dostavljanja ove odluke. Ombudsman je u tojeku postupka istrage uputio akt Vladi Republike Srpske koja je u dostavljenom odgovoru od 13. čistopada 2021. godine navela da je Kancelarija pravnog predstavnika Vlade Republike Srpske po prijemu bankovnog računa, dana 14. lipnja 2021. godine izvršila isplatu po odluci (realizirana prije roka). Uz odgovor je dostavljen kao dokaz izvješće Trezora Republike Srpske o čemu je obaviješten i Ustavni sud Bosne i Hercegovine. S obzirom na to da je Vlada Republike Srpske postupila po Odluci Ustavnog suda Bosne i Hercegovine čime je riješen problem zbog kojeg se podnositelj žalbe obratio Instituciji, predmet je zatvoren.

5.4. Policija

Policija predstavlja službu javne uprave kojoj je povjereno čuvanje javnog reda i poretka jedne države. Ona građanima pruža zaštitu njihovih temeljnih ustavnih prava i sloboda i zaštitu drugih ustavom zaštićenih vrijednosti. Dakle, zaštita ustavom zagwarantiranih prava i osnovnih sloboda svakog građanina, njihove osobne sigurnosti, održavanje javnog reda i mira, sprječavanje i borba protiv kriminala, predstavljaju najvažnije zadatke svake demokratske države, a policija je najvažniji instrument kojim država raspolaže u ovu svrhu.

Prema tome da li se odvija prije ili poslije izvršenog djela, djelatnost policijskih organa može biti: profilaktička (prije izvršenog djela) i represivna (nakon izvršenog djela). Također, podjela tih aktivnosti može biti napravljena i prema tomu ko ih inicira, pa je reaktivna kada je iniciraju građani, a proaktivna kada je započinju pripadnici službe.

Institucija je u izvještajnom razdoblju zaprimila 158 žalbi (u 2020. godini 145 žalbi) koje su se odnosile na rad policije, a izdato je šest preporuka. Žalbe su se odnosile na prijave građana radi njihovog uznemiravanja od strane drugih lica i postupanja policije u ovakvim slučajevima, kršenje javnog reda i mira, prekomjernu uporabu sile od strane policije, rad unutarnje kontrole, povredu prava kod zasnivanja radnih odnosa u policijskim strukturama, te kršenja natječajnih procedura prigodom odabira kandidata za policijsko osposobljavanje.

Slično ranijim godinama, i u 2021. godini registriran je određeni broj žalbi u kojima se žalbeni navodi svode na neprofesionalno postupanje policijskih službenika prema građanima, odnosno na prekoračenje policijskih ovlasti prigodom obavljanja službenih dužnosti, kao i na postupanje mehanizama unutarnje kontrole po podnesenim prijavama građana protiv policijskih službenika.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili su žalbu⁹⁰ na rad i postupanje Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srpske, iz koje proizilazi nezadovoljstvo postupanjem ovlaštenog službenog lica Policijske stanice Teslić prigodom obavljanja istražnih radnji. Iz žalbe i dostavljene dokumentacije proizilazi da je podnositeljica žalbe, dana 27. srpnja 2019. godine uputila predstavku Ministarstvu unutarnjih poslova Republika Srpske navodeći nezakonitosti prigodom postupanja ovlaštenog službenog lica Policijske stanice Teslić kod obavljanja istražnih radnji. Podnositeljica žalbe tvrdi da je nakon toga uputila i urgenciju dana 18. studenog 2019. godine u

⁹⁰ Ž-BL-05-271/21

kojoj je tražila informaciju da li je njena predstavka uzeta u rad i kakva je odluka donesena. U žalbi navodi da odgovor do dana obraćanja Ombudsmanima nije primila.

Nakon provedenog istražnog postupka i sumiranja svih činjenica Ombudsmani su uputili preporuku broj P-246/21 od 26. listopada 2021. godine Službi ministra Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srpske u kojoj se kaže:

1. *Da se poduzmu sve potrebne mjere i radnje kako bi u što kraćem roku bila donesena odluka po predstavci podnositeljice žalbe koju je izjavila putem punomoćnika dana, 13. veljače 2021. godine i da uzme u razmatranje predstavku koju je izjavila putem punomoćnika dana, 13. novembra 2019. godine.*

Nakon izdavanja Preporuke, zaprimljeno je izjašnjenje odgovornog organa od 13. prosinca 2021. godine koje je dostavljeno podnositeljici žalbe na izjašnjenje. Istražni postupak je u tijeku.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili anonimno obraćanje⁹¹ putem elektroničke pošte u kojem je postavljeno pitanje: „*Da li je poznato da li je ovo čin zlostavljanja ili neslana šala?*“ U prilogu je na uvid prosljeđena fotografija na kojoj se vidi da je na dionici puta Banjaluka - Jajce (kanjon Jajce) uslikano vozilo u pokretu na čijoj haubi sjedi osoba ženskog pola. Dana 4. lipnja 2021. godine Ombudsmani su od načelnika Policijske uprave Banja Luka zatražili informaciju koje radnje je ovaj organ poduzeo, a kako bi rasvijetlio sporni događaj. U aktu komandira Policijske stanice Banja Luka - Lauš⁹² navedeno je, da su u službenim prostorijama Policijske stanice Banja Luka - Lauš saslušani učesnici navedenog događaja, te da je nakon toga dostavljeno izvješće Okružnom javnom tužiteljstvu Banja Luka. S obzirom na to da je nadležni policijski organ poduzeo odgovarajuće radnje u cilju utvrđivanja svih činjenica predmetnog događaja i poduzimanja adekvatnih mjera i radnji, Ombudsmani su predmet zatvorili.

Primjer: Ombudsmani su otvorili predmet *ex officio*⁹³ u svezi sa napadom policije na mladića u Mostaru koji se desio dana 10. travnja 2021. godine. Predmet žalbe je nezakonito postupanje policijskih službenika i prekoračenje službenih ovlasti u vršenju dužnosti. Ombudsmani su na osnovu snimka koji se pojavio u javnosti, a u svezi sa napadom i premlaćivanjem mladića u Mostaru koji se desio dana 10. travnja 2021. godine od strane policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova Hercegovačko-neretvanskog kantona/županije, odlučili da otvore predmet *ex officio* i izdaju saopćenje za medije. U saopćenju za medije, Ombudsmani su najoštrije osudili brutalni napad i premlaćivanje mladića u Mostaru od strane policijskih službenika Ministarstva unutarnjih poslova Hercegovačko-neretvanskog kantona/županije. Osim toga, donijeli su odluku da u predmetu koji otvaraju *ex officio* utvrde, da li su u Hercegovačko-neretvanskom kantonu/županiji uspostavljeni zakonski mehanizmi za procesuiranje policijskih službenika, svjesni značaja navedenog, jer bez postojanja ovih zakonskih mehanizama nije moguće utvrditi disciplinsku odgovornost policijskih službenika Hercegovačko-neretvanskog kantona/županije, a što je već ranije utvrđeno u žalbi⁹⁴ registriranoj u Instituciji. Ombudsmane posebice zabrinjava

⁹¹ Ž-BL-05-397/21

⁹² Akt komandira Policijske stanice Banjaluka-Lauš broj: 13-01/4-230-2496/21 od 9.6.2021.

⁹³ Ž-BL-05-291/21

⁹⁴ Ž-SA-05-858/18

što u ovom kantonu/županiji još nisu uspostavljeni zakonski mehanizmi za procesuiranje policijskih službenika pa nije moguće utvrditi disciplinsku odgovornost ovih lica. Samim tim nameće se pitanje da li će, kada i na koji način disciplinski odgovarati policijski službenici koji su snimljeni ali i svi ostali koji bi u budućnosti mogli napraviti bilo koji disciplinski prekršaj. Ono što posebice zabrinjava jeste da su Ombudsmeni sve ove činjenice konstatirali i u predmetu koji je registriran 2018. godine, međutim očigledno do danas nije došlo do pomaka što nesporno dovodi do pravne nesigurnosti. U konkretnom predmetu, trenutno, samo ostaje mogućnost da nadležno tužiteljstvo protiv ovih lica pokrene postupak za utvrđivanje eventualne kaznenene odgovornosti.

Nakon provedenog istražnog postupka i sumiranja svih činjenica Ombudsmeni su dana 2. lipnja 2021. godine uputili preporuku⁹⁵ predsjedniku Vlade Hercegovačko-neretvanskog kantona/županije i Ministarstvu unutarnjih poslova Hercegovačko-neretvanskog kantona/županije kojom od imenovanih traže:

1. *Da imenuju sva neophodna tijela i organe, kao i da uspostave mehanizme kako bi se neometano provodio postupak unutarnje istrage ali i svi drugi procesi u okviru Ministarstva unutarnjih poslova Hercegovačko-neretvanskog kantona/županije i*
2. *da o poduzetim mjerama i načinu postupanja po ovoj preporuci obavijeste Instituciju ombudsmana u roku od 60 dana od dana prijema preporuke.*

U odgovoru Skupštine Hercegovačko-neretvanskog kantona/županije⁹⁶ navedeno je da je Komisija za izbor i imenovanje Skupštine HNK početkom svibnja 2021. godine pokrenula proceduru javnog natječaja za izbor i imenovanje Neovisnog odbora za izbor i reviziju, te da procedura još nije okončana. U predmetu Ombudsmeni su uputili i dva akta Županijskom/Kantonalnom tužiteljstvu Hercegovačko-neretvanskog kantona/županije (9. rujna i 9. studenog 2021. godine) tražeći informaciju da li je protiv navedenih policijskih službenika pokrenut kazneni postupak i ukoliko jeste u kojoj fazi se nalazi. Odgovor do dana pisanja ovog izvješća nije primljen, te će Ombudsmeni nastaviti postupanje u ovom predmetu.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁹⁷ u kojoj se navodi, da već dugi niz godina podnositelj ima probleme sa komšijom. Uvidom u dostavljenu dokumentaciju utvrđeno je da se ista odnosi na različite obavijesti, rješenje i žalbu koja je upućena Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Srpske, a datira iz 2008, 2009, 2010, 2014 i 2017. godine. Nakon što je upućen da sačini dopunu, dana 25. svibnja 2021. godine obratio se ponovo Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Srpske, Policijskoj stanici Obilićevo tražeći pomoć i ponovno prijavljujući komšiju. S tim u svezi u postupku istrage zatražena je informacija o postupanju organa, a koje je u aktu Odjeljenja za odnose sa javnošću Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srpske⁹⁸ konstatiralo da je sve radnje organ poduzeo po prijavi i, između ostalog, uputio podnositelja žalbe i njegovog komšiju da se obrate nadležnim institucijama kako bi riješili svoje nesuglasice.

⁹⁵ Preporuka broj 129/21.

⁹⁶ Akt Skupštine Hercegovačko-neretvanskog kantona/županije broj: 02-02-255/21 od 28.9.2021.

⁹⁷ Ž-BL-05-381/21

⁹⁸ Akt Odjeljenja za odnose sa javnošću Ministarstva unutarnjih poslova Republike Srpske

Predmet je zatvoren, jer stranka nije bila zainteresirana za dalje postupanje.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi⁹⁹ u kojoj žalitelj ukazuje na nezakonito postupanje policijskih službenika Policijske stanice Busovača, koji su izvršili pretres njegove kuće u Busovači, u kojoj živi njegova supruga sa dvoje djece. U svezi navedenog žalitelj je uložio pritužbu Jedinici za profesionalne standarde Upravi policije SBK. Po provedenom istražnom postupku zaprimljen je odgovor Ministarstva unutarnjih poslova SBK¹⁰⁰, u kojem se navodi *“...na osnovu odluke Ureda za pritužbe javnosti SBK/KSB da se provede interni postupak, Odsjek unutarnje kontrole u zakonskom roku proveo interni postupak, te sačinio Konačan izvještaj koji je 13.10.2021 godine razmatran od strane Ureda, gdje je Ured donio odluku da je predmetna predstavka osnovana i da je počinjena teža povreda dužnosti. S tim, u vezi disciplinska komisija ovog MUP-a je 26.10.2021 godine donijela je odluku o pokretanju disciplinskog postupka, gdje je disciplinski postupak trenutno u toku...”*. Odgovor Ministarstva unutarnjih poslova SBK je dana, 12. studenog 2021. godine dostavljen podnositelju žalbe na izjašnjenje.

Predmet je u radu.

Primjer: Žalbeni navodi¹⁰¹ se odnose na praćenje rade Policijske uprave u Livnu, po podnesenoj prijavi protiv bivšeg supruga koji je prisvojio polisu osiguranja žaliteljice, prepravio podatke i podigao novac koji je već bio uplaćen na polisu osiguranja.

PU Livno obavještava Ombudsmane da su istražne radnje provedene, te poslano izvješće tužiteljstvu. U međuvremenu je Županijsko/Kantonalno tužiteljstvo u Livnu podiglo optužnicu protiv bivšeg supruga žaliteljice. Predmet je zatvoren.

Primjer: Žalbeni navodi¹⁰² se odnose na praćenje rada Policijske stanice u Glamoču, po podnesenoj prijavi protiv jedne zaposlenice Općine Glamoč, a zbog zlouporabe ovlasti i nesavjesnog rada u službi. Policijska stanica Glamoč je zbog postojanja osnova sumnje u počinjenje više kaznenih djela iz oblasti gospodarstva i oblasti podmićivanja protiv službene i druge odgovorne dužnosti, predmet prosljedila na daljnje postupanje Sektoru kriminalističke policije MUP-a Županije/Kantona 10, Odjeljenje za gospodarski/privredni kriminalitet.

Predmet protiv PP Glamoč je zatvoren, a otvoren novi, pod brojem Ž-LI-05-45/21 za praćenje rada Odjeljenja za privredni kriminalitet. Odjeljenje za gospodarski/privredni kriminalitet obavještava Ombudsmane da je nakon provedene istrage dana 2. lipnja 2021. godine Županijskom/Kantonalnom tužiteljstvu Kantona 10, odaslano odgovarajuće izvješće. Županijsko/Kantonalno tužiteljstvo je donijelo Naredbu o neprovođenju istrage. Predmet je zatvoren.

⁹⁹ Ž-SA-05-975/21

¹⁰⁰ Akt broj 02/1-3-05-4-687/21 od 8.11.2021.

¹⁰¹ Ž-LI-05-12/21

¹⁰² Ž-LI-05-31/21

Primjer: Žalbeni navodi¹⁰³ se odnose na praćenje rada Policijske stanice u Donjem Vakufu, po podnesenoj prijavi protiv žaliteljeva susjeda, koji žalitelja ometa u mirnom uživanju posjeda na nekretnini, koju koristi na osnovu Ugovora o korištenju zemljišta potpisanog sa ŠPG/ŠGD Donji Vakuf. Prigodom ometanja mirnog uživanja posjeda, prijavljena osoba upućuje psovke i prijeti žalitelju.

Policijska stanica Donji Vakuf obavještava Ombudsmane da su postupali po prijavama žalitelja te Općinskom sudu u Bugojnu podnijeli dva zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka. Također, tijekom 2021. godine, policijski službenici su u nekoliko navrata postupali po prijavama žalitelja, kojom prigodom su policijski službenici upozoravali na ponašanje i samog žalitelja. Policijski službenici povremeno vrše obilazak navedenog lokaliteta u cilju preventivnog djelovanja na činjenje prekršaja po javnom redu i miru. Nakon obavještavanja o dostavljenom izjašnjenju, podnositelj žalbe je dana 20. listopada 2021. godine obavijestio Ombudsmane da nema potrebe za daljim radom po podnesenoj žalbi. Predmet je predložen za zatvaranje.

Primjer: Podnositeljica žalbe¹⁰⁴ ističe da je Ministarstvu unutarnjih poslova Zapadno hercegovačkog kantona/županije u Ljubuškom podnijela zahtjev za izdavanje potvrde da nije disciplinski kažnjavana sukladno sa člankom 76.a Uredbe o izmjenama i dopunama uredbe o pravilima disciplinskog postupka za disciplinsku odgovornost državnih službenika u organima državne službe u Federaciji BiH (Službene novine Federacije BiH, broj 75/2009) koja propisuje da se rješenje o izrečenoj disciplinskoj mjeri nakon dvije godine od izvršenja disciplinske mjere uklanja iz personalnog dosjea, te se na osnovu toga smatra da državni službenik nije ni kažnjavan. Rješenje o izrečenoj disciplinskoj mjeri izdato je 3. siječnja 2018. godine broj: 02-1-469/17-3 na osnovu kojeg je žaliteljica proglašena disciplinski odgovornom, zbog teže povrede službene dužnosti. Imenovana je dana, 14. srpnja 2020. godine podnijela zahtjev za izdavanje potvrde da joj nisu izrečene disciplinske mjere gore navedenom Ministarstvu, koje je na osnovu traženog zahtjeva izdalo potvrdu od 16. srpnja 2020. godine broj: 02-3/2-7-40/20, iz koje je vidljivo da je izvršen uvid u personalni dosije imenovane, te da je na osnovu gore navedenog rješenja izrečena stegovna/disciplinska novčana kazna za težu povredu službene dužnosti.

Institucija je provela istražni postupak i zatražila izjašnjenja nadležnih povodom žalbenih navoda. Ministarstvo unutarnjih poslova Zapadnohercegovačkog kantona/županije je u svom izjašnjenju od 14. kolovoza 2020. godine broj: 02-3/2-1135/20-1 navelo, da se gore pomenuta Uredba primjenjuje na državne službenike u tijelima državne službe u Federaciji Bosne i Hercegovine, te da se na državne službenike u tijelima državne službe u Zapadnohercegovačkom kantonu/županiji primjenjuje Uredba o pravilima disciplinskog postupka za disciplinsku odgovornost državnih službenika u tijelima državne službe u Zapadnohercegovačkom kantonu/županiji. Međutim, Institucija je došla do zaključka da navedenom Uredbom u Zapadnohercegovačkom kantonu/županiji nije regulirano brisanje disciplinskih mjera za povrede dužnosti, kao i da je Ustavni sud Federacije Bosne i Hercegovine donio Presudu (Narodne novine Zapadnohercegovačke županije/kantona, broj 16/2008), u kojoj se utvrđuje da Zakon o državnim službenicima u tijelima državne službe u Zapadnohercegovačkom kantonu/županiji nije u nesuglasnosti sa Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine, te je opravdano pitanje da li se

¹⁰³ Ž-LI-05-233/21

¹⁰⁴ Ž-MO-05-104/20

u navedenim žalbenim navodima radi o nepreciznosti i neusklađenosti navedenog Zakona u toj oblasti, te ako je stvarno postojala namjera da rješenja o izrečenoj disciplinskoj mjeri budu trajna, onda takva rješenja moraju da budu usvojena od strane zakonodavnog organa, sa adekvatnim obrazloženjem u pogledu usuglašenosti sa Ustavom, što ocjenjuju zakonodavne komisije, zakonodavni odbori i sl.. Institucija se obratila Ministarstvu pravosuđa i uprave Zapadnohercegovačkog kantona/županije, povodom žalbenih navoda, i o tome da se podnositeljica žalbe nalazi u nezavidnom položaju u smislu prijavljivanja na bilo koji javni natječaj, budući da po izrečenoj disciplinskoj mjeri od strane Ministarstva unutarnjih poslova Ljubuški i Skupštine Zapadno-hercegovačkog kantona/županije za imenovanu i sve druge osobe u istoj situaciji ostaje trajno u dosijeu, čime se krše osnovna ljudska prava i slobode zajamčene Ustavom Bosne i Hercegovine. Ministarstvo pravosuđa i uprave Zapadnohercegovačkog kantona/županije je dopisom od 17. ožujka 2021. godine broj: 03-06-05-204-1/21 obavijestilo Instituciju kako je donesena Uredba o izmjenama i dopunama Uredbe o pravilima disciplinskog postupka za disciplinsku odgovornost državnih službenika u tijelima državne službe u Zapadno-hercegovačkom kantonu/županiji, objavljena u Narodnim novinama Zapadnohercegovačkog kantona/županije broj 29/2020, koja odredbama članka 87a. uređuje uklanjanje rješenja o izrečenoj disciplinskoj mjeri ili kazni nakon dvije godine od konačnosti disciplinske mjere ili disciplinske kazne iz personalnog dosijea koji vodi tijelo državne službe u kojem je državni službenik uposlen, i na osnovu toga se smatra kako državni službenik nije ni kažnjavan. Nakon dostavljenog izjašnjenja podnositeljici žalbe dana 23. ožujka 2021. godine, podnositeljica je telefonski dana 1. travnja 2021. godine obavijestila Instituciju o prijemu istog i iskazala zahvalnost.

Predmet je okončan.

Primjer: Žalbeni¹⁰⁵ navodi se odnose na odbijanje postupanja odgovorne strane, odnosno Policijske uprave Livno po prijavi žaliteljice od 11. travnja 2021. godine. Podnositeljica žalbe je prijavila nasilje u obitelji od strane bivšeg supruga prema mlđb. kćeri. Žaliteljica ističe da su djevojčice, koje ima u braku sa bivšim suprugom M.K. bile kod oca u nedjelju 11. travnja 2021. godine. Po povratku kući, žaliteljica (majka) je primijetila modricu u predjelu sljepoočnice kod mlađe desetogodišnje kćerke koja joj je rekla da je udario tata, a što je potvrdila i dvanaestogodišnja kćerka. Žaliteljica izjavljuje da je djevojčicu vodila dana 12. travnja 2021. godine kod liječnice-pedijatrice, koja je uputila oftalmologu. Ista je u svom nalazu konstatirala da djevojčica ima modricu na lateralnom očnom uglu lijevog oka. Dana, 12. travnja 2021. godine /ponedjeljak/, žaliteljica je dala izjavu krim. inspektorici PU Livno, kao i socijalnim radnicama u Centru za socijalni rad u Livnu. Navodi da je Izjavu u PU potpisala tek u petak, 16. travnja 2021. godine. Prema njezinom saznanju, njenog supruga nisu kontaktirali. Odmah po zaprimanju žalbe, dana 20. travnja 2021. godine Ombudsmeni su pokrenuli istražni postupak te su odgovornoj strani ukazali na činjenicu da se radi o jako osjetljivom predmetu, o zaštiti djece od nasilja u obitelji, te da je potrebno da žurno dostave izjašnjenje u svezi navoda kako je predstavljeno u žalbi Instituciji, te da se izjasne da li su nadležni uposlenici Ministarstva unutarnjih poslova postupili sukladno odredbama Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji Federacije BiH (Službene novine Federacije BiH, broj 20/2013), te odredbama Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji za područje Županije/Kantona 10 od 27. veljače 2018. godine koji je

¹⁰⁵ Ž-LI-05-11/21

potpisan od strane Ministarstva rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih, Ministarstva unutarnjih poslova, Ministarstva pravosuđa i uprave, te Ministarstva znanosti, prosvjete, kulture i športa Županije/Kantona 10.

Dana 28. travnja 2021. godine Policijska uprava Livno je dostavila Izjašnjenje br: 02-03/5-1-03/493/21 u kom se, između ostalog, navodi da je dana 28. travnja 2021. godine ispitan prijavljeni M.K. u svojstvu osumnjičenog za kazneno djelo Nasilje u obitelji iz članka 222. KZ Federacije BiH. Isti dan je Županijskom/Kantonalnom tužiteljstvu Kantona 10 podneseno Izvješće o poduzetim mjerama i radnjama u konkretnom predmetu.

5.5. Inspekcije

U Specijalnom izvješću o ulozi inspeksijskih organa u zaštiti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini iz 2020. godine, Ombudsmami su konstatirali kako vladavina prava podrazumijeva osiguranje primjene zakona i poštovanje ljudskih prava. U cilju implementacije ova dva principa, države uspostavljaju različite mehanizme, a inspeksijski nadzor predstavlja jedan od ključnih mehanizama. Inače, inspeksijski nadzor predstavlja poseban mehanizam upravnog nadzora putem kojeg organi vlasti nadziru provođenje propisa, otklanjaju eventualna kršenja propisa i sankcioniraju odgovorne osobe. Bez inspeksijskog nadzora nemoguće je govoriti o dobroj upravi, vladavini prava i zaštiti prava pojedinca. Stoga je od iznimne važnosti za svako suvremeno i odgovorno društvo da upravo postupanje inspeksijskih organa bude efikasno, blagovremeno i sukladno sa pozitivnim zakonskim propisima.

Efikasnost inspeksijskog nadzora, u principu, treba da prevenira i često obraćanje građana sudovima, jer mehanizam sudbene zaštite treba da bude izuzetak, a ne pravilo.

U proteklih nekoliko godina Institucija registrira povećan broj žalbi u kojima se kao odgovorna tijela pojavljuju inspeksijski organi. Tako su u izvještajnom razdoblju Ombudsmani zaprimili 72 žalbe (u 2020. godini registrirane su 84 žalbe) koje su se odnosile na nepostupanje inspeksijskih organa po prijavama građana, neblagovremeno obavljanje inspeksijskog nadzora, nepoduzimanje propisanih zakonskih radnji od strane inspeksijskih organa, neupućivanje, odnosno dostavljanje predstavke ili žalbe građanina nadležnom organu u slučaju nenadležnosti, propuštanje provođenja mjera utvrđenih donesenim rješenjima i neprovođenje postupaka prinudnog izvršenja. Analizom žalbi jasno su detektirani najčešći razlozi obraćanja građana i oni se odnose na nepostupanje, neblagovremeno i neefikasno postupanje inspeksijskih organa po podnesenim predstavkama građana.

Primjer: Žalbeni navodi¹⁰⁶ se odnose na praćenje rada Republičke uprave za inspeksijske poslove Republike Srpske, Sektora inspekcije rada – Odjeljenje Istočno Sarajevo Inspekcija rada, po podnesenom zahtjevu za inspeksijski nadzor, a u svezi otkazivanja Ugovora o obavljanju pripravničkog staža u Fondu PIO Republike Srpske. Ugovor je otkazan Rješenjem direktora Fonda broj O-330/2020-10 od 16. srpnja 2020. godine zbog počinjenja težih povreda radnih obveza. Sektor inspekcije rada dana, 11. siječnja 2021. godine obavještava Ombudsmane da inspeksijskim pregledom nisu utvrđene nepravilnosti, te da nije bilo razloga za poduzimanje

¹⁰⁶ Ž-LI-05-7/21.

upravnih mjera kontroliranom subjektu. Nakon obavještanja o dostavljenom izjašnjenju, žaliteljica je obavijestila Ombudsmane da nema potrebe za daljim radom po podnesenoj žalbi. Predmet je zatvoren.

Primjer: Žalbeni¹⁰⁷ navodi se odnose na praćenje rada Ministarstva gospodarstva Kantona 10, po izjavljenoj žalbi na Rješenje Uprave za inspeksijske poslove Županije/Kantona 10, kojim se zabranjuje rad ugostiteljskog objekta, a radi zaštite prava na donošenje odluke u razumnom roku. Nakon pokretanja istražnog postupka Ministarstvo je Rješenjem od 19. veljače 2021. godine, odbilo izjavljenu žalbu i potvrdilo prvostupanjsko rješenje. Predmet je zatvoren.

Primjer: Žalbeni¹⁰⁸ navodi se odnose na praćenje rada Službe za gospodarstvo i inspeksijske poslove Grada Livna, po podnesenom zahtjevu za izlazak stambeno-komunalnog inspektora na teren, a radi zaštite prava na postupanje i donošenje odluke u razumnom roku. Navedeni inspeksijski organ svojim podneskom od 9. srpnja 2021. godine, obavještava Ombudsmane o izvršenom inspeksijskom nadzoru, nakon čega je doneseno Rješenje da se žaliteljevi susjedi obvezuju da redovno čiste i održavaju seoski put od fekalija. Također, inspektor je izvršio kontrolu donesenog rješenja, kada je utvrđeno da stranke nisu postupile po istom, pa su Općinskom sudu u Livnu podnesene prekršajne prijave. Predmet je zatvoren.

Primjer: Žalbeni¹⁰⁹ navodi se odnose na praćenje rada Federalne uprave za inspeksijske poslove po podnesenom zahtjevu za provjeru procedure davanja lovišta na korištenje od strane Skupštine Kantona 10, a radi zaštite prava na odlučivanje u razumnom roku. Nakon pokretanja istražnog postupka Federalna uprava za inspeksijske poslove obavještava Ombudsmane da je federalni lovni inspektor izvršio provjeru poštivanja odredbi Zakona o lovstvu, o čemu je sačinio Službenu zabilješku o pregledu na zahtjev lica, broj: 13-22-4-03273/2021 od 27. rujna 2021. godine. S obzirom na to da sukladno sa odredbama članka 80. navedenog Zakona, konstatirani propusti nisu u nadležnosti lovnog inspektora, sačinjena Službena zabilješka sa dokumentacijom proslijeđena je na nadležno postupanje Federalnom ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, aktom broj: 13-22-4-03273/2021 od 27. rujna 2021. godine. Nakon dostavljanja obavijesti, a koju je navedena inspekcija dostavila i žalitelju, žalitelj je zatražio od Ombudsmana da prate rad navedenog Ministarstva po podnesenoj žalbi.

Primjer: Žalbeni¹¹⁰ navodi se odnose na praćenje rada Službe za gospodarstvo i inspeksijske poslove Grada Livna, po podnesenom zahtjevu za inspeksijski nadzor u ugostiteljskom objektu „Libar“ Livno, a vezano za ispunjavanje uvjeta o zaštiti od buke i vibracija, te ispunjavanja uvjeta za dobivanje dozvole za rad i ishodenje uporabne dozvole, kao i legalnosti postavljanja terase bez odobrenja stanara. Služba za gospodarstvo i inspeksijske poslove obavještava Ombudsmane da je dana 15. srpnja 2021. godine obavljen inspeksijski nadzor. Inspekcija je utvrdila da kontrolirani ugostiteljski objekt posjeduje valjano rješenje za obavljanje djelatnosti te zapisnik o izvršenom pregledu poslovnih prostorija. Također, da ugostiteljski objekt posjeduje limitator za ograničavanje buke uredno plombiran i fotodokumentiran, te je tom prigodom

¹⁰⁷ Ž-LI-05-23/21

¹⁰⁸ Ž-LI-05-143/21

¹⁰⁹ Ž-LI-05-170/21

¹¹⁰ Ž-LI-05-209/21

inspektoru predložen i ispitni protokol o mjerenju buke izrađen od poduzeća koje ima ovlasti za ugradnju istog. Tržno-turistički inspektor iz svog djelokruga ovlasti nije ustanovio neregularnosti u poslovanju navedenog ugostiteljskog objekta.

Nakon obavljenog inspekcijskog nadzora, podnositelj žalbe obavještava Ombudsmana da nema potrebe za daljnjim postupanjem po podnesenoj žalbi. Predmet je zatvoren.

Primjer: Podnositeljica žalbe navodi da je „dana 17. avgusta 2011. godine odgovornoj strani podnijela žalbu zbog bespravno izgrađenih objekata. Po podnesenoj žalbi odgovorna strana donijela je rješenje broj: 09/362-3S-48-19-01/11 od dana 9. septembra 2014. godine, kojim je naloženo uklanjanje bespravno podignutih objekata. Također navodi i da se odgovornoj strani, dana 21. maja 2019. godine, ponovo obratila u cilju uklanjanja pomenutih objekata. Budući da pomenuto rješenje nije izvršeno, podnositeljica žalbe traži intervenciju i pomoć Ombudsmana“. S obzirom na navode, od odgovorne strane zatraženo je izjašnjenje. Odjeljenje u dostavljenom izjašnjenju ukazuje „na genezu problema koja je razlog zbog koga se podnositeljica žalbe obraća Ombudsmanu. Na pomenuto rješenje broj: 09/362-3S-48-19-01/11, od 9. septembra 2014. godine, lice M.Dž. kome je naloženo rušenje pomenutih objekata, uložilo je žalbu. U međuvremenu, kod nadležnog općinskog organa pokrenuo je postupak legalizacije za pomenute objekte. Podnositeljica žalbe se dana 28. Svibnja 2019. godine obratila Odjeljenju koje je poslalo obavještenje licu M.Dž. o izvršnosti rješenja, te načinu i sredstvima prinudnog izvršenja. Na povratnici koja mu je vraćena navedeno je da je lice M.Dž. umrlo, te je Odjeljenje stupilo u kontakt sa njegovim nasljednicima. Pomenuto rješenje odnosilo se na uklanjanje ekonomskog objekta gabarita 11.6m h 6.00m i potpornog zida duljine cca 21.00m i prosječne visine 1.2m. Nakon toga, organ je zaključkom prekinuo postupak uklanjanja ekonomskog objekta do pravosnažnog okončanja postupka legalizacije, dok je za dio rješenja koji se odnosi na uklanjanje potpornog zida utvrđeno da ostaje na snazi“. Kopija izjašnjenja je dana, 24. srpnja 2020. godine proslijeđena podnositeljici žalbe na uvid i komentar. Podnositeljica žalbe u dostavljenom komentaru ostaje pri prvobitno izjavljenim navodima. Polazeći od navedenog, Ombudsmani su izdali preporuku načelniku Odjeljenja za inspekcijske poslove grada Doboja u kojoj se kaže:

1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, bez odlaganja izvrši dio rješenja broj: 09/362-3S-48-19-01/11, od dana 9. rujna 2014. godine, koji se odnosi na uklanjanje potpornog zida.
2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenom realiiranju.

Predmet je zatvoren.

5.6. Vladina i ministarska imenovanja

U izvještajnom periodu Ombudsmani su zaprimili 127 žalbi (u 2020. godini razmatrali smo 75 žalbi) koje su se odnosile na povredu odredbi Zakona o ministarskim imenovanjima, imenovanjima Savjeta ministara i drugim imenovanjima BiH, Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH i Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske što predstavlja povećanje broja žalbi za čak 69,33%.

U izvještajnom periodu Ombudsmeni su izdali 30 (u 2020. godini deset) preporuka. Žalbeni navodi se najčešće odnose na povredu osnovnih principa pravednosti postupka imenovanja i razrješenja članova upravnih i nadzornih odbora u javnim poduzećima i ustanovama. Uz navedeno, primijetan je i porast broja žalbi koje se odnose na razrješenja direktora javnih poduzeća¹¹¹. Posebno naglašen problem tiče se nedostupnosti prava na pravni lijek u proceduri razrješenja, kao i izostanak sudbene zaštite i preispitivanja razrješenja u parničnom postupku, jer prema odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH za to preispitivanje nije propisana sudbena zaštita.

Ombudsmeni su u izvještajnom razdoblju zaprimili i određeni broj prigovora koji se odnose na proceduru imenovanja¹¹² prije nego što je okončan postupak konačnog imenovanja.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili prigovor¹¹³ u kojem je odgovornom stranom označena Vlada Federacije BiH. Podnositelj prigovora obratio se zbog navodnih nezakonitosti prilikom imenovanja člana Upravnog odbora Uprave za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine iz Federacije Bosne i Hercegovine. Dana, 28. rujna 2021. godine, Ombudsmeni su zatražili izjašnjenje na žalbene navode od Vlade Federacije BiH. Postupak je u tijeku.

Primjer: Ombudsmeni¹¹⁴ su zaprimili žalbu u kojoj je odgovornom stranom podnositeljica žalbe označila Grad Sarajevo, a obratila se zbog navodnih nezakonitosti prilikom razrješenja sa pozicije člana Nadzornog odbora Javne ustanove Muzej savremene umjetnosti ARS AEFI Sarajevo.

Nakon provedenog postupka istrage i uvida u dostavljenu dokumentaciju Ombudsmeni su Gradu Sarajevo uputili preporuku broj: 54/21 od 16. veljače 2021. godine kojom je preporučeno:

1. *da poduzme aktivnosti na Preispitivanju žalbe i Odluke o razrješenju predsjednika i članova Nadzornog odbora Javne ustanove Muzej savremene umjetnosti ARS AEFI Sarajevo, broj: 01/04-04-4641/20 od 26. kolovoza 2020. godine, i sprovođenju Zakonite procedure u cilju utvrđivanja svih relevantnih činjenica koji se odnose na podnositeljicu žalbe.*

Dana, 5. ožujka 2021. godine, Ombudsmeni su zaprimili odgovor Grada Sarajevo akt broj: 01/13-04-1163-1/21 od 4. ožujka 2021. godine, u kojem se, između ostalog, navodi: *...nakon poduzimanja svih aktivnosti po Preporuci u potpunosti ostajemo pri svemu navedenom u Odluci broj: 01/04-04-4641/20 od 26.08.2020. godine, i dosadašnjim poduzetim radnjama po pitanju žalbe na istu.*

S obzirom na to da iz dopisa Grada Sarajevo akt broj: 01/13-04-1163-1/21 od 4. ožujka 2021. godine nisu vidljive konkretne radnje poduzete po Preporuci Ombudsmana od strane

¹¹¹ Ž-SA-05-340/20; Ž-SA-05-201/20; Ž-SA-05-828/20

¹¹² Ž-SA-05-641/20;

¹¹³ Ž-SA-05-910/21

¹¹⁴ Ž-SA-05-1016/21

gradonačelnika Grada Sarajeva, osim paušalnog pozivanja “*da bi postupanje po preporuci Ombudsmana BiH bilo bespredmetno i protivno gore navedenim propisima*”, Ombudsmani su dana 11. ožujka 2021. godine uputili Gradskom vijeću Grada Sarajeva Obavijest o nepostupanju po Preporuci.

S obzirom na to da Gradsko vijeće Grada Sarajeva ni nakon pet mjeseci poslije upućene Obavijesti nije obavijestilo Ombudsmane koje aktivnosti su poduzete na realiziranju preporuke broj: 54/21 od dana 16. veljače 2021. godine, Ombudsmani su odlučili da zatvore predmet.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili prigovor¹¹⁵ na provođenje javnog natječaja za izbor i imenovanje kantonalnog pravobranitelja. Podnositelj prigovora navodi da je Vlada Unsko-sanskog kantona/županije suprotno odredbi članka 12. stavak 3. Zakona o ministarskim vladinim i drugim imenovanjima dana 4. ožujka 2021. godine donijela odluku kojom nije prihvaćen prijedlog Komisije za izbor i imenovanje za izbor županijskog/kantonalnog pravobranitelja. Vlada Unsko-sanskog kantona/županije, nakon glasovanja, ne prihvata preporuku Ministarstva pravosuđa i uprave i donosi odluku kojom poništava objavljeni javni oglas za izbor županijskog/kantonalnog pravobranitelja i nalaže objavljivanje novog javnog oglasa. Na osnovu utvrđenog stanja i većine dostavljenih dokaza, Ombudsmani su mišljenja da prigodom glasovanja o preporuci za imenovanje županijskog/kantonalnog pravobranitelja u Županijskom/Kantonalnom pravobraniteljstvu Bihać nije primijenjen Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine.

Ombudsmani su izdali preporuku broj: P-128/21 Vladi Unsko-sanskog kantona sljedećeg sadržaja:

1. *Na osnovu utvrđenog stanja i većine dostavljenih dokaza, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su mišljenja da prilikom glasanja o preporuci za imenovanje kantonalnog pravobranitelja u Kantonalnom pravobraniteljstvu Bihać nije primijenjen Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine.*
2. *Ombudsmani Bosne i Hercegovine daju PREPORUKU Vladi Unsko-sanskog kantona da izvrši razmatranje preporuke za imenovanje kantonalnog pravobranitelja sukladno za odredbama članka 12. stavak 3 Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine.*

Ombudsmani su zaprimili akt Vlade Unsko-sanskog kantona da se prihvata preporuka Ombudsmana.

Primjer: Ombudsmani su razmatrali žalbene navode¹¹⁶ koji se odnose na dostavu akta o razrješenju Upravnog odbora JU Zavičajni muzej Visoko članovima Upravnog odbora, pravnu osnovanost Zaključka Gradskog vijeća Visoko da se mandati članova upravnih i nadzornih odbora javnih ustanova stave na raspolaganje Gradskom vijeću Visoko, te donošenje odluke bez navođenja obrazloženja razloga zbog kojih se članovi upravnih i nadzornih odbora javnih ustanova razrješavaju.

¹¹⁵ Ž-BL-05-229/21

¹¹⁶ Ž-SA-05-510/21

Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmani su dana 8. srpnja 2021. godine gradonačelniku Grada Visoko uputili Preporuku broj: P-177/21 od 30. lipnja 2021. godine kojom se nalaže:

1. *Da poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zlouporaba prava stranaka,*
2. *Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmane o mjerama poduzetim u cilju njenog realiziranja.*

S tim u svezi, dana 29. srpnja 2021. godine Grad Visoko dostavio je Obavještenje broj: 01/2-02-894/21 od 27. srpnja 2021. godine u kojem je navedeno: *“...Na osnovu člana 8. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH (Službene novine Federacije BiH, br. 12/2003, 34/2003 i 65/2013), gradonačelnik je objavio Javni oglas za imenovanje upravnih i nadzornih odbora Javnih ustanova Grada Visoko u (Službene novine Federacije BiH, broj 42/2021) i dnevnom listu 'Oslobođenje' i na web stranici Grada Visoko. Na osnovu provedenog postupka, sukladno sa članom 12. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH, gradonačelnik je 22.07.2021. godine donio Rješenja o konačnim imenovanjima upravnih i nadzornih odbora javnih ustanova: JU Zavičajni muzej Visoko, JU Gradska biblioteka Visoko, JU Centar za kulturu, sport i informiranje Visoko i JU Centar za socijalni rad Visoko. Rješenja o konačnim imenovanjima upravnih i nadzornih odbora javnih ustanova dostavljena su putem pošte svim imenovanim članovima lično, na adresu iz prijave na javni oglas i na ruke direktora javnih ustanova. U toku postupka ispoštovani su principi Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH (Službene novine Federacije BiH, br. 12/2003, 34/2003 i 65/2013) i uvažene su preporuke Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, čime se osiguralo transparento i zakonito provođenje postupka imenovanja upravnih i nadzornih odbora javnih ustanova Grada Visoko.”*

Imajući u vidu Obavještenje Grada Visoko broj: 01/2-02-894/21 od 27. srpnja 2021. godine, te da su Ombudsmani poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati sukladno sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmanu¹¹⁷, Ombudsmani su odlučili zatvoriti predmet.

Primjer: U žalbi¹¹⁸ žalitelji osporavaju Odluku gradonačelnice Grada Sarajevo broj: 01/04-04-4325/21 od 19. srpnja 2021. godine kojom se razrješavaju obavljanja dužnosti člana Upravnog odbora JU Gradski muzeji Sarajevo, suprotno članku 3. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine¹¹⁹.

¹¹⁷ Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, br. 19/2002, 35/2004, 32/2006 i 38/2006.

¹¹⁸ Ž-SA-05-825/21 i Ž-SA-05-804/21

¹¹⁹ Službene novine FBiH, br. 12/2003, 34/2003 i 65/2013.

Ombudsmeni su dana 11. listopada 2021. godine donijeli Preporuku broj: P-239/21 kojom je gradonačelnici Grada Sarajevo naloženo:

1. *Da, poduzme sve zakonom propisne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zlouporaba prava stranaka;*
2. *Da, poduzme sve zakonom predviđene aktivnosti kako bi se donijela nova odluka sukladno sa navodima iz Preporuke;*
3. *Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njenog realiziranja.*

Ombudsmeni u konkretnom predmetu smatraju da je donošenjem odluke koja ne sadrži obrazloženje za razrješenje, kao ni pravni osnov, a kojom se žalitelji razrješavaju dužnosti članova Upravnog odbora JU Gradski muzeji Sarajevo došlo do povrede prava žalitelja. Također, žaliteljima nije data mogućnost ulaganja pravnog lijeka, na osnovu kojeg bi se preispitivala takva odluka.

Preporuka je dana 1. studenog 2021. godine upućena gradonačelnici Grada Sarajevo. Dana, 24. studenog 2021. godine Grad Sarajevo dostavio je Instituciji Informaciju broj: 04-04-6217-1/21 od 19. studenog 2021. godine u kojoj je navedeno: „...*Gradonačelnica Grada Sarajeva je, sukladno sa važećim propisima, putem nadležnih službi Grada Sarajeva, provela postupak izbora i imenovanja članova Upravnog i Nadzornog odbora Javne ustanove Gradski muzeji Sarajevo, pri čemu je, u potpunosti, ispoštovana naprijed navedena Preporuka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.*“ Shodno naprijed navedenom, a obzirom na to da su Ombudsmeni poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati sukladno sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmanu, te da je odgovorni organ proveo ponovni postupak izbora i imenovanja članova Upravnog i Nadzornog odbora JU Gradski muzeji Sarajevo u cilju realiziranja preporuke, Ombudsmeni su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, zbog čega je predmet zatvoren.

Predmet: Ombudsmeni su zaprimili žalbu¹²⁰ u kojoj podnositelj žalbe navodi „*da ga je Vlada Republike Srpske razriješila dužnosti direktora Republičke uprave za inspeksijske poslove Republike Srpske (u daljem tekstu: Inspektorat) dana, 8. maja 2018. godine na osnovu nepostojeće ostavke što je potvrdio i Okružni sud Banja Luka svojom presudom*“. Podnositelj žalbe dalje navodi „*da je na sjednici Vlade od 16. maja 2019. godine imenovan i razriješen funkcije direktora Inspektorata zbog neodgovarajuće školske spreme koju odluku je Okružni sud Banja Luka takođe poništio da bi ga Vlada Republike Srpske dana, 1. oktobra 2020. godine ponovo vratila na mjesto direktora, a dana 8. oktobra 2020. godine ponovo razriješila te funkcije navodeći član koji nema veze sa razrješenjem državnih službenika*“. Podnositelj žalbe je obavijestio Ombudsmane da je po treći put podnio tužbu Okružnom sudu u Banjoj Luci koji je dana, 19. veljače 2021. godine donio Presudu broj: 11 0 U 027899 20 U kojom se tužba

¹²⁰ Ž-BL-05-694/20

imenovanog uvažava i rješenje Vlade Republike Srpske broj: 04/1-012-2-2680/20 od 8. listopada 2020. godine poništava.

Ombudsmeni su u tijeku postupka istrage, analizom dostavljene žalbe i odgovora nadležnog organa utvrdili osnovanost navoda žalbe, te dana 25. prosinca 2020. godine Vladi Republike Srpske uputili preporuku broj: P-25/20:

1. *da sukladno sa iznesenim mišljenjem Ombudsmana Bosne i Hercegovine poništi Rješenje o razrješenju broj: 04/1-012-2-2680/20 od 08.10.2020. godine, te da o poduzetim mjerama obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine u roku od 60 dana računajući od dana prijema ove preporuke .*

S obzirom na to da na navedenu preporuku nije dostavljen odgovor, upućen je akt Vladi Republike Srpske koja u odgovoru od 10. Svibnja 2021. godine dostavlja akt koji je dana 19. travnja 2021. godine uputila Republičkoj upravi za inspekcijske poslove Banja Luka u kojem su je pozvali da dostavi odgovor da li je postupljeno po gore navedenoj presudi, kao i odgovor Republičke uprave za inspekcijske poslove od 19. travnja 2021. godine u kojem se navodi da nije bilo ovlasti da se postupi po istoj jer Vlada Republike Srpske imenuje i razrješava rukovodeće državne službenike. S obzirom na to da preporuka nije ispoštovana, predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu¹²¹ u kojoj je odgovorna strana Skupština KJKP Tržnice – pijace d.o.o. Sarajevo, a zbog navodnih nezakonitosti i nepravilnosti prigodom razrješenja dužnosti člana Odbora za reviziju KJKP Tržnice-pijace d.o.o. Sarajevo. Nakon provedenog postupka istrage i uvida u dostavljenu dokumentaciju Ombudsmeni su Skupštini KJKP Tržnice-pijace d.o.o. Sarajevo uputili Preporuku broj P-55/21 od 26. veljače 2021. godine kojom je preporučeno:

1. *da poduzmu aktivnosti na: Preispitivanju prigovora podnositeljice žalbe protiv Odluke o razrješenju predsjednika i članova Odbora za reviziju broj: 2477-3/20 od 28.08.20202. godine i sprovedu Zakonitu proceduru u cilju utvrđivanja svih relevantnih činjenica.*

Dana, 18. ožujka 2021. godine Ombudsmeni su zaprimili odgovor KJKP Tržnice-pijace d.o.o. Sarajevo, akt broj: 964/21 od 17. ožujka 2021. godine u kojem se, između ostalog, navodi: ... *imenovan je novi punomoćnik Skupštine Poduzeća radi vršenja ovlaštenja u KJKP Tržnice-pijace d.o.o. Sarajevo, u ime i za račun Vlade Kantona Sarajevo, koji nije uključen u rad i postupanje prethodnog saziva Skupštine Poduzeća.*“ S obzirom na to da iz izjašnjenja KJKP Tržnice-pijace d.o.o. Sarajevo, akt broj: 964/21 od 17. ožujka 2021. godine Ombudsmanima nije vidljivo koje su aktivnosti KJKP Tržnice-pijace d.o.o. Sarajevo poduzele na realiziranju Preporuke, Ombudsmeni su 15. travnja 2021. godine uputili Vladi Kantona Sarajevo Obavijest o nerealiziranju navedene Preporuke. S obzirom na to da Vlada Kantona Sarajevo ni nakon četiri mjeseca nakon upućene Obavijesti o nepostupanju po preporuci nije dostavila odgovor, Ombudsmeni su, a imajući u vidu činjenicu da su iskorištene zakonske mogućnosti za dalje postupanje na predmetu, odlučili da se predmet zatvori.

¹²¹ Ž-SA-05-828/20

5.7. Migracije i azil

Osnovna karakteristika migracija u Bosni i Hercegovini je da različite kategorije migranata (neregularni migranti, migranti bez dokumenata; izbjeglice; tražitelji azila, itd.) migriraju zajedno. U ovom kontekstu, važno je istaći da je izbjeglica u međunarodnom pravu striktno definirana kao netko ko se „*iz osnovanog straha od progona zbog rase, vjere, nacionalnosti, društvene grupe ili političkog mišljenja nalazi van svog država državljanstva i nije u mogućnosti ili zbog takvog straha ne želi da koristi zaštitu te zemlje; ili koji, zbog toga što nema državljanstvo i nalazi se izvan zemlje svog ranijeg uobičajenog boravišta kao rezultat takvih događaja, nije u mogućnosti ili zbog takvog straha ne želi da se vrati u nju.*”

Istovremeno, ne postoji tako precizna i univerzalna definicija migranta, ali međunarodno pravo o ljudskim pravima štiti sve pojedince, bez obzira na njihov status. Njujorška deklaracija sadrži osnovne obveze da se u potpunosti zaštite ljudska prava svih izbjeglica i migranata kao nositelja prava, bez obzira na njihov status, i da se osmisle odgovori na velike pokrete uz puno poštivanje međunarodnih zakona o ljudskim pravima. Ovo je važno za ljude koji prate iste rute, koriste iste oblike prijevoza i na sličan način su izloženi kršenju ljudskih prava, zlostavljanju i ksenofobiji. Ovaj pristup je dalje razvio Globalni dogovor za sigurnu, urednu i regularnu migraciju.

Na početku procesa migracija u Bosni i Hercegovini 2018. godine vlasti su se susrele sa nizom problema. U 2021. godini bilježi se napredak, što je rezultat usvajanja niza odluka Savjeta ministara, i to: Odluke o određivanju privremenih prihvatnih centara za smještaj migranata, donesene 11.03.2019. godine¹²² i Odluke o formiranju privremenog prihvatnog centra za smještaj migranata na lokaciji Lipa, donesene na 137. vanrednoj sjednici održanoj 21.12.2020. godine¹²³ Posebno je važno istaći da je problem stavljanja djece bez pratnje pod starateljstvo riješen.¹²⁴

U tijeku 2021. godine Ombudsmani su registrirali ukupno 25 predmeta koji se odnose na problematiku azila i migracija. Podnesene žalbe odnosile su se na pravni status migranata, uvjete njihovog smještaja, nezadovoljstvo građana smještajem migranata u njihovoj blizini, postupcima po zahtjevima za azil itd. Podsjećamo da su još u 2018. godini Ombudsmani uradili Specijalno izvješće o stanju u oblasti migracije sa setom preporuka upućenih mjerodavnim organima vlasti i na koje kontinuirano upućuju u svom radu, kako na predmetima, tako i izvještavanjem javnosti. U ovoj godini, koja je zbog epidemioloških mjera ograničila mogućnost kretanja, Ombudsmani nisu mogli posjećivati centre u kojima su migranti smješteni, a što su radili prethodnih godina. Primijetno je sve veće nezadovoljstvo građana zbog ponašanje migranata, zbog čega su i Ombudsmanima podnosili žalbe.

Kada se radi o žalbama migranata smještenih u Azilantskom centru, te privremenim prihvatnim centrima u pitanju, one su se u pravilu odnosile na problem dugotrajnosti njihovog boravka,

¹²² Službeni glasnik BiH, broj 28/19.

¹²³ Službeni glasnik BiH, broj 2/21.

¹²⁴ Posjeta ombudsmanke dr. Jasminke Džumhur Privremenom prihvatnom centru Ušivak, 3. lipnja 2021. i 22. prosinca 2021. .

nedonošenje odluke u svezi sa zahtjevom za azil, problema odlaska u treće zemlje, pitanja revizije državljanstva, kao i odobrenja privremenog boravka.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu¹²⁵ Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ radi neodređivanja termina radi podnošenja zahtjeva za azil. Odgovorna strana je Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine.

U predmetu žalbe je izdata preporuka¹²⁶ kojom se Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine nalaže:

1. *Ministarstvo sigurnosti/bezbjednosti Bosne i Hercegovine, Sektor za azil poziva se da u suradnji sa Udruženjem „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ zakaže termin za podnošenje zahtjeva za azil za državljanke Iraka.*
2. *Informaciju o realiziranju ove preporuke potrebno je dostaviti u roku od 30 dana od dana prijema iste.*

Preporuka još nije realizirana i u predmetu se poduzimaju aktivnosti.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu¹²⁷ podnosioca zastupanog po odvjetniku. Iz žalbenih navoda proizlazi: *da se u vezi sa zahtjevom žalitelja pred Ministarstvom sigurnosti Bosne i Hercegovine vodi postupak dobijanja azila, da se podnositelj odazvao pozivu Ministarstva za davanje izjave i predaju potrebne dokumentacije, kojom prilikom je obavijestio nadležni sektor o pojedinostima svoga slučaja, da se od 27. studenog 2020. godine pred Ministarstvom vodi postupak za azil, predmet¹²⁸ b. Podnosiocima žalbe smatraju da su ispunjeni zakonski uvjeti za izdavanje azila, posebno imajući u vidu da se radi o osobi koja je bila zarobljenik Assada i da ima malodobno dijete od pet godina, ali da do dana podnošenja žalbe Ombudsmanima postupak nije okončan. Cijeneći žalbene navode, u cilju utvrđivanja činjeničnog stanja, dana 11. svibnja i 12. kolovoza 2021. godine zatraženo je izjašnjenje odgovorne strane na način da se dostavi informacija da li se po zahtjevu rješavalo, odnosno, u kojoj fazi postupka se nalazi predmet. Ukoliko je nadležno tijelo u međuvremenu donijelo rješenje o odobravanju azila zatražena je kopija istog. Odgovor¹²⁹ je zaprimljen 31. svibnja 2021. godine u kojem se navodi „...da je Ministarstvo bezbjednosti, Sektor za azil, dana 3. kolovoza 2021. godine donijelo rješenje¹³⁰ kojim se priznaje status supsidijarne zaštite za podnosioca žalbe.*

S obzirom na to da je odluka nadležnog organa u predmetnoj stvari donesena, Ombudsmeni su predmet zatvorili.

¹²⁵ Ž-SA-05-1065/20

¹²⁶ Broj: P-28/21 od 25.siječnja 2021.

¹²⁷ Ž-SA-05-457/21

¹²⁸ Broj: UP-1-07/1-41-9812-1/20/FH

¹²⁹ Broj: UP-1-07/1-41-1-9812-8/20 od 25. svibnja 2021. ; Broj: UP-1-07/1-41-1-9812-13/20 od 17. kolovoz 2021.

¹³⁰ Broj: UP-1-07/1-41-1-9812-11/20

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu¹³¹ Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“, punomoćnika tražitelja azila smještenog u privremeni prihvatni centar Miral. Odgovornom stranom podnosiocima žalbe označili su Sektor za azil Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. U žalbi se ističe „*da je podnositelj zahtjeva dana 30. septembra 2019. godine iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil, u vezi sa kojim je Služba za poslove sa strancima – Terenski centar Sarajevo izdala potvrdu o iskazanoj namjeri sa rokom važenja do 14. oktobra 2019. godine. Podnositelj žalbe smješten je u Privremeni prihvatni centar Miral 5. novembra 2019. godine gdje i danas boravi*“. U aktu punomoćnika tražitelja azila Udruženja 'Vaša prava Bosne i Hercegovine', između ostalog, navodi se „*da je podnositelj zahtjeva već duže od godinu dana u Privremenom prihvatnom centru Miral, da se postupak azila u njegovom slučaju još nije okončao a što sve ostavlja vidljive posljedice na njegovo psihičko zdravlje. Dalje se ističe da se radi o osobi starije dobi koja je sama bez pratnje ostalih članova obitelji, da se plaši eventualnog povratka u zemlju porijekla iz razloga što bi ponovno bio izložen torturi...*“. Zatraženo je izjašnjenje odgovorne strane, koja je dostavila akt¹³² iz kojeg proizilazi da podnositelj žalbe nije podnio zahtjev za azil, da ne prolazi kroz evidencije sustava tražitelja azila, te da se iz tog razloga ne može postupati. Odgovor je dostavljen punomoćniku tražitelja, Udruženju „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ radi pružanja pravne pomoći u daljem postupku.

Predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu¹³³ Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“, koji su punomoćnici mladb. tražitelja azila smještenog u privremenom prihvatnom centru Sedra u Bihću. Odgovornom stranom podnosiocima žalbe označili su Sektor za azil Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. U žalbi podnosiocima se navodi „*da nije obavljen postupak zaprimanja zahtjeva za azil, niti postupak registracije, a na koji način je onemogućeno ostvarivanje prava propisanih Zakonom o azilu u vezi s tim Konvencije o pravima djeteta*“. Podnositelj žalbe ističe „*da je dana 2. oktobra 2020. godine iskazao namjeru za podnošenjem zahtjeva za azil, u vezi sa kojim je Služba za poslove sa strancima - Terenski centar Sarajevo izdala potvrdu o iskazanoj namjeri sa rokom važenja do 16. oktobra 2020. godine. Podnositelj zahtjeva, odnosno staratelj za posebni slučaj, dana 22. decembra 2020. godine je potpisao punomoć za zastupanje u postupku azila, te su uposlenici Udruženja 'Vaša prava Bosne i Hercegovine', dana 23. decembra 2020. godine punomoć dostavili Sektoru za azil, kao i zahtjev za zaprimanje zahtjeva za azil i obnavljanje postupka registracije. Do dana podnošenja žalbe Ombudsmanima zahtjev podnosiocima nije riješen*“. Radi provjere navoda žalbe podnosiocima 9. travnja 2021. zatraženo je izjašnjenje odgovorne strane, Sektora za azil Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. Odgovor¹³⁴ je zaprimljen 23. travnja 2021. godine, dostavljen podnosiocima žalbe 18. svibnja 2021. godine iz kojeg proizilazi da je postupak postavljanja staratelja okončan, da je postavljen staratelj, da je postupak zaprimanja zahtjeva za azil bio odgođen iz objektivnih razloga, poduzetih epidemioloških mjera radi COVID-19, da je termin ponovno zakazan, te u tom smislu nema prepreka u svezi sa okončanjem postupka.

¹³¹ Ž-SA-05-301/21

¹³² Broj: UP-1-07/1-41-1-1965-1/21/MS od 2. travnja 2021.

¹³³ Ž-SA-05-389/21

¹³⁴ Broj: UP-1-07/1-41-1-9553-10/20/IM od 15. travnja 2021.

Predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu¹³⁵ Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“, punomoćnika maloljetnog tražitelja azila, državljanina Pakistana, smještenog u privremenom prihvatnom centru Borići. Odgovornom stranom podnositelji žalbe označili su Sektor za azil Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. U žalbi se ističe „*da je podnositelj zahtjeva dana 27. februara 2020. godine zajedno sa svojim ujakom I.A. iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil, u vezi koga je Služba za poslove sa strancima – Terenski centar Sarajevo izdala potvrdu o iskazanoj namjeri sa rokom važenja do 12. marta 2020. godine*“. U žalbi se dalje navodi „*da je maloljetni tražitelj azila dana, 5. marta 2020. godine smješten u privremeni prihvatni centar Borići. U međuvremenu je maloljetni tražitelj azila ostao bez pratnje, te mu je dana, 28. aprila 2020. godine imenovan staratelj za poseban slučaj rješenjem JU Centar za socijalni rad Bihać*“¹³⁶. Staratelj za posebni slučaj dana, 16. jula 2020. godine dao je suglasnost Udruženju Vaša prava BiH za zastupanje u postupku traženja azila za maloljetnog žalitelja“. U žalbi podnositelja se navodi „*da nije obavljen postupak zaprimanja zahtjeva za azil, niti postupak registracije, a na koji način je onemogućeno ostvarivanje prava propisanih Zakonom o azilu, te Konvencijom UN o pravima djeteta*“. Zatraženo je izjašnjenje odgovorne strane. Odgovor je zaprimljen i u njemu se navodi da Sektor za azil nije zaprimio potvrdu o iskazanoj namjeri za podnošenjem zahtjeva za azil.

Postupak pred Institucijom je u tijeku.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu¹³⁷ Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“, punomoćnika tražitelja azila, državljanina Irana, rođenog 17. veljače 1986. godine smještenog u Bihaću. Odgovornom stranom podnositelji žalbe označili su Sektor za azil Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. U žalbi se ističe „*da je podnositelj zahtjeva dana 9. novembra 2020. godine iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil, u vezi kojeg je Služba za poslove sa strancima – Terenski centar Sarajevo izdala potvrdu o iskazanoj namjeri sa rokom važenja do 24. novembra 2020. godine*. Dalje, u žalbi se navodi „*da nije obavljen postupak zaprimanja zahtjeva za azil, niti postupak registracije, a na koji način je onemogućeno ostvarivanje prava propisanih Zakonom o azilu*“. Dana 9. travnja 2021. godine zatraženo je izjašnjenje Sektora za azil, Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. Odgovor¹³⁸ je zaprimljen, dostavljen Udruženju „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ 7. svibnja 2021. godine, u kojem se navodi termin određen za zakazivanje intervjua u svezi sa postupanjem po zahtjevu za azil.

Predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu¹³⁹ Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“, punomoćnika maloljetnog tražitelja azila, državljanina Afganistana, smještenog u privremeni prihvatni centar Sedra. Odgovornom stranom podnositelji žalbe označili su Sektor za azil

¹³⁵ Ž-SA-05-388/21

¹³⁶ Broj: 011-31-1226-15-UPI-I/20

¹³⁷ Ž-SA-05-387/21

¹³⁸ Broj: UP-1-07/1-41-1-1931-3/21 od 21. travnja 2021.

¹³⁹ Ž-SA-05-386/21

Ministarstva bezbjednosti Bosne i Hercegovine. U žalbi se ističe „*da je podnositelj zahtjeva dana 2. oktobra 2020. godine iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil, u vezi sa kojim je Služba za poslove sa strancima – Terenski centar Sarajevo izdala potvrdu o iskazanoj namjeri sa rokom važenja do 16. oktobra 2020. godine. Dana 3. novembra 2020. godine maloljetnom žalitelju imenovan je staratelj za poseban slučaj Rješenjem JU Centar za socijalni rad Cazin*¹⁴⁰. Podnositelj zahtjeva za azil, odnosno staratelj za posebni slučaj, je dana 22. decembra 2020. godine potpisao punomoć za zastupanje u postupku azila, te su uposlenici Udruženja 'Vaša prava BiH', dana 23. decembra 2020. godine istu dostavili Sektoru za azil, kao i zahtjev za zaprimanje zahtjeva za azil i obavljanje postupka registracije. Podnositelji žalbe dana 15. marta 2021. godine uputili su urgenciju radi postupanja u postupku obnove postupka zaprimanja zahtjeva za azil, međutim kako se u žalbi navodi postupak nije proveden“. Dana 8. travnja 2021. godine, zatraženo je izjašnjenje odgovorne strane, koja je 23. travnja 2021. godine dostavila akt¹⁴¹ Udruženju „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ 18. svibnja 2021. godine u kojem se navodi „*da je postupak određivanja staratelja okončan, da je termin određen za zaprimanje zahtjeva za azil određen, te da iz objektivnih razloga, epidemiološke mjere radi COVID-19 postupak nije bio okončan*“.

Imajući u vidu sadržaj dostavljenog odgovora Ombudsmani ne nalaze osnova za dalji rad na predmetu žalbe.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu¹⁴² Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“, koji su punomoćnici tražitelja azila, državljana Irana. U žalbi punomoćnika, podnositelja tražitelja azila se ističe „*da su dana 8. juna 2020. godine iskazali namjeru za podnošenjem zahtjeva za traženjem azila, da je Služba za poslove sa strancima, Terenski centar Bihać izdao potvrdu sa rokom važenja do 22. juna 2020. godine, da tražitelji azila borave u privremenom prihvatnom centru Sedra, da do dana podnošenja žalbe Ombudsmanima nije omogućeno podnošenje zahtjeva za azil*“.

Dana 7. travnja 2021. godine zatraženo je izjašnjenje Sektora za azil Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, odgovor¹⁴³ je zaprimljen 23. travnja 2021. godine, dostavljen podnositelju žalbe 18. svibnja 2021. godine u kojem se navodi „*da je postupak zaprimanja zahtjeva za azil bio privremeno obustavljen radi pojačanih epidemioloških mjera uslijed Covida 19, te da se postupak dalje nastavlja pa tako i u konkretnom predmetu prema redoslijedu zaprimanja zahtjeva*“.

Imajući u vidu sadržaj dostavljenog odgovora Sektora za azil Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, Ombudsmani ne nalaze osnova za dalje postupanje u predmetu žalbe.

Primjer: Ombudsmani su dana 26. ožujka 2021. godine zaprimili žalbu¹⁴⁴ Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“, punomoćnika žalitelja, državljanina Afganistana, državljanina

¹⁴⁰ Broj: 03/31-1035-UP1/20

¹⁴¹ Broj: UP-1-07/1-41-1-9552-10/20/IM od 14. svibnja 2021.

¹⁴² Ž-SA-05-354/21

¹⁴³ Broj: UP-1-07/1-41-1-4494-3/21/FH od 19. travnja 2021.

¹⁴⁴ Ž-SA-05-332/21

Irana, državljanina Pakistana, i državljanina Pakistana, svi smješteni u Privremeni prihvatni centar Blažuj. Odgovornom stranom u žalbi označeno je Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine. Navodi žalbe u vezi su onemogućavanja pristupa postupku azila, te diskriminacije u postupanju prema podnositeljima žalbe od strane Sektora za azil Ministarstva bezbjednosti. Podnositelji žalbe iskazali su namjeru za podnošenjem zahtjeva za azil kako slijedi: državljanin Afganistana, 10. juna 2019. godine TC Tuzla, državljanin Irana, 4. avgusta 2020. godine TC Sarajevo, državljanin Pakistana, 9. septembra 2019. godine TC Sarajevo i državljanin Pakistana, 4. septembra 2019. godine. U žalbi punomoćnik, Udruženje „Vaša prava Bosne i Hercegovine“, ističe „da su tijekom pružanja besplatne pravne pomoći tražiteljima azila, identifikovali razlike u postupanju nadležnih organa prema licima koja su smještena u Azilantski centar Delijaš (AC Delijaš), Izbjeglički centar Salakovac (IC Salakovac), Privremeni prihvatni centar Ušivak (PPC Ušivak), te Privremeni prihvatni centar Blažuj (PPC Blažuj). Dalje, u žalbi se ističe „da lica koja iskazu namjeru za podnošenje zahtjeva za azil i ostvare pravo smještaja u AC Delijaš ili IC Salakovac, kao oficijelne centre za prihvata imaju neometan pristup postupku azila, Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine za tražitelje azila zakazuje postupke zaprimanja zahtjeva za azil i registraciju tražitelja azila. Smještaj u te centre ima za posljedicu da ta lica nemaju obvezu samostalne prijave boravka niti plaćanja administrativne takse, obzirom da za iste prijavu vrši službeno lice organizacionoj jedinici Službe za poslove sa strancima. Lica smještena u PPC Ušivak također imaju neometan pristup postupku azila, te Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine za njih zakazuje postupke. Registracija se zakazuje na temelju dostavljenih spiskova Službe za poslove sa strancima, te podnesenih zahtjeva za zakazivanjem nevedenih postupaka Ministarstvu od strane punomoćnika. U slučajevima lica smještenih u PPC Ušivak, ista svoj boravak dokazuju na temelju IOM iskaznice na kojoj su naznačeni lični podaci osobe, te datum prijema u centar, zbog čega se u konkretnim slučajevima ne zahtijeva dostava potvrde o prijavi boravka. IOM iskaznice Sektor za azil cijeni kao relevantne pri omogućavanju pristupa postupku azila. Lica smještena u PPC Blažuj u kojem koordinaciju aktivnosti provodi Služba za poslove sa strancima, te boravak dokazuju na temelju IOM iskaznice istog formata kao i u PPC Ušivak, nemaju mogućnost pristupa postupku azila još od osnivanja centra (decembar 2019.), do danas“. Prema navodima žalitelja ne postoje niti naznake da će nadležni organi u narednom razdoblju zakazati postupke zaprimanja zahtjeva za azil i registriranje za osobe smještene u PPC Blažuj.

U cilju provjere navoda žalbe podnositelja, dana 14. travnja 2021. godine zatraženo je izjašnjenje Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, odgovor¹⁴⁵ je zaprimljen, dostavljen Udruženju „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ dana 7. svibnja 2021. godine.

S obzirom na sadržaj dostavljenog odgovora, Ombudsmani ne nalaze osnova za dalje postupanje u predmetu žalbe.

Primjer: Ombudsmani su dana 23. ožujka 2021. godine zaprimili žalbu¹⁴⁶ Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“, punomoćnika priznate izbjeglice, maloljetne osobe, državljanina Republike Srbije. Punomoćnici, podnositelji žalbe, dana 18. ožujka 2021. godine obratili su se Službi socijalne skrbi Novo Sarajevo sa zahtjevom za prijavu adrese u svojstvu punomoćnika,

¹⁴⁵ Akt Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, broj: UP-1-07/1-41-1-1270-1/20/MS od 23.4.2021.

¹⁴⁶ Ž-SA-05-321/21

maloljetne osobe koja posjeduje izbjeglički karton, čiji rok važenja je do 2. ožujka 2021. godine. S tim u svezi punomoćnici su podnijeli Zahtjev za zamjenu izbjegličkog kartona u svrhu produženja istog Ministarstvu sigurnosti Bosne i Hercegovine - Sektor za azil, dana 28. siječnja 2021. godine. Punomoćnici podnositelja žalbe dana 25. svibnja 2021. godine obavijestili su Ombudsmane „... *da je Kantonalni centar za socijalni rad – Služba socijalne zaštite općine Novo Sarajevo poduzeo sve radnje iz svoje nadležnosti u cilju postupanja po podnesenom zahtjevu Udruženja 'Vaša prava Bosne i Hercegovine' od 18.03.2021. godine, te očuvanja najboljeg interesa djeteta, mladb.priznate izbjeglice u Bosni i Hercegovini...*“

Slijedom navedenog predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili dana 16. ožujka 2021. godine žalbu¹⁴⁷ Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“, punomoćnika tražitelja azila, državljanina Maroka smještenog u privremeni prihvatni centar Miral. Odgovornom stranom podnositelji žalbe označili su Sektor za azil Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine. U žalbi se ističe „*da je podnositelj zahtjeva dana 30.09.2019. godine iskazao namjeru za podnošenje zahtjeva za azil, u vezi sa kojim je Služba za poslove sa strancima – Terenski centar Sarajevo izdala potvrdu o iskazanoj namjeri s rokom važenja do 14.10.2019. godine. Podnositelj žalbe smješten je u Privremeni prihvatni centar Miral 05.11.2019. godine gdje i danas boravi*“. U u aktu punomoćnika tražitelja azila, Udruženja „Vaša prava Bosne i Hercegovine“, između ostalog navodi se „*da je podnositelj zahtjeva već duže od godinu dana u Privremenom prihvatnom centru Miral, da se postupak azila u njegovom slučaju još nije okončao a što sve ostavlja vidljive posljedice na njegovo psihičko zdravlje. Dalje, ističe se da se radi o osobi starije dobi koja je sama bez pratnje ostalih članova obitelji, da se plaši eventualnog povratka u zemlju porijekla iz razloga što bi ponovno bio izložen torturi...*“ U cilju provjere navoda žalbe podnositelja, dana 31. ožujka 2021. godine zatraženo je izjašnjenje odgovorne strane koja je 27. travnja 2021. godine dostavila odgovor¹⁴⁸, dostavljen Udruženju „Vaša prava Bosne i Hercegovine“ 7. svibnja 2021. godine.

Predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmanima se podnositeljica žalbe¹⁴⁹ obratila iz razloga što se protjeruje iz Bosne i Hercegovine. U prilogu žalbe dostavljeno je rješenje Službe za poslove sa strancima Terenskog centra Istočno Sarajevo¹⁵⁰. U žalbi opisuje nezadovoljstvo postupanjem policijskih organa koji su je, kako navodi, na osnovu rješenja priveli u Terenski ured Istočno Sarajevo, opisujući, kako su policijski službenici i službenici Terenskog ureda prilikom privođenja postupali nezakonito i neprofesionalno dovodeći u pitanje njeno biološko porijeklo. U aktu Terenskog centra Službe za poslove sa strancima Istočno Sarajevo¹⁵¹ dostavljenog Ombudsmanima između ostalog, navodi se „... *Imenovana je u zakonskom roku uložila žalbu na rješenje o protjerivanju, te je njena žalba proslijeđena Ministarstvu bezbjednosti Bosne i Hercegovine, kao drugostepenom organu na odlučivanje po istoj*“. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine odbilo je žalbu na

¹⁴⁷ Ž-SA-05-301/21

¹⁴⁸ Broj: UP-1-07/1-41-1-1965-1/21/MS od 2. travnja 2021.

¹⁴⁹ Ž-BL-05-350/21

¹⁵⁰ Rješenje Službe za poslove sa strancima Terenskog centra Istočno Sarajevo, broj: UP-1/18.19-07.3-93/21 od 7.5.2021..

¹⁵¹ Akt Terenskog centra Službe za poslove sa strancima Istočno Sarajevo, broj: 18.19-50-110-1/21 od 25.5.2021.

prvostupanjsko rješenje. S tim u svezi, nadležni su pokušali ovo rješenje uručiti podnositeljici žalbe, međutim, bezuspješno jer nije pronađena na ostavljenoj adresi. U cilju pronalaska imenovane izvršene su dodatne provjere, te je utvrđeno, da je podnositeljica žalbe samoinicijativno napustila Bosnu i Hercegovinu.

Predmet je zatvoren.

5.8. Sloboda okupljanja

Pravo na mirno okupljanje, odnosno sloboda okupljanja (ili sloboda mirnog okupljanja) jeste jedno od ljudskih prava i sloboda koje ima političku dimenziju i predstavlja osnovu moderne demokratije. Ono predstavlja osnovno ljudsko pravo koje može biti uživano samostalno ili kao dio grupe, neregistriranih udruženja, pravnih lica i korporativnih tijela. Okupljanja mogu služiti mnogim svrhama, uključujući i izražavanje različitih, nepopularnih ili manjinskih stavova ili mišljenja. Ova sloboda može biti jedan od važnih načina za razvoj kulture i za zaštitu i čuvanje manjinskih identiteta. Zaštita slobode mirnog okupljanja jeste od ključne važnosti za stvaranje tolerantnog i pluralističkog društva u kojem grupe sa različitim uvjerenjima, praksama i politikama mogu da žive zajedno.

Ustavni okvir za slobodu okupljanja uključuje materijalne i procesne odredbe, čiji se sadržaj tumači sukladno sa međunarodnim standardima. U Bosni i Hercegovini sloboda okupljanja zagwarantirana je Ustavom BiH¹⁵², ustavima Republike Srpske i Federacije BiH¹⁵³, Statutom Brčko distrikta BiH, te velikim brojem zakonskih i podzakonskih akata, i to prije svih zakonima o javnom okupljanju na razini županija/kantona, na razini Brčko distrikta BiH i na razini Republike Srpske.

Sloboda okupljanja može se zakonom ograničiti samo ako je to neophodno radi zaštite javnog zdravlja, morala, prava drugih ili sigurnosti. Zbog svoje važnosti i čestog kršenja, sloboda okupljanja često je predmetom i postupaka pred Ustavnim sudom BiH.

U izvještajnom razdoblju Ombudsmani su zaprimili svega dvije žalbe (u 2020. godini imali smo 14 žalbi) koje su se odnosile na slobodu mirnog okupljanja.

Primjer: Podnositelj žalbe obratio se Ombudsmanima u ime Banjalučkog centra za ljudska prava, Udruženja za borbu protiv korupcije Transparency International u Bosni i Hercegovini i odvjetnika S.D., označivši kao odgovornu stranu Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Srpske. Podnositelj žalbe navodi „*da su policijski službenici u više navrata članovima grupe 'Pravda za Davida' izdali prekršajni nalog zbog narušavanja javnog reda i mira. Takođe navodi da je nezakonitost ovih prekršajnih naloga utvrđena rješenjima Osnovnog suda u Banjoj Luci, te s tim u vezi traži intervenciju i pomoć Ombudsmana.* Članak 35. stavak 1. Zakona o policiji i unutarnjim poslovima (Službeni glasnik Republike Srpske, br. 57/2016, 110/2016, 58/2019 i 82/2019) propisuje „*da je policijski službenik ovlašten da prikuplja obavještenja od lica za koje je vjerovatno da bi moglo dati obavještenja o kaznenom djelu ili prekršaju, počinitelju ili o*

¹⁵² Članak II st. 3 i), Ustav Bosne i Hercegovine.

¹⁵³ Članak II A. 2. 1(I), Ustava Federacije Bosne i Hercegovine i članak 30. Ustava Republike Srpske.

drugim važnim okolnostima u svezi sa kaznenim djelom ili prekršajem“. Člankom 54. Zakona o policiji i unutarnjim poslovima (Službeni glasnik Republike Srpske, br. 57/2016, 110/2016, 58/2019 i 82/2019) propisano je „...*da je policijski službenik ovlašten i dužan da zaprimi i evidentira prijave o učinjenim kaznenim djelima, prekršajima i drugim događajima od interesa za javni red i mir i bezbjednost*“. Člankom 11. stavkom 2. točkom 2. Zakona o prekršajima Republike Srpske (Službeni glasnik Republike Srpske, br. 63/2014, 110/2016 i 100/2017) propisano je „*da su Ministarstvo unutarnjih poslova, druga ministarstva i inspeksijski organi Republike Srpske ovlašteni organi za pokretanje prekršajnog postupka*“. Polazeći od navedenog, žalba se ne prihvata iz razloga propisanih člankom 26. stavak 1. točka 3. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 104/2011). Predmet je zatvoren.

5.9. Javne isprave

Javnom ispravom se smatra svaka isprava koju je u propisanom obliku izdao ili potvrdio državni ili drugi ovlašteni organ/tijelo, u okviru svojih ovlasti, kao što su izvodi iz matičnih knjiga, školska svjedočanstva, različita uvjerenja, izvodi iz trgovačkog registra, izvodi iz zemljišnih knjiga i dr. U Odjeljenju za građanska i politička prava u tijeku 2021. godine zaprimljeno je 27 žalbi građana koje se tiču javnih isprava.

Primjer: Žaliteljica¹⁵⁴ je početkom studenog 2020. godine odgovornoj strani podnijela zahtjev za promjenu osobnog imena, tražeći da se ubuduće u pravnom prometu služi osobnim imenom J. Z. (njeno djevojačko prezime). Naime, pravosnažnom Presudom Okružnog suda u Beogradu njen brak je razveden. Međutim, na svim javnim ispravama koje posjeduje je upisano prezime njezinog bivšeg supruga. Ističe da je uz zahtjev priložila svu potrebnu dokumentaciju, ali da po njenom zahtjevu nije odlučeno. Po zaprimanju žalbe, Ombudsmani su pokrenuli postupak istraživanja dana, 15. prosinca 2020. godine, te od odgovorne strane zatražili izjašnjenje na navode žalbe, ukazujući na odredbe Zakona o upravnom postupku Federacije BiH i Zakona o osobnom/ličnom imenu Federacije BiH. Dana, 22. siječnja 2021. godine Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona 10 se očitovalo aktom broj 02-04-10-1713/20 u kom se, između ostalog, navodi da su postupili po zahtjevu žaliteljice, te dana 8. siječnja 2021. godine donijeli Rješenje broj 02-01-13-161/2021 kojim se dozvoljava promjena prezimena za osobu J. L., na način da se prezime L... promijeni u njezino djevojačko prezime Z..., shodno Zakonu o osobnom/ličnom imenu Federacije BiH (Službene novine Federacije BiH, broj 7/2012). Nakon pravosnažnosti pomenutog Rješenja, odgovorna strana je isto dostavila žaliteljici, Općini Glamoč, Službi za opću upravu, društvene djelatnosti i stručne i zajedničke poslove, koja vodi matične knjige za osobu koja je promijenila osobno ime, a jedno Policijskoj postaji Glamoč, Odsjeku upravnih poslova, koji vodi evidencije o građanima, a koje uključuju podatak koji je u postupku promijenjen shodno pomenutom Zakonu.

¹⁵⁴ Ž-LI-08-326/20

5.10. Odvjetništvo

Odvjetništvo predstavlja samostalnu i neovisnu pravnu službu. Odvjetništvo podrazumijeva profesionalno obavljanje odvjetničke djelatnosti. Odvjetnik je lice koje je upisano u imenik odvjetnika koje je položilo odvjetničku zakletvu i koje se bavi odvjetništvom suglasno zakonima o odvjetništvu. Odvjetnik je svaki odvjetnik ponaosob i svi odvjetnici koji jesu ili su bili pripadnici zajedničkog odvjetništva. Odvjetnici pružaju stručnu pravnu pomoć, građanima, ustanovama i organizacijama doprinoseći u krajnjoj liniji i pravilnom primjenjivanju zakona uopće. Odvjetnici su u vršenju odvjetništva samostalni.

Načela djelovanja odvjetnika jesu: neovisnost, samostalnost, stručnost, savjesnost, poštenje, povjerljivost, dostojnost, nespojivost, odgovornost i odmjerenost.

Broj obraćanja građana sa žalbama u odnosu na odvjetnike je na istoj razini kao u 2020. godini i registrirano je sedam žalbi.

Primjer: Ombudsmeni su dana 14. listopada 2019. godine zaprimili žalbu¹⁵⁵ prema kojoj se žalbeni navodi odnose na nepostupanje Federalne odvjetničke komore Sarajevo. Ombudsmeni su u predmetnom slučaju izdali Preporuku¹⁵⁶ kojom je Odvjetničkoj komori Federacije Bosne i Hercegovine preporučeno:

1. *da Odvjetnička komora Federacije Bosne i Hercegovine uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i*
2. *dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 18. 10.2019. godine, 5. 12. 2019. godine., 20. 1. 2020. godine, 25. 3. 2020. godine i 28. 5. 2020. godine.*

Preporuka P-139/20 nije realizirana.

Primjer: Podnositelj žalbe¹⁵⁷ navodi „*da je od strane Odvjetničke Federacije Bosne i Hercegovine obaviješten dana 24. lipnja 2019. godine da je disciplinski tužitelj podigao optužnicu u predmetu broj 07/19, a vezano za propuštanje procesne radnje njegovog odvjetnika E.K., kojem je dao punomoć za zastupanje. Naime, odvjetnik je propustio rok za izjavljivanje prigovora u predmetu koji se vodi na Općinskom sudu Livno pod broj 68 0 Ip 004667 03 Ip, te mu je na taj način prouzročio veliku materijalnu štetu*“. U žalbi je navedeno „*da žalitelj nema saznanja da li je odgovorna strana zakazala pripremno ročište u istom predmetu, budući da već dvije godine od podizanja optužnice nije dobio poziv*“. Nakon pokrenutog postupka istraživanja, Odvjetnička komora Federacije Bosne i Hercegovine se izjasnila aktom broj 07/19 od 6. srpnja 2021. godine u kojem se, između ostalog, navodi da je disciplinski tužitelj u disciplinskom predmetu broj 07/19 zakazao pripremno ročište za dan 14. srpanj 2021. godine.

Predmet je u radu.

¹⁵⁵ Ž-BR-08-223/19

¹⁵⁶ Preporuka broj P-139/20 od 30. srpnja 2020.

¹⁵⁷ Ž-LI-08-184/21

5.11. Izorno zakonodavstvo

Primjer: Dana, 6. svibnja 2021. godine Institucija je primila elektroničku poruku¹⁵⁸ od strane „Ujedinjene građanske države Bosne i Hercegovine“ u kojoj se „*zahtijeva promjena Ustava i Izbornog zakona kako bi se provele presude Europskog suda za ljudska prava u Strazburu, a kao najduži rok za ispoštovanje zahtjeva ostavlja 1. rujan 2021. godine*“. U odgovoru na zaprimljenu poruku, Ombudsmani su skrenuli pozornostu pošiljatelju (ili pošiljateljima, ako ih je više) na dijelove Godišnjeg izvješća o aktivnostima Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2019. godinu, te pojasnili svoje nadležnosti sukladno sa Zakonom o ombudsmanu.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu¹⁵⁹ Političke organizacije „Naša stranka“ Gradski odbor Cazin. U žalbi podnositelja se ističe da je po osnovu statutarne odluke oduzeto pravo građanima u mjesnim zajednicama da sudjeluju u procesima donošenja odluka, odnosno da biraju i budu birani. U žalbi se ističe „*da je Gradsko vijeće na IV redovnoj sjednici održanoj dana, 30. marta 2021. godine donijelo odluku o opisu i proceduri imenovanja predsjednika i članova Savjeta mjesnih zajednica Grada Cazina, da tom odlukom Grad Cazin krši jedno od temeljnih ljudskih prava propisanih Poveljom EU o temeljnim pravima gdje su u „Glavi V“ propisana prava građana, zatim jedno od osnovnih ljudskih prava propisanim Općom deklaracijom o ljudskim pravima u članu 21*“. U žalbi se ističe „*da Grad Cazin, odnosno Gradsko vijeće narušava ljudske slobode propisane Europskom poveljom o lokalnoj samoupravi i Zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji BiH po kojem je Općina obvezna da donese statut i tretira mjesne zajednice u okviru statuta*“. U žalbi se ističe *da usvojena odluka limitira prava na to da osoba bira i bude birana, odnosno da koriste rezultate općinskih izbora za popunjavanje pozicija po mjesnim zajednicama. U žalbi se ističe „da netko tko nije član stranke faktički je diskriminiran da bude izabran kao član savjeta MZ i uvjetuje ga se da bude član neke stranke, odnosno prema žaliteljima retroaktivno ga se uvjetuje da bude član stranke*“.

U cilju provjere navoda žalbe dana, 7. prosinca 2021. godine zatraženo je izjašnjenje Gradskog vijeća Cazin. Odgovor je zaprimljen, akt broj: akt broj: 01/GV-04-14492/21 od 15. listopada 2021. godine i dostavljen žalitelju 27. prosinca 2021. godine.

Ombudsmani konstatiraju da je izvan mandata Institucije preispitivanje odluka zakonodavnih organa na način da ulaze u meritum stvari, utvrđivanjem činjenica i preispitivanjem donesenih odluka u smislu ocjene dokaza. Imajući u vidu sadržaj odgovora Gradskog vijeća Grada Cazina, te komentar Političke organizacije „Naša stranka“ Gradski odbor Cazin od 6. siječnja 2022. godine Ombudsmani ne nalaze osnova za dalje postupanje po ovoj žalbi.

¹⁵⁸ Ž-BL-05-330/21

¹⁵⁹ Ž-SA-06-111/21

5.12. Zaštita uzbunjivača koji prijavljuju korupciju u institucijama Bosne i Hercegovine

Primjer: Ombudsmanima se obratila žalbom¹⁶⁰ nevladina organizacija, a kao odgovorna strana označena je Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije. U žalbi se navodi da su zaprimili predstavku NN koji je dobio status zaštićenog prijavitelja sukladno sa Zakonom o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju u institucijama BiH. Poslije podnošenja prijave korupcije (prosinac 2018. godine) protiv NN pokrenuti su sredinom ove godine disciplinski postupci u Upravi za neizravno oporezivanje (gdje je zaposlen) koji su okončani prvostupanjskim rješenjima u kojima su mu izrečene disciplinske mjere - prestanak radnog odnosa i degradacija na niže radno mjesto. Disciplinski progon NN počinje nakon što je odlučio i javno progovoriti o prijavi korupcije kao zaštićeni prijavitelj, koji je ovaj status dobio od Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije, a nakon što je uvidio da se ne postupa po njegovoj prijavi. Agencija je odbila do sada poduzeti mjere zaštite prema ovom licu na osnovu članka 8. Zakona, tj. da nisu u svezi sa prijavom korupcije. Dalje napominju da je jedan stegovni postupak protiv NN, koji je okončan profesionalnom degradacijom, započet zbog njegovog istupanja u javnosti u svezi sa prijavom korupcije koju je podnio istražnim organima.

Nakon okončanja postupka istrage, te analize dostavljene dokumentacije, Ombudsmani su dana 9. kolovoza 2021. godine direktoru Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije izdali Preporuku broj P-194/21 u kojoj se nalaže:

1. *da ponovo razmotri okolnost pozivanja uzbunjivača na disciplinsku odgovornost zbog javnog istupanja o prijavi korupcije kao štetnu radnju, u kontekstu Zakona o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju u institucijama Bosne i Hercegovine i sukladno sa nalazima iz ove Preporuke i*
2. *da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama poduzetim na realizaciji ove Preporuke.*

Dana 7. rujna 2021. godine Ombudsmani su zaprimili Odgovor u kojem se, između ostalog, navodi: „...obavještavamo vas da je ova Agencija sukladno sa čl. 8. i 10. Zakona o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju u institucijama BiH (Službeni glasnik BiH, broj 100/2013) poduzela niz mjera i radnji s ciljem ispunjavanja iste. Naime, po zaprimanju predmetne Preporuke (10.8.2021. godine) ova Agencija je poduzela sljedeće mjere i aktivnosti: Izvršena je ponovna sveobuhvatna analiza u predmetu NN (UIO BiH) sa fokusom na disciplinski postupak koji je osnov Preporuke Institucije ombudsmana. Dana 24.8.2021 godine upriličen je radno konsultativni sastanak sa Upravnim inspektoratom Ministarstva pravde BiH na kojem su ponovo detaljno sagledani svi aspekti nadležnog postupanja Agencije i Upravnog inspektorata u konkretnom predmetu; Dana 26.8.2021. godine održanje i Tematski Kolegij Agencije na kojem su razmotreni svi aspekti i krajnji ishodi preispitivanja nadležnog postupanja Agencije u konkretnom predmetu a sukladno sa Preporukom Institucije ombudsmana.“¹⁶¹

¹⁶⁰ Ž-BL-05-779/20

¹⁶¹ Akt Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije broj: 06-07-6-58-43/19 od 6.9.2021.

U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmana je realizirana, a izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmana u ovom predmetu.

5.13. Besplatna pravna pomoć

Besplatna pravna pomoć jeste zakonom uređeni način pružanja pravne pomoći radi ostvarivanja zaštite povrijeđenih ili ugroženih prava i interesa nekog lica pred nadležnim sudom ili drugim (državnim) organom. Besplatna pravna pomoć je i oblik ostvarivanja prava pojedinaca na pristup sudu i drugim organima pred kojim ostvaruju pojedina prava ili obveze, na osnovama načela jednakosti, a čije troškove u cijelosti ili djelomično plaća nadležni proračun.

Pravo na besplatnu pravnu pomoć predstavlja bitnu komponentu prava na pristup sudu (*access to justice*, pravo na pristup pravosuđu). Uspostavljanje načina pružanja pravne pomoći dijelu stanovništva koje ekonomski ne može samo snositi troškove vođenja postupaka jedan je osnovnih preduvjeta za ostvarenje prava na pristup pravosuđu.

Pravo na pristup sudu jedno je od osnovnih ljudskih prava i smatra se jednim od najvažnijih aspekata prava na pravično (pošteno, fer) suđenje, sintagme koja objedinjuje sve mjere kojima se treba obezbijediti pravedno i jednako postupanje prema svim licima koja se pojave pred sudovima i drugim javnopravnim organima.

U oblasti pristupa pravdi (besplatna pravna pomoć) u građanskim i upravnim postupcima posljednjih godina u BiH napravljen je značajan napredak. Tako je uspostavljena internet mreža za besplatnu pravnu pomoć za sve vladine i nevladine organizacije u Bosni i Hercegovini, a sa radom su otpočele i u punom kapacitetu rade nove agencije (zavodi, centri..) za pružanje besplatne pravne pomoći u Bosni i Hercegovini.

U 2021. godini zaprimljene su 33 žalbe koje se mogu kvalificirati na način da se radi o potrebi građana za besplatnom pravnom pomoći.

VI. PRAVOSUĐE I UPRAVA

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u članu 6. garantuje pravo na pravično suđenje. Ovaj član utvrđuje načelo vladavine prava na kome počiva demokratsko društvo, kao i nezaobilaznu ulogu koju sudstvo ima u sprovođenju pravde. Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega, svako ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj. (...)”¹⁶² Prava i slobode predviđeni u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i u njenim protokolima se direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima.¹⁶³

Pravo na pravično saslušanje u građanskim i kaznenim stvarima i druga prava u svezi sa kaznenim postupkom garantirano je Ustavom Bosne i Hercegovine¹⁶⁴, Ustavom Federacije Bosne i Hercegovine¹⁶⁵ i Ustavom Republike Srpske¹⁶⁶.

Upravo navedeno pravo je najčešće predmet obraćanja Instituciji ombudsmana i to vezano za duljinu trajanja postupka, što otvara pitanje osiguranja donošenja odluke u razumom roku i izvršenje donesene presude. U ovom dijelu Izvješća dat je prikaz ključnih problema sa kojim se građani susreću vezano za ovo pitanje.

6.1. Statistika

Broj zaprimljenih predmeta u Odjelu je 774 (26,3% u odnosu na ukupan broj zaprimljenih predmeta) i za 73 ili 10, 41% predmeta je zaprimljeno više nego u 2020. godini.¹⁶⁷ Ovaj odjel je u radu imao ukupno 1147 predmeta, uključujući 373 predmeta prenesena iz prethodnih godina, a okončao je 809 predmeta.

6.2. Pravosuđe

Ukupan broj predmeta zaprimljenih u odnosu na pravosuđe je 427 i predstavlja ovećanje 59 predmeta (16,03) u odnosu na 2020. godinu. Najveći broj žalbi u oblasti pravosuđa zaprimljen je u odnosu na sljedeće sudove: Općinski sud Livno - 50; Osnovni sud Banja Luka - 27; Općinski sud Sarajevo – 28; Županijski/Kantonalni sud Livno – 22; Kantonalni sud Sarajevo 20; Općinski sud Tuzla - 16; Okružni sud Banja Luka - 16; Općinski sud Mostar -10; Općinski sud Doboj - 8. Ovi statistički podaci su indikator da bi nadležni organi, prije svega, Ministarstvo pravde Republike Srpske, Federalno ministarstvo pravde i Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće, trebali razmotriti mogućnost uvođenja dodatnih mjera u cilju povećanja efikasnosti ovih sudova,

¹⁶² Članak 6. stav ak1. Europske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama

¹⁶³ Članak II 2. Ustava Bosne i Hercegovine

¹⁶⁴ Članak II 3. e) Ustava Bosne i Hercegovine

¹⁶⁵ Članak II 2. (2) e) pravičan kazneni postupak – Ustav Federacije Bosne i Hercegovine

¹⁶⁶ Članak II 16. Ustava Republike Srpske

¹⁶⁷ U sjedištu Institucije zaprimljeno je 170; u Područnom uredu Brčko 84; Terenskom uredu Livno 160; Područnom uredu Mostar 51 i Područnom uredu Sarajevo 309 žalbi

imajući u vidu i populaciju stanovništva za koju su ovi sudovi nadležni, ali uzevši u obzir i druge relevantne parametre.

6.2.1. Pitanje izvršenja presuda

Europski sud za ljudska prava u svojim odlukama ističe da se izvršenje presude koju je donio bilo koji sud mora smatrati sastavnim dijelom „suđenja“ u smislu članka 6. Sud se također poziva na svoju praksu u pogledu neizvršavanja ili kašnjenja u izvršenju konačnih domaćih presuda.¹⁶⁸

U odnosu na Bosnu i Hercegovinu, Europski sud za ljudska prava bilježi povećanje obraćanja građana vezano za neizvršenje odluka sudova, te kako se radi o istom činjeničnom i pravnom osnovu često donosi odluku o spajanju predmeta. U svojim odlukama Sud ukazuje i da neizvršenje presuda suda smatra da odluke o kojima je riječ predstavljaju „imovinu“ u smislu članka 1. Protokola br. 1. U svojim odlukama, Sud utvrđuje da je tužena dužna u roku od tri mjeseca osigurati odgovarajućim sredstvima izvršenje neizvršenih domaćih odluka koje su predmet obraćanja Europskom sudu; isplatiti odštetu zbog kašnjenja u iznosu od 1000,00 eura po aplikantu, te troškove postupka.¹⁶⁹ Osvrt na praksu Europskog suda je dat iz razloga kako bi se ukazalo da u ovoj oblasti postoji sustavni problem koji traži žurno poduzimanje sveobuhvatnih, planskih i efikasnih mjera. Nadalje, intenziviranje djelovanja od strane nadležnih organa, u konkretnom slučaju, prvenstveno sudova, u odnosu na postupanje Ombudsmana po zaprimljenim žalbama vezanim za duljinu sudbenog postupka, preveniralo bi obraćanje stranaka Europskom sudu. U ovom dijelu Izjvešća dat je prikaz nekoliko predmeta registriranih u Instituciji ombudsmana koji se odnose na neizvršavanje odluka suda.

Primjer: Žalbeni navodi¹⁷⁰ se odnose na praćenje rada Općinskog suda u Sarajevu, u izvršnom postupku protiv Vlade Federacije BiH, a radi zaštite prava na suđenje u razumnom roku. Nakon čestih intervencija Ombudsmana i nakon što je Sud novčano kaznio odgovorne osobe u Vladi, Sud je dana 26.02.2021. godine, donio Zaključak o okončanju izvršnog postupka, jer je izvršenik na račun PIO/MIO uplatio doprinose na osnovu radno-pravnog statusa tražitelja izvršenja sukladno s izvršnom ispravom. Predmet zatvoren.

Primjer: Ombudsmani Bosne i Hercegovine postupali su po žalbi¹⁷¹ u kojoj je kao odgovorna strana označen Općinski sud u Lukavcu. Podnositelj žalbe ističe da je Sud donio rješenje o izvršenju, te da do momenta obraćanja Ombudsmanu, isto nije provedeno. Ombudsman Bosne i Hercegovine je provodeći postupak istrage, dana 09.06.2020. godine, uputio Sudu zahtjev za dostavljanje informacija. Po upućenom zahtjevu Ombudsmana, Općinski sud u Lukavcu dostavio je dopis¹⁷² u kojem navodi da *predmetni spis nije u Planu rješavanja starih predmeta*.

¹⁶⁸ Više: Hornsby protiv Grčke, br. 18357/91, tačka 40., Izjvešća o presudama i odlukama 1997-II

¹⁶⁹ Neke od presuda donesenih u 2021. godini: PREDMET CRNKIĆ I DRUGI protiv BOSNE I HERCEGOVINE (Aplikacija br. 38070/19 i 8 drugih; PREDMET BOŠNJAK I DOBRIĆ protiv BOSNE I HERCEGOVINE (Aplikacije br. 25103/19 i 61558/19); PREDMET DUVNJAK I DRUGI protiv BOSNE I HERCEGOVINE (Aplikacija br. 25192/20 i 11 drugih – vidi listu priloženu u dodatku). Sve odluke Europskog suda dostupne na web stranici Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH:

http://www.mhrr.gov.ba/ured_zastupnika/odluke/default.aspx?id=170&langTag=bs-BA

¹⁷⁰ Ž-LI-05-100/18

¹⁷¹ Ž-BL-08-368/20

¹⁷² Odgovor broj: 126 0 Rs 190218 18 I 18 od 16.06.2020. , 12.01.2021. i 13.07.2021.

Predmete sud uzima u rad prema inicijalnom aktu, odnosno onim redom kako su zaprimljeni u sudu, tako da će se sa predmetnim spisom postupiti na navedeni način. Radi utvrđivanja svih činjenica i okolnosti od značaja za navedenu žalbu, Institucija ombudsmana se u nekoliko navrata ponovno obraćala Općinskom sudu u Lukavcu. Dana 19.11.2021. godine, odgovorna strana obavijestila¹⁷³ je Ombudsmane Bosne i Hercegovine, da je izvršen prenos novčanih sredstava na račun izvršenika, što je i bio razlog obraćanja podnositelja žalbe Instituciji, te je time okončan postupak istrage po ovom pitanju.

Izvršenje sudbenih odluka na teret proračuna

Iako je uspostavljen redoslijed izvršenja odluka, obujam stvorenih obveza u odnosu na planirana proračunska sredstva očito je neodstatan u svim proračunima što dovodi do kašnjenja u izvršenju i kršenja članka 6 Europske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama.

Primjer: Ombudsmani BiH su dana 26.03.2021. godine zaprimili žalbu¹⁷⁴ vezano za izvršenje Rješenja Općinskog suda u Sarajevu.¹⁷⁵ U konkretnoj pravnoj stvari protivizvršenik je Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona Sarajevo. Dana 02.04.2021. godine zatraženo je izjašnjenje Ministarstva financija Kantona Sarajevo. U odgovoru¹⁷⁶, Ministarstvo financija Kantona Sarajevo se pozvalo odredbe Zakona o proračunima Federacije Bosne i Hercegovine¹⁷⁷ navodeći i da se rješenja Općinskog suda u Sarajevu, u postupku izvršenja, nalaze se pod točno određenim, rednim brojevima za izvršenje. S tim u svezi žalitelj ima mogućnost sukladno sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama zatražiti odgovor Ministarstva financija o roku, odnosno predvidivosti roka izvršenja donesenih izvršnih rješenja.

Primjer: Ombudsmani Bosne i Hercegovine su postupali u predmetu¹⁷⁸ u kojem je kao odgovorna strana označen Vrhovni sud Federacije BiH. Žalitelj je u žalbi ukazao na kršenje ljudskih prava i osnovnih sloboda garantiranih člankom 6. stav 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Žalitelj je putem punomoćnika podnio odgovornoj strani zahtjev za vanredno preispitivanje Presude Kantonalnog suda Kantona 10 u Livnu¹⁷⁹, ali po istoj nije postupano do dana obraćanja Instituciji ombudsmana za ljudska prava BiH. Nakon pokrenutog postupka istraživanja, te upućene urgencije, odgovorna strana se izjasnila¹⁸⁰ da je predmet žalitelja¹⁸¹ okončan Presudom od dana 10.06.2021.g.

Primjer: Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je dana 11. 3. 2020. godine žalbu¹⁸² koja se odnosi na izvršni postupak¹⁸³ koji se vodi pred Osnovnim sudom u

¹⁷³ Odgovor broj: 126-0- Su-221-000-802 od 19.11.2021.

¹⁷⁴ Ž-SA-08-349/21

¹⁷⁵ 65 0 I 619560 16 I od 27.12.2016.

¹⁷⁶ Akt broj: 08-01-04-17400/21 od 19.04.2021.

¹⁷⁷ Zakon o proračunima Federacije Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik FBiH“, broj: 19/06, 76/08, 5/09, 32/09, 51/09, 9/10, 36/10, 45/10)

¹⁷⁸ Ž-LI-08-72/21

¹⁷⁹ U predmetu br: 10 0 U 004486 17 U od 13.12.2018.g

¹⁸⁰ Akt broj: 070-0-Su-21-000549 od dana 07.07.2021.

¹⁸¹ Broj: 10 0 U 004486 19 Uvp

¹⁸² Ž-BR-08-49/20

Banja Luci. Tijekom istrage, Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je odgovor¹⁸⁴ Osnovnog suda u Banjoj Luci gdje se navodi: „ *Postupajući sutkinja je dana 27.07.2020. godine uputila dopis Ministarstvu finansija RS, Sektor trezor u kojem je navela da su dana 24.06.2019. godine primili Rješenje o izvršenju ovog suda broj gornji od 04.03.2019. godine kao izvršno na provođenje, te da im u prilogu dopisa dostavlja Rješenje Okružnog suda Banja Luka¹⁸⁵ koje je pravosnažno sa danom donošenja, a kako bi isto imali prilikom provođenja rješenja o izvršenju.*“

Ombudsmani BiH u predmetnom slučaju od Vlade Republike Srpske, Ministarstva finansija nisu zaprimili traženo izjašnjenje te su izdali preporuku¹⁸⁶ *da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 18.12.2020.g, 4. 3. 2020. g. i 22. 4. 2021. godine.*

U tijeku je praćenje realizacije preporuke, nije zaprimljen odgovor.

6.2.2. Duljina sudbenog postupka

Dosadašnja praksa sudova u odnosu na postupanje Ombudsmana može se grupisati na sljedeći način:

1. U određenom broju slučajeva, sudovi postupe u predmetu u toku postupka istraživanja od strane Institucije ombudsmana

Primjer: Tako u žalbi vezanoj za zahtjev za izvanredno preispitivanje sudbene odluke, podnesenom protiv presude Županijskog/Kantonalnog suda u Livnu, a radi zaštite prava na suđenje u razumnom roku, nakon pokretanja postupka istraživanja od strane Institucije ombudsmana, Vrhovni sud Federacije BiH je dana 04.03.2021. godine, donio odluku po podnesenom zahtjevu.¹⁸⁷ U predmetu vezanom za postupanje Suda Bosne i Hercegovine, po podnesenoj tužbi protiv Vijeća ministara Bosne i Hercegovine – Žalbenog vijeća pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine, u predmetu poništenja rješenja, a radi zaštite prava na suđenje u razumnom roku, Sud je obavijestio Instituciju da je dana 24.05.2021. godine donesena presuda u ovom sporu.¹⁸⁸

Primjer: U predmetu gdje je kao odgovorna strana označen Okružni sud u Bijeljini, žaliteljica navodi da u radnom sporu¹⁸⁹ koji se vodi pred ovim sudom nema nikakvih informacija.¹⁹⁰ U tijeku postupka istraživanja, Sud je obavijestio Ombudsmane Bosne i Hercegovine da je predmet okončan, te da je presuda od dana 27.01.2021. godine, sa cjelokupnim predmetom spisom prosljeđena Osnovnom sudu u Bijeljini koji treba da izvrši uručenje strankama u postupku.¹⁹¹

¹⁸³ Broj: 71 0 I 300149 19 I

¹⁸⁴ Odgovor broj: 071-0-Su-20-004295 od 10.12.2020.

¹⁸⁵ Broj 71 0 I 300149 19 Gž od 24.12.2019.

¹⁸⁶ P-148/21 od 31. 5. 2021.g.

¹⁸⁷ Predmet broj: Ž-LI-08-63/21.

¹⁸⁸ Predmet broj: Ž-LI-08-71/21.

¹⁸⁹ Broj: 80 0 Rs 117686/21 Rsž

¹⁹⁰ Predmet broj: Ž-BL-08-120/21

¹⁹¹ Akt broj: 011-0-Su-20-001 128, od dana 22.07.2020.

2. Postupanje po preporuci Ombudsmana „*da odmah po prijemu ove preporuke poduzme sve neophodne radnje u cilju donošenja odluke u predmetu...*“¹⁹². U ovim predmetima sudovi obavještavaju Ombudsmane BiH da su postupili po preporuci i da je donesena odluka u konkretnom predmetu.

Primjer: Jedan od pozitivnih primjera djelovanja Institucije ombudsmana je predmet¹⁹³ u kojem su kao odgovorne strane označeni Ministarstvo pravosuđa i uprave Vlade Kantona 10 radi nepostupanja po Zahtjevu za upis promjena u Registar udruga/fondacija podnesenom od strane Lovačke udruge „Livanjsko polje“ Lištani i Kantonalno tužiteljstvo Kantona 10 pred kojim se vodi predmet¹⁹⁴, radi izuzeća pečata prethodno navedne Lovačke udruge. Žalbenim navodima, žalitelj je izjavio da ima saznanja da Ministarstvo pravosuđa i uprave odgađa postupanje po pomenutom Zahtjevu za upis promjena u Registar udruga/fondacija, dok Kantonalno tužiteljstvo Kantona 10 ne postupi u navedenom predmetu. U okviru predmetne problematike, a na osnovu žalbenih navoda, te dostavljene dokumentacije, Ombudsmani Bosne i Hercegovine poduzeli su istražne radnje i zatražili dostavu izjašnjenja od strane označenih odgovornih organa. Iz zaprimljenog odgovora¹⁹⁵ od strane Županijskog/Kantonalnog tužiteljstva Kantona 10 evidentno proizilazi da je isto postupalo u konkretnom predmetu, te je s tim u svezi, svoj stav dostavilo Ministarstvu¹⁹⁶. S obzirom na to da Ministarstvo nije dostavilo traženo izjašnjenje, a kako iz odgovora Županijskog tužiteljstva Kantona 10 jasno proizilazi da se promjena u registru može izvršiti neovisno od kaznenog postupka koje vodi ovo tužiteljstvo, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su izdali Preporuku¹⁹⁷ Ministarstvu pravosuđa i uprave Vlade Kantona 10 da postupi po Zahtjevu žalitelja za upis promjena u Registar udruga/fondacija, koji je podnesen dana 09.01.2020.g., te da te obavijeste Instituciju ombudsmana o načinu realiziranja ove preporuke. Budući da odgovorna strana nije postupila po Preporuci u ostavljenom roku, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su sukladno sa čl. 32. tač. 2. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine obavijestili neposredno viši organ o nepostupanju po preporuci. Nakon arhiviranja predmeta, odgovorna strana je naknadno dostavila Rješenje o upisu promjena u Registru udruga Kantona 10¹⁹⁸ čime je udovoljeno podnesenom zahtjevu, a Preporuka uspješno i pozitivno realizirana.

Primjer: U predmetu¹⁹⁹ u kojem je kao odgovorna strana označen Okružni privredni sud u Banjoj Luci, pred kojim se vodi stečajni postupak, pokrenut po prijedlogu podnositelja žalbe od 08.06.2018. godine, Ombudsmani Bosne i Hercegovine konstatirali su da je nedonošenjem odluke po prijedlogu koji je podnesen prije više od tri godine, u predmetu koji je žurne naravi premašen svaki mogući rok, predviđen Zakonom o stečajnom postupku. Ombudsmani Bosne i

¹⁹² Ž-LI-08-114/21, P-227/21 od 07.09.2021. koji se odnosi na Kantonalni sud u Livnu u predmetu: 68 0 Rs 048987 19 Rsž.; Ž-BR-08-77/21, P-206/21 od 8. 9. 2021.g. koji se odnosi na nepostupanje Kantonalnog suda u Tuzli u predmetu broj 32 0 P 263900 20 Gž;

¹⁹³ Ž-LI-08-332/20

¹⁹⁴ T10 0 KTA 0009093 20

¹⁹⁵ Akt broj:A-60/21 od 23.02.2021.

¹⁹⁶ Akt broj:A-60/21 od 22.01.2021.

¹⁹⁷ P-64/21

¹⁹⁸ Broj:04-04-R-05-19/15 od 22.07.2021.g.

¹⁹⁹ Ž-BL- 05-638/18

Hercegovine istakli su da je prekoračen razuman rok u kojem je Sud trebao donijeti odluku, te da u tom smislu postoji povreda članka 6. Europske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, odnosno povreda prava na suđenje u razumnom roku. U u svrhu otklanjanja uočenih povreda ljudskih prava, Ombudsmeni su uputili Preporuku²⁰⁰ Okružnom privrednom sudu u Banjoj Luci da odmah po prijemu preporuke, poduzme sve neophodne radnje radi presigniranja predmeta²⁰¹ drugom sucu u cilju žurnog zakazivanja ročišta i donošenja odluke, te da o poduzetim mjerama obavijesti instituciju. Okružni privredni sud, dostavio je informaciju²⁰² da je izvršena presignacija predmeta i isti je dodijeljen u rad novom sucu. Predmet aktivan, stranka dostavila dopunu žalbenih navoda.

3. Dostavljanje izjašnjenja u kojem se navode razlozi kašnjenja u postupanju koji se najčešće vežu za veliki broj predmeta koje se nalaze u radu u sudu i da se predmeti rješavaju hronološki sukladno sa Planom rješavanja predmeta koji su dobili od strane VSTV-a za 2021. godinu. Odgovor sadrži informaciju iz kojeg razdoblja se predmeti nalaze u procesu rješavanja i kada se može očekivati da će konkretni predmet biti uzet u rad.

Primjer: Institucija registrovala nekoliko predmeta u odnosu na Općinski sud Lukovac²⁰³ gdje su uputili i preporuke da: *Općinski sud u Lukavcu bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka*“ u navedenim predmetima, te o realizaciji preporuka izvjesti Ombudsmane, u roku od 30 dana. U svojim izjašnjenjima po upućenoj preporuci Općinski sud u Lukavcu obavijestio je Ombudsmane BiH da u cjelosti ostaje kod svojih navoda koje je dostavio instituciji Ombudsmana da se navedeni predmet ne nalazi u Planu rješavanja a koji su dobili od strane VSTV-a za 2021. godinu. U odgovoru se između ostalog navodi: *„Pored navedenog ističemo da inicijalni akt „najmlađeg predmeta“ u planu rješavanja datira od 05.03.2014. godine...”* ukazujući da su obraćanja žalitelja novijeg datuma iz 2016, 2018. godine, zbog čega predmet nije ušao u plan rješavanja. Nijedna od upućenih preporuka nije realizirana o čemu je obavješteno Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće. Ovaj primjer ukazuje da Općinski sud u Lukavcu ima sistemski problem i da svaki novozaprimljeni predmet automatski dolazi u situaciju da neće biti uzet u rad odmah i da će se postaviti pitanje kršenja prava na pravično suđenje zbog duljine trajanja postupka, zbog čega Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće, na bazi sveobuhvatne analize treba ponuditi rješenja kako bi se zaustavio trend povrede prava na pravično suđenje zbog duljine trajanja postupka. Ovo posebno je značajno zbog činjenice da se sve veći broj građana zbog povrede prava na pravično suđenje obraća Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine, ali i Europskom sudu za ljudska prava i gdje su utvrđuju naknade štete i troškova postupka koji se isplaćuju strankama, uz obvezu da se u roku od tri mjeseca postupi u predmetu koji je bio razlog obraćanja Europskom sudu.

4. Sudovi se izjasne da predmete rješavaju po Planu rješavanja predmeta, ali ne navedu kada se može očekivati da će konkretni predmet biti uzet u rad.

²⁰⁰ P-200/21

²⁰¹ Broj 57 0 St 126195 18 St

²⁰² Broj: 057-0-Su-21-000942 od 30.08.2021.

²⁰³ Ž-BR-08-89/20, P-119 od 30. 4. 2021. koji se odnose na ne postupanje Općinskog suda u Lukavcu u predmetu broj: 126 0 I 197483 18 I; Ž-BR-08-77/20, P-120/21 od 30. 4. 2021. u vezi nepostupanja Općinskog suda u Lukavcu u predmetu broj: 126 0 I 186882 16 I.

Primjer: U podnesenoj žalbi, žaliteljica ukazuje da je Županijski/Kantonalni sud u Livnu početkom 2019. godine, zaprimio njenu žalbu na Presudu Općinskog suda u Livnu²⁰⁴, ali do dana obraćanja Instituciji ombudsmana za ljudska prava BiH, nije odlučeno po žalbi. Kantonalni sud Kantona 10 se izjasnio aktom od 04.06.2020.g. u kom se navodi da će o žalbi u predmetu žalitelja biti odlučeno prema redosljedu rješavanja predmeta. Nakon upućene urgencije da se odgovorna strana konkretno izjasni kad se može očekivati rješavanje predmeta žaliteljice, Sud je naveo da će se po žalbi odlučiti u IV kvartalu 2020. godine. Ombudsmani su krajem IV kvartala 2020. godine ponovno zatražili informaciju od odgovorne strane o stanju predmeta žaliteljice i razlogu zašto predmet nije riješen, po kom se Županijski/Kantonalni sud Kantona 10 nije očitovao u ostavljenom roku. Ombudsmani su dana 02.07.2021. godine uputili Županijskom/Kantonalnom sudu Livno Preporuku²⁰⁵ kojom se traži da se žurno uzme u rad predmet žaliteljice sukladno standardima članka 6. st.1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. Dana 09.07.2021. godine Ombudsmani su obaviješteni da Županijski/Kantonalni sud u Livnu donosi odluke u vijeću, s obzirom na to da isti koristi kolektivni godišnji odmor u razdoblju od 12.07.2021.godine do 13.08.2021.godine sud će odlučiti po žalbi nakon povratka sa godišnjeg odmora, dakle do kraja 8. mjeseca. Presuda u konkretnom predmetu donesena je dana 30.09.2021. godine čime je ispoštovana Preporuka.

Primjer: Ombudsmani su razmatrali žalbu²⁰⁶ žalitelja koji se Instituciji ombudsmana obratio navodima da je Osnovnom sudu u Vlasenici (u daljem tekstu: Sud) podnio tužbu dana 15.05.2017. godine, a u svezi sa predajom u posjed dijela nekretnine i naknadom štete. S tim u svezi, pred Sudom se vodi postupak²⁰⁷. Napominje da se u nekoliko navrata obraćao Sudu tražeći informacije u svezi sa predmetom. Ističe da mu Sud nije dostavio bilo kakav odgovor na traženo, te da do momenta obraćanja Instituciji ombudsmana nema saznanja o daljem razvoju predmeta. U tijeku istražnog postupka Sud je dostavio informaciju²⁰⁸ da će *predmetni sudac postupiti po navedenom predmetu u što kraćem roku*. Ombudsmani BiH su u nekoliko navrata ponovno zatražili informaciju od Suda o stanju predmeta žalitelja i razlogu zašto predmet nije riješen, po kom se Sud nije očitovao. Nakon razmatranja spisa predmeta i dostavljenih izjašnjenja Ombudsmani BiH uputili su Preporuku²⁰⁹, kojom se, Osnovnom sudu u Vlasenici preporučuje da, sukladno sa standardima članka 6 stavak 1 Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, donese odluku u predmetu²¹⁰; Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine da poduzme mjere u cilju osiguranja efikasne primjene članka 6 Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda. Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine obavijestilo²¹¹ je Instituciju ombudsmana da je *Stalna komisija usvojila zaključak da se predmetni dopis proslijedi Uredu disciplinskog tužitelju na daljnje postupanje i o tome obavijesti predsjednik suda i postupajući sudac...*. Predmet je zatvoren.

²⁰⁴ Presuda broj: 68 0 Rs 046088 19 Rs od 18.01.2019.

²⁰⁵ Broj: P-170/21 od 02.07.2021. .

²⁰⁶ Ž-BL-08-713/19

²⁰⁷ Predmet broj: 92 0 P 048486 17 P

²⁰⁸ Akt broj: 092-0-Su- 19-000-441

²⁰⁹ Broj: P-215/21 od 25.08.2021.

²¹⁰ Broj: 92 0 P 048486 17 P

²¹¹ Akt broj: 12-50-2-1312-21/2021 od 11.10.2021.

5. Najveći problem predstavlja duljina sudbenog postupka, što je posebno zabrinjavajuće u slučajevima kada se radi o predmetima žurne naravi kao što su radni sporovi ili povjeravanje djeteta na staranje nakon rastave braka.

U praksi ovo stvara višestruke probleme i ne dovodi do efikasne zaštite građana. Konkretno, u slučaju da je osoba nezadovoljna rezultatom natječajne procedure, inspektor za rad se proglašava nenadležnim, pozivajući se na Zakon o radu koji propisuje mehanizam sudbene zaštite. Ukoliko stranka koristi ovaj mehanizam, tužba se uzima u razmatranje od strane suda sukladno sa Planom rješavanja predmeta što, kako prikazuju žalbe registrirane u Instituciji može trajati i nekoliko godina. Za taj period, osoba koja je odabrana putem natječajne procedure zaključuje ugovor o radu i ostvaruje sva prava iz radnog odnosa. Ukoliko sud, nakon nekoliko godina donese odluku kojom utvrdi da je povređeno pravo kandidata koji je tražio sudbenu zaštitu to otvara pitanje kako izvršiti ovu odluku, jer za razdoblje trajanja sudbenog postupka, podnositelj tužbe je bio onemogućen da radi, a istodobno je prava ostvarivala osoba za koju je sud utvrdio da je nezakonito primljena. Ukazujemo na neke od predmeta.

Primjer: Ombudsmeni Bosne i Hercegovine postupali su po žalbi u kojoj je kao odgovorna strana označen Kantonalni sud u Tuzli²¹² koji je odlučivao po žalbi na presudu Općinskog suda u Lukavcu u svezi sa isplatom novčanog potraživanja iz radnog odnosa. Stranka se Općinskom sudu u Lukavcu obratila tužbom dana 29.11.2016. godine, a Sud donio presudu dana 26.07.2018. godine, na koju je uložena žalba Kantonalnom sudu u Tuzli o kojoj nije odlučeno. Kantonalni sud u Tuzli je dostavio odgovor Instituciji ombudsmana da ne može precizirati kada će pomenuti predmet biti stavljen u rad zbog čega su Ombudsmeni BiH nekoliko puta ponovo tražili dostavljanje informacije o stanju spisa, te u konačnici dobio odgovor da je navedeni predmet završen donošenjem presude. Dakle, iz konkretnog predmeta može se zaključiti da je radni spor koji se smatra žurnim uz uključivanje Ombudsmana BiH trajao pet godina.

Primjer: U predmetu²¹³ vezanim za radni spor koji se vodi pred Općinskim sudom u Lukavcu ukazano je da postupak traje već tri godine i da nije donesena sudbena odluka. Dana 09.08.2021. godine Institucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Izjašnjenje Općinskog suda u Lukavcu:²¹⁴ “*Tužitelj je dana 14.10.2019. godine, putem pomoćnika, podnio tužbu protiv tuženog ... radi naknade štete. Predmetnu tužbu sud je dana 12.11.2019. godine dostavio na odgovor tuženom, koji je dana 11.12.2021. godine dostavio odgovor na tužbu. Nakon prijema odgovora na tužbu sud je zakazao pripremno ročište u ovoj pravnoj stvari za dan 02.04.2021. godine, tako da će tužitelju do kraja tekuće godine biti omogućena sudbena zaštita njegovih prava iz radnopravnog statusa. Napominjemo da je sud prilikom zakazivanja ročišta dužan da se pridržava planova rješavanja starih predmeta, koje planove početkom svake tekuće godine formira uz suglasnost VSTV-a.*” Imajući u vidu izjašenje Općinskog suda u Lukavcu, predmet je odlukom Ombudsmana BiH zatvoren.

²¹² Predmet broj: Ž-BL-08-367/20

²¹³ Ž-SA-05-736/21

²¹⁴ Akt, broj: 126 0 Rs 206647 19 RS od 05.08.2021.

Slična situacija je vezana i za konfliktne rastave i povjeravanje djeteta na staranje iako se ovi predmeti prema Obiteljskom zakonu Federacije Bosne i Hercegovine²¹⁵ smatraju žunim. Činjenica je da plan rješavanja starih predmeta i velik broj predmeta to ne dozvoljava. Ombudsmeni ukazuju da međurazdoblje, dok traje sudbeni postupak, najčešće karakterizira neuređenost ostvarivanja kontakta djeteta sa oba roditelja, što ima dugoročan utjecaj na kvalitet odnosa koji se gradi između djeteta i oba roditelja, pri čemu se zanemaruje najbolji interes djeteta.

Značajan broj žalbi u Instituciji ombudsmana u odnosu na pravosuđe odnosi se na postupanje u upravnim sporovima, što je posebno zabrinjavajuće iz razloga što se ovi sporovi vode po odlukama upravnih organa ili odluka donesenih od strane ustanova koje odlučuju o pravima građana iz oblasti socijalne, zdravstvene ili druge skrbi. Ta činjenica ukazuje da je potrebno otvoriti raspravu kako da se prevaziđe novonastala situacija. Posebice je teška situacija u Katnacionalnom sudu u Sarajevu, s obzirom na širinu nadležnosti za postupanje, te ograničene kapacitete Suda, što navodi na zaključak da se kod planiranja resursa u ovom sudu nije vodilo realnim parametrima, kao što su brojnost populacije i organa za koje je nadležan ovaj sud, što zahtijeva poduzimanje žurnih mjera od strane Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća.

U odgovorima koje dostavljaju Instituciji ombudsmana sudovi ukazuju da rješavaju po planu predmeta, tako je u aktu Kantonalnog suda u Sarajevu²¹⁶ između ostalog navedeno: „*Da je predsjednik suda odobrio prioritarno rješavanje predmeta, međutim kako su u predmetima upravnih sporova brojni predmeti za koja je zakonom propisan hitan postupak (predmeti vezani za razna socijalna davanja ugroženim kategorijama u stanju socijalne potrebe, ostvarivanje prava boraca i njihovih obitelji, predmeti vezani za javne prihode, predmeti poizašli iz inspeksijskih nadzora u raznim oblastima), zatim obveze koje proizilaze iz Plana rješavanja starih predmeta donesenog od Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća, činjenicu da sud ima oko 3000 neriješenih predmeta upravnih sporova koji se uzimaju u rad redoslijedom prijema u sud i sada se rješavaju predmeti primljeni u sud 2017. i 2018. godine, prisiljeni smo da i predmete kojima je odobreno prioritarno postupanje rješavamo po redoslijedu kojim je to odobrenje dato.*“²¹⁷ Postavlja se pitanje kada će doći na red rješavanje navedenog predmeta, kao i da li bi Ombudsmeni izdavanjem preporuke za prioritarno rješavanje takvog predmeta sve druge građane koji se nalaze u procesu rješavanja drugih pitanja za koje je propisan hitni postupak doveli u tretman različitog postupanja, zbog toga su Ombudsmeni stajališta da je veoma važno osigurati raspravu o modalitetima rješavanja problema koji je očito eskalirao. U tom kontekstu, potrebno je razmotriti i djelovanje organa uprave kako bi se utvrdili stvarni razlozi zbog kojih građani traže sudbenu zaštitu u upravnim stvarima, posebno imajući u vidu praksu da se često u istim predmetima ukidaju odluke upravnih organa i predmeti vraćaju prvostupanjskom organu na ponovni postupak po nekoliko puta.

Žalbe zaprimljene u Instituciji ombudsmana često ukazuju da su žalitelji: starije osobe; osobe sa zdravstvenim teškoćama ili u stanju socijalne potrebe, kojim traženje sudbene zaštite dodatno otežava stanje u kojem se nalaze. Organi u odnosu na koje se pokreću upravni sporovi su: centri

²¹⁵ Članak 272. stavak 3.

²¹⁶ Broj: 09 0 U 037559 20 od 12.02.2021. .

²¹⁷ Ž-SA-08-898/20.

za socijalni rad, resorna ministarstva u oblasti socijalne i zdravstvene zaštite, fondovi mirovinsko-invalidskog osiguranja, Institut za medicinsko vještačenje, općine i dr.

Vežano za upravne sporove gdje su kao odgovorna strana označeni Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje i Fond za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, odluke nadležnog pravnog organa se poništavaju i predmet vraća na ponovni postupak.²¹⁸

Primjer: Tako je dana 29.10.2021. godine, u predmetu²¹⁹ zaprimljen odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu²²⁰ u kojem je između ostalog navedeno: „...obavještavamo Vas da je Kantonalni sud u Sarajevu dana 28.04.2021. godine donio presudu²²¹ U kojoj je poništio navedena rješenja tuženog i prvostepenog organa i predmet vratio na ponovan postupak prvostepenom organu. Presuda od 28.04.2021. godine postala je pravosnažna dana 19.05.2021. godine, a predmet je arhiviran 29.06.2021. godine.“

Primjer: U predmetu²²² u kojem je kao odgovorna strana označen Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje/Kantonalna administrativna služba Tuzla, podnositeljica žalbe ukazala je da više od 10 godina ne može da ostvari svoja prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja. Podnositeljica žalbe je 2009. godine pokušala ostvariti svoje pravo na invalidsku mirovinu, ali je odbijena od strane Zavoda. S tim u svezi, podnositeljica žalbe podnijela je tužbu Kantonalnom sudu u Tuzli koji je istu uvažio i Presudom²²³, Rješenje Kantonalne administrativne službe Tuzla²²⁴ poništio, a predmet vratio prvostupanjskom organu na ponovno rješavanje. Nakon presude, prvostupanjski i drugostupanjski organ su nastavili sa odugovlačenjem postupka i oglušili su se na upute suda kao i na obrazloženje koje je dato u istoj, radi čega je Institucija ombudsmana uputila Preporuku²²⁵ direktoru Kantonalne administrativne službe Tuzla, Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje da *postupi po novom Rješenju od 02.08.2019. godine*. Dana 05.07.2021. godine, odgovorna strana dostavila je izjašnjenje²²⁶ iz kojeg proizilazi da je u predmetu stranke odlučeno rješenjem²²⁷ kojim se podnositeljici žalbe prizna je pravo na srazmjerni dio invalidske mirovine.

Primjer: Slična odluka²²⁸ je donesena od strane Kantonalnog suda²²⁹, s tim što u konkretnom slučaju Kantonalni sud nije uzeo u prioritetno razmatranje ovaj predmet. U svom odgovoru, Sud je ukazao: „...Uzimajući u obzir prethodno navedeno, kao i činjenicu da je navedeni upravni spor pokrenut dana 27.01.2017. godine, (a u radu su predmeti iz 2015. i 2016. godine), to vas obavještavamo da se u konkretnom slučaju ne radi o prioritetnom predmetu, pa će se isti uzeti u

²¹⁸ Ž-SA-08-898/20

²¹⁹ Ž-SA-08-898/20

²²⁰ Broj: 09 0 U 037559 20 U od 26.10.2021.

²²¹ Broj: 09 0 U 037559 20

²²² Ž-BL-04-161/21

²²³ Broj: 03 0 U 012071 14 U od 11.03.2015.

²²⁴ Broj: FZ3/2-1102103583 od 03.02.2014.

²²⁵ P-107/21 od 29.04.2021.

²²⁶ Akt broj: FZ6/2/1-45-3-99-5/21 od 30.06.2021.

²²⁷ Rješenje broj: 1820-1911/21-2 od 30.06.2021.

²²⁸ Broj: 09 0 U 027993 17 U od 06.03.2020.

²²⁹ Žalba u Instituciji ombudsmana registrirana pod brojem: Ž-SA-08-230/19

rad prema Planu rješavanja predmeta, kod ovog suda...“ Dakle, sudbeno odlučivanje u pravnom sporu o pravu iz mirovinsko-invalidskog osiguranja trajalo je duže od tri godine, da bi se odluka nadležnog upravnog organa ukinula i predmet vratio na ponovno razmatranje. U cilju osiguranja ostvarenja prava žaliteljice, u konkretnom slučaju, Ombudsmani BiH su dana 18.06.2020. godine zatražili od Federalnog zavoda za mirovinsko i invalidsko osiguranje Mostar dostavljanje informacije da li je postupljeno po donesenoj presudi. U odgovoru²³⁰ Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje Mostar je naveo: „...*da je predmet imenovane proslijeđen na Institut za ocjenu radne sposobnosti u Sarajevu radi dopune nalaza, ocjene i mišljenja*²³¹, a sukladno sa presudom Kantonalnog suda u Sarajevu,“ U cilju provjere žalbenih navoda, dana 23.07.2020. godine zatraženo je izjašnjenje Instituta za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja na koji nije odgovoreno, te je dana 01.10.2020. godine upućena urgencija. Kako Institucija ombudsmana u ostavljenom roku nije zaprimila izjašnjenje, dana 07.12.2020. godine Institutu za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja Sarajevo upućena je preporuka²³², da uspostavi suradnju sa Institucijom ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Kako Institut nije postupio ni po preporuci Ombudsmana BiH to je dana 18.03.2021. godine obaviještena Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, kao neposredni viši organ, o nepostupanju po preporuci Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Shodno navedenom, Ombudsmani Bosne i Hercegovine konstatiraju da Institut za medicinsko vještačenje zdravstvenog stanja nije realizirao Preporuku, kao i da nije uspostavio suradnju sa Institucijom ombudsmana. Generalno, Ombudsmani BiH već duže razdoblje imaju problem nesuradnje Instituta za medicinsko vještačenje.

Prateći situaciju tijekom dužeg vremenskog razdoblja, Ombudsmani cijene zabrinjavajućom činjenicu na koju određene žalbe ukazuju: da općinski i županijski/kantonalni sudovi odugovlače s rješavanjem predmeta kada se kao tužena strana pojavljuje neko javno poduzeće ili organ vlasti, a brže se rješavaju predmeti po tužbama javnih poduzeća i organa vlasti. U cilju utvrđivanja stvarnog stanja nužno je na razini Bosne i Hercegovine sačiniti sveobuhvatnu analizu i sa istom upoznati nadležne organe uključujući Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH.

U praksi su prisutne i druge nepravilnosti koje otežavaju i usporavaju građane u pristupu sudu.

Primjer: U konkretnom slučaju žalbeni navodi se odnose na praćenje rada Županijskog suda u Livnu, nakon što se Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine oglasio stvarno nenadležnim za postupanje po zahtjevu za izvanredno preispitivanje sudbene odluke, protiv Vlade Kantona 10 i Agencije za državnu službu Federacije BiH i predmet vratio Županijskom sudu u Livnu, na rješavanje.²³³ Naime, zbog pogrešno date pouke o pravnom lijeku povrijeđeno je pravo žalitelja na suđenje u razumnom roku, jer je od dana donošenja rješenja Županijskog suda u Livnu proteklo više od dvije godine i četiri mjeseca. Ombudsmani su dana 11.11.2021. godine, pokrenuli istražni postupak koji je u tijeku.

Građani se Instituciji obraćaju i zbog sporosti postupanja Ustavnog suda Bosne i Hercegovine.

²³⁰ Akt Federalnog zavoda za mirovinsko/penzijsko i invalidsko osiguranje Mostar, broj: FZ12/2/1-35-2-31411-11/16 od 01.07.2020.

²³¹ Broj: ORS-P-SA-2670/16 od 05.08.2016.

²³² Broj: P-227/20

²³³ Predmet broj: Ž-LI-08-199/21.

Primjer: Tako je u predmetu²³⁴ žalitelj ukazivao na povredu prava na suđenje u razumnom roku u predmetu koji se vodi pred Ustavnim sudom Bosne i Hercegovine, iznoseći stajalište da epidemiološka situacija ne sprječava postupanje Suda u konkretnom predmetu, kao i donošenje odluka u razumnom roku. Žalbom se navodi da je apelacija Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine podnesena zbog kršenja prava na život, odnosno neprovođenja adekvatne istrage u predmetu, smatrajući da je dosadašnja istraga očigledno imala za cilj zataškavanje otmice i teškog ubistva, kao i zbog kršenja zabrane nehumanog postupanja prema oštećenom, zbog kršenja prava na pravično suđenje, zbog kršenja prava na djelotvoran pravni lijek i zbog kršenja prava zabrane diskriminacije po bilo kojem osnovu. Žalitelj ističe da se u konkretnom predmetu radi o osnovnim ljudskim pravima zagaraniranim Ustavom Bosne i Hercegovine, te je Ustavni sud Bosne i Hercegovine dužan da ta prava štiti i djeluje po žurnom postupku u slučajevima kada dođe do njihovog narušavanja. Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je dana 07.04.2021. godine, 04.06.2021. godine, te 21.07.2021. godine uputila dopise Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine, tražeći izjašnjenje u svezi sa žalbenim navodima, informaciju da li je donesena odluka po navedenoj žalbi, u kojoj fazi postupka se nalazi predmetni slučaj, odnosno kada se može očekivati donošenje odluke. Dana 27.07.2021. godine Ustavni sud Bosne i Hercegovine je putem e-maila obavijestio Ombudsmana Bosne i Hercegovine sljedeće: „...Postupak po apelaciji²³⁵ podnesenoj od strane apelanta, je okončan donošenjem Odluke o dopustivosti i meritumu, na sjednici Ustavnog suda održanoj 23. juna 2021. godine. Predmetna odluka je dostupna na službenoj web stranici Ustavnog suda Bosne i Hercegovine www.ustavnisud.ba u sekciji „Sudbena praksa“/“Pretraga odluka“...“ Predmet je odlukom Ombudsmana BiH okončan.

6.2.3. Utjecaj pandemije COVID-19

Pandemija COVID-19 je imala značajan utjecaj na djelovanje pravosudnih organa, što je posebno izraženo u slučajevima nasilja u obitelji, konfliktnih rastava i sl. Zakazane rasprave se odgađaju zbog bolesti nositelja pravosudnih funkcija, ali i stranaka u postupku i njihovih zastupnika. Tako su Županijski sud u Livnu te Općinski sud Livno sa odjeljenjima u Tomislavgradu i Drvaru tijekom 2020. godine, radili u smanjenom kapacitetu, a što je imalo za posljedicu produženje roka za rješavanje predmeta i u ovoj godini.

6.3. Uprava

U 2021. godini u Odjelu su registrirane 264 žalbe koje se odnose na upravu što je smanjenje za 28 žalbi ili 9,59% u odnosu na prethodnu godinu. Obračanja Instituciji ombudsmana u odnosu na upravu odnose se na duljinu postupka, „ćutanje administracije“, višestruko ukidanje odluka prvostupanjskog organa od strane drugostupanjskog organa ili u upravnom sporu i donošenje u ponovnom postupku iste odluke koja je već bila predmetom razmatranja viših organa, neosiguranjem primjene načela upravnog postupka, prije svega: zakonitosti, efikasnosti; ocjene dokaza; zaštite prava i sloboda građana i zaštite javnog interesa, pristupa informacijama i zaštite podataka, javnosti; pomoći neukoj stranci i dr. Nesumnjivo da postoji potreba osiguranja sustavne obuke državnih službenika, kako bi se preveniralo kršenje o ljudskim prava u upravnom

²³⁴ Ž-SA-08-364/21

²³⁵ AP-1140/19

postupku. Posebice zabrinjava i dalje prisutna nespremnost organa da postupaju po preporukama Ombudsmana BiH, kao i da surađuju sa Institucijom.

Primjer: U žalbi²³⁶ vezano za duljinu postupka, žalitelj ukazuje da je Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove Sarajevo, rješavajući po njegovoj žalbi na Rješenje Povjerenstva za izlaganje podataka premjera nekretnina za k.o. Dobro, Grada Livna, donijela Rješenje²³⁷ kojim se poništava rješenje prvostupanjskog organa, te se predmet vraća na ponovni postupak i odlučivanje. Žalitelj je u žalbi izrazio nezadovoljstvo radom odgovorne strane, tj. duljinom upravnog postupka, koji nisu postupili u zakonskom roku po uputama drugostupanjskog organa. Ombudsmani Bosne i Hercegovine su pokrenuli postupak istraživanja, po kom se odgovorna strana nije izjasnila. Nakon upućene dvije urgencije, dana 23.02.2021. odgovorna strana je, postupajući u ponovnom postupku, donijela Rješenje²³⁸.

Primjer: U žalbi vezano za „ćutanje administracije“ gdje je kao odgovorna strana označen Republički sekretarijat za raseljena lica i migracije Republike Srpske (u daljem tekstu: Sekretarijat), žalitelj je naveo da se dana 12.11.2020. godine, obratio Sekretarijatu, tražeći da mu se u svojstvu korisnika sredstava namijenjenih za ostvarivanje pomoći iz Programa održivog povratka, isplate novčana sredstva u iznosu od 8.000,00 konvertibilnih maraka (KM), ali na svoj dopis nije dobio odgovor. Nakon provedenog postupka istrage, Ombudsmani su izdali Preporuku²³⁹ Republičkom sekretarijatu za raseljena lica i migracije Republike Srpske, kojom se nalaže da poduzme neophodne radnje i mjere kako bi se učinile dostupnim Procedure za odabir korisnika sredstava namijenjenih za potrebe održivog povratka na područje Republike Srpske, te da se iste objave na web stranici Sekretarijata. Odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj Preporuci i obavijestila Instituciju da su Procedure za odabir korisnika sredstava namijenjenih za potrebe održivog povratka raseljenim licima, interno raseljenim licima, povratnicima i izbjeglicama na području Republike Srpske i povratnicima u Federaciju Bosne i Hercegovine učinjene dostupnim objavljivanjem na web stranici Sekretarijata.

Najveći problem predstavlja nepostupanje po preporukama Ombudsmana BiH jer se na taj način šalje poruka da se Institucija kao mehanizam za zaštitu i promociju ljudskih prava ne uvažava. Ovo je poseban problem ukoliko drugostupanjski nadležni organ ne donosi odluke po žalbama zbog čega građani trpe i nisu u mogućnosti da ili ostvare svoje pravo ili da zatraže sudbenu zaštitu.

Primjer: Žalbeno vijeće Vlade Županije/Kantona 10 nije odlučilo po žalbama protiv rješenja načelnika Općine Bosansko Grahovo, kojima su odbijeni zahtjevi: za isplatu jubilarne nagrade, za isplatu naknade za slučaj smrti te za isplatu naknade za privremeno obavljanje poslova²⁴⁰ i na obavijest načelnika Općine Bosansko Grahovo, koja se odnosi na prijem u radni odnos drugog kandidata.²⁴¹ Nakon provedenog postupka Ombudsmani su izdali Preporuku broj P-14/20 od

²³⁶ Ž-LI-08-216/20 (V.I.)

²³⁷ Broj: 07-26-5-872/20 od 31.07.2020.g.

²³⁸ Broj:05-30-1-81/19

²³⁹ Preporuka broj P-224/21 od 13.09.2021.

²⁴⁰ Predmeti broj: Ž-LI-08-185/20, Ž-LI-08-186/20 i Ž-LI-08-187/20

²⁴¹ Predmet broj: Ž-LI-08-250/20.

29.01.2021. godine i Preporuku broj P-15/20 od 29.01.2021. godine kojom se predsjedniku Vlade Kantona 10, preporučuje da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluka Žalbenog vijeća po žalbama žalitelja. Predsjednik Vlade nije dostavio odgovor po izdatim preporukama, ni po urganciji. Preporuke nisu realizirane.

Primjer: Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je zaprimila žalbu žaliteljice iz Tuzle izjavljenu na Grad Tuzla, Službu za inspekcijske poslove, Službu civilne zaštite i Službu za boračko – invalidsku zaštitu, stambene poslove i integraciju raseljenih lica²⁴². U žalbi se navodi da je peteročlana romska obitelj nastanjena u Tuzli u naselju Badre, gdje je uslijed pojave klizišta došlo do oštećenja njihovog stambenog objekta, što ugrožava sigurnost i živote ukućana. T.S. je kao ratnom vojnom invalidu stan dodijeljen od strane Vlade Tuzlanskog kantona, isti je teško bolesna osoba, između ostalog preživio i dva moždana udara, a zdravstvenih problema imaju i supruga i kćerka. Dana 17.12.2020. godine Ombudsmani su uputili Preporuku Gradu Tuzla i Ministarstvu za boračka pitanja Tuzlanskog kantona: da u koordiniranoj suradnji, u okviru svoje nadležnosti, pokušaju iznaći mogućnost obezbjeđenja odgovarajućeg, sigurnog smještaja za obitelj T.S. i M. iz Tuzle te da u roku od dvadeset (20) dana Ombudsmane Bosne i Hercegovine obavijeste o načinu ispoštovanja Preporuke.²⁴³ Ombudsmani Bosne i Hercegovine su zaprimili akt Ministarstva za boračka pitanja Tuzlanskog kantona²⁴⁴ i Grada Tuzla, Sekretara organa državne službe²⁴⁵ vezano za realiziranje preporuke iz kojeg nedvojbeno proizilazi da pitanje smještaja za obitelj T.S. nije riješeno, o čemu je, shodno odredbama članka 32. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obaviještena Vlada Tuzlanskog kantona, premijer Vlade i gradonačelnik Grada Tuzla.

Zahtijevanje od stranke dokumenata koji zakonom nisu propisani.

Primjer: Žalitelj se obratio Federalnom zavodu za mirovinsko i invalidsko osiguranje sa zahtjevom za jednokratnu novčanu pomoć zbog teške bolesti člana uže obitelji (majke), podnesen sukladno sa općim aktima Zavoda. Povodom navedenog zahtjeva doneseno je Rješenje kojim se zahtjev odbija²⁴⁶. Federalni zavod navodi da novčana naknada u slučaju teške bolesti užeg člana obitelji, pripada pod uvjetom da žive u zajedničkom domaćinstvu, te se iz tog razloga traži CIPS potvrda za majku. Kako majka žalitelja ne živi zajedno sa njim, žalitelj nije dostavio traženu CIPS potvrdu, te mu je zahtjev za jednokratnu novčanu pomoć odbijen. U međuvremenu se žalitelj obratio i Agenciji za zaštitu osobnih podataka i zatražio mišljenje u svezi sa dostavljanjem CIPS prijave. Agencija je donijela Rješenje²⁴⁷ kojim se Federalnom zavodu za mirovinsko i invalidsko osiguranje zabranjuje da od žalitelja zahtijeva potvrde o prebivalištvu – CIPS. Dakle, Zavod je zahtijevao od podnositelja prigovora predmetne potvrde o prebivalištvu, iako takva obrada osobnih podataka nije određena odredbama relevantnih propisa i nije neophodna za dokazivanje njegovog prava iz radnog odnosa. Suprotno je principima pravičnosti i zakonitosti (Zakon o radu, Kolektivni ugovor za službenike organa uprave i sudbene vlasti u

²⁴² Ž-BR-05-46/20

²⁴³ P-270/20 od 17.12.2020.

²⁴⁴ Akt Ministarstva za boračka pitanja Tuzlanskog kantona broj: 15/1-04-12099/21 od 04.06.2021.

²⁴⁵ Akt Grada Tuzla, Sekretara organa državne službe broj: 02/10-83-06-2021 od 29.06.2021.

²⁴⁶ Broj: UOFZ-30-4-216-3/21 od 25.06.2021.

²⁴⁷ Broj: UP1 03-1-37-1-183-4/21 DGL od 17.11.2021.

FBiH, Granski kolektivni ugovor za službenike organa uprave i sudbene vlasti FBiH). Postupak u konkretnom predmetu je u tijeku.

Pozitivna je činjenica da u značajnom broju predmeta, nadležni organi otklone povredu već u postupku istraživanja koje provodi Institucija ili nakon upućivanja preporuke. Navodimo neke od primjera koji ukazuju da nadležni organi poštuju Instituciju ombudsmana i postupaju u skladu sa svojim obvezama definiranim u Zakonu o Ombudsmanu za ljudska prava.

Primjer: U žalbi²⁴⁸ žaliteljica navodi da se u otvorenom roku prijavila na Javni poziv za dodjelu novčanih sredstava za realiziranje zahtjeva u okviru Modela ruralnog razvoja – Kapitalna ulaganja i investicije²⁴⁹ od 04.07.2012. godine. Međutim, do dana podnošenja žalbe Instituciji ombudsmana nije dobila nikakvu informaciju od strane Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, o donesenoj odluci po podnesenom zahtjevu. Nakon pokretanja istražnog postupka na dan 11.12.2019. godine, Ministarstvo svojim podneskom od 28.01.2021. godine, obavještava Ombudsmane da su rješenjem od 08.12.2020. godine, žaliteljici odobrena sredstva u iznosu od 14.382,00 KM. Po donesenom rješenju je izvršena uplata navedenih sredstava na dan 04.01.2021. godine. Žaliteljica je potvrdila točnost naprijed navedenoga. Predmet je zatvoren.

Primjer: U žalbi podnesenoj Instituciji ombudsmana²⁵⁰ ukazuje se da Odsjek za pitanja evidencija iz oblasti vojne obveze Tomislavgrad, nije donio odluku po podnesenom zahtjevu, odnosno izdao Uvjerenje o obnašanju zapovjednih dužnosti u postrojbama HVO-a, a nakon što je Federalno ministarstvo za pitanja branitelja svojim rješenjem od 23.05.2019. godine, poništilo prvostupanjsko rješenje i predmet vratilo na ponovno rješavanje. Nakon pokretanja istražnog postupka od strane Institucije navedeni Odsjek svojim podneskom od 08.01.2021. godine, obavještava Ombudsmane da je dana 28.12.2020. godine, doneseno rješenje kojim je udovoljeno zahtjevu žalitelja.

Primjer: Ombudsmani su razmatrali žalbu²⁵¹, koja se odnosi na nepostupanje Odbora državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine, odnosno ne odlučivanje po izjavljenoj žalbi na rješenje Općinskog suda u Gradačcu broj: 028-0-Su-20-000 209 od 24. 3. 2020. godine. Tijekom istrage, zaprimljen je odgovor odgovornog organa²⁵² koji ukazuje da je nakon intervencije Institucije ombudsmana odmah odlučeno po izjavljenoj žalbi.

Primjer: Žalitelj u svojim navodima²⁵³ ističe da se dana 09.10.2020. obratio zahtjevom za izdavanje potvrde o vremenskom razdoblju u kojem je bio zatvoren u prostorijama Ministarstva unutarnjih poslova Kantona 10 u Livnu, od strane HVO-a u tijeku 1993. godine. Do dana obraćanja Ombudsmanima za ljudska prava Bosne i Hercegovine, nije dobio nikakvo izjašnjenje.

²⁴⁸ Predmet broj: Ž-LI-08-355/19

²⁴⁹ Broj 01-49-1447/12 od 04.07.2012.

²⁵⁰ Predmet broj: Ž-LI-08-329/20.

²⁵¹ Predmet broj: Ž-BR-05-216/21

²⁵² Broj: 01-30-293/1/21 od 5. 11. 2021.

²⁵³ Ž-LI-08-66/21

Povodom pokrenutog postupka istraživanja, odgovorna strana je dana 18.03.2021. godine dostavila Izjašnjenje²⁵⁴, u kom se navodi:

„Imenovani se obratio Ministarstvu unutarnjih poslova Kantona 10 na navedeni datum da mu se sukladno Zakonu o upravnom postupku izda uvjerenje, odnosno potvrda u kojem vremenskom periodu je bio zatvoren od strane HVO-a, odnosno PU Livno. Sukladno članku 169. Zakona o upravnom postupku F BiH („Sl.novine F BiH“; br:2/98,48/99), organi su dužni izdavati uvjerenja, odnosno druge isprave (certifikate, potvrde i dr.) o činjenicama o kojima vode službenu evidenciju. Pod službenom evidencijom podrazumijevaju se evidencije koje su ustanovljene zakonom i drugim propisom, ili općim aktom institucije koja ima javne ovlasti, odnosno druge pravne osobe i institucije.. Ministarstvo unutarnjih poslova u svojim službenim evidencijama nema podatak da je imenovani građanin bio zatvoren od strane djelatnika PU Livno. Ministarstvo unutarnjih poslova ne može izdavati uvjerenja u ime drugih tijela i institucija, a prvenstveno vojnih formacija u to vrijeme (HVO).“

Budući da Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona 10 nije postupilo po Zahtjevu žalitelja sukladno sa odredbama članka 65. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, i nije donijelo zaključak s poukom o pravnom lijeku, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 20.05.2021. g. donijeli Preporuku²⁵⁵ kojom se traži da odgovorna strana, odmah postupi po zahtjevu žalitelja od 09.10.2020. sukladno sa odredbama Zakonu o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, te da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema iste obavijesti Ombudsmane BiH o izvršenju ove Preporuke. Budući da se odgovorna strana nije izjasnila u ostavljenom roku o izdatoj Preporuci, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine dana 16.06.2021.g. su uputili predsjedniku Vlade Kantona 10 Obavijest o neizvršavanju Preporuke.

Dana 18.06.2021.g. Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona 10 je dostavilo Izjašnjenje²⁵⁶ kojim obavještava Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine, da su postupili po Preporuci od 20.05.2021. godine na način da su postupili po zahtjevu žalitelja sukladno odredbama Zakona o upravnom postupku, te izdali Uvjerenje br: 02-01-45-9788-1/21, koje je dostavljeno uz izjašnjenje.

Ombudsmani primjećuju da i proces javnih nabavki ima utjecaj na efikasnost postupanja uprave.

Primjer: U žalbi²⁵⁷ žalitelj ukazuje da je obnova njegove kuće planirana putem implementacije potprojekta BiH2, Regionalnog stambenog programa. Ugovor o rekonstrukciji stambene jedinice sklopio je 27.09.2017. godine. Do danas nije izvršena rekonstrukcija kuće. Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica svojim podneskom od 16.09.2021. godine, obavještava Ombudsmane da je to Ministarstvo kao implementator Regionalnog stambenog programa – RSP, pokrenulo postupak javne nabavke za izbor izvođača radova na rekonstrukciji/izgradnji 9 stambenih jedinica u općini Glamoč, među kojima se nalazi i objekat žalitelja. Navedeni

²⁵⁴ Broj: 02-01-45-5223/2021.

²⁵⁵ Broj: P-122/21

²⁵⁶ Broj: 02-01-45-9788-2/21

²⁵⁷ Predmet broj: Ž-LI-08-96/21

postupak javne nabavke okončan je donošenjem Odluke o poništenju postupka javne nabavke²⁵⁸, iz razloga što je cijena jedine dostavljene/prihvatljive ponude bila iznad procijenjene vrijednosti radova za predmetnu nabavku, te je Ugovorni organ postupio sukladno sa odredbom čl. 69. st. (2) točka e) Zakona o javnim nabavkama („Službeni glasnik BiH“, broj: 39/14). Ministarstvo naglašava da je Ugovorni organ u fazi ponovnog pokretanja postupka javne nabavke za izbor izvođača radova, te da će se nakon potpisivanja ugovora za javnu nabavku pristupiti uvođenju izvođača radova u posao, o čemu će žalitelj biti blagovremeno obaviješten. Žalitelj je upoznat s dostavljenim izjašnjenjem. Predmet je aktivan.

Određene slabosti u provođenju upravnog postupka odražavaju se i na upravljanje javnim resursima.

Primjer: U zaprimljenoj žalbi žalbeni navodi se odnose na praćenje rada Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, u predmetu provjere procedure dodjele lovišta u Kantonu 10.²⁵⁹ Nakon pokretanja istražnog postupka ministar navedenog Ministarstva svojim podneskom od 04.11.2021. godine, obavještava ombudsmane, sljedeće: ...*“Imajući u vidu da su lovišta data na privremeno korištenje suprotno odredbama čl. 36. i 43. Zakona o lovstvu, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva je zatražilo da Vlada Kantona 10 i Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona 10 ponište, odnosno stave van snage Zaključak Vlade Kantona 10 broj: 01-02-73-1/21 od 15.04.2021. godine, kao i odluke o dodjeli lovišta na privremeno korištenje, te raskinu ugovore o privremenom korištenju lovišta“*. U prilogu navedenog odgovora dostavljen je akt²⁶⁰ upućen Vladi Kantona 10 i Ministarstvu poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Kantona 10, u kojem je navedeno „o poduzetim aktivnostima potrebno obavijestiti ovo Ministarstvo u roku od 15 dana od dana prijema ovog akta“. Žalitelj je obaviješten o dostavljenom izjašnjenju, predmet zatvoren.

Građani se susreću i sa problemima postupanja inspekcijskih organa.

Primjer: U žalbi²⁶¹ građanin ukazuje na dugogodišnji problem s kojim se susreću stanari zgrade u svezi sa držanjem pasa lotalica u stanu i da se dugi niz godina stanari obraćaju nadležnim organima tražeći pomoć u rješavanju problema. Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmani BiH su dana 26.10.2021. godine uputili Preporuku²⁶² direktoru Kantonalne uprave za inspekcijske poslove Kantona Sarajevo, načelniku Općine Centar, direktoru JU Kantonalni centar za socijalni rad, gradonačelnici Grada Sarajevo, ministru Ministarstva prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša, te policijskom komesaru da po prijemu Preporuke, kontrolom podataka, evidencija i sukladno sa propisnim procedurama i zajedničkom koordinacijom osiguraju mehanizam i provedu aktivnosti u cilju iznalaženja načina za rješavanje dugogodišnjeg problema sa kojim se susreću stanari ulice Maria Mikulića, a u svezi sa držanjem većeg broja kućnih ljubimaca, što može dovesti do narušavanja života i zdravlja ljudi, kao i dobrobiti životinja. Preporuka je dana 16.11.2021. godine prosljeđena organima.

²⁵⁸ Broj: 04-36-1-134-9871/13 od 29.07.2021.

²⁵⁹ Predmet broj: Ž-LI-08-247/21

²⁶⁰ Broj: 08-1-22/8-2023/21 M.B. od 01.11.2021.

²⁶¹ Predmet broj: Ž-SA-08-673/21

²⁶² Broj: P- 265/21

6.4. Žalbe u odnosu na tužiteljstvo

Broj žalbi građana gdje je kao odgovorni organ navedeno tužiteljstvo je u stalnom porastu i u 2021. godini registrirane su 73 žalbe što je povećanje za 10,61% u odnosu na 2020. godinu (66 žalbi). Najveći broj žalbi zaprimljen je u odnosu na sljedeća tužiteljstva: Okružno javno tužiteljstvo Banja Luka – 29 predmeta, Kantonalno tužiteljstvo Kantona Sarajevo – 13 predmeta, Kantonalno tužiteljstvo Tuzlanskog kantona – 10 predmeta, Kantonalno tužiteljstvo Unsko-sanskog kantona – 7 predmeta, Kantonalno tužiteljstvo Zeničko-dobojskog kantona – 6 predmeta.

Najčešći razlozi obraćanja su duljina trajanja postupka, nedovoljna informiranost o tijeku postupka, nastupanja zastare za vođenje postupka, gdje često odluke ne sadrže detaljno obrazloženje iz kojeg je vidljivo kako je došlo do zastare, te donošenje odluke o neprovođenju istrage koja ne sadrži detaljno obrazloženje.

Primjer: Institucija ombudsmana postupala je u predmetu²⁶³ u kojem je podnositelj žalbe ukazao na nepostupanje Županijskog/Kantonalnog tužiteljstva Unsko-sanskog kantona/županije po kaznenoj prijavi koja je podnesena dana 30.04.2019. godine i povodom koje je formiran predmet²⁶⁴. Nadležno Tužiteljstvo neopravdano dugo ne postupa po prijavi podnositelja, što je rezultiralo time da do dana obraćanja podnositelja žalbe Instituciji ombudsmana nije donesena konačna tužiteljska odluka. Uvažavajući navedeno, a sukladno sa mandatom i nadležnostima Institucije ombudsmana, nadležno tužiteljstvo pozvano je da dostavi sve značajne informacije koje se tiču ovog predmeta, posebice u kojoj fazi je postupak trenutno, imajući u vidu protok vremena od podnošenja predmetne prijave. Iz dostavljenog odgovora²⁶⁵ proizilazi da prijavljeno djelo nije kazneno djelo, zbog čega je donesena Naredba o neprovođenju istrage, a o čemu je podnositelj prijave, odnosno, podnositelj žalbe u konkretnom slučaju obaviješten.

Primjer: Žalba²⁶⁶ registrirana u Instituciji ombudsmana ukazuje da je Županijsko/Kantonalno tužiteljstvo Kantona 10 odlučilo da ne provodi istragu po prijavi žaliteljice zbog nasilja u obitelji, koja se obratila Instituciji radi zaštite prava na donošenje odluke u razumnom roku. Nakon pokretanja postupka istraživanja od strane Institucije ombudsmana Županijsko/Kantonalno tužiteljstvo u Livnu je dana 13.01.2021. godine, donijelo Naredbu²⁶⁷ da se istraga neće provoditi. Identična situacija je i po podnesenoj žalbi²⁶⁸ vezanoj za postupanje Kantonalnog tužiteljstva Livno, zbog kaznenog djela zlouporebe položaja i ovlasti te nesavjesnog rada u službi. Nakon pokretanja postupka istraživanja od strane Institucije Županijsko/Kantonalno tužiteljstvo u Livnu je dana 13.09.2021. godine, obavijestilo Instituciju ombudsmana da je dana 07.09.2021. godine, donijelo Naredbu o neprovođenju istrage²⁶⁹.

²⁶³ Predmet: Ž-BL-01-91/21

²⁶⁴ Br. T01 0 KTA 0033342 19

²⁶⁵ T01 0 KTA 0033342 19 od 18.02.2021.

²⁶⁶ Predmet broj: Ž-LI-08-345/20

²⁶⁷ T10 0 KTA 0009337 20 od 13.01.2021.

²⁶⁸ Predmet broj: Ž-LI-08-138/21.

²⁶⁹ T10 0 KTA 0009524 21 od 07.09.2021.

Sve veći broj žalitelja nije zadovoljan radom tužiteljstava, sumnjaju u profesionalno provedenu istragu i objektivnost donesenih odluka. Zbog toga podnose pritužbe glavnom tužitelju, koje u pravilu budu odbijeni. Ova činjenica ukazuje na potrebu sveobuhvatne analize postupanja po pritužbama stranaka na tužiteljsku odluku i koliko je to efikasan mehanizam, jer u tom slučaju stranka nema osiguran pristup sudu.

Primjer: Ombudsmeni Bosne i Hercegovine postupali su po žalbi²⁷⁰ u kojoj je kao odgovorna strana označeno Okružno javno tužiteljstvo u Doboju. Podnositelj žalbe ističe da je u razdoblju od 2012. godine, Okružnom javnom tužiteljstvu u Doboju podnio kaznene prijave protiv više osoba, a u svezi sa navodnim nepravilnostima u poslovanju pravnog lica Željeznice Republike Srpske. Dalje, podnositelj žalbe nije zadovoljan duljinom trajanja istrage po podnesenim kaznenim prijavama, te tvrdi da Okružno javno tužiteljstvo u Doboju još nije donijelo odluku po većini predmeta. U tijeku istražnog postupka, dana 09.04.2021. godine, Ombudsmeni su uputili akt Tužiteljstvu, te od istog zatražili informacije o predmetnim kaznenim prijavama, kao i informacije o fazi u kojoj se nalazi postupak po istim. Okružno javno Tužiteljstvo u Doboju dostavilo je tražene informacije, te taksativno nabrojalo predmete koji se vode po kaznenim prijavama podnositelja žalbe. Dana 07.06.2021. godine, podnositelj žalbe obavijestio je Ombudsmane Bosne i Hercegovine, da se obratio i predsjedniku Visokog sudbenog i tužiteljskog savjeta Bosne i Hercegovine, tražeći od istog poduzimanje konkretnih radnji, a u svezi sa postupanjem Okružnog javnog tužiteljstva u Doboju po predmetnim kaznenim prijavama. Dana 10.09.2021. godine, podnositelj žalbe dostavio je Instituciji ombudsmana kopiju akta Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine, a kojim ga je isto obavijestilo o navedenim predmetima. Analizom dostavljene dokumentacije, posebno se ističe Naredba o neprovođenju istrage protiv odgovorne osobe u Željeznicama Republike Srpske. Budući da je odgovorna strana donijela odluku po predmetnom pitanju, što je inicijalno i predstavljao razlog obraćanja podnositelja žalbe Instituciji ombudsmana, okončan je postupak istrage. Također, Institucija ombudsmana dostavila je informacije podnositelju žalbe o predmetnim kaznenim prijavama. Osim toga, uzevši u obzir činjenicu da je pomenuto pravno pitanje bilo i predmet odlučivanja Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni nemaju mandat da preispituju odluke istog.

Najizražajniji problem je duljina postupka.

Primjer: Institucija ombudsmana zaprimila je dana 2. 12. 2018. godine žalbu²⁷¹ gdje se žalbeni navodi odnose na ne postupanje Kantonalnog tužiteljstva Tuzlanskog kantona a vezano za prijavu od 2017. godine koja je evidentirana pod brojem KT 73720/18. Ombudsmeni su u predmetnom slučaju izdali Preporuku²⁷² kojom je preporučeno Kantonalnom tužiteljstvu Tuzlanskog kantona: „*da sukladno sa pozitivnim zakonskim propisima poduzme radnje u cilju donošenja tužilačke odluke u predmetu*”²⁷³. Odgovori Kantonalnog tužiteljstvu Tuzlanskog kantona²⁷⁴ zaprimljeni u Instituciji ombudsmana ukazuje da preporuka nije realizirana. O

²⁷⁰ Predmet broj: Ž-BL- 08-266/21.

²⁷¹ Predmet broj: Ž-BR-08-268/19.

²⁷² Preporuka broj P-71/21 od 26. 02. 2021.

²⁷³ Broj T03 0 KT 0073720 18

²⁷⁴ Odgovor broj: T03 0 KT 0073720 18 od 1. 4. 2021. i odgovor broj: T03 0 KT 0073720 18 od 28. 9. 2021.

nepostupanju po preporuci Ombudsmani Bosne i Hercegovine su dana 29. 10. 2021. godine obavijestili Glavnog tužitelja Kantonalnog tužiteljstva Tuzlanskog kantona.

Primijetan je i problem donošenja naredbe o neprovođenju istrage u slučaju nasilja u obitelji. Vezano za ovo pitanje Ombudsmani žele ukazati na stajalište Europskog komiteta za eliminaciju diskriminacije žena²⁷⁵ da država treba da jača implementaciju i praćenje nacionalnih zakona o nasilju u obitelji, *“djelujući s dužnom pažnjom kako bi spriječila i odgovorila na takvo nasilje nad ženama i adekvatno predviđajući sankcije za neuspjeh u tome”*.

Primjer: Tijekom 2018. i 2019. godine Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je žalbe žaliteljica iz Tuzle izjavljene na Kantonalno tužiteljstvo Tuzlanskog kantona, zbog nepostupanja po njihovim kaznenim prijavama zbog nasilja u obitelji.²⁷⁶ Na zahtjev Ombudsmana Bosne i Hercegovine da se izjasni o radnjama poduzetim po ovim kaznenim prijavama, Tužiteljstvo je upućivalo odgovore da poduzima radnje iz okvira svoje nadležnosti, ponavljajući rečenicu: *„informišemo Vas da je istraga u toku“*, bez dostavljanja konkretnih odgovora koje radnje su poduzete, ne uzimajući u obzir da su kaznene prijave podnesene zbog nasilja u obitelji.

Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su, nakon provedenog postupka po žalbama žaliteljice, iste ocijenili osnovanima i Kantonalnom tužiteljstvu Tuzlanskog kantona dana 23.12.2019. godine uputili Preporuku²⁷⁷ *„da, bez odlaganja, poduzmu efektivne mjere i radnje radi okončanja navedenih istraga i donošenja tužiteljske odluke u predmetnoj stvari, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine te da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i rokovima za realiziranje preporuke.“* Ombudsmani Bosne i Hercegovine pratili su način realiziranja ove preporuke, više puta se obratili Kantonalnom tužiteljstvu Tuzlanskog kantona zahtjevom za dostavu relevantnih informacija, nakon čega je zaprimljena Obavijest²⁷⁸ o podizanju optužnice. Ombudsmani Bosne i Hercegovine skreću pozornostu da se ovakvim postupanjem potvrđuje zabrinjavajuća činjenica, odnosno razlog zbog koga žene žrtve nasilja gube povjerenje u institucije sustava, što sa jedne strane rezultira akumuliranjem straha kod žena žrtava nasilja i neprijavlivanjem slučajeva nasilja, a sa druge strane postavlja pitanje efikasnosti i blagovremenog djelovanja institucionalnih mehanizama.

Sporost u postupanju tužiteljstva za posljedicu može da ima i onemogućavanje ili ograničavanje uživanja drugih prava građanina.

Primjer: Ombudsmani su razmatrali žalbu²⁷⁹ zbog nerazumne duljine trajanja postupka koji se vodi pred Kantonalnim tužiteljstvom Kantona Sarajevo. Bitno je istaći, da podnositeljica žalbe gotovo pet godina nije u mogućnosti da ostvari pravo na starosnu mirovinu i pravo na

²⁷⁵ Predmeti: Şahide Goekce (pokojna) protiv Austrije, saopćenje br. 5/2005 i Fatma Yildirim (pokojna) protiv Austrije, komunikacija br. 6/2005.

²⁷⁶ Ž-BR-05-2/19, žalba od 09.01.2018., Ž-BR-08-156/19 žalba od 24.07.2019.

²⁷⁷ Preporuka P-297/19 od 23.12.2019.

²⁷⁸ Broj: T03 0 KT 0078679 20 od 28.05.2021.

²⁷⁹ Predmet, broj : Ž-SA-08-1075 /20

zdravstvenu zaštitu, zbog nedonošenja konačne tužiteljske odluke u predmetu²⁸⁰. Nakon provedenog istražnog postupka, Ombudsmeni BiH su uputili preporuku²⁸¹ glavnoj tužiteljici Kantona Sarajevo, da bez odlaganja poduzme efikasne mjere i radnje radi okončanja navedenih isruga i donošenja konačne tužiteljske odluke. Nadležno Tužiteljstvo nije postupilo po navedenoj preporuci i pored više urgencija koje je Institucija ombudsmana uputila u cilju realiziranja navedene preporuke. O nepostupanju po preporuci Ombudsmana BiH obaviješteno je Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće BiH.

Primjer: Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je dana 19.04.2021. godine žalbu udruženja građana „Put Pravde“ Banja Luka i grupe građana (u daljem tekstu: žalitelji), kojom isti ukazuju na nedostatke u radu Okružnog javnog tužiteljstva Banja Luka, odnosno tužitelja, radi neprovođenja adekvatne istrage, sprječavanja dokazivanja i prikrivanja glavnih odgovornih u predmetu organiziranog ubistva banjalučkog studenta Davida Dragičevića. Kao odgovorna strana označeno je Okružno javno tužiteljstvo Banja Luka.²⁸² U tijeku postupka istraživanja, Institucija je dana 29.05.2021. godine zaprimila akt²⁸³ Okružnog javnog tužiteljstva Banja Luka kojim je, između ostalog, navedeno: „...Što se tiče izuzimanja predmeta od tužitelja Dalibora Vreće (ubistvo banjalučkog studenta Davida Dragičevića), a kako je to naprijed već rečeno, predmet je preuzelo Tužiteljstvo BiH u svoju nadležnost, pa je zbog toga ovaj zahtjev (navod žalbe) da se predmet da drugom tužitelju u rad, bespredmetan...“

Također, dana 29.06.2021. godine Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine dostavilo je Instituciji Izjašnjenje²⁸⁴ kojim je navedeno sljedeće: „...S tim u vezi, obavještavamo Vas da je UDT dana 26.05.2021. godine, zaprimio pritužbu, a koja se odnosi na postupanje Vreća Dalibora, tužitelja Okružnog javnog tužiteljstva u Banja Luci ... te osnovnom navedenog UDT je formirao predmet ... , protiv Vreća Dalibora, tužitelja Okružnog javnog tužiteljstvu u Banja Luci. Sukladno sa člankom 66. stavak 1. Zakona o Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik BiH”, broj: 25/04, 93/05, 48/07 i 15/08) UDT će pokrenuti postupak ispitivanja navoda o povredi dužnosti nositelja pravosudne funkcije, te nakon okončanja istrage utvrditi da li postoji dovoljno dokaza o učinjenom disciplinskom prekršaju iz članka 57. Zakona o VSTV BiH...“

Predmet je odlukom Ombudsmana BiH zatvoren imajući u vidu da iz predmetne dokumentacije proizilazi da se predmet ubistva Davida Dragičevića trenutno nalazi pred Tužiteljstvom Bosne i Hercegovine, te da je kompletan spis predmeta predat ovom Tužiteljstvu na postupanje. Također, iz dopisa odvjetnika Feraget Ifeta, punomoćnika obitelji Dragičević, proističe da je, zbog određenih aktivnosti koje je tužitelj Vrećo poduzeo nakon što je predmet ubistva Davida Dragičevića izuzet od strane Tužiteljstva Bosne i Hercegovine, podnio kaznenu prijavu Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine, te će ovo tužiteljstvo razmatrati i kaznenu odgovornost tužitelja Vreće.

²⁸⁰ T09 0 KT 0111668 20 4

²⁸¹ Preporuka broj: 27/21 od 28.01.2021.

²⁸² Predmeti su registrirani pod brojevima: Ž-SA-08-456/21, Ž-SA-08-455/22, Ž-SA-08-454/21, Ž-SA-08-453/21, Ž-SA-08-452/21, Ž-SA-08-451/21, Ž-SA-08-450/21, Ž-SA-08-449/21, Ž-SA-08-448/21, Ž-SA-08-447/21, Ž-SA-08-446/21, Ž-SA-08-445/21, Ž-SA-08-444/21, Ž-SA-08-443/21, Ž-SA-08-427/21.

²⁸³ Broj: A-378/21 od 18.05.2021.

²⁸⁴ Broj: UDT DI 011256 21 od 28.06.2021.

Nedovoljna informiranost o tijeku postupka je također razlog zašto se građani obraćaju Ombudsmanima BiH.

Primjer: Tako u predmetu²⁸⁵ gdje je kao odgovorna strana Okružno javno tužiteljstvo u Istočnom Sarajevu (u daljem tekstu: Okružno tužiteljstvo), podnositelj žalbe ističe da je dana 17.09.2020. godine, putem punomoćnika i u svojstvu oštećenog podnio kaznenu prijavu protiv više osoba, a u svezi sa člancima 222-223. Zakona o kaznenom postupku Republike Srpske. Isto tako, podnositelj žalbe napominje da do momenta obraćanja Ombudsmanu Bosne i Hercegovine nema daljih saznanja o razvoju pomenutog predmeta, iako se kako tvrdi „*usmeno obraćao Tužiteljstvu*“. U izjašnjenju Okružnog tužiteljstva ističe se da je predmetna optužnica potvrđena dana 12.01.2021. godine od strane Osnovnog suda u Vlasenici, te je naveden i broj pod kojim je predmet registriran.

6.5. Pravobraniteljstvo

Primjer: Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimili su žalbu²⁸⁶ podnositelja u kojoj je ukazano na nepostupanje Općinskog pravobranitelja u Lukavcu. U žalbi je navedeno da je nadležni komunalni inspektor izvršio inspekcijski nadzor i utvrdio da postoji uzurpacija javnog puta i zatražena je intervencija Službe za geodetske i imovinsko pravne poslove općine Lukavac, te je u više navrata traženo od strane odgovornih osoba da izvrše povrat dijela javne površine i za isto je dat rok od 30 dana. S obzirom na to da isto nije učinjeno, nadležni inspektor proslijedio je predmet kod općinskog pravobranitelja, međutim prema navodima podnositelja žalbe, predmet nije uzet u rad, niti je pokrenut postupak pred nadležnim sudom dužo vremensko razdoblje. Institucija ombudsmana je u više²⁸⁷ navrata upućivala akte Općinskom pravobraniteljstvu koje je u konačnici dostavilo odgovor²⁸⁸ iz kojeg je evidentno da je podnesena tužba nadležnom sudu u Lukavcu, te je predmet pred Institucijom ombudsmana okončan.

²⁸⁵ Predmet, broj: Ž-BL-08-188/21

²⁸⁶ Ž-SA-08-320/21

²⁸⁷ Dana 23.03.2021. i dana 10.05.2021.

²⁸⁸ Broj: P-11/21 od 12.05.2021.

VII. EKONOMSKA, SOCIJALNA I KULTURNA PRAVA

7.1. Uvod

Odjel za ekonomska socijalna i kulturna prava zaprimio je 768 žalbi.

Zaprimljene žalbe odnosile su se na povrede prava iz radnog odnosa 261, žalbe koje su se odnosile na mirovinu 158, komunalne usluge 135, socijalnu skrb 68, zdravstvo 79, obrazovanje 51, ekologiju i zaštitu okoliša 11, te javne prihode 4.

U mnogim slučajevima, po izjavljenim žalbama, podnositelji/ce žalbe su nakon intervencije Ombudsmana ostvarili zaštitu svojih prava, ili su nadležna tijela donosila odgovarajuću odluku po podnesenim zahtjevima.

Evidentirani su slučajevi u kojima nadležna tijela nisu dostavljala odgovore po zahtjevima Ombudsmana, čime su ignorirali zakonsku obvezu suradnje sa Institucijom ombudsmana. Nakon izdavanja preporuka suradnja je uspostavljena.

U ovoj godini, kao i u prethodnoj, obilježenom pandemijom, nije ostvaren napredak kada je u pitanju zapošljavanje, što proizilazi iz zaprimljenih žalbi. Naprotiv, veliki broj građana traži pomoć od Institucije jer su dobili otkaz o radu, ili su nezaposleni i ne mogu naći posao, nemaju adekvatna primanja za život svoje obitelji i dr.

Povreda	Broj predmeta
Radni odnosi	261
Mirovine	158
Komunalne usluge	135
Zdravstvo	79
Socijalna skrb	68
Obrazovanje	51
Ekologija i zaštita okoliša	11
Javni prihodi	4

7.2 Radni odnosi

U izvještajnoj godini zaprimljeno je 261 žalbi koje su se odnosile na povredu prava iz radnih odnosa, od toga izdato je 28 preporuka.

Postupajući po žalbama podnositelja žalbi, Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je znatan broj žalbi koje se odnose na kršenja prava iz radnog odnosa. To su uglavnom žalbe u kojima se ukazuje na nepravilnosti u svezi provedbi natječajnih procedura, probleme u svezi sa neredovitim uplaćivanjem doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje, nezakonito otkazivanja ugovora o radu, nezakonitosti u reguliranju prava uslijed otkaza ugovora o radu (otpremnina, naknada za neiskorišteni godišnji odmor), nemogućnost napredovanja u radnoj organizaciji itd.

Pravo na rad smatra se jednim od osnovnih ljudskih prava koje garantira Opća deklaracija o pravima čovjeka²⁸⁹, Međunarodni pakt o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima²⁹⁰, Ustav Bosne i Hercegovine, Ustav Republike Srpske²⁹¹, Ustav Federacije Bosne i Hercegovine²⁹², Statut Brčko Distrikta BiH²⁹³, te odgovarajući zakoni o radu na razini Bosne i Hercegovine i entiteta. Pravo na rad je jednako za sve i podrazumijeva obvezu nadležnih tijela/organa da građanima omoguće ostvarivanje ovog prava, tj. jednak pristup radu i pod jednakim uvjetima. Također, važno je napomenuti da pravna formulacija „prava na rad“ ne podrazumijeva i jamstvo na ostvarivanje ovog prava.

Cijeneći kompleksnu političku situaciju u kojoj se trenutno nalazi Bosna i Hercegovina, a uzevši u obzir globalnu pandemiju COVID-19 i njene refleksije, posebice u zdravstvenoj i ekonomskoj oblasti, pravo na rad u ovom momentu je u velikoj mjeri ugroženo i najveće posljedice osjete stanovnici Bosne i Hercegovine u svakodnevnom životu - kada je prisutan konstantan rast cijena namirnica i troškova života, dok plaće ostaju iste.

Prema podacima Agencije za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine, na dan 30.9.2021.godine u Bosni i Hercegovini je bilo 384.209 osoba na evidencijama zavoda i službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini. U odnosu na prethodni mjesec broj nezaposlenih osoba je manji za 8.342 osobe, ili 2,13%. Od ukupnog broja osoba koje traže zaposlenje, 220.949 ili 57,51% su žene. U odnosu na isto razdoblje prošle godine nezaposlenost u BiH je manja za 33.750 osoba, ili 8,08%. U odnosu na početak pandemije COVID-19, nezaposlenost se smanjila za 18.679 osoba ili 4,64%²⁹⁴.

Kao posebno bitna pitanja kojima se bavio Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, može se istaći zapošljavanje u državnoj službi Federacije Bosne i Hercegovine, a u svezi sa zakonskim reguliranjem prijema državnih službenika. Nadalje, tu je problem nemogućnosti ulaganja žalbe Odboru državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine ukoliko je procedura prijema provedena po Zakonu o državnoj službi u Kantonu Sarajevo²⁹⁵. Tretiran je i veći broj žalbi koji se odnosio na Uredbu o jedinstvenim kriterijima i pravilima za zapošljavanje branitelja i članova njihovih obitelji u institucijama u Kantonu Sarajevo, Gradu Sarajevo i općinama u Kantonu Sarajevo²⁹⁶. Donošenjem preporuka u konkretnim predmetima Institucija ombudsmana je pokušala sustavno riješiti probleme u svezi sa zapošljavanjem na način da postupci zapošljavanju budu više učinkoviti i transparentni. Primjeri predmeta u kojima su donesene preporuke koje se odnose na ukazane oblasti su opisani u donjem dijelu teksta.

Također, Ombudsmani BiH su zamijetili da se broj zaprimljenih žalbi povećava u situacijama kada u javnim poduzećima dolazi do smjene, odnosno imenovanja rukovodstva, nakon čega

²⁸⁹ Članak 23.

²⁹⁰ Članak 6.

²⁹¹ Članak 39.

²⁹² Članak 2. (1) l)

²⁹³ Članak 13.

²⁹⁴ <http://www.arz.gov.ba/statistika/mjesecni/default.aspx?id=6091&langTag=bs-BA>

²⁹⁵ “Službene novine kantona Sarajevo” br. 31/16 i 45/19

²⁹⁶ “Službene novine kantona Sarajevo“ broj 37/20

nerijetko dolazi do promjena i donošenja novih internih akata o sistematizaciji radnih mjesta u javnim poduzećima, a što je uzrok većeg prijema žalbi²⁹⁷.

Kao vrlo važno pitanje u svezi sa zapošljavanjem državnih službenika, bitno je istaći predmet²⁹⁸ koji se odnosio na natječajnu proceduru, odnosno zapošljavanje državnih službenika u tijelima državne službe u Federaciji Bosne i Hercegovine gdje prema važećem zakonodavstvu, rukovoditelj ima diskreciono pravo da sa liste uspješnih kandidata, bira bilo kojeg, neovisno u broju ostvarenih bodova a nakon provođenje natječajne procedure posredstvom Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine. Zbog toga su Ombudsmani Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Vladi Federacije Bosne i Hercegovine uputili preporuku²⁹⁹ za izmjenu Zakona o državnoj službi FBiH³⁰⁰, odnosno izmjenu članka 31. stavak 1. Zakona o državnoj službi FBiH koji glasi: „*Državnog službenika postavlja rukovoditelj organa državne službe, uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencija s liste uspješnih kandidata koji su prošli javni natječaj*“ na način da isti glasi: „*Rukovoditelj organa državne službe uz predhodno pribavljeno mišljenje Agencije, postavlja najuspješnijeg kandidata sa liste uspješnih kandidata*“. Aktom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine³⁰¹, Ombudsmani Bosne i Hercegovini su informirani da je pokrenuta procedura na izradi Zakona o javnim službenicima Federacije Bosne i Hercegovine, u kojoj je federalni ministar pravde rješenjem³⁰², formirao radnu grupu za izradu Zakona o javnim službenicima Federacije Bosne i Hercegovine, u okviru kojeg će biti riješeno i pitanje državnih službenika i namještenika u organima državne službe Federacije Bosne i Hercegovine. Prigodom izrade ovog zakona imat će se u vidu usklađivanje istog sa važećim propisima, realiziranju presuda Ustavnog suda BiH, kao i inicijative relevantnih institucija i drugih subjekata, koji se odnosi na ovu oblast, uključujući i inicijativu Institucije ombudsmana Bosne i Hercegovine.

Primjer: Institucija ombudsmana je zaprimila žalbu³⁰³ u kojoj su se prvobitni žalbeni navodi odnosili na navodne nepravilnosti u natječajnoj proceduri po Javnom oglasu za popunu radnog mjesta državnog službenika u Gradskoj upravi Grada Sarajeva. U tijeku istražnog postupka Institucija ombudsmana je u više navrata tražila izjašnjenje od Agencije za državnu službu za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine, Gradske uprave Grada Sarajeva, Ministarstva pravde i uprave Kantona Sarajevo, Upravnog inspektorata koji su dostavljali svoja izjašnjenja. U tijeku natječajne procedure, žaliteljica je izjavila žalbu protiv informacije o postavljenju državnog službenika Agencije za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine³⁰⁴. Odbor državne službe za žalbe Federacije Bosne i Hercegovine je donio rješenje³⁰⁵ kojim je žalbu žaliteljice odbacio kao nedopuštenu iz razloga što, na isto, žalbu može uložiti samo kandidat koji se rješenjem postavlja. Nakon okončanja postupka pred Istitucijom ombudsmana donesena je preporuka³⁰⁶

²⁹⁷ Ž-SA-04-726/21 – žalba Grupe državnih službenika iz Gradske uprave Grada Sarajeva

²⁹⁸ Ž-SA-04-1107/20

²⁹⁹ P-43/21 od 23.02.2021.

³⁰⁰ „Službene novine FBiH“ br. 29/03, 23/04, 39/04, 54/04, 67/05, 8/06, 04/12, 99/15 i 9/17

³⁰¹ V.broj: 727/2021 od dana 22.04.2021.

³⁰² broj: 02-34-3-385/2017 od 15.05.2017.

³⁰³ Ž-SA-04-958/20

³⁰⁴ od 02.12.2020.

³⁰⁵ od 17.02.2021.

³⁰⁶ P-147/21 od dana 21.05.2021.

koja je upućena Vladi Kantona Sarajevo, a radi omogućavanja prava žalbe za kandidate koji nisu zadovoljni ishodom natječajne procedure. U preporuci je, između ostalog, ukazano da se *razmotri mogućnost jasnijeg definiranja Zakona o državnoj službi, kao i podzakonskih propisa, na način da se pravo žalbe, kao osnovno pravo zagarantirano Europskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, obezbijedi svim kandidatima koji su učestvovali u natječajnoj proceduri, a sve u cilju sprječavanja nejednakog postupanja.* Dana 21.10.2021. godine Institucija ombudsmana je zaprimila odgovor Ministarstva pravde i uprave Kantona Sarajevo³⁰⁷ u kojem je, između ostalog, navedeno da je Ministarstvo pravde i uprave Kantona Sarajevo pokrenulo aktivnosti na donošenju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj službi u Kantonu Sarajevu kojim je predviđena dopuna članka 38. na način da Agencija za državnu službu Federacije Bosne i Hercegovine objavljuje rezultate javnog natječaja na oglasnoj ploči i pisano obavještava sve kandidate o rezultatima koje su postigli, a da kandidati imaju pravo žalbe na obavještenje Agencije, Odboru za žalbe u roku od osam dana od dana prijema obavještenja. Preporuka realizirana, predmet arhiviran.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu³⁰⁸ koja se odnosila na navodna kršenja prava pri zapošljavanju u svezi sa Uredbom o jedinstvenim kriterijima i pravilima za zapošljavanje branitelja i članova njihovih obitelji u institucijama u Kantonu Sarajevo, Gradu Sarajevo i općinama u Kantonu Sarajevo. Žalitelj navodi da je bio zaposlen na određeno vrijeme i da je dijete demobiliranog borca, te da se prijavio na natječaj. Nakon provedene procedure, nije dobio pravo na prvenstvo pri zapošljavanju po osnovu navedene Uredbe iz razlog što se ne nalazi na evidenciji JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo. Nakon provedenog istražnog postupka, Institucija ombudsmana je Ministarstvu za boračka pitanja Kantona Sarajevo uputila preporuku³⁰⁹ *da Ministarstvo razmotri mogućnost izmjene članka 5. stavak 1. Uredbe o jedinstvenim kriterijima i pravilima za zapošljavanje branitelja i članova njihovih obitelji u institucijama u Kantonu Sarajevo, Gradu Sarajevo i općinama u Kantonu Sarajevo na način da omogućće ostvarivanje prava na prvenstvo pri zapošljavanju i osobama iz članka 3. ove Uredbe koja su zaposlena na određeno vrijeme, te iz tog razloga nisu na evidenciji JU Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo.* U svezi sa navedenim Vlada Kantona Sarajevo³¹⁰, donijela je Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o jedinstvenim kriterijima i pravilima za zapošljavanje branitelja i članova njihovih obitelji u institucijama u Kantonu Sarajevo, Gradu Sarajevo i općinama u Kantonu Sarajevo kojom je, između ostalog, propisano da se u članku 5. u stavku 1. iza riječi: "Sarajevo", dodaju riječi: "ili su zaposlena na određeno vrijeme", te je preporuka Institucije ombudsmana u potpunosti ispoštovana. Na ovaj način otklonjena je povreda prava u svezi zapošljavanja većeg broja građana koji spadaju u ovu kategoriju, a zaposleni su na određeno vrijeme. Preporuka realizirana, predmet arhiviran.

Primjer: Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je žalbu³¹¹ u kojoj je žaliteljica kao odgovornu stranu označila Upravu za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine. Ombudsmani Bosne i Hercegovine su u tijeku postupka istraživanja, analizom

³⁰⁷ broj: 03-04-02-38022/21 od 15.10.2021.

³⁰⁸ Ž-SA-04-1076/20

³⁰⁹ P-88/21 od dana 12.04.2021.

³¹⁰ na 79. izvanrednoj sjednici održanoj 28.06.2021.

³¹¹ Ž-BL-04-583/20

dostavljene žalbe i odgovora nadležnih tijela, utvrdili osnovanost žalbe, Upravi za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine uputili preporuku³¹² da, bez odgađanja, dostavlja žalbe drugostupanjskom organu sukladno sa Zakonom o upravnom postupku Bosne i Hercegovine, da se u potpunosti pridržava rješenja Odbora državne službe za žalbe od 02.11.2020. godine te da drugostupanjskom tijelu/organu odmah proslijedi žalbe žaliteljice od 15.09.2020. godine na rješenje UIO BiH³¹³. Upućena je preporuka i Upravnoj inspekciji da izvrši inspeksijski nadzor u konkretnom slučaju, uvažavajući mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine i sukladno sa utvrđenim činjeničnim stanjem poduzme sve mjere iz svoje nadležnosti prema odgovornom tijelu, uključujući i kaznene odredbe. Žaliteljica je obavijestila Ombudsmane Bosne i Hercegovine da je rješenjem³¹⁴ UIO BiH raspoređena na isto/slično radno mjesto sa kojim je suglasna, te da joj od navedenog datuma nisu povrijeđena prava iz radnih odnosa, čime je preporuka Ombudsmana ispoštovana. Predmet okončan.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu³¹⁵ žaliteljice koja se odnosi na izvanredno napredovanje sukladno sa *Pravilnikom o ocjenjivanju, napredovanju i sticanju stručnih zvanja odgajatelja, profesora/nastavnika i stručnih suradnika u predškolskim ustanovama, osnovnim, srednjim školama i domovima učenika*, Ombudsmani BiH su proveli istražni postupak prema JU Srednja škola poljoprivrede, prehrane, veterine i uslužnih djelatnosti Sarajevo kao i Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo, te uputili preporuku³¹⁶ ministrici Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo s obzirom na to da je ustanovljeno da pomenuti Pravilnik, koji datira iz 2004. godine, ne predviđa mogućnost napredovanja za zvanja koja su stečena po Bolonjskom sustavu obrazovanja. U preporuci je, između ostalog, ukazano da Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo prilagodi Pravilnik o ocjenjivanju, napredovanju i sticanju stručnih zvanja odgajatelja, profesora/nastavnika i stručnih suradnika u predškolskim ustanovama, osnovnim, srednjim školama i domovima učenika Bolonjskom sustavu obrazovanja. U odgovoru³¹⁷ Ministarstvo je izvijestilo da će se u skorije vrijeme pristupiti izmjenama Pravilnika u okviru programskih aktivnosti. Predmet je u radu.

Primjer: Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je žalbu³¹⁸ žalitelja koji je bio u radnom odnosu kod poslodavca „GIG Inženjering“ d.o.o. Kneževo u razdobljima od 01.09.2015. do 31.10.2015. godine i od 01.03.2016. do 31.03.2019. godine što čini ukupno tri godine i tri mjeseca. Dalje, navodi da ga je poslodavac 31.03.2019. godine odjavio u Poreskoj upravi, a da mu nije isplatio plaće za siječanj, veljaču i ožujak 2019. godine, niti mu je uplatio doprinose za mirovinsko i invalidsko osiguranje, doprinose za zdravstveno osiguranje, doprinose za zapošljavanje i doprinose za dječiju zaštitu. Ombudsmani Bosne i Hercegovine su u tijeku postupka istraživanja uputili akt Poreskoj upravi Republike Srpske i navedenom poduzeću. Poreska uprava je u dostavljenom aktu od 09.08.2021. godine navela da je pomenuti poreski obveznik za gore navedeni poreski period prijavio i izmirio obveze po osnovu doprinosa za osobna primanja. Predmet je okončan.

³¹² P-250/20 od 15.12.2020.

³¹³ broj: 01-34-2-55-2896-1/20 i od 04.11.2020. na rješenje broj: 01-34-2-55-3881-1/20 od 26.10.2020.

³¹⁴ od 22.12.2020.

³¹⁵ Ž-SA-04- 989/20

³¹⁶ P-179/21 od 02.07.2021.

³¹⁷ Broj: 11-05/02-04-28789/21 od 06.08.2021.

³¹⁸ Ž-BL-04-390/21

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu³¹⁹ žaliteljice koja se odnosi na zapošljavanje medicinskog kadra u JU Kantonalna bolnica u Zenici. U postupanju po žalbi Ombudsmeni BiH su proveli istražni postupak na način da su tražili informacije o vršenju inspekcijskog nadzora od strane Kantonalne uprave za inspekcijske poslove Zeničko-dobojskog kantona, Inspektora rada na okolnosti na koje je ukazala žaliteljica, a koje su se odnosile na angažiranje i zapošljavanje na određeno i neodređeno vrijeme bez raspisivanja natječaja, sukladno sa *Uredbom o postupku prijema u radni odnos u javnom sektoru u Zeničko-dobojskom kantonu*. U isto vrijeme kada je zaposlen određeni dio kadra na neodređeno vrijeme, uz obrazloženje da je isto potrebno radi organizacije rada uslijed epidemiološke situacije izazvane pandemijom COVID-19, žaliteljin ugovor nije produžen upravo uz obrazloženje da je za istim nema potrebe jer je epidemiološka situacija poboljšana. Nakon okončanja postupka istraživanja, donesena je preporuka³²⁰ koja je upućena direktoru JU Kantonalna bolnica Zenica i Kantonalnoj upravi za inspekcijske poslove. U Preporuci je ukazano da direktor JU Kantonalna bolnica Zenica cjelokupnu proceduru zapošljavanja vrati u zakonske okvire, te da Kantonalna uprava za inspekcijske poslove Zeničko-dobojskog kantona, Inspektorat rada dostavlja obavijesti strankama koje su podnijele zahtjev za inspekcijski nadzor o obavljenom inspekcijskom nadzoru, s obzirom na to da je podnositeljica žalbe ukazala da nije dobila informacije o poduzetim radnjama. Kantonalna uprava za inspekcijske poslove dostavile je odgovor³²¹ sa informacijom da se obavijesti strankama inače dostavljaju nakon obavljenog inspekcijskog nadzora, a da je u konkretnom slučaju pokušana dostava pismena žaliteljici uz naputak da pismeno može preuzeti u pošti, što nije učinila. U odgovoru³²² koji je JU Kantonalna bolnica dostavila ukazano je da smatraju da je njihovo postupanje u konkretnom slučaju u zakonskim okvirima. Ombudsmeni konstatiraju da ovakav način negiranja preporuka Ombudsmana ne doprinosi zaštiti ljudskih prava i inače utječe na povećanje sudbenih postupaka u svezi sa radnim odnosima. Preporuka nije realizirana, predmet zatvoren.

Primjer: Institucija ombudsmana je zaprimila žalbe jedanaest žalitelica iz Tuzle, koje navode da su bile uposlenice privrednog društva Fabrika obuće „Aida“ Tuzla, nad kojom je okončan stečajni postupak, tijekom kojeg je pravo upravljanja vršio Tuzlanski kanton, ali da zbog neuplaćenih doprinosa za mirovinsko/invalidsko osiguranje ne mogu ostvariti pravo na prijevremenu mirovinu.³²³ Institucija ombudsmana u svezi konkretnog problema obraćala se Vladi Tuzlanskog kantona i Ministarstvu za rad, socijalnu politiku i povratak, te je po okončanju istog utvrđeno da je *Vlada Tuzlanskog kantona usvojila Program socijalnog zbrinjavanja radnika koji su u procesu stečaja ostali bez posla na osnovu kojeg je izvršena uplata doprinosa za mirovinsko-invalidsko osiguranje Fabrici obuće „AIDA“ d.d. - u stečaju Tuzla 23.07.2021. godine za 13 radnika, tako da su se stekli uvjeti za odlazak u mirovinu tih radnika.*³²⁴ Jedna od žaliteljica obavijestila je Ombudsmana Bosne i Hercegovine da im je Vlada Tuzlanskog kantona „*uvezala staž*“. Predmet je okončan.

³¹⁹ Ž-SA-04-594/21

³²⁰ P-230/21 od 10.09.2021.

³²¹ Broj: 18-02-30-5716/21 od 11.10.2021.

³²² Broj: 01-30-7038/21 od 03.11.2021.

³²³ Ž-BR-04-22/21, Ž-BR-04-23/21, Ž-BR-04-24/21, Ž-BR-04-25/21, Ž-BR-04-26/21, Ž-BR-04-27/21, Ž-BR-04-28/21, Ž-BR-04-29/21, Ž-BR-04-30/21, Ž-BR-04-31/21, Ž-BR-04-32/21

³²⁴ Akt Ministarstva za rad, socijalnu politiku i povratak Tuzlanskog kantona broj: 09/1-30-10800-1/21 od 27.10.2021.

Primjer: Ombudsmani su razmatrali žalbu³²⁵ u svezi žalbenih navoda koji se odnose na postupanje Policije Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i Upravne inspekcije Ureda gradonačelnika Brčko distrikta Bosne i Hercegovine. U žalbi je razmatrano kršenje odredi koje se odnose na korištenje dnevnog odmora između dva uzastopna radna dana u trajanju od 12 sati neprekidno. Ombudsmani su u predmetnom slučaju izdali preporuku³²⁶ kojom je preporučeno *“Uredu gradonačelnika Brčko Distrikta BiH, upravnoj inspekciji da bez odlaganja postupi po Rješenju Ureda gradonačelnika, Apelacijskog povjerenstva broj predmeta: UP-II-33-000017/18, broj akta: 01.7-0244MS-002/18 od 20. 4. 2018. godine i da o istome informira žalitelja“*. Odgovor odgovornog tijela³²⁷ zaprimljen u Instituciji ombudsmana ukazuje da je preporuka realizirana.

Primjer: Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se dana 26.10.2020. godine obratili podnositelji žalbe³²⁸ povodom nemogućnosti ostvarivanja prava propisanih Uredbom o poreskim mjerama za ublažavanje ekonomskih posljedica nastalih uslijed epidemije virusa COVID-19. Ombudsmani su u tjeku istraživanja utvrdili da privatne predškolske ustanove nisu ostvarile pravo iz članka 12. i 13. Uredbe, prema kojima se isplaćene plaće, sredstva za plaćanje poreza i doprinosa obezbjeđuju iz sredstava Fonda solidarnosti za obnovu Republike Srpske. Prema Uredbi, zaposlenima kod pravnih lica i poduzetnika kojima je odlukama stožera za izvanredne situacije zabranjeno obavljanje djelatnosti ili koji su prestali sa radom kao posljedica djelovanja pandemije, treba da se isplati iznos najniže plaće utvrđenom Odlukom Vlade Republike Srpske, a da se na tu najnižu plaću obračunaju i uplate doprinosi za travanj 2020. godine. Odgovorna strana, Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske, se u konkretnom slučaju izjašnjava da privatne predškolske ustanove nisu imale pravni osnov za pomoć jer im rad nije bio zabranjen pisanim dokumentom koji se označava kao naredba ili zaključak stožera, što Ombudsmani ne spore. Ombudsmani su uputili Vladi Republike Srpske Preporuku³²⁹ *“da u okviru svojih ovlaštenja i kapaciteta omogući korištenje prava na pomoć Vlade Republike Srpske i privatnim predškolskim ustanovama sa područja Grada Banja Luka, proporcionalno pretrpljenim posljedicama izazvanim pandemijom”*. Predmet je okončan.

Primjer: Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, razmatrala je žalbu³³⁰ S.D. koja se odnosi na Odluku o načinu i postupku ostvarivanja prava zaposlenih u institucijama BiH na troškove smještaja, naknadu za odvojeni život i naknadu za privremeno raspoređivanje. Podnositeljica žalbe navodi da je pomenuta odluka diskriminirajuća jer stavlja u neravnopravan položaj rukovodeće službenike u odnosu na ostale zaposlene u institucijama Bosne i Hercegovine, a obzirom na to da je predviđeno da pravo na pomenutu vrstu naknada imaju isključivo državni službenici na rukovodećim javnim mjestima, kojima je mjesto rada udaljeno od mjesta prebivališta više od 80 kilometara dok ostali zaposleni, kojima je mjesto rada udaljeno od mjesta prebivališta više od 80 kilometara, nemaju pravo na naknadu troškova smještaja i naknadu za odvojen život. U konkretnom slučaju, Ombudsmani nisu mogli utvrditi da je razlika

³²⁵ Ž-BR-04-224/20

³²⁶ Preporuka broj P-183 od 31. 5. 2021.

³²⁷ odgovor Ureda gradonačelnika Brčko distrikta BiH, Upravne inspekcije broj predmeta: UP-I-05-000019/21, broj akta: 01.9-0349VV-004/21 od 9. 8. 2021.

³²⁸ broj: Ž-BL-06-698/20

³²⁹ P-33/21 od 22.01.2021.

³³⁰ broj: Ž-BL-06-684/21

u položaju, odnosno hijerarhiji odlučivanja ili obujmu ovlasti, koja za sobom povlači i drugačiji obujam prava, predviđena kao osnov diskriminacije, bilo izričito, bilo pod kategorijom „ostalih osnova“, jer se ne može podvesti pod stvarnu ili pretpostavljenu osobnu karakteristiku, kao što su ostale navedene u Zakonu. Isto tako, Ombudsmani su upoznati sa primjerima usporedne prakse, uključujući i one na razini europskih institucija, prema kojima se paket naknada i pripadajućih prava uz plaću još drastičnije razlikuje, zavisno od pozicije i obujma odgovornosti uposlenih službenika, što uključuje i institucije Vijeća Europe i agencije Ujedinjenih naroda. Propisivanje suprotne obveze, točnije, imperativnog jednakog obujma naknada ili pripadajućeg financijskog paketa uz plaću, za sve kategorije državnih službenika, moglo bi dovesti u pitanje neometano funkcioniranje tih tijela, što ih svakako ne oslobađa odgovornosti da prošire obujam prava i naknada na sve uposlene sukladno svojim mogućnostima i proračunskim okvirom. Predmet je okončan.

7.3. Zdravstvena zaštita

U okviru rada Odjela za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava, razmatrani su i predmeti koji se odnose na zdravstvenu zaštitu. Pravo na zdravstvenu zaštitu utvrđeno je Europskom socijalnom poveljom.

U članku II (1. i 2.) Ustava Bosne i Hercegovine određeno je da će Bosna i Hercegovina i oba entiteta osigurati najvišu razinu međunarodno priznatih ljudskih prava i osnovnih sloboda te, da se prava i slobode predviđeni u Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u njezinim protokolima, direktno primjenjuju u Bosni i Hercegovini. Ovaj dokument ima prioritet nad svim ostalim zakonima.

U Bosni i Hercegovini pitanje zdravstvene zaštite regulirano je zakonima na entitetskim razinama, županijskim/kantonalnim na području Federacije BiH i zakonima za Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.

U sustavu zdravstvene zaštite u Bosni i Hercegovini mogu se detektirati brojni problem, počevši od onih koji su administrativne naravi u odnosu na ostvarivanje prava na zdravstvenu zaštitu, a potom i nedovoljnu informiranost pacijenata u pogledu prava na tretmane i liječenje.

Uslijed pandemije COVID-19, pristup uslugama iz oblasti zdravstvene zaštite u Bosni i Hercegovini dodatno je usložen, te je određene usluge, u koje spadaju i bolničke, bilo teško ostvariti, a neke su i obustavljene, što sve sigurno ima nemjerljive posljedice po zdravlje i dobrobit stanovništva.

Analizom žalbi koje je Institucija ombudsmana zaprimila tijekom 2021. godine (79 žalbi³³¹) utvrđeno je da se žalbe uglavnom odnose na nemogućnost ostvarivanja zdravstvene zaštite zbog neuplaćivanja doprinosa za zdravstveno osiguranje od strane poslodavaca, pogrešnog načina obračuna stope doprinosa za zdravstveno osiguranja, teškoće u ostvarivanju prava na refundiranje troškova pruženih zdravstvenih usluga, nemogućnost pristupa određenim

³³¹ Na dan 01.12.2021.

liječničkim uslugama radi usloženih okolnosti prouzročenih pandemijom COVID-19, probleme pri ostvarivanju prava na zdravlje, primjedbe u svezi sa cijepljenjem protiv COVID-19 itd.

Ombudsmeni BiH su Federalnom ministarstvu zdravstva³³² uputili inicijativu u svezi dopune Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti³³³ koji u relevantnom³³⁴ dijelu ne predviđa mogućnost žalbe, odnosno ne postoji drugostupanjski organ i osobe koje se stave u karantenu upućuju se odmah na pokretanje upravnog spora.

Zbog toga je Federalnom ministarstvu zdravstva preporučeno da razmotri potrebu izmjene i dopune Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti u smislu omogućavanja dvostupjivosti osobama kojima su izrečene mjere. Preporuka nije realizirana, odnosno nije zaprimljen odgovor.

Primjer: U Instituciji ombudsmana za ljudska prava registrirana je žalba³³⁵ žaliteljice koja je zdravstveno osigurana preko privatne firme u Zenici. Žaliteljica je otvorila porodijsko bolovanje, te se porodila žurnim carskim rezom u JU Opća bolnica „Prim. dr. Abdulah Nakaš“ u Sarajevu gdje ima boravište i gdje je bila u posjeti suprugu i djeci. Žaliteljica je nezadovoljna što je odbijen njen zahtjev za refundaciju troškova poroda samo iz razloga što se porodila u drugom kantonu, te tvrdi da je porod bio žuran, što piše i u nalazu i da je ovakvim postupanjem i odlukom nadležnih prekršeno njeno pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu kao obveznog osiguranika. Zavod zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona nakon provedenog postupka i odlučivanja o zahtjevu za refundaciju donosi rješenje kojim je odbijen zahtjev za refundaciju troškova poroda u zdravstvenoj ustanovi u Kantonu Sarajevo. Prigodom razmatranja navoda iz žalbe i dostavljene dokumentacije, Ombudsmeni su utvrđivali da li je žaliteljici kao obvezniku obveznog zdravstvenog osiguranja, bilo uskraćeno pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu. *Sporazumom o načinu postupka i korištenja zdravstvene zaštite van područja kantonalnog zavoda zdravstvenog osiguranja kome osiguranik pripada*³³⁶, i kojim se detaljno propisuje način kada osiguranik ima pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu u drugim kantonima. Nesporno je da se svojstvo osiguranika vezuje za mjesto prebivališta, a što je žaliteljici bilo poznato jer je zbog ove činjenice, tj prava na besplatnu zdravstvenu zaštitu promijenila mjesto prebivališta. Ombudsmeni su mišljenja da je činjenica što je žaliteljica bila na bolovanju, trudničkom bolovanju u vrijeme poroda, dovoljan da se u konkretnom slučaju može isključiti „nepredvidivost“ porođaja. Dakle, žaliteljica je bila svjesna da bi u vrijeme trajanja bolovanja moglo doći do porođaja i nije sporno da je porođaj morao biti obavljen u razdoblju kada se žaliteljica nalazila u Sarajevu. Također, pozitivni propisi u oblasti radnog zakonodavstva sadrže posebne odredbe u cilju zaštite žene i materinstva što daje značaj cjelokupnoj ovoj situaciji. Međutim, da bi se ostvarilo pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu u drugom kantonu/županiji

³³² Ž-SA-05-300/20 preporuka P-24/21

³³³ "Službene novine Federacije BiH" broj 29/05

³³⁴ Članak 46. "Karanten je mjera ograničavanja kretanja i omogućavanja obveznih medicinskih pregleda osoba koje su bile, ili za koje se sumnja da su bile u kontaktu sa osobom koja ima kugu, virusnu hemoragičnu groznicu (Ebola, Lassa, Marburg), SARS, velike boginje i žutu groznicu u vrijeme kada je ova osoba bila zaražena. Pod karanten se stavljaju i zdravstveni radnici određeni za liječenje osoba iz stavka 1. ovog članka.

O stavljanju u karanten i određivanju prostora za karanten odlučuje federalni ministar na osnovu epidemiološkog izvješća Federalnog zavoda rješenjem protiv kojeg je dopuštena žalba koja ne odlaže izvršenje."

³³⁵ Ž-BL-04-340/21

³³⁶ „Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, br. 41/01 i 88/18

moraju biti ispunjeni određeni uvjeti. Nadležna tijela utvrdila su da žaliteljica nije ispunila uvjete kako bi se priznalo pravo na besplatnu zdravstvenu zaštitu u drugom kantonu/županiji. Imajući u vidu gore navedene činjenice u konkretnom slučaju, primjenjujući propise o ostvarivanju besplatne zdravstvene zaštite u kantonu u kojem nije prijavljeno mjesto prebivališta, Ombudsmeni nisu utvrdili povredu prava žaliteljice od strane nadležnih, što ne isključuje pravo na korištenje pravnog lijeka ukoliko smatra da su odluke nadležnih nezakonite. Predmet je okončan.

Primjer: Predmet³³⁷ se odnosi na uvjete boravka pacijenata na Univerzitetsko-kliničkom centru Republike Srpske. Ombudsmanima se obratio žalitelj navodeći da mu se određeni broj pacijenata žalio na teške uvjete boravka u prostorijama stare Klinike za hirurgiju i Klinike za ginekologiju i akušerstvo Univerzitetsko-kliničkog centra Republike Srpske. U žalbi opisuje, da prostorije u ovim klinikama nisu klimatizirane, da je u uvjetima kada je vanjska temperatura preko 35 stupnjeva Celzijusa teško pacijentima boraviti u njima, posebice kada se uzme u obzir da na prozorima nema zastora, a u prostorijama nema drugih rashladnih uređaja.

Ombudsmeni su uputili akt direktoru Univerzitetsko-kliničkog centra Republike Srpske tražeći informaciju, da li je upoznat sa iznesenim žalbenim navodima, odnosno, da li su mu pacijenti ovih klinika upućivali pritužbe na navedene okolnosti. U odgovoru Univerzitetsko-kliničnog centra Republike Srpske³³⁸, navedeno je *„...obavještavamo da Komisija za prihvatanje i rješavanje prigovora pacijenata Javne zdravstvene ustanove Univerzitetski klinički centar Republike Srpske (JZU UKC RS) nije zaprimila nikakve pritužbe ili žalbe koje se odnose na okolnosti koje se navode u Vašem dopisu.“*

U tijeku postupka istraživanja upućen je i akt i Republičkoj upravi za inspeksijske poslove, Inspektoratu Republike Srpske u čijem je odgovoru³³⁹ navedeno *„Dana 08.07.2021. godine republički zdravstveni inspektor je po prijavi izvršio vanrednu inspeksijsku kontrolu. Pravilnikom o uvjetima za početak rada zdravstvene ustanove³⁴⁰ u članu 6. Propisano je da zdravstvene ustanove treba da imaju uređaje za kondicioniranje vazduha (klimatizaciju) u operacionim salama, prostorijama za intenzivno liječenje i u drugim prostorijama za koje je to medicinski opravdano, ako za to ne postoji centralni sistem. Bolničke sobe nisu obuhvaćene klimatizacijom.“*

Obilaskom prostorija na lokaciji stare hirurgije utvrđeno je da su u lijevom bloku ugrađeni novi venecijaneri na prozorima na prvom i drugom spratu, a u toku su bili radovi ugradnje venecijanera na trećem spratu, te da su postavljeni klimatski uređaji na prvom i drugom spratu u lijevom bloku. U desnom bloku su postavljeni paravani, odnosno u bolničkim sobama su postavljeni paravani i vrši se prirodno provjetranje prostorija otvaranjem prozora i druge mjere shodno preporukama Instituta za javno zdravstvo Republike Srpske.“

³³⁷ Ž-BL-04-473/21

³³⁸ odgovor Univerzitetsko-kliničnog centra Republike Srpske broj: 01-9541-2/21 od 19.07.2021.

³³⁹ akt Glavnog republičkog zdravstvenog inspektora, broj: 24.004/054-178-2/21 od 17.09.2021.

³⁴⁰ „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 53/17

Nakon provedenog istražnog postupka, Ombudsmani su predmet zatvorili konstatirajući da su nadležna inspekcijska tijela poduzeli mjere iz svoje nadležnosti, te da nisu utvrdili propuste na koje ukazuje žalitelj.

Primjer: Ombudsmani Bosne i Hercegovine zaprimili su žalbu³⁴¹ kojom je žaliteljica ukazivala na nemogućnost nastavka postupka biomedicinski potpomognute oplodnje nakon smrti supruga, odnosno transfera embrija u Republiku Srbiju, a koji su pribavljeni i zaleđeni u postupku medicinski potpomognute oplodnje. Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su uputili preporuku³⁴² Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine kojom je predloženo da poduzmu odgovarajuće aktivnosti na razmatranju i pokretanju inicijative za izmjenu i usklađivanje postojeće zakonske regulative u oblasti biomedicinski potpomognute oplodnje nakon smrti bračnog partnera, odnosno Zakona o liječenju neplodnosti biomedicinski potpomognutom oplodnjom, posebno članka 28., 31. i 48. istog Zakona i relevantnih odredbi Obiteljskog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, sa suvremenim trendovima u oblasti reproduktivnih prava zasnovanih na mogućnosti vještačke oplodnje nakon smrti bračnog partnera. Također, ministru Federalnog ministarstva zdravstva predloženo je da, odmah, poduzme sve potrebne radnje kako bi se poništilo rješenje Federalnog ministarstva zdravstva³⁴³, te donijela nova odluka kojom se odobrava zahtjev žaliteljica za nastavak obavljanja postupka biomedicinski potpomognute oplodnje nakon smrti supruga, a radi zaštite osnovnih ljudskih prava propisanih Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i Ustava Bosne i Hercegovine; ili da, odmah, poduzme sve neophodne aktivnosti kako bi se donijela odluka kojom se žaliteljici, odnosno zdravstvenoj ustanovi koja ima ovlasti za pohranjivanje daje suglasnost za transfer biomedicinskog materijala u Republiku Srbiju, radi obavljanja postupka biomedicinski potpomognute oplodnje. Kako u konkretnom predmetu nije došlo do realiziranja preporuke, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su Vladi Federacije Bosne i Hercegovine uputili obavijest o nerealiziranju preporuke, te je predmet zatvoren.

Primjer: Žalitelj³⁴⁴ je živio i radio u Splitu, Republika Hrvatska, gdje je umirovljen. Ponekad boravi u rodnom selu kod Livna, ali mu Zavod za zdravstveno osiguranje Kantona/Županije 10 osporava pravo na žurnu zdravstvenu zaštitu, što nije sukladno sa Ugovorom o socijalnom osiguranju između Bosne i Hercegovine i Hrvatske. Nakon pokretanja istražnog postupka, ravnatelj Zavoda za zdravstveno osiguranje Kantona/Županije 10, odmah je obavijestio Instituciju ombudsmana da će žalitelj, u slučaju potrebe, ostvariti pravo na žurnu zdravstvenu zaštitu sukladno navedenom Ugovoru, nakon čega je predmet zatvoren. Predmet je okončan.

Primjer: Ombudsmani su razmatrali žalbu³⁴⁵ koja se odnosi na pružanje stomatoloških usluga djeci sa smetnjama u psihičkom i tjelesnom razvoju. Kao odgovornom stranom označeni su Zavod zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona Tuzla i Dom zdravlja „Dr. Mustafa

³⁴¹ Ž-SA-04-325/21

³⁴² Dana 05.05.2021. , Preporuka broj: P-112/21 od 13.04.2021.

³⁴³ broj: 01-33-6901-1/20 od 31.12.2020.

³⁴⁴ Ž-LI-04-203/21

³⁴⁵ Ž-BR-04-121/21

Šehović“ iz Tuzle. Ombudsmeni su u predmetnom slučaju izdali preporuku³⁴⁶ kojom je preporučeno Javnoj zdravstveno-nastavnoj ustanovi Doma zdravlja „Dr. Mustafa Šehović“ Tuzla da osigura pružanje stomatološke usluge svim osobama shodno odredbama Procedure za odobravanje zdravstvenih usluga sanacije zuba u općoj anesteziji i Izmjene Procedure broj: 01-02-4-227/20 od 13. 3. 2020. godine i Zavodu zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona Tuzla da bez odlaganja upozna sve domove zdravlja na području Tuzlanskog kantona sa navedenom Procedurom i Izmjenama Procedure za odobravanje zdravstvenih usluga sanacije zuba u općoj anesteziji; da ubuduće, osigura redovnu informiranost domova zdravlja na području Tuzlanskog kantona o eventualnim izmjenama propisa relevantnih za pružanje stomatoloških usluga ranjivim kategorijama osiguranika, da u okviru svoje nadležnosti preispita dosadašnje prakse javnih zdravstvenih ustanova, i poduzme sve neophodne radnje kako bi bezuvjetno bila osigurana zdravstvena usluga sanacije zuba u općoj anesteziji, osiguranim osobama i osobama kojima je po drugom osnovu dato pravo na korištenje zdravstvene zaštite. Odgovori nadležnih tijela³⁴⁷ zaprimljeni u Instituciji ombudsmana ukazuju da je preporuka realizirana.

Primjer: Podnositelji žalbe³⁴⁸ navode da su podnijeli zahtjev za dodjelu novčanih sredstava za sufinanciranje troškova medicinski potpomognute oplodnje nadležnoj službi Općine Ilidža sukladno sa Pravilnikom o uvjetima, kriterijima i načinu raspodjele novčanih sredstava za sufinanciranje troškova medicinski potpomognute oplodnje.

Nadalje, navode da su zaprimili Obavještenje Službe za rad, socijalna pitanja, zdravstvo, izbjeglice i raseljena lica Općine Ilidža³⁴⁹ u kojem se navodi da ne ispunjavaju uvjete za dodjelu novčanih sredstava sukladno sa Pravilnikom o uvjetima, kriterijima i načinu raspodjele novčanih sredstava za sufinanciranje troškova medicinski potpomognute oplodnje.

U svom izjašnjenju dostavljenom Instituciji ombudsmana Služba za rad, socijalna pitanja, zdravstvo, izbjeglice i raseljena lica općine Ilidža³⁵⁰ navodi da je žalitelj u travnju 2021.godine podnio zahtjev za sufinanciranje troškova medicinski potpomognute oplodnje i zahtjev je pozitivno riješen, sredstva uplaćena na račun.

U kolovozu 2021. godine žalitelj je ponovno podnio zahtjev za sufinanciranje troškova medicinski potpomognute oplodnje i komisija je odbila zahtjev, smatrajući da su dva zahtjeva podnesena u kratkom roku, te da zbog ograničenih sredstava planiranih u Proračunu Općine Ilidža ponovi zahtjev u sljedećoj proračunskoj godini i da će sredstva biti refundirana. Predmet je okončan.

³⁴⁶ Preporuka broj P-203/21 od 30. 7. 2021.

³⁴⁷ Odgovor Zavoda zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona Tuzla broj: 05-45-9-1519/21-JH/SA od 21. 9. 2021. i odgovor i Javne zdravstveno-nastavne ustanove Doma zdravlja „Dr. Mustafa Šehović“ Tuzla broj: 16-01-4018-2/21 od 15. 10. 2021.

³⁴⁸ Ž-SA-04-1051/21

³⁴⁹ broj: 08-31-3522/21 od 07.10.2021.

³⁵⁰ broj: 08-31-3522/21-5 od 08.12.2021.

7.3.1. COVID – 19 i cijepljenje

Slijedi prikaz predmeta koji su se odnosili na probleme realiziranja zdravstvene zaštite zbog COVID- 19, kao i cijepljenja stanovništva. U neposrednim kontaktima građana je bilo više obraćanja koja su se odnosila na COVID i koja su uspješno rješavana neposredno nakon obraćanja.

Primjer: Institucija ombudsmana registrirala je dva predmeta³⁵¹ koja su se odnosila se na prava Roma i drugih ranjivih skupina kada je u pitanju pravo na cijepljenje. Naime, u žalbama je navedeno da je tijekom prethodnog razdoblja Vlada Kantona Sarajevo pokrenula aplikaciju za prijavu zainteresiranih osoba za cijepljenje protiv koronavirusa, te da je, iako još nije izvjesno kada će i koja cjepiva biti dostupna, neophodno skrenuti posebnu pozornost da pomenuti način prijave dovodi do dodatne marginalizacije određenih društvenih grupa kao što su Romi i Romkinje, osobe u pokretu i starije osobe, posebno imajući u vidu da veći dio ove populacije nema pristup internetu/računarima kako bi se registrirali. Radi navedenog, Institucija je žaliteljima uputila Odgovor na upit kojim je obavijestila žalitelje o provedenim aktivnostima Institucije u cilju prikupljanja informacija u svezi sa cijepljenjem određenih kategorija stanovništva, obraćanju Institucije nadležnim tijelima, te o podacima koji su prikupljeni s tim u svezi. Prema informacijam dobivenim od Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo, svi građani, osigurani i neosigurani, bit će u mogućnosti da se prijave za proces cijepljenja, što je sukladno sa praksom od kada je počela pandemija virusa COVID – 19, odnosno sve osigurane i neosigurane osobe imat će bezuvjetan pristup zdravstvenoj zaštiti tijekom pandemije. Predmet je odlukom Ombudsmana Bosne i Hercegovine zatvoren.

Primjer: U predmetu³⁵² žalitelj se obratio u ime osobe starije životne dobi, te naveo da ista još nije dobila poziv za cijepljenje, iako je uredno registrirana putem online aplikacije za cijepljenje, i nalazi se u kategoriji stanovništva koje se do sada trebalo cijepiti. Žalitelj navodi da ni nakon proteka razdoblja od tri mjeseca od registriranja njegova majka nije dobila poziv. S tim u svezi, Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je uputila dopis³⁵³ Zavodu zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo tražeći izjašnjenje u svezi sa žalbenim navodima, kao i informaciju iz kojih razloga imenovana nije pozvana na cijepljenje, te kada ista može očekivati termin za cijepljenje. Žalitelj je informirao Instituciju ombudsmana da je njegova majka nakon naše intervencije dobila poziv za cijepljenje. Predmet je okončan.

Primjer: U jednom od predmeta³⁵⁴ Ombudsmani Bosne i Hercegovine razmatrali su žalbu kojom se ukazuje na povredu ljudskih prava, a u svezi sa nošenjem zaštitnih maski. Žalitelj navodi situaciju prigodom ovjere zdravstvene knjižice u Zavodu zdravstvenog osiguranja u Zenici, kada je od žalitelja zatraženo da stavi zaštitnu masku na lice, što je isti odbio, jer smatra da se na taj način krši njegovo pravo na slobodu izbora.

³⁵¹ Ž-SA-04-367/21 i Ž-SA-04-391/21

³⁵² Ž-SA-04-740/21

³⁵³ dana 21.07.2021.

³⁵⁴ Ž-SA-04-964/21

U konkretnom predmetu Ombudsmani Bosne i Hercegovine su ukazali na Odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine o dopustivosti i meritumu³⁵⁵ kojom je djelomično usvojena apelacija žalitelja, podnesena protiv Naredbe Kriznog stožera Federalnog ministarstva zdravstva³⁵⁶ i Naredbe Kriznog stožera Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo³⁵⁷. Ustavni sud je utvrdio kršenje prava na “privatni život” iz članka II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i članka 8. Europske konvencije o zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda u odnosu na žalitelja. Ustavni sud je istodobno odbio kao neosnovane apelacije u dijelu zahtjeva da se ukinu Naredbe Kriznog stožera Federalnog ministarstva zdravstva i Naredbe Kriznog stožera Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo, broj i datum naprijed navedeni (odnose se na obvezu nošenja maski). Ustavni sud je također naveo: “...*S druge strane, Ustavni sud zaključuje da je neosnovan dio apelacija u kojem se zahtijeva ukidanje osporenih naredbi, zato što bi takvim ukidanjem, s obzirom na nesumnjiv javni interes za uvođenje neophodnih mjera zaštite stanovništva od pandemije, mogle nastati negativne posljedice prije nego što zakonodavna i najviša izvršna vlast poduzmu mjere u okviru svojih ovlasti i obveza.*” Predmet je okončan.

Primjer: Žaliteljica u svojim žalbenim³⁵⁸ navodima ističe da se već dulje razdoblje bezuspješno obraćala ravnatelju Doma zdravlja Kupres iz razloga što tri mjeseca u Dom zdravlja Kupres ne dolazi pedijatar i ginekolog. Naime, dosadašnja praksa je bila da isti dolaze dva puta mjesečno. Žaliteljica je također navela da ima saznanja, da u druge domove zdravlja u Kantonu/Županiji 10, bez obzira na pandemiju COVID 19, svaki mjesec dolaze specijalisti, koji su sa Zavodom za zdravstveno osiguranje Kantona/Županije 10 potpisali ugovore, te da su sredstva za pomenute specijaliste osigurana.

U cilju provjere navoda, pokrenut je postupak istraživanja dana 01.06.2021. godine, a obavljen je i razgovor sa ravnateljem Zavoda za zdravstveno osiguranje Kantona/Županije 10.

U postupku istraživanja Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odgovornoj strani ukazali na odredbe čl. 20. toč.3. Zakona o zdravstvenoj zaštiti Kantona 10³⁵⁹ kojima je između ostalog propisano da Županijski zavod zdravstvenog osiguranja zaključuje ugovor sa zdravstvenim ustanovama, kojim se utvrđuje opseg zdravstvene djelatnosti, vrsta, početak obavljanja, kao i način obavljanja zdravstvene djelatnosti.

U izjašnjenju³⁶⁰ odgovorne strane između ostalog se navodi: „*Razlog nedolaska doktora specijalista je manja zainteresiranost pacijenata za navedene preglede zbog straha od pandemije. Da bi se stvorili uvjeti dolaska, potrebno je osigurati medicinski tim. U proteklom vremenu 60% medicinskog osoblja je bilo zaraženo COVIDOM-19, te je u nedostatku medicinskog osoblja bilo nemoguće osigurati medicinski tim. Isto tako bilo je nemoguće osigurati prostor za preglede pacijenata, jer u prostorijama Doma zdravlja kojim raspolažemo se vršio pregled, testiranje, te terapija oboljelih od COVID-19 (lakši slučajevi). Zbog povoljnije*

³⁵⁵ broj: AP-3683/20 od 22.12.2020.

³⁵⁶ broj: 01-33-6301/20 od 09.11.2020.

³⁵⁷ broj: 62-20/2020 od 12.10.2020.

³⁵⁸ Ž-LI-04-156/21

³⁵⁹ Narodne novine HBŽ, br:11/05

³⁶⁰ broj: 01-37-78/21 od 09.06.2021.

epidemiološke situacije ugovori sa liječnicima specijalistima se pripremaju, tako da će vrlo brzo liječnici specijalisti početi dolaziti u Dom zdravlja Kupres.“

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su obaviješteni da su liječnici specijalisti, koji imaju potpisane ugovore sa Zavodom zdravstvenog osiguranja Kantona/Županije 10 i Domom zdravlja Kupres, počeli dolaziti³⁶¹.

Predmet je okončan.

7.4. Mirovine

Po povredama prava iz oblasti mirovinskog osiguranja, zaprimljene su 158 žalbe. Ombudsmeni su nakon provedenih istražnih radnji nadležnim tijelima izdali 17 preporuka.

Podnesene žalbe odnose se na dugotrajnost prvostupanjskih i drugostupanjskih postupaka po podnesenim zahtjevima za priznavanje prava na mirovinu. Zatim, slijede žalbe koje ukazuju na probleme na koje građani nailaze u slučajevima ostvarivanja prava na srazmjernu mirovinu, kada su radni staž stekli u F BiH, Republici Srpskoj i u drugim državama, neuplaćivanje doprinosa za mirovinsko i zdravstveno osiguranje, nepriznavanje potvrda o životu, neplaćanje razlike mirovina, obustave isplata mirovina, isplate umanjenog iznosa mirovine, traženje savjeta od Ombudsmana i drugo.

Ombudsmeni su postupali po žalbama koje se odnose na diskriminatorne odredbe Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Federacije BiH, u odnosu na korisnike mirovine iz Federacije BiH sa prebivalištem u Republici Srpskoj, a u pogledu plaćanja pogrebnih troškova. Zatim, po žalbama koje se odnose na nemogućnost ostvarivanja obiteljske mirovine, nakon smrti supruge, ni po jednom osnovu/osnovu starosne ili obiteljske mirovine u Republici Srpskoj. Također, postupano je po žalbama koje se odnose na neravnopravan odnos izvanbračnih supruge u odnosu na bračne u pogledu ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu u Republici Srpskoj.

U mnogim slučajevima po izjavljenim žalbama, podnositelji/ce žalbe su nakon intervencije Ombudsmana ostvarili zaštitu svojih prava, ili su nadležna tijela donijela odgovarajuću odluku po podnesenim zahtjevima.

Proglašenjem stanja nesreće prouzročene pojavom koronavirusa na području Federacije, u cilju sprječavanja širenja virusa i zaštite zdravlja umirovljenika, Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje, isplatu mirovina je prilagodio novonastaloj situaciji. Zavod je izdavao Priopćenja za javnost prema kojima korisnici mirovine sve do 30.06.2021. godine, nisu bili u obvezi vršiti podizanje mirovinskih čekova u bankama, a korisnicima koji u tom razdoblju nisu podigli čekove nije obustavljena isplata mirovina.

Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje izdao je novo Priopćenje za javnost, prema kojem korisnici mirovina koji žive na području BiH, a mirovinu primaju preko bankovnih računa, da je od 01.07.2021., a zbog povoljnih epidemioloških prilika, ponovno na snazi obveza

³⁶¹ od 01.07.2021.

preuzimanja čekova. Umirovljenici koji mirovinu primaju preko banaka, obvezni su, u roku od 90 dana preuzeti mirovinski odrezak-ček, kako ne bi dolazilo do nepotrebne obustave isplate.

Žalbom³⁶² zaprimljenom u Instituciji ombudsmana ukazano je na diskriminatorne odredbe članka 147. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine i članka 2. Pravilnika o naknadi pogrebnih troškova u slučaju smrti korisnika mirovine, i to u odnosu na korisnike mirovine sa prebivalištem u Republici Srpskoj.

Navedeni propisi kao uvjet za ostvarivanje naknade propisuju obvezno prebivalište u Federaciji Bosne i Hercegovine ili Distriktu Brčko Bosne i Hercegovine. Istodobno, korisnici mirovine iz Federacije Bosne i Hercegovine sa prebivalištem u Republici Srpskoj nisu obuhvaćeni navedenim propisima, odnosno ne mogu ostvariti naknadu pogrebnih troškova u slučaju smrti.

U cilju otklanjanja diskriminacije, Ombudsmani su Zastupničkom domu Parlamenta Federacije BiH uputili Inicijativu³⁶³ za izmjenu navedenih propisa. Inicijativa je razmatrana od strane Odbora za rad i socijalnu skrb Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH.

Ombudsmani i dalje prate realiziranje navedene Inicijative.

Primjer: U svojoj žalbi³⁶⁴ podnositeljica navodi da duže od 10 godina nije ostvarila prava iz mirovinskog i invalidskog osiguranja. Federalni zavod za MIO/PIO odbio je njen zahtjev, nakon čega je Kantonalni sud u Tuzli u donesenoj odluci dao Zavodu upute za daljnje postupanje. Međutim, Zavod nastavlja sa odugovlačenjem postupka. Novo prvostupanjsko rješenje doneseno je dana 02.08.2019. godine, kojim je žaliteljici priznato pravo na srazmjernu mirovinu. Po izjavljenoj žalbi drugostupanjsko tijelo predmet vraća na ponovni postupak i odlučivanje, ali do dana podnošenja žalbe Ombudsmanima nije donesena nova odluka.

Ombudsmani su izdali preporuku³⁶⁵ kojom se Federalnom zavodu za mirovinsko i invalidsko osiguranje – Kantonalnoj administrativnoj službi Tuzla, preporučuje, da postupi po Rješenju³⁶⁶.

Zavod obavještava Ombudsmane da je postupio po izdatoj preporuci donošenjem Rješenja od 30.06.2021. godine, kojim se žaliteljici priznaje pravo na srazmjerni dio mirovine. Predmet zatvoren.

Primjer: Predmet³⁶⁷ u kojem je Fond za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske odbio je zahtjev žaliteljice za ostvarivanje prava na obiteljsku mirovinu koji je podnesen nakon smrti supruga.

³⁶² Ž-SA-04-298/21

³⁶³ broj: P-156/21 od 27.05.2021.

³⁶⁴ Ž-BL-04-161/21

³⁶⁵ P-107/21 od 20.04.2021.

³⁶⁶ broj: FZ3/2/2-35-2-41-4/14 od 02.08.2019.

³⁶⁷ Ž-BL-04-734/20

Zahtjev žaliteljice je odbijen kao neosnovan, iako je suprug žaliteljice na dan smrti navršio 65 godina i 2 dana te više od 41 godine mirovinskog staža. Nadležno tijelo se u donesenom rješenju poziva na članak 60. u svezi sa člankom 41. i člankom 69. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske. Doneseno rješenje potvrdilo je drugostupanjsko tijelo i Okružni sud u Banjoj Luci svojom presudom³⁶⁸.

Člankom 60. propisano je da pravo na invalidsku mirovinu ima osiguranik kod kojeg je gubitak sposobnosti za rad prouzročen povredom van rada ili bolešću, nastao prije ispunjenja uvjeta za starosnu mirovinu u pogledu godina života iz čl. 41., odnosno prije navršenih 65 godina života osiguranika i najmanje 15 godina staža osiguranja. Člankom 69. je propisano da pravo na obiteljsku mirovinu imaju članovi obitelji umrlog osiguranika koji je na dan smrti ispunjavao uvjete za invalidsku mirovinu i članovi obitelji umrlog korisnika starosne ili invalidske mirovine. Dakle, s obzirom na to da je suprug žaliteljice na dan smrti imao navršenih 65 godina života, zbog čega ne bi ispunjavao uvjete za ostvarivanje prava na invalidsku mirovinu, a nije bio ni korisnik starosne mirovine, zahtjev žaliteljice za ostvarivanje prava na obiteljsku mirovinu je odbijen.

U konkretnom predmetu, sa ovakvim zakonskim rješenjem, stvorila se apsurdna pravna situacija u kojoj podnositeljica žalbe iza umrlog supruga ne može ostvariti obiteljsku mirovinu ni po jednom osnovu - osnovu starosne ili invalidske mirovine.

Prema navedenom, pokojni suprug žaliteljice ne spada ni u jednu kategoriju predviđenu zakonom, nije bio korisnik prava na starosnu mirovinu, niti je na dan smrti ispunjavao uvjete za invalidsku mirovinu, odnosno bio korisnik invalidske mirovine, što predstavlja uvjet za ostvarivanje prava na obiteljsku mirovinu.

Ombudsmeni su mišljenja da je potrebno izjednačiti navedene grupe osoba, odnosno osoba koje ostvaruju pravo iza umrlog osiguranika koji je ostvarivao pravo na starosnu mirovinu, ali zbog smrti istu nije uspio ostvariti, u potpunosti izjednačiti sa osobama koje ostvaruju pravo iza umrlog osiguranika koji je na dan smrti ispunjavao uvjete za invalidsku mirovinu, a nije istu ostvario.

Stoga su Ombudsmeni izdali Preporuku³⁶⁹, kojom se Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, preporučuje, da razmotre prijedlog Ombudsmana Bosne i Hercegovine o izmjenama Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske, na način, da se članak 69. izmijeni i glasi...“*Pravo na obiteljsku mirovinu imaju članovi obitelji umrlog osiguranika koji je na dan smrti ispunjavao uvjete za invalidsku i starosnu mirovinu i članovi obitelji umrlog korisnika starosne mirovine ili invalidske mirovine...*“.

Ministarstvo u svom odgovoru od 02.03.2021. godine, smatra, da je prijedlog Ombudsmana suštinski opravdan, ali je neprecizan... Prema ocjeni Ministarstva, izmijenjena odredba članka 69. trebalo bi da glasi: „*Pravo na obiteljsku mirovinu imaju članovi obitelji umrlog osiguranika koji je na dan smrti ispunjavao uvjete za starosnu ili invalidsku mirovinu i članovi obitelji*

³⁶⁸ broj: 11 0 U 024060 19 U od 30.07.2020.

³⁶⁹ broj: P-40/21 od 29.01.2021.

umrlog korisnika starosne ili invalidske mirovine... Ovo ministarstvo će predložiti dopunu članka 69. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju na navedeni način, prigodom prvih narednih izmjena i dopuna Zakona...“.

Nakon zaprimljenog odgovora Ombudsmani su ocijenili da je navedena preporuka ispoštovana.

Primjer: Iz dostavljene žalbe³⁷⁰ proizilazi da su izvanbračni supružnici u nepovoljnijem položaju u odnosu na bračne supružnike u pogledu ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu jer nemaju ispunjen uvjet predviđen člankom 73. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske, pravomoćnu presudu kojom se dosuđuje pravo na izdržavanje. Podnositeljica žalbe navodi da je ovakvim uvjetom diskriminirana jer je njena zajednica u potpunosti funkcionirala kao bračna, te da tijekom života nije bilo potrebe da se dokazuje da je izdržavana od izvanbračnog supruga, niti je znala da je to uvjet za ostvarivanje obiteljske mirovine.

Ombudsmani su, temeljem žalbi koje se u kontinuitetu podnose ovoj Instituciji a tiču se istog činjeničnog osnova, zaključili da je stav b. članka 70. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske³⁷¹ diskriminirajući i dovodi u neravnopravan položaj izvanbračne supruge u odnosu na bračne u pogledu ostvarivanja prava na obiteljsku mirovinu.

Konkretno, problem predstavlja što članak 70. Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske članovima obitelji umrlog osiguranika, odnosno korisnika mirovine smatra: a) bračnog supružnika (udovica, odnosno udovac) i b) razvedenog bračnog supružnika ili vanbračnog supružnika ako mu je pravomoćnom presudom suda dosuđeno pravo na izdržavanje.

Članak 12. Obiteljskog zakona Republike Srpske predviđa potpunu izjednačenost izvanbračne sa bračnom zajednicom...“Zajednica života žene i muškarca koja nije pravno uređena na način propisan ovim zakonom (izvanbračna zajednica) izjednačena je sa bračnom zajednicom u pogledu prava na međusobno izdržavanje i drugih imovinsko-pravnih odnosa, pod uvjetima i na način propisan ovim zakonom“... Međutim, praksa pokazuje neusklađenost između navedene odredbe Obiteljskog zakona i Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju.

Ombudsmani su mišljenja da Zakon o mirovinskom i invalidskom osiguranju treba da prati Obiteljski zakon u smislu izjednačenosti bračne i izvanbračne zajednice. U važećem Zakonu o mirovinskom i invalidskom osiguranju, pravo na obiteljsku mirovinu iza izvanbračnog partnera priznaje se tek ako ima pravomoćnu presudu kojom je dosuđeno pravo na izdržavanje.

Ombudsmani su donijeli Preporuku³⁷², kojom se Ustavnom sudu Republike Srpske, preporučuje da razmotri navedeno mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine te, ako nađe osnova, da sukladno sa člankom 4. stav 3. Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske pokrene postupak ocjene ustavnosti i zakonitosti članka 70. stav b) Zakona o mirovinskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske.

³⁷⁰ Ž-BL-04-256/21

³⁷¹ „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 134/11, 82/13 i 103/15

³⁷² broj: P-118/21 od 04.05.2021.

Ustavni sud Republike Srpske u svom odgovoru od 08.06.2021. godine, u kojem se ističe, da su suci Ustavnog suda jedinstveni u stavu da ne postoje razlozi zbog kojih bi se *ex officio* pokrenuo postupak apstraktne normativne kontrole ustavnosti navedene odredbe pomenutog Zakona. Predmet zatvoren.

Primjer: Predmet³⁷³ ukazuje da je žalitelju prestao radni odnos u KJKP GRAS d.o.o. Sarajevo, zbog odlaska u mirovinu. Nisu mu uplaćeni doprinosi za oko 7 godina radnog staža.

U tijeku istražnog postupka Ombudsmani su utvrdili da na osnovu finansijskih podataka i podataka matične evidencije nisu registrirane niti dostavljene uplate doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje poslije 2008. godine, od strane poslodavca KJKP GRAS d.o.o. Sarajevo, za podnositelja žalbe, a što je obveza poslodavca. Također, Vlada Kantona Sarajevo je donijela Odluke o uplati doprinosa za MIO u svrhu umirovljenja radnika KJKP GRAS d.o.o. Sarajevo.

Ombudsmani su izdali Preporuku³⁷⁴, kojom se KJKP GRAS d.o.o. Sarajevo, preporučuje, da u koordinaciji sa resornim ministarstvom iznađe rješenje i izvrši uplatu doprinosa za mirovinsko i invalidsko osiguranje u cilju povezivanja staža osiguranja za podnositelja žalbe radi ostvarivanja prava na mirovinu. KJKP GRAS d.o.o. Sarajevo dostavlja odgovor u kojem se ističe da će navedeno poduzeće poduzeti mjere radi izmirenja obveza uplate doprinosa žalitelja, te je predmet zatvoren.

Primjer: Predmet³⁷⁵ ukazuje da zbog neuplaćenih doprinosa za zdravstveno osiguranje i doprinosa za nezaposlene od strane poslodavca Kantonalno javno komunalno poduzeće „Park“ d.o.o. Sarajevo, podnositelji žalbe imaju problem dobivanja uvjerenja od strane Porezne uprave, a kako bi ostvarili pravo na usklađivanje mirovina prema visini uplaćenih doprinosa.

Ombudsmani su zaprimili odgovor³⁷⁶ KJKP „Park“ d.o.o. Sarajevo, u kojem se navodi da su po rješenju Porezne uprave izvršili uplatu za zdravstveno osiguranje i nezaposlenost dana 04.09.2020. godine i dana 07.09.2020. godine. U odgovoru se ističe da za podnositelje žalbe nisu podnijeli Poreznoj upravi potrebnu dokumentaciju.

Novim podneskom³⁷⁷, KJKP „Park“ d.o.o. Sarajevo, obavještava Ombudsmane ...*“da gore navedenu dokumentaciju nisu dostavili Poreznoj upravi iz razloga što nadležna Služba koja treba da popuni gore navedenu dokumentaciju i istu dostavi poreznoj upravi zbog nedostatka kadrova nije bila u mogućnosti da navedene poslove obavi kao i zbog činjenice da se radi o velikom obimu posla koji obuhvata period od 10 godina“*.

Ombudsmani su izdali preporuku³⁷⁸ koja nije realizirana, nakon čega su obavijestili Vladu Kantona Sarajevo kao neposredno više tijelo, te je predmet okončan.

³⁷³ broj: Ž-SA-04-904/19

³⁷⁴ broj: P-82/21 od 31.03.2021.

³⁷⁵ Ž-SA-04-439/20

³⁷⁶ P-1625-2/20 od 04.01.2021.

³⁷⁷ broj P-1679-3/21 od 15.06.2021.

³⁷⁸ broj: P-175/21 od 30.06.2021.

Primjer: U predmetu³⁷⁹ žaliteljica ističe da je dana 24.12.2020. godine, podnijela zahtjev za ostvarivanje prava na mirovinu, o kojem nije odlučeno.

Nakon pokretanja istražnog postupka Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje – Kantonalna administrativna služba za Kanton Sarajevo, svojim podneskom od 16.09.2021. godine, obavještava Instituciju ombudsmana da je žaliteljici priznato pravo na srazmjerni dio mirovine. Imenovanj je upućen dopis kojim se obavještava da je potrebno da dostavi Rješenje o prestanku radnog odnosa i broj bankovnog računa na koji će se vršiti isplata srazmjernog dijela starosne mirovine od strane ovog Zavoda, s obzirom na to da isto nije priloženo uz zahtjev.

Istim podneskom, navedena Služba obavještava Ombudsmane da je predmet prosljeđen Fondu za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske, Filijala Banja Luka, a kako bi isti postupili sukladno sa odredbama Sporazuma o međusobnim pravima i obavezama u provedbi mirovinskog i invalidskog osiguranja. U prilogu je dostavljeno Rješenje o priznavanju prava na mirovinu. Predmet je okončan.

7.5. Socijalna skrb

U 2021. godini zaprimljeno je 68 žalbi koje su se odnosile na socijalnu skrb. Puno veći broj od broja predmeta su bili neposrednih kontakti sa građanima koji su dolaskom u naše urede, zapravo, tražili pomoć jer su ostali bez posla, nemaju adekvatna primanja za svoju obitelj, nemaju stan niti mogućnost plaćanja stanarine i dr.

Nažalost, kao i prethodnih godina zbog vrlo visoke stope neuposlenosti veliki broj građana se nalazi u stanju socijalne potrebe. Prema podacima Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine, odnosno Tematskog biltena Socijalna zaštita 2015.-2020. godine³⁸⁰, tijekom 2019. godine broj osoba koje nemaju dovoljno prihoda za izdržavanje iznosio je 167 533, dok je tijekom 2020. godine taj broj bio 180 923.

Ostvarivanje socijalne skrbi je u nadležnosti entiteta i županija/kantona. Socijalna davanja i naknade ovise o finansijskoj situaciji u županijama/kantonima. Problem su i dalje mali iznosi socijalne pomoći, položaj starijih osoba u ruralnim sredinama, neodlučivanje u zakonskom roku, odnosno sporost u radu centara za socijalnu skrb ili nadležnih općinskih službi pri rješavanju zahtjeva za socijalnu pomoć i dr.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu³⁸¹ koja se odnosi na praćenje rada Centra za socijalni rad u Livnu, po podnesenom zahtjevu za jednokratnu novčanu pomoć, a radi zaštite prava na odlučivanje u razumnom roku. Nakon pokretanja istražnog postupka na dan 18.03.2021. godine, podnositeljica žalbe je dana 19.03.2021. godine obavijestila Instituciju ombudsmana da je po podnesenom zahtjevu primila iznos od 100,00 KM. Predmet zatvoren.

³⁷⁹ Ž-BR-04-173/21

³⁸⁰ https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Bilteni/2021/SOC_00_2020_TB_1_BS.pdf

³⁸¹ broj: Ž-LI-04-77/21.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu³⁸² koja se odnosi na praćenje rada Općine Glamoč, po podnesenom zahtjevu za jednokratnu pomoć u svrhu liječenja bolesnoga sina. Kako odgovorna strana nije dostavila traženo izjašnjenje, istoj je dana 08.11.2021. godine odaslana urgencija i predmet je u radu.

Primjer: U predmetu³⁸³ žalbeni navodi se odnose na praćenje rada Centra za socijalni rad u Drvaru, u predmetu ostvarivanja prava na socijalnu pomoć, a nakon što je Ministarstvo rada, zdravstva, socijalne skrbi i prognanih Kantona/Županije 10, poništilo prvostupanjsko rješenje i predmet vratilo na ponovno odlučivanje. Nakon pokretanja istražnog postupka, navedeni Centar je pismenim putem pozvao žalitelja da u roku od 8 dana dostavi dokaz o radnoj nesposobnosti. Postupak u tijeku.

Primjer: Žalitelj iz Ugljevika obratio se Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine žalbom³⁸⁴, a koja se odnosi na neredovitu isplatu socijalne pomoći. U žalbi imenovani navodi: „Općina Ugljevik ne isplaćuje redovno pomoć koja me sleduje kao slijepom licu, te na taj način narušava moje pravo. Poslednja isplata je bila u januaru za mesec septembar...“ Nakon provedenog postupka istraživanja Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su općini Ugljevik uputili Preporuku³⁸⁵ kojom je preporučeno „da se odmah, bez odlaganja, izvrši isplata neizmirene socijalne pomoći za 2020. godinu“. Načelnik Općine Ugljevik je aktom³⁸⁶ obavijestio Ombudsmane da je Općinska uprava Ugljevika izvršila uplatu socijalnih pomoći za kompletnu 2020. godinu i prva dva mjeseca 2021. godine. Ombudsmeni i dalje prate realiziranje date preporuke.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu³⁸⁷, zbog ugrožavanja prava na dom i primjereno stanovanje, a u svezi donesenog Rješenja Urbanističko – građevinskog inspektora Općine Ilidža³⁸⁸ o prisilnoj deložaciji i uklanjanju baraka neformalnog naselja Roma u ulici Ombudsmeni BiH su zatražili informacije u svezi navoda iz žalbe, te zaprimili odgovor Općine Ilidža³⁸⁹, u kojem se, između ostalog, navodi da općinska administracija sa načelnikom Općine Ilidža na čelu intezivno radi na rješavanju ovog problema. U 2021. godini proračunom su planirali iznos od 100.000.00 KM za stambeno zbrinjavanje Roma sa Šumarske škole. Ombudsmeni BiH³⁹⁰ su posjetili su Općinu Ilidža i održali sastanak s općinskim načelnikom, gdje je, između ostalog, jedna od tema bio i problem smještaja stanovnika ulice Dana 08.10.2021. godine Ombudsmeni BiH upoznati su sa novim činjenicama u svezi obezbjeđenja prostora na području Općine Ilidža u mjestu Rakovica - Kobiljača kod objekta “stare škole”, te mogućnost smještaja jedne obitelji u općinski stan. Nadležni u Općini Ilidža prezentirali su fotografije lokacije koju su obezbijedili za postavljanje kontejnera sa pratećom infrastrukturom u

³⁸² broj: Ž-LI-04-225/21

³⁸³ broj: Ž-LI-04-237/21

³⁸⁴ Ž-BR-04-35/21

³⁸⁵ P-121/12 od dana 30. 4. 2021.

³⁸⁶ akt broj: 02-052-136/21 od dana 3. 6. 2021.

³⁸⁷ Ž-SA-03-423/21

³⁸⁸ broj: 15-19-927/21 od 15.04.2021

³⁸⁹ broj: 08-sl-71/81 od 06.05.2021.

³⁹⁰ prof.dr. Ljubinko Mitrović i dr. Jasminka Džumhur, 11. lipanj 2021.

kojoj bi bile smještene ove osobe u narednom razdoblju. S obzirom da smještaj ovih osoba još nije okončan, Ombudsmani BiH i dalje će pratiti stanje u ovom predmetu.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu³⁹¹ u kojoj žaliteljica ukazuje na poteškoće stanara sa komšijom – osobom sa društveno negativnim ponašanjem. Žaliteljica se obraćala nadležnim institucijama, ali do danas nisu poduzete konkretne mjere u cilju rješavanja problema. Nakon provedenog istražnog postupka, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su uputili preporuku³⁹² nadležnim organima da sukladno sa svojim nadležnostima, a posebno uzimajući u obzir dostavljena izjašnjenja i stručna mišljenja organa, učine sve neophodne mjere i radnje u cilju zaštite najboljeg interesa i zdravlja navedenog komšije, kao i prava na dom i prava na mirno uživanje imovine stanara na adresi ... , općina Novi Grad Sarajevo, Sarajevo. Institucija ombudsmana je zaprimila informaciju od strane MUP-a KS, Centra za mentalno zdravlje KS i Služba socijalne skrbi/zaštite općine Novi Grad Sarajevo u kojoj se navodi da je dana 26.11.2020. godine navedeno lice izmješteno u JU Zavod za zbrinjavanje mentalno invalidnih osoba Bakovići – Fojnica. Predmet je zatvoren.

7.6. Komunalne usluge

U 2021. godini registrirano je 135 predmeta koji se odnose na probleme komunalnih usluga. Izdato je 7 preporuka.

U većini slučajeva odgovorna strana su javna poduzeća radi pružanja komunalnih usluga. Posebno je sve veći problem pri ostvarivanju prava na vodu, odnosno vodosnadbijevanje domaćinstava. Pored neadekvatne vodoopskrbne infrastrukture primijetno je da komunalna poduzeća građanima uskraćuju vodosnadbijevanje, a što je u suprotnosti s odredbama Međunarodnog pakta o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima. U ovakvim situacijama, komunalna poduzeća bi protiv korisnika koji ne plaćaju ispostavljene račune, trebala zatražiti sudbenu zaštitu. Međutim, komunalna poduzeća tome ne pribjegavaju jer im je naplata potraživanja efikasnija nakon što korisnike ostave bez vode.

Primjer: Ombudsmani za ljudska prava zaprimili su žalbu³⁹³ iz koje proizilazi da je poduzeće „Vodovod“ a.d. Doboj dana 03.11.2020. godine izdalo odobrenje kojim se žalitelju iz Doboja odobrava priključenje na gradsku mrežu. Međutim, navodi da nije priključen na vodovodnu mrežu te da je jedina osoba u ulici koja nema vode. Po okončanju istražnog postupka iz odgovora „Vodovod“ a.d. Doboj od 04.08.2021. godine proizilazi da su radnici priključili žalitelja na vodovodnu mrežu uz asistenciju zastupnika Odjeljenja za stambeno-komunalne poslove i Odjeljenja komunalne policije Grada Doboj, te da nije bilo moguće ranije izvršiti priključak zbog loših međuljudskih, odnosno komšijskih odnosa. Predmet je zatvoren.

Primjer: Ombudsmani za ljudska prava zaprimili su žalbu³⁹⁴ u kojoj se tražila pomoć u svezi sa sanacijom dijela puta koji se odnosi na sela Vrutci/Knežina u Općini Sokolac, koji je u

³⁹¹ Predmet: Ž-SA-04-821/20

³⁹² Preporuka broj: P-17/21 od 21.01.2021.

³⁹³ Ž-BL-04-533/21

³⁹⁴ Ž-BL-04-418/21

katastrofalnom stanju, te da isti iz dana u dan sve više propada jer 20 godina nisu uložena nikakva novčana sredstva za sanaciju. Navodi se da je u pitanju selo u kojem žive bošnjačke obitelji čiji su članovi stariji od 60 godina i kojima su svakodnevno potrebni lijekovi, hrana i druge potrepštine koje im najčešće ostali članovi obitelji dostavljaju iz Sarajeva. Lošem stanju ovog puta u velikoj mjeri doprinosi sječa šume i prolazak terenskih vozila koja rade na eksploataciji šuma.

U tijeku postupka istraživanja zatraženo je izjašnjenje od načelnika Općine Sokolac koji je u svom aktu³⁹⁵ potvrdio da „...Veliki problem sa sanaciju ovog putnog pravca predstavlja konfiguracija zemljišta (veliki usponi i padovi) koji uslijed velikih i obimnih padavina u toku svih godišnjih doba vrlo brzo dolazi do oštećenja i potrebe za stalnom sanacijom. Ovaj problem nije samo vezan za ovaj dio općine već se radi o pitanju koje je prisutno i u drugim selima koja čine sastavni dio teritorija naše Općine. U znak dobre saradnje i komunikacije Općina Sokolac izražava spremnost za ispunjenje traženog zahtjeva u potpunosti“. Ombudsmeni su uputili novi akt³⁹⁶ načelniku ove općine u kojem su pozdravili njegovu spremnost da izađe ususret stanovnicima navedenih sela i izvrši potrebnu sanaciju ovih dijelova puta. Ombudsmeni su u ovom aktu pohvalili inicijativu građana da pomognu u sanaciji kako osobnim zalaganjem, tako i izdvojenim novčanim sredstvima, te su ukazali da ovo postupanje može predstavljati primjer dobre prakse i ostalim lokalnim zajednicama. Nakon toga, zaprimljen je novi akt načelnika Općine Sokolac³⁹⁷, u kojem je ukazano, da će „...Izvođač radova traženu sanaciju dijela puta na dionici Vrutci-Knežina-Sokolac, početi u ponedjeljak, 23.08.2021. godine. Radovi na pomenutoj dionici puta se odvijaju prema planiranoj dinamici. Na osnovu naprijed navedenih aktivnosti Općina Sokolac nastoji da doprinese očuvanju dobre saradnje i ispunjenju traženog zahtjeva u potpunosti.“

U konkretnom slučaju radi se o odličnom primjeru ukazivanja građana na problem (u ovom predmetu odnosi se na sanaciju puta) i aktivnog zalaganja lokalne zajednice. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine imali su u ovom problemu značajnu ulogu posrednika između građana i lokalne zajednice na obostrano zadovoljstvo. Predmet je okončan.

Primjer: Ombudsmeni za ljudska prava zaprimili su žalbu³⁹⁸ koja se odnosila na isključenje sa sustava centralnog grijanja. Žalitelj navodi da ga je Eko Toplana Banja Luka neosnovano (nezakonito) evidentirala kao korisnika usluge daljinskog grijanja. Povremeno mu dostave račun i pokreću postupke o izvršenju pred nadležnim sudom zbog navodnog dugovanja. Zahtjev za isključenje i odjavu sa sustava daljinskog grijanja podnio je 12.07.2016. godine Toplani a.d. Banja Luka. Također, tržišni inspektor je obavijestio podnositelja žalbe da je donio rješenje kojim se nalaže Toplani da ispuni zahtjev. Dana 18.08.2018. godine podnositelj žalbe se isključio sa sustava daljinskog grijanja o čemu je obavijestio Toplanu a.d. i Eko Toplanu Banja Luka. Sa Eko Toplanom nema zaključen ugovor, te da se u obrazloženju Presude³⁹⁹, u kojoj je predmet spora dugovanje za grijanje iz 2016. godine, navodi da svaka stranka može trajni

³⁹⁵ Akt načelnika Općine Sokolac broj: 02-345-56 od 22.06.2021.

³⁹⁶ Akt Ombudsmana od 19.07.2021.

³⁹⁷ Akt načelnika Općine Sokolac broj: 02-345-56 od 17.08.2021.

³⁹⁸ Ž-BL-04-147/21

³⁹⁹ broj:71 0 MAL 311865 19 KOM od 23.01.2020.

ugovorni odnos prekinuti otkazom, što je on i učinio 12.07.2016. godine. Podnositelj žalbe na kraju ističe da su ovakvim postupanjima Eko Toplane ograničena i oduzeta njegova osnovna prava i slobode zagarantirane Ustavom Republike Srpske. Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine izdali su, Preporuku⁴⁰⁰ Eko Toplani Banja Luka d.o.o. Banjaluka: „*Da bez odlaganja poduzmu mjere kako bi se udovoljilo zahtjevu podnositelja žalbe za otpisivanjem dugovanja počevši od 01.02.2018. godine i da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama poduzetim na realiziranju ove Preporuke*“. Preporuka nije realizirana.

Primjer: Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su zaprimili žalbu⁴⁰¹ izjavljenu na Javno komunalno poduzeće Vodovod i kanalizacija Tuzla zbog, kako se navodi, „nezakonitih postupaka Javnog komunalnog poduzeća Vodovod i kanalizacija Tuzla, koji se tiču uskraćivanja prava građanima na ugradnju vodomjera u stanovima, te naplate utroška vode bez valjano uspostavljenog obligacionog odnosa između potrošača i ovog poduzeća”.

Ombudsmani Bosne i Hercegovine su Gradu Tuzla, Gradskom vijeću i Javnom komunalnom poduzeću Vodovod i kanalizacija Tuzla uputili Preporuku⁴⁰² „*da bez odlaganja pristupe proceduri izmjene Općih uvjeta za snabdijevanje vodom i uslugama odvođenja otpadnih voda sukladno odredbama Zakona o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini i zaključcima ove preporuke da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke*”⁴⁰³.

Kao informaciju o realiziranju preporuke JKP Vodovod i kanalizacija Tuzla dostavio je akt⁴⁰⁴ u kojem se navodi: „*Nakon što smo dana 17.06.2021. godine zaprimili Vašu Preporuku iz naslova, obavještavamo Vas da smo istu primili k znanju, te da ćemo do kraja tekuće 2021. godine uputiti svom osnivaču Gradu Tuzla, odnosno Gradskom Vijeću Tuzla inovirani tekst Općih uvjeta za snabdijevanje vodom i uslugama odvođenja otpadnih voda općine Tuzla, vodeći računa u pogledu Vaših datih preporuka, koje se odnose na ugradnju individualnih brojila u novim zgradama od strane investitora gradnje, kao i preporuka koje se odnose na davanje suglasnosti etažnih vlasnika stanova podnositeljima zahtjeva za ugradnju individualnih brojila, te mogućnosti postavljanja internog vodomjera unutar stambene /poslovne jedinice. O naprijed navedenim aktivnostima bit ćete blagovremeno upoznati.*“ U tijeku je praćenje realiziranja preporuke.

Primjer: Ombudsmani su razmatrali žalbu⁴⁰⁵ izjavljenju na rad ZEDP Elektro-Bijeljina iz Bijeljine. Žalitelj u žalbi navodi: „*Dana 10.11.2019. godine mi je na banderi isključena struja od strane elektrodistribucije. Pošto smo ja i supruga teški invalidi, supruga je nepokretna sa pelenama koje sam mijenjam, a ja sam imao infarkt miokarda i moždani udar, tako da sva sredstva od minimalne mirovine dajemo na lijekove...*“

⁴⁰⁰ broj P-149/21 od 18.06.2021.

⁴⁰¹ Ž-BR-04-106/19

⁴⁰² dana 18.05.2021.

⁴⁰³ P-147/21 od 18.05.2021.

⁴⁰⁴ broj: 3998/21 od 05.07.2021.

⁴⁰⁵ Ž-BR-04-283/19

Ombudsmeni su u predmetnom slučaju izdali Preporuku⁴⁰⁶ kojom je preporučeno Zavisnom elektrodistributivnom poduzeću Elektro Bijeljina i Centru za socijalni rad Bijeljina da u koordiniranoj suradnji, te u okviru svojih nadležnosti iznađu mogućnost snabdijevanja električnom energijom stambenog objekta. Preporuka je realizirana⁴⁰⁷.

Primjer: U svojoj žalbi⁴⁰⁸ žaliteljica ističe da je od 2017. godine dobivala visoke račune za komunalne usluge, tj. od vremena kad su njeni susjedi ugradili interna brojila koja očitavaju njihovu potrošnju. Ističe da je jedino ona ostala na centralnom brojilu, koje se nalazi unutar njenog stana. Naime, odgovorna strana bi očitala potrošnju stanara koji imaju interna brojila, te njoj obračunali ostatak od ukupne potrošnje, koja nije bila realna (10m³ za jedan mjesec), budući da živi sama. U cilju provjere žalbenih navoda, zatraženo je izjašnjenje odgovorne strane. Odgovorna strana je dostavila izjašnjenje⁴⁰⁹ u kom se, između ostalog, navodi da su izvršili korekciju u obračunima žaliteljice. Predmet je okončan.

7.7. Povratnička populacija

Postoje predmeti koji se odnose na povratničku populaciju, povratnika sela Provo-Čaprazlije. U žalbi⁴¹⁰ zastupnik povratnika istakao je da se petnaest obitelji vratilo u pomenuta sela Grada Livna; obnovili su devastirane nekretnine prije nekoliko godina, te da su se već nekoliko godina bezuspješno prijavljivali na Javne pozive Federalnom ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, a posredstvom Službe za graditeljstvo, prostorno uređenje i stambeno komunalne poslove Grada Livna. Žalitelj navodi da u proteklih par godina nisu dobili povratnu informaciju odgovorne strane, niti mogućnost da se žale. U 2020. Ombudsmeni za ljudska prava su zaprimili predmet istog žalitelja⁴¹¹, u kom je kao odgovorna strana označeno JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar, Pogon Livno. Tim povodom je dostavljeno izjašnjenje⁴¹² u kom se između ostalog navodi: *"Izlaskom na teren, po zaprimljenom zahtjevu žalitelja, utvrđeno je da je za priključenje objekta iz Zahtjeva na elektrodistribucijsku mrežu nužna izgradnja/rekonstrukcija priključnog dalekovoda, transformacijske stanice i pripadajuće niskonaaponske mreže. Sredstva za rekonstrukciju navedenih objekata, nažalost, nije bilo moguće osigurati od strane elektrodistribucije, te je stranka usmeno upućena da se obrati nadležnim općinskim/gradskim tijelima, kako bi elektrodistribucijski objekti bili uvršteni u godišnju Aplikaciju za projekte elektrifikacije koju općine šalju po Javnom pozivu Ministarstvu za ljudska prava i raseljene osobe. Procedure i obveze vezane za rekonstrukciju distribucijskih mreža povratničkih naselja definirane su dokumentom 'Sporazum o ponovnom priključenju stambenih objekata povratnika na elektrodistribucijsku mrežu u BiH', kojem su supotpisnici (za područje Federacije BiH), Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, Ministarstvo energije, rudarstva i industrije F BiH, JP Elektroprivreda BiH i JP Elektroprivreda*

⁴⁰⁶ P-257 od 25. 12. 2020.

⁴⁰⁷ odgovor ZEDP Elektro-Bijeljina, broj: 103 od 11.01.2021. . i odgovor JU Centra za socijalni rad Bijeljina, broj: 01/3-533.7-1-7/21 od 12.01.2021. .

⁴⁰⁸ Ž-LI-04-186/21

⁴⁰⁹ br:01-20-16/21-2 od 02.08.2021.

⁴¹⁰ Ž-LI-04-199/20

⁴¹¹ Ž-LI-04-198/20

⁴¹² br: 01-1-2-2779/20 od dana 26.08.2020.

HZ HB. Obveze elektroprivrednih poduzeća su izrada tehničkih rješenja i projektne dokumentacije, te izvođenje elektromontažnih radova. Općinska/gradska tijela apliciraju za sredstva za nabavku potrebnog materijala i izvođenje građevinskih radova. JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar, Distruibucija električne energije, DP Jug, Pogon Livno, Poslovnica Elektro Livno je izradila Specifikaciju materijala i radova potrebnih za realizaciju rekonstrukcije dalekovoda, transformatorske stanice i niskonaponske mreže za predmetno područje i istu dostavila nadležnoj službi Grada Livna. Nemamo službenu informaciju da li su gradske službe aplicirale za navedene objekte i da li je provedena procedura po Javnom pozivu Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH. Prema 'Sporazumu o ponovnom priključenju stambenih objekata povratnika na elektrodistribucijsku mrežu u BiH', povratnici imaju pravo na besplatni jednofazni priključak, oslobođeni su jednokratne naknade za angažiranu snagu, pristojbi i troškova priključenja za tehničko rješenje bez ili sa jednim stupnim mjestom. Da bi povratnici konzumirali navedena prava, preduvjet je realizacija rekonstrukcije elektrodistribucijske mreže.”

Budući da je elektrifikacija navedenih područja kompleksan i sveobuhvatan proces, Ombudsmeni su se obratili Ministarstvu za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine, koji su dostavili odgovor⁴¹³, u kom se između ostalog navodi: „Sredstva koja obezbjeđuje Ministarstvo nisu ni približno dovoljna da bi se problem u potpunosti riješio i omogućila rekonstrukcija kompletne uništene elektromreže na svim povratničkim mikrolokalitetima širom BiH, a koji su u prevashodnoj nadležnosti tri elektroprivredna poduzeća u BiH. Sukladno sa 'Revidiranom strategijom Bosne i Hercegovine za provedbu Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma' iz 2010.g., u čijoj izradi su aktivno učestvovali i predstavnici sva tri nadležna elektroprivredna poduzeća u BiH, je navedeno da elektrifikacija lokacija/objekata realizovanog i planiranog povratka predstavlja egzistencijalnu potrebu i neupitno pravo svakog povratnika, ali i interes svih struktura društva i treba biti prepoznato kao prioritet od strane svih nivoa vlasti, uključujući i općine, a posebno od strane elektroprivreda koje su vlasnici elektrodistributivnih mreža na području njihove odgovornosti....“

Na inicijativu Ombudsmana Bosne i Hercegovine, održan je sastanak⁴¹⁴ sa gradonačelnikom Grada Livna, a vezano za navedenu problematiku i mogućnosti da se iznađe rješenje za navedene probleme. Predloženo je da se u suradnji sa JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar, Pogon Livno specificiraju ukupni troškovi potrebni za rekonstrukciju dalekovoda, transformatorske stanice i niskonaponske mreže, što je i urađeno. Nadležne Službe Grada Livna su po žurnom postupku izdale sve potrebne dozvole/dopuštenja u svezi rekonstrukcije predmetnog dalekovoda.

Neposredno nakon održanog sastanka, uposlenici JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar, Pogon Livno su izašli na mjesto događaja, uradili specifikaciju troškova. Radovi su otpočeli u rujnu, postavljeni stupovi, urađena transformatorska stanica. Prema navodima direktora JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar, Pogon Livno, do kraja godine bi trebalo da bude završen pomenuti projekat.

⁴¹³ br:01-41-6-2316-4/20 od 22.03.2021.

⁴¹⁴ dana 24.05.2021

7.8. Obrazovanje

U izvješajnoj godini zaprimljeno je 51 predmeta koji su se odnosili na obrazovanje. Analizom 18 žalbi radi se o predmetima koji su se odnosili na priznavanje diploma, nostrifikacije, zvanja.

Pravo na obrazovanje definirano je međunarodnim standardima na način da države članice priznaju svakoj osobi pravo na obrazovanje. Obrazovanje treba imati za cilj puni razvoj osobnosti i dostojanstva.

Institucija ombudsmana registrira sve veći broj žalbi koje se odnose na obrazovanje zbog povrede prava djece ili se žalitelji pozivaju na diskriminaciju.

Posebnu zabrinutost predstavlja porast broja žalbi koje se odnose na obrazovanje, posebice osnovno obrazovanje koje je, sukladno međunarodnim standardima, obvezno.

Primjer: Podnositelj žalbe⁴¹⁵ navodi da se na jedan studijski program Filozofskog fakulteta u Banjoj Luci kvalifikovala za samofinansirajuće studije štíćenica Doma za djecu bez roditeljskog staranja „Rada Vranješević“ (školarina od 1 000 KM po semestru). Kako nije u mogućnosti plaćanja školarine, Dom je morao uplatiti koliko je bio spreman, tj. 333,5 KM, a obratila se Fakultetu molbom da se oslobodi od plaćanja školarine. Fakultet je molbu prosljedio dekanu, rektoru i Upravnom odboru Univerziteta Banja Luka, koji kreiraju troškovnik.

Upravni odbor Univerziteta u Banjoj Luci donio je Odluku⁴¹⁶ kojom se usvaja molba JU Dom „Rada Vranješević“ Banja Luka i Filozofskog fakulteta Univerziteta u Banjoj Luci za oslobađanjem od troškova školarine na Filozofskom fakultetu u iznosu od 20% od ukupne visine školarine. Filozofski fakultet Univerziteta u Banjoj Luci razmatrajući navedenu molbu donio je Odluku, dana 11.10.2021. godine kojom se štíćenica oslobađa od plaćanja troškova školarine u visini od 80% od ukupne visine školarine. Na ovaj način je ovaj slučaj riješen.

Ombudsmani Bosne i Hercegovine su tijekom postupka istraživanja tražili od relevantnih institucija izjašnjenje o ovoj problematici. Ombudsmani ističu da je cilj ove preporuke i preventivnog karaktera. Naime, kada se pojavi konkretan slučaj, uglavnom nadležne institucije pronađu načine rješavanje problema, ali neophodno je preventivno raditi na svijesti mladih o sustavnoj potpori u obrazovanju, posebno misleći na djecu bez roditeljskog staranja koja ostaju bez primarne zaštite-obitelji, u najranijem razdoblju života.

Ombudsmani zapažaju da nadležne republičke institucije i institucije lokalne samouprave predstavljaju prvu pomoć djeci bez roditeljskog staranja, bilo na posredan ili neposredan način. Praksa koja je ranije postojala a odnosila se na namjerno ponavljanje razreda kako bi se što više zadržali u institucionalnoj potpori govori u kakvom su položaju ove osobe, smatrajući da sa svojim punoljetstvom ostaju na ulici, bez zaposlenja ili zaposlenja sa minimalnim primanjima koje bi jedva pokrivalo troškove hrane i stanovanja.

⁴¹⁵ Ž-BL-04-496/21

⁴¹⁶ dana 08.09.2021.

Ombudsmeni su mišljenja da je potpora sustava itekako potrebna i nakon završetka srednje škole. Iako fakultetsko obrazovanje nije obvezno, omogućavanje besplatnog fakultetskog školovanja mladima bez roditeljskog staranja koja su se kvalificirala za samofinanciranje, nesumnjivo bi utjecalo na svijest djece o cjelokupnoj potpori sustava i ublažavanju negativnih posljedica životne situacije u kojoj su se našla.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine imaju u vidu i da u domu smještena djeca iz različitih lokalnih zajednica, u koje bi se po izlasku iz doma trebali vratiti, neophodna su sustavna rješenja koja će dugoročno riješiti pitanje ove kategorije djece. Bez obzira na to što iz doma izlaze kada su već punoljetni i nisu djeca, neprihvatljivo je da poslije toliko godina boravka u domu ili hraniteljskim obiteljima, isti napuštaju bez adrese na koju idu, bez obitelji i potpore da započnu novi život.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, izdali su preporuku⁴¹⁷ nadležnim organima vlasti u cilju omogućavanja besplatnog školovanja na univerzitetima u Republici Srpskoj djeci bez roditeljskog staranja. Univerzitet u Istočnom Sarajevu dostavio je odgovor na preporuku u kojem se navodi da će Senat Univerziteta predložiti nadležnom organu oslobađanje školarine djeci bez roditeljskog staranja. Predmet je u radu.

Primjer: Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su u predmetu⁴¹⁸ razmatrali žalbu žaliteljice kojom je ista ukazivala na diskriminaciju, odnosno neravnopravno postupanje Sveučilištva/Univerziteta u Sarajevu prema studentima, a u pogledu ispunjavanja uvjeta za dodjeljivanje priznanja Zlatna značka Univerziteta u Sarajevu.

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine proveli su postupak istraživanja u konkretnom predmetu, te su dana 18.05.2021. godine Univerzitetu u Sarajevu uputili Preporuku⁴¹⁹ kojom je Senatu i Odboru za dodjelu sveučilišnih priznanja Univerziteta u Sarajevu predloženo da, imajući u vidu navode iz Preporuke, razmotre mogućnost izmjene osporenog Zaključka Odbora za dodjelu sveučilišnih/univerzitetskih diploma⁴²⁰, kojim se odbija zahtjev žaliteljice, studentice II ciklusa studija Pravnog fakulteta, za dodjelu priznanja Zlatna značka Univerziteta u Sarajevu za 2020. godinu.

Dana 07.07.2021. godine Univerzitet u Sarajevu dostavio je Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine akt⁴²¹, te Zaključak broj: 01-9-94/21 od 30.06.2021. godine. U dispozitivu Zaključka navedeno je sljedeće: „... *Senat Univerziteta u Sarajevu daje podršku Zaključku Odbora za dodjelu univerzitetskih priznanja, broj: 0101-6469/21 od 23.06.2021. godine, kojim se odbija zahtjev za dodjelu univerzitetskog priznanja za studijsku 2019/2020. godinu, podnositeljice M.B. svršene studentice drugog ciklusa studija Pravnog fakulteta u Sarajevu.*“

⁴¹⁷ P-247/21

⁴¹⁸ Ž-SA-04-315/21

⁴¹⁹ broj: P-115/21 od 06.05.2021.

⁴²⁰ broj: 0101-448/21 od 14.01.2021.

⁴²¹ broj: 0101-6809/21 od 05.07.2021.

Kako u konkretnom predmetu nije došlo do realiziranja Preporuke, Obavijest o nerealiziranju Preporuke⁴²² Ombudsmana Bosne i Hercegovine upućen je Vladi Kantona Sarajevo. Predmet je odlukom Ombudsmana Bosne i Hercegovine zatvoren.

Primjer: Žalbeni⁴²³ navodi se odnose na zaštitu prava učenika srpske nacionalnosti s teritorija općine Glamoč, na način, da Vlada Kantona/Županije 10 „*poduzme neophodne radnje iz svoje nadležnosti, da se djeci omogući učenje materinskog/srpskog jezika i pisma ćirilice*“. U istražnom postupku utvrđeno je da je Ministarstvo znanosti, prosvjete, kulture i športa Kantona 10/Županije 10, izradilo Nacrt Zakona o udžbenicima i nastavnim sredstvima za osnovne i srednje škole u ovoj županiji, ali, da samo Ministarstvo pravosuđa i uprave Kantona/Županije 10 nije dalo zatraženo mišljenje na navedeni Nacrt Zakona, tako da isti nije upućen u daljnju proceduru. Ombudsmani su izdali Preporuku⁴²⁴, kojom se ministru pravosuđa preporučuje: *da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave suradnje Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona/Županije 10, sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno;- da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje u cilju dostavljanja mišljenja Ministarstvu znanosti, prosvjete, kulture i športa na Nacrt Zakona o udžbenicima i nastavnim sredstvima za osnovne i srednje škole u Kantonu/Županiji 10.*

Preporuka je realizirana i predmet je zatvoren pred Institucijom ombudsmana BiH.

7.9. Ekologija i zaštita okoliša

Ombudsmani su u izvještajnom razdoblju zaprimili 11 žalbi koje su se odnosile na oblast ekologije, odnosno zaštite okoliša, a izdate su tri preporuke. Bosna i Hercegovina ratificirala je brojne konvencije i protokole⁴²⁵, iz ove oblasti, ali se i dalje bilježi niska razina osvještenosti javnih tijela, kao i građanstva o značaju i ulozi zdrave životne sredine na blagostanje čovjeka.

Primjer: Ombudsmani Bosne i Hercegovine postupali su po žalbi građana koji naseljavaju prostor sjeverozapada Bosne i Hercegovine od početka 2000. godine, suočavaju sa prijetnjom skladištenja radioaktivnih i drugih opasnih otpada nadomak rijeke Une, unutar graničnog pojasa između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, u okviru koga bi izgradnja objekata ovog tipa, imala ogroman negativan utjecaj koji svakako prelazi okvire državnih granica, čime bi ugrozilo živote oko 250 000 ljudi u trinaest općina.

Na prijedlog Ministarstva spoljne trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine formirao Koordinacijsko tijelo Bosne i Hercegovine za problematiku odlaganja radioaktivnog otpada i istrošenog nuklearnog otpada na lokaciji Trgovska gora, Ekspertski i Pravni tim za navedenu problematiku.

⁴²² broj P-115/21 od 06.05.2021.

⁴²³ Ž-LI-04-249/20

⁴²⁴ broj: P-103/21 od 15.04.2021.

⁴²⁵ Okvirna konvencija UN-a o klimatskim promjenama, Protokol iz Kyota, Konvencija o kontroli prekograničnog kretanja opasnog otpada i njegovog odlaganja, Konvencija UN-a o biološkoj raznolikosti, Arhuška konvencija, Protokol iz Kartagene o biološkoj sigurnosti, Protokol o vodi i zdravlju itd.

Ombudsmanima za ljudska prava Bosne i Hercegovine jasno je da u konkretnom slučaju ne postoji odgovornost institucija Bosne i Hercegovine u svezi sa odlaganjem radioaktivnog otpada na području druge države. Predložena lokacija skladištenja, budući da se nalazi izvan granica Bosne i Hercegovine, predstavlja ograničavajući faktor za realiziranje praćenja aktivnosti.

S tim u svezi, Ombudsmani akcenat stavljaju na organe i institucije Bosne i Hercegovine. Iako je prošlo skoro godinu i više dana od formiranja gore navedenih tijela i timova, javnost, kao i građani nedovoljno su informirani o aktivnostima koje isti provode. Evidentno je da se u Odlukama o imenovanju, pored određenih obveza članovima timova utvrđuje naknada za rad i to na način da se njezina visina određuje posebnim aktom Savjeta ministara Bosne i Hercegovine, bez navođenja preciznog iznosa iako se radi o javnim, tj. proračunskim sredstvima. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, kao donositelj odluka o imenovanju tijela i timova, u obvezi je da prema istima poduzima odgovarajuće mjere u pogledu nadzora nad njihovim radom, a sve u cilju kako bi se uspostavili jasniji, transparentniji i efikasniji postupci za stratešku procjenu životne sredine sukladno sa Protokolom o strateškoj procjeni životne sredine uz ESPOO Konvenciju⁴²⁶. Ombudsmani su izdali preporuku⁴²⁷, kojom se Vijeću ministara Bosne i Hercegovine nalaže da poduzme odgovarajuće aktivnosti iz okvira svojih nadležnosti u cilju sprječavanja Republike Hrvatske da na lokaciji Trgovska gora napravi odlagalište radioaktivnog otpada. Realiziranje preporuke se prati.

Primjer: Ombudsmani za ljudska prava zaprimili su žalbu⁴²⁸ koja se odnosila na bespravnu gradnju na obali jezera Perućac. Ombudsmani za ljudska prava uputili su Javnoj ustanovi Nacionalni park "Drina" Srebrenica preporuku⁴²⁹ da u roku od 90 dana od dana prijema preporuke donese Plan upravljanja Nacionalnim parkom kao i Prostorni plan Nacionalnog parka i Općini Srebrenica da poduzme dodatne napore u smislu sprječavanja dalje bespravne gradnje u smislu pojačanog inspeksijskog nadzora i o tome obavijeste Instituciju ombudsmana u roku od 60 dana od dana prijema preporuke. Preporuka nije realizirana.

Primjer: Žalitelj iz Pribave, općina Gračanica se dana 05.09.2019. godine obratio Ombudsmanima za ljudska prava Bosne i Hercegovine žalbom⁴³⁰ koja se odnosi na nepostupanje Županijske/Kantonalne uprave za inspekcije poslove Tuzlanske županije/kantona, vezano za problem koji mještanima pravi pilana - točnije pogon za proizvodnju peleta tvrtke HALIDEX doo Pribava, Gračanica. Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su izdali Preporuku⁴³¹ kojom je preporučeno Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove Tuzlanskog kantona *da nadležni Inspektorat, bez predhodnih najava, kontinuirano vrši nadzor nad radom pravnog lica HALIDEX d.o.o. Gračanica u Pribavi, općina Gračanica; da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmana za ljudska prava BiH o poduzetim mjerama na izvršenju Preporuke.* " Preporuka je realizirana⁴³².

⁴²⁶ Služeni glasnik Bosne i Hercegovine – međunarodni ugovori, broj: 3/17

⁴²⁷ broj: P-289/21, od 18.11.2021.

⁴²⁸ Ž-SA-05-537/20

⁴²⁹ P-184/21

⁴³⁰ Ž-BR-04-192/19

⁴³¹ Preporuka broj P-70/21 od 26. 2. 2021.

⁴³² Akt Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Tuzlanskog kantona broj predmeta: 17/4-II-19-005592/21, Ur.broj akta: 22305-0006 od 8. 7. 2021.

Primjer: Žalitelji⁴³³ ističu da je OSR Konjic, koji upravlja ribolovnim područjem Jablaničkog jezera na području Općine Konjic, godine 2019. i 2020. prepustio „čuvanje“ voda organiziranim krivolovcima, koji neometano provode organizirani krivolov, na način da izlovljavaju ribu mrežama, suprotno zakonu, što često dovodi i do verbalnih sukoba između krivolovaca i sportskih ribolovaca, koji redovito vade dozvole za sportski ribolov. Poribljavanje se ne čini posljednje dvije godine, tu obvezu ima OSR Konjic, sukladno zakonu. Nakon intervencije Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine dana 17.02.2021. godine, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Hercegovačko-neretvanskog kantona/županije je dana 02.03.2021. godine dostavilo izjašnjenje⁴³⁴ u kojem ističe da je kantonalna/županijska poljoprivredna inspekcija primila anonimnu prijavu „sportskih ribolovaca“, te je 05.02.2021. godine izvršila inspekcijski nadzor s ciljem utvrđivanja navoda. Također ističu da su inspekciji predočene evidencije ribočuvarske službe OSR Konjic iz kojih je vidljivo da je napravljeno 26 zapisnika o pronalasku i oduzimanju 64 mreže na Jablaničkom jezeru. Ističu i kako je inspekcija izdala upozorenje udruženju/udruzi ribara da pooštri mjere zaštite ribe na Jablaničkom jezeru, u dijelu kojim gospodari, s naglaskom na kontrolu lova mrežama, te da poduzme sve mjere da se izvrši poribljavanje sukladno s Godišnjim programom unaprjeđenja ribarstva za 2021. godinu. Predmet je zatvoren.

⁴³³ Ž-MO-04-30/21

⁴³⁴ Akt broj broj: 11-09-20-199-1/21 od dana 01.02.2021.

VIII. ODJELJENJE ZA PRAĆENJA PRAVA OSOBA LIŠENIH SLOBODE

8.1. Uspostavljanje neovisnog preventivnog mehanizma

Bosna i Hercegovina još nije izvršila obvezu uspostave neovisnog preventivnog mehanizma sukladno sa obvezama preuzetim ratificiranjem Opcionog protokola uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka u čijem članku 3. je propisano: *“Svaka država članica uspostaviti će, odrediti ili imati jedno ili više tijela na nacionalnoj razini koja vrše posjete radi prevencije torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka (u daljem tekstu: nacionalni mehanizam za prevenciju)”*.⁴³⁵

Zakonodavne aktivnosti na uspostavi neovisnog tijela su započele prije nekoliko godina. Nacrt Izmjena i dopuna Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine kojim bi se uspostavio neovisni preventivni mehanizam bio je u parlamentarnoj proceduri gotovo četiri godine, na sjednici Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine BiH od 26.02.2020 godine ovaj prijedlog zakona nije prihvaćen. Ministar za ljudska prava Bosne i Hercegovine je 2021. godine formirao radnu grupu za izradu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, koja je prethodnih mjeseci imala niz aktivnosti vezanih za izradu novog zakonskog teksta. Ombudsmeni se nadaju da će Bosna i Hercegovina što prije prepoznati ovaj problem i konačno uspostaviti neovisno tijelo sukladno odredbama Opcionog protokola.

U cilju osiguranju razmjene iskustava i dobrih praksi uspostavljena je Mreža nacionalnih preventivnih mehanizama zemalja Jugoistočne Europe. Bosna i Hercegovina je jedina država koja nije članica ove mreže iz razloga što nema uspostavljeno neovisno tijelo. Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine učestvuje u radu ove mreže u svojstvu posmatrača, a u okviru priprema za preuzimanje mandata nakon što se usvoje izmjene i dopune Zakona o ombudsmanu. U 2021. godini u organizaciji NPM-a Mađarske, koji je predsjedavao Mrežom u 2021. godini održan je *online* sastanak o temi *„Posjete NPM-ova tijekom pandemije koronavirusa i u pogledu procesa 'ponovnog otvaranja' institucija“*.⁴³⁶ Drugi sastanak Mreže je održan o temi *„Tehnike intervjuiranja, s posebnim osvrtom na vođenje intervjua s ugroženim osobama-djecom, osobama s psiho-socijalnim invaliditetom, strancima i/ili pripadnicima manjina i LGBTQ osobama“*.⁴³⁷

Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode je svoj rad uskladio u odnosu na stanje izazvano koronavirusom i u odnosu na mjere koje su donosile nadležni organi. Posjeti kazneno- popravnim ustanovama su ograničene, radi sprječavanja širenje epidemije i uz strogo pridržavanje mjera nadležnih institucija. U okviru izvršavanja svoga mandata Ombudsmeni su posebnu pozornost posvetili monitoringu implementacije mjera donesenih radi prevencije

⁴³⁵ Ratifikaciranje izvršeno 24. listopada 2008.

⁴³⁶ Sastanak održan dana 20.07.2021. na kojem je učestvovala šefica Odjela za praćenja prava osoba lišenih slobode Vedrana Pavlović

⁴³⁷ Sastanak održan dana: 29. i 30.09.2021 na kojem je učestvovala ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur.

pandemije COVID-19 i njihovog utjecaja na ostvarivanje ljudskih prava osoba čija sloboda kretanja je ograničena odlukama nadležnih tijela/organa.

8.2. Postupanje po žalbama

Statistički podaci pokazuju da je u tijeku 2021. godine u ovom odjelu zaprimljena 91 žalba, što je u odnosu na 2020. godinu smanjenje za jednu žalbu, od kojih 26 žalbi je registrirano u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, tri u Područnom uredu Mostar i 62 u Područnom uredu Sarajevo. Iz prethodnih godina preneseno je 88 predmeta, tako da je u Odjelu ukupno bilo u radu 179 predmeta, od kojih je okončano 117. U 2021. godini najveći broj žalbi je registriran u odnosu na Zavod za izvršenje kazneno-pravnih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH – 21; Kazneno-popravni zavod Zenica – 16; Kazneno-popravni zavod Tuzla – 11, dok je u odnosu na Kazneno-popravni zavod Banja Luka, Kazneno-popravni zavod Bihać, Kazneno-popravni zavod Orašje i Kazneno-popravni zavod Sarajevo registrirano po pet žalbi; Kazneno-popravni zavod Foča i Kazneno-popravni zavod Mostar po tri žalbe, te Kazneno-popravni zavod Bijeljina, Kazneno-popravni zavod Busovača, Kazneno-popravni zavod Doboj i Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo po dvije žalbe.

Analiza dostavljenih žalbi pokazuje da se najveći broj odnosio na ostvarivanje adekvatne zdravstvene zaštite u ustanovama u kojima se smještaju osobe lišene slobode, uvjete smještaja i tretmana, korištenje vanzavodskih pogodnosti, te ostvarivanje prava na premještaj u drugu ustanovu. U tijeku 2021. godine izdata je jedna preporuka.

8.2.1. Uvjeti boravka

Zavod za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zavod) je zvanično stavljen u funkciju tijekom 2020. godine. Premještaj svih osuđenih/pritvorenih osoba iz entitetskih kazneno-popravnih ustanova koje su osuđene ili im se sudi pred Sudom Bosne i Hercegovine okončan je sa 31. prosincem 2020 godine. Otvaranjem ovog zavoda riješeno je pitanje smještajnih kapaciteta u ustanovama za izvršenje kaznenih sankcija u Bosni i Hercegovini, s obzirom na činjenicu da su osuđene osobe po presudama Suda Bosne i Hercegovine bile upućivane na izdržavanje kazne u entitetske ustanove za izvršenje kaznenih sankcija. Organizacija i način života pritvorenika i osuđenih osoba u Zavodu detaljnije se uređuje Pravilnikom o kućnom redu Zavoda.⁴³⁸

Institucija ombudsmana od početka funkcioniranja Zavoda zaprimila je značajan broj žalbi što je bio razlog posjetu ovoj ustanovi tijekom 2021. godine.

Primjer: Tako se Ombudsmanima žalbom⁴³⁹ obratila sestra osuđene osobe koja se nalazi na izdržavanju zatvorske kazne u Zavodu, navodeći „*da članovi obitelji osuđenima mogu poslati paket u kojem se nalazi odjeća, sredstva za higijenu, knjige i neke druge potrepštine, ali cigarete i kafa nisu dozvoljeni, jer mogu da se kupe u zavodskoj kantini. Međutim, u kantini danima nije bilo kafe ni cigareta, a kafu nisu dobijali od zavoda*“. Također, istakla je „*da za kupljene*

⁴³⁸ “Službeni glasnik“BIH“broj 15/20

⁴³⁹ Predmet broj: Ž-SA-07-859/21

proizvode osuđena lica dobijaju fakturu, a ne fiskalni račun kako bi imali uvid u svoju stvarnu potrošnju, te da se ukoliko se požale na takvo postupanje, odmah kažnjavaju i zabranjuje im se kupovina u kantini“. U dostavljenom izjašnjenju⁴⁴⁰ direktor Zavoda obavještava Ombudsmane „*da je način prijema paketa regulisan članom 53. i članom 93. Pravilnika o kućnom redu Zavoda za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH. Istim je jasno i precizno definisan sadržaj, vrsta i količina predmeta koji se mogu poslati zatvoreniku na ovaj način. Svi nedozvoljeni predmeti i namirnice poslati zatvoreniku putem paketa se izuzimaju iz njegovog sadržaja u prisustvu zatvorenika, sačini se zapisnik o izuzetim predmetima i stvarima koji potpisuje službeno lice koje uručuje paket i zatvorenik. Kvarljivi proizvodi se u prisustvu zatvorenika uništavaju, a drugi nedozvoljeni predmeti se uredno vraćaju pošiljaocu o trošku zatvorenika. Kantina svoj rad organizuje sukladno sa članom 37. Pravilnika o kućnom redu Zavoda i on je reguliran tenderom, te ustanova ne može da utiče na formulisanje i mijenjanje cijena u kantini. Kantina je snadbjevena svim artiklima koji su potrebni za normalno funkcioniranje“.* U dostavljenim komentarima, podnositelj žalbe ostaje kod svojih navoda. Činjenice navedene u ovoj žalbi su bile predmet opservacija tijekom posjeta i nalaz je prezentiran u dijelu Izvješća koji se odnosi na posjete. Istraga u ovom predmetu je u tijeku.

Primjer: Institucija ombudsmana je razmatrala žalbu⁴⁴¹ koja se odnosi na akt upravnika Zavoda od 12.01.2021. godine, a kojim je propisana Procedura za prijem, kontrolu i uručenje paketa pritvorenicima/zatvorenicima od strane upravnika Zavoda. Podnositelj žalbe smatra da donesena Procedura nije sukladna sa zakonskim propisima, između ostalog, navodeći da se licima koja borave u ovoj ustanovi nezakonito uskraćuje pravo na prijem paketa sa domaćim suhomesnatim proizvodima. U odgovoru Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine⁴⁴² je navedeno da su žalbeni navodi neosnovani jer akt na koji se podnositelj žalbe žali samo je dodatno uredio već propisanu proceduru prijema paketa, a sve u cilju zaštite života i zdravlja osoba lišenih slobode, putem sprječavanja unosa namjernica koje su neprovjerene i za koje ne postoji garancija da su sigurne za konzumiranje. Nadalje, navedeni akt je sačinjen sukladno sa odredbama Zakona o izvršenju kaznenih sankcija, mjera pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine⁴⁴³ prema kojem upravnik Zavoda organizira rad, usklađuje rad organizacionih jedinica, nadzire pravilnost i zakonitost rada, predstavlja Zavod. Ovaj akt je donesen i sukladno sa Pravilnikom o kućnom redu u ustanovama za izdržavanje kaznenih sankcija, mjera pritvora ili drugih mjera Bosne i Hercegovine⁴⁴⁴ i sa istim su upoznate osobe koje izdržavaju kaznu pritvora/zatvora u ovoj ustanovi. Nakon provedenog istražnog postupka Ombudsmani su zaključili da nisu mogli utvrditi da su prava osuđenih lica koja izdržavaju kaznu zatvora u ovoj ustanovi na bilo koji način povrijeđena, uzimajući u obzir da je upravnik Zavoda samo dodatno uredio već propisanu proceduru prijema paketa a vodeći računa o zaštiti života i zdravlja osoba koje su smještene u ovoj ustanovi.

⁴⁴⁰ Broj:03-15-1-2079-5/21 od 07.10.2021.g.

⁴⁴¹ Predmet broj: Ž-BL-07-132/21

⁴⁴² Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine broj: 07-15-1-790/21 od 05.04.2021.

⁴⁴³ „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj: 22/16

⁴⁴⁴ „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" br.15/20 i 65/20

Primjer: Osuđeno lice, koje je premješteno iz Kazneno-popravnog zavoda Zenica u Zavod za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera uputilo je žalbu⁴⁴⁵ u kojoj „izražava nezadovoljstvo uvjetima boravka, tretmanom, i postupanjem zavodskih policajaca. Po dolasku u Zavod nije dobio sredstva za ličnu higijenu, niti mu je omogućeno da telefonira, odnosno da o svom prelasku obavijesti obitelj, odvjetnika i prijatelje. Također, tvrdi da zatvorenici koji su slabog imovnog stanja ne mogu da pošalju pismo, jer nemaju sredstava da kupe markice, a nisu radno angažovani kako bi zaradili novac bar za osnovne potrebe. Smatra da je neophodno da zatvorenici što prije dobiju radni angažman“. U izjašnjenju na žalbene navode direktora Zavoda navedeno je sljedeće: „...Održavanje osobne i opće higijene propisano je člankom 22. Pravilnika o kućnom redu zavoda. U stavku 1. istog članka kaže se da Zavod mora osigurati pribor i sredstva za održavanje higijene ukoliko zatvorenik nema sredstava za to, što se u takvim slučajevima i postupa u skladu sa socijalnim statusom zatvorenika. Naglašavamo da zatvorenici ove odredbe Pravilnika o Kućnom redu često koriste u manipulativne svrhe iako ne spadaju u kategoriju socijalno ugroženih i onih koji nemaju materijalnih sredstava za tu namjenu. Podnošenje podnesaka od strane zatvorenika propisano je članom 39. Pravilnika o kućnom redu zavoda u kome se kaže da zatvorenik može bez ograničenja i nadzora upućivati podneske branitelju, sudovima i ombudsmanu za ljudska prava, inspektorima za izvršenje kaznenih sankcija, Ministarstva pravde BiH i međunarodnim tijelima i organizacijama za zaštitu ljudskih prava. Zatvorenik podneske prima i upućuje preko Zavoda o svom trošku. Na molbu zatvorenika koji nema novčanih sredstava upravnik Zavoda zatvoreniku, može sukladno sa Zakonom odobriti slanje podnesaka o trošku Zavoda. Ovdje je bitno naglasiti da se radi o mogućnosti, a ne obavezi. Otprema pošiljki zatvorenika se vrši putem pošta Republike Srpske. Jedan broj zatvorenika prigodom premještanja iz zatvorskih ustanova iz Federacije BiH sa sobom donio kupljene koverte i poštanske markice Pošte Federacije BiH. S obzirom na to da se otprema pisama i drugih pošiljki iz ovog Zavoda vrši putem pošte Republike Srpske, troškovi otpreme navedenih pošiljki se vrše sukladno sa njihovim važećim cjenovnikom. Ovo je uredno i na vrijeme predloženo zatvorenicima uvažavajući činjenicu da se sukladno s člankom 39. Pravilnika o Kućnom redu Zavoda otprema pošiljki vrši o trošku zatvorenika“.

Rad na ovom predmetu je u tijeku.

8.2.2. Zdravstvena zaštita

Značajan broj žalbi osuđenih osoba se odnosi na pristup zdravstvenoj zaštiti, što uključuje pitanje dostupnosti i kvalitete zdravstvene zaštite. Žalbe ukazuju na neadekvatnost pružene zdravstvene zaštite u vidu onemogućavanja obavljanja zdravstvenih pregleda, posebno specijalističkih ili dijagnostičkih za koje žalitelji smatraju da su im neophodni ili neadekvatne terapije. Određen broj kazneno-popravnih ustanova u Bosni i Hercegovini i dalje nema uposlenog liječnika opće prakse na neodređeno vrijeme.⁴⁴⁶ Ombudsmeni primjećuju da nije

⁴⁴⁵ Ž-SA-07-629/20

⁴⁴⁶ Ustanove koje imaju zaposlenog liječnika u stalnom radnom odnosu u Federaciji Bosne i Hercegovine jesu: Kazneno-popravni zavod Zenica, Kazneno-popravni zavod Tuzla i Kazneno-popravni zavod Sarajevo, a u Republici Srpskoj: Kazneno-popravni zavod Foča, Kazneno-popravni zavod Banja Luka i Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo. Kazneno-popravni zavod Mostar, Kazneno-popravni zavod Orašje, Kazneno-popravni zavod Bihać i Kazneno-popravni zavod Busovača u Federaciji BiH angažiraju liječnika opće prakse iz najbližih zdravstvenih ustanova po ugovoru o djelu, a Kazneno-popravni zavod Trebinje, Kazneno-popravni zavod Doboje i Kazneno-

značajnije unaprijeđena koordinacija između ministarstava zdravstva i pravde u pružanju zdravstvene zaštite u zatvorima.

Primjer: Institucija ombudsmana zaprimila je žalbu⁴⁴⁷ osuđenog lica iz Zavoda koja se odnosila na loš tretman i neadekvatnu zdravstvenu zaštitu u ovom Zavodu. U informaciju o zdravstvenom stanju osuđenog lica⁴⁴⁸ Ombudsmani su informirani da je obavljen razgovor i napravljen plan analiza i specijalističkih pregleda kako bi se objektivizirala slika pacijenta. Naknadnom informacijom, Ombudsmani su obaviješteni da „...pacijent nema pritužbi, i ne traži dolazak u Ambulantu, čime se smatra da su hronična oboljenja i kliničko stanje pacijenta pod kontrolom...“⁴⁴⁹. Predmet je zatvoren zbog nezainteresiranosti žalitelja.

Primjer: Ombudsmanima za ljudska prava Bosne i Hercegovine žalbom⁴⁵⁰ se obratila žalbom ukrajinska državljanka koja se nalazi u pritvoru u Kazneno-popravnom zavodu Busovača. Iz žalbe proizlazi da je imenovana trenutno jedina ženska osoba koja se nalazi u pritvoru u ovoj ustanovi, smještena u maloj sobi, te da ima pravo na kretanje u prostoru koji je iznimno malen i nepogodan. Bez obzira na trud i korektan odnos uposlenih, dovedena je u situaciju da pokušava da sačuva zdravlje i razum, a što je posebno teško u takvim uvjetima, jer se često osjeća kao da je u samici. Na traženje Ombudsmana dostavljen je akt direktora Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa Busovača⁴⁵¹, u kojem je između ostalog, navedeno: „...Soba u koju je smještena pritvorena osoba N.N. je 11 (jedanaest) kvadratnih i 38 (tridesetosam) kubnih metara i dimenzija, što je sukladno sa članom 66. stav 2. Zakona o izvršenju kaznenih sankcija. Što se tiče prostora za šetnju i boravak vani, nemamo drugih mogućnosti nego organizovati u prostoru predviđenom za boravak vani pritvorenih osoba. Dalje, svakodnevno joj se omogućava boravak vani, na svježem zraku, u trajanju minimalno od 2 sata... Tokom svog boravka u Kazneno-popravnom zavodu poluotvorenog tipa Busovača je osiguran liječnički jednom tjedno, koji u većini slučajeva odbija. Dosad je dva puta pregledana od zavodskog liječnika, te dva puta od neuropsihijatra koji ordinira u KPZ PT Busovača. Na prijedlog zavodskog liječnika organiziran je specijalistički pregled liječnika specijaliste neuropsihijatra u Kantonolnoj bolnici Zenica dana 17.03.2021. i 19.03.2021. godine. Također, 17.03.2021. godine u KB Zenica izvršen je pregled specijaliste ginekologa i psihologa. Dana 12. 04.2021. godine po naredbi i odobrenju Suda BiH pritvorena osoba je sprovedena u KB Banja Luka na psihijatrijsko vještačenje.“

Na osnovu provedenog istražnog postupka, Ombudsmani nisu mogli utvrditi da su podnositeljici žalbe u Kazneno-popravnom zavodu PZ Busovača uskraćena prava koja se trebaju osigurati pritvorenim osobama. Naime, iz odgovora proizlazi, da je podnositeljica žalbe smještena u prostoriju odgovarajuće kvadrature, da joj je omogućena svakodnevna šetnja, koju ona ne koristi u punom obujmu, kao i da su joj u dosadašnjem razdoblju izdržavanja pritvora osigurani brojni liječnički pregledi. Direktor ove ustanove ne spori, da je imenovana trenutno jedina pritvorena

popravni zavod Bijeljina u Republici Srpskoj angažiraju liječnike po ugovoru o povremenim i privremenim poslovima.

⁴⁴⁷ Predmet broj: Ž-SA-07-313/21

⁴⁴⁸ Akt, broj: 04-SL-int502/21

⁴⁴⁹ Broj akta: 04-SL-int 696 /21 od 29.07.2021.

⁴⁵⁰ Predmet broj: Ž-BL-07-255/21.

⁴⁵¹ Kazneno-popravnog zavoda poluotvorenog tipa Busovača broj: 01/03-2-09-1991/21 od 30.04.2021.

osoba ženskog spola, te je iz tog razloga, iz ove ustanove upućena molba sudu za premještaj u drugu ustanovu, koja je, prema njegovim navodima, odbijena.

Pitanje pružanja zdravstvene zaštite osuđenim osobama koji su ovisnici o opijatima predstavlja veliki problem za ustanove.

Primjer: Žalba⁴⁵² u odnosu na Kazneno-popravni zavod Mostar upravo ukazuje na dimenziju ovog problema. Žalitelj u žalbi navodi da posljednjih 20 godina prima terapiju koja mu je propisana od liječnika Centra za prevenciju i izvanbolničkog liječenja ovisnosti u Mostaru (konzumacija metadona ili suboxona). Dalje navodi, ukoliko bi netko od zatvorenika prekršio pravila ponašanja unutar zatvora, isti se kažnjava ukidanjem terapije, za koju ističe da je nužno potrebna kako bi se održalo normalno psihofizičko stanje. Uz dostavljenu žalbu, priložen je Nalaz i mišljenje Centra za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Mostar od 20.07.2021. godine u kojoj je navedeno da se izbjegne prekidanje standardne terapije kao način kažnjavanja, jer može ostaviti znatne posljedice po zdravlje pacijenta. Institucija ombudsmana je zatražila izjašnjenje na navode žalbe. U dostavljenom odgovoru navedeno je da osuđenik konstantno odbija suradnju i stalno traži da mu se izađe u susret sa raznim lijekovima bez medicinskih indikacija i bez ostvarenja suradnje potrebne za primjenu raspoloživih psihofarmaka koji su mu bili na raspolaganju. Ističu da je dana 09.06.2021. godine bio testiran na PAS (psihoaktivne supstance) i da je bio pozitivan. Terapija mu se ukida jer iz medicinskih i farmakoloških razloga ne mogu osigurati stabilne uvjete da se osuđeniku daje terapija koja bi u slučaju miješanja sa nedopuštenim supstancama mogla ugroziti pacijentovo zdravstveno stanje a potrebno je napraviti testiranje na PAS koje osuđenik odbija, te se time smatra nesuradljiv i rizičan za davanje ranije propisane terapije. Ovaj predmet ukazuje na pitanje tko i na koji način odlučuje o terapiji i da se prekidanje terapije ne može korsititi kao osnova za kažnjavanje. Prema naovdima iz izjašnjenja Kazneno-popravnog zavoda Mostar, osuđeno lice je bilo pozitivno na druge supstance 09.06.2021. godine, što postavlja i pitanje kako netko ko se nalazi na izdržavanju kazne zatvora može doći do psihoativnih supstanci. Istodobno, nalazu Centra za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Mostar je od 20.07.2021. godine je navedeno da se izbjegne prekidanje standardne terapije kao način kažnjavanja jer može ostaviti znatne posljedice po zdravlje pacijenta. Rad na ovom predmetu je u tijeku.

Primjer: Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je žalbu osuđenog lica iz Kazneno-popravnog zavoda Zenica⁴⁵³ u kojoj je navedeno da ima zdravstvene probleme, koji su se tijekom boravka u Kazneno-popravnom zavodu Zenica konstantno pogoršavali. Tijekom razdoblja izdržavanja kazne smršao je 47 kg. Zatvorska kazna mu ističe za 10 mjeseci, ali smatra da je to dug period s obzirom na zdravstvene probleme koje ima. Zbog svega navedenog obratio se Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine sa molbom za uvjetni otpust i Sudu za odobravanje prekida kazne. U cilju utvrđivanja činjeničnog stanja zatraženo je izjašnjenje Zavoda. Aktom Kazneno-popravnog zavoda Zenica⁴⁵⁴ Institucija je obaviještena da je osuđenik tražio prekid kazne radi nastavka liječenja o svom trošku i kod odabranog liječnika, ali je zbog pristizanja druge kazne njegov zahtjev odbijen. Više puta je pregledavan od strane

⁴⁵² Predmet broj: Ž-MO-07-140/21

⁴⁵³ Predmet broj: Ž-SA-07-924/21

⁴⁵⁴ Broj akta: 01-09-7134/21 od 29.09.2021.

ordinirajućeg kirurga, koji je inicirao operaciju ingvinale hernije ali je zbog iznimno lošeg zdravstvenog stanja preporučio odlazak na UKC Sarajevo, koji bi mogla uraditi ovako zahtjevan tretman. U tijeku daljeg istraživanja i kontakta sa direktorom Kazneno-popravnog zavoda Zenica, Ombudsmni su obaviješteni da je osuđenik dobio uvjetni otpust sa danom 20.12.2021. godine, a radi rješavanja svojih zdravstvenih problema.

8.2.3. Uvjetni otpust

Pravo na korištenje vanzavodskih pogodnosti i slobodnih posjeta u vrijeme COVID-19 je bilo otežano i organizirano prvenstveno sukladno sa epidemiološkom situacijom i donesenim mjerama. Upravo iz tog razloga, Ombudsmni ukazuju na ovaj primjer i pohvaljuju aktivnosti koje su poduzimali nadležni, a koji su, očigledno, konstanto pratili razvoj epidemiološke situacije u tijeku cijele godine i sukladno sa istom, uskraćivali ili omogućavali korišćenje određenih prava osuđenim osobama.

Primjer: U tijeku 2020. godine Ombudsmni su primili obraćanje podnositelja žalbe⁴⁵⁵, koji se nalazi na izdržavanju kazne zatvora u Kazneno-popravnog zavodu Zenica, a koje se odnosi na nezadovoljstvo postupanjem nadležnog Federalnog ministarstva pravde. Podnositelj žalbe navodi da ima suprugu i dvoje djece, te da je od ožujka 2020. godine uskraćen za vanzavodske pogodnosti i korištenje intimnih posjeta, zbog čega se u nekoliko navrata obraćao Federalnom ministarstvu. Od ovog Ministarstva tražio dostavljanje primjeraka naredbe i preporuke Kriznog stožera/štaba o zabrani korištenja zakonskih slobodnih posjeta, jer smatra da je za iste nezakonito uskraćen. Ističe da zbog ovakvog postupanja ne ispašta samo on, već da su članovi njegove obitelji "izloženi torturi i mučenju, samo zato što su djeca i supruga osuđenika".

Ombudsmni su zatražili sve relevantne informacije od Federalnog ministarstva pravde koje u svom odgovoru potvrđuje da se podnositelj žalbe obraćao, ali ukazuje i na činjenicu da nije koristio raspoložive razine rješavanja pritužbi iz Uputstva za postupanje osuđenih osoba. Kako je navedeno, osuđenik je upoznat sa svim Odlukama Federalnog ministarstva, kako kroz kolektivne sastanke, tako i kroz individualne razgovore sa matičnim odgajateljima, a sve date mjere donesene su u cilju sprječavanja zaraze virusom COVID-19. Isto tako, ovo Ministarstvo navodi da su slobodni posjeti, kao i vanzavodske pogodnosti ponovno odobrene, uz obvezan negativan PCR ili brzi antigenski test.

Ombudsmni su zatražili sve relevantne informacije, po pitanju položaja osuđenika koji uživaju vanzavodske pogodnosti i pravo slobodnih posjeta od Kazneno-popravnog zavoda u Zenici a u srpnju tekuće godine upriličen je obilazak Kazneno-popravnog zavoda Zenica, kao i sastanak zastupnika Institucije ombudsmana i direktora ove ustanove, prilikom čega je utvrđeno da su slobodni posjeti trenutno dozvoljeni. Predmet je pozitivno okončan s obzirom na to da je razlog nezadovoljstva podnositelja žalbe prestao, te da trenutno ima mogućnost korištenja intimnih posjeta.

⁴⁵⁵ Predmet broj: Ž-BL-07-821/20

Primjer: Podnositelj žalbe u žalbi^{456[1]} navodi da se nalazi na izdržavanju kazne zatvora u Kazneno-popravnog zavodu Banja Luka i da je stekao pravo na uvjetni otpust, ali da je upravnik Kazneno-popravnog zavoda Banja Luka, zajedno sa službom tretmana odbio uputiti prijedlog za uvjetni otpust i time prekršio članak 43. Zakona o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera u Brčko Distriktu BiH kojim je propisano da je upravnik Zavoda obvezan da podnese prijedlog za uvjetni otpust u roku od 30 dana prije datuma isteka dvije trećine od izrečene kazne. U svezi sa navedenim Institucija ombudsmana zaprimila je pismeno izjašnjenje Kazneno-popravnog zavoda Banja Luka⁴⁵⁷ u kojem je navedeno da *obvezni prijedlog direktora za uvjetni otpust nije upućen s obzirom da nisu ispunjeni zakonski uvjeti iz oblasti uvjetnog otpusta, a što je obrazloženo u Izvještaju Ustanove o vladanju i ponašanju zatvorenika. Međutim, zatvorenik je u zakonskom roku uputio svoju Molbu za uvjetni otpust, koja je uredna i na vrijeme uz izvješća dostavljena Komisiji za uvjetni otpust Brčko Distrikta BiH.*

Obvezni prijedlog za uvjetni otpust, koji po službenoj dužnosti upućuje direktor Zavoda nije uputio zato što nisu ispunjeni zakonski uvjeti, ali je zatvorenik uputio svoju molbu za uvjetni otpust, koja je uz izvješća dostavljena Komisiji za uvjetni otpust. Znači, riječ je o dva različita zahtjeva jer se o uvjetnom otpustu rješava po molbi zatvorenika ili na prijedlog direktora ustanove.

Podnositelj žalbe je dostavio izjašnjenje u kojem ostaje kod svojih žalbenih navoda. Postupak istraživanja je u tijeku.

8.2.4. Vanzavodske pogodnosti

Za dobro ponašanje i zalaganje na radu zatvorenicima se mogu odobravati pogodnosti. Pogodnosti su skup poticajnih mjera usmjerenih na pružanje povjerenja zatvoreniku, ublažavanje posljedica deprivacije, poticanje vlastitog učešća u ostvarivanju programa tretmana, jačanje odgovornosti i samopouzdanja radi osposobljavanja zatvorenika za samostalan život sukladno s pravnim poretom i normama građanskog društva. Pogodnosti odobrava upravnik Zavoda ili osoba koju on ovlasti. Pogodnosti se mogu koristiti u krugu Zavoda i van kruga Zavoda.⁴⁵⁸ Značajan broj žabi registriranih u Instituciji ombudsmana odnose se na korištenje pogodnosti, posebno vanzavodske pogodnosti. Kod uvjeta za korištenje pogodnosti za određene kategorije osuđenih osoba, između ostalog, propisano je da je pri odobravanju pogodnosti potrebno pribaviti mišljenje nadležne policijske uprave i nadležnog općinskog organa socijalne skrbi. Ombudsmani uočavaju da policijski službenici često, prigodom davanja mišljenja za korištenje pogodnosti, uopće ne vrše provjere ili su te provjere formalne i uglavnom daju negativno mišljenje, što izaziva nepovjerenje kod osoba lišenih slobode, ukazuje na nejednako postupanje, te otvara prostor za razne vrste zlouporaba. U tom smislu, Ombudsmani smatraju da je potrebno izvršiti izmjene i dopune: Zakona o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine, Zakona o izvršenju kaznenih i prekršajnih sankcija Republike Srpske i Zakona o izvršenju kaznenih sankcija Federacije BiH, kako bi se preciznije uredilo pitanje vezano za

⁴⁵⁶ Predmet broj: Ž-SA- 07-295/21.

⁴⁵⁷ Akt broj: 08/1,021/246-4081/20-2 od 22.12.2020. .

⁴⁵⁸ Članak 2. Pravilnika o pogodnostima i godišnjem odmoru zatvorenika koji izdržavaju kaznu zatvora u Zavodu za izvršenje kaznenih sankcija i drugih mjera Bosne i Hercegovine

mišljenje koje se pribavlja od strane policijskih struktura vezano za korištenje vanzavodskih pogodnosti osuđenih osoba te utvrdile jasne procedure provjera koje obavljaju policijski službenici.

Primjer: Podnositeljica žalbe – osuđenica iz Kazneno-popravnog zavoda Tuzla obratila se žalbom⁴⁵⁹ u kojoj je navela da je stekla uvjete za korištenje vanzavodskih pogodnosti. Upućen je zahtjev Policijskoj upravi Drvar za provjeru koja je dala negativno mišljenje za korištenje pogodnosti. Žaliteljica ukazuje da izdržava kaznu zatvora za prvo i jedino kazneno djelo, a da je godinama unaprijed bila žrtva nasilja u obitelji od strane supruga, o čemu je pomenuta policijska stanica bila upoznata kao i nadležni Centar za socijalni rad. Majka je troje djece, a u Zavodu je uzorna osuđenica, klasificirana u „A“ grupu, radno angažirana, bez disciplinskih postupaka. U tijeku istražnog postupka zatraženo je izjašnjenje nadležne policijske uprave i nadležne službe socijalne skrbi. MUP Kantona 10 dostavio je izjašnjenje sa relevantnom dokumentacijom o izvršenim provjerama.⁴⁶⁰ U izjašnjenju se navodi: *“.. nakon izvršenih terenskih provjera, mišljenja smo da bi boravak osuđenice u Drvaru - prilikom korišćenja vanzavodskih pogodnosti izazvao burnu reakciju rodbine i komšija, što bi moglo da prouzrokuje neželjene posljedice...“*.

Služba za opću upravu i društvene djelatnosti Općine Drvar izjasnila se aktom⁴⁶¹ u kojem stoji: *„...na osnovu izjava navedenih srodnika zaključuje se da je prisustvo osuđene na adresi na kojoj je boravila neposredno pred izvršenje kaznenog djela nepoželjno. Prigodom davanja mišljenja imalo se u vidu i način izvršenja kaznenog djela, jer je osuđena učestvovala u planiranju, a kasnije, posredno u egzekuciji kaznenog djela, pa se takav način ne može kvalificirati drugačije nego kao izuzetno podmukao, uz odsustvo bilo kakvog osjećaja samilosti prema žrtvi... Korištenje vanzavodskih mjera u Drvaru, na adresi na kojoj osuđena nekada boravila s oštećenim, na imanju oštećenog, prema važećim mjesnim običajima bi predstavljalo svojevrsnu nepravdu prema obitelji oštećenog. Ovim bi se još više produbilo podozrenje obitelji oštećenog prema osuđenoj ...“* Istražni postupak je u tijeku.

Navedeni primjer ukazuje na problem izvršenja mjera pogodnosti propisanih zakonom, čiji cilj jeste resocijalizacija i priprema za povratak osuđene osobe u zajednicu nakon izvršenja kaznene sankcije. Ovaj problem je izražen zbog činjenice da se odluka o korištenju pogodnosti najčešće zasniva isključivo na mišljenju policijskih organa u mjestu prebivališta osuđene osobe, gdje se dešava da se ne izvrše provjere na terenu ili se te provjere izvrše ograničeno. Poseban problem predstavlja stajalište žrtava koje su, u pravilu, protiv toga da se osuđenoj osobi omogući korištenje pogodnosti. Nesumnjivo, mišljenje žrtava treba da se uzme u obzir u postupku odlučivanja, ali zajedno sa svim drugim kriterijima. Potrebno je razmotriti mogućnost korištenja pogodnosti izvan mjesta prebivališta osuđene osobe, kako bi se izbjeglo uznemiravanje oštećenih, imajući u vidu da će osuđena osoba, nakon izvršenja kaznene sankcije biti slobodno.

⁴⁵⁹ Predmet broj: Ž-SA-07-1023/20

⁴⁶⁰ Broj akta: 02-03/7-2-03-2449/20 od 23.12.2020 .

⁴⁶¹ Broj akta: 05-31-3904-1/20 od 25.01.2021.

8.2.5. Premještaj osuđenih osoba

Primjer: U Instituciji ombudsmana je registrirana žalba⁴⁶² u kojoj žalitelj izražava nezadovoljstvo postupanjem Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine. Iz žalbe proizlazi da se podnositelj žalbe nalazi na izdržavanju kazne dugotrajnog zatvora od 31 godine, koja mu je izrečena presudom Suda Bosne i Hercegovine⁴⁶³. Podnositelj žalbe ističe da je od izrečene kazne izdržao ukupno 15 (petnaest) godina, te da je zbog činjenice, da ima državljanstvo Republike Srbije službenim putem tražio da mu se omogući dalje izdržavanje kazne u ovoj državi. Viši sud u Beogradu, Odjeljenje za ratni zločine, odlučujući o priznavanju strane kaznene presude uz premještaj, donijelo je presudu⁴⁶⁴ u kojoj se dozvoljava premještaj podnositelja žalbe na dalje izdržavanje kazne zatvora u ovu državu. Podnositelj žalbe ističe da se dana 27.11.2018. godine, molbom obratio Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine tražeći informacije što se dešava u njegovom predmetu, te da li će i kada biti izvršen njegov premještaj u Republiku Srbiju. U odgovoru Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine⁴⁶⁵ navedeno: „.....u konkretnom slučaju je potrebno provesti dodatne konsultacije sa nadležnim organima Republike Srbije u vezi primjene Ugovora između Bosne i Hercegovine i Republike Srbije o međusobnom izvršavanju sudbenih odluka u kaznenim stvarima, u situaciji kada sud jedne države znatno umanju izrečenu kaznu zatvor“.

Nakon sumiranja svih činjenica u predmetu, Ombudsmani su uputili Preporuku Ministarstvu pravde Bosne i Hercegovine⁴⁶⁶: „Da intenzivira suradnju i što prije izvrši potrebne konzultacije sa nadležnim organima Republike Srbije radi usaglašavanja stavova u svezi primjene Ugovora između Bosne i Hercegovine i Republike Srbije o međusobnom izvršavanju sudbenih odluka u kaznenim stvarima, prije svega uz poštivanje međunarodnih standarda, a imajući u vidu izrečene sudbene presude...“.

U odgovoru Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine⁴⁶⁷ navedeno je: „.....Konvencija o transferu se ograničava na to da pruži procesni okvir transfera, ali ne sadrži obvezu visokih strana ugovornica da udovolji zahtjevu za transfer. U prilog tome i govori i činjenica da nije potrebno da se navode bilo kakvi osnovi za odbijanje, niti da se traži od zemlje kojoj je upućen zahtjev za transfer da navede razloge zbog kojih je odbila za izađe u susret u tom zahtjevu. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine je cijeno i činjenicu da je Viši sud u Beogradu izrekao maksimalnu zapriječenu kaznu za odnosno kazneno djelo prema zakonodavstvu Republike Srbije, ali je mišljenja da tako velika razlika u izrečenim kaznama ne bi bila prihvatljiva za javnost u Bosni i Hercegovini“.

Predmet u Instituciji ombudsmana je zatvoren.

⁴⁶² Predmet broj: Ž-BL-07-218/18.

⁴⁶³ Suda Bosne i Hercegovine broj: X-KR/06/200 od 30.05.2008.

⁴⁶⁴ Viši sud u Beogradu, Odjeljenje za ratni zločine pod oznakom „Kre-po2 broj 7/17“

⁴⁶⁵ akt Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine broj:08-14-3-5560/17 od 04.04.2019.

⁴⁶⁶ Preporuka broj: P-87/21 od 11.03.2021.

⁴⁶⁷ Akt Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine broj: 08-14-3-5560/17 od 01.09.2021.

8.3. Izvršavanje mjere pritvora

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁴⁶⁸ u kojoj podnositelj navodi da se nalazi u pritvoru, da je nezadovoljan jer sudbeni postupak još nije okončan, te je iz tog razloga stupio u štrajk glađu dana 28.04.2021. godine, da bi nakon toga sebi nanio tjelesne povrede dana 01.05.2021. godine. U tijeku postupka istrage, Ombudsmeni su zatražili od direktora Kazneno-popravnog zavoda Doboj sve relevantne informacije u svezi izdržavanja pritvora za ovu osobu. Kazneno-popravni zavod Doboj⁴⁶⁹ je dostavio izjašnjenje zajedno sa traženom dokumentacijom. Dana 15.06.2021. godine ostvaren je telefonski kontakt sa podnositeljem žalbe koji je vraćen na dalje izdržavanje pritvora ustanovu, a u razgovoru je istakao da je presudom Osnovnog suda u Doboju osuđen na kaznu zatvora u trajanju od godinu dana i deset mjeseci. Navodi da je razlog njegovog obraćanja nezadovoljstvo, jer se u pritvoru nalazi već godinu dana i pet mjeseci pa je iz tog razloga na donesenu prvostupanjsku presudu izjavio žalbu drugostupanjskom sudu. Uzimajući u obzir sve navedeno, Ombudsmeni su uputili akt Okružnom sudu u Doboju, u kojem su, između ostalog, konstatale, da su svjesni činjenice kako je žalba drugostupanjskom sudu tek izjavljena, da se predmeti u sudovima rješavaju kronološki i prema ranije utvrđenom redoslijedu, kao i da je trenutno sezona godišnjih odmora, međutim, uvažavajući duljinu trajanja pritvora i izrečenu kaznu, Ombudsmeni su pozvali predsjednika nadležnog suda da razmotri mogućnost i u predmetu podnositelja žalbe odluku donese u što kraćem roku.

U odgovoru Okružnog suda u Doboju⁴⁷⁰ navedeno je sljedeće „*Predmet je u ovaj sud primljen na postupanje po žalbi na prvostepenu presudu dana 08.06.2021. godine. Sjednica drugostepenog vijeća ovog suda je zakazana za dan 12.08.2021. godine, a na javni dio sjednice su pozvani okružni javni tužilac i branilac optuženog, sukladno sa zahtjevom iz žalbe branitelja optuženog. Po donošenju odluke na sjednici vijeća, ista će biti izrađena u pisanom obliku u zakonom predviđenom roku....*“.

Sud je postupio po zahtjevu Ombudsmana te je predmet pozitivno okončan.

Primjer: Ombudsmanima se obratio podnositelj žalbe⁴⁷¹ koji se nalazi na izdržavanju mjeru pritvora u Odjeljenju pritvora Kazneno-popravnog zavoda Banja Luka, a koji ima prijavljeno prebivalište na području općine Prnjavor, a u kojem se nalazi i njegovo obiteljsko domaćinstvo. Ističe, kako njegova supruga koja je ostala u domaćinstvu uništava i otuđuje zajedničku imovinu na način da iznosi stvari, rasprodaje, kao i da je promijenila bravu na ulaznim vratima i onemogućila zajedničku kćerku da uđe u kuću i donese mu potrebne stvari. Navodi da su o svemu upoznati policijski službenici Policijske stanice u Prnjavoru od kojih traži pomoć i reagiranje. Ombudsmeni su uputili akt komandiru Policijske stanice Prnjavor tražeći sve relevantne informacije. U dostavljenom odgovoru⁴⁷² navedeno je sljedeće: „*Obavještavamo Vas da su policijski službenici ove Policijske stanice postupali po Vašem aktu, broj i datum veze, te su izvršili terenske provjere za navode iz vašeg akta.... U vezi sa navodima policijski službenici*

⁴⁶⁸ Predmet broj: Ž-BL-07-343/21.

⁴⁶⁹ Akt Kazneno-popravnog zavoda Doboj, broj: 02-713-1839/21 od 25.05.2021. .

⁴⁷⁰ Akt Okružnog suda u Doboju broj: 013-0-Su-21-000 259 od 05.08.2021. .

⁴⁷¹ Predmet broj: Ž-BL-07-392/21.

⁴⁷² Akt Policijske stanice Prnjavor broj: 13-2/01-230.1-127/21 od 14.06.2021. .

su utvrdili da supruga predmetnog lica živi u Prnjavoru... Radom na terenu policijski službenici su obišli imanje te je tom prilikom utvrđeno da je imanje zapušteno, obraslo visokom travom te nisu uočeni tragovi koji bi ukazivali da je neko boravio kod kuće u skorije vrijeme. Policijski službenici su pronašli suprugu i sa istom obavili razgovor na navode iz žalbe koja je izjavila da je od muža otišla 17.05.2020. godine, da živi u Prnjavoru i da nije do obiteljske kuće išla do prije tri mjeseca...“. O svim navodima iz odgovora i stanju na njegovom obiteljskom imanju podnositelj žalbe je upoznat aktom Ombudsmana. Ombudsmani konstatiraju da je u ovom predmetu nadležni policijski organ postupio po zahtjevu Ombudsmana, izvršio terenske provjere i dostavio sve informacije koje je tom prigodom utvrdio, a na osnovu kojih se može zaključiti kakvo je trenutno stanje u obiteljskom domaćinstvu podnositelja žalbe. S obzirom na navedeno, kao i činjenicu, da Ombudsmani ne mogu ispitivati narušene bračne odnose, niti učestvovati u podjeli imovine supružnika, podnositelja žalbe je upućen da u sudbenom postupku podjele imovine bračnih supružnika dokazuje pravo vlasništva na spornoj imovini, a da u eventualnom sudbenom postupku za naknadu štete traži naknadu otuđene ili uništene imovine na koju se poziva u žalbi.

8.4. Posjeti ustanovama za izvršenje kaznenih sankcija

Predstavnici Institucije ombudsmana tijekom 2021. godine posjetili su sljedeće kazneno-popravne ustanove: Zavod⁴⁷³, Kazneno-popravni zavod Zenica⁴⁷⁴, Kazneno-popravni zavod Tuzla⁴⁷⁵, Kazneno-popravni zavod Sarajevo⁴⁷⁶, Kazneno-popravni zavod Banja Luka⁴⁷⁷, Kazneno-popravni zavod Istočno Sarajevo⁴⁷⁸ i Kazneno-popravni zavod Doboj⁴⁷⁹. Nažalost, zbog ograničenih kapaciteta Institucije, ali i pandemije COVID-19, u 2021. godine nije izvršen posjet nijednoj policijskoj stanici, dok su izvršena dva posjeta Privremenom prihvatnom centru za migrante “Ušivak” i ove posjete će biti obrađene u okviru poglavlja o pravima migranata.

8.4.1. Zavod za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine

Početak 2022. godine obilježio je nagli priliv žalbi iz novouspostavljenog Zavoda za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Zavod), zbog čega je odlučeno da se izvrši 03. veljače 2021. godine inicijalni posjet ovoj ustanovi.

⁴⁷³ Dana: 03.02.2021 posjet obavili: ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur, pomoćnica ombudsmana Vedrana Pavlović, stručna savjetnica Vanja Dandić Burić i volonter Stefan Lučić; Posjet dana: 15.05.2021. obavili: ombudsmani prof. dr. Ljubinko Mitrović, dr. Jasminka Džumhur i Nives Jukić i pomoćnica ombudsmana Vedrana Pavlović.

⁴⁷⁴ Posjet Kazneno-popravnom zavodu Zenica dana 09.02.2020. godine, ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur, pomoćnica ombudsmana Vedrana Pavlović i volonter Refik Čavčić ; dana 19.07.2021 godine KPZ Zenica posjetila dr. Jasminka Džumhur, pomoćnica ombudsmana Vedrana Pavlović i stručna suradnica Selma Rađo.

⁴⁷⁵ Posjet obavili 13.10.2021 godine pomoćnica ombudsmana Vedrana Pavlović i volonter Stefan Lučić

⁴⁷⁶ Posjet obavili 08.10.2021 godine pomoćnica ombudsmana Vedrana Pavlović i volonter Refik Čavčić

⁴⁷⁷ Posjet obavio ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović, dana. 11.01.2021. , 28.09.2021. i 13.12.2021.

⁴⁷⁸ Posjet obavio ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović, dana: 28.01.2021.

⁴⁷⁹ Posjet obavio ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović, dana: 12.01.2021.

Osnovne informacije o Zavodu

U 2006. godini započeta je izgradnja Zavoda koji je svečano otvoren 22.07.2020. godine, a počeo je rad 01.08.2020. godine.⁴⁸⁰ Ova ustanova namijenjena je za osobe muškog spola koja se u ovu ustanovu upućuju u cilju izvršenja odluka Suda Bosne i Hercegovine. Iz pritvorske jedinice Suda Bosne i Hercegovine pritvorene osobe su premještene 10.08.2020. godine, a zaključno sa 31.12.2020. godine izvršen je premještaj svih osuđenih osoba pred Sudom Bosne i Hercegovine koje su kazne izvršavale u nekoj od entitetskih ustanova za izvršenje kaznenih sankcija. Najviše osuđenih osoba premješteno je iz Kazneno-popravnog zavoda Foča, te iz Kazneno-popravnog zavoda Zenica. Unutar Zavoda nalaze se: sektor uprave, ćelije pritvorske jedinice, ćelije u kojima se nalaze osuđene osobe i koje su podijeljene u tri sektora A, B i C, zdravstvena služba sa pratećim prostorijama, kantina, knjižnica, prostori za rekreaciju, teretana, fiskulturna sala, kuhinja, pekara, vešeraj, informatička sekcija, prostorije za posjete, prostorije za vjerske obrede.

Uprava i uposleni

Upravu Zavoda za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine čine upravnici, šefovi pet odjela koji u rukovođenju pojedinih oblasti rada pomažu upravniku Zavoda. Upravnik Zavoda organizira rad Zavoda, usklađuje rad organizacionih jedinica, nadzire pravilnost i zakonitost rada, predstavlja Zavod i vrši druge poslove za koje je nadležan po zakonu i drugim propisima. U Zavodu su uspostavljene organizacione jedinice koje se bave poslovima osiguranja; odgoja-tretmana; zdravstvene skrbi; radnog angažiranja pritvorenika i zatvorenika kao i općih i zajedničkih poslova. Problemi sa kojima se Uprava Zavoda suočava su vezani za nemogućnost blagovremenog snabdijevanja Zavoda zbog sporosti u procesu javnih nabavki, otežanosti zaposlenja kvalifikavnog i osoblja sa iskustvom zbog niskih plaća, zbog čega nije osiguran ni nacionalni balans uposlenika, udaljenost Zavoda od sustava javnog prijevoza itd.

Obezbjeđenje

Obezbjeđenje zatvorenika čini nekolicina zatvorskih čuvara koji posjeduju dugogodišnje radno iskustvo, dok većinu čine pripravnici koji prolaze obuku i koji su pred polaganjem ispita za zatvorsku stražu. U razgovoru sa vršiteljem dužnosti upravnika, saznali smo da razlog velikog broja pripravnika jeste platni razred propisan Zakonom o plaćama u institucijama Bosne i Hercegovine, odnosno nizak koeficijent od 1.40, jer, kako nam je objašnjeno, u drugim zavodima za istu poziciju platni razred je veći (1.60). Ovo je jedan od osnovnih razloga, pored neobezbijedenog prijevoza, što zatvorski čuvari sa iskustvom ne žele da se natječu za ovaj Zavod.

Zdravstvena služba

U sklopu Zavoda za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera Bosne i Hercegovine nalazi se ambulanta, putem koje se osigurava primarna zdravstvena zaštita, dok se sekundarni

⁴⁸⁰ Informacije dobijene od strane vršitelja dužnosti upravnika Zavoda Siniše Perkovića prigodom posjeta ombudsmanke dr. Jasminke Džumhur.

vid zdravstvene zaštite osigurava angažmanom liječnika specijalista koji se angažiraju po ugovoru o djelu, bez provođenja javne procedure, već direktnim kontaktom Uprave sa liječnicima. Također, ustanova je potpisala direktni ugovor o suradnji sa bolnicom „Srbija“ u Istočnom Sarajevu. Pored ambulante, u Zavodu se nalaze još: stomatološka ordinacija, laboratorija, prostorija sa RTG aparatom, prostorija za fizikalne terapije. Pomenute prostorije opremljene su po europskim standardima. U stalnom radnom odnosu je uposlen jedan liječnik opće medicine, dok je jedan stomatolog u radnom odnosu po ugovoru na određeno vrijeme. Vršitelj dužnosti upravnika je tijekom posjeta istakao da će se, u skorije vrijeme, provesti javni natječaj za upražnjene pozicije i, kako je naveo, nada se da će kapaciteti ovog sektora biti popunjeni.

Razgovor je obavljen sa šeficom Odjeljenja zdravstvene službe dr. Dijanom Košarac. Dr. Košarac je navela da su osuđene osobe koje se nalaze unutar Zavoda pod zdravstvenim tretmanom i da se za iste vode uredni zdravstveni kartoni (uvidom u zdravstvene kartone potvrđena je točnost izjave). Pod zdravstvenim tretmanom su:

- Osuđene osobe starije životne dobi;
- Osuđene osobe koje koriste redovitu terapiju propisanu od strane doktora medicine (na dan 03.02.2021. godine utrošene su 1692 tablete u svrhu liječenja osuđenih osoba);
- Teško oboljele osuđene osobe od karcinoma;

Vezano za liječenje osuđenih osoba ovisnika o opijatima, šefica Odjeljenja zdravstvene zaštite uakazala je da se izbjegava korištenje metadonske terapije.

Zatvorske i pritvorske ćelije

Zatvorske ćelije unutar Zavoda podijeljene su u tri sektora: A, B i C. Unutar zatvorskih ćelija nalazi se radni stol, krevet i toalet. Predviđeno je da boravi jedna osoba unutar zatvorske ćelije. Osuđene osobe u zavisnosti od pogodnosti koje uživaju, što je vezano za njihovo ponašanje, unutar ćelija mogu da imaju televizor i frižider. Takve pogodnosti predviđene su za osuđene osobe koje se nalaze u B i C sektoru. Pritvorske ćelije koje se nalazi unutar Zavoda opremljene su na isti način kao zatvorske ćelije.

Prostorije za rekreaciju

Prostorije za rekreaciju su veoma dobro opremljene, tako da u fiskulturnoj sali postoji stol za stolni tenis, mogućnost igranja kolektivnih sportova kao što su nogomet, košarka, odbojka, rukomet. Pored fiskulturne sale, nalazi se i teretana, koja je opremljena spravama i ovaj prostor se najčešće koristi od strane osuđenih osoba. Prostorije za rekreaciju opremljene su po europskim standardima.

Kuhinja i pekara

Unutar Zavoda nalazi se kuhinja i pekara, koje su također opremljene po europskim standardima. Pored uposlenih kuvara i pekara, radno angažirane su i osuđene osobe, koje obavljaju pomoćne poslove, kao pogodnost, s tim što je od strane osuđenih osoba ukazano na pitanje kriterija kod odabira, odnosno pitanje poštivanja kategorije u kojoj je osoba bila uvrštena u ustanovi u kojoj je prethodno izdržavala kaznu.

Informatička sekcija

Informatička sekcija opremljena je računarima, međutim nije funkcionalna. Vršitelj dužnosti upravnika naveo je da je to proces koji će biti uskoro završen.

Knjižnica

Prostor namijenjen za knjižnicu u vrijeme posjeta ombudsmana još nije bio opremljen jer nedostaje knjižni fond.

Prostorije za vjerske obrede

U Zavodu su predviđene prostorije za vjerske obrede za tri religije: islamsku, katoličku i pravoslavnu. Za osuđene osobe katoličke i pravoslavne vjeroispovjesti predviđena je jedna prostorija, dok osuđena lica islamske vjeroispovjesti imaju zasebno opremljenu prostoriju. Vršitelj dužnosti upravnika istakao je da prostorije nisu u potpunosti funkcionalne, jer postoji problem angažiranja vjerskih službenika, te da su pregovori sa religijskim zajednicama u tijeku. Ipak, potrebno je ukazati da upražnjavanje vjerskih sloboda na dnevnom osnovu nije vezano za prisustvo vjerskih službenika, te je važno osigurati da osuđene osobe koriste prostor namijenjen u ove svrhe.

Prostorije za posjete

Unutar Zavoda nalaze se prostorije za posjete i to prostorije za redovite posjete i prostorije za slobodne posjete. Prostorije za redovite posjete su opremljene i u njima nalazi videonadzor. Unutar prostorija nalazi se stol, stolice, a osuđenu osobu i posjetitelje dijeli pleksiglas koji je postavljen na sredinu stola i u visini je prostorije za posjet. Prostorije za slobodne posjete služe za posjete bračnih supružnika, članova njihovih obitelji i koriste ih osuđene osobe sa pogodnostima. Unutar pomenute prostorije nalazi se bračni krevet, krevetac za bebu, kuhinja, toalet, televizor, stol za četiri osobe, balkon. Prostorije u vrijeme posjeta nisu bile još stavljene u funkciju.

Vešeraj/Praonica rublja

Zavod ima praonicu rublja/vešeraj koji je opremljen po europskim standardima, ali koji, u vrijeme posjeta Ombudsmana, nije stavljen u funkciju, iz razloga, kako je vršitelj dužnosti direktora naveo, nepostojanja ugovora sa dobavljačem sredstava za higijenu. Vešeraj je predviđen da bude dodatni izvor sredstava Zavodu. Osuđene osobe mogu biti radno angažirane unutar vešeraja, a mogu i da koriste usluge vešeraja uz određenu novčanu naknadu.

Kantina

Unutar Zavoda nalazi se kantina. Vršitelj dužnosti upravnika naveo je da postoji potpisan ugovor sa poduzećem, na četiri godine, koji će vršiti usluge prodaje osnovnih životnih namirnica, sredstava za higijenu i drugih proizvoda osuđenim osobama. Kantina je opremljena prehrambenim proizvodima, sredstvima za osobnu higijenu, duhanskim proizvodima. Uvidom u

cijene, utvrđeno je da su, u vrijeme posjeta cijene bile veće u odnosu na tržišne. Tako je slučajnim uzorkom utvrđeno sljedeće:

- cijena ulja proizvođača „Floriol“ je 2,60 KM – tržišna cijena u drugim trgovinskim radnjama je 2,35 KM;
- cijena soli 1kg proizvođača „Solana d.d. Tuzla“ je 1,50 KM – tržišna cijena u drugim trgovinskim radnjama je 1 KM;
- cijena kave „Brazil“ od 500g je 6,75 KM – tržišna cijena u drugim trgovinskim radnjama je 6,75 KM;
- cijena kave „Zlatna džezva“ od 500g je 7,25 KM – tržišna cijena u drugim trgovinskim radnjama je 6,95 KM;
- cijena po 1kg narandži 2,50 KM – tržišna cijena u drugim trgovinskim radnjama je 2,00 KM;
- cijena 1kg banana 3,00 KM – tržišna cijena u drugim trgovinskim radnjama je 2,65 KM;
- cijene duhanskih proizvoda su identične kao u drugim trgovinskim radnjama.

Korištenje pogodnosti

Osuđene osobe smještene su u tri sektora A, B i C. U Sektoru A smještene su osuđene osobe koje su počinile najteža kaznena djela i samim tim ne uživaju pogodnosti. Osuđene osobe koje se nalaze u Sektoru A imaju pravo na dva sata šetnje dnevno uz pratnju zatvorskih čuvara. Osuđene osobe koje se nalaze u Sektoru B i C uživaju određene pogodnosti u zavisnosti od osobnog ponašanja unutar Zavoda i ukoliko se uzorno ponašaju mogu da posjeduju televizor i frižider unutar ćelija u kojima borave. Također, ove osuđene osobe mogu da budu i radno angažirane u kuhinji, pekari, praonici rublja kao pomoćni radnici.

Osuđene osobe mogu da koriste telefonske usluge. Imaju pravo na kontakt sa užim članovima obitelji. Cijene tarifa usluge telefonskih operatera utvrđene su ugovorom koji je potpisan sa kompanijom „M:Tel“. Žalbe osuđenih osoba ukazuju nam na previsoke cijene telefonskih usluga, mogućnost kontakta sa samo sa užim članovima obitelji, kao i nemogućnost kontakta sa prijateljima.

Pravo na slobodne posjete osuđene osobe imaju jednom u dva mjeseca. U vrijeme posjeta Zavodu, posjete osuđenim osobama nisu bile dozvoljene, radi epidemiološke situacije vezane za koronavirus. Vanzavodske pogodnosti koristi jedna osoba.

8.4.2. Posjeti Kazneno-popravnom zavodu Zenica

Dana 04.02.2021. godine i 28.07.2021. godine obavljani su posjeti Kazneno-popravnom zavodu Zenica radi razgovora sa upravom i osuđenim osobama koji imaju registrirane predmete u Instituciji ombudsmana.⁴⁸¹ Tijekom sastanka poseban naglasak je stavljen na premještanje osuđenih osoba iz Kazneno-popravnog zavoda Zenica u Zavod, kao i na pitanje mjera koje su poduzete u cilju preveniranja širenja pandemije COVID-19 i zaštite života i zdravlja osuđenih

⁴⁸¹ Posjete obavila ombudsmanka dr. Jamsinka Džumhur sa suradnicima.

osoba. Nakon sastanka, obavljen je obilazak zavodskih prostorija. Prigodom obilaska utvrđeno je da je većina prostorija u zadovoljavajućem stanju, te su posjećeni i novi objekti koji su namijenjeni za radni angažman osuđenika. Zaključeno je i da su osuđenici radno angažirani u širokom spektru poslova, kao što su građevina, održavanje higijene prostorija, održavanje zelenog pojasa, izrada umjetničkih radova, rad u teretani, pružanje usluga šišanja i brijanja drugih osuđenika i drugo.

Uvjeti smještaja

Direktor Kazneno-popravnog zavoda Zenica Redžo Kahrić (u daljem tekstu: direktor) je ukazao da 56 osuđenih osoba iz Kazneno-popravnog zavoda Zenica premješteno u Zavod, te da su u Kazneno-popravnog zavodu Zenica ostala 532 osuđenika. Na dan dan 28.07.2021. godine u ustanovi je bilo 610 osuđenih osoba. Radi usporedbe, u 2016. godine u Kazneno-popravnog zavodu Zenica boravilo je preko 800 osuđenih osoba, tako da ova ustanova trenutno ima viška kapaciteta. Od 56 premještenih osoba u Zavod, 80% se nalazilo u kategoriji „A“, što znači da su ispunjavali uvjete za korištenje pogodnosti. Prema riječima direktora, uvjeti smještaja su više nego zadovoljavajući, a osuđene osobe sa odličnim vladanjem imaju posebne privilegije. Naglasio je da svaka ćelija ima televizor, te da se to ne smatra kao pogodnost.

Radni angažman zatvorenika

U Kazneno-popravnog zavodu Zenica radno angažirano je preko 300 osuđenih osoba, tj. više od 50% ukupne zatvorske populacije,⁴⁸² s tim da je broj radno angažiranih osuđenih osoba smanjen zbog epidemiološke situacije. Direktor Kazneno-popravnog zavoda Zenica ukazao je na problem radnog angažmana zbog prelaska na trezorsko poslovanje od 01. januara 2021. godine zbog čega je ukinuta Privredna jedinica „*Novi život*“, te je stao rad u radionici metala. Naime, trezorsko poslovanje onemogućava ovu ustanovu da posluje sa partnerima u inozemstvu bez domaćeg posrednika, a glavni dosadašnji partneri su iz inozemstva.

Kada je u pitanju naknada za rad zatvorenika, pomoćnik direktora Vedad Hajdarević (u daljem tekstu pomoćnik direktora) je rekao da je to regulirano Zakonom o izvršenju kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera. Naime, prema članku 94. stavak 2. navedenog Zakona, naknada za rad iznosi od jedne četvrtine do jedne polovine prosječne plaće na sličnim poslovima ostvarene u posljednja tri mjeseca u gospodarsstvu Bosne i Hercegovine. Osuđenici u Kazneno-popravnog zavodu Zenica u prosjeku zarađuju od 100 do 230 KM, dok osuđene osobe sa najvećim koeficijentom mogu zaraditi i do 260 KM mjesečno.

Zdravstvena zaštita

Zdravstvena zaštita u Kazneno-popravnog zavodu Zenica je organizirana na način da ima uposlenog liječnika koji je neuropsihijatar, te stomatologa i ostalo prateće medicinsko osoblje. Sa Kantonalnom bolnicom u Zenici imaju uspostavljenju odličnu suradnju, i da plaćaju 75,00 KM po dolasku liječnika specijaliste. Tijekom pandemije COVID-19 uspostavljen je izolatorij za

⁴⁸² Intervju sa direktorom KPZ Redžom Kahrićem.

oboljele osuđene osobe tako da je Kazneno-popravni zavod efikasno djelovao u liječenju oboljelih tijekom pandemije.

Komunikacija (posjeti i telefonski pozivi)

Zbog novonastale epidemiološke situacije COVID-19, Uprava Kazneno-popravnog zavoda Zenica je bila primorana da drastično smanji broj posjeta, ali da su omogućili osuđenicima da više telefoniraju. Prema riječima pomoćnika direktora, osuđenici imaju zagarantirano pravo na redovite posjete bez obzira na to kojoj grupi pripadali, dok su ostali posjeti zavisni od grupe kojoj osuđenik pripada. Osuđena lica C kategorije imaju pravo na jedan slobodan posjet u dva mjeseca.

U daljem razgovoru, Uprava Kazneno-popravnog zavoda Zenica objasnila je prava osuđenika na telefonske pozive koji su uređeni Pravilnikom o kućnom redu. Osuđene osobe mogu zvati sedam brojeva a osuđenici A grupe mogu telefonirati gotovo svaki dan. Nadalje, u sklopu tih sedam brojeva osuđenici mogu kontaktirati bližu rodbinu, odvjetnika i bliske prijatelje.

Vanzavodske pogodnosti

Kada su u pitanju vanzavodske pogodnosti, pomoćnik direktora je naglasio da policija obično daje negativne odgovore, tj. ne dozvoljavaju osuđenim osobama da često izlaze. Ovakav način postupanja ima za posljedicu da osuđene osobe ograničeno koriste vanzavodske pogodnosti, jer postoji bojaznost kod nadležnih tijela da se osuđenik neće vratiti na izdržavanje kazne ili da će ponovno učiniti kazneno djelo. Nadalje, pomoćnik direktora je naveo da Kazneno-popravni zavod Zenica samoinicijativno obavlja psihološke pripreme prije nego što osuđenici napuste tu ustanovu, te da ne postoji u pravilniku instrukcija kako to učiniti.

Postupanje tijekom pandemije COVID-19

Ova ustanova je bila zatvorena za posjetitelje u razdoblju od 15.03.2020 do 15.05.2020. godine.⁴⁸³ Kao rezultat ovih mjera, direktor Kazneno-popravnog zavoda Zenica je nakon proteka ovog razdoblja produžio radno vrijeme uposlenika u cilju osiguranja većeg broja posjeta za ublažavanje efekata mjera koje su bile uvedene u okviru sprječavanja pandemije COVID-19. Također, ova ustanova je organizirala razna sportska takmičenja kako bi se ublažile negativne posljedice zbog zatvaranja Kazneno-popravnog zavoda Zenica za javnost. Osuđenici su također imali mogućnost da više telefoniraju tijekom trajanja ograničenja uvedenih u okviru provođenja epidemioloških mjera.

8.4.3. Posjet Kazneno-popravnom zavodu Tuzla

Dana 13.10.2021. godine izvršen je posjet Kazneno-popravnom zavodu Tuzla tijekom koje je obavljen razgovor sa zamjenikom direktora ove ustanove Božom Antunovićem, te sa osuđenicama koje imaju registrirane žalbe u Instituciji ombudsmana.⁴⁸⁴ U tijeku posjeta u

⁴⁸³ Intervju sa pomoćnikom direktora.

⁴⁸⁴ Posjet obavila pomoćnica ombudsmana Vedrana Pavlović.

Kazneno-popravnog zavodu Tuzla je boravilo 160 osuđenih, od čega je 48 osoba ženskog spola, te 112 muškog spola. Mandati direktora i zamjenika direktora Kazneno-popravnog zavoda Tuzla istekli su 30.09.2021. godine, te pomenuti obavljaju funkcije u tehničkom mandatu (vršitelji dužnosti). Zamjenik direktora naveo je da je zadovoljan kolektivom, brojem uposlenih i načinom na koji funkcionira sam kolektiv, s tim da uvijek postoji prostor za povećanje broja uposlenih. Trenutno je uposlen jedan liječnik opće prakse, stomatolog dolazi po potrebi, psihijatar dolazi jednom tjedno i uposlen je na ugovor od djelu. Svi specijalistički pregledi obavljaju se van Zavoda uz suglasnost direktora Zavoda. Posjetie su dozvoljeni sukladno sa propisanim epidemiološkim mjerama.

Nakon razgovora sa zamjenikom direktora Kazneno-popravnog zavoda Tuzla obavljani su razgovori sa dvije osuđenice koje nisu imale primjedbi na uvjete i tretman u Kazneno-popravnog zavodu Tuzla.

8.4.4. Posjet Kazneno-popravnog zavodu Sarajevo

Dana 08.10.2021. godine izvršena je posjeta Kazneno-popravnog zavodu Sarajevo⁴⁸⁵ gdje je obavljen razgovor sa direktorom Farukom Zubčevićem (u daljem tekstu: direktor) i osuđenom osobom koja ima registriran predmet u Instituciji. Tijekom sastanka prisutni su razgovarali i o premještanju Centralnog zatvora u Sarajevu na Igman, uvjetima smještaja za osuđena lica/pritvorenike, kao i o zdravstvenoj zaštiti.

Uvjeti smještaja

U vrijeme posjeta u Kazneno-popravnog zavodu Sarajevo kaznu je izdržavalo 30 osuđenih osoba, dok se u pritvorskoj jedinici nalazilo 150 pritvorenika. Također, direktor Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo ukazao je da se u Kazneno-popravnog zavodu Sarajevo vrši opservacija osuđenih lica i pritvorenika, zatim se na osnovu te opservacije upućuju u Kazneno-popravni zavod Sarajevo - Odjeljenje Ustikolina ili u Kazneno-popravni zavod Sarajevo poluotvorenog tipa "Igman-objekat". Iz Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo 30 osuđenih osoba je premješteno u Zavod. U proteklim godinama, poduzimane su mjere u cilju unaprjeđenja stanja u ovoj ustanovi, a posebna pozornost je posvećena implementaciji preporuke CPT Komiteta, tako da su okrećene prostorije, ugrađene nove toplotne kamere, itd. Direktor Kazneno-popravnog zavoda Sarajevo je istakao da će ova ustanova kompletno biti premještena u novi objekat koji se gradi na Igmanu, a koji financira Vlada Federacije BiH i IPA fond (11 miliona KM osigurano preko IPA fondova). Također, naveo je da će svi smještajni zatvorski kapaciteti biti prema zatvorskim normama Europske unije.

Zdravstvena zaštita

Kazneno-popravni zavod Sarajevo ima jednog liječnika u stalnom radnom odnosu, stomatologa, kao i tri medicinske sestre, te posjeduje opremljenu medicinsku sobu. Sva osuđena lica/pritvorenici u potpunosti su cijepljeni.

⁴⁸⁵ Posjetu obavila pomoćnica Imbudsmna Bosne i Hercegovine Vedrana Pavlović

Posjeti

Posjeti su već duže razdoblje dozvoljene s obzirom na to da su svi cijepčeni. Putem moderne tehnologije (face recognition softver, toplotne kamere) vrši se stroga kontrola svih osoba koji dolaze u posjet.

8.5. Utjecaj pandemije COVID-19 na stanje u oblasti sprječavanja i prevencije torture

Izveštajna godina je bila specifična, kao i prethodna, zbog pandemije virusa COVID-19. Ustanove za izvršenje kaznenih sankcija funkcionirale su u posebnim, puno težim okolnostima, jer su određena prava osuđenih lica bila u većoj mjeri uskraćena ili ograničena kroz donošenje mjera koje su poduzimane u cilju zaštite života i zdravlja ove populacije. Način provođenja ovih ograničenja organiziran od strane uprava ustanova je u značajnoj mjeri doprinio da nije bilo izražajnijih nezadovoljstva (štrajka, pobune) u ustanovama posebice u velikim kolektivima, te da bez obzira na cjelokupnu situaciju nije bilo većih poteškoća u funkcioniranju ustanova ili širenja zaraze u ovim kolektivima. Poduzet je čitav niz mjera s ciljem olakšavanja kontakata pritvorenika i zatvorenika sa vanjskim svijetom kako bi se izbalansirala ograničenja nametnuta u cilju zaštite zdravlja javnosti.

U ovom dijelu Izvješća prezentirane su neke od žalbi registrirane vezano za postupanje nadležnih organa tijekom pandemije u odnosu na osobe kojima je ograničena sloboda kretanja. Statistički pokazatelji ukazuju i na visok stupanj procijepljenosti u ovim ustanovama.

Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁴⁸⁶ osuđenog lica iz Kazneno-popravnog zavoda zatvorenog tipa Foča u kojoj navodi da trpi omalovažavanje i ponižavanje od strane službenih lica i drugih zatvorenika, te iznosi pritužbe na neadekvatnu zdravstvenu zaštitu i neprofesionalan odnos zavodskog liječnika i medicinskog tehničara, a naročito tijekom infekcije koronavirusom. Iz dostavljenog izjašnjenja Kazneno-popravnog zavoda Foča⁴⁸⁷ i prateće medicinske dokumentacije proizilazi da je osuđeno lice na osnovu uputnica i preporuka zavodskog liječnika sprovedeno na ukupno 23 specijalistička pregleda u Univerzitetsku bolnicu Foča, te da su tom prigodom izvršeni specijalistički pregledi od strane liječnika različitih specijalnosti (psihijatar, ortoped, gastroenergolog, neurokirurg, neurolog, dermatolog, pulmolog, otorinorolog), kao i RTG i ultrazvučno snimanje. Kod osuđenika je u više navrata pronađeno više različitih tableta, te s obzirom na njegovu sklonost da zlouporabljava terapiju, ista se vrši uz pojačan nadzor. U izjašnjenju se navodi da, sukladno sa naredbama Ministarstva pravde Republike Srpske, te preporukama JZU "Instituta za javno zdravstvo", te Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, u Kazneno-popravnog zavodu Foča poduzimaju sve neophodne preventivne zdravstveno – epidemiološke mjere sa ciljem sprječavanja pojave i širenja virusa COVID-19. Nakon što je kod dva osuđena lica iz kolektiva u kojem je smješten i žalitelj, potvrđeno prisustvo infekcije, isti su izmješteni u kolektiv koji je namijenjen za smještaj osuđenih lica sa potvrđenom infekcijom i provođenje njihovih aktivnosti je odvojeno od aktivnosti ostalih osuđenih lica. U odnosu na ova osuđena lica organizirano je obvezno mjerenje tjelesne temperature, te provođenje

⁴⁸⁶ Predmet broj: Ž-SA-07-959/20

⁴⁸⁷ Akt broj 03-2392/14 od 10.12.2020.

pojačanih mjera higijene i dezinfekcije prostorija, uz obvezno korištenje osobne zaštitne opreme. Zavodski liječnik je svakodnevno provodio zdravstvene preglede svih inficiranih i izoliranih zatvorenika uz mjerenje vitalnih parametara, a propisana terapija je svakodnevno dijeljena u propisanim vremenskim intervalima. Podjela hrane svim izoliranim zatvorenicima odvijala se redovito u kolektivu u koji su smješteni, te su se putem redovitih telefonskih kontakata obavještavani članovi obitelji o njihovom zdravstvenom stanju. Konkretno, za vrijeme inficiranosti virusom osuđeno osoba je na osnovu uputnice liječnika provedena u bolnicu Foča radi RTG snimanja pluća i specijalističkog pregleda pulmologa. Nakon 22 dana, nakon drugog retestiranja kada je utvrđen negativan nalaz na koronavirus, zatvorenik je vraćen u svoj kolektiv. Na navedeno izjašnjenje podnositelj žalbe je dostavio svoje komentare, u kojima ostaje kod ranije iznesenih navoda. Tražio je premještaj u drugu ustanovu, međutim od Ministarstva pravde Republike Srpske je dobio odbijenicu. Istražni postupak u ovom predmetu je još u tijeku, te je planiran posjet Kazneno-popravnom zavodu Foča.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu osuđenika⁴⁸⁸ koji se nalazi na izdržavanju zatvorske kazne u Zavodu. U žalbi navodi da je direktor Zavoda dana 08.09.2021. godine donio Odluku o žurnom postupanju⁴⁸⁹, prema kojoj su zabranjeni svi posjeti zatvorenim licima kao i sve pogodnosti zatvorenika zbog pogoršanja epidemiološke situacije prouzročene pandemijom koronavirusa. Ovom odlukom zabranjuje se posjet osuđenim licima, od strane članova obitelji. Nejasan je razlog za donošenje ovakve odluke s obzirom na činjenicu da Zavod raspolaže prostorijama koje su namjenski opremljene protiv širenja zaraze, sa pleksiglasom i sa odvojenim ulazom i koje su u funkciji. Od ove zabrane izuzeti su posjeti odvjetnika koji u navedenoj prostoriji mogu obavljati posjet osuđenim licima. Za žalitelja je dodatno ponižavajuće i to što je stalno u kontaktu sa zaposlenim iz Zavoda, koji ga po povratku sa redovitih aktivnosti pretresaju, pa se postavlja pitanje kako oni nisu prenositelji zaraze, a obitelji osuđenika jesu. Odluku direktora, kojom su ukinute sve pogodnosti što uključuje i vanzavodske, žalitelj smatra neutemeljenom, jer nijedan entitetski Krizni stožer nije donio odluku o zabrani posjeta, izlazaka i ulazaka zatvorenika u zavode. Čak što više Krizni stožer/štab Federacije BiH je donio odluku kojom su dozvoljeni posjeti u svim kazneno- popravnim zavodima, ulasci i izlasci iz zavoda uz obvezan PCR test, a Krizni štab Republike Srpske odlukom od 13.09.2021. godine nije zabranio posjet i vanzavodske pogodnosti u ustanovama. Institucija ombudsmana je dana: 15.11.2021. godine zatražila izjašnjenje od Zavoda. Dana 03.12.2021. godine, Ombudsmeni su zaprimili Izjašnjenje direktora Zavoda⁴⁹⁰ u kojem je naveo da je dana 08.09.2021. godine donio Odluku o žurnom postupanju, na osnovu koje su bile zabranjeni posjeti pritvorenim i zatvorenim licima (osim odvjetnika uz sve mjere zaštite i pleksiglas pregradu), kao i sve pogodnosti zatvorenika i svi vjerski obredi, zbog pogoršanja epidemiološke situacije prouzročene pandemijom koronavirusa. Na prijedlog načelnika zdravstvene službe⁴⁹¹ u Zavodu su ukinute mjere zabrane s obzirom na to da je 95% zatvorenika do tada cijepljeno i recijepljeno, te da je prošao 21 dan od recijepljenja. Za sve ostale posjete potrebno je poštivati sve epidemiološke mjere, dok za slobodne posjete osobe koje dolaze moraju imati PCR test, brzi test ili imunoglobuline, maksimalno star 72 h. Rad na predmetu je u tijeku.

⁴⁸⁸ Predmet broj: Ž-SA-07-678/21

⁴⁸⁹ Broj 01-50-2087/21

⁴⁹⁰ Akt broj 03-15-1-875-18/21 od 03.12.2021.

⁴⁹¹ Broj 04-SI-int 816/21 od dana 29.09.2021.

IX. PRAVA DJETETA

Posljednjih nekoliko godina Ombudsmani kontinuirano ukazuju nadležnim domaćim i međunarodnim organima i institucijama da je siromaštvo jedan od najznačajnijih uzroka kršenja prava djeteta u Bosni i Hercegovini. Tako, siromaštvo dovodi do socijalne isključenosti djece što za posljedicu ima nedostupnost obrazovanju, zdravstvenoj zaštiti, značajnijoj afirmaciji potencijala djece, nemogućnosti zaposlenja njihovih roditelja što može da dovede i do transgeneracijskog siromaštva, tj. reprodukcije siromaštva u okviru iste obitelji itd. Također, Ombudsmani godinama predlažu nadležnim tijelima/organima poduzimanje neophodnih mjera na ujednačavanju prava djeteta u Bosni i Hercegovini, a što bi podrazumijevalo poduzimanje mnogobrojnih aktivnosti od strane nadležnih organa, poput npr. osnivanja fonda za ostvarivanje prava djeteta u Federaciji Bosne i Hercegovine ili obezbjeđenje dječijeg dodatka za svu djecu, bez imovinskih ograničenja, uspostavljanje alimentacionih fondova, te kreiranje proračuna na svim razinama vlasti koji bi bili planirani i usvojeni, polazeći od najboljeg interesa djeteta s ciljem što adekvatnije i kvalitetnije zaštite prava djeteta u Bosni i Hercegovini.

U Federaciji Bosne i Hercegovine, a prema informacijama koje posjeduju Ombudsmani, Nacrt Zakona o podršci obiteljima sa djecom u Federaciji Bosne i Hercegovine razmatran je i usvojen na 1. redovitoj sjednici Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine od 28. veljače 2019. godine, odnosno na nastavku 5. sjednice Doma naroda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine od 27. veljače 2020. godine. Sukladno sa zaduženjima sa navedenih sjednica, Federalno ministarstvo rada i socijalne politike je u razdoblju od 1. svibnja do 28. rujna 2020. godine provelo proces javnih rasprava o Nacrtu predmetnog Zakona u trajanju od 90 dana. Ombudsmani koriste priliku da istaknu da su u ranijom razdoblju⁴⁹² pohvalili napore nadležnog ministarstva da putem predloženih zakonskih rješenja uspostave socijalno pravičniji i fiskalno funkcionalniji sustav skrbi obitelji sa djecom, sa posebnim naglaskom na izjednačavanje prava djece u Federaciji Bosne i Hercegovine. Ombudsmani smatraju da je iznimno važno pružiti veću podršku obiteljima sa djecom, posebice putem ostvarivanje dva osnovna prava - prava na dječiji dodatak i prava na novčanu pomoć porodilji koja nije u radnom odnosu. Također bi bilo značajno da se federalnim zakonom osigura minimum osnovnih prava iz oblasti zaštite obitelji sa djecom, dok bi dodatna i izvedena prava u cijelosti bila data u nadležnost županijama/kantonima i jedinicama lokalne samouprave. Usvajanjem ovog Zakona sva djeca bi ostvarivala pravo na dječiji dodatak do navršene 18 godine života djeteta⁴⁹³ i visina dječijeg dodatka bila bi jednaka na cijelom području Federacije Bosne i Hercegovine. Ombudsmani se koriste prigodom da istaknu da su učestvovali u Javnoj raspravi o Nacrtu Zakona o podršci obiteljima sa djecom, a koju je Federalno ministarstvo rada i socijalne politike održalo sukladno sa Zaključcima oba doma Parlamenta Federacije BiH. S obzirom na informaciju da je Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na sjednici održanoj dana 2. prosinca 2021. godine usvojila Prijedlog Zakona o materijalnoj podršci obiteljima sa djecom, Ombudsmani žele pohvaliti napore Vlade Federacije Bosne i Hercegovine da putem predloženih zakonskih rješenja uspostave socijalno pravičniji i fiskalno funkcionalniji sustav skrbi obitelji sa djecom, sa posebnim naglaskom na izjednačavanje prava djece u Federaciji Bosne i Hercegovine.

⁴⁹² Akt broj OI-K-BL-411/20 od 25.9.2020.

⁴⁹³ Člankom 4. definirano je da je „*dijete osoba do navršene 18 godina života*“.

Kada je u pitanju Republika Srpska, pohvalno je što je Republika Srpska s ciljem podrške pronatalitetnoj politici u Republici Srpskoj, polovinom prosinca 2021. godine donijela Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o dječijoj zaštiti. Izmjenom Zakona prvi put je uveden dječiji dodatak za prvo rođeno dijete koji će od 1. siječnja 2022. godine iznositi 97,20 KM. S druge strane, naknade za drugo, treće i četvrto dijete uvećane su gotovo 100%, tako da dječiji dodatak za drugo i četvrto dijete, umjesto 48,60 KM ubuduće iznosi 97,20 KM. Za treće dijete dječiji dodatak će ubuduće iznositi 140 KM umjesto dosadašnjih 100 KM. Uz to, značajno povećanje je i dodatka za djecu koja su vulnerabilne kategorije, odnosno sa 100-115 KM na 170 KM. Pored toga, povećan je iznos jednokratne pomoći majkama za rođenje djeteta (naime, iznos pomoći za opremu novorođenčeta je povećan sa 250 KM na 500 KM), kao i iznos naknade za roditelje-njegovatelje i njegovatelje (povećan je iznos naknade za pomoć roditelju-njegovatelju ili njegovatelju sa prethodnih 25% od osnovice na iznos od 100% od osnovice).

Uspostavljanje Fonda solidarnosti za dijagnostiku i liječenje oboljenja, stanja i povreda djece u inostranstvu u Republici Srpskoj također predstavlja značajan iskorak u ostvarivanju prava djeteta na zdravstvenu zaštitu i svakodnevno se pokazuje sva njegova opravdanost⁴⁹⁴. Ovaj Fond je osnovan s ciljem prikupljanja dodatnog novca za dijagnostiku i liječenje djece u inozemstvu, kada to nije moguće u zdravstvenim ustanovama u Republici Srpskoj, niti u drugim zdravstvenim ustanovama sa kojima Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske ima potpisan ugovore.

Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava djece je jedno od osam tzv. pravničkih odjeljenja uspostavljenih u Instituciji (ovo odjeljenje djeluje od 2009. godine), i čine ga tri diplomirana pravnik od kojih se jedan nalazi u Sjedištu Institucije u Banjoj Luci, a dva u Područnoj kancelariji u Sarajevu.

Rad Odjeljenja za praćenje ostvarivanja prava djece prevashodno se odnosi na zaštitu i praćenje ostvarivanja prava djece u BiH, kao i na afirmiranje (promoviranje) prava i sloboda djeteta sukladno sa domaćim i međunarodnim standardima.

UN Konvencija predstavlja katalog dječijih prava koja su utvrđena ovom Konvencijom. Ova prava u Bosni i Hercegovini uređena su nizom zakonskih i podzakonskih propisa donesenih za razine Republike Srpske, Federacije BiH, Brčko distrikta BiH i županija/kantona, poput zakona o osnovnom, srednjem i visokom obrazovanju, zakona o zdravstvenoj zaštiti, zakona o socijalnoj skrbi, zakona o postupanju s djecom i maloljetnicima u kaznenom postupku, itd. Različita rješenja u ovim propisima stvaraju dodatne poteškoće u ostvarivanju principa jednakog pristupa pravima svakog djeteta u BiH što je posebno izraženo u Federaciji BiH (najveći broj prava djeteta propisuje se županijskim/kantonarnim zakonima).

Odjeljenje za praćenje ostvarivanja prava djece u tijeku 2021. godine zaprimilo je 190 žalbi. U 17 predmeta, u kojima je utvrđeno kršenje prava djeteta, Ombudsmani su izdali 15 preporuka. Analizirajući žalbe koje su zaprimljene tijekom izvještajne godine evidentno je da su se žalbe

⁴⁹⁴ Fond je osnovan i finansira se sukladno sa posebnim zakonom - Zakonom o Fondu solidarnosti za dijagnostiku i liječenje oboljenja, stanja i povreda djece u inostranstvu, Službeni glasnik Republike Srpske, br. 100/2017 i 103/2017.

najčešće odnosile na rad centara za socijalni rad, zatim rad sudova, tužiteljstava, obrazovnih ustanova, inspeksijskih organa, ali i drugih nadležnih organa uprave. Znatan broj žalbi u izvještajnoj godini ticao se i ostvarivanja prava djece u vrijeme pandemije.

Specijalno izvješće o stanju ostvarivanja prava na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini

Ombudsmeni su na sjednici održanoj dana 19. listopada 2020. godine donijeli Zaključak⁴⁹⁵ da u tijeku 2021. godine izrade Specijalno izvješće o stanju ostvarivanja prava na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini⁴⁹⁶. Kao i sva druga izvješća i analize Ombudsmana i u ovom izvješću dat je prikaz svih najznačajnijih međunarodnih standarda i domaćih pozitivnih propisa koji se, između ostalog, tiču ili imaju veze sa pravima djeteta na dječiji dodatak, kao jednog prava iz oblasti socijalne, odnosno dječije zaštite. Ombudsmeni su također dali prikaz svih odgovora i dostavljenih podataka od strane nadležnih tijela/organa, a potom su i sve dostavljeno analizirali (situaciona analiza) i shodno tome iskazali određene zabrinutosti. Rukovodeći se svim dosadašnjim iskustvima i saznanjima u radu, uvažavajući mandat i nadležnost Ombudsmana, sumirajući i analizirajući činjenice i podatke koji se tiču ostvarivanja prava na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini, Ombudsmeni su iskazali svoje zabrinutosti i uputili Preporuke nadležnim izvršnim organima na svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini. Ombudsmeni posebno ističu da su u izradi ovog izvješća učestvovala djeca i nevladine organizacije i prezentirana su mišljenja djece o temi siromaštva djece u Bosni i Hercegovini.

Ciljevi ovog istraživanja tiču se unaprjeđenja stanja u oblasti zaštite prava djeteta na način što Ombudsmeni inzistiraju kod nadležnih organa da shvate važnost i značaj socijalne skrbi djece, te da svoja ulaganja u djecu shvate kao prioritet. Potrebno je kreirati baze/podatke o siromaštvu djece i socijalnoj isključenosti, odrediti strateške prioritete u smanjenju siromaštva i omogućiti nadležnim organima, posebno u lokalnim zajednicama da ih provedu u praksu na terenu.

Nakon analize svih podataka, Ombudsmeni smatraju da iznosi naknada koji se odvajaju za dječiji dodatak ne mogu značajnije doprinijeti smanjenju siromaštva djece. Postojeći sustav socijalnih naknada čini se nedjelotvornim u rješavanju razmjera i dubine (intenziteta) dječijeg siromaštva u zemlji. Iznosi naknada na ime dječijeg dodatka, uz set drugih mjera i aktivnosti, suviše su niski da bi se ostvarila stvarna razlika u životima korisnika. Specifične potrebe mladih rijetko su u fokusu sustava socijalne skrbi, iako neuspjeh ulaganja u mlade može imati dugoročne implikacije za društvo. Pri tome svakako treba istaći i da su prirodne nepogode - potresi, poplave, u Bosni i Hercegovini zasigurno unazadile ekonomski i socijalni razvoj, doprinijeli smanjenju zaštite djece u obrazovanju i povećanju siromaštva. Moramo biti svjesni činjenice da su djeca u odnosu na odrasle i punoljetne građane ugroženiji, zbog visokog stupnja zavisnosti od starijih. Globalna iskustva ukazuju da posljedice katastrofa pruzročenih prirodnim opasnostima imaju nesrazmjerno veći učinak na djecu i ostale ranjive grupe, regije i lokacije pogođene siromaštvom i nejednakostima, te da svojim učinkom unazađuju napredak u razvoju. Putem UN Konvencije o pravima djeteta, države članice su se obvezale da djeci osiguraju

⁴⁹⁵ Broj Oi-K-SA-112-5/20

⁴⁹⁶ Kompletno Specijalno izvješće nalazi se na web stranici Institucije, izrađen i finaliziran tijekom mjeseca srpnja 2021. , a preporuke prema svim nadležnim organima upućene su u mjesecu listopadu (predmet broj Ž-BL-01-46/21).

ostvarenje prava bez obzira na okolnosti, što podrazumijeva i suočavanje sa katastrofama i drugim prigodama koje povećavaju stupanj ranjivosti i potreba za zaštitom djece. Ombudsmeni smatraju da ukoliko djeca žive u socijalno i ekonomski stabilnim, sigurnim i prosperitetnim uvjetima, postoji manji rizik od produbljenja siromaštva, a i svi moramo uraditi mnogo više da bi se sva prava zagwarantirana UN Konvencijom o pravima djeteta i ostvarila u praksi.

Nakon analize pristiglih odgovora nadležnih organa, posebice imajući u vidu zakonodavna rješenja zemalja iz okruženja i uvažavajući dosadašnja iskustva u radu Ombudsmana po pojedinačnim žalbama građana i ranije publiciranih specijalnih izvješća, a sukladno sa ovlastima iz članka 32 Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni su nadležnim organima izdali odgovarajuće preporuke.

Inicijativa za izmjene Obiteljskog zakona Republike Srpske

Dana, 18. rujna 2020. godine Ombudsmeni su uputili Narodnoj skupštini Republike Srpske Inicijativu⁴⁹⁷ za izmjene i dopune Obiteljskog zakona Republike Srpske⁴⁹⁸. Analizirane su odredbe navedenog Zakona i shodno tome, Ombudsmeni su ukazali da je neophodno izmijeniti Obiteljski zakon Republike Srpske tako što bi sudovi, umjesto centara/službi za socijalni rad odlučivali o povjeravanju djece iz vanbračnih zajednica i o načinu održavanja osobnih odnosa djeteta sa roditeljem sa kojim dijete ne živi. Prema trenutnom stanju, o povjeravanju djeteta jednom od roditelja nakon prekida vanbračne zajednice odlučuje nadležni centar za socijalni rad, a samo iznimno to čine sudovi. Ombudsmeni su podsjetili najviše zakonodavno tijelo u Republici Srpskoj na ustavnu odredbu kojom su djeci rođenoj van braka priznata jednaka prava i dužnosti kao djeci rođenoj u braku, ali postojeće zakonsko rješenje u Republici Srpskoj dovodi djecu rođenu u izvanbračnoj zajednici u znatno drugačiju poziciju. Stoga su Ombudsmeni ukazali na obvezu svih nadležnih institucija na nivou Republike Srpske da djeci iz izvanbračnih zajednica omoguće da uživaju jednaka prava, pod jednakim uvjetima, kada je u pitanju sudbena zaštita, a za rješavanje ovog pitanja neophodne su izmjene Obiteljskog zakona Republike Srpske kojima će povjeravanje djece biti u isključivoj nadležnosti sudova.

Dana 23. rujna 2020. godine zaprimljen je odgovor⁴⁹⁹ Kabineta predsjednika Narodne skupštine Republike Srpske iz kojeg proizilazi da je Inicijativa Ombudsmana prosljeđena Vladi Republike Srpske, Zakonodavnom odboru i drugim nadležnim skupštinskim tijelima⁵⁰⁰ na razmatranje. Ombudsmeni su, cijeneći protok vremena, u više navrata nakon toga tražili dostavljanje informacija u pogledu predmetne Inicijative, međutim, od dana podnošenja iste, Narodna skupština Republike Srpske dostavila je nekoliko istovjetnih odgovora⁵⁰¹. Iz ovih odgovora proizilazi da nije moguće zauzeti stav povodom date Inicijative, s obzirom na to da nisu prikupljena sva neophodna mišljenja. Evidentno je da u konkretnom slučaju nema neophodne ažurnosti nadležnih skupštinskih tijela. Ombudsmeni će nastaviti da ukazuju na nedostatke sustava obiteljsko pravne zaštite i s tim u svezi, zagovarati pozitivne promjene na ovom polju i

⁴⁹⁷ Ž-BL-01-42/20

⁴⁹⁸ Službeni glasnik Republike Srpske, br. 54/2002, 41/2008 i 63/2014.

⁴⁹⁹ Akt broj 02/1-021-833/20 od 22.9.2020.

⁵⁰⁰ Odbori: za politički sustav/sistem, pravosuđe i upravu; jednakih mogućnosti; za pitanja djece, mladih i sporta.

⁵⁰¹ Akt broj 02/4.01-4-011-40/21 od 13.1.2021. i Akt broj 02/4.01-4-011-617/21 od 15.4.2021.

stoga konkretan problem i iznose u Godišnjem izvješću o aktivnostima Institucije ombudsmana za ljudska prava za 2021. godinu.

Inicijativa u odnosu na Zakon o dječijoj zaštiti Brčko distrikta BiH

Ombudsmani su posredstvom svojih partnera, odnosno nevladinih organizacija koje se bave pitanjima u oblasti prava djeteta došli do saznanja da će se na 12. redovitoj sjednici Skupštine Brčko distrikta BiH zakazanoj za dan 14. juli 2021. godine, razmatrati Nacrt Zakona o izmjeni i dopuni Zakona o dječijoj zaštiti Brčko distrikta Bosne i Hercegovine (drugo čitanje), a kojim se ukida pravo na dječiji dodatak za djecu koja iz bilo kog razloga nisu uključena u obrazovni proces ili ga redovito ne pohađaju, odnosno za djecu koja načine težu povredu školske discipline.

Ombudsmani su, izražavajući zabrinutost povodom konkretne situacije promptno reagovali, te su se dana 14. srpnja 2021. godine obratili⁵⁰² Skupštini Brčko distrikta BiH i uputili Saopćenje za javnost⁵⁰³.

Svojim aktom⁵⁰⁴ od 14. srpnja 2021. godine Ombudsmani su najvišem zakonodavnom tijelu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine ukazali da povodom konkretne situacije izražavaju zabrinutost, jer se otvaraju brojna pitanja kršenja i ugrožavanja prava djeteta na području Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i postupanja koja nisu sukladna sa međunarodnim standardima, prvenstveno sa osnovnim principima i odredbama UN Konvencije o pravima djeteta. Također su pozvali Skupštinu Brčko distrikta Bosne i Hercegovine da otvori javnu raspravu o pitanjima koja su predmet izmjena i dopuna Zakona o dječijoj zaštiti, te istovremeno izrazili spremnost u doprinošenju kreiranja rješenja koja će biti sukladna sa međunarodnim standardima i koja će biti sukladna sa najboljim interesom djeteta.

Između ostalog, Ombudsmani su posebno istakli, da su mišljenja da svi nadležni organi na svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini trebaju izmijeniti svoje relevantno i važeće zakonodavstvo kako bi pravo na dječiji dodatak ostvarivala djeca do navršenih 18. godina života.

Unatoč izražavanju spremnosti Ombudsmana da pomognu/doprinesu Skupštini Brčko distrikta BiH u kreiranju adekvatnih rješenja, a koja bi trebalo da budu sukladna sa međunarodnim standardima, prigodom donošenja Zakona o izmjeni i dopuna Zakona o dječijoj zaštiti, Skupština Brčko distrikta Bosne i Hercegovine nije prihvatila navedeno, te je bez uvažavanja mišljenja Ombudsmana, na svojoj 12. redovitoj sjednici održanoj dana 15. srpnja 2021. godine ostala pri svom pripremljenom nacrtu i usvojila Zakon o izmjeni i dopunama Zakona o dječijoj zaštiti Brčko distrikta BiH⁵⁰⁵.

Imajući u vidu važnost ostvarivanja prava na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini, Ombudsmani su u 2021. godini izradili *Specijalno izvješće o stanju ostvarivanja prava djeteta na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini*⁵⁰⁶, te su dana 8. listopada 2021. godine nadležnim

⁵⁰² Akt broj OI-K-BL-360/21 od 14. 7. 2021.

⁵⁰³ <https://www.ombudsman.gov.ba/Novost.aspx?newsid=1972&lang=HR>

⁵⁰⁴ Akt broj: OI-K-BL-360/21 od 14. 7. 2021.

⁵⁰⁵ Službeni glasnik Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, broj 13/2021.

⁵⁰⁶ <https://www.ombudsman.gov.ba/Download.aspx?id=319&lang=HR>

organima uputili navedeno Specijalno izvješće sa Preporukama u kojem je, između ostalog, upućena i Preporuka Vladi Brčko Distrikta: „*Da u svojstvu predlagača zakona predlože izmjene i dopune Zakona o dječjoj zaštiti kako bi pravo na dječiji dodatak ostvarivala djeca do navršениh 18. godina života.*“

Alimentacioni fond u Republici Srpskoj

Ombudsmeni su tijekom 2021. godine u više navrata prisustvovali radnim sastancima⁵⁰⁷ u organizaciji Ministarstva obitelji, omladine i sporta Republike Srpske kako bi se razmotrila svaka mogućnost da se u skorije vrijeme donese poseban Zakon o alimentacionom fondu u Republici Srpskoj, ili da se problem izbjegavanja plaćanja alimentacija, odnosno uspostavljanje alimentacionog fonda riješi izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona Republike Srpske. Na ovom mjestu svakako treba istaći da je u Zakonu o izmjenama i dopunama Obiteljskog zakona Republike Srpske iz 2014. godine, člankom 81. stavak 1. propisana obveza Republike Srpske da posredstvom nadležnih organa poduzme sve potrebne mjere za zaštitu djeteta od svakog oblika zanemarivanja, nasilja i zlostavljanja i od svake vrste eksploatacije. Na ovaj problem Ombudsmeni ukazuju još od 2013. godine.

Alimentacioni fond u Federaciji BiH

Alimentacioni fond ne postoji ni u Federaciji BiH. Međutim, treba istaći da je Obiteljskim zakonom Federacije BiH predviđeno da, kada sud utvrdi da roditelji i druga lica koja su u obvezi da daju izdržavanje nisu u mogućnosti da podmire potrebe izdržavanja djeteta, o tome obavještava organ starateljstva koji je dužan da obezbijedi sredstva za izdržavanje djeteta iz proračunskih sredstava države. Vlada Federacije BiH zadužila je 2014. godine Federalno ministarstvo pravde da, kao predlagač i obrađivač obiteljskog zakona Federacije BiH, dopuni članak 237, u cilju jasnijeg određivanja nadležnosti i da pristupi izradi podzakonskog akta koji će detaljnije urediti pitanje načina obezbjeđivanja sredstava iz proračuna Federacije BiH namijenjenih izdržavanju djeteta. Osim toga, zaduženo je Federalno ministarstvo financija da, u suradnji sa Federalnim ministarstvom pravde i Federalnim ministarstvom rada i socijalne politike, razmotri formiranje alimentacionog fonda i Vladi dostavi prijedlog za rješenje ovoga problema. Međutim, odluka o osnivanju alimentacionog fonda još nije usvojena.

Kratak osvrt na Inicijativu za izmjenu i dopunu Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine datu 2020. godine

Ombudsmeni su, istražujući po službenoj dužnosti⁵⁰⁸, ocijenili da je neophodno omogućiti usvojiteljima pravo na plaćeno odsustvo, odnosno pravo na naknadu plaće za vrijeme trajanja „adaptacionog perioda“ i rukovodeći se odredbama članka 159. Poslovnika Zastupničkog doma Federacije Bosne i Hercegovine predsjedavajućem Zastupničkog doma, dostavili inicijativu za izmjenu i dopunu Zakona o radu Federacije Bosne i Hercegovine, u dijelu koji se tiče prava usvojitelja to tako da usvojitelj ima pravo na naknadu plaće za vrijeme trajanja adaptacionog perioda. Adaptacioni period traje šest mjeseci od dana smještaja djeteta u obitelj, uvažavajući

⁵⁰⁷ Kao spoljni suradnici, a ne kao članovi radne grupe, uvažavajući neovisnost Institucije.

⁵⁰⁸ Inicijativa registrirana pod brojem Ž-BL-01-402/17.

specifičnosti instituta usvojenja, koji je jasno definiran Obiteljskim zakonom Federacije Bosne i Hercegovine. Prigodom podnošenja ove inicijative, Ombudsmeni su se rukovodili najboljim interesom djeteta, smatrajući da je problem financiranja ovog prava, sa aspekta zaštite prava djeteta, irelevantan i da je na nadležnim organima u Federaciji Bosne i Hercegovine obveza da to pitanje riješe. Pri tome, i ovom prigodom naglašavaju da je usvojenje najpoželjniji i najadekvatniji oblik zaštite djece bez roditelja ili odgovarajućeg roditeljskog staranja, jer se njime zasniva roditeljski, odnosno srodnički odnos između djeteta i osoba koje ga usvajaju.

Parlament Federacije Bosne i Hercegovine⁵⁰⁹ obavještava Ombudsmane da inicijativa trenutno nije prihvatljiva.

Kratak osvrt na Inicijativu⁵¹⁰ za izmjene Zakona o dječijoj zaštiti Brčko distrikta Bosne i Hercegovine⁵¹¹ datu 2020. godine

Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine obratila se stranka iz Brčkog žalbom⁵¹² primljenom 21. veljače 2020. godine koja se odnosi na ostvarivanje prava na dječiji dodatak u Brčko distriktu Bosne i Hercegovine. U žalbi se navodi da „*građani Brčko distrikta BiH nemaju pravo na ostvarivanje prava na dječiji dodatak, odnosno nemaju pravo na uvećani dječiji dodatak u Brčkom, a kojima je Fond za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske utvrdio invalidnost, a sve zbog neusklađenosti Zakona o dječijoj zaštiti Brčko distrikta Bosne i Hercegovine sa entitetskim propisima kojima se određuje invalidnost osiguranika*“. Podnositeljica žalbe navodi da je „*Zakonom o dječijoj zaštiti Brčko distrikta BiH propisano da njeno invalidsko rješenje mora imati određenu kategoriju (od I do VI grupe - kategorije), a što je u njenom slučaju nemoguće, jer je njenu invalidnost⁵¹³ prema važećim zakonskim propisima Republike Srpske utvrdio Fond za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske - i utvrđena je u postocima*“.

Inicijativa Institucije je prihvaćena.

9.1. Uloga centara za socijalni rad u ostvarivanju prava djeteta

Prethodnih godina, u godišnjim izvješćima Institucije posebna se pozornost uvijek poklanjala centrima za socijalni rad. S druge strane, njihov rad danas je pod značajnom lupom javnosti. Ovo svakako iz razloga što se radi o ogromnom broju specifičnih poslova (nadležnosti) u ovim ustanovama, te zbog toga su i velika očekivanja građana od centara, koja veoma često prevazilaze njihove mogućnosti i resurse centara dovode do povećanog rizika od profesionalne pogreške. Isto tako, posljednjih godina je primijetno da stručni radnici centara veoma često traže profesionalnu pomoć i pravne savjete od uposlenih u Instituciji, jer stručnom osoblju centara potrebna su brza i praktična rješenja.

⁵⁰⁹ Akt broj 01-02-1657/20 od 27.11.2020. .

⁵¹⁰ Inicijativa je registrirana pod brojem P-268/20 i upućena je gradonačelniku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i poslanicima Skupštine Brčko distrikta Bosne i Hercegovine.

⁵¹¹ Službeni glasnik Brčko distrikta BiH, broj 18/2020.

⁵¹² Predmet registrovan pod brojem Ž-BR-04-35/20.

⁵¹³ Nalazom, ocjenom i mišljenjem Odjeljenja za ocjenu radne sposobnosti u prvom stupnju Organ vještačenja u Bijeljini, broj ORS-51/19 od 14.2.2019. .

Ombudsmeni godinama u svim svojim izvješćima zagovaraju jačanje kapaciteta centara za socijalni rad (koje podrazumijeva jačanje kadrovske strukture centara, stručno osposobljavanje i usavršavanje uposlenih, stvaranje mnogo povoljnijih uvjeta za rad, jačanje odgovornosti i osjetljivosti uposlenih, zaštitu uposlenih u centrima od svakodnevne izloženosti profesionalnom stresu i sagorijevanju itd.). U tom pravcu bilo bi nužno obezbijediti kontinuiranu edukaciju uposlenog osoblja, uz punu podrške lokalne zajednice i obezbjeđivanje adekvatnih novčanih sredstava kako za sva priznata prava koja podrazumijevaju novčana davanja, ali i za mnoga druga prava koja ne podrazumijevaju novčana davanja i druge aktivnosti⁵¹⁴.

Predmeti registrirani u Instituciji⁵¹⁵, a u kojima se građani žale na rad centara za socijalni rad⁵¹⁶, uglavnom se tiču prava djeteta, ekonomskih i socijalnih prava i prava osoba sa invaliditetom.

Postupajući u konkretnim predmetima, Ombudsmeni veoma često, pa i u onim situacijama kada se žalbeni navodi ne odnose na rad i postupanje centara za socijalni rad, u postupak istraživanja uključuju centre, cijeneći pri tome da sve relevantne činjenice i važne okolnosti i podatke o obitelji i pravima djeteta moraju biti poznate centrima. Uz dostavljanje informacija koje imaju, iznimno je važno i da stručni radnici centara Ombudsmanima dostave stručna mišljenja o uočenim problemima, kao i prijedloge za unaprjeđenje zaštite prava djeteta.

Suradnju sa centrima za socijalni rad u BiH uglavnom smatramo zadovoljavajućom. Naravno, suradnja podrazumijeva i što češće uzajamne posjete s ciljem razmjene mišljenja i stavova, ali i zajedničkih aktivnosti i djelovanja. U manjem broju slučajeva registrirani su i primjeri pasivnosti centara za socijalni rad, obavljanja poslova iz svoje nadležnosti isključivo po zahtjevima subjekata, odnosno iznimno rijetkog samostalnog poduzimanja aktivnosti i pokretanja postupaka po službenoj dužnosti i pogrešnog tumačenja zakonskih odredbi.⁵¹⁷

9.2. Pravo djeteta na zaštitu od nasilja u obitelji, zlostavljanja i zanemarivanja

Konvencija UN o pravima djeteta poziva sve države da zaštite djecu od svih oblika fizičkog ili mentalnog nasilja, zlostavljanja, zanemarivanja ili nemarnog postupanja, maltretiranja ili eksploatacije. S druge strane, kazneni zakoni Republike Srpske i Federacije BiH predviđaju posebna kaznena djela pod nazivom: Zapuštanje i zlostavljanje djeteta (ovo kazneno djelo čini roditelj, usvojitelj, staratelj ili drugo lice koje grubim zanemarivanjem svoje dužnosti zbrinjavanja i odgajanja zapusti dijete o kojem je dužno da se stara. Objekt zaštite jeste ličnost i

⁵¹⁴ Ombudsmeni su tijekom 2019. izradili posebno Specijalno izvješće o stanju i problemima sa kojima se susreću centri/službe za socijalni rad u Bosni i Hercegovini, a ranije, odnosno 2013. izrađeno je i Specijalno izvješće pod nazivom Uloga centara za socijalni rad u zaštiti prava djeteta u Bosni i Hercegovini.

⁵¹⁵ Uvidom u bazu registriranih predmeta, u razdoblju od 2016. do 2020. evidentirano je 629 žalbi u kojima je kao protivna strana (organ na koji se žalba odnosi) naveden neki od centara za socijalni rad u Bosni i Hercegovini.

⁵¹⁶ Najčešće se žalbe odnose na centre za socijalni rad u većim lokalnim zajednicama: Sarajevo, Banja Luka, Zenica, Tuzla, Mostar, Prijedor, Bihać, Brčko, Goražde, ali žalbe se odnose i na centre iz manjih lokalnih zajednica poput Glamoča, Drvara, Srebrenice, Srpa, Mrkonjić Grada itd.

⁵¹⁷ U razdoblju od 2016. do 2020. godine Institucija ombudsmana je izdala 54 preporuke. Dakle, Ombudsmeni su u 54 predmeta jasno ustanovili da su CSR prekršili pravo, odnosno bili su ispunjeni uvjeti za intervenciju Ombudsmana, radi zaštite prava građana.

pravilan razvoj djeteta. Radnja izvršenja jeste zapuštanje djeteta. Ovu radnju čine različite djelatnosti činjenja ili propuštanja dužnog nadzora od strane određenih osoba koje su po zakonu dužne da zbrinjavaju ili odgajaju dijete, a kojima se odstupa u gruboj mjeri, u većem obujmu ili u dužem trajanju od poduzimanja zakonom propisanih dužnosti. Bitno je za postojanje djela da je ova radnja izvršenja poduzeta: a) na određeni način - grubim zanemarivanjem dužnosti zbrinjavanja ili odgoja i b) od strane određenog lica - roditelja, usvojitelja, staratelja ili druge osobe. Izvršitelj djela može da bude samo određena osoba – roditelj, usvojitelj, staratelj ili druga osoba koja ima određenu dužnost zbrinjavanja ili odgoja djeteta. U pogledu krivnje potreban je umišljaj. Za ovo je djelo propisana novčana kazna ili kazna zatvora do tri godine), odnosno Napuštanje djeteta (Djelo se sastoji u napuštanju svog djeteta u namjeri da ga se trajno riješi. Objekt zaštite jeste roditeljsko pravo čuvanja i odgoja djeteta. Radnja izvršenja jeste napuštanje, odnosno ostavljanje djeteta na nepoznatom mjestu. Bitno je da se radnja izvršenja poduzima sa određenom namjerom – namjerom da se roditelj riješi trajno djeteta. Ova namjera mora da postoji kod izvršitelja u vrijeme poduzimanja radnje izvršenja, ali ne mora da bude ostvarena u konkretnom slučaju. Izvršitelj djela može da bude samo roditelj djeteta).

Nasilje je prisutno svuda – kod kuće, u školi, na ulici.

9.2.1. Nasilje nad djetetom

U ovom dijelu Izvješća, iznijet ćemo pojedinačne primjere žalbi u kojima smo djelovali, a žalbeni navodi su se odnosili na pravo na zaštitu djeteta od nasilja u obitelji, zlostavljanja i zanemarivanja.

Primjer: Dana, 29. ožujka 2021. godine zaprimljeno je obraćanje Udruženja "Nova generacija" iz Banja Luke⁵¹⁸ koje se odnosilo na sumnju na nasilje u obitelji, prijavljeno anonimnim pozivom na Plavi telefon. Kao žrtve nasilja označena su djeca i njihova majka, a otac djece, odnosno suprug označen je kao nasilnik. Ombudsmani su pristupili postupku istraživanja tijekom kojeg je ostvarena pismena korespondencija sa nadležnim organom starateljstva, zatim organima unutarnjih poslova, kao i sa školom koju pohađaju djeca. Ombudsmani su ustanovili da su navodi iz prijave točni, odnosno da su majka i djeca pretrpjela nasilje u obitelji, ali da je majka odbila smještaj u sigurnu kuću. Međutim, uz pomoć i angažman nadležnih organa, postignut je zajednički dogovor da će otac promijeniti ponašanje, a od nadležnih organa je zatraženo da prate stanje i odnose u obitelji. U tom pravcu, predložena je komunikacija svih nadležnih, posebice sa odgojno-obrazovnom ustanovom koju djeca pohađaju, s obzirom na to da će nastavnici škole u neposrednom kontaktu sa djecom zasigurno najlakše uočiti bilo kakve promjene u ponašanju koje mogu biti izazvane pretrpljenim nasiljem. Nadležni centar za socijalni rad vrši nenajavljene posjete i razgovora sa članovima obitelji i ocjenjuju da su odnosi u obitelji bolji, da otac mijenja svoje ponašanje, redovito ide na kontrole i da koristi propisanu terapiju. Nadalje, utvrđuju da djeca nemaju problema u izvršavanju školskih zadataka, da redovit pohađaju nastavu, druže se sa vršnjacima, ne osjećaju strah od oca i srećni su što sada imaju dobre obiteljske odnose. Centar je obavijestio Ombudsmane da će nastaviti sa vršenjem nadzora i praćenjem odnosa u ovoj obitelji, a sve radi zaštite malodobne djece. Također, Ombudsmani doznaju da je nadležno tužiteljstvo odlučilo da ne provodi istragu protiv oca djece, sa napomenom da je majka djece izjavila da će

⁵¹⁸ Ž-BL-01-247/21

se u slučaju budućih nesporazuma obratiti nadležnom centru za socijalni rad. Ombudsmani su, bez obzira na izjave članova obitelji koji ukazuju na pozitivnu promjenu, tražili od nadležnog centra za socijalni rad da kontinuirano prati i kontrolira ponašanje oca i da se, ukoliko bude potrebno, ponovno obrate Ombudsmanima.

Primjer: Postupajući po žalbama⁵¹⁹ roditelja djeteta, Ombudsmani su ustanovili da se protiv oca djeteta vodi kazneni postupak radi postojanja osnovne sumnje da je počinio kazneno djelo na štetu djeteta i za vrijeme trajanja istrage nadležnog tužiteljstva sa djetetom ne ostvaruje kontakt. Otac djeteta se žalio na rad centra za socijalni rad, jer je smatrao da taj organ krši njegova prava kao roditelja i zabranjuje mu da viđa dijete. Tijekom postupka istraživanja, Ombudsmani su ustanovili da je itekako postojala potreba da nadležni organi poduzmu neophodne mjere radi zaštite prava i interesa djeteta i da pri tome ne krše prava djeteta ili prava roditelja i nisu ustanovili da postoje okolnosti zbog kojih bi eventualno intervenirali prema nadležnim organima, sukladno sa Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Nakon toga, dolazi do podizanja optužnice protiv oca djeteta zbog kaznenog djela obljuba djeteta mlađeg od 18 godina iz članka 172. stavak 7 u svezi sa stavkom 2 i 3 Kaznenog zakonika Republike Srpske i sada se pred nadležnim sudom vodi kazneni postupak. Ombudsmani su od nadležnog suda inzistirali na što efikasnijem postupanju u kaznenom predmetu, ali, kako iz suda pojašnjavaju, predmet se ne nalazi u Planu rješavanja starih predmeta i da će sud poštivati Plan sačinjen od strane Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća Bosne i Hercegovine.

Uz potpuno uvažavanje neovisnosti suca i nadležnosti i ovlasti Visokog sudbenog i tužiteljskog savjeta Bosne i Hercegovine, Ombudsmani su ukazali nadležnima na mišljenje da je riječ o predmetu koji se tiče prava djeteta i prava na obiteljski i privatni život i kojem se, uvažavajući Europsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (članak 8. Pravo na poštivanje privatnog i obiteljskog života) i UN Konvenciju o pravima djeteta (najbolji interes djeteta), mora dati prioritet. Europska konvencija sa svojim protokolima se primjenjuje direktno u Bosni i Hercegovini i ovi akti imaju prioritet nad svim ostalim zakonima. Uvažavajući međunarodne standarde, domaće pozitivne propise i specifične okolnosti konkretnog slučaja, Ombudsmani su jasno istakli da ne žele prihvatiti kao valjani argument da prema Planu rješavanja starih predmeta ovo kazneno djelo na štetu djeteta ima isti redni broj čekanja i status kao kazneno djelo krađe ili krađe električne energije ili prirodnog gasa ili organizovanje nedozvoljenih igara na sreću. Nadležni organ starateljstva je jasno ostao kod mišljenja i stava da je u najboljem interesu djeteta da sa ocem ne kontaktira, dok se ne okonča kazneni postupak i ne utvrdi potpuna istina. U prilog toj činjenici i nadležno tužiteljstvo je bilo sasvim jasno da je zabrana potpuno opravdana, s obzirom na osnovanu sumnju kako je kazneno djelo počinjeno. Centar je sve vrijeme mišljenja i na tome je inzistirano da ocu treba zabraniti kontakt sa djetetom, bez obzira na rješenje i uputstva nadležnog drugostupanjskog organa. U ponovnom postupku Centar je opet zabranio kontakt oca sa djetetom, a postupajući po žalbi oca djeteta, drugostupanjski organ je žalbu odbio i potvrdio prvostupanjsko rješenje i ocu djeteta je zabranjen kontakt sa djetetom, sve do okončanja kaznenog postupka. Uvažavajući mandat i nadležnosti Ombudsmana, preporučeno je sudu⁵²⁰ u Banjoj Luci da poduzme sve neophodne radnje i da u što skorijem roku okonča sudbeni

⁵¹⁹ Ž-BL-01-879/18 i Ž-BL-01-444/20

⁵²⁰ Preporuka broj P-135/21 od 31.5.2021.

postupak, zanemarujući uputstva i planove Visokog sudbenog i tužiteljskog vijeća savjeta, a cijeneći najbolji interes djeteta. Međutim, sudbeni postupak još nije okončan.

Primjer: Ombudsmeni su odlučili da, sukladno sa Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, otvore predmet po službenoj dužnosti⁵²¹ zbog medijskih navoda prema kojima su štíćenice ustanove za djecu bez roditeljskog staranja bile žrtve seksualnog zlostavljanja. Ombudsmeni su se odmah obratili ustanovi kako bi ustanovili sve relevantne činjenice i razmotrili koga od nadležnih organa da uključe u postupak istraživanja. Namjera Ombudsmana je bila da prate istragu i kaznene postupke u konkretnom slučaju, ali i da ustanove u kakvom su stanju djeca. S druge strane, prema navodima nadležnog tužiteljstva, tužitelj protiv osumnjičenih donosi naredbu o provođenju istrage zbog postojanja sumnje da su počinili kazneno djelo Navođenje djeteta na prostituciju iz članka 180. stavak 2. Kaznenog zakonika Republike Srpske. U konkretnom predmetu, Ombudsmeni su preporučili⁵²² Okružnom javnom tužiteljstvu u Banjoj Luci da u što skorijem roku razmotri poduzimanje mjera i aktivnosti s ciljem okončavanja istrage, pridržavajući se odredaba Zakona o kaznenom postupku Republike Srpske i Kaznenog zakonika Republike Srpske, te imajući u vidu i mišljenje Ombudsmana izraženo u Preporuci. Nadležno tužiteljstvo obavještava Ombudsmane da su glavni okružni javni tužitelj, postupajući tužitelj i njegov stručni suradnik utvrdili da su obje oštećene sada punoljetne i da ih treba ponovno saslušati u istrazi, kao punoljetne, jer su saslušane kao malodobne, da je jedna od oštećenih nedostupna organima gonjenja, kao i da je neophodno nad oštećenom provesti psihološko-psihijatrijsko vještačenje. Također upoznaju Ombudsmane sa nastojanjima da izvedu dokaz saslušanjem svjedoka koji je nepoznatog boravišta, odnosno navodno je na području Republike Srbije, ali da će putem međunarodne pravne pomoći pokušati utvrditi točnu adresu svjedoka, te pojašnjavaju da su sve to razlozi zbog kojih istraga nije okončana, ali ističu da će intenzivno raditi na predmetu. Ombudsmeni su konstatali da je nadležno tužiteljstvo postupilo po Preporuci Ombudsmana, s tim da je od tužiteljstva dodatno zatraženo da Ombudsmane obavijesti o ishodu istrage i o konačnoj tužiteljskoj odluci.

Primjer: Žalbeni navodi⁵²³ se odnose na pasivan pristup Centra za socijalni rad Livno, po podnesenoj prijavi nasilja u obitelji prema malodobnoj djevojčici, od strane oca, tj. bivšeg supruga žaliteljice, od dana 11. travnja 2021. godine. U žalbi se navodi da je shodno Presudi Općinskog suda u Livnu, žaliteljica dobila skrbništvo nad djecom, malodobnim djevojčicama. Istom Presudom otac je dobio pravo viđanja djece tri vikenda u mjesecu, te viđanje za vrijeme praznika. Žaliteljica ističe *„da je djecu odvezla kod oca dana 11. travnja 2021. godine. Kada ih je dovela kući, primjetila je modricu u predjelu sljepoočnice kod mlađe, desetogodišnje kćeri, koja je rekla da je udario tata, a što je potvrdila i dvanaestogodišnja kćer“*. Žaliteljica navodi da je dana 12. travnja 2021. godine prijavila predmetni slučaj ravnateljici u Centru za socijalni rad u Livnu, ali da ništa konkretno nije poduzeto. Na inicijativu Ombudsmana održan je sastanak dana 13. travnja 2021. godine u Centru za socijalnu skrb Livno sa socijalnim radnicama, koje su upoznate sa pomenutom prijavom. Zatraženo je žurno postupanje po prijavi žaliteljice, a shodno odredbama Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji Federacije BiH (Službene novine Federacije BiH, broj 20/13), te odredbama Protokola o postupanju u slučaju nasilja u obitelji za područje

⁵²¹ Ž-BL-01-434/19

⁵²² Preporuka broj P-94/21 od 16.4.2021.

⁵²³ Ž-LI-01-110/21

Županije/Kantona 10 od 27. veljače 2018. godine, čiji je supotpisnik i Centar za socijalnu skrb Livno, te uspostavljanje žurne koordinacije sa svim relevantnim ustanovama koje moraju biti uključene u konkretan predmet. Tom prigodom je zatraženo da o svim radnjama obavijeste Ombudsmane. Odgovorna strana je dana 26. travnja 2021. godine dostavila Očitovanje br: 01-31-15-198/21 u kojem se, između ostalog, navodi *da su sačinili socijalnu anamnezu obitelji* *Između ostalog, navedeno je da je dana 14. travnja 2021. godine obavljen razgovor psihologa Centra za socijalni rad Livno sa maloljetnom djevojčicom, dana 15. travnja 2021. godine je uzeta izjava majke (žaliteljice), te dana 16. travnja 2021. godine je uzeta izjava oca. Nakon toga je kompletan predmet dostavljen Policijskoj upravi Livno na dalje postupanje.*

9.2.2. Vršnjačko nasilje

Problem vršnjačkog nasilja, a prema stanju predmeta registriranih u Instituciji i dalje je prisutan u Bosni i Hercegovini. Ovo nasilje ostavlja negativne posljedice na razvoj ličnosti mladog čovjeka. S druge strane, treba svakako istaći i visok prag tolerancije na nasilje koji ima naše društvo. Nasilje ostavlja posljedice kako na djecu koja trpe nasilje, tako i na one koja se ponašaju nasilno. Posljedice imaju i djeca koja to nasilje posmatraju, jer mogu da se naviknu na nasilje, da im ono postane normalno, da postanu imuni na njega, te da se i sami nađu u situaciji da ga trpe ili da nasiljem rješavaju svoje probleme.

Nasilje među vršnjacima možemo podijeliti na dva glavna oblika: tjelesno (svaki namjerno izveden tjelesni napad u bilo kojem obliku) i verbalno (najčešći oblik vršnjačkog nasilja, i to: ogovaranje, nazivanje pogrđnim imenima, ismijavanje, zastrašivanje, izrugivanje). Uz ova dva oblika nasilja, najgora vrsta nasilja, odnosno demonstracije moći predstavlja seksualno nasilje (svaki oblik verbalnog, gestovnog ili tjelesnog kontakta sa seksualnim sadržajem, s ciljem uznemiravanja i namjernog nanošenja tjelesne ili duševne boli i sramote djetetu). I na kraju, sve prisutnije je i nasilje nad djecom primjenom informacionih i komunikacionih tehnologija (internet i mobilni telefon) koje se najčešće manifestiraju vrijeđanjem, uznemiravanjem, slanjem prijetećih i uvredljivih poruka, lažnim predstavljanjem, poticanjem na mržnju i nasilje, navođenjem djeteta da iznosi osobne podatke, snimanje i nedozvoljeno objavljivanje sadržaja na društvenim mrežama i internetu.

Iz zaprimljenih žalbi proizilazi da se u većini slučajeva radi o verbalnom nasilju u osnovnim i srednjim školama. Najčešće se dešava u školi, za vrijeme odmora, u učionicama, na hodnicima ili u dvorištu.

Važno je da imamo jasno definirana pravila što činiti kada se desi vršnjačko nasilje. Sudeći po predmetima registriranim u Instituciji, Republika Srpska i pojedini kantoni/županije u Federaciji Bosne i Hercegovine imaju protokole i uspostavljene mehanizme za reagiranje u situacijama kada se desi nasilje (u izradi ovih protokola učestvuju svi nadležni organi - obrazovanje, socijalna skrb, unutarjni poslovi koji se onda obvezuju i na njihovu primjenu), a u odsustvu adekvatnog protokola za postupanje u situacijama kada se nasilje desi, Ombudsmani se pozivaju na Konvenciju UN o pravima djeteta, Smjernice za postupanje u slučaju nasilja nad djecom u Bosni i Hercegovini i Smjernice za utvrđivanje najboljeg interesa djeteta. Pored toga, u svakoj situaciji kada ocijenimo da je u pitanju vršnjačko nasilje, zahtijevamo multidisciplinarni pristup i

reagiranjem svih nadležnih organa (obrazovna ustanova, centar za socijalni rad, centar za mentalno zdravlje, policija, tužiteljstvo).

Primjer: Ombudsmeni su po službenoj dužnosti otvorili predmet povodom slučaja vršnjačkog nasilja u JU Osnovna škola „Risto Proroković“ u Nevesinju⁵²⁴. Posredstvom medija o ovom slučaju vršnjačkog nasilja upoznata je šira javnost u BiH. Nakon što je slučaj zadobio veliku medijsku pozornost, iz dostavljene žalbe, prateće dokumentacije, kao i iz medija jasno proizlazi da su poduzete sve mjere u konkretnom slučaju. Naime, odmah po objavljivanju u medijima snimka vršnjačkog nasilja, direktorica škole kao i Forum za bezbjednost općine Nevesinje obratili su se javnosti i poduzete su konkretne mjere od strane svih nadležnih. O slučaju vršnjačkog nasilja obaviješteni su nadležni organi unutarnjih poslova i organ starateljstva općine Nevesinje, kao i Ministarstvo prosvjete i kulture Republike Srpske. Dalje se iz medija saznaje da su izrečene kazne počiniteljima nasilja. Ombudsmeni su se iskoristili prigodom i uputili saopćenje medijima⁵²⁵ kako bi istaknuli da je reagiranje nadležnih njihova dužnost, što podrazumijeva aktivno uključivanje u nastali problem i saniranje posljedica slučaja. Međutim, Ombudsmeni su istakli da je mnogo bitnije utvrđivanje propusta koji su doveli da do nasilja uopće dođe. Zastrašujuće su i zabrinjavajuće informacije iz medija da se za nasilje znalo i ranije, ali da nitko od nadležnih nije reagirao i da to nije bio jedini slučaj nasilja u pomenutoj školi. U svakoj školi postoji pedagoško-psihološka služba, razredni starješina, na kraju i direktor. Mnogo je bitnije prepoznati problem u nastajanju kako bi se posljedice istog spriječile i to ne samo u ovom slučaju, već za sve buduće slučajeve. U svim slučajevima nasilja - prevencija nasilja je najbitniji korak i od velike važnosti je prepoznati prve oblike nasilja kako bi se radilo i sa eventualnim budućim nasilnicima koji su također dio društva. Nije suština samo ohrabrivanje da se prijavi nasilje, jer to je znak da smo zakazali kao društvo, tada je već kasno i bavimo se posljedicama. Mnogo je bolje baviti se uzrokom kako bi stvarali ravnopravno društvo koje jedino može biti progresivno društvo. Na kraju krajeva, na to obvezuje i Protokol o postupanju u slučajevima vršnjačkog nasilja među djecom i mladima u odgojno-obrazovnom sustavu Republike Srpske koji predviđa da je odgojno-obrazovna ustanova dužna da kontinuirano radi na stvaranju klime nulte tolerancije na nasilje. Ombudsmeni su istakli da svi članovi društva, kao karika u lancu mogu doprinijeti stvaranju društva u kojem će nasilje biti svedeno na najmanju moguću mjeru. Odgovornost je svih nas, a posebno roditelja i zaposlenih u odgojno-obrazovnim ustanovama. Ombudsmeni su saopćenjem za medije pozvali sve nadležne organe, poseban akcenat stavljajući na zaposlene u odgojno-obrazovnim ustanovama, da sa više pozornosti pristupe prepoznavanju nasilja u svom djelokrugu i poduzmu odgovarajuće mjere kako se nikada više ne bi ponovio ovakav slučaj nasilja.

9.2.3. Zabrana tjelesnog kažnjavanja djeteta

Ombudsmeni su krajem 2019. godine izradili i javnosti prezentirali Specijalno izvješće o zabrani tjelesnog kažnjavanja djeteta u Bosni i Hercegovini. Preporučeno je Vladi Republike Srpske, Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Vladi Brčko distrikta Bosne i Hercegovine i vladama županija/kantona da sukladno sa svojim zakonskim ovlastima i nadležnostima, putem svojih nadležnih ministarstava, u narednom razdoblju predlože nadležnim parlamentima usvajanje

⁵²⁴ Predmet broj Ž-BL-06-825/21

⁵²⁵ Dana 14.12.2021. objavljen tekst na web stranici Institucije i upućeno saopćenje medijima.

zakonskih odredbi kojim će se, tamo gdje to do sada nije učinjeno, izričito zabraniti tjelesno/fizičko kažnjavanje djeteta u svim sredinama, uključujući i obitelj, kao i da putem svojih nadležnih ministarstava, poduzmu sve neophodne aktivnosti čiji je cilj podizanje svijesti javnosti kroz uvođenje obrazovnih programa, uključujući i kampanje, u cilju promoviranja pozitivnih i alternativnih oblika discipline i poštivanja dječjih prava, uz učešće djece, istodobno podižući svijest o štetnim posljedicama koje uzrokuje tjelesno kažnjavanje djeteta.

Nakon dostavljanja Specijalnog izvješća na znanje i postupanje nadležnim organima vlasti svih razina, može se konstatirati da je najveći broj pozvanih institucija obavijestio Instituciju ombudsmana o realiziranju navedenih preporuka.

Do dana izrade ovog izvješća Instituciji odgovor o poduzetim mjerama na izvršenju navedenih preporuka iz Specijalnog izvješća o zabrani tjelesnog kažnjavanja djeteta u BiH nisu dostavili: Vlada Zapadnohercegovačkog kantona/županije, Vlada Hercegovačko-neretvanskog kantona/županije, Vlada Kantona 10 i Vlada Bosansko-podrinjskog kantona.

9.3. Djeca i KOVID-19

Od izbijanja pandemije izazvane KOVID-19 pa sve do danas, a uvažavajući dosad restriktivne mjere nadležnih organa svih razina vlasti, vodeći se uputstvima i preporukama stručnjaka iz oblasti javnog zdravstva, Ombudsmani su ukazivali i ponovno ukazuju da svi nadležni organi moraju imati povećanu odgovornost prema svim ranjivim kategorijama stanovništva, a što svakako podrazumijeva i djecu. Poduzimanje mjera distanciranja ljudi i poticanja na ostanak kod kuće povećavaju rizik od nasilja u obitelji. Stres od potencijalnih financijskih gubitaka, kontinuiran boravak članova jedne obitelji na istom mjestu, dodatne obveze nametnute članovima obitelji i smanjen pristup svim vidovima usluga, imaju posebno negativan učinak na žene, djecu i starije osobe. Uvažavajući namjeru nadležnih vlasti da, propisivanjem određenih ograničenja, suzbiju širenje epidemije bolesti KOVID-19, Ombudsmani su stalno isticali da restriktivna ograničenja u odnosu na određene ranjive kategorije mogu dovesti to određenih posljedica. Ograničenja su se odnosila na zabranu kontakata sa bliskim srodnicima i sa roditeljem sa kojim dijete ne živi, za osobe s invaliditetom, kao i za osobe koje su smještene u ustanove socijalne skrbi itd.

Primjer: U anonimnoj žalbi⁵²⁶ upućenoj Ombudsmanima se navodi... *Krizni štab Brčko distrikta je naložio obvezno nošenje maski tijekom časova za djecu osnovnih škola šestih i viših razreda. Dosta roditelja u Trećoj osnovnoj školi koju pohađaju i moja djeca smatra da je to neadekvatan način nastave...* Dakle, uvidom u navode žalbe utvrđeno je da žalitelj izražava nezadovoljstvo na izdatu Naredbu o izmjeni Naredbe gradonačelnika Brčko distrikta BiH broj predmeta: 02-000033/21, broj akta: 01.1-1413EK-007/21 od 4. veljače 2021. godine. Ombudsmani su ocijenili da u konkretnom slučaju ne postoji pravni osnov za vođenje postupka po izjavljenoj žalbi, sukladno sa člankom 26. stavak 1. t. 3 i 7. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine i predmet su zatvorili.

⁵²⁶ Ž-BR-01-18/21

9.4. Djeca i cijepljenje

U odredbi članka 24 Konvencije UN o pravima djeteta stoji: države stranke priznaju djetetu pravo na uživanje najviše moguće razine zdravlja i na korištenje olakšica za ozdravljenje i oporavak, te se obvezuju da će nastojati obezbijediti da nijednom djetetu ne bude uskraćeno njegovo pravo na korištenje zdravstvenih usluga. U ostvarenju ovog prava djeteta države se obvezuju da učine dostupnima tehnologije (lijekove, opremu i intervencije) među kojima je i imunizacija protiv uobičajenih dječijih bolesti, kako je navedeno u Općem komentaru UN-ovog Odbora za prava djeteta br. 15 (2013) o pravu djeteta na uživanje najviše moguće razine zdravlja.

Ombudsmeni su stava da se pravo na cijepljenje smatra pravom svakog djeteta na zdravstvenu zaštitu, prema najvišim zdravstvenim standardima, a sve dok postoje nedvosmisleni stručni i znanstveni dokazi, da korist od cijepljenja (sprječavanje bolesti, komplikacija i posljedica bolesti, te smrti) nadmašuje rizike od cijepljenja (nastanak i posljedice nuspojava). Pravo djeteta na cijepljenje se, u svakom slučaju smatra pravom djeteta na zdravstvenu skrb prema najvišim zdravstvenim standardima, i sukladno je sa odredbom članka 24 UN Konvencije o pravima djeteta.

Također, treba imati u vidu i pravo druge djece sa kojima je dijete roditelja koji su protivnici cijepljenja u kontaktu, posebno one djece koja zbog zdravstvenih razloga ne mogu primiti cjepivo.

9.4.1. Djeca i cijepljenje protiv COVID-19

Europska medicinska agencija odobrila je cjepivo protiv COVID-19 za djecu od pet do 11 godina, a stanje u pojedinim europskim zemljama poznato je Ombudsmanima zbog razmjene informacija u okviru Europske mreže ombudsmana za djecu.⁵²⁷ Tako primjera radi u Španiji je sljedeće stanje: nakon što je Europska agencija za lijekove odobrila cjepivo protiv COVID-19 za djecu od pet do 11 godina starosti, Vlada Španija je objavila početak cijepljenja za ovu starosnu grupu čim doze budu dostupne. Što se Baskije tiče, predviđa se da će cijepljenje za ovu starosnu grupu početi 15. prosinca. Besplatna je i dobrovoljna, kao i za ostatak stanovništva. Na Malti je odobreno cijepljenje djece od pet do 12 godina starosti, početak cijepljenja je u siječnju, na dobrovoljnoj je osnovi kao i za veliku većinu stanovništva. U Grčkoj se otvara *online* platforma za cijepljenje ove starosne grupe nakon što je EMA odobrila Pfizerovp/BioNTechovo cjepivo. U Škotskoj, pod uvjetom da se cijepljenje djece odobri u Velikoj Britaniji, program cijepljenja neće biti obavezan, nego će biti stvar izbora i bit će obezbjeđeni adekvatni resursi. Također, kolege iz Gruzije obavještavaju da je tek nedavno cijepljenje na dobrovoljnoj osnovi dostupno djeci starijoj od 12 godina, dok djeca od pet do 12 godina nemaju pravo na cijepljenje u Gruziji i kolege iz Ombudsmana Gruzije ispituju činjenice i okolnosti u svojoj zemlji.

Kada je u pitanju Bosna i Hercegovina, Ombudsmeni su odlučili da otvore predmet po službenoj dužnosti⁵²⁸ i od nadležnih organa na entitetskoj razini i nadležnih u Brčko distriktu BiH zatraže

⁵²⁷ Skraćenica ENOC

⁵²⁸ Broj predmeta Ž-BL-01-836/21

informacije o tome da li su obezbijedena cjepiva za djecu do 11, odnosno 12 godina, i za djecu od 12-18 i da li postoji plan cijepljenja za djecu.

Primjer: Podnositelj žalbom⁵²⁹ ukazuje na ugrožavanje zdravlja djece, odnosno prava na odgovarajuću zdravstvenu zaštitu zbog povratka učenika u školske klupe. Podnositelj žalbe smatra da povratak djece u školske klupe bez provedenog cijepljenja odobrenim cjepivima je direktno ugrožavanje prava djece na adekvatnu zdravstvenu skrb. Ombudsmani su ukazali podnositelju žalbe na to da je povratak učenika u školske klupe prioritet i baziran je na preporukama UNICEF – a i WHO – a . Također, odluke o ponovnom otvaranju škola rezultat su sagledavanja svih aspekata vezanih za siguran nastavak obrazovnog procesa. Nadležna ministarstva obrazovanja izvršila su procjenu na koji način se u svakom pojedinačnom kontekstu i modelu može doprinijeti učenju, ali i zaštititi od faktora rizika koje sa sobom nosi ponovno otvaranje škola. U svezi sa navedenim, Zavod za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine izdao je Preporuke za sigurno održavanje nastave u kontekstu KOVID-19, koje obuhvataju edukaciju i organizaciju nastavnog osoblja, roditelja i učenika, te osnovne mjere prevencije uz fizičku distance. Također, Ombudsmani su u svome saopćenju za javnost od 25. kolovoza 2021. godine⁵³⁰ iskoristili prigodu da upoznaju javnost sa slučajem Vavrička i drugi protiv Češke Republike u kojem je Europski sud za ljudska prava utvrdio da se odlukom čeških vlasti o uvođenju obveznog cijepljenja ne krši Europska konvencija o ljudskim pravima (odluka od 8. travnja ove godine). Ombudsmani smatraju da u fokusu mora biti pravo svakog pojedinca na zaštitu zdravlja, ali isto tako i pravo drugih sa kojima je ova osoba u kontaktu.

Primjer: U predmetu otvorenom po žalbi M.D iz Tuzle od 16. prosinca 2021. godine⁵³¹, Ombudsmani su pokušali dati odgovor na komplicirano pitanje opravdanosti uvođenja restriktivnih mjera radi suzbijanja pandemije virusa COVID-19. Naime, podnositelju žalbe sporan je zaključak Vlade Tuzlanskog kantona *od 11. studenog 2021. godine kojim se ugostiteljskim objektima ograničava radno vrijeme do 23,00 sata, a nakon 19,00 sati dozvoljava boravak samo osobama koje su cijepljenje i prebolovale COVID -19 uz negativan antigenski ili PCR test. Istom odlukom predviđeno je da će kontrolu navedenog provoditi tzv „kovid redari“ koje obezbjeđuje ugostitelj, koji prema podnositelju žalbe nemaju pravni osnov da vrše legitimiranje gostiju i da vrše uvid u njihove zdravstvene isprave. Oslanjajući se na prethodno iskustvo i analize u brojnim sličnim predmetima, Ombudsmani su utvrdili da su u konkretnom slučaju uvedene nesporno restriktivne mjere koje ograničavaju osnovna prava i slobode građana, kao što su sloboda kretanja, pravo na pristup javnim prostorima i uslugama ili pravo na zaštitu osobnih podataka. Prema međunarodnim konvencijama, uvođenje ovakvih mjera opravdano je, kada se poduzima s ciljem zaštite javnog zdravlja, pa su Ombudsmani uputili preporuku da se Vlada Tuzlanskog kantona prilikom uvođenja restriktivnih mjera, dosljedno rukovodi standardima zaštite ljudskih prava koji se primjenjuju u ovakvim slučajevima. Ti standardi podrazumijevaju da ograničavanja osnovnih prava građana moraju biti zasnovana na zakonu, odnosno odlukama zakonodavnih tijela, (osim privremenih mjera u slučaju hitnosti), da moraju biti proporcionalna cilju koji se želi postići, da javni organi imaju dužnost izabrati najmanje restriktivne mjere kojima se postiže zadati cilj, kao i da bilo kakva ograničavanja moraju biti*

⁵²⁹ Ž-SA-01-877/21

⁵³⁰ <https://www.ombudsman.gov.ba/Novost.aspx?newsid=1993&lang=SR>

⁵³¹ Ž- BL-06-819/21

predmet povremenih i redovitih preispitivanja. U konkretnom slučaju nije izvjesno da li se odgovorni organ rukovodio pomenutim standardima u postupku donošenja odluka.

9.5. Položaj djece migranata

Primjer: Udruženje „Zemlja djece“ iz Tuzle dana 29. siječnja 2021. godine obavještava⁵³² Ombudsmana da su dana 23. januara 2021. od strane službenika PS Zapad Tuzla obaviješteni da je na području naselja Irac pronađeno tijelo maloljetnika, migranta koji je davao slabe znakove života. Zbog nepoznavanja jezika, komunikaciju sa maloljetnikom nije bilo moguće uspostaviti, a kod njega je pronađeno Otpusno pismo iz kojeg proizilazi da je dana 20. januara 2021. doveden u bolnicu u pratnji prevoditelja i osoblja Centra za djecu i mlade humanitarne organizacije MFS – EMMAUS, kao i da je dana 22. siječnja 2021. otpušten iz klinike u naslovu, sa uputnicom za Kliniku za plućne bolesti. Maloljetnik je noć proveo napolju, u jarku, samo u jakni, pod visokom temperaturom, a policajci navode da su bezuspješno pokušavali ostvariti kontakt sa nadležnim službama. Udruženje je, u okviru neformalnog mehanizma postupanja u slučaju maloljetnika migranta bez pratnje, obavijestilo tim "Save the children" u Tuzli, te je dječak potom i zbrinut u Kliniku za plućne bolesti. Iz Udruženja smatraju da su prilikom otpusta maloljetnika bez pratnje napravljeni značajni propusti nadležnih organa, te da su grubo prekršena prava djeteta garantirana prvenstveno UN Konvencijom o pravima djeteta. Kako su isticali, zbog cjelokupne kronologije događaja, postavlja se pitanje na koji način i kako je Klinika za zarazne bolesti otpustila maloljetnika kojem je evidentno bilo neophodno bolničko liječenje i stručna pomoć, s obzirom na to da je bio znatno narušenog zdravstvenog stanja i da ne poznaje jezik. Isto tako, postavljaju pitanje da li je imenovani privremeni staratelj iz Centra za socijalni rad Doboj Istok od strane Klinike za zarazne bolesti bio blagovremeno obaviješten o namjeri otpusta i potrebi za nastavkom liječenja u Klinici za plućne bolesti. U slučaju da jeste, ostaje nejasno iz kojih razloga maloljetnik nije od istog preuzet pri otpustu, a u suprotnom, koje radnje je isti preuzeo nakon naknadnog saznanja o zdravstvenom stanju maloljetnika i cjelokupnoj situaciji. Uvažavajući relevantno zakonodavstvo, cijeneći sve utvrđene činjenice i okolnosti u konkretnom slučaju, Ombudsmani su dana 26. ožujka 2021. godine uputili nadležnom organu u naslovu Preporuku broj P-86/21: *„Da u svakom konkretnom slučaju koji se tiče pružanja neophodne zdravstvene njege djeci sa statusom izbjeglice/migranta/azilanta/lica u tranzitu rade savjesno i postupaju u koordinaciji jedna sa drugom, osiguravajući tako najviši mogući stupanj zdravstvene zaštite djeteta ugroženog ili narušenog zdravstvenog stanja, svakako sukladno sa domaćim zakonodavstvom; Da, pored međusobne suradnje i koordinacije, rade na konstantnom razvijanju i unaprjeđivanju suradnje sa brojnim nevladinim organizacijama i organizacijama humanitarnog karaktera na području Bosne i Hercegovine koje se bave zaštitom ljudskih prava uopće, a posebno zaštitom prava djece;“* Nakon upućene Preporuke, Ombudsmani zaprimaju akt Univerzitetsko-kliničkog centra Tuzla broj 02-194-3/21 od 6. svibnja 2021. godine. Iz sadržine odgovora, koji je dostavljen na znanje i informaciju Udruženju, proizilazi da nadležni organ negira žalbene navode i smatra da je pacijentu pružena adekvatna zdravstvena pomoć i njega, odnosno da je shodno njegovom zdravstvenom stanju data preporuka za dalje liječenje na razini primarne zdravstvene zaštite. Na kraju ističu da uvažavaju datu preporuku i da će u narednom razdoblju kontinuirano raditi na poboljšanju kvalitete pružanja zdravstvenih usluga svim korisnicima, kao i da će nastojati raditi na poboljšanju međunarodne suradnje.

⁵³² Ž-BL-01-71/21

9.6. Prava djece u upravnim i sudbenim postupcima

U osobna prava djeteta, prema UN Konvenciji o pravima djeteta, ubrajamo sljedeća prava djeteta, i to:

1. pravo djeteta na život,
2. pravo na saznanje vlastitog podrijetla,
3. pravo na prijavu rođenja,
4. pravo na osobno ime,
5. pravo na stjecanje državljanstva,
6. pravo na očuvanje identiteta,
7. pravo na život u obitelji i roditeljsku skrb,
8. pravo na osobne odnose i neposredne kontakte sa roditeljem sa kojim ne živi,
9. pravo na posebnu zaštitu i alternativnu brigu,
10. pravo na zaštitu od nasilja,
11. pravo na privatnost,
12. pravo na čast i ugled i
13. pravo na zaštitu od nezakonitog odvođenja i nevraćanja.

S obzirom na to da se najveći broj žalbi odnosi na povrede osobnih prava djeteta, o njihovim pravima se odlučuje u upravnim i sudbenim postupcima, i to od strane nadležnih centara/sluzbi za socijalni rad, pravosudnih organa, organa jedinica lokalne samouprave, ministarstava, fondova, institucija i javnih ustanova.

9.6.1. Usvojenje

Primjer: Ombudsmeni su dana 18. rujna 2020. godine zaprimili molbu⁵³³ nadležnog centra za socijalni rad organa za mišljenje u svezi sa pravima i interesima djeteta u situaciji kada zahtjev za potpuno usvojenje podnosi očuh djeteta, novi bračni supružnik majke, koja je suglasna sa usvojenjem, ali biološki otac djeteta nije suglasan. Ombudsmeni su ukazali nadležnom organu da je nesumnjivo riječ o iznimno složenom i osjetljivom predmetu, te da ukoliko predmet posmatramo formalno i isključivo s pravnog aspekta prava, odredbe Obiteljskog zakona BD BiH su sasvim jasne. Naime, člankom 83 propisano je da je za usvojenje potreban pristanak oba roditelja ili jednog roditelja djeteta, ako ovim zakonom nije drugačije određeno i da pristanak roditelja mora biti izričit u odnosu na vrstu usvojenja. Člankom 84. propisano je da za usvojenje nije potreban pristanak roditelja usvojenika kome je oduzeto roditeljsko pravo, kao i pristanak roditelja koji ne živi s djetetom, a tri mjeseca je u većoj mjeri zapustio staranje o djetetu, koji je maloljetan, a nije sposoban shvatiti značenje usvojenja, kome je ograničena ili oduzeta poslovna sposobnost ili kome je boravište nepoznato najmanje šest mjeseci, a u tom razdoblju se ne brine za dijete. U konkretnom slučaju, biološki otac djeteta nije spreman dati suglasnost da se njegov sin potpuno usvoji od strane očuha, te nije sporno u konkretnom slučaju da otac nije viđao dijete posljednjih pet do šest godina i nije doprinio izdržavanju djeteta. Formalno posmatrano, ispunjene su sve formalne pretpostavke da se dijete potpuno usvoji. Međutim, upravo zbog toga centar za socijalni rad donosi odluku, kao nadležni organ starateljstva i cijeni sve okolnosti i činjenice u konkretnom slučaju, pri tome rukovodeći se najboljim interesom djeteta.

⁵³³ Ž-BL-01-612/20

Ombudsmeni su ukazali nadležnom organu da je iznimno važno što je biološkom ocu data mogućnost da se u postupku pred nadležnim centrom izjasni o postupku usvojenja, da je iznimno važno da je biološki otac djeteta spreman da učini promjene – da krene kontaktirati sa sinom, da uspostave odnos i da doprinosi njegovom izdržavanju. Ove činjenice nadležni organ treba da ima u vidu, jer je riječ o ponašanju koje nije bilo u interesu djeteta. Nakon provedenog postupka od strane nadležnog centra odbijen je zahtjev očuha za potpuno usvojenje djeteta kao neosnovan. U žalbenom postupku, nadležni drugostupanjski organ je vratio predmet na ponovni postupak i prvostupanjsko rješenje je poništeno. Iz obrazloženja rješenja proizlazi da je dato uputstvo prvostupanjskom organu da preispita da li postoje činjenice propisane člankom 84. PZ BD BiH, da provede poseban ispitni postupak i utvrdi odlučne činjenice. Centar je pozvan da postupi po uputstvima nadležnog drugostupanjskog organa i da kao jedini nadležni organ ponovno odluči o zahtjevu, ali istovremeno i da se rukovodi najboljim interesom djeteta. Ukazano je Centru da su praksa i usporedni sustavi u ovoj oblasti dosta različiti. Ombudsmeni su se pozvali na presude Europskog suda za ljudska prava u Strazburu (predmet A.K. I L. protiv Hrvatske⁵³⁴), prema kojoj roditelji koji su lišeni roditeljskog prava imaju pravo učestvovati u naknadnom postupku za usvojenje djeteta (Albanija, Armenija, Austrija, Belgija, Bugarska, Estonija, Kipar, Češka Republika, Finska, Francuska...). Međutim, kako se to u presudi navodi, u većini tih pravnih sustava usvojenje je moguće bez suglasnosti biološkog roditelja. Nadalje, na Kipru, sud može odluku donijeti bez suglasnosti biološkog roditelja u slučaju da je taj roditelj napustio, zanemario ili zlostavljao dijete ili ako sustavno nije ispunjavao roditeljske dužnosti, posebno u pogledu hranjenja i izdržavanja. U Njemačkoj je moguća zamjena inače uvijek potrebne suglasnosti roditelja za usvojenje u slučajevima sličnim onima kad je opravdano lišenje prava na roditeljsku zaštitu, uključujući ustrajnu i tešku/osobito tešku povredu roditeljskih dužnosti ili ravnodušnost prema djetetu u mjeri koja predstavlja ustrajnu i tešku povredu dužnosti. Odluka se može donijeti bez suglasnosti roditelja i kad je roditelj trajno nesposoban brinuti se i podizati dijete zbog osobito teške duševne bolesti ili osobito teškog mentalnog ili duševnog hendikepa zbog kojeg bi razvoj djeteta bio ozbiljno ugrožen. U Portugalu npr. roditelji lišeni roditeljskih prava u pravilu sudjeluju u postupku usvojenja i njihova je suglasnost nužna, osim ako je dijete već bilo smješteno u hraniteljsku obitelj na osnovu sudbene odluke, odnosno u ustanovu u svrhu usvojenja. Pitanje je, dakle, različito regulirano u državama članicama Savjeta Europe i pred Centar se stavlja iznimno težak zadatak i stoga je potrebno da razmotre prvenstveno prava djeteta. Prema mišljenju Ombudsmana, djetetu u obitelji kod očuha i majke ništa ne nedostaje i apsolutno je irelevantno za obitelj i obiteljske odnose da li će se dijete potpuno usvojiti ili će nastaviti da živi i dalje kao do sada. Dakle, jasno je ocijenjeno da se postupkom po zahtjevu za potpuno usvojenje ne dira u prava djeteta bez obzira na njegov ishod, da li će se zahtjev očuha odbiti ili usvojiti i shodno tome doći do potpunog usvojenja djeteta od strane očuha. Međutim, postavlja se pitanje što se može desiti u budućnosti i da li će se ovim postupkom ugroziti pravo djeteta ili pravo oca zagwarantirano Europskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama – članak 8: „Svako ima pravo na poštivanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim sukladno sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.“ U konkretnom slučaju postavlja se niz pitanje, poput pitanja da li ćemo ugroziti prava djeteta ukoliko u budućnosti onemogućimo

⁵³⁴ Zahtjev broj 37956/11

bilo kakav kontakt oca i djeteta i na taj način onemogućimo uspostavljanje odnosa i veza djeteta sa ocem, jer je riječ o pravu djeteta na drugog roditelja, na njegovo pravo na kontakt sa roditeljem i bliskim srođnicima po ocu, na njegov identitet i slično. Ombudsmani su konstatairali da jedino centar ima pravo cijeliti opravdanost zasnivanja potpunog usvojenja, kao stručan organ, uz aktivno učešće i ispitivanje svih činjenica i okolnosti od strane socijalnog radnika, psihologa i drugih stručnog osoblja. U slučaju bilo kakve sumnje ili dvojbe, u interesu je djeteta da se utvrde činjenice i okolnosti što nije nimalo lak zadatak. S tim u svezi, ukoliko je neophodno, centar može odrediti i izvođenje drugih dokaza, ali i svaka stranka ima pravo predložiti izvođenje dokaza vještačenjem, ali službeno lice/voditelj postupka cijeni da li će dozvoliti ekspertizu u situaciji kada to neka od stranaka predloži. U konkretnom slučaju, nadležni prvostupanjski organ ponavlja postupak sukladno sa uputama drugostupanjskog organa, donosi rješenje kojim ponovno odbija zahtjev očuha djeteta za potpuno usvojenje djeteta. Nezadovoljan rješenjem, očuh izjavljuje žalbu, ali se odbija žalba očuha djeteta i potvrđuje odluka prvostupanjskog organa.

9.6.2. Pravo djeteta na odgovarajući životni standard

Ne postoji općeprihvaćena definicija životnog standarda. Ipak, životni standard je prema širem shvatanju ukupnost uvjeta života i rada pojedinih slojeva stanovništva jedne zemlje u određenom vremenskom razdoblju. On, također, obuhvata materijalne, radne i društvene uvjete života, kao i mogućnosti zadovoljenja duhovnih potreba, slobodnog kretanja i slobodne razmjene ljudi i dobara.

Nejednakost i siromaštvo u jednom društvu najdirektnije utječu na životni standard. Poseban rizik od siromaštva postoji kod djece iz velikih obitelji, djece koja žive u ruralnim predjelima, djece sa poteškoćama, te djece koja pripadaju manjinskim grupama, poput Roma.

Uz pravo zaštite djeteta od iskorištavanja, pravo djeteta na odgovarajući životni standard spada u grupu ekonomskih prava djeteta. Ovo pravo djeteta predviđeno je i UN Konvencijom o pravima djeteta: Države ugovornice priznaju svakom djetetu pravo na životni standard primjeren njegovom fizičkom, duševnom, duhovnom, moralnom i društvenom razvoju (članak 27 UN Konvencije). UN Konvencijom prvi prozvani na ostvarenju ovog načela jesu roditelji djeteta i oni su dužni da djetetu obezbijede životni standard koji u najvećoj mogućoj mjeri odgovara fizičkom, mentalnom, duhovnom, moralnom i društvenom razvoju djeteta. U svakom slučaju, životni standard djeteta ne može biti niži od životnog standarda jednog ili oba roditelja. S druge strane, dužnost je „države“ da poduzme sve potrebne mjere kako bi dijete dobilo održavanje od roditelja, svakako i uz njezinu obvezu poduzimnja odgovarajućih mjera pomoći.

Ombudsmani kontinuirano ukazuju nadležnim organima svih razina vlasti, i to kroz specijalna i godišnja izvješća da je potrebno posebnu pozornost posvetiti kategoriji tzv. samohranih roditelja (jednoroditeljskim obiteljima) kako bi oni uživali posebnu pravnu zaštitu i svaku drugu vrstu zaštite koja je potrebna, sukladno s najboljim interesom djece, te da u istu svrhu (pružanje pomoći samohranim roditeljima, odnosno djeci) pristupe ozbiljnim analizama i realnim procjenama s ciljem osnivanja i rada alimentacionih fondova. Bez obzira na zagovaranja Ombudsmana do osnivanja alimentacionih fondova u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i

Hercegovine nije došlo, te se Ombudsmani koriste prigodom i ove godine da nadležna zakonodavna tijela upoznaju sa tom činjenicom.

Kao i prethodnih godina, u Odjeljenju za praćenje ostvarivanja prava djece registrirano je nekoliko predmeta koji se tiču prava djeteta na izdržavanje.

9.6.3. Problem izvršenja odluka sudova i organa uprave

Primjer: Žaliteljica se Ombudsmanima obratila svojom žalbom⁵³⁵ radi nemogućnosti naplate alimentacije određene pravosnažnom i izvršnom presudom suda. Nakon utvrđenih činjenica i okolnosti Ombudsmani su, a imajući u vidu odredbe UN Konvencije o pravima djeteta, Obiteljskog zakona Federacije Bosne i Hercegovine i Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, uputili Nalaz i mišljenje sudu u Mostaru i poslodavcu oca djeteta, radi poduzimanja dodatnih napora, koji će rezultirati efikasnijom zaštitom prava djeteta na izdržavanje.

Predmet je uspješno okončan.

Primjer: Zbog nemogućnosti viđanja djeteta koje se nalazi kod oca i nepoštivanja pravosnažne presude u dijelu kontakata, majka se obratila Centru za socijalni rad, a potom se Centar obratio Ombudsmanima⁵³⁶ koji su razmotrili svaku zakonsku mogućnost da se majci omoguće kontakti sa djetetom. U konkretnom slučaju, nadležni organi su poduzeli niz radnji i aktivnosti kako bi se ostvarila prava djeteta, pa je čak i otac djeteta osuđen radi kaznenog djela Oduzimanje djeteta ili maloljetnika iz članka 217. stavak 1. KZ FBiH. Nadležni organi unutarnjih poslova su sa upravom Centra za socijalni rad dogovorili zajedničke aktivnosti, odnosno da će pružiti asistenciju iz poslova svoje nadležnosti na njihov zahtjev u svakom trenutku.

Primjer: Ombudsmani su dana 31. kolovoza 2020. godine zaprimili žalbu⁵³⁷ oca, jer majka djeteta, sa kojom je bio u izvanbračnoj zajednici, ne dopušta da vidi dijete i odbija svaku komunikaciju sa nadležnim centrom za socijalni rad kako bi se prevazišli problemi u komunikaciji roditelja. Iskazuje i svoju zabrinutost s obzirom na to da se majka djeteta vratila bivšem partneru, koji ju je godinama fizički zlostavljao, te postoji bojazan da će se ovakva situacija ponoviti, a u što je sada uključeno i zajedničko maloljetno dijete. Tijekom postupka istraživanja Ombudsmana utvrđeno je da nadležni centar za socijalni rad i prvostupanjski sud poduzimaju sve zakonom propisane mjere, odnosno pred centrom je postignut dogovor o svim pitanjima koja se tiču djeteta, a pred nadležnim sudom je u tijeku postupak po tužbi za povjeravanje djeteta iz vanbračne zajednice. Nakon što je otac djeteta/podnositelj žalbe upoznat sa odgovorima i navodima nadležnih organa, Ombudsmane nije obavijestio o eventualnim novim činjenicama u predmetu, te su Ombudsmani predmet zatvorili zbog nezainteresiranost stranke.

⁵³⁵ Ž-MO-01-12/21

⁵³⁶ Ž-MO-01-134/19

⁵³⁷ Ž-BL-01-572/20

Primjer: Ombudsmeni su postupajući po žalbama⁵³⁸ roditelja djeteta utvrdili da su roditelji bili u braku u kojem su stekli zajedničko dijete, ali da je brak razveden presudom suda i dijete povjereno majci na zaštitu, odgoj i djelomično izdržavanje. Uređene su i sve pojedinosti koje se tiču osobnih neposrednih kontakata oca i djeteta, te očeve obveze davanja izdržavanja. Međutim, javljaju se problemi u komunikaciji roditelja i održavanje kontakata djeteta sa ocem postaje otežano. U tijeku istražnog postupka, Ombudsmeni su pozivali nadležne da postupaju efikasno i poduzimaju sve mjere i radnje neophodne da se sporna situacija riješi. Ombudsmeni su dana 2. ožujka 2021. godine nadležnim organima uputili Preporuku⁵³⁹ u kojoj je konstatirano da je primarna odgovornost nesumnjivo na roditeljima, ali i da organ starateljstva roditelje mora u kontinuitetu usmjeravati i savjetovati, ističući značaj dobrih partnerskih i roditeljskih odnosa u daljem razvoju i odrastanju zajedničkog maloljetnog djeteta. Krajnja namjera Ombudsmana je pronalaženje rješenja koje će za dijete biti najprihvatljivijeg i najmanje stresno. Nadležnim organima kao i roditeljima ukazano je na sadržinu relevantnih obiteljsko-pravnih propisa, kao i na institut najbolji interes djeteta. Konstatirano je da uskraćivanje kontakata djeteta sa ocem od strane majke nikako nije u službi zaštite interesa djeteta. Nadležnom sudu je također preporučeno je da u što kraćem roku okonča predmetne postupke⁵⁴⁰ i donese odluku u najboljem interesu maloljetnog djeteta, a Centru za socijalni rad da bez odlaganja poduzme sve neophodne radnje i razmotri svaki vid pružanja podrške ocu i djetetu kako bi se dosadašnje štetne posljedice što prije otklonile.

Preporuka Ombudsmana je ispoštovana.

Primjer: Ombudsmeni su dana 17. kolovoza 2021. godine zaprimili žalbu⁵⁴¹ podnositeljice žalbe na rad Centra za socijalni rad, jer je otac djeteta, njezin bivši supružnik platio taxi vozilo da dijete bez nadzora i pratnje punoljetne osobe odveze u vrtić. Kako u svojoj žalbi navodi, iako je sve prijavila nadležnom centru za socijalni rad, nikada joj nije odgovoreno. Tijekom postupka jasno je utvrđeno da je postupak reguliranja kontakata oca i djece, nakon rastave braka, bio zahtjevan i dugotrajan, ali da iz prvostupanjskih rješenja proizlazi da su oba roditelja učestvovala u upravnim postupcima i da podnositeljici žalbe, kao majci, odnosno stranci, nisu bila uskraćena procesna prava i da su nadležni organi jasno konstatirali da oba roditelja imaju razvijene roditeljske kompetencije. Podnositeljici žalbe je ukazano na mišljenje Ombudsmana, da je nesporno postojala obveza Centra da postupa po zatjevu oca, ali prvenstveno se rukovodeći se interesom djece, te da je Centar postupao sukladno sa odredbama Zakona o općem upravnom postupka i Obiteljskog zakona Republike Srpske u konkretnom slučaju. Jasno je utvrđeno nespornim da su i roditeljima i djeci, rastava braka i nove životne okolnosti i situacije stresne po psihofizičko zdravlje. Ombudsmeni su ukazali podnositeljici žalbe da je redovito održavanje osobnih odnosa i neposrednih kontakata djeteta s roditeljem/roditeljima od kojeg/kojih je odvojeno pravo djeteta zagwarantirano UN Konvencijom o pravima djeteta i Obiteljskim zakonom Republike Srpske. Povodom konkretnog „spornog događaja“ (taxi vozilo dijete bez nadzora i pratnje punoljetne osobe odvezlo u vrtić), nadležni centar za socijalni rad je kontaktirao oca

⁵³⁸ Ž-BL-01-417/20 i Ž-BL-01-296/21

⁵³⁹ Br. P-49/21 od 1.2.2021.

⁵⁴⁰ Majka je podnijela tužbu radi povećanja iznosa izdržavanja, a potom i otac djeteta radi izmjene ranije presude u dijelu koji se tiče kontakata.

⁵⁴¹ Ž-BL-01-582/21

putem telefona, koji je potvrdio da je dijete poslao taxi vozilom u vrtić, jer on to nije mogao učiniti, zbog poslovnih obveza, ali i da je taksista njegov prijatelj. Kako su istakli, s obzirom na utvrđene činjenice, ocu je preporučeno i savjetovano da to više ne ponavlja u budućnosti. Istodobno navode da je majka djeteta/podnositeljica žalbe uputila bezbroj dopisa, zbog neučestvovanja oca u školskim i vanškolskim obvezama djece, a o sadržaju svih dopisa upoznat je otac djece. Ističu i druge činjenice, pravno relevantne, npr. da dijete redovno pohađa školu, da je vrlo dobar učenik, da izvršava svoje školske obveze itd. Kada su u pitanju kontakti djece sa ocem, kontakti se odvijaju prema trenutno važećem rješenju nadležnog centra za socijalni rad. Međutim, kako iz centra navode, roditelji s vremena na vrijeme ne poštuju rješenje, te je u više navrata na lice mjesta izlazio Tim za pripravnost, a roditelji su savjetovani i da se zbog nepoštovanja rješenja obrate nadležnim organima unutarnjih poslova. Prema navodima Centra, roditelji od 2015. godine imaju podršku stručnih radnika Centra, kako bi, zarad interesa djece, uspostavili i imali i dalje roditeljsku komunikaciju. Međutim, roditelji djece prijavljuju i ističu obostrane sumnje na zlostavljanje i zanemarivanje djece i permanentno ističu probleme u ostvarivanju kontakata. U prilog toj činjenici upravo ističu da su zaprimili dopis Ombudsmana za djecu Republike Srpske, jer se otac toj instituciji žalio na rad Centra, a majka djece se, pak, obraća Ombudsmanima Bosne i Hercegovine, također nezadovoljna radom Centra. Sa aspekta zaštite prava i interesa djeteta, najznačajnije je navod Centra da nije utvrđeno da su djeca bila zanemarena od strane roditelja i da su žalbeni navodi i jednog i drugog roditelja neosnovani. Kako iz Centra navode roditelji su savjetovani da poštuju dječije obveze porevashodno i njihova prava, a nisu prihvatili uključivanje u obiteljsko savjetovalište.

Primjer: Ombudsmani su dana 3. prosinca 2018. godine zaprimili žalbu⁵⁴² oca, državljanina Republike Hrvatske, koji živi u Hrvatskoj, zbog toga što njegova djeca sa majkom odlaze iz Zagreba za Sarajevo i on nema gotovo nikakvog kontakta sa djecom. Tijekom trajanja postupka istraživanja pred Institucijom jasno je utvrđeno da se po zahtjevima roditelja vodi mnogo postupaka i u Hrvatskoj i u Bosni i Hercegovini, pred nadležnim Ministarstvom pravde Bosne i Hercegovine, po Haškoj konvenciji o međunarodnoj otmici djece, pred Općinskim sudom u Zagrebu, za određivanje privremene mjere, pred Centrom za socijalnu pomoć u Zagrebu, za reguliranje prava na viđanje prije sudbenog postupka, pred Općinskim sudom u Sarajevu, zbog povjeravanja djece majci, prekršajni postupak protiv oca i majke, od strane hrvatskih organa unutarnjih poslova, zbog elemenata obiteljskog nasilja itd. Otac je od Ombudsmana zahtijevao savjete i pravodobnu zaštitu prava njegove maloljetne djece *koja su, kako je navodio, bez njegove suglasnosti odvedena u Bosnu i Hercegovinu, te im je kontakt sa ocem i očevom stranom obitelji "samovoljom i mainpulativnim ponašanjem majke" uskraćen*. Razdoblje istražnog postupka pred ovom Institucijom u cijelosti obilježen je čestim i detaljnim obraćanjima podnositelja žalbe, te žalbama na rad Centra kao organa starateljstva nadležnog na području Bosne i Hercegovine. Temeljem svih navoda, aktima Ombudsmana u više navrata tražena su izjašnjenja, pored Centra, drugih nadležnih organa – Ministarstva pravde Bosne i Hercegovine, Općinskog suda u Sarajevu, te je sa svim ovim organima ostvarena suradnja u smislu blagovremenog dostavljanja relevantnih informacija. Isto tako, u korespondenciji sa Centrom, isti je pozvan da i dok traju sudbeni i upravni postupci, kao i postupak po Konvenciji o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece, obezbijede kontakte oca sa djecom⁵⁴³.

⁵⁴² Ž-BL-01-968/18

⁵⁴³ Akt Ombudsmana od 7.2.2019.

U veljači 2019. godine navedeni nadležni organi obavještavaju Instituciju da je Rješenjem⁵⁴⁴ Općinskog suda u Sarajevu odbijen zahtjev za vraćanje djece u Republiku Hrvatsku, a roditelji se, u pogledu ostvarivanja prava na kontakte, upućuju na nadležni organ starateljstva. Pored brojnih i konstantnih žalbi oca na rad ovog organa starateljstva, ono što, prema viđenju Ombudsmana, u najvećoj mjeri odražava odnos roditelja djece jeste njihova nemogućnost i nespremnost da ostvare komunikaciju koja bi u konačnici donijela dobrobit njihovoj djeci. U situaciji gdje se bivši partneri i roditelji ne mogu dogovoriti gotovo ni oko jednog detalja važnog za život i odrastanje zajedničke djece, organ starateljstva nažalost ostaje nemoćan i nailazi na zid, te biva onemogućen da svoju ulogu medijatora, savjetnika, pomoćnog i usmjeravajućeg faktora efikasno ostvari. Pritom, na dopise Ombudsmana ovaj Centar redovito dostavlja tražene informacije, te Instituciju obavještava i o pomenutom sastanku, te Ombudsmani konstatiraju da nije ni bilo mjesta intervenciji u smislu kršenja prava od strane Centra. Zakonske ovlasti Institucije takva su da uređuju djelovanje isključivo u odnosu na rad nekog od organa nadležnih u Bosni i Hercegovini. S tim u svezi, u članku 2. stavak 1 Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine stoji da će Institucija razmatrati predmeta koji se odnose na slabo funkcionisanje ili povrede ljudskih prava i sloboda počinjenih od bilo kojeg organa vlasti. Dalje, ukoliko Ombudsmani utvrde da je počinjena povreda prava i sloboda, mogu dati Preporuku tijelima vlasti i službenicima, u svrhu usvajanja novih mjera, a sukladno sa odredbama Zakona.⁵⁴⁵ U konkretnom slučaju, nije utvrđena neophodnost i potreba izdavanja Preporuke kao najvišeg akta Ombudsmana, s obzirom na to da su nadležni organi postupali sukladno sa datim ovlastima. Česta izjašnjenja i dopisi, detalji prepiski bivših partnera, žalbe oca odražavaju upravo jedno takvo stanje koje se u oblasti obiteljsko-pravne zaštite i zaštite djeteta označava kao visokokonfliktna rastava, a do poboljšanja nisu doveli brojni upriličeni sastanci u centru, ni svi uloženi naponi stručnog osoblja. Na kraju, Centar obavještava Instituciju da je postupak pred Općinskim sudom u Sarajevu okončan Presudom od 28. siječnju 2021. godine, te da su roditelji postigli dogovor oko svih bitnih pitanja koja se tiču roditeljskog staranja nad malodobnom zajedničkom djecom (djeca će nastaviti živjeti sa majkom, otac će učestvovati u ostvarivanju svojih prava, redovito će se informirati o svim bitnim pitanjima, dogovoren način održavanja kontakta, te o iznosu izdržavanja). Roditelji su sporazumno povukli sve ostale postupke vođene u Bosni i Hercegovini i Republici Hrvatskoj. Na poseban upit, podnositelj žalbe potvrđuje navedeno, ali i dalje izražava nezadovoljstvo radom svih institucija, navodeći da *"centri rade što žele, da se socijalne radnice prave blesave, da suci gledaju svaki predmet samo kao broj bez emocija i empatije..."* Ombudsmani su naglasili da u konkretnom slučaju nije bilo mjesta intervenciji Ombudsmana, te da nisu utvrđene nepravilnosti u radu nadležnih institucija na koje se podnositelj žalbe godinama pozivao. S druge strane, činjenica da je predmet po obraćanju podnositelja žalbe vođen gotovo tri godine ne ide u prilog ni navodima da je *"dijete samo statistika"*. Naprotiv, predstavnici Institucije u Odjeljenju za praćenje ostvarivanja prava djece nastoje svakom pojedinačnom predmetu pristupiti sa posebnim senzibilitetom, te razmotriti svaku realnu i opravdanu mogućnost da se djeluje prema nekom konkretnom organu označenom kao nadležnom. Kao što je prethodno navedeno, u svom radu gotovo svakodnevno ukazujemo na neophodnost i značaj žurnog postupanja u svim predmetima koji se tiču zaštite prava djeteta. Međutim, u ovom konkretnom slučaju žalba na neefikasne i duge postupke ne može se uzeti kao opravdana ako su upravo roditelji ti koji su svjesno ili nesvjesno doprinosili odugovlačenju

⁵⁴⁴ Akt br. 65 0 P 738166 18 P od 10.1.2019.

⁵⁴⁵ Član 36. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, broj 104/2011.

postupaka. Sa aspekta zaštite prava djece, nesporna je važnost i značaj uloge roditelja sa kojim dijete ne živi, i na ovo Ombudsmani konstantno ukazuju. Odrastanje uz aktivno učešće i angažman oba roditelja, odnosno, uz ulogu oca podjednako kao uz ulogu majke, u najboljem je interesu djeteta, i samo iznimno može biti ograničeno ili osporeno. U spornim konfliktnim rastavama, brojna su prava djece ugrožena ili prekršena, najčešće od samih roditelja. Međutim, iako je država, odnosno, njena tijela obvezna poduzimati adekvatne mjere i aktivnosti da se djeca zaštite, činjenica je da su sudovi i organi starateljstva nerijetko nemoćni pred samovoljom jednog ili oba roditelja. U ovakvim slučajevima svi raspoloživi mehanizmi pokazuju se neefikasnim.

9.7. Zdravstvena zaštita djeteta

Pravo na zdravstvenu zaštitu djeteta u Bosni i Hercegovini uređeno je entiteskim propisima, propisima Brčko distrikta i županijskim/kantonalnim propisima. Radi se o konvencijskom pravu koje je propisano člankom 24 UN Konvencije o pravima djeteta (*Strane ugovornice priznaju pravo djeteta na uživanje najvišeg ostvarivog zdravstvenog standarda i na kapacitete za liječenje i zdravstvenu rehabilitaciju. Države potpisnice će nastojati da obezbijede da nijedno dijete ne bude lišeno prava pristupa takvim uslugama zdravstvene zaštite*).

Zdravstvena zaštita djece u Bosni i Hercegovini, bez obzira na ogromne napore vlasti svih razina prethodnih godina, još uvijek nije na adekvatnoj razini. Prema važećem zakonodavstvu, pravo na zdravstvenu zaštitu djeteta, u pravilu, uvjetljeno je statusom roditelja/staratelja ili se to pravo vezuje za činjenicu redovitog obrazovanja djeteta. Ombudsmani godinama zagovaraju jedino rješenje koje bi bilo u potpunosti sukladno sa UN Konvencijom – besplatna i bezuvjetna zdravstvena zaštita za svako dijete⁵⁴⁶ (UN Konvencijom se kaže *da je dijete svako ljudsko biće koje nije navršilo osamnaest godina života*).

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu⁵⁴⁷ podnositeljice žalbe, na JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo. Kako u žalbi navodi, njezina kćerka je na osnovu uputa za pripremu pacijenta za vaskularni tretman sa Klinike za kardiovaskularnu hirurgiju Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu, a na osnovu Uputnice liječnika obiteljske medicine bila u laboratoriji Doma zdravlja „Omer Maslić“. Na pregledu kod interniste podnositeljica žalbe i njena kćerka informirane su da nisu urađeni svi nalazi navedeni u uputi sa Klinike. Nakon obraćanja podnositeljice žalbe uposlenicima Laboratorije Doma zdravlja „Omer Maslić“ dobila je informaciju da su direktor JU DZ KS i predstavnika Sindikata potpisali Aneks II Sporazuma o utvrđivanju poslova koji se ne mogu prekidati za vrijeme štrajka u kome nisu navedeni nalazi koji su zahtijevani od strane Klinike. Napominje da ih pri vađenju krvi nisu obavijestili da dio nalaza neće biti urađen, niti su ih uputili u Klinički centar Univerziteta u Sarajevu, kao što je navedeno u Aneksu II. Također, podnositeljica žalbe navodi da je od šefice Laboratorije u Domu zdravlja „Omer Maslić“ dobila informaciju da navedeni nalazi “nisu neophodni za operativni zahvat”. Iz Uprave Doma zdravlja, gdje se obratila, su se također pozvali na potpisani Aneks II, sa istom konstatacijom.

⁵⁴⁶ Primjera radi, Zakon o zdravstvenoj zaštiti Republike Srbije, u članku 25 propisuje da svako dijete do navršanih 18 godina života ima pravo na najviši mogući standard zdravlja i zdravstvene zaštite.

⁵⁴⁷ Ž-SA-04-1423/19

Nakon provedenog postupka istrage, Ombudsmani su JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo uputili Preporuku broj: P-65/21 od 16. ožujka 2021 godine, da imajući u vidu nalaze i zaključke iz ove preporuke, postupe sukladno sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Zakonom o štrajku, odnosno da osiguraju mogućnost zdravstvene zaštite pacijentima kojima je ista neophodna za vrijeme štrajka, te na adekvatan način, odnosno pismeno obavijesti osiguranike koje se usluge zdravstvene zaštite pružaju za vrijeme štrajka. Javna ustanova Dom zdravlja Kantona Sarajevo obavještava Ombudsmane kako je generalni štrajk uposlenika u zdravstvu reguliran aktom 01-03-8406/19 od 29. srpnja 2019. godine, da je Aneksom II potpisan sporazum o utvrđivanju poslova koji se ne mogu prekidati za vrijeme štrajka u primarnoj zdravstvenoj zaštiti za pružanje zdravstvenih usluga i Aneks II je vidno istaknut korisnicima zdravstvenih usluga. Pacijenti su blagovremeno bili informirani o svim biohemijskim i hematološkim analizama-uslugama koje mogu dobiti u vrijeme štrajka u Službi za laboratorijsku dijagnostiku Doma zdravlja.

Primjer: Institucija je zaprimila veći broj žalbi⁵⁴⁸ koje se odnose na nezadovoljstvo zbog neprodužavanja ugovora o radu za logopede JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo čijim radom su bili veoma zadovoljni. Nadalje, nezadovoljstvo se odnosi i na činjenicu da roditelji moraju izdvajati velika novčana sredstva da dijete na nastavak terapije vode u privatne logopedске ordinacije.

Institucija je uputila zahtjev za dostavu svih relevantnih informacija u svezi sa prethodno navedenim, točnije iz kojeg razloga je došlo do navedene situacije, JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo.⁵⁴⁹ U zaprimljenom izjašnjenju⁵⁵⁰ JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo navedeno je sljedeće: „JU Dom zdravlja KS je po Suglasnosti Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo br.: 10-34-29840/19 od 01.08.2019. godine odobren prijem za dvadeset logopeda u Centre za fizikalnu rehabilitaciju. Predmetnom saglasnošću Ustanovi je odobren prijem navedenog kadra na određeno vrijeme u trajanju od jednu (1) godinu, uz obrazloženje punog finansiranja za navedene radnike od strane ZZO KS. Ustanova je sukladno sa pozitivnim zakonskim propisima raspisala 12.09.2019. godine. Javni oglas za prijem logopeda na određeno vrijeme (1 godina). Nakon provedene konkursne procedure sa sedamnaest (17) – koliko je i bilo prijavljenih kandidata, sklopila Ugovore o radu. Navedeni ugovori su sklopljeni u siječnju 2020. godine. 17.12.2020. godine br.: 01-03-12508/20 JUDZKS je obavijestila Ministarstvo zdravstva KS o isteku Ugovora za logopede i uputila molbu za saglasnost da bi se isti produžili. Dana 11.01.2021. godine br.: 02-04-756-1/21, JUDZKS je dobila Odluku Vlade KS kojom se daje Suglasnost Javnoj ustanovi Dom zdravlja KS za ponovno angažovanje logopeda na određen period od jedne (1) godine dana. 20.01.2021. godine, svih sedamnaest (17) logopeda su potpisali Ugovore na tri (3) mjeseca (Uredba o zapošljavanju KS) u kojem roku će JUDZKS raspisati Javni oglas za prijem logopeda u radni odnos na određeno vrijeme od 1 (jednu) godinu, na koji će se imati pravo prijaviti svi zainteresirani logopedi. Ono što je važno istaknuti je da JUDZKS radi sve u zakonskim okvirima kako bi 'zadržala' angažman logopeda u primarnoj zdravstvenoj zaštiti i broju koji je potreban za pružanje usluga našoj najmlađoj populaciji.“

⁵⁴⁸ Ž-SA-01-37/21; Ž-SA-01-41/21; Ž-SA-01-42/21; Ž-SA-01-43/21; Ž-SA-01-44/21; Ž-SA-01-45/21; Ž-SA-01-46/21; Ž-SA-01-47/21; Ž-SA-01-48/21.

⁵⁴⁹ Dana 18.1.2021.

⁵⁵⁰ Broj: 01-03-858-2/21 od 5.2.2021.

9.8. Obrazovanje djece

U odredbi članka 28 UN Konvencije o pravima djeteta kaže se: *Strane ugovornice priznaju pravo na obrazovanje i u cilju postupnog postizanja ovog prava, a na osnovu jednakih mogućnosti, posebno će: (a) učiniti osnovno obrazovanje obveznim i besplatnim za sve; (b) podsticati razvoj različitih oblika srednjeg obrazovanja, uključujući opće i stručno obrazovanje, koje bi bilo na raspolaganju i dostupno svakom djetetu....*

Primjer: Postupajući po žalbi podnositelja žalbe⁵⁵¹, a nakon postupka istraživanja, Ombudsmeni su jasno utvrdili da Općina Šamac nije refundirala troškove za prijevoz učenika za pola siječnja 2020. godine. Sukladno sa svojim ovlastima, shodno odredbi članka 32. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, rukovodeći se UN Konvencijom o pravima djeteta, posebno čl. 3⁵⁵² i 27.⁵⁵³ Ombudsmeni su Općini Šamac preporučili da jasno ustanovi koji su roditelji sa spiska roditelja za prijevoz učenika iz SŠC za 02/20 (spisak u posjedu Odjeljenja za financije Općine Šamac) platili ovlaštenom prijevozniku troškove prijevoza za mjesec siječanj 2020. godine, te da ukoliko se ustanovi da su roditelji to učinili, da se istim tim roditeljima, refundiraju troškovi prijevoza u narednom razdoblju, a najkasnije u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke⁵⁵⁴.

Skupština općine Šamac⁵⁵⁵ je obavijestila Ombudsmane da je po Preporuci Ombudsmana postupljeno na način što su sredstva na ime troškova prijevoza učenika refundirana, odnosno uplaćena na žiro račun roditelja, a o čemu dostavljaju adekvatan dokaz.

Primjer: Podnositeljica žalbe⁵⁵⁶ se obraća Ombudsmanima, zahtijevajući mišljenje u svezi sa normativnim uređenjem oblasti nadoknade pričinjene materijalne štete nastale na objektima i imovini škole, kao javne odgojno-obrazovne ustanove. Naime, podzakonski akt o nadoknadi štete u školi donosi Školski odbor dana 30. studenog 2017. godine, rukovodeći se odredbama Pravilnika o povredama discipline, postupku za utvrđivanje disciplinske odgovornosti učenika, naknadi pričinjene štete, trajanju izrečene odgojno-disciplinske mjere, ublažavanju i ukidanju, te posljedičnom odnosu na ocjene iz vladanja učenika u osnovnoj školi iz drugog kantona/županije, posebno u dijelu da „za štetu koju je prouzročilo više učenika, odgovornost je solidarna ukoliko nije moguće utvrditi stupanj odgovornosti za štetu svakog učenika.“ U ostalim dijelovima navedenog podzakonskog akta, rukovodili su se pravilnicima o nadoknadama štete u osnovnim školama u Republici Hrvatskoj. Nadalje ističe da je povodom neslaganja jedne nevladine

⁵⁵¹ Ž-BL-01-351/20

⁵⁵² U svim aktivnostima koje se tiču dece, bez obzira da li ih pOduzimaju javne ili privatne institucije socijalnog staranja, sudovi, administrativni organi ili zakonodavna tela, najbolji interesi djeteta biće od prvenstvenog značaja.

⁵⁵³ Stavak 1. članka 27 glasi: *Strane ugovornice priznaju pravo svakog djeteta na životni standard koji odgovara djetetovom fizičkom, mentalnom, duhovnom, moralnom i socijalnom razvoju.* Stavak 2. glasi: *Roditelj(i) ili drugi odgovorni za dijete imaju prvenstvenu odgovornost da osiguraju, u okviru svojih sposobnosti i finansijskih mogućnosti, uvjete života potrebne za razvoj djeteta.* Stavak 3. glasi: *Strane ugovornice će, sukladno sa svojim uvjetima i u okviru svojih mogućnosti, poduzeti potrebne mere da pomognu roditeljima i drugima odgovornim za dijete da ostvare ovo pravo i ako je potrebno, obezbjediti materijalnu pomoć i programe, naročito u pogledu ishrane, odjevanja i stanovanja.*

⁵⁵⁴ Preporuka broj P-158/20 otpremljena dana 7.9.2020.

⁵⁵⁵ Aktom broj 07-431/20 od 9.2.2021.

⁵⁵⁶ Ž-BL-01-635/21

organizacije iz 2014. godine (*naplaćivanje materijalne štete namjerno ili krajnjom nepažnjom načinjene na imovini škole od strane škole nazvali su ekonomskim nasiljem*) izvršen inspeksijski – prosvjetni nadzor.

Iz dostavljene dokumentacije uz žalbu proizlazi da je nakon donošenja podzakonskog akta, dana 20. prosinca 2017. godine imenovana komisija za utvrđivanje štete na imovini škole i potom je zapisnički konstatiralo da ukupna pričinjena materijalna šteta za školsku 2017/2018 godinu iznosi 7.152,60 KM. Kako nisu utvrdili počinitelje, obvezani su svi učenici škole da solidarno plate iznos od po 3,50 KM (odlukom škole od 1. lipnja 2018. godine).

Županijski/Kantonalni prosvjetni inspektor, između ostalog, konstatira da osnovna škola ne smije vršiti naplatu novčanih sredstava od učenika po osnovu solidarnog plaćanja učinjene štete u školi, upisnine, za usluge djelatnosti odgoja i obrazovanja u školi, pozivajući se na Okvirni zakon o osnovnom i srednjem obrazovanju BiH i županijske/kantonalne zakone o osnovnom i srednjem obrazovanju. Uz žalbu je priložena i dokumentacija iz koje proizlazi da su i neke druge škole na području županije/kantona učinile isto, a potom su nadležni općinski organi zatražili da se prestane sa prikupljanjem novčanih sredstava od učenika za nadoknadu štete učinjene od strane učenika za jednu školsku godinu. Škola je zatražila od Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine tumačenje odredbe članka 5. stavka 3. Okvirnog zakona o osnovnom i srednjem obrazovanju u Bosni i Hercegovini, ali su Zastupnički dom i Dom naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine odgovorili školi da su brisane odredbe o autentičnom tumačenju zakona i drugih općih akata u Poslovniku Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine. Tumačenje je zatraženo i od nadležne Skupštine Hercegovačko-neretvanskog kantona/županije, ali škola nije dobila traženo tumačenje.

Iako Ombudsmani nemaju nadležnost autentičnog tumačenja zakonskih i podzakonskih propisa, cijeneći oprez i senzibilitet u oblasti prava djeteta, Ombudsmani su iskoristili prigodu i ukazali nadležnim organima da je važno i korisno da se postupak za utvrđivanje odgovornosti učenika normativno uredi i jasno propišu sve procedure i pravila. No, istodobno su upozorili da treba razlikovati štetu (materijalnu) u školi i na školskoj imovini pričinjenu tijekom utvrđene teže povrede discipline kada se, kao posljedica postupka i utvrđene odgovornosti, učeniku izrekne odgojno-disciplinska mjera ili štetu koja nije nastala namjerno ili je jednostavno nastala dugotrajnim korištenjem od strane učenika i/ili radnika škole (npr.). Dakle, mišljenje je Ombudsmana da nema ništa sporno što je škola donijela Pravilnik o nadoknadi štete, imenovala Povjerenstvo i sve jasno propisala sukladno sa svojom odlukom o kućnom redu, ali je sporno što se „zbirno i sveukupno“ sumira sva materijalna šteta nastala u jednoj školskoj godini i potom dijeli na sve učenike škole. Uvažavajući pozitivne propise u našoj zemlji, posebno obligaciono-pravne, rukovodeći se načelima zakonitosti i pravednosti, Ombudsmani smatraju da svaki slučaj nastale štete na školskoj imovini treba posmatrati i postupati pojedinačno, u svakom konkrentom slučaju, odnosno škola mora utvrditi postoji li odgovornost učenika za nastalu štetu i kojeg učenika, te da, ukoliko ustanovi da postoji, razmotri i izrekne odgojno-disciplinsku mjeru. Potom, nakon utvrđene odgovornosti i izrečene sankcije, u slučaju pričinjene materijalne štete čiji je iznos utvrđen od strane nadležnog tijela u školi, obveže roditelje djeteta/učenika da štetu nadoknadi u utvrđenom iznosu.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁵⁵⁷ roditelja djece na rad nadležnog županijskog/kantonalnog ministarstva obrazovanja, jer su dobili informaciju da djeca koja su udaljena više od četiri kilometra od škole, neće imati obezbijeden prijevoz do škole i da se roditelji sami snađu. Uz žalbu je dostavljen akt škole iz kojeg proizlazi da djeca neće imati prijevoz radi toga što su prijevoznici najavili potpunu obustavu prijevoza učenika iz razloga “nemogućnosti potpisivanja aneksa ugovora”. Nakon intervencije Ombudsmana, problem je riješen i djeci je omogućen prijevoz do škole.

Primjer: Žaliteljica se obratila⁵⁵⁸ Ombudsmanima zbog nemogućnosti dobijanja suglasnosti za nastavak školovanja njezinog djeteta na IV stupnju obrazovanja u jednoj srednjoj školi. Podnositeljica žalbe ja samohrana majka dvoje malodobne djece, u iznimno teškoj financijskoj situaciji i eventualno propuštanje školovanja njezinog djeteta značilo bi umanjeње obiteljske mirovine kao jedinog izvora prihoda. Nakon intervencije Ombudsmana, nadležno ministarstvo je izdalo suglasnost za nastavak školovanja.

Primjer: Žaliteljica se obratila⁵⁵⁹ Ombudsmanima zbog neprimjerenog postupanja osoblja škole prema njezinom djetetu – učeniku škole u svezi nenošenja zaštitne maske na školskim časovima. Nakon intervencije Ombudsmana, roditelji su zajedno sa učiteljicom škole u najboljem interesu malodobnog djeteta dogovorili način na koji će navedeni učenik nositi masku tijekom boravka u školi.

Primjer: Podnositeljica žalbe⁵⁶⁰ se obraća Ombudsmanima sa prijavom za kršenja prava na obrazovanja njezine djece, od strane bivšeg partnera – supruga koji osporava upis djece u drugu školu. Naime, Centar za socijalni rad, na zahtjev podnositeljice žalbe, dostavio je prijedlog za prepis djece u drugu školu. Nezadovoljan navedenim prijedlogom, otac djece obavještava nadležno ministarstvo da nije suglasan da njegova djeca nastave školovanje u drugoj školi, uz obrazloženje da to nije u njihovom najboljem interesu. Ministarstvo, sukladno sa navedenim zahtjevom, obavještava Školu da stopira prepis djece u školu, jer roditelji nisu postigli suglasnost, uz preporuku da djeca nastave školovanje u školi u kojoj su započeli školsku godinu, dok roditelji ne donesu konačnu odluku. Sukladno sa dostavljenim mišljenjem, škola je obustavila prepis djece. Nakon intervencije Ombudsmana, nadležna prosvjetna inspekcija je donijela upravnu mjeru kojom naređuje školi da izvrši prepis djece sukladno sa člankom 58. Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju Kantona Sarajevo⁵⁶¹.

Primjer: U anonimnoj žalbi⁵⁶² upućenoj Ombudsmanima se navodi...*krizni štab Brčko distrikta je naložio obavezno nošenje maski tokom časova za djecu osnovnih skola šestih i viših razreda. Dosta roditelja u Trećoj osnovnoj školi koju pohađaju i moja djeca smatra da je to neadekvatan način nastave....*Dakle, uvidom u navode žalbe utvrđeno je da žalitelj izražava nezadovoljstvo na izdanu Naredbu o izmjeni Naredbe gradonačelnika Brčko distrikta BiH, broj predmeta: 02-

⁵⁵⁷ Ž-SA-04-925/21

⁵⁵⁸ Ž-SA-01-770/21

⁵⁵⁹ Ž-SA-01-505/21

⁵⁶⁰ Ž-SA-01-922/21

⁵⁶¹ Službene novine Kantona Sarajevo, br. 23/2017, 33/2017, 30/2019 i 34/2020.

⁵⁶² Ž-BR-01-18/21

000033/21, broj akta: 01.1-1413EK-007/21 od 4. veljače 2021. godine. Ombudsmeni su ocijenili da u konkretnom slučaju ne postoji pravni osnov za vođenje postupka po izjavljenoj žalbi, sukladno sa člankom 26. stavak 1. točka 3. i točka 7. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine i predmet su zatvorili.

Primjer: Žaliteljica u žalbenim navodima⁵⁶³ izjavljuje „da je njezina malodobna kćerka koja pohađa drugi razred Gimnazije Livno ispitivana na posljednjem času biologije u školskoj 2020/2021 godini, dana 9. lipnja 2021. godine (nastava je trajala do 11. juna 2021. godine). Inače, radi se o učenici koja ima prosjek ocjena 4,4. Na kraju prvog polugodišta ista je imala iz predmeta biologija zaključenu ocjenu dobar (3). Žaliteljica izjavljuje „da njena kćerka nije znala da joj je profesorica biologije upisala na zadnjem času tri negativne ocjene, te joj zaključila ocjenu dovoljan (2). Po saznanju za zaključenu ocjenu, roditelji su izvršili uvid u dnevnik, te vidjeli da njihova kćerka ima u drugom polugodištu pet upisanih ocjena, od kojih su dvije brisane korektorom i ispravljane, te tri nedovoljne ocjene (1), na posljednjem satu. Prema obrazloženju razrednice, jedna od negativnih ocjena se odnosila na ponašanje učenice (navodno je šaptala kolegi iz razreda). Stoga su roditelji, sukladno sa člankom 83. Zakona o srednjem školstvu (Narodne novine HBŽ, broj 6/2011), u roku od 24 časa od saopćenja ocjene, odgovornoj strani podnijeli pisani Zahtjev za ponovnim ispitom pred Komisijom. Žaliteljica izjavljuje da joj je direktorica Gimnazije Livno putem telefona saopćila da Razredno vijeće nije udovoljilo njezinom zahtjevu, bez ikakvog pisanog akta, bez obrazloženja i pouke o pravnom lijeku.

Nakon pokrenutog postupka istraživanja, Ombudsmeni su odgovornoj strani ukazali na obvezu donošenja akta po zahtjevu žaliteljice, sa poukom o pravnom lijeku, a shodno odredbama Zakona o srednjem školstvu Županije/Kantona 10, te članka 50. Statuta Gimnazije Livno. Pored toga, Ombudsmeni su ukazali na odredbe članka 82. Zakona o srednjem školstvu (Narodne novine HBŽ, broj 6/2011), u kojim se navodi: „Uspjeh učenika i zaključnu ocjenu za svaki predmet utvrđuje nastavnik javno u razrednom odjelu, odnosno obrazovnoj grupi na kraju nastave.“

Odgovorna strana se očitovala po pokrenutom postupku istraživanja, te se izjasnila da su postupili po zahtjevu žaliteljice, te donijeli pisani akt broj 162/21 od 16. lipnja 2021. godine sa obrazloženjem i poukom o pravnom lijeku. Budući da je pomenutim Rješenjem odbijen zahtjev žaliteljice za ponovnim ispitom pred Komisijom, žaliteljica se žalila resornom Ministarstvu nauke, prosvjete, kulture i sporta Kantona 10. Isto Ministarstvo je uvažilo žalbu, te naložilo Gimnaziji Livno da oformi neutralnu Komisiju (koju su sačinjavali profesori biologije iz drugih srednjih škola Kantona 10), nakon čega je omogućeno da kćerka žaliteljice polaže gradivo iz biologije za 2. razred Gimnazije. Pred neutralnom Komisijom, učenica je polagala ispit iz predmeta biologija i dobila zaključnu ocjenu vrlo dobar (4).

9.9. Prava djece sa posebnim potrebama/smetnjama u psihofizičkom razvoju

Primjer: Ombudsmeni su dana 17. kolovoza 2021. godine zaprimili žalbu⁵⁶⁴ podnositeljice žalbe, jer joj rješenjem Javnog fonda za dječiju zaštitu Republike Srpske nije priznato pravo na

⁵⁶³ Ž-LI-04-166/21

⁵⁶⁴ Ž-BL-014-585/21

naknadu kao roditelju – njegovatelju ili njegovatelju, iz razloga što je dijete starije od 30 godina, a sve sukladno sa člankom 36a – 36g Zakona o dječijoj zaštiti Republike Srpske. Sukladno sa člankom 36a Zakona o dječijoj zaštiti Republike Srpske pravo na naknadu roditelju-njegovatelju ili njegovatelju ostvaruje jedan od roditelja djeteta sa smetnjama u razvoju, najduže do navršene 30 godine života djeteta. Dakle, Ombudsmani konstatiraju da je nadležni organ postupio sukladno sa važećim zakonskim odredbama i shodno tome nisu ispunjeni uvjeti za postupak istraživanja i eventualnu reakciju Ombudsmana u konkretnom slučaju. Međutim, uvažavajući mandat i nadležnosti Ombudsmana, konstatirano je da su prava osoba sa invaliditetom utvrđena nizom međunarodnih standarda koje je ratificirala BiH i koji imaju ustavnu snagu jer su sastavni dio Ustava BiH. Prema ovim standardima, svaka osoba ima urođena, jednaka, neutuđiva i univerzalna prava koja proizilaze iz dostojanstva svih ljudskih bića. Svaka država može uspostaviti mehanizme kojima regulira ostvarivanje ovih prava, sloboda i zaštitu s ciljem osiguranja jednakosti svih osoba. Za položaj ove kategorije građana svakako je važno ukazati na Konvenciju UN o pravima osoba sa invaliditetom i Opcioni protokol, Protokol broj 12 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i Standardna pravila za izjednačavanje mogućnosti za osobe sa invaliditetom. Primjene Standardnih pravila treba se pridržavati svaka država prigodom osiguranja životnih uvjeta i ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom i organi vlasti na svim razinama imaju obvezu da svakom građaninu osiguraju ostvarivanje i zaštitu osnovnih ljudskih prava i sloboda garantiranih Ustavom i međunarodnim standardima.

UN Komitet za prava osoba sa invaliditetom⁵⁶⁵, preporučuje da Bosna i Hercegovina usvoji harmonizirani rani koncept invaliditeta zasnovan na ljudskim pravima sukladno sa Konvencijom. Također preporučuje da se postojeći zakoni revidiraju, a novi zakoni donose u redovitim konzultacijama sa organizacijama osoba sa invaliditetom. Imajući u vidu međunarodne standarde, Ombudsmani su ocijenili da ostvarivanje prava roditelja njegovatelja na naknadu, koje je uvjetovano starosnom dobi djeteta sa smetnjama u razvoju do 30 godine starosti, tj. da trenutno zakonsko rješenje može dovesti do eventualne diskriminacije po osnovu starosne dobi, jer je važna jednakost koja, između ostalog, podrazumijeva da nitko ne smije biti diskriminiran po dobnoj ili nekoj drugoj osnovi. Ombudsmani smatraju nužnim da se uvjeti za priznavanje prava roditelju – njegovatelju usklade sa potrebama djeteta, odnosno korisnika, a ne prema starosnom dobu, kako bi se izbjegla diskriminacija i narušio odgovarajući životni standard i uvjeti osoba i djece sa smetnjama u razvoju. Uvažavajući relevantno međunarodno i domaće zakonodavstvo, kao i preporuke UN Komiteta za prava osoba sa invaliditetom, Ombudsmani su, sukladno sa člankom 32. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Preporukom broj P-254/21 od 29. listopada 2021. godine pozvali nadležne organe i to Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske i Javni fond za dječiju zaštitu Republike Srpske da, kao predlagači zakona, ozbiljno razmotre donošenje izmjena i dopuna Zakona o dječijoj zaštiti Republike Srpske, uvažavajući izraženo mišljenje Ombudsmana u Preporuci.

⁵⁶⁵ Zaključna zapažanja o Inicijalnom izvješću Bosne i Hercegovine Komitet je usvojio na svojoj 17. sjednici (20. ožujak - 12. travanj 2017.). Komitet je Inicijalno izvješće Bosne i Hercegovine razmatrao na svojoj 308 i 309. sjednici koje su održane 27. i 28. ožujka 2017. , a na svom 323. sastanku održanom 6. travnja 2017. usvojio je zaključna zapažanja.

Primjer: Postupajući po žalbi⁵⁶⁶ majke djeteta sa poteškoćama u razvoju, utvrđeno je da dijete ima dijagnostificiran poremećaj iz spektra autizma, epilepsiju i druge razvojne poteškoće. Majka iznosi niz problema sa kojima se susreće od djetetovog rođenja, a kada je u pitanju njegovo liječenje, te integriranje i funkcioniranje u društvu. Majka proteklih 10 godina traži pomoć, pravo na stalni nadzor ili personalnog asistenta za dijete, međutim, stvarnu podršku dobiva u najvećoj mjeri od Centra za socijalni rad. Iz svih dostavljenih akata Centra za socijalni rad proizilaze brojne predložene mjere: educiranje roditelja o potrebama djeteta i vještinama koje može usvojiti, neophodan kontinuiran nadzor i pomoć i njega drugog lica, individualni edukativni program u Centru „Zaštiti me“, prisustvo personalnog asistenta, ostvarivanje prava na tuđu njegu i pomoć, nastavak liječenja kod dječijeg psihijatra. Međutim, brojne prepreke dovele su do toga da gotovo ništa od predloženih mjera nije u potpunosti ostvareno, odnosno, djetetu nije pružena adekvatna pomoć i skrb. Jasno je da je dodatna prepreka i ozbiljnost djetetovog stanja, te nemogućnost funkcioniranja u grupi, a što proizilazi iz mišljenja stručnog tima Centra „Zaštiti me“, koje majka dostavlja. Kako je navedeno, dijete ne može ispratiti zahtjeve nastave, niti boraviti u grupi sa ostalim učenicima. Njegovo stanje, destruktivno ponašanje i ozbiljnost incidenata prevazilaze okvire i mogućnosti djelovanja stručnog osoblja. Iz centra za socijalni rad navode da postoji snažna volja i spremnost da se majci i djetetu pomogne u narednom razdoblju, prvenstveno kroz podmirivanje troškova prijevoza i ishrane učenika na mjesečnoj razini, a potom i na ostale načine, sukladno sa potrebama obitelji, i mogućnostima i raspoloživim sredstvima centra. Ipak, jasno je da ovo nije trajno rješenje dok god ne dođe do izmjena zakonskih osnova u Republici Srpskoj, a što je i u odgovoru ovog centra konstatirano. Roditelji i staratelji lica sa smetnjama u razvoju preopterećeni su brigom i angažmanom za lica o kojima brinu, a odobreni novčani dodatak uglavnom nije dovoljan za podmirivanje razvojnih i drugih potreba djeteta. Pored toga, osnivanje dnevnih centara za djecu i lica sa poteškoćama u razvoju uglavnom izostaje u manjim općinama. Zbog svega navedenog, centar, ograničenog kapaciteta i često ograničenih sredstava, nailazi na zid, bez obzira na postojanje stvarne volje da se ovoj, ali i drugim obiteljima poput ove pruži sveobuhvatna zaštita. Tijekom postupka istraživanja, nadležno resorno ministarstvo obavještava Ombudsmane da nisu u mogućnosti udovoljiti zahtjevu za angažiranje personalnog asistenta, jer ne postoji zakonski osnov za to, s obzirom da dijete pohađa posebnu odgojnu obrazovnu ustanovu: *"Sukladno sa Zakonom o osnovnom odgoju i obrazovanju, asistenti se odobravaju učenicima sa smetnjama u razvoju koja su uključena u redovita odjeljenja osnovnih škola, a na preporuku komisije"*. Pored toga, predloženo je ponovno ispitivanje načina podrške od strane Komisije za procjenu potreba i usmjeravanje djece i omladine sa smetnjama u razvoju, sukladno sa zdravstvenim stanjem i mogućnostima dječaka. U konkretnom slučaju, Ombudsmani su upoznali sve nadležne da svrha obraćanja Ombudsmana nije podiranje povjerenja u rad bilo kojeg nadležnog organa, niti kritika koja se ima shvatiti osobno, već isključivo razmatranje mogućih vidova podrške i pronalaženje odgovarajućeg mjesta u društvu za djete, a zajedničkim zalaganjem i suradnjom svih nas. Ombudsmani su predložili organu starateljstva da poduzme neophodne mjere kako bi se izvršila ponovna procjena na osnovu kompletne dokumentacije, a sukladno sa Pravilnikom o procjeni potreba i usmjeravanja djece i omladine sa smetnjama u razvoju⁵⁶⁷. Dana, 21. rujna 2021. godine Ombudsmani su obaviješteni da je drugostupanjska stručna komisija za procjenu potreba djece i omladine sa smetnjama u razvoju izvršila ponovnu procjenu djeteta. Kako je to nadležna stručna komisija

⁵⁶⁶Ž-BL-01-146/21

⁵⁶⁷ Službeni glasnik Republike Srpske, br. 117/2012 i 16/2018.

ustanovila za dijete nije predložen nastavak školovanja, jer je ocjena nadležnih da je to nesvrshodno i kontraproduktivno.

Majka djeteta izražavala veliko nezadovoljstvo zbog činjenice što njezinom djetetu nije omogućeno da nastavi školovanje i od Ombudsmana zahtijeva žurnu reakciju. Postupak pred Institucijom ombudsmana još traje.

9.10. Djeca u sukobu sa zakonom

Zaštita maloljetnika u sukobu sa zakonom od torture, neljudskog i ponižavajućeg tretmana je permanentan zadatak svih nadležnih organa i institucija, i ona podrazumijeva aktivnu ulogu ne samo preventivnih mehanizama, već i Ombudsmana, zastupnika zakonodavne vlasti, pravosuđa i organizacija civilnog društva. Upravo iz tog razloga, a rukovodeći se najboljim interesom djeteta, Ombudsmani u zaštiti prava djece u sukobu sa zakonom ostvaruju kontinuitet od 2013. godine⁵⁶⁸ i smatraju da su svojim aktivnostima doprinijeli pozitivnim promjenama u svim ustanovama u razdoblju od 2013. godine do 2021. godine. Međutim, istodobno izražavaju zabrinutost, jer su zakoni o postupanju o zaštiti i postupanju sa maloljetnicima u kaznenom postupku u entitetima u Bosni i Hercegovini⁵⁶⁹ u primjeni već nekoliko godina i nesporno je mnogo toga urađeno sa ciljem unaprjeđenja prava djeteta u ovoj oblasti, ali kako istodobno ne mogu biti u potpunosti zadovoljni, i dalje inzistiramo na dosljednoj i potpunoj primjeni zakona i zagovaramo promjene koje će doprinijeti unaprjeđenju prava djece u sukobu sa zakonom.

Specijalno izvješće o stanju u ustanovama u kojima su smještena djeca u sukobu sa zakonom

Ombudsmani su zahvaljujući podršci UNICEF-a u Bosni i Hercegovini, tijekom 2016. godine i 2018. godine posjetili sve ustanove u kojima malodobnici u sukobu sa zakonom izvršavaju kaznene sankcije institucionalnog karaktera na području Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske. Nakon obavljenih posjeta sačinjeni su „Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni maloljetnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini“ i Izvješće o realiziranju Preporuka iz dokumenta pod nazivom „Analiza stanja u ustanovama u kojima su smješteni malodobnici u sukobu sa zakonom u Bosni i Hercegovini“⁵⁷⁰. Cilj sačinjavanja analize i izvješća bio je da se, pored promoviranja prava maloljetnika u ustanovama u kojima se izvršavaju kaznene sankcije institucionalnog karaktera, pokušaju sagledati rezultati tretmana koji se postižu trenutnim rješenjima u sustavu izvršenja maloljetničkih kaznenih sankcija u Bosni i Hercegovini, ukaže na primjere dobre prakse u radu sa maloljetnicima u sukobu sa zakonom i utvrde faktori koji imaju negativan utjecaj na funkcioniranje ovog sustava. Polazeći od najboljeg interesa djece, Ombudsmani su nastojali identificirati glavne nedostatke i probleme u tadašnjoj strukturi institucionalnog tretmana maloljetnika koji izdržavaju sankcije i u tom pravcu ponuditi rješenja i

⁵⁶⁸ Izrađeno Specijalno izvješće Mladi i djeca u sukobu sa zakonom (predmet registriran pod brojem Ž-BL-01-536/21).

⁵⁶⁹ Zakoni objavljeni u Službenom glasniku Republike Srpske, br. 13/2010, 61/2013 i 68/2020 i Službenim novinama Federacije Bosne i Hercegovine, br. 7/2014 i 74/2020.

⁵⁷⁰ Svi dokumenti dostupni na web stranici Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine www.ombudsman.gov.ba

preporuke nadležnim organima koje bi na suštinski i pragmatičan način doprinijele poboljšanju položaja maloljetnika u sukobu sa zakonom i pružili podršku za proces reforme njihovog institucionalnog tretmana.

Tijekom 2021. godine nastavljena je suradnja Ombudsmana i UNICEF-a i izvršeni su ponovno posjeti svim ustanovama. Cilj zajedničke suradnje Ombudsmana i Unicefa je i dalje unaprjeđenje prava djeteta koje je u sukobu sa zakonom. Zajednička suradnja je rezultirala izradom Specijalnog izvješća o stanju u ustanovama u kojima su smješteni djeca u sukobu sa zakonom, a ovaj put, pored izrade izvješća, urađena je i sveobuhvatna metodologija za posjete ustanovama ovog tipa koja se može koristiti prigodom svih narednih posjeta, i to ne samo od Ombudsmana, već i od drugih relevantnih faktora (poput *ad hoc* formiranih komisija ili nevladinih organizacija itd.). Ovim Izvješćem, Ombudsmani žele podsjetiti nadležne organe na sadržaj izdatih preporuka i istaći njihov značaj, jer preporuke Ombudsmana predstavljaju jasan pravac djelovanja nadležnih tijela/organa. Nastojanja su Ombudsmana da se u što značajnijoj mjeri implementiraju izdate preporuke, a to je i razlog zbog kojeg UNICEF u Bosni i Hercegovini i dalje pruža podršku Ombudsmanima.

Ustanove koje su obuhvaćene ovim izvješćem su Kazнено-popravni zavod Banja Luka, Kazнено-popravni zavod Orašje, KJU „Odgojni centar“ Tuzla, Kazнено-popravni zavod Sarajevo, Kazнено-popravni zavod Istočno Sarajevo, JU „Zavod za odgojmuške djece i omladine“ Sarajevo i KJU „Odgojni centar Kantona Sarajevo“.

Kako je u Specijalnom izvješću konstatirano, nakon obilaska svih ustanova u koje su smještena djeca u sukobu sa zakonom i sumiranja prikupljenih podataka, Ombudsmani sa zadovoljstvom konstatiraju da je u ovim ustanovama smješten mali broj malodobnika. Međutim, shodno činjeničnom stanju, nameće se pitanje: da li je maloljetnička delinkvencija u Bosni i Hercegovini u konstantnom opadanju ili se značajan broj maloljetnika u sukobu sa zakonom sankcionira odgojnim mjerama koje ne podrazumijevaju institucionalni tretman (odgojne mjere upozorenja i usmjeravanja, odnosno odgojne mjere pojačanog nadzora), ili je primjena alternativnih mjera (policijsko upozorenje i odgojne preporuke) podignuta na značajno veću razinu ili u konačnici, imamo pojačanu razinu primjene načela oportuniteta što podrazumijeva nepokretanje postupka prema maloljetniku u sukobu sa zakonom iz razloga necjelishodnosti. Odgovor na navedeno pitanje posebno je zanimljiv ako se uzmu u obzir svakodnevne informacije, koje u velikoj mjeri dolaze iz sredstava javnog informiranja, ali i žalbi registriranih u Instituciji ombudsmana iz kojih je vidljivo da je u našem društvu svaki dan sve više vršnjačkog nasilja i maloljetničke delinkvencije.

Ombudsmani smatraju da je u svim ustanovama potrebno pojačati tretmanski dio rada sa maloljetnicima koji se mora odvijati 24 časa dnevno bez iznimke. Nesporno je, da i sada stručni timovi ustanova provode tretman, neki više, a neki manje uspješno, i na način kako je to već detaljno opisano za svaku ustanovu pojedinačno. Međutim, nakon sagledavanja cjelokupnog stanja, Ombudsmani zaključuju, da se svrha tretmana može postići samo ukoliko se uspostavi 24-časovna prisutnost stručnog osoblja u ustanovi, a koje je pritom dužno da osigura što jasniju strukturu dnevnih aktivnosti maloljetnika, na način da tretmanske aktivnosti (radionice i sekcije) budu obvezne, jasno strukturane, a sve u cilju sticanje određenih vještina i usvajanje znanja. Svrha kaznenih sankcija jeste da se pružanjem zaštite, skrbi, pomoći i vršenja nadzora, kao i

osiguranjem općeg i stručnog osposobljavanja, utječe na razvoj osobne odgovornosti maloljetnika, osigura njegov odgoj i pravilan razvoj, a sve u cilju ponovnog uključivanja maloljetnika u društvenu zajednicu. Pritom, stvaranje što ugodnijeg ambijenta u ustanovama i potpuno ispunjenje vremena maloljetnika tijekom njihovog boravka u ustanovi, ne podrazumijeva izdvajanje dodatnih financijskih sredstva ili angažiranje većeg broja stručnog osoblja u ustanovama. Istodobno, Ombudsmani smatraju da je potrebno poboljšati materijalni status uposlenih u ustanovama i osigurati im stalno stručno osposobljavanje i usavršavanje, kako svih zaposlenih u ovim ustanovama koji dolaze u kontakt sa djecom, tako i stručnog osoblja za koje je neophodno organizirati, stalne i potrebne obuke, edukacije, a sukladno sa najvišim domaćim i međunarodnim standardima.

Ombudsmani posebno ukazuju na problem postpenalnog tretmana maloljetnika koji u našem društvu gotovo i ne postoji, a koji je od suštinskog značaja za ponovnu reintegraciju maloljetnika u društvo. Uloga ovog tretmana je pomoći maloljetnicima da se što bezbolnije uključe u društvenu zajednicu, nakon izlaska iz ustanove. Uloga postpenalne pomoći i suradnja je neophodna, jer bi trebalo da omogući maloljetniku da osigura svoj materijalni položaj, ujedno olakšava njegovu adaptaciju na život van ustanove i na taj način pomogne mu da se odvoji od izazova ponovnog kriminalnog ponašanja, odnosno recidiva. Nikako ne smijemo zaboraviti da djeca koja dolaze u sukob sa zakonom ne čine to po sopstvenom izboru, nego kao rezultat suženih mogućnosti dostupnih za njihov razvoj. Ove mogućnosti su još više ograničene jednom kada uđu u sustav kaznenog pravosuđa. Djeca iz rizičnih grupa koja bi mogla doći u sukob sa zakonom su često žrtve zlostavljanja i zanemarivanja, nemarnog ili neadekvatnog roditeljstva i ekonomskih poteškoća.

U odnosu na ranije izvješća, generalna ocjena stanja, po mišljenju Ombudsmana, jeste da je u većini ustanova u pogledu tretmana učinjen određeni pomak. Međutim, ipak zabrinjava činjenica, da je od posljednjeg izvještavanja prošlo tri godine, a da u većini ustanova još nije uspostavljen 24-satni tretman što je neophodno kako bi se ostvarila svrha tretmana malodobnih osoba.

U pogledu materijalnih uvjeta, uvjeti u ustanovama se nisu mnogo promijenili u odnosu na prethodno izvješće. Naime i dalje se određene ustanove nalaze u okviru kazneno-popravnih ustanova što im u velikoj mjeri otežava rad, dok u drugim ustanovama nisu u većoj mjeri izvršena novčana ulaganja. S tim u svezi, Ombudsmani konstatiraju da su u odnosu na ranije izvještavanje u pogledu materijalnih uvjeta učinjeni mali pomaci, ali ipak ne toliko značajni da bi doveli do većih promjena u načinu poboljšanja uvjeta i funkcioniranja ovih ustanova. Ombudsmani su svjesni da je i samo razdoblje pandemije koronavirusa koji nas je zadesio u posljednje dvije godine utjecao na ove tokove i doveo to toga da u ovoj oblasti u pogledu ljudskih, materijalnih i tehničkih uvjeta nije bilo značajnijeg napretka, te su se nadležni u ustanovama „uspavali“ i da u izvjesnoj mjeri nedostaje optimizma i entuzijazma u odnosu na ranija razdoblja, a nakon donošenja zakona o zaštiti i postupanju sa malodobnicima i djecom u kaznenom postupku. Ombudsmani se nadaju da će ovo izvješće doprinijeti pozitivnim promjenama.

Posebno se koristimo prigodom da istaknemo da su u ovo istraživanje bili uključeni i sudovi, tužiteljstva i centri za socijalni rad. Ombudsmani su Izvješćem ukazali nadležnima na činjenicu

da je nesporno prigodom razgovora sa maloljetnicima jasno utvrđeno da je njima itekako stalo da ih obilaze suci i tužitelji za maloljetnike i zastupnici centara za socijalni rad iz sredina iz kojih dolaze, posebno kada su ustanove udaljene od mjesta prebivališta maloljetnika. Nadalje, nesporno je i da su svim nadležnim organima poznate zakonske obveze i da su svi nadležni unutar svojih institucija odredili stručnjake/profesionalce koji se u svakodnevnom radu bave problemima djece u sukobu sa zakonom. Također je važno i što su profesionalci koji se bave ovom problematikom prošli odgovorajuće obuke i edukacije. Ombudsmeni su pozvali sudove i tužiteljstva da bez iznimke postupaju sukladno sa svojim zakonskim obvezama, odnosno da najmanje dva puta u tijeku godine obilaze maloljetnika smještenog u ustanovi za izvršenje zavodskih mjera, a po potrebi i više puta, jer je zakonom propisan minimum. Prigodom sačinjavanja i ovogodišnjeg izvješća, ali i ranijih izvješća, Ombudsmeni su jasno ustanovili da mnogi sudovi ne izvršavaju svoje obveze kako je to propisano zakonom. Izuzetno je važno da suci i tužitelji neposredno kontaktiraju sa maloljetnikom i stručnim osobama koje se staraju o izvršenju mjere, kao i da izvrše uvid u odgovarajuću dokumentaciju, a sve kako bi na jedan sveobuhvatan način utvrdili zakonitost i pravilnost postupanja i cijenili, u svakom konkretnom slučaju, uspjeh postignut u odgoju i pravilnom razvoju osobnosti svakog maloljetnika. Što se tiče rada centara za socijalni rad, njihovo uključivanje u Izvješće je bilo neophodno, jer je cilj što jasnije ustanoviti pravo stanje u kojem se nalazi uloga nadležnih službi socijalne zaštite/centara za socijalni rad sa aspekta rada sa maloljetnicima smještenim u ustanovi za izvršenje institucionalnih sankcija. Analizom dostavljenih upitnika može se zaključiti da centri za socijalni rad pri ostvarivanju svoje djelatnosti, surađuju sa nadležnim organima svih razina vlasti, udruženjima građana i nevladinim organizacijama, poduzećima, ustanovama, obiteljima i pojedincima. Međutim, u cilju podsticanja efikasnije suradnje i razmjene informacija, Ombudsmeni smatraju da je neophodna redovitija komunikacija i posjeti na relaciji centri za socijalni rad – ustanova – maloljetnik. Također iz dostavljenih odgovora centara za socijalni rad proizlazi da centri različito postupaju iako su zakonske odredbe identične za sve centre. Ombudsmeni su primjerke Izvješća dostavili svim centrima za socijalni rad kojima su dostavljeni upitnici, kako bi se u narednom razdoblju ujednačila praksa postupanja svih centara.

Kao i svakim drugim specijalnim izvješćem Ombudsmana, i ovim izvješćem su preporučene mjere i upućene Preporuke vladama entiteta i nadležnim ministarstvima, isključivo sa ciljem unaprjeđenja prava djeteta u ovoj oblasti.

Tijekom 2022. godine Ombudsmeni će pratiti realiziranje svih izdatih preporuka.

Strateška odluka – Vijeće za djecu FBIH

Ombudsmeni su dana 25. prosinca 2020. godine zaprimili molbu⁵⁷¹ Federalnog ministarstva rada i socijalne politike za davanje mišljenja na Prijedlog Odluke o formiranju Vijeća za djecu Federacije Bosne i Hercegovine. Naime, dana 28. srpnja 2020. godine na 13. redovnoj sjednici Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine od strane zastupnice Alme Kratine predloženo je donošenje Zaključka kojim se Vlada Federacije BiH obvezuje da u roku od 90 dana formira Vijeće za djecu Federacije BiH, koje će djelovati pri ovom Federalnom ministarstvu, a kao stručno, savjetodavno, interresorno i koordinirajuće tijelo, i u čijem će

⁵⁷¹ Ž-BL-01-817/20

sastavu biti zastupnici nadležnih ministarstava, nevladinih organizacija i akademske zajednice. Ovaj prijedlog Zaključka upućen je aktom⁵⁷² Vladi Federacije BiH s ciljem pribavljanja mišljenja, a kako bi se o istom mogao očitovati Zastupnički dom Parlamenta Federacije BiH, te je aktom⁵⁷³ Vlade Federacije BiH prosljeđen Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike.

Postupajući po datom aktu, a poštujući relevantno zakonodavstvo, Ministarstvo je pripremlilo i dostavilo pozitivno Mišljenje koje je Vlada Federacije BiH usvojila na 235. sjednici od 10. rujna 2020. godine, te ga prosljedila Zastupničkom domu Parlamenta Federacije BiH na dalje postupanje. Uvažavajući navedeno, Zaključkom⁵⁷⁴ Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine od 19. listopada 2020. godine, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine zadužena je da u roku od 90 dana formira Vijeće za djecu. Federalno ministarstvo rada i socijalne politike pripremlilo je potom u formi prijedloga Odluku o formiranju Vijeća za djecu Federacije Bosne i Hercegovine. Nakon usmeno provedenih konzultacija sa Kancelarijom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine za zakonodavstvo i usklađenost sa propisima EU, Ministarstvo je uvažilo date primjedbe, te je izvršilo usklađivanje predmetne Odluke. Ista je sačinjena u formi Uredbe i dostavljena Instituciji na mišljenje, kako bi potom mogla biti prosljeđena na razmatranje i eventualno usvajanje Vladi Federacije Bosne i Hercegovine. Kada je u pitanju dostavljeni prijedlog Uredbe, Ombudsmeni su obavijestili Federalno ministarstvo rada i socijalne politike aktom od 15. siječnja 2021. godine da nemaju primjedbe, te koriste priliku da istaknu značaj i svrsishodnost odredbe iz članka 2. stavak 1) točka f), a koja govori o obvezi uspostavljanja suradnje sa Odjeljenjem za praćenje ostvarivanja prava djece pri Instituciji.

⁵⁷² Akt broj 01-02-1399/20 od 28.7.2020.

⁵⁷³ Akt broj 03-04-980-8/20 od 10.8.2020.

⁵⁷⁴ Akt broj 01-02-1399/20

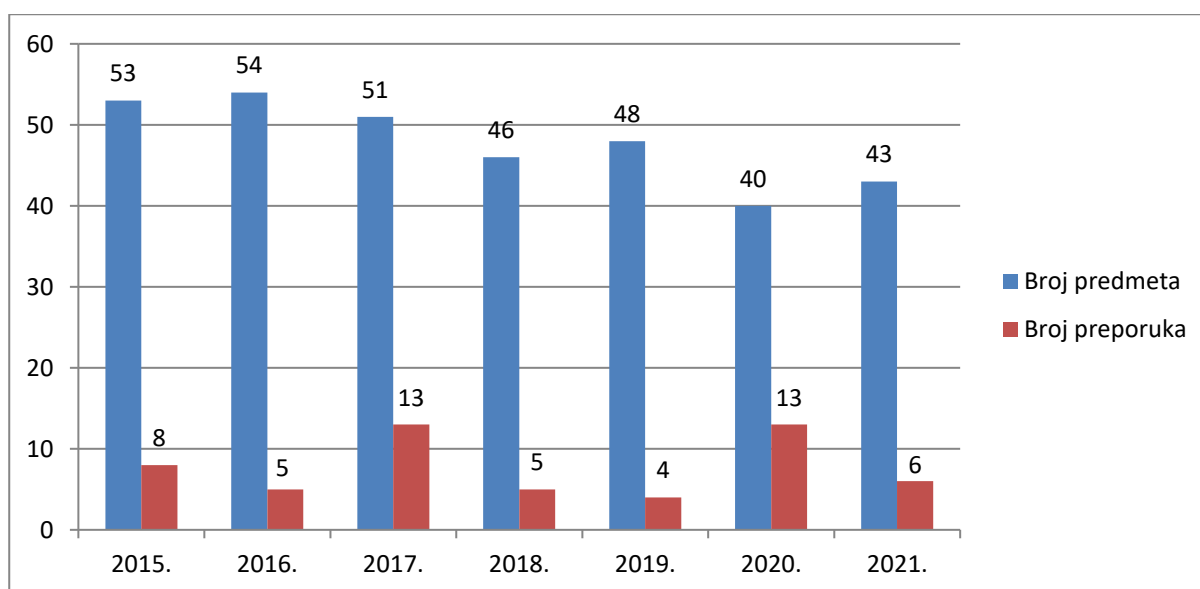
X. PRAVA OSOBA S INVALIDITETOM

10.1. Uvod

Zaštita osoba sa invaliditetom je jedan od najosetljivijih i najspecifičnijih elemenata društveno-razvojne, gospodarske i socijalne politike uopće. Osiguranje jednakog tretmana osoba sa invaliditetom nije pitanje socijalne pomoći nego osnovnih ljudskih i građanskih prava. Pitanje invaliditeta je složen društveni fenomen koji, praktično, zadire u sve oblasti suvremenog života i iziskuje multisektorski pristup i suradnju različitih tijela vlasti, jedinica lokalne samouprave, civilnog sektora, ali i osoba sa invaliditetom i organizacija/udruga osoba sa invaliditetom. Naglasak se stavlja na garantiranje ravnopravnosti osoba sa invaliditetom, nediskriminiranje i njihovo puno učešće u društvu.

Tijekom 2021. godine u Odjelu za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom zaprimljene su 43 žalbe kojima se ukazuje na povredu prava osoba sa invaliditetom. Međutim, kako se povrede prava osoba sa invaliditetom često multipliciraju treba imati u vidu da se žalbe nerijetko registriiraju unutar drugih odjela u Instituciji ombudsmana zbog čega broj žalbi koje podnose osobe sa invaliditetom može biti i veći. Tijekom izvještajnog razdoblja izdato je 6 preporuka.

Struktura žalbi uglavnom ukazuje na povrede prava iz oblasti socijalne skrbi, odnosno ostvarivanja prava na socijalne naknade, smještaj u ustanove socijalne skrbi, rad i zapošljavanje, obrazovanje i dr.

10.1.1. Specijalno izvješće o efikasnosti zakonskih rješenja u oblasti profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini

Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, djelujući sukladno sa ovlastima propisanim Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine⁵⁷⁵, postupajući po žalbama koje se odnose na povredu prava rad osobama sa invaliditetom i provodeći istrage po službenoj dužnosti, uočili su određene nedostatke pozitivnog zakonodavstva koje regulira ovo pitanje, ali i poteškoće i nedosljednosti u samoj primjeni istog, kako na strani javnih tijela, tako i od strane poslodavaca koji zapošljavaju osobe sa invaliditetom. Nažalost, još postoje predrasude poslodavaca pri zapošljavanju osoba sa invaliditetom.

Sve navedeno rezultiralo je Zaključkom Ombudsmana Bosne i Hercegovine⁵⁷⁶ kojim je imenovana radna grupa za izradu Specijalnog izvješća o efikasnosti zakonskih rješenja o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba sa invaliditetom, sa ciljem utvrđivanja trenutnog stanja predmetne oblasti u Bosni i Hercegovini.

Tijekom izrade ovog Specijalnog izvješća, Ombudsmeni su sačinili pregled međunarodnih dokumenata ljudskih prava koji garantiraju osobama sa invaliditetom pravo na rad, pregled pozitivnog zakonodavstva Bosne i Hercegovine, praksu Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te je provedeno sveobuhvatno istraživanje postupanja i praksi nadležnih tijela na razini Bosne i Hercegovine, entiteta i županija/kantona. Ombudsmeni su konzultirali i organizacije/udruge osoba sa invaliditetom, čiji su stavovi, također, uvršteni u tekst Specijalnog izvješća.

Nadležnim tijelima upućene su preporuke, čija provedba treba rezultirati bezuvjetnom primjenom međunarodnih standarda i uspostavljanjem efikasnog zakonodavnog i institucionalnog sustava za ostvarivanje i zaštitu prava na rad osoba sa invaliditetom.

10.2. Rad i zapošljavanje

Pravo na rad i zapošljavanje garantirano je člankom 27. UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom. Države potpisnice priznaju pravo na rad osobama s invaliditetom, na ravnopravnom osnovu s drugim osobama, što uključuje i pravo na mogućnost zarađivanja za život od slobodno izabranog ili prihvaćenog rada na tržištu rada i radnom okruženju koje je otvoreno, sveobuhvatno i dostupno osobama s invaliditetom. Rezultati istraživanja koje je provedeno za potrebe izrade Specijalnog izvješća o efikasnosti zakonskih rješenja u oblasti profesionalne rehabilitacije i zapošljavanja osoba sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini, pokazalo je da se osobe sa invaliditetom prigodom zapošljavanja, ali i na radnom mjestu, susreću sa diskriminacijom po osnovu invaliditeta. S druge strane, poslodavci nerijetko imaju predrasude spram zapošljavanja osoba sa invaliditetom, smatrajući da zbog invaliditeta neće moći odgovoriti radnim zadacima.

⁵⁷⁵ „Službeni glasnik BiH“ br. 19/02, 35/04 i 32/06

⁵⁷⁶ Zaključak Ombudsmana broj: Oi-K-SA-112-5/20 od dana 19.10.2020.

U Zaključnim razmatranjima iz 2017. godine, Komitet UN o pravima osoba sa invaliditetom preporuča Bosni i Hercegovini da promovira među poslodavcima pravo osoba s invaliditetom, uključujući i prava ratnih vojnih invalida, na zapošljavanje na ravnopravnom osnovu s drugima, i pojača mjere da podrži efikasnu tranziciju svih osoba sa invaliditetom u sferu formalnog zaposlenja na otvorenom tržištu rada.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu osobe sa invaliditetom kojom se ukazuje na diskriminiranje u procesu zapošljavanja u institucijama Brčko Distrikta.⁵⁷⁷ Podnositeljica žalbe precizira da su joj ugrožena osnovna ljudska prava jer na natječaju za poziciju stručni pravni savjetnik i za poziciju viši stručni suradnik nije izabrana kao osoba sa invaliditetom, kao i da je imala problema kod pristupa intervjuu zbog fizičke nepristupačnog mjesta testiranja. Odbor za zapošljavanje u Uredu gradonačelnika Brčko Distrikta BiH u izjašnjenju je naveo da prigodom objave poziva za testiranje i samog testiranja na obje pozicije nitko od kandidata nije imao primjedbi na mjesto održavanja, kao ni primjedbi što ne može pristupiti istom; da Komisija nije i ne može biti upoznata sa zdravstvenim stanjem kandidata iz same prijave te da je Komisija za izbor prosuđivala kandidate sukladno sa Pravilnikom o zapošljavanju.

Glede prava na zapošljavanje, evidentno je da nadležna tijela Brčko Distrikta nisu poduzela odgovarajuće mjere na potpunijoj inkluziji osoba sa invaliditetom, zbog činjenice da na teritoriju Brčko Distrikta nije usvojen Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom, iako je to obveza propisana Ustavom Bosne i Hercegovine i Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom koju je Bosna i Hercegovina ratificirala još 2010. godine.

Zbog navedenog, Ombudsmani su izdali Preporuku⁵⁷⁸ Skupštini i Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine da poduzmu mjere iz svoje nadležnosti radi uspostavljanja *de facto* ravnopravnosti osoba sa invaliditetom u procesu zapošljavanja u institucijama Brčko Distrikta. U tijeku je praćenje realiziranja Preporuke.

10.2.1. Komentari na Zakon o ustanovama socijalne skrbi u Federaciji Bosne i Hercegovine

Ombudsmani su dana 10.12.2020. godine zaprimili akt Federalnog ministarstva rada i socijalne politike u kojem se navodi da je, sukladno sa zaključcima Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine⁵⁷⁹, pripremljen novi Zakon o ustanovama socijalne skrbi Federacije Bosne i Hercegovine koji na sustavan i sveobuhvatan način regulira naziv, djelatnost i korisnike usluga ustanova socijalne skrbi u Federaciji Bosne i Hercegovine, osnovne i posebne standarde u pogledu obavljanja njihove propisane djelatnosti i zaštite prava smještenih korisnika, tijela upravljanja i rukovođenja, financiranje njihove djelatnosti, nadzor nad radom, te druga pitanja vezana za rad i funkcioniranje federalnih ustanova socijalne zaštite. Institucija je pozvana da dostavi komentare na gore navedeni Zakon. Imajući u vidu dugogodišnji rad i inzistiranje Ombudsmana na sustavnom rješavanju predmetne oblasti, iznimno nas raduje činjenica da se rješavanju problema u ovoj oblasti pristupilo na ozbiljan i sveobuhvatan način, što se jasno vidi

⁵⁷⁷ Ž-BL-06-403/21

⁵⁷⁸ P-270/21 od 23.11.2021.

⁵⁷⁹ Zaključci Zastupničkog doma Parlamenta Federacije BiH broj: 01-02-2240/19 od 04.12.2019.

iz dostavljenog teksta Zakona o ustanovana socijalne skrbi Federacije Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni su izrazili zadovoljstvo i zbog činjenice što je niz preporuka Ombudsmana uvršten u tekst navedenog Zakona. Komentari su dostavljeni dana 11.01.2021. godine⁵⁸⁰, a potom i u prosincu 2021. godine.

10.2.2. Mišljenje o Zakonu o roditeljima njegovateljima u Federaciji Bosne i Hercegovine

Ombudsmeni su zaprimili upit Udruge/Udruženja Život sa Down sindromom Federacije Bosne i Hercegovine kojim je traženo mišljenje na Prijedlog Zakona o roditeljima njegovateljima u Federaciji Bosne i Hercegovine.⁵⁸¹ Ombudsmeni su dana 30.08.2021. godine uputili Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine akt kojim je iskazan stav Ombudsmana kojim smatraju pozitivnom namjeru nadležnih tijela ovlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine za usvajanjem predmetnog propisa, koji za cilj ima poboljšanje položaja osoba sa invaliditetom u Federaciji Bosne i Hercegovine. S druge strane, poduzimanje ovakvih i sličnih mjera predstavlja i primjer afirmativne akcije, koje su nadležne vlasti dužne provoditi u smislu Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini⁵⁸², a sve u cilju izjednačavanja položaja osoba sa invaliditetom kao ranjive kategorije sa ostalim kategorijama građana.

Istodobno, Ombudsmeni su izrazili zabrinutost zbog navoda da udruge/udruženja osoba sa invaliditetom nisu adekvatno uključena u proces izrade predmetnog propisa, te s tim u svezi, Ombudsmeni su podsjetili da UN Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom⁵⁸³ u članku 4. stavak 3. propisuje da prigodom razvoja i provođenja politike i zakonodavstva usmjerenih na primjenu ove Konvencije, kao i drugim procesima donošenja odluka o pitanjima koja se neposredno tiču osoba sa invaliditetom, države potpisnice će to činiti uz bliske konzultacije i aktivno učešće osoba sa invaliditetom, uključujući djecu sa invaliditetom, putem organizacija/udruga koje ih predstavljaju i zastupaju.

Također, ukazano je da je UN Komitet za prava osoba sa invaliditetom u Zaključnim razmatranjima o inicijalnom izvješću Bosne i Hercegovine o primjeni UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom od 12. travnja 2017. godine, izrazio zabrinutost zbog nedostatka transparentnih procedura i zakona u svezi sa konzultacijama sa udrugama/organizacijama osoba sa invaliditetom, te preporučio Bosni i Hercegovini da usvoji formalne i transparentne mehanizame za redovite konzultacije sa udrugama/organizacijama osoba sa invaliditetom.⁵⁸⁴

⁵⁸⁰ Akt Ombudsmana broj: Oi-K-BL-3/21 od 11.01.2021.

⁵⁸¹ Ž-SA-02-830/21

⁵⁸² „Službeni glasnik BiH“ br. 59/09 i 66/16

⁵⁸³ Ratificirana u Bosni i Hercegovini 2010. , dostupna na:

<http://www.mhrr.gov.ba/PDF/LjudskaPrava/Medjunarodna%20konvencija%20o%20pravima%20osoba%20sa%20invaliditetom.pdf>

⁵⁸⁴ UN Komitet za prava osoba sa invaliditetom, Zaključna razmatranja o inicijalnom izvješću Bosne i Hercegovine od 12.04.2017. , Poglavlje III, točka A, dostupno na:

http://www.mhrr.gov.ba/ljudska_prava/Prava_osoba_sa_invaliditetom/Zakljucna%20razmatranja%20i%20preporuk%20Komiteta%20za%20prava%20osoba%20sa%20invaliditetom%20za%20BiH.pdf

10.3. Poštivanje dostojanstva osoba sa invaliditetom

Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, primjenjujući principe utvrđene UN Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom, nastoje podići razinu društvene svijesti radi poštivanja prava i dostojanstva osoba sa invaliditetom. Ombudsmeni su ukazivali nadležnim vlastima na obvezu poduzimanja mjera u cilju uklanjanja diskriminacije i stigmatizacije osoba sa invaliditetom, i značaj dijaloga sa udrugama koja okupljaju ranjive kategorije stanovništva. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaprimili su određen broj žalbi zbog „nekorektnog“ ponašanja javnih tijela u ophođenju i postupanju prema osobama sa invaliditetom.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁵⁸⁵ na rad pomoćnika direktora JU OŠ „Stevan Nemanja“, Dragaljevci Gornji. Iz žalbe proizlazi da je podnositelj žalbe kao član školskog odbora prisustvovao njegovoj sjednici. Nakon završetka sjednice, ostao je u učionici gdje se održavao sastanak, kako bi pričekao predsjednika školskog odbora, koji je obećao da će mu pomoći jer koristi invalidska kolica i potrebna mu je pomoć pri kretanju kao osobi sa invaliditetom. Podnositelj žalbe navodi da mu je pomoćnik direktora zatražio da napusti prostorije škole, nakon sjednice školskog odbora, iako je napolju padala kiša. Podnositelj žalbe se osjećao poniženo od strane rukovodstva škole, koje, kako navodi, nije imalo sluha za njegov invaliditet. U cilju uspostavljanja dijaloga, i kao medijatori, Ombudsmeni su uputili preporuku⁵⁸⁶ da se organizira zajednički sastanak sa učesnicima spornog događaja, kako bi se razjasnile sve činjenice. Na preporuku Ombudsmana je dostavljen odgovor⁵⁸⁷ u kojem je navedeno da je rukovodstvo škole žurno reagiralo sa iskrenom namjerom da se upriliči sastanak na kojem će razjasniti nesporazume koji su predmet žalbe. *„Dana 13.07.2021. godine direktor OŠ 'Stevan Nemanja' je otišao na dogovoreno mjesto sa jasnom namjerom da se predoči potreba da se razjasni nesporazum i da dođe do harmonizacije odnosa, kako bi se u narednom periodu gradio partnerski odnos, koji je neophodan jer je podnositelj žalbe i ovaj mandat kandidiran za člana Školskog odbora. Pojašnjeno mu je da Škola ima jasnu namjeru i volju da dođe do konstruktivnog razgovora, te da se uz obostrano uvažavanje potreba razjasni nesporazum, nakon kojeg se može raditi da istom zadatku, a to je unapređenje uvjeta Škole i nesmetan rad svih organa ove ustanove.“* Predmet je uspješno zatvoren.

10.4. Funkcioniranje i rad organizacija osoba sa invaliditetom

Imajući u vidu nedostatak transparentnih procedura i zakona u svezi sa konzultacijama sa udrugama/organizacijama osoba sa invaliditetom, UN Komitet za prava osoba sa invaliditetom je izrazio zabrinutost zbog nedostatka strukturirane financijske potpore i izgradnje kapaciteta tih organizacija, posebice na lokalnoj razini, te s tim u svezi preporučio nadležnim tijelima u Bosni i Hercegovini da usvoje formalne i transparentne mehanizame za redovite konzultacije sa organizacijama osoba sa invaliditetom i redovito obezbjeđuje dovoljno financijskih sredstava.⁵⁸⁸

⁵⁸⁵ Ž-BL-02-362/21

⁵⁸⁶ Preporuka broj: P-130/21

⁵⁸⁷ JU OŠ „Stevan Nemanja“, Dragaljevci Gornji, akt broj: 344/21 od 06.08.2021.

⁵⁸⁸ Zaključna razmatranja UN Komiteta za prava osoba sa invaliditetom o inicijalnom izvješću Bosne i Hercegovine od 12.04.2017. , dostupno na:

https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2017050312010410cro.pdf

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu Udruge/Udruženja „Zajedno“- udruženje za podršku obiteljima, licima i zajednici u mentalnom zdravlju, koje vrši i usluge Dnevnog centra za ovu kategoriju lica.⁵⁸⁹ *Radi se o jedinom dnevnom centru ovakve vrste na području cijele Bosne i Hercegovine. Udruženje, kroz provođenje usluge dnevnog zbrinjavanja u dnevnom centru zbrine između 35 i 40 korisnika na dnevnoj razini. Udruga/Udruženje je partner i učesnik svih krucijalnih, značajnih projekata mentalnog zdravlja u Bosni i Hercegovini. Navode i da su prije više od 15 godina dobili na korištenje prostorije u Docu, a na osnovu sporazuma JZU Doma zdravlja i Grada Banja Luka sa JU Centrom za socijalni rad Banja Luka, i po njihovim saznanjima Skupština Grada je donijela odluku u ustupanju prostorija na korištenje. Sada, navode da, Dom zdravlja Banja Luka zahtijeva da se Udruženje iseli, kako bi se ove prostorije pretvorile u Covid ambulantu. Tvrdi da su se od listopada 2020. godine obraćali gradskoj upravi i drugim mjerodavnim tijelima kako bi se problem smještaja riješio, međutim do danas gradske vlasti nisu uspostavile suradnju sa Udruženjem. Centar se u svom izjašnjenju na navode žalbe poziva obveznu zaštitu, posebno javnih tijela, kada su u pitanju marginalizirane i stigmatizirane kategorije stanovništva. Smatra da su Pravilnikom o osnivanju ustanova socijalne zaštite Republike Srpske za obavljanje djelatnosti socijalne zaštite⁵⁹⁰ navedeni vrlo rigorozni opći i posebni uvjeti u smislu pružanja usluge dnevnog zbrinjavanja, a što Udruženje trenutno ispunjava. Gašenje usluga dnevnog centra smatra se protivno općem interesu zajednice. JU Centar za socijalni rad u potpunosti podržava rad Udruženja i smatra da se radi o kvalitetnom partneru u provođenju usluga mentalnog zdravlja. Odjeljenje za lokalni, ekonomski razvoj i strateško planiranje Grada Banja Luka navodi „da Grad Banja Luka u ovom trenutku ne raspolaze adekvatnim poslovnim prostorom koji bi odgovarao potrebama navedenog Udruženja.“*

Ombudsmeni su svjesni činjenice da se imovinsko-pravni odnosi ne mogu zanemariti, međutim činjenica je da gradske vlasti imaju potpuno pasivan stav prema situaciji u kojoj se našlo Udruženje „Zajedno“. Posebno je zabrinjavajuće jer se radi o određenim osobama koje imaju onesposobljenja i koje spadaju u osjetljivu kategoriju. Tijela vlasti trebaju prepoznati potrebe građana, shodno navedenom, poduzeti mjere kako bi aktivno učestvovali u rješavanju prepoznatih problema. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine izdali su Preporuku⁵⁹¹ Gradu Banja Luka da sukladno sa svojim nadležnostima odmah poduzme mjere na uspostavljanju suradnje sa Udruženjem „Zajedno“ – udruženje/udruga za podršku obiteljima, osobama i zajednici u mentalnom zdravlju koje vrši usluge Dnevnog centra za ovu kategoriju osoba kako bi zajedno pokušali da riješe tekuće probleme a radi nesmetanog rada Centra. Institucija ombudsmana zaprimila je zahvalnicu Udruženja „Zajedno“ u kojoj se navodi: „Udruženje Zajedno zahvaljuje na poduzetim radnjama i odgovoru Ombudsmana po zahtjevu koji je uputilo... Dnevni centar i dalje radi neposredno uz kovid ambulantu, u kojoj je prije kovid pandemije radio Centar za zaštitu mentalnog zdravlja...“ I dalje se prati realiziranje Preporuke.

⁵⁸⁹ Ž-BL-02-645/21

⁵⁹⁰ „Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 118/08, 11/09, 74/10, 86/10, 24/12, 121/12, 15/16 i 57/16

⁵⁹¹ Preporuka broj: P-280/21

10.5. Neovisno življenje i uključenost u zajednice

Člankom 19. UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom propisano je pravo na neovisno življenje i uključenost u zajednicu, jednako pravo svim osobama sa invaliditetom na život u zajednici, s pravom izbora jednakim kao i za druge osobe. Osobe sa invaliditetom trebaju imati pristup nizu službi podrške u svojim domovima, ustanovama za smještaj i drugim službama za podršku u lokalnoj zajednici, uključujući osobnu asistenciju potrebnu za podršku življenju i uključivanju u zajednicu, i sprječavanje izolacije ili isključenosti iz zajednice. Imajući u vidu međunarodne standarde koji uređuju ovu oblast, a postupajući po pojedinačnim predmetima, Ombudsmeni su dali mišljenje da se usluge osobne asistencije treba da definiraju prema specifičnim i individualnim potrebama svakog korisnika, uzimajući u obzir svrhu osobne asistencije. Odlukom o uslugama osobne asistencije, nadležni treba da omoguće svima, pod jednakim uvjetima, angažiranje osobnog asistenta, ne praveći razliku o vrstama invaliditeta. Prigodom procjene o osnovanosti zahtjeva, mjerodavni treba da vrše procjenu o činjenicama koje su bitne kako bi se ostvarila svrha osobne asistencije a tiču se mogućnosti samostalnog odlučivanja. Ombudsmeni su mišljenja da procjene mogućnosti samostalnog odlučivanja, a time i odobravanja zahtjeva za osobnog asistenta moraju biti individualne za svakog korisnika, jer ni stupanj onesposobljenja nije isti kod svih osoba koje imaju utvrđen invaliditet.

Primjer: Podnositelj žalbe⁵⁹² obratio se molbom za pomoć u ostvarivanju proširenog prava iz socijalne zaštite (osobna asistencija ili pomoć u kući) za sina, rođenog 11.03.2003. godine, kojem su utvrđene višestruke smetnje - primarne intelektualne poteškoće.

Podnositelj žalbe nezadovoljan je odlukama nadležnih Grada Prijedora, odnosno donesenom Odlukom o uslugama osobne/personalne asistencije, koju je donijela Skupština Grada Prijedora kojom je utvrđeno pravo na usluge osobne asistencije kao prošireno pravo. Postupajući po predmetu, ombudsmeni su dali svoje mišljenje o propisima kojima je uređeno pravo na osobnog asistenta na razini Grada Prijedora u kontekstu primjene međunarodnih standarda i domaćih propisa koji uređuju ovu oblast. Odlukom o uslugama osobne asistencije koja se trenutno primjenjuje isključuju se osobe sa intelektualnim teškoćama, bez obzira na stupanj onesposobljenja i bez obzira na stupanj mogućnosti samostalnog djelovanja. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, Skupštini Grada Prijedora dali su Preporuku⁵⁹³ da, bez odlaganja izmijeni Odluku o uvjetima personalne asistencije, sukladno sa mišljenjem Ombudsmana. Preporuka Ombudsmana nije ispoštovana. Nadležni su dostavili odgovor na preporuku u kojem se, između ostalog, navodi da je mišljenje Stručnog tima Centra za socijalni rad da nema pravnog osnova za izmjenu postojeće odluke o uvjetima osobne asistencije, jer bi svaka izmjena narušila koncept i sam pojam osobne asistencije, kao proširenog prava iz socijalne zaštite.

10.6. Participacija osoba sa invaliditetom i organizacija osoba sa invaliditetom

Komitet za prava osoba sa invaliditetom u Zaključnim razmatranjima o inicijalnom izvješću Bosne i Hercegovine, preporučuje da Bosna i Hercegovina usvoji harmonizirani radni koncept invaliditeta zasnovan na ljudskim pravima sukladno s Konvencijom. Također, preporučuje da se

⁵⁹² Ž-BL-02-242/21

⁵⁹³ Preporuka broj: P-131/21

postojeći zakoni revidiraju, a novi zakoni donose u redovitim konzultacijama s organizacijama osoba sa invaliditetom. U izvještajnom razdoblju zaprimljene su pritužbe udruga da su njihove primjedbe u procesu donošenja zakonskih rješenja samo formalne naravi, da nisu uvažene, a da važeća zakonska rješenja vode diskriminatornoj praksi. Ombudsmeni imaju zakonsku obvezu da ukažu nadležnom tijelu/organu, predlagачu koji ima ovlasti na postojanje zakonskih odredbi koje rezultiraju diskriminatornom praksom.

Primjer: Ombudsmeni su zaprimili žalbu⁵⁹⁴ Udruženja građana „Multipla skleroza“ Regije Istočna Hercegovina. *Podnosiocima žalbe smatraju da odredbe članka 35. Zakona o socijalnoj zaštiti Republike Srpske⁵⁹⁵, prigodom odlučivanja o pravu na osobnu invalidninu, različito tretiraju osobe kod kojih je invaliditet nastao u različitom razdoblju života. Udruženje ističe da je tijekom travnja i svibnja 2019. godine, prigodom donošenja Zakona, svih pet regionalnih udruga/udruženja multipla skleroze, i Republičko udruženje multipla skleroze prisustvovalo javnim raspravama te da su uložili usmene i pismene primjedbe. Primjedbe nisu usvojene. Tvrde da su ove diskriminirajuće odredbe ugrađene u pozitivno zakonodavstvo, i da su osobe kod kojih je invaliditet nastao nakon 18 godine ostale uskraćene za osobnu invalidninu, iako imaju isti invaliditet, samo zbog vremena nastanka invaliditeta. Udruženje ističe da nema nikakvog razumnog i objektivnog opravdanja koje bi slijedilo princip proporcionalnosti, osim argumenta da bi priznavanje prava na osobnu invalidninu osobama koje imaju isti invaliditet iziskivalo znatno veća sredstva.*

Ombudsmeni su mišljenja da trenutno zakonsko rješenje može dovesti do eventualne diskriminacije po osnovu vremena nastanka invalidnosti i smatraju nužnim da se uvjeti za priznavanje prava na osobnu invalidninu usklade sa potrebama osoba sa invaliditetom, a ne prema vremenu nastanka invaliditeta. S tim u svezi, izdata je Preporuka⁵⁹⁶ Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite da, sukladno sa svojim nadležnostima, kao predlagач koji ima ovlasti poduzme mjere u cilju omogućavanja prava na osobnu invalidninu za osobe sa invaliditetom pod jednakim uvjetima, neovisno od vremena nastanka invalidnosti. Preporuka Ombudsmana nije ispoštovana, uz obrazloženje da je Ustavni sud Republike Srpske utvrdio da odredbe nisu diskriminirajuće.

10.7. Inkluzivno obrazovanje

U smislu članka 24. UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom, države potpisnice priznaju pravo osoba s invaliditetom na obrazovanje. S ciljem ostvarivanja ovog prava bez diskriminacije i na osnovu jednakih mogućnosti, države potpisnice osiguravaju inkluzivni sustav obrazovanja na svim razinama, kao i cjeloživotno obrazovanje.

Općim komentarama članka 24. Konvencije, Komitet za prava osoba sa invaliditetom ukazuje da pravo na inkluzivno obrazovanje obuhvata transformaciju u kulturi, politici i praksi u svim formalnim i neformalnim obrazovnim okruženjima kako bi se prilagodili različitim zahtjevima i identitetima pojedinih učenika, zajedno s opredjeljenjem za uklanjanjem prepreka koje

⁵⁹⁴ Ž-BL-02-467/21

⁵⁹⁵ „Službeni glasnik Republike Srpske broj 37/12, 90/16, 94/19 i 42/20

⁵⁹⁶ Preporuka broj: P-223/21

sprječavaju tu mogućnost. To uključuje jačanje kapaciteta obrazovnog sustava kako bi se doseglo do svih učenika.

Primjer: Ombudsmeni su na osnovu članka objavljenog na web portalu Klix.ba naslova: „Škole u Kantonu Sarajevo ostaju bez asistenata u nastavi do travnja/aprila 2021. godine”, po službenoj dužnosti registrirali predmet⁵⁹⁷. U objavljenom članku se navodi da je Ministarstvo obrazovanja, znanosti/nauke i mladih Kantona Sarajevo dostavilo svim osnovnim školama na području Kantona Sarajevo dopis u kojem ih obavještava da će angažiranje asistenata u nastavi biti nastavljeno nakon donošenja proračuna za 2021. godinu. Nadalje, predsjednik Samostalnog sindikata osnovnog obrazovanja i odgoja Federacije BiH pojašnjava da prema ovoj odluci škole u Kantonu Sarajevo ostaju bez asistenata do travnja 2021. godine i ističe *“da su asistenti trenutno angažovani do 31.12.2020. godine kada prestaje njihov radni angažman”*.

Ombudsmeni su proveli postupak istraživanja i pribavili informaciju Ministarstva obrazovanja, znanosti/nauke i mladih Kantona Sarajevo⁵⁹⁸ u kojem je navedeno da je *„Ministarstvo za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo u prvom polugodištu školske 2020/2021. godine dostavilo suglasnost školama za angažiranje preko 100 asistenata i članova Mobilnog stručnog tima za podršku inkluzivnom obrazovanju, na 120 dana sukladno sa Kolektivnim ugovorom za djelatnost predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo. Uvažavajući činjenicu da su učenici na raspustu u mjesecu siječnju i da im neće biti potrebna podrška asistenata dostavili smo suglasnost školama da se za dostavljanje ponovne suglasnosti Ministarstvu obrane nakon usvajanja Proračuna za 2021. godinu ili nakon donošenja Odluke o privremenom finansiranju u Kantonu Sarajevo, kako bismo mogli planirati broj asistenata koji ćemo odobriti školama, a na osnovu predviđenih financijskih sredstava za inkluzivno obrazovanje.”* Predmet je uspješno okončan.

10.8. Smještaj u ustanove socijalne skrbi

Primjer: Žalitelj se obratio Instituciji ombudsmana u ime sestre, navodeći u žalbi da je sestra, nakon smrti majke, smještena u Edukacijsko-rehabilitacijski centar 2007. godine, kako bi završila školovanje za pomoćnog kuvara, što je u konačnici i postigla. Žalitelj navodi da je u navedenu ustanovu stalno smještena, dok je za praznike i mjesečne susrete dolazila u Ustanovu za predškolski odgoj i socijalnu skrb „Majčino selo“ u Međugorju, a nakon žaliteljevog osamostaljenja, dolazila je kod njega u stan u kojem živi u Mostaru.

Žalitelj u žalbi ističe da je dana 09.12.2020. godine, nakon deset godina sestrinog boravka u Centru „Duga“, telefonskim putem obaviješten da će njegova sestra „biti izbačena iz istog zbog ispada koje ima zadnjih mjesec dana“, zbog čega je žalitelj izrazio nezadovoljstvo i obratio se Instituciji ombudsmana. Ombudsmeni su se uključili u predmetni postupak i pribavili informaciju Edukacijsko-rehabilitacijskog centra u kojoj se navodi da je nadležni Centar za socijalni rad donio zaključak u kojem je navedeno da će isti Centar *„raditi na premještanju u drugu ustanovu uz prijedlog da Stručni tim pripremi imenovanu na takav korak kako bi što bolje prihvatila tu činjenicu... Napominjemo da se s intenzivno radi, te da trenutno nema nikakvih*

⁵⁹⁷ Ž-SA-02-1070/20

⁵⁹⁸ Ministarstvo obrazovanja, nauke i mladih Kantona Sarajevo, akt broj: 11/03-04-50396/20 od 25.12.2020. ;

konfliktnih situacija s njene strane. Također, brat imenovane je izrazio zadovoljstvo s trenutnom situacijom....“

Predmet je uspješno okončan.

10.9. Ostvarivanje socijalne skrbi i pravo na stambeno zbrinjavanje

Osobe sa invaliditetom suočavaju se sa nizom prepreka u svakodnevnom životu, a socio-ekonomsko osnaživanje predstavlja jedan od ključnih izazova sa kojim su suočeni. Nepostojanje socijalnog praga u Bosni i Hercegovini i nizak životni standard, koji se ogleda i u niskim iznosima naknada koje osoba sa invaliditetom ostvaruju u smislu propisa iz oblasti socijalne zaštite. Prema članku 28. UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom, države potpisnice priznaju osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima pravo na odgovarajući životni standard, uključujući odgovarajuću hranu, odjeću, stanovanje, kao i na neprekidno poboljšanje životnih uvjeta, te će poduzeti odgovarajuće korake za zaštitu i unaprjeđenje ostvarenja toga prava bez diskriminacije na osnovu invaliditeta.

Primjer: Ombudsmani su postupali po žalbi⁵⁹⁹ kojom se se ukazuje na loše uvjete stanovanja u dodijeljenom stanu u Srednjem, Općina Ilijaš. Iz žalbe proizlazi da se žaliteljica obraćala Općini Ilijaš, te je povodom upućene molbe zaprimila odgovor sljedećeg sadržaja: *“Nažalost Općina Ilijaš nema slobodnih stanova na raspolaganju, tako da nismo u mogućnosti udovoljiti Vašoj molbi.”*

Žaliteljica navodi da, kao osoba sa invaliditetom, nije u mogućnosti u Općini Ilijaš ostvariti pravo na dodjelu stana sukladno sa njezinim potrebama. Naime, žaliteljica u žalbi navodi da joj je Općina Ilijaš dodijelila garsonijeru u Srednjem na privremeno korištenje. Međutim, ista je iznimno neuvjetna, visoka vlaga, zastarjela stolarija, loša izolacija i loše vodovodne instalacije. Žaliteljica navodi: *“Ja sam tu useljavala i plakala, uređivalo se koliko moglo ali nažalost nisam u mogućnosti da bi stvorila ovdje bolje uvjete..”* Ombudsmani su proveli postupak istraživanja, nakon čega je Općini Ilijaš izdata Preporuka⁶⁰⁰ da odmah po prijemu preporuke pristupi rješavanju problema stanovanja i dodijeli joj uvjetnu stambenu jedinicu sa adekvatnim prilazom za invalidska kolica. Općina Ilijaš je u odgovoru⁶⁰¹ na Preporuku navela da stambeno pitanje riješeno na način da je žaliteljici Rješenjem Službe za saobraćaj/promet, stambeno-komunalne poslove i građenje Općine Ilijaš dodijeljen novi stan na privremeno korištenje i to u prizemlju zgrade. Žaliteljica je uvedena u posjed stana i predmet je uspješno okončan.

Primjer: Ombudsmani su zaprimili žalbu⁶⁰² žalitelja koji je slijepa osoba. Žalbom se ukazuje na iznimno loš socijalni status obitelji. Žalitelj navodi da je nezaposlen, kao i supruga, te da je i dijete slabovidna osoba. Obitelj je korisnik usluga javne kuhinje, a stanuju u iznajmljenom stanu, te nemaju novac za plaćanje zakupnine. U žalbi se navodi da je od nadležne općine i resornog ministarstva socijalne skrbi tražena jednokratna pomoć, jer, prema navodima, obitelj nema

⁵⁹⁹ Ž-SA-02-631/21

⁶⁰⁰ Preporuka broj: P-242/21 od 11.10.2021.

⁶⁰¹ Općina Ilijaš, akt broj: 03/1-19-1384.1/2021 od 10.11.2021.

⁶⁰² Ž-SA-02-1269/21

sredstava za život. Također, žalitelj navodi da mu je neophodna pomoć u rješavanju stambenog pitanja, te da je usmenim putem od Općine Hadžići dobio odgovor da nema slobodnih stanova. Postupak istraživanja je u tijeku.

10.10. Utjecaj COVID-19 na ostvarivanje prava osoba sa invaliditetom

Generalni sekretar Ujedinjenih naroda (UN) ukazao je da je u svijetu milijarda ljudi koji žive s invaliditetom među najteže pogođenim kategorijama stanovništva pandemijom koronavirusa i pozvao da im se osigura jednak pristup prevenciji i liječenju od COVID-19, posebice zbog činjenice da se kod osoba sa zdravstvenim smetnjama javljaju teži oblici oboljena COVID-19⁶⁰³. Pored svakodnevno lošeg ekonomsko-socijalnog statusa, osobe sa invaliditetom u Bosni i Hercegovini su tijekom pandemije koronavirusa najviše osjetile negativne posljedice različitih mjera koje su usvajane u cilju suzbijanja COVID-19. Najčešći problemi odnosili su se na pristup zdravstvenoj zaštiti, terapijskim i rehabilitacijskim postupcima i dostupnosti asistencije i drugih usluga podrške, ali i nemogućnost rada i/ili rad u umanjenom obujmu.

Primjer: Ombudsmeni su postupali po žalbi Udruženja za društvena istraživanja Global Analitika⁶⁰⁴, u kojoj se navodi da je pokrenuta inicijativa za prioritetno cijepljenje osoba sa invaliditetom. Inicijativa je, kako se u podnesku navodi, podržana od medija, organizacija i pojedinaca na svim razinama vlasti u Bosni i Hercegovini, a peticija je potpisana od strane 250 organizacija i pojedinaca. Podnositelji navode da u procesu cijepljenja u Bosni i Hercegovini, osobe sa invaliditetom zaboravljene ili su ostavljene po strani, kao što je slučaj i prije početka pandemije. Pandemija COVID-19 posebno je „pogubna za osobe sa invaliditetom, a nedavna istraživanja pokazuju da je tri puta veća vjerovatnost da će osobe sa invaliditetom umrijeti od virusa u odnosu na opću populaciju“.

Ombudsmeni su, tijekom provođenja postupka istraživanja, pribavili akt Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske⁶⁰⁵ u kojem se, između ostalog, navodi: *...Vakcinacija se vrši u skladu sa usvojenim Planom vakcinacije. Istim Planom vakcinacije je predviđeno da se vakciniše određeni broj lica sa invaliditetom u sklopu vakcinacije zaposlenih i korisnika u registrovanim ustanovama za smještaj starijih lica i osoba sa invaliditetom“.*

Također, pribavljen je i akt Federalnog ministarstva zdravstva⁶⁰⁶ u kojem se, između ostalog, navodi: *...“Invaliditet sam po sebi, kao razvojni proces se ne može uzeti kao povećani rizik od infekcije, odnosno oboljevanja od COVID-19. Iz same definicije proizlazi da je više osnova koji mogu da uzrokuju invaliditet, kao i da postoji niz različitih stupnjeva invaliditeta, što utiče na ukupno zdravstveno stanje osobe i njene funkcionisanje. Postoje invaliditeti, koji po svojoj prirodi, ne predstavljaju povećan rizik od koronavirusa.*

⁶⁰³ Izjava generalnog sekretara Ujedinjenih naroda dostupna na: <https://www.aa.com.tr/ba/svijet/guterres-pandemija-koronavirusa-pove%C4%87ala-nejednakost-osoba-sa-invaliditetom/1830641>

⁶⁰⁴ Ž-SA-02-480/21.

⁶⁰⁵ Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, akt broj: 11/08-500-494-1/21 od 10.06.2021.

⁶⁰⁶ Federalno ministarstvo zdravstva, akt broj: 05-33-3001/21 od 18.06.2021.

Osobe sa invaliditetom nisu utvrđene kao poseban prioritet u vakcinaciji, jer se radi o širokoj skupini u kojoj se nalaze osobe različitih stupnjeva invaliditeta, različitog zdravstvenog stanja i potreba. U svakom pojedinom slučaju, njihovo zdravstveno stanje je ključna odrednica za utvrđivanje rizika od infekcije.

Slijedom toga, u okviru utvrđene Liste prioriteta za vakcinisanje nalaze se i osobe s invaliditetom upravo zbog postojanja rizičnih zdravstvenih stanja, kako je to u Listi prepoznato, a ne primarno zbog postojanja invaliditeta“...

Ombudsmani nisu utvrdili povredu prava. Predmet je zatvoren odlukom Ombudsmana.

XI. DISKRIMINACIJA

Sukladno sa člankom 7. Zakona o zabrani diskriminacije Ombudsman za ljudska prava Bosne i Hercegovine je centralna institucija nadležna za zaštitu od diskriminacije i postupa sukladno sa odredbama navedenog Zakona i Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH.

Obveze Institucije Ombudsmana u kontekstu prevencije diskriminacije u Bosni i Hercegovini su:

- postupanje po pojedinačnim i grupnim žalbama fizičkih i pravnih lica;
- prikupljanje i analizira statističke podatke o slučajevima diskriminacije;
- provođenje istraživanja u oblasti diskriminacije;
- davanje mišljenja i preporuke s ciljem sprječavanja i suzbijanja diskriminacije;
- predlaganje odgovarajuća zakonskih i drugih rješenja nadležnim institucijama u Bosni i Hercegovini i brojne druge⁶⁰⁷

U cilju ostvarivanja mandata utvrđenog Zakonom o zabrani diskriminacije, Institucija ombudsmana je uspostavila zaseban odjel u kojem su zaposlena samo tri pravnik a zbog ograničenosti resursa. Podsjećanja radi, člankom 7. stavak 5. Zakona o zabrani diskriminacije propisano je da: „ u proračun Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine bit će uvrštena posebna proračunska stavka neophodna za funkcioniranje specijalnog odjela/specijalnih odjela za borbu protiv diskriminacije“. Zakon o zabrani diskriminacije stupio je na snagu 2009. godine, ali ova zakonska obveza nije do danas izvršena. Uslijed navedenog Institucija ombudsmana ograničena je u izvršavanju svojih obveza utvrđenih Zakonom. Posebno je važno istaknuti obvezu Institucije ombudsmana da pri izradi redovitih izvješća, mišljenja i preporuka o pojavama diskriminacije surađuje s organizacijama civilnog društva koje se bave zaštitom i promoviranjem ljudskih prava i organizacijama koje se bave zaštitom prava grupa izloženih visokom riziku diskriminacije, kao i pruža pomoć osobama ili grupama osoba koje se obraćaju međunarodnim tijelima za zaštitu od diskriminacije, davanjem uputstava, savjeta, konzultacija u tijeku postupka, prijedloga i preporuka.

11.1. Postupanje po žalbama

U Instituciji je tijekom 2021. godine registrirano ukupno 173 predmeta u kojima su građani ukazivali na kršenje odredbi Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini i to u sjedištu Institucije u Banjoj Luci - 51, Područnom uredu Brčko 15, Područnom uredu Livno pet; Područnom ured Mostar dvije i Područnom uredu Sarajevo 100. Institucija je ukupno u 2021. godini imala u radu 495 predmeta od kojije okončano 190. Prema vrsti diskriminacije predmeti su: mobing 42; prava na potrebu jezika tri; etnička pripadnosti sedam; nacionalno ili socijalno

⁶⁰⁷ Predlaganje pokretanja postupka medijacije sukladno s odredbama Zakona o medijaciji; podnosi godišnji, a prema potrebi i vanredna izvješća o pojavama diskriminacije Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine, Narodnoj skupštini Republike Srpske i Skupštini Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine; informira javnost o pojavama diskriminacije; pokreću i učestvuje u postupku za zaštitu od diskriminacije za prekršaje propisane Zakonom o zabrani diskriminacije; prate zakonodavstvo i daju savjete zakonodavnim i izvršnim organima; rade na promociji Zakona o zabrani diskriminacije, informiraju javnost, podižu svijest, provode kampanje i na druge načine aktivno promoviraju borbu protiv diskriminacije u svrhu njene prevencije, te unaprjeđuju politike i prakse koje imaju za cilj da osiguraju jednako postupanje.

podrijetlo pet; političko ili drugo uvjerenje četiri imovno stanje, članstvo u sindikatu ili drugom udruženju i obrazovanje po jedna, zbog govora mržnje dvije i ostalo 88.

Ključni problem u procesuiranju predmeta diskriminacije, kako kod direktne, tako i neizravne diskriminacije, predstavlja činjenica da stranke u žalbama ne navode osnov diskriminacije i komparatora u odnosu na koga su diskriminirani, već paušalno ističu da su diskriminirani. Zakon o zabrani diskriminacije propisuje da je teret dokazivanja da nije došlo do diskriminacije na suprotnoj strani dakle, subjektu za koji žalitelj tvrdi da vrši diskriminaciju, pod uvjetom da podnositelj žalbe, na osnovu raspoloživih dokaza, učine vjerojatnim da je došlo do diskriminacije. Kao dokazi se mogu koristiti i statistički podaci ili baze podataka. Podnositelji žalbe upravo naprave previd te žalbu ne potkrepljuju dokazima koji ukazuju na diskriminaciju, često i zbog činjenice da ne postoje statistički podaci ili baze podataka. Na ovaj način je umanjen teret dokazivanja za odgovornu stranu da nije izvršila diskriminaciju, a samim tim i smanjuje se i mogućnost utvrđivanja da se diskriminacija desila.

Iako su u proteklom razdoblju realizirane brojne kampanje kako od strane domaćih, tako i međunarodnih organizacija u cilju podizanja svijesti i edukacije javnosti o temi diskriminacije, ovakva praksa građana, prema zaključku Ombudsmana za ljudska prava BiH nesumnjivo ukazuje da postoji potreba provođenja dodatnih aktivnosti na podizanju svijesti građana, ali i zagovaračkih aktivnosti usmjerenih na uspostavljanje jedinstvene baze podataka i statističkih podataka o pojavama diskriminacije u BiH.

Primjer: Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine primila dana 24.03.2021. godine žalbu R.V.K. iz Banja Luke⁶⁰⁸, koja se odnosi na obnovu infrastrukture u povratničkoj sredini na području općine Sanski Most, u kojoj se tražilo od nadležnih općinskih organa da riješe problem pristupnog puta prema pravoslavnom groblju u mjestu Šehovci. Groblje je ranije imalo dva pristupna puta od kojih danas nije nijedan u uporabi, zbog čega obitelji nisu u mogućnosti da posjete groblje. U postupku istrage nesporno je utvrđeno da je Općina Sanski Most zahtjev prosljedila *JU Općinskom fondu za komunalne djelatnosti i infrastrukturu*, te navela da se ovaj put ne nalazi na listi puteva za održavanje lokalnih cesta i nekategorisanih puteva, zbog čega mjesna zajednica treba uputiti zahtjev kako bi se javna nabavka za održavanje i sanaciju cesta i puteva planirala godišnjim programom rada i financijskim planom od strane Upravnog odbora Fonda za komunalne djelatnosti i infrastrukturu i Općinskog vijeća Sanski Most. *JU Općinski fond za komunalne djelatnosti i infrastrukturu*, u svom izjašnjenju je naveo da Općinsko vijeće nije dalo suglasnost na Program rada sa financijskim planom, te da iz tog, i drugih razloga, put nije mogao biti uvršten na listu za sanaciju i održavanje. Iz navedenog odgovora jasno proizilazi da zbog neusvajanja relevantnih dokumenata nisu stvorene pretpostavke za sanaciju i održavanje svih puteva, a ne samo konkretnog puta zbog kojeg se žaliteljica obratila. Imajući u vidu sve iznesene činjenice, a postupajući sukladno sa svojim ovlastima, Ombudsmani za ljudska prava BiH su dana 24.09. 2021. godine uputili Preporuku Općinskom fondu za komunalne djelatnosti i infrastrukturu, načelniku Općine i Općinskom vijeću Sanski Most da poduzmu sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi se obnovio pristupni put prema pravoslavnom groblju na lokaciji Šehovci, općina Sanski Most. Odgovor na preporuku do dana sačinjavanja Godišnjeg izvješća nije zaprimljen.

⁶⁰⁸ Predmet broj: Ž-BL-03-234/21.

Primjer: *Institucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je dana 19.03.2021. godine žalbu⁶⁰⁹ Odvjetničke komore Republike Srpske povodom diskriminatornog postupanja Republičke uprave za geodetske i imovinsko – pravne poslove (u daljem tekstu: RUGIP) prigodom postavljanja odvjetnika za privremene zastupnike licima nepoznatog prebivališta u postupcima izlaganja na javni uvid nepokretnosti. Podnositelji žalbe navode da RUGIP bez transparentnih i objektivnih kriterijuma i stvaranja uvjeta za jednako postupanje i tretman svih odvjetnika, članova Odvjetničke komore Republike Srpske, vrši kontinuiranu, produženu i višekratnu diskriminaciju. U postupku istrage predočeni su dovoljno uvjerljivi argumenti da je prigodom vršenja diskrecionih ovlasti upravnog organa koji vodi došlo do povrede principa dobre javne uprave što Institucija ombudsmana ima ovlasti da utvrdi. Imajući u vidu da je Sud pravde Europske unije presudom od 24.01.2008. godine, zauzeo stav da su prigodom odabira pružitelja usluga u korist javnog organa, nedozvoljeni kriterijumi oni koji se vezuju za procjenu kapaciteta da se ispuni ugovorna obveza, Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je dana 20.06.2021. godine uputila Preporuku RUGIP Republike Srpske da do usvajanja preciznih zakonskih rješenja, utvrdi i primjeni u radu objektivne, transparentne i pravične kriterijume kod postavljanja odvjetnika za privremene zastupnike licima nepoznatog prebivališta u postupcima izlaganja na javni uvid nepokretnosti, uzimajući u obzir prijedloge Odvjetničke komore kao reprezentativne organizacije odvjetnika. RUGIP Republike Srpske je dostavila odgovor⁶¹⁰ u kojem navodi da je „bitno istaći da 'postavljanje privremenog zastupnika' predstavlja predmet zakonskog regulisanja, odnosno predstavlja pitanje koje se mora urediti zakonom, a ne podzakonskim aktima koje donosi rukovodilac organa ... Jasno je to i Odvjetničkoj komori, koja je, kako i sama navodi pokrenula inicijativu za izmjenu Zakona o općem upravnom postupku kako bi se popunila pravna praznina u zakonu na način da se organu uprave nametne obveza postavljanja privremenih zastupnika po redoslijedu sa liste Odvjetničke komore.“ Predmet i dalje aktivan.*

Primjer: *Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je dana 29.10.2020. godine zaprimila žalbu⁶¹¹ koja se odnosi na Prijedlog Zakona o doprinosima koji se nalazi u parlamentarnoj proceduri u Federaciji BiH kojim se, iako nije riješen status zdravstvenog osiguranja lica koja obavljaju privremene i povremene aktivnosti od samostalnog ili nesamostalnog rada, povećava stopa doprinosa, tako da će, kako je istakao podnositelj žalbe, ukoliko Zakon bude usvojen plaćati se stopa od 13,5 % umjesto dosadašnjih 4% za zdravstveno osiguranje, a usluge iz zdravstvenog osiguranja se i dalje neće moći koristiti. Bitno je istaknuti da je u konkretnom slučaju podnositelj žalbe ukazivao na navodne povrede odredaba Zakona o zabrani diskriminacije, međutim ista nije utvrđena. Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine, uvažavajući činjenicu da, ukoliko u određenom predmetu utvrde kršenje nekog drugog prava nastavljaju postupak, uputili su Preporuku⁶¹² Vladi Federacije Bosne i Hercegovine, Federalnom ministarstvu zdravstva, Federalnom ministarstvu financija da pristupe sačinjavanju prijedloga izmjena Zakona o zdravstvenom osiguranju koje će biti usklađen sa prijedlogom Zakona o doprinosima i kojim će se regulirati prava iz zdravstvenog osiguranja predmetne kategorije lica, te da se razmotri mogućnost i izmjena trenutno važećih zakonskih*

⁶⁰⁹ Predmet broj: Ž-BL-06-221/21

⁶¹⁰ Broj: 21.01/052-219/21 os 17.01.2022.

⁶¹¹ Predmet broj: Ž-SA-04-936/20

⁶¹² Broj P-117/21 od 18.05.2021.

odredbi Zakona o doprinosima kojima je također propisana obveza uplate doprinosa za zdravstveno osiguranje ove kategorije lica, pri čemu ne ostvaraju prava iz oblasti zdravstvene zaštite. Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine je preporučeno *da sukladno sa nalazima iz Preporuke razmotri mogućnost istovremenog razmatranja i usvajanja prijedloga Zakona o doprinosima i izmjena Zakona o zdravstvenom osiguranju.* U Preporuci je konstatirano da se u konkretnom slučaju opisane razlike vezane za doprinose ne mogu smatrati diskriminacijom, odnosno kršenjem odredaba Zakona o zabrani diskriminacije, kako je već istaknuto jer se ista ne veže sa neko osobno svojstvo te cijeneći da je pristup radu kroz zasnivanje radnog odnosa ili kroz zaključivanje ugovora o radu/djelu dostupan svim osobama pod jednakim uvjetima bez obzira na njihova osobna svojstva. S druge strane, konstatirano da je legitiman argument podnositelja žalbe da bi usvajanjem prijedloga Zakona o doprinosima koji se trenutno nalazi u parlamentarnoj proceduri u situaciji u kojoj se dodatno povećava postotak doprinosa za zdravstveno osiguranje za predmetnu kategoriju, odnosno kojim se obvezuju za još više izdvajanja za uslugu koja se ne može koristiti bez da se paralelno više promjene zakonskih rješenja temeljem kojih bi ostvarili prava iz zdravstvene zaštite, došlo do kršenja prava. Slijedom prethodno navedenog Ombudsmani Bosne i Hercegovine su izrazili stajalište da je u cilju zaštite principa vladavine prava i zaštite prava ove grupe građana potrebno istodobno razmatranje i usvajanje izmjena ili novih prijedloga u pogledu Zakona o doprinosima zajedno sa Zakonom o zdravstvenom osiguranju, odnosno da se istodobno uz propisivanje obveze uplate doprinosa za zdravstveno osiguranje propišu i prava koja iz toga proizilaze. Preporuka još nije realizirana, upućena je obavijest neposredno višem organu (n/r premijera Vlade FBiH) kao i urgencija Parlamentu FBiH.

Primjer: Institucija je dana 29.01.2021. godine zaprimila žalbu, žaliteljice iz Živinica, izjavljenu na Univerzitet/Sveučilište u Tuzli radi diskriminatornog postupanja prilikom izbora u suradničko zvanje „viši asistent“⁶¹³. Ombudsmani Bosne i Hercegovine izvršili su analizu žalbe i nisu mogli zaključiti sa neophodnom dozom izvjesnosti da se u konkretnom slučaju radi o povredama relevantnih odredbi Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine⁶¹⁴. Međutim, Ombudsmani su sa sigurnošću utvrdili da postoji nejednaka praksa Univerziteta u Tuzli kada je u pitanju izbor u viša nastavna zvanja na visokoškolskim/sveučilišnim ustanovama. Stoga je Ministarstvu obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona i Univerzitetu u Tuzli upućena preporuka: *„da bez odlaganja poduzmu mjere kako bi se normativno i faktički uredio postupak izbora u više zvanje nastavnog osoblja, provodio na jedinstven način, uvažavajući principe pravne sigurnosti i jedinstvenosti obrazovnog prostora te da u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove preporuke, obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštivanja ove preporuke“.* Ministarstvo obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona dostavilo je akt u kojem se, između ostalog, navodi: *„Također, cijenimo da neprecizna normativna rješenja otvaraju mogućnost zlouporabe, arbitrarnih tumačenja i da predstavljaju smetnju ostvarivanju osnovnih prava zagwarantiranih najvišim pravnim aktima u državi, zbog čega će se konkretna aktivnost ovog ministarstva, glede predmetne problematike, ogledati u tome da se poštujući akademske slobode, akademsku samoupravu i autonomiju visokoškolske ustanove od strane Univerziteta eventualno poduzmu odgovarajuće normativne aktivnosti kako bi se sva eventualno sporna pitanja u*

⁶¹³ Ž-BR-06-11/21,P:167/21 od 03.06.2021.

⁶¹⁴ Zakon o zabrani diskriminacije ("Službeni glasnik BiH", broj 59/09); Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije ("Službeni glasnik BiH", broj 66/16)

pogledu izbora akademskog osoblja dodatno izanalizirala, te kroz potrebne normativne aktivnosti eventualno razriješila na način koji obezbjeđuje princip jedinstvenog načina izbora, kao i principe pravne sigurnosti i jedinstvenosti obrazovnog prostora. U slučaju potrebe, a u okviru svoje nadležnosti, ovo ministarstvo će, također, poduzeti normativne aktivnosti u pogledu akata koje isto donosi ili eventualno predlaže organima zakonodavne ili izvršne vlasti u Tuzlanskom kantonu.“⁶¹⁵

Univerzitet u Tuzli nije obavijestio Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu realiziranja preporuke.

11.1.1. Uporaba jezika

Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine već duži niz godina, kroz svoj rad na predmetima, ali u u godišnjim izvješćima ističu da Ustav Bosne i Hercegovine ne sadrži odredbu kojom se eksplicitno regulira pitanje uporabe službenih jezika, odnosno službenog pisma u Bosni i Hercegovini, kao i to da sve osobe na teritoriju Bosne i Hercegovine, Federacije Bosne i Hercegovine, Republike Srpske i Brčko distrikta Bosne i Hercegovine imaju pravo koristiti se nekim od tri službena jezika, odnosno oba službena pisma, pri čemu se termin “korištenje” ne može usko posmatrati i kao takav ne garantira samo građanima pravo da govore i pišu na jednom od tri službena jezika i dva pisma, već obuhvata i pravo da informacije koje primaju od javnih organa budu na njihovom jeziku, da zvanični dokumenti, obrasci budu dostupni na sve tri jezičke varijante i u oba pisma, odnosno da koriste svoj materinski jezik u svim aspektima života.

Međutim, usprkos naporima podzetim u cilju rješavanja ovog problema, svake godine zaprimi se određeni broj žalbi u kojima se ukazuje na kršenje ovog prava.

Primjer: Djelatnici Policijske uprave i Policijske postaje u Drvaru su anonimno, putem Terenske kancelarije OSCE-a u Drvaru, ukazali na terminologiju koja je propisana Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu MUP-a Kantona 10, kojim, da se vrši povreda prava na uporabu jezika i pisma pojedinih djelatnika, a koje pravo je garantirano međunarodnim standardima o ljudskim pravima i domaćim zakonodavstvom.⁶¹⁶ Neposredni povod za žalbu je Informacija⁶¹⁷, koju je navedeno Ministarstvo dostavilo načelniku PU Drvar i zapovjedniku PP Drvar. Nakon provedenog istražnog postupka, Ombudsmani su izdali Preporuku⁶¹⁸, kojom se ministru navedenog Ministarstva, preporučuje: *„Da poduzme adekvatne mjere i radnje radi usuglašavanja sporne Informacije i drugih unutarnjih akata sa Zakonom o zabrani diskriminacije, a sve u cilju osiguranja ravnopravne uporabe sva tri službena jezika – hrvatskog, bosanskog i srpskog, odnosno oba pisma – latinica i ćirilica u Ministarstvu unutarnjih poslova Kantona 10; Da sukladno odredbi članka 24. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini razmotri usuglašenost svojih pravnih akata sa navedenim zakonom; Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.“*

⁶¹⁵ Akt Ministarstva obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona broj: 10/1-34-013810-1-21 od 23.08.2021.

⁶¹⁶ Predmet: Ž-LI-06-76/21.

⁶¹⁷ Broj: 02-03/2-03-2898/21 od 10.02.2021.

⁶¹⁸ Broj: P-123/21 od 17.05.2021.

Ministar je uz podnesak od 04.06.2021. godine, Ombudsmanima dostavio Zaključak Stručnog kolegija ministra unutarnjih poslova održanog 01.06.2021. godine, u kojem se ističe: „*Nalaže se sukladno pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim aktima, kojih je BiH potpisnik ili su kroz ustavne odredbe direktno inkorporirane u pravni sustav BiH, ravnopravna uporaba sva tri jezika i oba pisma u svim aktima korespondencija između unutarnjih ustrojbenih jedinica kao i izvan ministarstva. Zanimaruje se Informacija⁶¹⁹ Jedinice za profesionalne standarde u tekstu koji se odnosi na upotrebu pisma i jezika. Zadužuju se osnovne ustrojbene jedinice da prigodom predlaganja novog Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu, a sukladno članku 24. Zakona o zabrani diskriminacije, postupe u pogledu sačinjavanja prijedloga pravilnika na način da se onemogući svaki oblik diskriminacije sukladno zakonu. Zaključak stupa na snagu danom donošenja*“. Preporuka realizirana, predmet zatvoren.

Primjer: Ombudsmani su postupali po žalbi u kojoj je kao odgovorna strana označena Granična policija Bosne i Hercegovine. Navodi žalbe odnosili su se na povrede ravnopravnosti službenih jezika i pisma, s obzirom na to da se na službenoj web stranici nude informacije samo na bosanskom jeziku, a kada se odabere opcija hrvatski jezik, korisnik biva informiran: *“Iz tehničkih razloga ne možemo objaviti najčešća pitanja i odgovore na hrvatskom jeziku. Najčešća pitanja i odgovore na bosanskom jeziku možete pregledati OVDJE”* (Službena stranica Granične policije Bosne i Hercegovine, primjer: <http://www.granpol.gov.ba/Faq/Read?pageId=21>).

Ombudsmani za ljudska prava uputili su Graničnoj policiji Bosne i Hercegovine Preporuku⁶²⁰ kojom je preporučeno da usvoje pravni okvir kojim će se osigurati ravnopravna uporaba sva tri službena jezika – hrvatskog, bosanskog i srpskog, odnosno oba pisma – latinica i ćirilica u eksternoj komunikaciji prema građanima, da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realiziranja iste. Preporuka je ispoštovana.

11.1.2. Diskriminacija po osnovu spola

Zakon o ravnopravnosti spolova⁶²¹ koji je usvojen 2003. godine jamči jednakost spolova za sve u svim sferama društva, uključujući, ali ne ograničavajući se na obrazovanje, ekonomiju, zapošljavanje i rad, socijalnu i zdravstvenu skrb, sport, kulturu, javni život i medije. Ova zabrana diskriminacije dodatno je pojačana 2009. godine usvajanjem Zakona o zabrani diskriminacije, međutim u Bosni i Hercegovini i dalje su prisutni pojavnici oblici diskriminacije na osnovu spola, mahom u oblasti rada i zapošljavanja, kao i praksa objavljivanja i oglašavanje oglasa za posao u kojima se preferiraju osobe jednog spola i to osobito kada govorimo o oglasima za posao higijeničara/ki, konobara/ica i slično.

Primjer: Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimili su dana 01.02.2021. godine žalbu koja je ukazivala na diskriminaciju po osnovu spola⁶²² iz razloga što je u Oglasu za

⁶¹⁹ Broj: 02-03/2-03-2898/21 od dana 10. 02.2021.

⁶²⁰ Broj: P-161/21

⁶²¹ „Službeni glasnik BiH“, broj: 16/03, 102/09 i 32/10

⁶²² Predmet broj: Ž-SA-06-112/21

zasnivanje radnog odnosa na određeno vrijeme objavljenom od strane Šumskoprivrednog društva „Srednjobosanske šume“, navedeno da traže „higijeničarku“, odnosno osobu ženskog spola, te je na taj način automatski onemogućeno da se prijavi žalitelj. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine izvršili uvid u predmetni oglas⁶²³ i konstatirali da su navodi podnositelja žalbe točni. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 26.02.2021. godine uputili Šumsko-privrednom društvu „Srednjobosanske šume“, Preporuku⁶²⁴, da imajući u vidu mišljenje Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, javne oglase za prijem uposlenika ubuduće sačinjavaju u oba roda, ili u rodno neutralnoj varijanti, izuzev ukoliko je spol potencijalnih uposlenika nužan za obavljanje poslova oglašenog radnog mjesta, te da o načinu ispoštovanja ove Preporuke obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 15 dana od dana prijema iste. Institucija ombudsmana zaprimila je akt Šumsko-privrednog društva „Srednjobosanske šume“, u kojem je između ostalog navedeno: „...*Prihvata se preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, od 26.02.2021. godine, te će se ubuduće javni oglasi za prijem zaposlenika, sačinjavati u oba roda, ili u rodno neutralnoj varijanti, izuzev ukoliko je pol potencijalnih zaposlenika nužan za obavljanje poslova oglašenog radnog mjesta...*“.

Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatiraju da je Preporuka realizirana.

Primjer: Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je dana 05.07.2021. godine zaprimila žalbu⁶²⁵ koja se odnosi na diskriminaciju. Podnositelj žalbe je, između ostalog, naveo da se prijavio na Javni oglas u društvu “Kristal“ d.o.o. Sarajevo na radno mjesto higijeničar/ka. Nadalje navodi da mu je dostavljen e-mail kojim se potvrđuje da je njegova prijava zaprimljena, međutim da nakon toga više nije dobio nikakvu informaciju o daljoj natječajnoj proceduri niti o primljenom kandidatu. Podnositelj žalbe smatra da je diskriminiran u natječajnoj proceduri na osnovu spola i životne dobi.

Institucija ombudsmana je provela postupak istraživanja u tijeku kojeg je zaprimljeno izjašnjenje odgovorne strane⁶²⁶: “*Društvo Kristal d.o.o. Sarajevo je dana 24.06.2021. godine poslalo JU ‘Služba za zapošljavanje KS’ zahtjev za posredovanje pri zapošljavanju za potrebe društva ‘Kristal’ d.o.o. Sarajevo za zanimanje higijeničar/ka. Gospodin se prijavio 27.06.2021. godine na konkurs, te mu je putem e- maila zahvaljeno na interesovanju za posao i da će njegova aplikacija biti prosljeđena na pravu adresu. Konkurs koji je raspisala firma ‘Kristal’ d.o.o. Sarajevo je bio vezan za potencijalno novog klijenta društva sa kojim se trebao potpisati ugovor o održavanju higijene. Međutim do potpisivanja ugovora nikada nije došlo tako da za provođenje konkursne procedure nije bilo potrebe niti je procedura propisana aktima društva za tu oblast. Naposljetku firma ‘Kristal’ d.o.o. Sarajevo nije nikoga ni primila u radni odnos za navedeni raspisani oglas. Zato smatramo, da nije došlo do povrede po pitanju diskriminacije sukladno sa članom 8. i 10. Zakona o radu FBiH (‘Službene novine FBiH’, br. 26/16 i 89/18) i odredbi Zakona o zabrani diskriminacije.*”

⁶²³ <https://www.sumesbk.ba/oglas-za-zasnivanje-radnog-odnosa-na-određeno-radno-vrijeme-3/>

⁶²⁴ Broj: P-51/21

⁶²⁵ Predmet broj: Ž-SA-06-697/21

⁶²⁶ Akt broj: 123/21 od 26.07.2021. zaprimljen od strane direktora “Kristal” d.o.o. Sarajevo.

U prilogu je dostavljen Obrazac za posredovanje (Prijava JU Službe za zapošljavanje KS).

Značajno je ukazati da je i podnositelj žalbe prigodom podnošenja iste dostavio e-mail u kojem je zaprimio odgovor kako je navedeno i u izjašnjenju direktora “Kristal” d.o.o. Sarajevo u koje mu se zahvaljuju na interesiranju te navode da će *e-mail* podnositelja žalbe biti proslijeđen kolegi sa informacijama. Navedeni odgovor je proslijeđen podnositelju žalbe na uvid i komentare, koje podnositelj žalbe nije dostavio. Slijedom prethodno navedenog te cijeneći sadržaj zaprimljenog izjašnjenja predmet je zatvoren.

11.1.3. Diskriminacija po osnovu invaliditeta

Problemi s kojima se susreću osobe sa invaliditetom su detaljno prezentirani u dijelu Godišnjeg izvješća – Prava osoba sa invaliditetom. Kada se govori o diskriminaciji, nesumnjivo da najveći problem predstavlja nespremnost svih relevantnih subjekata da osiguraju primjenu članka 5 Zakona o zabrani diskriminacije kojim se propisuju izuzeci od principa jednakog postupanja i koje za cilj imaju upravo osiguranje jednakih mogućnosti za osobe koje su zbog određenih subjektivnih razloga, kao što je invalidnost, spol i sl. marginalizirane. Kod uvođenja ovakvih mjera treba voditi računa o legitimnom cilju koji se mjerama želi postići, te da postoji razuman odnos proporcionalnosti između sredstava koja se koriste i cilja koji se nastoji realizirati.

Primjer: Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je dana 01.06.2021. godine, žalbu A.K.E. povodom diskriminacije tijekom natječajne procedure zapošljavanja u institucijama Brčko Distrikta. Podnositeljica žalbe navodi da su joj ugrožena osnovna ljudska prava jer su na natječaju za poziciju stručni pravni savjetnik i za poziciju viši stručni suradnik nije izabrana kao osoba sa invaliditetom, kao i da je imala problema kod pristupa intervjuu zbog nepristupačnog mjesta testiranja. Odbor za zapošljavanje u Uredu gradonačelnika Brčko Distrikta BiH u svom izjašnjenju je naveo da prigodom objave poziva za testiranje i samog testiranja na obje pozicije nitko od kandidata nije imao primjedbi na mjesto održavanja kao i primjedbi da ne može pristupiti istom; da komisija nije i ne može biti upoznata sa zdravstvenim stanjem kandidata iz same prijave te da je Komisija za izbor vrednovala kandidate sukladno sa Pravilnikom o zapošljavanju. Nakon provedene istrage utvrđeno je da se u ovom slučaju radi o diskriminaciji osobe sa invaliditetom, zbog činjenice da na teritoriju Brčko Distrikta nije usvojen Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom, iako je to obveza propisana Ustavom Bosne i Hercegovine i Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom koju je Bosna i Hercegovina ratificirala još 2010. godine. U pogledu pristupa javnih institucija osobama sa invaliditetom, Ombudsmani podsjećaju na preporuku upućenu ovim povodom (P-220/17), kojom je utvrđeno da je Vlada Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, Odjel za prostorno planiranje i imovinske pravne poslove ignorirala prethodne preporuke Institucije ombudsmana vezane za poduzimanje mjera da se svakoj invalidnoj osobi omogući pristup. U konkretnom slučaju evidentno je da nadležni organi Brčko Distrikta nisu poduzeli odgovarajuće mjere na potpunijoj inkluziji osoba sa invaliditetom, te je Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine dana 23.11.2021. godine uputila Preporuku Skupštini i Vladi Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine da poduzmu mjere iz svoje nadležnosti radi uspostavljanja *de facto* ravnopravnosti osoba sa invaliditetom u procesu zapošljavanja u institucijama Brčko Distrikta.

11.1.4. Teritorijalna pripadnost

Često se kao razlog diskriminacije navodi različito mjesto prebivališta ili registracije subjekta. Na ovaj problem je ukazao i Komitet za ekonomska, socijalna i kulturna prava u Završnim zapažanjima o trećem periodičnom izvješću Bosne i Hercegovine⁶²⁷ te preporučio da država članica poduzme sve potrebne mjere kako bi osigurala uživanje prava zagwarantiranih Paktom bez obzira na mjesto prebivališta u zemlji.

Primjer: Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine postupali su po žalbi⁶²⁸ auto škole registrirane u Federaciji Bosne i Hercegovine koja se obratila dana 10.11.2020. godine Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, povodom diskriminacije prigodom ostvarivanja pristupa polaganju vozačkog ispita u Zavodu za obrazovanje odraslih Republike Srpske. Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je, nakon provedenog postupka istrage, dana 14.01.2021. godine, uputila Preporuku⁶²⁹ Zavodu za obrazovanje odraslih Republike Srpske i Ministarstvu komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine, da u međusobnoj komunikaciji i suradnji i sa nadležnim županijskim/kantonalnim organima za oblast prometa nađu adekvatno rješenje za problem priznavanja vozačkih ispita neovisno iz kojeg entiteta auto škole potiču, poštujući načelo efikasnosti javne uprave. Dana 19.04.2021. godine, Zavod za obrazovanje odraslih Republike Srpske je Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputio odgovor na Preporuku gdje navodi da je Ministarstvo komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine uputilo instrukciju o postupanju prigodom prihvatanja potvrda auto škola o uspješno završenom osposobljavanju, da nadležni organ za obrazovanje entiteta Republike Srpske, županija/kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distrikta, imaju obvezu da „*po službenoj dužnosti izvrše provjeru izdatih potvrda osposobljavanju u najkraćem mogućem roku*“, a da odobravanje polaganja vozačkog ispita zavisi od brzine odgovora nadležnih ministarstava obrazovanja.

Primjer: Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovina dana 05.05.2021. godine obratilo se lice S.D.⁶³⁰ povodom ostvarivanja prava na povrat poreza na kamatu za kupovinu prve stambene jedinice. Podnositeljica žalbe navodi da je koristeći kredit Investiciono razvojne banke (IRB) Republike Srpske kupila stan u Istočnom Sarajevu, ali ne može ostvariti povrat poreza na kamatu, na koju ima pravo kao građanin koji prvi put kupuje stambenu jedinicu na kredit, jer radi u Sarajevu (Federacija Bosne i Hercegovine). Njezini doprinosi na plaću se uplaćuju u Federaciji Bosne i Hercegovine, a Poreska uprava Federacije Bosne i Hercegovine ne može da refundira kamate za stanove koji se nalaze na teritoriju Republike Srpske. Smatrajući da građani zbog svog izbora posla ili prebivališta ne bi trebali biti dovedeni u drugačiji, odnosno, neravnopravan položaj, Ombudsmani su dana 21.06.2021. godine uputili Preporuku Narodnoj skupštini Republike Srpske i Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine da u okviru svojih nadležnosti razmotre mogućnost usklađivanja ili izmjene postojećeg zakonskog okvira sa ciljem rješavanja zahtjeva za povrat poreza građana koji žive u jednom, a rade u drugom entitetu.

⁶²⁷E/C.12/BIH/CO/3 od 11. novembra 2021. , tačka 7.

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2fC.12%2fBIH%2fCO%2f3&Lang=en

⁶²⁸ Predmet broj Ž-BL-06-724/20

⁶²⁹ Preporuka broj: P- 32/21

⁶³⁰ Predmet broj: Ž-BL-06-321/21.

Narodna skupština Republike Srpske je dana 30.09.2021. godine dostavila odgovor u kojem navodi da je Odbor za predstavke, prijedloge i društveni nadzor razmatrao preporuku Institucije i zauzeo stav da se preporuka uputi na nadležno postupanje Ministarstvu finansija Republike Srpske i Sekretarijatu Vlade Republike Srpske i da u zauzetom stavu i poduzetim aktivnostima izvijeste Odbor.

Primjer: Žalba⁶³¹ podnesena dana 06.01.2021. godine Instituciji ombudsmana ukazuje na nepravilnosti vezano kriterijem koji se odnosi na mjesto prebivališta kandidata definiranim *Oglasom za izbor i imenovanje članova školskih odbora osnovnih i srednjih škola na području Zeničko-dobojskog kantona* koji je objavilo Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Zeničko-dobojskog kantona. Ombudsmani Bosne i Hercegovine su nakon provedenog istražnog postupka istakli stajalište da je člankom 6, stavak (4) Zakona o vladinim i ministarskim imenovanjima propisano da kriteriji za imenovanje na bilo koju poziciju u organu moraju biti relevantni i odnositi se na poziciju koja se popunjava, te moraju jasno pokazati kako su relevantni za udovoljavanje potreba organa za koji se predlaže imenovanje, te da su s tim u svezi primarni kriteriji koji se odnose na stručne kvalifikacije i što kvalitetnije obavljanje zadataka a što je kada je u pitanju prebivalište veoma upitno, te uputili preporuku broj P-201/21 od 26.08.2021. godine Vladi Zeničko-dobojskog Kantona i Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Zeničko-dobojskog Kantona: *“da se prilikom raspisivanja natječaja/konkursa za članove školskih odbora preispita sporni kriterij sukladno sa zaključcima iz ove preporuke”*. Dana 10.11.2021. godine zaprimljen je odgovor⁶³² Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona u kojem navode da su u posljednjem raspisanom natječaju izostavili sporni kriterij i postupili sukladno sa Preporukom.

Vezano za konkretni slučaj potrebno je naglasiti da je podnositelj žalbe ukazivao na navodne povrede Zakona o zabrani diskriminacije koje nisu utvrđene. U konkretnom slučaju odbacivanje prijave podnositelja žalbe tijekom natječajne procedure zbog nedostavljanja dokaza o mjestu prebivališta ne može se smatrati diskriminacijom, jer se isto ne veže za neko osobno svojstvo podnositelja žalbe te cijeneći mogućnost izbora mjesta prebivališta svakog građanina bez obzira na njihova osobna svojstva, kao i uzimajući u obzir da je u samom tekstu natječaja bilo unaprijed nevedeno koju dokumentaciju je potrebno dostaviti te da se isto odnosilo na sve potencijalne kandidate.

11.2. Posebni oblici diskriminacije

Zakon o zabrani diskriminacije propisuje i posebne oblike diskriminacije: uznemiravanje, seksualno uznemiravanje, mobing, segregacija, izdavanje naloga drugima za vršenje diskriminacije i pomaganje drugima prigodom diskriminacije, poticanje na diskriminaciju. Osim navedenog Zakon propisuje i teže oblike diskriminacije i to: diskriminacija počinjena prema određenoj osobi po više osnova (višestruka diskriminacija), diskriminacija počinjena više puta (ponovljena diskriminacija) i diskriminacija koja postoji duže vrijeme (produžena diskriminacija).

⁶³¹ Predmet broj:Ž-SA-05-6/21.

⁶³² Broj 10-34-114-1-1/21 od 05.11.2021.

Specifičnost posebnih oblika diskriminacije jeste da ne zahtijevaju postojanje osnova diskriminacije (spol, nacionalna ili etnička pripadnost, invalidnost, dob i dr.) kao i navođenje komparatora. U ovim slučajevima, najčešće su prisutni navodi da je žalitelj drugačije tretiran, kroz određene radnje koje se prema njemu sprovode što kod žalitelja stvara osjećaj ugroženost, tjeskobe, straha i sl, a što u nekim slučajevima rezultira i traženjem liječničke pomoći.

Žalbe registrirane u Instituciji ombudsmana ukazuju da se za radnje mobinga najčešće referira u odnosu na radno okruženje i to ili kroz davanje većeg obujma zadataka i izvan opisa poslova i radnih zadataka definiranim ugovorom, gdje se poslodavac često poziva na odredbu ugovora „*obavljanje i drugih poslova*“ ili nedavanje zadataka žalitelju tzv. praksa „praznog stola“ ili premještanja na rad izvan mjesta prebivališta ili mjesta u kojem je uposleni raspoređen kod zasnivanja radnog odnosa.

11.2.1. Mobing

Mobing predstavlja poseban oblik diskriminacije, čija se specifičnost da se može javiti samo u kontekstu radnih odnosa. Svake godine Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine, u okviru Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije zaprime značajan broj žalbi iz ove oblasti, ali nisu rijetki slučajevi i da se predmeti mobinga registriraju i u Odjelu za praćenje ekonomskih, kulturnih i socijalnih prava, s obzirom na to da se žalitelji prigodom izjavljivanja žalbe, pozivaju na povrede prava iz radnih odnosa, da bi u nekom momentu istaknuli i da su izloženi mobingu. Bitno je kazati da se svaka povreda prava iz radnog odnosa ne može definirati kao mobig, osobito u slučajevima kada stranka ima mogućnost korištenja redovitih pravnih lijekova. Navodi stranaka koji se odnose na mobing u najvećem broju predmeta bazirani su na usmenim navodima, za koje Ombudsmani za ljudska prava BiH nemaju mehanizme utvrđivanja njihove istinitosti, provođenja sveobuhvatnog dokaznog postupka koji uključuje: ispitivanje svjedoka, vještačenja, a što u velikoj mjeri otežava postupanje po ovim žalbama. U ovim predmetima Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine svoje postupanje usmjeravaju na mirno rješavanje spora, ili se upućuje prepruka odgovornoj strani da sama pokuša u okviru svoje organizacije naći rješenje nastale situacije na zadovoljstvo svih involviranih, ili na implementaciju odredbe članka 24. Zakona o zabrani diskriminacije, što će biti prikazano kroz date primjere.

Primjer: Žaliteljica ukazuje da ravnateljica Zavoda za hranu i veterinarstvo Livno, nad žaliteljicom vrši mobing od 2018. godine⁶³³, kroz svakodnevno zastrašivanje, na način, da se žaliteljicu podsjeća da je na probnom radu i da joj se može dati otkaz. Nadalje, ravnateljica je pred radnim kolegama ispitivala žaliteljicu građivo iz struke, pa ako nešto nije znala, ismijavala je, a to je činila i drugim kolegama. Žaliteljici se prigovara što uzima trudničko bolovanje te uskraćuju druga prava iz radnog odnosa, a što je potkrijepljeno primjerima u podnesenoj žalbi. U svom odgovoru od 08.03.2021. godine, ravnateljica obavještava Ombudsmane kako je ona žrtva mobinga od strane žaliteljice, jer žaliteljica konstantno potkopava ljudsko dostojanstvo ravnateljice, njen autoritet i ugled, da ignorira i bojkotira usmene i pismene naloge te navodi niz neistinitih informacija o ravnateljici, čak i kod resornog ministra. Tijekom istražnog postupka utvrđeno je da navedeni Zavod nije postupio sukladno članku 24. stavak 4. Zakona o zabrani

⁶³³ Predmet broj: Ž-LI-06-48/21.

diskriminacije u Bosni i Hercegovini, kojim je propisano da su sva javna tijela te ostale pravne osobe dužne u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, regulirati načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju učinkovite interne procedure zaštite od diskriminacije. Nakon ukazivanja na navedeni propust, ravnateljica je donijela „Pravila za sprječavanje i zaštitu od diskriminacije u Zavodu za hranu i veterinarstvo Hercegbosanske županije⁶³⁴“. Ombudsmeni su dana 08.04.2021. godine, u prostorijama ove Institucije, održali sastanak sa žaliteljicom i ravnateljicom, kada su se sporazumjele da će u svom daljnjem komuniciranju uvažavati pravila o dobrim međuljudskim odnosima i poštivanju ljudskog dostojanstva, bez diskriminacije i mobinga. Kada se žaliteljica vrati sa trudničkog bolovanja na posao, ravnateljica će, zajedno sa djelatnicima Zavoda, žaliteljici pomoći da se čim prije uključi u radni proces. Nakon postignutog sporazuma, podnositeljica žalbe je izjavila da odustaje od podnesene žalbe. Predmet zatvoren.

Primjer: Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je dana 26.12.2018. godine zaprimila žalbu koja je ukazivala na povrede odredaba Zakona o zabrani diskriminacije⁶³⁵ od strane v.d direktora JU Osnovna škola „Umihana Čuvidina“. Nakon provedenog postupka istraživanja zaključeno je da unutar škole ne postoje mehanizmi za postupanje po prijavama koje se odnose na diskriminaciju, nakon čega je izdata Preporuka⁶³⁶: „*Da u cilju osiguranja mehanizma unutar Škole poduzmu mjere u cilju implementacije članka 24. stavak 4. Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja i članka 37. Kolektivnog ugovora za djelatnost predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo odnosno da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije i zaštite dostojanstva*“. Institucija ombudsmana je dana 19.02.2021. godine zaprimila odgovore na navedenu preporuku od direktorice JU Osnovna škola „Umihana Čuvidina“⁶³⁷ i v.d. predsjednika Školskog odbora⁶³⁸ iz kojih proizilazi da je imenovana osoba s ovlastima za primanje pritužbi ove vrste, odnosno da je uspostavljena interna procedura za zaštitu od diskriminacije i zaštitu dostojanstva.

Važno je ukazati da su ustanove koje obavljaju djelatnost predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo obvezne da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije i zaštite dostojanstva ne samo u na osnovu članka 24 stavak 4 Zakona o zabrani diskriminacije već i na osnovu članka 37 Kolektivnog ugovora za djelatnost predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo.⁶³⁹

⁶³⁴ broj: 08-07-30-43/21 od 07.04.2021.

⁶³⁵ Predmet broj: Ž-SA-06-1409/18.

⁶³⁶ Broj P-3/21 od 14.01.2021.

⁶³⁷ Akt broj: 647/21 od 12.02.2021.

⁶³⁸ Akt broj: 662/21 od 15.02.2021.

⁶³⁹ Članak 37

(1) Poslodavac koji zapošljava najmanje 20 radnika dužan je, uz suglasnost sindikalnog povjerenika, imenovati osobu ovlaštenu od poslodavca za primanje i rješavanje pritužbi vezanih za zaštitu dostojanstva (u daljem tekstu: ovlaštena osoba).

(2) U svrhu stvaranja klime tolerancije, razumijevanja i uvažavanja dostojanstva osobe radnika, poslodavac će voditi posebnu brigu o informiranju radnika o zaštiti dostojanstva te o edukaciji ovlaštenih osoba.

Primjer: Žalba⁶⁴⁰ zaprimljena u Instituciji ombudsmana dana 5. svibnja 2020. godine ukazivala je na mobing na radnom mjestu u Veleposlanstvu Bosne i Hercegovine u Sjedinjenim Američkim Državama. Ombudsmani Bosne i Hercegovine su nakon provedenog postupka istraživanja uputili Preporuku⁶⁴¹ Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine:

1. *Da u cilju osiguranja mehanizma unutar Ministarstva poduzmu mjere u cilju implementacije članka 24 stavak 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja,*
2. *Da, odmah, poduzme sve aktivnosti sa ciljem razjašnjenja svih okolnosti vezanih za konkretan slučaj, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije.*

Preporuka je ispoštovana u dijelu da je održan sastanak sa podnositeljom žalbe koji je prethodno po svom zahtjevu i vraćen u Sarajevo, ali nije u dijelu uspostavljanja mehanizma, o čemu je obaviješten neposredno viši organ, Vijeće ministara Bosne i Hercegovine.

Navedeni primjeri, a kako je i naprijed navedeno, ukazuje da je upitna efikasnost uspostavljenih mehanizama zaštite uposlenika kod poslodavca, ali i da poslodavci propuštaju da kod zasnivanja radnog odnosa izvrše svoju zakonom definiranu obvezu da uposlenika upozna sa propisima o radnim odnosima i propisima iz oblasti zaštite na radu, na što Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine, postupajući u žalbama, posebno obraćaju pozornost. Posebno je zabrinjavajuće da nadležni organi propuštaju da implementiraju odredbu članka 24. Zakona o zabrani diskriminacije, iako je prošlo 12 godina od njegovog usvajanja. Ovo se odnosi na propuštanje usuglašavanja ostalih zakona sa ovim zakonom, ali i izvršenje obveze prema kojoj sva javna tijela te ostale pravne osobe dužni su da u svoje opće pravne akte, ili kroz posebne pravne akte, reguliraju načela i principe jednakog postupanja, te da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije. Kada se govori o mobingu, posebno je simptomatično da su državne institucije i javne ustanove najčešće označeni kao odgovorni organi, čija obveza je da osigura prava građana. Ovo za posljedicu ima da se ovi subjekti bave rješavanjem vlastitih problema umjesto da obavljaju efikasno djelatnost zbog koje su uspostavljeni.

Primjer: Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je dana 14.11.2017. godine je zaprimila žalbu sekretara srednjih škola Kantona Sarajevo⁶⁴² u kojoj ukazuju na Zakona o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo⁶⁴³ kojim je propisano *da će se za prekršaje iz stavka (1) članka 174 i 175, za koje se utvrdi da nije u pisanoj formi upozorio na nezakonito postupanje nastavnika, direktora škole i školski odbor, kazniti sekretar škole novčanom kaznom.* Ombudsmani Bosne i Hercegovine su nakon provedenog postupka istraživanja zaključili da je generalno sporno da se podnositeljima žalbe stavlja na teret odgovornost za poslove u koje nisu uključeni niti su isti predviđeni ugovorima o radu koje su zaključili, te da odgovornost koja im se nameće odredbama koje osporavaju ne može biti u srazmjeru sa odgovornošću koju ima direktor

⁶⁴⁰ Predmet broj: Ž-SA-06-352/20

⁶⁴¹ Broj: P-4/21 od 14.01.2021.

⁶⁴² Broj predmeta: Ž-SA-06-1143/17

⁶⁴³ Službene novine Kantona Sarajevo broj: 23/17 i 30/2019.

škole, koji je glavno odgovorno lice u ustanovi. Slijedom prethodno navedenog te uzimajući u obzir navode podnositelja žalbe da se trenutno razmatra novi nacrt Zakona o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo, kojim nisu predviđene izmjene spornih odredbi i da na njihove dopise upućene Ministarstvu i primjedbe iznesene u istim nikada nije odgovoreno, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su Ministarstvu uputili preporuku⁶⁴⁴: „*da razmotre mogućnost izmjene spornih zakonskih odredbi u novom prijedlogu Zakona o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo shodno zaključcima u preporuci kao i mogućnost konsultiranja Stručnog aktiva sekretara srednjih škola u Kantonu Sarajevo u procesu sačinjavanja novog prijedloga predmetnog Zakona a prije usvajanja istog*“.

Institucija ombudsmana je dana 27.08.2021. godine zaprimila odgovor na preporuku broj P - 190/21 od 05.08.2021. godine Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo u kojem se navodi sljedeće: „*U Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo zaprimljena je Vaša Preporuka, broj gornji, koja se odnosi na žalbu sekretra srednjih škola, registrovanu pod brojem, Ž-SA-06-1143/17, a koja se tiče odredbi Zakona o srednjem obrzovanju. U vezi sa navedenim, ovim putem Vas obavještavamo da će Ministarstvo za odgoj i obrazovanje, u okviru redovnih i programskih aktivnosti u planirano vrijeme formirati komisiju za izradu nacrtu novog zakona o srednjem obrazovanju, koja će sa Vašom preporukom biti blagovremeno upoznata*“

Potrebno je naglasiti da su podnositelji žalbe ukazivali na navodne povrede odredaba Zakona o zabrani diskriminacije, međutim ista nije utvrđena u Preporuci, jer se u konkretnom slučaju opisane razlike vezane za novčane sankcije ne mogu smatrati diskriminacijom, odnosno kršenjem odredaba Zakona o zabrani diskriminacije jer se ista ne veže sa neko osobno svojstvo, ali su konstatirane gore navedene nepravilnosti.

Primjer: U žalbi⁶⁴⁵, podnositeljica je navela da je od strane dekana Metalurško-tehnološkog fakulteta u Zenici izložena mobingu. Nakon provedenog postupka istraživanja uvrđeno da je riječ o narušenim međuljudskim odnosima u kolektivu i nezadovoljstvu stranke položajem koji ima na Fakultetu. Institucija ombudsmana je uputila preporuku⁶⁴⁶ dekanu da: „*poduzme sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa žaliteljicom, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između rukovodstva Metulurško-tehnološkog fakluteta i žaliteljice*“. Dana 12.03.2021. godine Institucija ombudsmana je zaprimila odgovor dekana Fakulteta na Preporuku⁶⁴⁷ u kojem je sadržana informacija o održanom sastanku dana 09.03.2021. godine, na kojem su prisustovali: dekan, podnositeljica žalbe, rukovoditelji relevantnih katedri, sekretar Fakulteta i na kojem su se strane usaglasile i vlastoručno potpisale da će učiniti sve na prevazilaženju narušenih međuljudskih odnosa, da će uspostaviti korektnu komunikaciju, te ni na koji način neće utjecati na narušavanje međuljudskih odnosa, a u interesu kako njih samih, tako i Fakuleteta u cijelni. Predmet zatvoren dana 12.04.2021. godine.

⁶⁴⁴ Broj P-190/21 od 05.08.2021.

⁶⁴⁵ Predmet broj: Ž-SA-06-930/20.

⁶⁴⁶ Broj: P-16/21 od 02.03.2021.

⁶⁴⁷ Broj: 02-100-020-195/21 od 09.03.2021.

Primjer: U svojoj žalbi⁶⁴⁸ stranka navodi kao odgovornu stranu Pedagoški fakultet Univerziteta u Sarajevu, ukazujući na problem osporavanja u profesionalnom napredovanju na radnom mjestu i diskriminacije i mobinga od strane profesora. Podnositeljica žalbe dostavila je kopiju pismenog obraćanja, odnosno molbe za zaštitu prava koje je dana 15.07.2021. godine dostavila dekani Pedagoškog fakulteta, međutim pismeni odgovor nije dobila, izuzev usmenih obećanja dekana da će riješiti situaciju. Dana 02.09.2021. godine upućen je akt dekani Pedagoškog fakulteta Univerziteta u Sarajevu da se izjasni na žalbene navode, kao i da dostavi informaciju o tome koje mjere su poduzete u svezi sa molbom za zaštitu prava podnositeljice žalbe. Dana 23.09.2021. godine Institucija ombudsmana zaprimila je izjašnjenje⁶⁴⁹ u svezi poduzetih radnji iz kojih se može zaključiti, između ostalog, da je podnositeljica žalbe sukladno sa Odlukom o izboru u zvanje docenta započela rad na poslovima docenta, te je po odobrenju dekana izvršeno premještanje iz kabineta profesora, čime je dodatno otklonjena mogućnost neželjenog kontakta. Dana 24.09.2021. godine Institucija ombudsmana je dostavila navedeni akt podnositeljici žalbe na očitovanje. Dana 05.10.2021. godine podnositeljica žalbe putem telefona je informirala Instituciju ombudsmana da je akt zaprimila, da su radnje koje su opisane u aktu dekana poduzete, te da je njezin problem na radnom mjestu riješen, čime nema više potrebe za reagiranjem Institucije ombudsmana.

11.2.2. Premještanje na rad u drugo mjesto

Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine u 2020. godini postupali su po žalbama uposlenih u Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine, koje su se odnosile na neblagovremeno dostavljanje rješenja o privremenom premještanju⁶⁵⁰ podnositeljima žalbe i neproslijedivanje žalbi na rješenja drugostupanjskom organu sukladno sa Zakonom o upravnom postupku Bosne i Hercegovine, kao i po žalbama⁶⁵¹ vezanim za mobing koji se ogledao u izdavanju naloga uposlenicima, za privremeno obavljanje poslova bez obrazloženja i mogućnosti izjavljivanja žalbe, a koje postupanje nije sukladno sa odredbama Zakona o upravi za neizravno/indirektno oporezivanje, Zakona o državnoj službi u institucijama Bosne i Hercegovine i internog akta - Pravilnika o premještanju zaposlenih u Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje.

Iako su Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine u navedenim predmetima Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine uputili Preporuke, kojim je traženo da se prekine sa ovakvom praksom, navedeno postupanje Uprave se nastavilo i u 2021. godini s obzirom na to da su zaprimljene žalbe koje su se odnosile na diskriminaciju u smislu mobinga, u svezi sa povredama prava iz radnog odnosa i postupanjima na radnom mjestu vezanim za premještanje uposlenika⁶⁵².

⁶⁴⁸ Broj predmeta: Ž-SA-06-883/21.

⁶⁴⁹ Akt Pedagoškog fakulteta broj: 23-01-1386/21 od 22.09.2021. .

⁶⁵⁰ Broj predmeta: Ž-BL-04-560/20, Preporuka broj P-261/20; Ž-BL-04-583/20.

⁶⁵¹ Broj predmeta: Ž-SA-06-800/20, Preporuka broj P-1/21

⁶⁵² Predmet broj: Ž-SA-06-482/21, Preporuka broj P-191/21 i Predmet broj: Ž-BL-06-437/2, Preporuka broj P-162/21

Primjer: Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine dana 02.07.2020. godine obratio se žalbom⁶⁵³ građanin P.D. povodom diskriminacije i povrede radnih prava na radnom mjestu u Sektoru za poreze Uprave za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine. Nakon provedenog postupka istrage i dostavljanja neophodnih dokaza od strane obje strane Ombudsmani su dana 21.06.2021. godine uputili Preporuku⁶⁵⁴ Upravi za neizravno oporezivanje da osigura jednak tretman podnositelja žalbe u odnosu na sve uposlene u pogledu raspoređivanja na rad van mjesta prebivališta i da pokloni dužnu pozornost zahtjevima podnositeljima žalbe u svjetlu Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini. Dana 27.07.2021. godine pomoćnik direktora Uprave za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine je dostavio odgovor na Preporuku u kojem navodi da su rješenja o premještanju potvrđena od strane Odbora državne službe za žalbe Bosne i Hercegovine, kao drugostupanjskog organa te da nema mjesta provođenju mjera traženih preporukom. Zbog navedenog, Ombudsmani su dana 10.09.2021. godine uputili urgenciju Upravnom odboru Uprave za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine da poduzme mjere na provođenju preporuke, sa pozivom na članke zakona koji propisuju obvezu suradnje sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

Primjer: Institucija ombudsmana je dana 27.04.2021. godine zaprimila žalbu⁶⁵⁵ koja se odnosi na navodne povrede odredaba Zakona o zabrani diskriminacije u smislu mobinga a u svezi sa povredama prava iz radnog odnosa i postupanjima na radnom mjestu vezanim za premještanje u Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine. Ombudsmani Bosne i Hercegovine su nakon provedenog istražnog postupka zaključili da se u konkretnom slučaju radi o većem broju internih akata čije posljedice treba posmatrati u njihovoj ukupnosti i u svjetlu njihovih efekata na podnositelja žalbe, a što je on nesporno doživio kao degradaciju u odnosu na njegov prethodni radni status: podnositelj žalbe se godinama „privremeno“ premještao sa rukovodećeg radnog mjesta - šefa Grupe na niže radno mjesto stručnog savjetnika a što je po njega imalo za posljedicu i finansijsku štetu. Ombudsmani Bosne i Hercegovine su Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine uputili preporuku⁶⁵⁶:

1. *da odmah po prijemu ove preporuke prekine s praksom izdavanja naloga za privremeno obavljanje poslova na drugom radnom mjestu, odnosno praksom zaduživanja nalogom za obavljanje poslova drugog radnog mjesta;*
2. *da odluke o premještanju donosi temeljem Pravilnika o premještanju zaposlenih u Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje kojim se i uređuje postupak premještanja zaposlenih u Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje,*
3. *da konkretan predmet razmotri ne samo u svjetlu pozitivnih propisa koji neposredno reguliraju rad Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine, nego i u svjetlu Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini.*

Dana 14.10.2021. godine zaprimljen je odgovor Uprave za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine⁶⁵⁷, u kojem se, između ostalog, navodi da je podnositelj žalbe aktom⁶⁵⁸ od

⁶⁵³ Predmet broj: Ž-BL-06-437/20.

⁶⁵⁴ Broj: P-162/21

⁶⁵⁵ Predmet broj: Ž-SA-06-482/21

⁶⁵⁶ Broj P-191/21 od 06.08.2021.

⁶⁵⁷ Akt broj: 02-34-4-1255-3/21 od 13.10.2021.

⁶⁵⁸ Broj: 01-34-2-55-1455-3/21

16.09.2021. godine obaviješten da je počev od 16.09.2021. godine dužan obavljati poslove radnog mjesta šef Grupe za kontrolu velikih poreskih obveznika u Regionalnom centru Sarajevo, na kojem, na osnovu Rješenja⁶⁵⁹ ima stalni raspored, a čime je, kako ističu, ispoštovana preporuka iz točke 1 Preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine broj P-191/21 od 06.08.2021. godine. Dakle, podnositelja žalbe su vratili na rukovodeće radno mjesto šefa Grupe nakon izdavanja Preporuke, ali su u odgovoru negirali da je bila riječ o mobingu u konkretnom slučaju.

11.3. Korištenje mehanizma sudbene zaštite

Zakon o zabrani diskriminacije propisuje da osoba koja je izložena bilo kojem obliku diskriminacije može podnijeti tužbu nadležnom sudu i u slučaju kada je mobing vezan za radne odnose imaju se smatrati žurnim. Međutim evidentni problemi u pravosuđu vezani za duljinu trajanja sudbenog postupka, čine upitnim i efikasnost ovog zakonom predviđenog mehanizma. U slučaju kada sud razmatra predmet o kojem je Institucija ombudsmana već donijela preporuku, koju stranka u postupku koristi kao dokaz, sud je dužan sukladno s pravilima postupka razmotriti preporuke Ombudsmana.⁶⁶⁰

Primjer: Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je dana 22.07.2019. godine zaprimila žalbu A.V. povodom mobinga i zaštite radnih prava na radnom mjestu u JKP „Čistoća“ d.o.o. Cazin⁶⁶¹. Podnositelj žalbe navodi *da duži vremenski period trpi mobing i različite oblike diskriminacije od strane direktora, a kao elemente mobinga navodi smještaj u neuvjetnu kancelariju, neprimjeren i preteći vid komunikacije prilikom davanja zaduženja, te onemogućavanje podnositelja žalbe da obavlja svoje ugovorne obveze*. Nakon provedenog istraživanja Ombudsmani su dana 11.11.2019. godine uputili Preporuku direktoru društva da poduzme neophodne mjere na eliminiranju diskriminacije i otklanjanju štetnih posljedica po podnositelja žalbe, kao i da poduzme neophodne mjere na prevenciji diskriminacije i nadoknadi štete koja je nastala kao posljedica diskriminacije prema podnositelju žalbe. Umjesto postupanja po preporuci Institucije ombudsmana, direktor društva je putem punomoćnika dostavio odgovor u kojem negira navode iz preporuke i naglašava da nije došlo do povrede prava podnositelja žalbe što potkrepljuje nalazima nadležne inspekcije, te podnosi disciplinsku prijavu protiv podnositelja žalbe. Podnositelj žalbe se ponovno obratio Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine navodeći da je Općinskom sudu Cazin podnio tužbu protiv JKP „Čistoća“ d.o.o. Cazin, te da su mu povrijeđena prava na suđenje u razumnom roku pred istim sudom. Nakon intervencije Institucije ombudsmana, predsjednik suda je dana 14.06.2021. godine dostavio izjašnjenje u kojem je potvrdio točnost navoda stranke te da je u predmetima⁶⁶² upućena urgencija postupajućem sucu radi ažurnijeg vođenja postupaka.

⁶⁵⁹ Broj: 34-512-2/05 od 17.03.2005.

⁶⁶⁰ Članak 15. stavak 9. Zakon o zabrani diskriminacije

⁶⁶¹ Predmet broj: Ž-BL-08-402/21 i Ž-BL-06-544/19

⁶⁶² Broj: 20 0 Rs 068782 20 Rs, 20 0 Rs 068782 20 Mo i 20 0 Rs 062338 19 Rs

11.4. Situacijsko testiranje

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o zabrani diskriminacije iz 2016. godine propisano je da se kao kao svjedok u postupcima za zaštitu od diskriminacije može pojaviti i osoba koja se svjesno izložila diskriminacijskom postupanju, s namjerom neposredne provjere primjene pravila o zabrani diskriminacije (situacijsko testiranje). Zakonom je propisana obveza osobe da o namjeravanoj radnji obavijesti Insituciju ombudsmana, osim ukoliko to okolnosti ne dozvoljavaju. Ova osoba također ima ovlasti da podnese i tužbu za zaštitu od diskriminacije, s tim da nema ovlasti zahtijevati naknadu materijalne i nematerijale štete nastale diskriminatornim postupanjem, a sud je može saslušati i kao svjedoka.

Situacijsko testiranje predstavlja eksperimentalnu metodu utvrđivanja diskriminacije i iako je kao takvo omogućeno zakonom od 2016. godine, do sada nije provedeno. Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2021. godine donijeli su *Pravila o načinu vođenja evidencije o situacionom testiranju*, kojim su, sukladno sa Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i Zakonom o zabrani diskriminacije) utvrdili način vođenja evidencije o situacionom testiranju u Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine, krajem 2021. godine, prvi put su od jedne nevladine organizacije obaviješteni o namjeri izvođenja situacijskog testiranja⁶⁶³, međutim do dana sačinjavanja ovog izvješća nisu zaprimili povratnu informaciju o rezultatima istog.

11.5. Najveći izazovi u borbi protiv diskriminacije u doba pandemije COVID-19

Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine od početka pandemije COVID-19 pratili su aktivnosti nadležnih organa vlasti u Bosni i Hercegovini, kako postupajući po pojedinačnim žalbama tako i po službenoj dužnosti, te su poduzimali radnje sa ciljem zaštite prava i sloboda građana. Dana 31.03.2020. godine akt svim nadležnim organima u Bosni i Hercegovini koji sadrži zapažanja i preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine u cilju zaštite prava građana, uključujuću slobodu kretanja i pristupa javnim mjestima. Ombudsmani Bosne i Hercegovine, u cilju zaštite ljudskih prava, i tijekom 2021. godine nastavili su pratiti postupanje kriznih stožera i nadležnih organa Bosni i Hercegovini i u slučaju uočenih povreda, reagirati u smislu nadležnosti propisanih Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

Primjer: Ombudsmani su postupali po žalbi⁶⁶⁴ od dana 04.10.2021. godine, izjavljenoj zbog zabrane ulaska u radnju „Lumbo“ u tržnom centru „Bijeljina City mall“ uslijed nenošenja zaštitne maske. Žalitelj smatra da je odlukom Ustavnog suda Bosne i Hercegovine od 22.10.2020. godine dozvoljeno kretanje bez maske, svim građanima Bosne i Hercegovine. Vezano za odluku Ustavnog suda Bosne i Hercegovine Ombudsmani su obavijestili žalitelja da se odluka odnosi prvenstveno na nadležnost za propisivanje mjera kojima se ograničavaju

⁶⁶³ Ž-SA-06-1247/21

⁶⁶⁴ Predmet broj: Ž-BL-05-694/21.

osnovna prava građana, prema kojoj takvu nadležnost imaju zakonodavna tijela, a sva ograničenja moraju biti zasnovana na zakonu. Predmet je zatvoren.

Institucija ombudsmana je dana 16.03.2021. godine putem elektroničke pošte zaprimila dopis⁶⁶⁵, u kojem podnositelj žalbe navodi *da se obraća kao građanin čija su prava ugrožena uslijed nepostupanja svih razina vlasti u Bosni i Hercegovini a u kontekstu pandemije COVID 19, koje nepostupanjem direktno ugrožavaju zdravlje ljudi i život građana te s tim u vezi upućuje molbu da se Ombudsmani Bosne i Hercegovine oglase povodom toga*. Ombudsmani Bosne i Hercegovine su imenovanom dostavili odgovor u aktu od 19.03.2021. godine u kojem se ukazali na nadležnosti Institucije ombudsmana i da su dana 23. veljače 2021. godine izdali Saopćenje za javnost, odnosno „*Poziv svim razinama vlasti za promptnu nabavku cjepiva protiv koronavirusa*“ koje je dostupno na web stranici Institucije ombudsmana⁶⁶⁶ te na sadržaj istog. Podnositelj žalbe je dana 22.03.2021. godine dostavio e-mail u kojem se zahvalio na dostavljenom odgovoru.

Primjer: Podnositelj žalbe⁶⁶⁷ obratio se Instituciji ombudsmana 19.08.2021. godine izražavajući nezadovoljstvo najavom da će se razmatrati uvođenje restriktivnih mjera za necijepljene građane, konkretno u smislu zabrane ulaska necijepljenim građanima u institucije koje su u vlasništvu Kantona Sarajevo, te u svezi sa tim zatražio djelovanje Institucije ombudsmana. U svezi sa žalbenim navodima Ombudsmani Bosne i Hercegovine su uputili odgovor podnositelju žalbe u kojem su istakli da su dana 25.08.2021. godine izdali Saopćenje za javnost⁶⁶⁸ u svezi sa mogućim uvođenjem zabrane ulaska u javne objekte za građane bez potvrde o cijepljenom statusu, negativnom PCR ili antigenskom testu ili potvrde o prebolovanom COVID-19, sljedećeg sadržaja: „*U svezi s mogućim uvođenjem restrikcija za necijepljene građane Ombudsmani Bosne i Hercegovine ukazuju da je prigodom razmatranja takvih mjera kojima se ograničava pravo građana na kretanje potrebno utvrditi da li je isto neophodno u demokratskom društvu, da li postoji opravdan cilj, da li postoji proporcionalnost između cilja i poduzetih mjera, te da li je isto zasnovano na zakonu*.“

Ombudsmani smatraju da je u konkretnom slučaju nesporan javni interes, kao i legitiman cilj, a to je zaštita zdravlja stanovništva, ali je prije donošenja odluke potrebno razmotriti pitanje proporcionalnosti mjera sa postavljenim ciljem, te da li je moguće postići cilj blažim mjerama. Također, prije donošenja odluke o mjerama kojima se ograničavaju ljudska prava treba izvršiti procjenu potreba i specifičnosti osjetljivih društvenih grupa, kao i analizu utjecaja mjera na ostvarivanje prava ovih grupa (djeca, djeca sa smetnjama u razvoju, kronični bolesnici, starije osobe, osobe sa invaliditetom, stanovnici neformalnih romskih naselja, žene, beskućnici, žrtve nasilja u obitelji, lica lišena slobode i dr.). Ove mjere moraju biti zasnovane na zakonu, a ne na podzakonskim aktima. Ombudsmani su dana 23. veljače 2021. godine izdali Saopćenje za javnost odnosno „*Poziv svim razinama vlasti za promptnu nabavku cjepiva protiv koronavirusa*“ koje je dostupno na web stranici Institucije ombudsmana u kojem su posebno ukazali kolika je važnost zdravstvene skrbi koja mora biti organizirana tako da se na najefikasniji način pruži

⁶⁶⁵ Predmet broj: Ž-SA-08-308/21.

⁶⁶⁶ <https://www.ombudsman.gov.ba/Novost.aspx?newsid=1754&lang=BS>

⁶⁶⁷ Predmet broj: Ž-SA-06-848/21

⁶⁶⁸ <https://ombudsman.gov.ba/Novost.aspx?newsid=1993&lang=BS>

zaštita građaninu. U ostvarenju prava na zdravstvenu skrb države se obvezuju da učine dostupnima tehnologije (lijekove, opremu i intervencije) među kojima je i imunizacija. U svezi navedenim opravdano se postavlja pitanje da li su nadležni organi vlasti blagovremeno izvršili nabavku cjepiva i iste učinili pristupačnim građanima.

Ombudsmani svakako koriste priliku da upoznaju javnost i sa slučajem Vavrička i drugi protiv Češke Republike u kojem je Europski sud za ljudska prava utvrdio da se odlukom čeških vlasti o uvođenju obveznog cijepljenja ne krši Europska konvencija o ljudskim pravima (odluka od 8. travnja ove godine). Ombudsmani smatraju da u fokusu mora biti pravo svakog pojedinca na zaštitu zdravlja, ali isto tako i prava drugih s kojima je u kontaktu.”

Također je istaknuto, prigodom dostavljanja odgovora podnositelju žalbe, da u momentu njegovog obraćanja Vlada Katona Sarajevo nije donijela mjere kojima bi bio zabranjen ulazak u javne objekte za građane bez potvrde o cijepljenom statusu, negativnom PCR ili antigenskom testu ili potvrde o prebolovanom COVID-19, te da se u tom smislu žalba smatra preuranjenom.

Nesporno je da su mjere koje su poduzimane za suzbijanje širenja virusa dovele do ograničenja ljudskih prava i posljedice su se osjetile u svim sferama života. U predmetima diskriminacije koji su po naravi žurno, to je utjecalo na duljinu trajanja postupka pred upravnim i sudbenim organima. U pogledu prijava na povrede radnih prava, što je usko vezano sa diskriminacijom, mobingom, uznemiravanjem i drugim povredama prava, došlo je do nepostupanja inspeksijskih tijela po prijavama građana i nedonošenja rješenja u zakonom predviđenom roku. U pogledu ostvarivanja prava na informiranje, koje je pretpostavka za ostvarivanje drugih prava, uključujući i diskriminaciju, uočen je manjak transparentnosti u donošenju i objavljivanju odluka, recimo kod pitanja vezanih za prelazak granice. Građani su se obraćali zahtjevima za pojašnjenje odluka, tražeći uputstva ili objave na internet stranicama.

Položaj žena tijekom pandemije je postao složeniji, jer ekonomske posljedice pandemije u većoj mjeri pogađaju osobe ženskog spola jer su dominantno zaposlene u uslužnim djelatnostima, kao što je trgovina ili neformalnoj ekonomiji, kao što su staranje o drugim osobama, catering, izrada nakita, kozmetika, uljepšavanje. Većina zaposlenih u sektoru zdravstva su osobe ženskog spola, što također upućuje na disproportionalan efekat pandemije prema spolu jer je taj sektor podnio najteži teret. Neizravna posljedica ogleda se u tome da je prelazak na *online* nastavu također stvorio dodatne obveze za žene (majke) i otežao pronalaženje ili zadržavanje plaćenog posla. Dodatan problem predstavlja mobilizacija institucija koje se inače bave nasiljem u obitelji, jer su bile prioritetno angažirane da postupaju sa ciljem provođenja mjera kao što su zabrana kretanja, nošenje maski i slično.

11.6. Specijalno izvješće o govoru mržnje

Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su na sjednici održanoj dana 22.06.2020. godine donijeli odluku o izradi Specijalnog izvješća o govoru mržnje u Bosni i Hercegovini, na inicijativu Savjeta Europe. Izrada izvješća okončana je u posljednjem kvartalu 2021. godine, a predstavnici Institucije ombudsmana su započeli kampanju na njegovom promoviranju koja

obuhvata prezentacije i konferencije ovim povodom po gradovima i institucijama Bosne i Hercegovine, njezinih entiteta i nižih razina vlasti.

Cilj izvješća je da putem analize pravnog okvira, pojedinačnih predmeta i reagiranja odgovornih tijela, putem preporuka ukaže na korake koje je neophodno poduzeti radi podizanja svijesti o ovom fenomenu, kao i u uspostavljanju efikasnih mehanizama na prevenciji, zaštiti i sankcioniranju govora mržnje. Izvješće je dostupno na službenoj web stranici Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine⁶⁶⁹

11.7. Aktivnosti promocije

Postupanje Ombudsmana po pojedinačnim žalbama, uslijed ograničenosti resursa s kojima raspolaže, predstavlja najznačajniji vid zaštite ljudskih prava. Međutim ne smije se zaboraviti da Zakon o zabrani diskriminacije predviđa i ulogu Ombudsmana u aktivnostima promocije antidiskriminacijske zaštite, koja se ogleda u informiranju javnosti, podizanju svijesti, provođenju kampanja i drugim oblicima prevencije diskriminacije, a kojim obvezama Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine nastoje odgovoriti kroz objave na službenoj web stranici, kao i kroz aktivnosti koje implementiraju s partnerskim organizacijama Ured Vijeća Europe u BiH, Misija OSCE-a u BiH, kao i kroz suradnju i sudjelovanje na aktivnostima koje poduzimaju brojne nevladine organizacije u Bosni i Hercegovini.

Povodom navoda o seksualnom nasilju, odnosno zlostavljanju žena koji su se pojavili u medijima, te anonimnih ispovijesti na facebook stranici „Nisam tražila“, Ombudsmani Bosne i Hercegovine su dana 20.01.2021. godine uputili saopćenje za javnost, kojim preciziraju koje sve ponašanje predstavlja seksualno nasilje i kojim ukazuju na značaj adekvatnog reagiranja svih segmenata društva na ovakve prijave, što uključuje prevenciju, blagovremeno i diskretno provođenje istrage, adekvatnu kaznenu politiku i pružanje podrške žrtvama nasilja. Podsjetili su da Bosna i Hercegovina, sukladno sa prihvaćenim međunarodnim obvezama, mora primjenjivati najviše standarde zaštite ljudskih prava u borbi protiv rodno zasnovanog nasilja, posebno seksualnog nasilja, pružiti podršku preživjelima ovog nasilja, i sankcionirati počinitelje. S obzirom na to da navodi izneseni u medijima, odnosno ispovijesti na pomenutoj facebook stranici, ukazuju da postoje problemi u praksi i da mali broj žrtava seksualnog nasilja odlučuje isto i prijaviti, Ombudsmani su pozvali sve osobe koje su doživjele neki od oblika seksualnog nasilja, da se, u prvom redu obrate nadležnim organima (policija, tužiteljstva) prijavom protiv počinitelja, a mogu se obratiti i Ombudsmanima BiH koji će, sukladno svojim ovlastima, poduzeti mjere u cilju zaštite žrtava seksualnog nasilja.

Dana 07.06.2021. godine, Organizacija za europsku bezbjednosti i suradnju je organizirala *online* konferenciju posvećenu obilježavanju 25. godišnjice Haških preporuka oko prava na obrazovanje nacionalnih manjina, na kojoj su učestvovali i predstavnici Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije Institucije ombudsmana Bosne i Hercegovine. Tom prigodom predstavljeni su međunarodni standardi i primjeri dobre prakse prema kojima je rano prepoznavanje različitih identiteta ključno za razvijanje samopoštovanja kod djece; obrazovni

⁶⁶⁹ Specijalno izvješće o govoru mržnje u Bosni i Hercegovini, https://www.ombudsman.gov.ba/documents/obmudsmen_doc2021111511252845bos.pdf

sustav ne bi trebao zasnovan na podjeli između većine i manjine; sva djeca, bez obzira na nacionalno ili etničko podrijetlo trebaju imati mogućnost učenja zvaničnog jezika jedne države, kao i pravo na njegovanje manjinskog jezika ukoliko im je materinski; škole trebaju poduzeti sve da omoguće razmjenu kulturnih iskustava između djece različitog podrijetla; integrirano društvo ne smije podrazumijevati asimilaciju manjina, a pravo na obrazovanje je ključno za očuvanje identiteta nacionalnih manjina; obveza je države da u cilju realiziranja prava nacionalnih manjina na obrazovanje, doprinese organizaciji obuka za nastavnike, kao i obezbjeđivanju neophodnih materijala za nastavu; neophodno je omogućiti učešće institucija koje predstavljaju nacionalne manjine da učestvuju u odlučivanju o pitanjima razvoja i primjene politika i programa vezanih za obrazovanje nacionalnih manjina; treba ohrabriti učešće roditelja u izboru sustava obrazovanja na lokalnoj razini, naročito kod pitanja učenja jezika i države bi trebalo da uspostave takve pravne okvire koji dozvoljavaju osnivanje i djelovanje obrazovnih institucija na manjinskim jezicima, sve dok djeluju sukladno sa domaćim zakonima.

Dana 10.06.2021. godine predstavnici Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije učestvovali su u radu Okruglog stola organiziranog od strane Misije OSCE-a u Bosni i Hercegovini, o temi: „Prebacivanje tereta dokazivanja: regionalni pregled, glavni izazovi i pristupi.“ Prigodom rasprave i predstavljanja posljednjih publikacija iz oblasti diskriminacije, sljedeća iskustva vrijedi izdvojiti: „nema puno osnovanih *prima facie* slučajeva diskriminacije, jer je to novi koncept, postoji nerazumijevanje od strane klijenata prvenstveno, a i pasivnost NVO; suci smatraju da ne treba inzistirati na *prima facie* dokazivanju diskriminacije, jer je neprimjenjivo kod neizravne diskriminacije; tužitelji obično biraju iz razloga sigurnosti tradicionalne dokaze, statistika se može koristiti kao pomoćno sredstvo da se dokaže diskriminacija, ali sama nije dovoljna; postoji različita praksa sudova u regionu kod pitanja da li da prihvati rezultate situacionog testiranja, a u Bosni i Hercegovini nijedna presuda nije zasnovana na situacionom testiranju; ZPP daje važnu ulogu tužitelju, ali ne daje alate potrebne za prikupljanje dokaza, npr. problem je zaštita osobnih podataka (izvod iz knjige rođenih za druge osobe); u dokazivanju diskriminacije važno je postaviti pitanje da li je onaj ko je donosio odluku mogao postupiti drugačije, - potencijalna diskriminacija (da li su sredstva koja su dovela do nejednakog tretmana bila nužna i opravdana); generalno, ljestvica za dokazivanje diskriminacije u praksi je visoka, postoje dileme da li dokazni postupak treba da bude drugačiji (dvostupanj) gdje je prvi dio posvećen tužitelju da dokaže vjerojatnoću različitog tretmana; granica između dvije faze se u postupku gubi, liči na klasičnu parnicu, iako sudovi citiraju odredbe pravilno.“

Predstavnici Odjela za eliminiranje svih oblika diskriminacije učestvovali su dana 22.06.2021. godine na Regionalnoj konferenciji o temi „Borba protiv anticiganizma kao preduvjet za postizanje jednakosti za Rome – uloga ombudsman institucija i tijela za jednakost“, održana elektroničkim putem, a organizirana od strane EQUINET-a u Briselu. Tom prigodom razgovarano je o potrebi borbe protiv anticiganizma sukladno sa novim okvirom EU i Preporukama Vijeća te o važnosti za zapadni Balkan, a jedan od ciljeva se odnosio i na demonstriranje ostvarenog napretka u regiji. Fokus se odnosio na predviđene zadatke i odgovornosti tijela za ravnopravnost u provođenju pravnog okvira EU i preporuka Vijeća na Zapadnom Balkanu i na moguće mjere, kao i na njihove potrebe u borbi protiv anticiganizma, uključujući načine i oblike suradnje sa civilnim društvom.

Pozvane su sve institucije da položaj Roma bude na visoko političkoj agendi, kako bi se *socioekonomsko uključivanje marginaliziranih Roma poticanjem ravnopravnosti i sudjelovanja uskladilo po svim standardima, kako bi oni ostvarili svoj puni potencijal i sudjelovanje u političkom, društvenom, gospodarskom i kulturnom životu.*

Dana 20.09.2021. godine predstavnici Institucije ombudsmana prisustvovali su Okruglom stolu pod nazivom "Nacrt zakona o mirnim javnim okupljanjima na području KS: korak naprijed, dva nazad?" Okrugli stol je organiziran od strane Europske asocijacije studenata Pravnog fakulteta Sarajevo uz podršku Švedske razvojne agencije i Balkanske mreže za razvoj civilnog društva. Povod za održavanje ovog skupa je rasprava o Nacrtu zakona o mirnim javnim okupljanjima na području Kantona Sarajevo (iz prosinca 2020. godine). Tom prigodom je istaknuto da je cilj javnih rasprava ukazati koje odredbe zakona su potencijalno neusklađene sa člankom 11 Europske konvencije o ljudskim pravima, da zakoni različitih razina vlasti ne moraju biti identični, ali moraju biti usklađeni sa međunarodnim obvezama, da 36% ispitanika kod izrade pomenute publikacije navodi kao osnovni problem birokratizaciju postupka, dok njih 28% ukazuje na prebacivanje obveza sa države na organizatore, da je u pojedinim slučajevima od organizatora traženo da snose troškove za redare/ žurnu/hitnu pomoć i korištenje fizičkih barijera, da se postavlja pitanje suglasnosti vlasnika ako su najpodesnija mjesta za okupljanje u privatnom vlasništvu, kao npr. trgovci ispred tržnih centara, da je sloboda okupljanja sukladno sa europskim standardima jedan od 14 prioriteta za članstvo Bosne i Hercegovine u EU, te da Generalni komentar broj 37 Komiteta za ljudska prava Ujedinjenih naroda pobliže opisuje članak 21 Pakta o građanskim i političkim pravima (koji se odnosi na slobodu okupljanja), a obuhvata i *online* okupljanje i organiziranje. Predstavnici Institucije ombudsmana su se obratili skupu ukazujući na sačinjeno i javno dostupno specijalno izvješće o ovoj temi, koje sadrži analizu postojećih zakona svih razina vlasti, stupanj usklađenosti sa međunarodnim obvezama i preporuke za unaprjeđenje stanja u ovoj oblasti. Zaključeno je i da primjena principa neophodnosti i proporcionalnosti zahtijeva edukaciju postupajućih službenika.

Povodom 16. studenog, Međunarodnog dana tolerancije, Ombudsmani su uputili saopćenje za javnost u kojem sa žaljenjem konstatiraju da u Bosni i Hercegovini ne postoji ozbiljna volja da se podigne razina tolerancije između različitih grupa koje čine naše društvo, da institucije vlasti i pojedinci često nisu spremni da se suoče sa pojavama ili politikama koje produbljuju podjele i uzrokuju nestabilnosti, da takvo okruženje može pogodovati pojavi ozbiljnijih incidenata, dok su vrlo rijetki primjeri međuetničke, međureligijske ili međurasne solidarnosti ili bar ne nalaze zaslužno mjesto u javnom, odnosno medijskom prostoru. Ombudsmani su tom prigodom podsjetili da je Bosna i Hercegovina, članstvom u Savjetu Europe, preuzela obvezu borbe protiv netolerancije, od čega, između ostalog, zavisi njezin međunarodni ugled i položaj u međunarodnoj zajednici.

XII. SURADNJA S MEDIJIMA

Institucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u svom radu posebnu pozornostu pridaje informiranju i suradnji s medijima, što svakako doprinosi jačanju povjerenja građana u Instituciju i otvara mogućnost aktualiziranja tema od značaja za ostvarivanje ljudskih prava.

Ciljevi suradnje Ombudsmana s medijima su:

- promocija ljudskih prava i kreiranje svijesti o potrebi prevencije njihovog kršenja
- informiranje građana o mehanizmima zaštite njihovih prava kroz rad Ombudsmana
- poticanje i afirmiranje zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda
- sustavno, kontinuirano, pravodobno i točno informiranje javnosti (putem tiskanih i elektroničkih medija) o relevantnim aktivnostima Ombudsmana
- kreiranje i promoviranje pozitivne slike Ombudsmana u javnosti
- konstantno i sistematično praćenje javnog mijenja, kvantiteta i kvaliteta medijskog prostora u tiskanim i elektroničkim medijima posvećenog temama od značaja za ostvarivanje ljudskih prava s aspekta rada Ombudsmana.

Radi realizacije ciljeva Institucija ombudsmana za suradnju s medijima:

- primjenjuje standardne procedure u odnosima s medijima
- provjerava činjenice o događajima koji zahtijevaju postupanje Institucije ombudsmana, na osnovu kojih otvara predmete po službenoj dužnosti
- odgovara na zahtjeve novinara i objavljuje saopćenja za javnost
- organizira redovne i izvanredne konferencije za novinare na kojima obavještava javnost o aktivnostima i pitanjima iz nadležnosti Ombudsmana
- omogućava i realizira susrete predstavnika Institucije ombudsmana s predstavnicima medija
- informira javnost učešćem predstavnika Institucije ombudsmana u medijima (intervjui, izjave, gostovanja u TV i radio emisijama...)
- prezentira na webu aktivnosti Ombudsmana
- predstavlja aktivnosti Ombudsmana, posebice preventivnog karaktera, propagandnim materijalima - plakatima, pamfletima...
- održava suradnju s medijskim kućama
- kontaktira i provodi aktivnosti u suradnji sa portparolima iz drugih institucija
- učestvuje u pripremi i promoviranju preventivnih i drugih kampanja u suradnji s drugim institucijama i organizacijama
- analizirajući način na koji mediji prezentiraju aktivnosti Institucije ombudsmana stječu uvid u mišljenje javnosti, kao i probleme s kojima se susreću građani u ostvarivanju njihovih prava.

U izvještajnoj godini Institucija ombudsmana je odgovorila na 154 zahtjeva medija. U odnosu na 2020. godinu, postupljeno je po 34 zahtjeva više. Na sve zahtjeve medija odgovoreno je na vrijeme i u cijelosti, uvažavajući zadate rokove i aktualnost određene tematike.

S obzirom na trenutnu epidemiološku situaciju koja je utjecala i na način rada, najveći broj izvjava dat je telefonski ili putem *skype-a*, te u pisanoj formi, dok su u manjem broju slučajeva izvjava realizirane u studiju ili pred kamerom, odnosno „uživo“.

Kao i prethodnih godina, ostvarena je suradnja s velikim brojem medijskih kuća u Bosni i Hercegovini, među kojima su BHRT, RTRS, FTV, Nova BH, N1, Al Jazeera Balkans, RFE, ATV, BNTV, TV SA, Hayat TV, RTVUSK, RTVTK, RTV Zenica, RTVHB, Dnevni avaz, Oslobođenje, Nezvisne novine, Večernji list, novinske agencije FENA i SRNA, te mnoge druge. U značajnoj mjeri Ombudsmani su govorili i za web portale, uključujući etrafika.net, interview.ba, capital.ba, mojasrpska.info, bljesak.info, udar i dr. Ombudsmani su, također, o različitim temama govorili za BIRN, CIN i SOC. Pored domaćih, shodno iskaznom interesu, izvjava su realizirane i za medijske kuće iz drugih zemalja, kao što je RTL Hrvatska.

U izvještajnoj godini nastavljena je suradnja Institucije ombudsmana i Misije OSCE-a na promoviranju rada Institucije u lokalnim sredinama. Sukladno navedenom realizirane su izvjava za lokalne radio postaje/stanice u Milićima i Srebrenici koje su emitirane za Međunarodni dan ljudskih prava s ciljem upoznavanja građana s radom Institucije ombudsmana kao neovisnim mehanizmom za zaštitu njihovih prava.

U izjavama za medije ombudsmani ili drugi predstavnici Institucije govorili su o gotovo svim oblastima ljudskih prava i osnovnih sloboda, te prezentirali teme iz opće nadležnosti Institucije, uključujući ulogu i funkciju Institucije, konkretne predmete koji se nalaze u njezinom radu, preporuke Ombudsmana, ali i ostale pokazatelje kojima se ocjenjuje opće stanje ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

Interes medija i tijekom 2021. godine ticao se utjecaja pandemije na ostvarivanje prava građana. U prvi plan istaknute su upravo teme povezane s utjecajem koji ovakva situacija može imati na ostvarivanje prava i osnovnih sloboda građana, a s tim u svezi i uloge neovisnih institucija za ljudska prava. Zbog navedenog, ombudsmani su najčešće u izjavama za medije govorili o stanju ljudskih prava s aspekta rada Institucije i situacije prouzročene koronavirusom.

Sa posebnim interesiranjem mediji su tijekom 2021. godine plasirali i izvješća iz oblasti zaštite prava djeteta, iz oblasti rada i socijalne skrbi, zaštite prava osoba sa invaliditetom, kao i diskriminacije po različitim osnovama.

U izvještajnoj godini ombudsmani nisu organizirali press konferencije, iz već gore spomenutih razloga, te su informacije od značaja za rad ove institucije, posebice kada je riječ o specijalnim izvješćima Institucije, plasirali *online* putem saopćenja za javnost. Na ovaj način ombudsmani su aktualizirali teme koje se tiču govora mržnje, ostvarivanja prava djeteta na dječiji dodatak u Bosni i Hercegovini, ali i efikasnosti zakonskih rješenja o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom u Bosni i Hercegovini.

Pored tema obrađenih u specijalnim izvješćima Institucije, ombudsmani su u izvještajnom razdoblju izdali i saopćenja za javnost u kojima su aktualna dešavanja u društvu i ostale aktivnosti Institucije razmatrane sa stanovišta zaštite i unaprjeđenja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini.

Ombudsmeni su, između ostalog, ukazali na značaj prepoznavanja vršnjačkog nasilja, pozivali na veću pozornost u donošenju odluka koje se tiču prava i interesa djeteta, podržali inicijativu organizacija civilnog društva za izmjene Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini i sl.

Pored ostalih aktivnosti, ombudsmeni su putem saopćenja za javnost ukazali i na obilježavanje značajnijih datuma iz oblasti ljudskih prava u Bosni i Hercegovini u 2021. godini.

Poseban kanal komunikacije ombudsmana sa građanima, a tako i medijima, predstavlja web stranica Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na kojoj je tijekom 2021. godine objavljeno više od 400 informacija o aktivnostima ombudsmana.

Na web stranici Institucije građani također mogu da se informiraju o svojim pravima i postupcima za ostvarivanje prava, te ostalim informacijama iz nadležnosti ove institucije, kao i da *online* preuzmu formular i podnesu žalbu Instituciji putem elektroničke pošte na adresu od bilo kojeg ureda Institucije.

U izvještajnoj godini web stranica je posjećena 42.827 puta, prigodom čega je pregledano više od 160.000 stranica sa objavljenim sadržajima. Najviše posjeta je zabilježeno iz Bosne i Hercegovine, zatim Indonezije, SAD-a, Srbije, Hrvatske, Njemačke, a web-stranica posljednjih godina bilježi i značajan broj posjeta iz Kine, Austrije, Ujedinjenog Kraljevstva i Holandije.

Svjesni uloge koju mediji imaju u promoviranju ljudskih prava, informiranju šire javnosti o njihovom kršenju i mogućnostima zaštite, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u svom radu začajnu pozornost posvećuju i izvještavanju medija.

Upravo na osnovu saznanja medija Ombudsmeni su i u 2021. godini otvorili značajan broj predmeta po službenoj dužnosti čime su mediji, pored pravovremenog i točnog informiranja javnosti, doprinijeli bržem i efikasnijem postupanju ove institucije o pitanjima od javnog interesa.

XIII. SURADNJA S TIJELIMA I INSTITUCIJAMA, NVO I CIVILNIM SEKTOROM

13.1. Suradnja s tijelima i institucijama u Bosni i Hercegovini

Prethodne izvještajne godine, epidemija COVID-19 utjecala je na intenzitet i obujam suradnje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine sa tijelima i institucijama u Bosni i Hercegovini.

Tijekom 2021. godine ombudsmeni su prisustvovali 19.⁶⁷⁰ i 24.⁶⁷¹ sjednici Zastupničkog doma Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, kao i 18.⁶⁷² sjednici Doma naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Također, Ombudsmeni BiH su prisustvovali 8.⁶⁷³ i 12.⁶⁷⁴ sjednici Zajedničke komisije za ljudska prava Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine.

Ombudsman Bosne i Hercegovine prof. dr. Ljubinko Mitrović prisustvovao je 16. i 19. sjednici Narodne skupštine Republike Srpske.

U okviru suradnje sa zakonodavnim tijelima Federacije BiH, ombudsmeni BiH su prisustvovali 20.⁶⁷⁵ i 21.⁶⁷⁶ sjednici Zastupničkog doma Parlamenta F BiH.

Ombudsmeni BiH su prisustvovali 10.⁶⁷⁷ i 11.⁶⁷⁸ sjednici Komisije za zaštitu ljudskih prava i sloboda Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

Ombudsmanke Bosne i Hercegovine prisustvovale su 28.⁶⁷⁹ sjednici Zakonodavno-pravnog povjerenstva Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

Ombudsmanka⁶⁸⁰ Bosne i Hercegovine prisustvovala je 13. sjednici Odbora za rad i socijalnu zaštitu Zastupničkog doma Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine.

⁶⁷⁰ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur i ombudsmanka Nives Jukić

⁶⁷¹ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

⁶⁷² Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur i ombudsmanka Nives Jukić

⁶⁷³ Ombudsmanka Nives Jukić

⁶⁷⁴ Ombudsman prof.dr. Ljubinko Mitrović i ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur

⁶⁷⁵ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur i ombudsmanka Nives Jukić

⁶⁷⁶ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur i ombudsmanka Nives Jukić

⁶⁷⁷ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović, ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur i ombudsmanka Nives Jukić

⁶⁷⁸ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur i ombudsmanka Nives Jukić

⁶⁷⁹ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur i ombudsmanka Nives Jukić

⁶⁸⁰ Ombudsmanka Nives Jukić

13.2. Suradnja s međunarodnim organizacijama i institucijama i podnesci UN komitetima

Borba protiv epidemije COVID-19 se, kao i prethodne, nastavila i u ovoj kalendarskoj godini. Iz tog razloga, suradnja s međunarodnim institucijama i organizacijama u Bosni i Hercegovini i suradnja na međunarodnom planu je bila nešto smanjenog intenziteta nego prethodnih godina. Upravo iz tog razloga, Institucija je zajedničkim aktivnostima nastojala nametnuti ljudska prava kao društveni prioritet demokratskog društva.

Ova godina je započela *online* sastankom ombudsmana iz balkanske regije⁶⁸¹. Domaćin sastanka je bila Institucija ombudsmana Turske. Razgovarano je o budućim koracima koje je potrebno poduzeti u svezi sa Mrežom nacionalnih institucija ombudsmana balkanske regije kao i razmjeni iskustava balkanskih zemalja u kontekstu pandemije COVID-19.

Sastanak ombudsmana BiH sa Dragoslavom Štefanekom⁶⁸², specijalnim predstavnikom generalnog sekretara Vijeća Europe za probleme migracija i izbjeglica, bio je povod za razgovor o trenutačnim migracijskim izazovima s kojima se suočava Bosna i Hercegovina, ali i aktivnostima koje Institucija ombudsmana poduzima u cilju sagledavanja stanja u oblasti migracija i zaštite ljudskih prava migranata⁶⁸³.

Opredjeljenje ombudsmana BiH da i dalje kontinuirano radi na jačanju kapaciteta Institucije, a posebno Odjela za eliminaciju svih oblika diskriminacije - intenzivno je nastavljeno i u ovoj godini, zahvaljujući uspješnoj suradnji sa Vijećem Europe u Bosni i Hercegovini provedbom nekoliko projekata „Horizontal Facility za Zapadni Balkan i Tursku – 2019-2022“, i to:

- Promocija različitosti i jednakosti u Bosni i Hercegovini⁶⁸⁴,
- Prevencija i borba protiv trgovine ljudima u Bosni i Hercegovini,
- Jačanje principa tretmana osoba lišenih slobode zasnovanog na ljudskim pravima, europskim standardima i najboljoj praksi u Bosni i Hercegovini⁶⁸⁵ i
- Kvalitetno obrazovanje za sve⁶⁸⁶ i
- Sloboda izražavanja i sloboda medija – JUFREX⁶⁸⁷.

U sklopu zajedničkog projekta sa Vijećem Europe realiziran je i Priručnik za državne službenike u Bosni i Hercegovini za prepoznavanje i postupanje u slučajevima govora mržnje. Uspješna

⁶⁸¹ Održan 20.01.2021. u prisustvu ombudsmana BiH

⁶⁸² Održan 27.01.2021.

⁶⁸³ Sačinjeno Specijalno izvješće o stanju u oblasti migracija u BiH

⁶⁸⁴ Treći sastanak UO Projekta “Promocija različitosti i jednakosti u BiH” održan u *online* formatu 9.2.2021. U sklopu i svrhu projekta Institucija ombudsmana BiH sačinila i publicirala Specijalno izvješće o govoru mržnje u BiH. Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur, članica UO projekta

⁶⁸⁵ Peti sastanak UO održan 6.10.2021 u Banjoj Luci. Institucija ombudsmana u svojstvu posmatrača.

⁶⁸⁶ Četvrti (15.4.) i peti (22.10.) sastanak UO održani u *online* formatu. Ombudsmanka Nives Jukić u svojstvu posmatrača aktivnosti UO

⁶⁸⁷ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur na drugom sastanku UO održanom dana 30.03.2021. U sklopu ovog projekta dana 10.06.2021. učestvovala i na interprofesionalnom seminaru o temi „Uloga medija i novinara u prevenciji i smanjivanju govora mržnje u medijskim sadržajima i utjecaj govora mržnje na javno mnijenje“, u organizaciji JUFREX.

suradnja na projektu zaokružena je i realiziranjem edukacije državnih službenika o govoru mržnje u Banjoj Luci, Sarajevu, Mostaru, Brčkom, Tuzli, Bijeljini i Bihaću

U 2021. godini je nastavljena i dugogodišnja suradnja sa OSCE Misijom u BiH. Institucija ombudsmana je u tijeku 2021. godine podržala nekoliko OSCE-ovih aktivnosti:

- okrugli stol „Prebacivanje tereta dokazivanja: regionalni pogled, pristupi i izazovi“⁶⁸⁸,
- skup o temi sigurnost novinara i uloge medija u borbi protiv dezinformacija⁶⁸⁹,
- videoprilog o utjecaju pandemije na ranjive kategorije stanovništva (zajednički realizirana aktivnost sa udrugama/udruženjima osoba s invaliditetom)⁶⁹⁰,
- brojne radijske emisije – gosti ombudsmeni BiH⁶⁹¹,
- seminar o praksi Europskog suda za ljudska prava u oblasti diskriminacije i rodno-zasnovane diskriminacije na radu⁶⁹²,
- predstavljanje izvješća „Uživanje slobode mirnog okupljanja u Bosni i Hercegovini: zapažanja monitoringa Misije OSCE-a u BiH“⁶⁹³,
- okrugli stol „Sudbena zaštita i dokazna sredstva u slučajevima diskriminacije“⁶⁹⁴.

Institucija ombudsmana je sačinila i Pravilo o situacionom testiranju, u suradnji sa Misijom OSCE-a u BiH, te zajednički radila na mnogobrojnim predmetima iz raznih oblasti u kojima je ustanovljeno kršenje ljudskih prava i sloboda.

Ombudsmeni BiH⁶⁹⁵ razgovarali su i sa predstavnicima OSCE (ODIHR) za NHRI-e o problemima i izazovima s kojima se u svom radu susreću NHRI, posebice u pogledu prijetnji s kojima se suočavaju ove institucije i eventualnim modalitetima podrške i pomoći od strane međunarodnih organizacija s tim u svezi. Ombudsmeni BiH su također održali i odvojene sastanke⁶⁹⁶ sa delegacijom OSCE ODIHR-a, koji sukladno svome mandatu nadgledaju provedbu obveza u svezi sa ljudskom dimenzijom OSCE-a, a u svrhu procjene sa fokusom na situaciju branitelja ljudskih prava.

Sukladno sa svojim kapacitetima Institucija ombudsmana je nastavila suradnju sa međunarodnim i domaćim institucijama participirajući u mnogobrojnim istraživanjima vezanim za nasilje nad ženama, žrtve torture, položaj Roma u društvu, implementaciju Aarhuske konvencije, političko učešće mladih koji pripadaju nacionalnim manjinama u državama članicama VE, kao i za pitanja zaštite okoliša i životne sredine, pitanja klimatskih promjena, stanja u ustanovama socijalne skrbi, kao i za Zakon o slobodi pristupa informacijama, statusa migranata i migracijama u BiH, situaciju u svezi sa braniteljima ljudskih prava, stanje u zatvorskim i pritvorskim jedinicama, pitanje borbe protiv korupcije, pitanje zaštite osobnih podataka, prava (ne)cijepljenih, slobodu

⁶⁸⁸ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 10.06.2021

⁶⁸⁹ Održana 10.06.2021.

⁶⁹⁰ Emitirano 10.09.2021.

⁶⁹¹ Studeni i prosinac 2021.

⁶⁹² Održan 14.-15.10.2021.

⁶⁹³ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 12.10.2021.

⁶⁹⁴ Održan 04.11.2021.

⁶⁹⁵ Ombudsmeni BiH dana 18.11.2021.

⁶⁹⁶ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 26.11., ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 17.11., ombudsmanka Nives Jukić dana 22.11.2021

okupljanja, mirovinsko i invalidsko osiguranju, rodno zasnovano nasilje, govor mržnje i sve ostale oblike diskriminacije.

Ombudsmeni BiH su, u sklopu svojih redovitih aktivnosti održali i sastanak sa predstavnicima GRETA-e⁶⁹⁷. GRETA je odgovorna za praćenje provedbe Konvencije Vijeća Europe o suzbijanju trgovine ljudima, te redovito objavljivanje Izvješća o ocjenjivanju mjera koje su poduzele zemlje. Učestvovali smo i na jednodnevnoj radionici sa nizozemskim nacionalnim izvjestiteljem o trgovini ljudima i seksualnom nasilju nad djecom i voditeljem ureda nizozemskog nacionalnog izvjestitelja. Radi se o trećoj fazi regionalnog projekta *Balkans Act Now* (BAN III)⁶⁹⁸.

Sastanak je upriličen i sa SIGMA ekspertnim timom⁶⁹⁹ o temi stanja u javnoj upravi BiH, a u svrhu razjašnjavanja nejasnoća i dobivanja dodatnih podataka relevantnih za određena područja uprave s aspekta rada i funkcioniranja Institucije ombudsmana.

Održan je sastanak i sa direktoricom finskog NHRI-ja – Helsinškog centra za ljudska prava Sirpa Rautio⁷⁰⁰ o jačanju i razvoju institucijâ za zaštitu i promociju ljudskih prava kroz uspostavljanje različitih modaliteta rada, s posebnim naglaskom na potrebu daljeg razvoja Pariskih principa.

Sa predstavnicom ODS-a (Organizacija za potporu razvoju iz Brisela) Hanneke de Bode razgovarali smo o aktuelnom ENNHRI projektu „Nevladine organizacije za ljudska prava u konfliktnim/postkonfliktnim situacijama“.⁷⁰¹

Obudmsman za ljudska prava BiH posjetio je Zaštitnika građana/Ombudsmana Republike Srbije⁷⁰², Povjerenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti Republike Srbije⁷⁰³, kao i Povjerenicu za zaštitu ravnopravnosti Republike Srbije.⁷⁰⁴

U Moskvi ombudsmeni su, u svojstvu promatrača, pratili izbore za rusku Dumu, sastali se sa predsjednicom Centralne izborne komisije Ruske Federacije te posjetili Građansku komoru Ruske Federacije i Regionalni centar za upravljanje u Moskovskoj oblasti.⁷⁰⁵ U *online* formatu učestvovali i na Petoj međunarodnoj konferenciji „Zaštita ljudskih prava u Euroaziji: razmjena najboljih praksi ombudsmana“ u organizaciji Visokog komesara za ljudska prava u Ruskoj Federaciji.⁷⁰⁶

⁶⁹⁷ GRETA, u ime BiH, u III krugu evaluacije vrši procjenu implementacije Konvencije Vijeća Europe o akciji protiv trgovine ljudima. Sastanak održan u Sjedištu Institucije dana 08.09.2021. .

⁶⁹⁸ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 10.11.2021

⁶⁹⁹ Ombudsmeni BiH održali online sastanak 12.04.2021.

⁷⁰⁰ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur 26.08.2021.

⁷⁰¹ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur 29.03..2021.

⁷⁰² Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 12.11.2021.

⁷⁰³ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 03.02.2021.

⁷⁰⁴ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 03.02.2021.

⁷⁰⁵ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović i dr. Jasminka Džumhur dana 16.09.2021.

⁷⁰⁶ Ombudsmeni BiH dana 12.10.2021.

U sklopu svog mandata i redovitog izvješćivanja prema UN tijelima, Institucija ombudsmana je u tijeku 2021. godine sačinila Podnesak Komitetu protiv torture i drugih nehumanih tretmana ili kažnjavanja (CAT)⁷⁰⁷ kao i Aneks Izvješća UN Komitetu za ekonomska, socijalna i kulturna prava (CESCR)⁷⁰⁸ za razdoblje 2019.-2021.

Na poziv Povjerenika za informiranje Republike Slovenije Ombudsmani Bosne i Hercegovine su učestvovali na zajedničkom sastanku na Bledu⁷⁰⁹, usmjerenom na jačanje suradnje vlasti koje djeluju u ovom regionu. Učesnici su raspravljali o trenutnim pitanjima koja se tiču slobode informacija s kojima se suočavaju naše institucije, kao što su novi trendovi, pitanja propisa, iskustva u rješavanju predmeta, prekogranična suradnja i mnoga druga.

Potreba za produblivanjem i jačanjem suradnje između regionalnih tijela za jednakost dovela je do organizacije Pete regionalne konferencije Tijelâ za jednakost u jugoistočnoj Europi koja se održala u Ljubljani⁷¹⁰ u organizaciji Zagovornika načela jednakosti Republike Slovenije. Razmijenjene su mnoge, obostrano korisne, informacije o utjecaju pandemije koronavirusa na položaj ugroženih društvenih grupa.

Kao punopravna članica Gobalne mreže ombudsmana (GANHRI)⁷¹¹, Europske mreže ombudsmana (ENNHRI)⁷¹², Europske mreže ombudsmana za djecu (ENOC)⁷¹³, Europske mreže Tijelâ za jednakost (EQUINET)⁷¹⁴, Internacionalnog instituta ombudsmana (IOI)⁷¹⁵ i Europske komisije protiv rasizma i netolerancije (ECRI)⁷¹⁶ Institucija ombudsmana je tijekom cijele 2021. godine učestvovala na brojnim radionicama, sastancima, edukacijama, okruglim stolovima, zasjedanjima radnih grupa, godišnjim i vanrednim sastancima te generalnim skupštinama, *online* ili uživo.

Ombudsmani su se obratili i učesnicima Međunarodne konferencije „COVID – 19 i prava osoba lišenih slobode“ koja je održana *online* u organizaciji Ureda Vijeća Europe u Prištini i Nacionalnog preventivnog mehanizma za borbu protiv mučenja Institucije ombudsmana Kosova*^{717 718}.

U organizaciji Svjetskog židovskog/jevrejskog kongresa ombudsmani su se obratili i skupu specijalnih izaslanika i koordinatora za borbu protiv antisemitizma (SECCA), a nakon

⁷⁰⁷ CAT podnesak finaliziran 29.09.2021.

⁷⁰⁸ Ombudsmanka Nives Jukić prisustvovala i obratila se na zasjedanju Komiteta CESCR 30.9.2021. Aneks izvješća proslijeđen UN Komitetu dana 23.08.2021.

⁷⁰⁹ Održan od 3. do 5.10.2021.

⁷¹⁰ Održana 21.-22.10.2021.

⁷¹¹ Aktivnosti održane 16.02., 18.03., 29.03.-01.04., 12.10., 28.10. (Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur), 03.-05.11., kao i Godišnji sastanak od 29.06. do 01.07.2021. uz učešće Ombudsmânâ BiH

⁷¹² Generalna skupština održana 03.12.2021.

⁷¹³ Godišnji sastanak održan 28./29.09.2021.

⁷¹⁴ Godišnji sastanak održan 09.11.2021.

⁷¹⁵ 12. Svjetska konferencija i Generalna skupština održana od 25. do 27.05.2021.

⁷¹⁶ Godišnji seminar održan 18.10.2021.

⁷¹⁷ Ovaj natpis ne prejudicira status Kosova i sukladno je sa rezolucijom 1244 i mišljenjem MSP-a o kosovskoj deklaraciji o nezavisnosti.

⁷¹⁸ Ombudsmanka Nives Jukić dana 25.06.2021.

Međunarodnog foruma o sjećanju na Holokaust i borbu protiv antisemitizma u Malmeu⁷¹⁹ kao i specijalnim gostima na Trećoj moskovskoj internacionalnoj konferenciji „Štiteći budućnost“ u organizaciji Ruskog židovskog kongresa i uz svesrdnu pomoć Svjetskog židovskog kongresa, Genesis Philanthropy Group, Ministarstva inostranih poslova Ruske Federacije, Federalne agencije za pitanja nacionalnosti i Vlade grada Moskve⁷²⁰.

Aktivna suradnja uspješno se nastavlja i sa organizacijom Ujedinjenih naroda u Bosni i Hercegovini⁷²¹ kroz mnogobrojne zajedničke projekte i učesća, kao npr.:

- *online* sastanak sa predstavnicima konzultantske agencije IOD PARC u povodu završne evaluacije treće faze projekta UNICEF-a u Bosni i Hercegovini „Pravda za svako dijete“⁷²²,
- UNFPA⁷²³ organizirao prezentaciju zajedničkog globalnog „Izvješća o stanju stanovništva u svijetu 2021.“ i „Ljudska prava u oblasti seksualnog i reproduktivnog zdravlja u Bosni i Hercegovini“,
- UNICEF kao zajednički partner u pripremi metodologije i *follow-up* Izvješća o stanju u ustanovama u kojima su smještena djeca u sukobu sa zakonom⁷²⁴,
- UNICEF-ova panel diskusija „Mediji i djeca“ o temi: “Kako zakonski zaštititi djecu u medijskom i *online* prostoru, što roditelj može sam uraditi?“ u povodu obilježavanja Međunarodnog dana djeteta i 75. obljetnice UNICEF-a u BiH⁷²⁵,
- Okrugli stol o temi „Posljedice COVID-a u obrazovanju, kvaliteta, inkluzija i mentalno zdravlje“ u povodu obilježavanja Međunarodnog dana djeteta u organizaciji Vijeća za djecu BiH, Ministarstva za ljudska prava i izbjeglice BiH i UNICEF-a u BiH⁷²⁶,
- Sastanak Ombudsmana BiH sa UN Specijalnim izvjestiteljem za promidžbu istine, pravde, reparacije i garancije neponavljanja zločina⁷²⁷

13.3. Suradnja sa civilnim društvom

Ombudsmani za ljudska prava BiH posebnu pozornost pridaju suradnji sa civilnim društvom i nevladinim sektorom.

Institucija ombudsmana je i u 2021. godini prepoznala perspektive i obostrane benefite koje sa sobom donosi ova suradnja.

U tom kontekstu, Ombudsmani BiH su dali potporu i učestvovali u sljedećim aktivnostima:

- Sarajevski otvoreni centar⁷²⁸ organizirao konferenciju „Univerzalni periodični pregled (UPR) o stanju ljudskih prava u Bosni i Hercegovini“,

⁷¹⁹ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 14.10.2021.

⁷²⁰ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 22.11.2021.

⁷²¹ Veza – Gđa Agnès Picod, viša savjetnica za ljudska prava u Uredu rezidentne koordinatorice UN-a BiH, sa kojom su Ombudsmani BiH održali tijekom godine niz zajedničkih konzultacijskih sastanaka

⁷²² Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 18.03.2021.

⁷²³ Ombudsmani BiH dana 14.04.2021.

⁷²⁴ Ombudsmani BiH dana 31.05.2021.

⁷²⁵ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 19.11.2021.

⁷²⁶ Ombudsmani BiH dana 18.11.2021.

⁷²⁷ Ombudsmani BiH dana 06.12.2021.

⁷²⁸ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 05.02.2021.

- UG „Otaharin“ organizator konferencije „Ni jedno dijete bez zaštite – djeca u riziku da postanu žrtve trgovine ljudima i dostupna socijalna skrb“⁷²⁹,
- Civil Rights Defenders i AIRE centar⁷³⁰ organizirali Osmi godišnji Regionalni forum o vladavini prava za Jugoistočnu Europu o temi „Neovisnost i nepristranost pravosuđa“,
- Proeduca⁷³¹ organizator okruglog stola o temi „Položaj i unaprjeđenje statusa novinarske profesije kroz bolji zakonski okvir“,
- BH novinari i Mreža novinarki u BiH⁷³² organizirali *online* konferenciju „Rodno zasnovano nasilje u javnom komunikacijskom prostoru Bosne i Hercegovine“,
- MATRA program uz potporu Veleposlanstva Kraljevine Nizozemske u Bosni i Hercegovini u okviru projekta „Free mind“⁷³³ otvorio festival „Sloboda narodu“,
- „Centar ženskih prava“⁷³⁴ organizator dvodnevnog sastanka Multisektoralne radne grupe za izmjene i dopune Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji Federacije BiH,
- Obilježavanje 25. godišnjice Centra ženskih prava iz Zenice⁷³⁵,
- Centar za lobiranje iz Banja Luke organizator konferencije BiH put u NATO – realnost ili zabluda?⁷³⁶,
- Institut za kriminološka i sociološka istraživanja iz Beograda uz potporu Ministarstva prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije i Pravosudne akademije organizirao znanstveni skup o temi “Droga i narkomanija: pravni, kriminološki, sociološki i medicinski problem“⁷³⁷,
- GI-TOC (Global Initiative against Transnational organized Crime) organizirao konferenciju „Jači zajedno: Jačanje otpornosti civilnog društva na Zapadnom Balkanu“⁷³⁸,
- Udruženje Centar za lobiranje Banja Luka organizirao konferencije „Bosna i Hercegovina – suverena zemlja ili međunarodni protektorat“⁷³⁹ i „Istočna ili južna interkonekcija, politika ili ekonomija“⁷⁴⁰,
- Druga godišnja konferencija Mreže parlamentarnih odbora za ljudska prava i rodnu ravnopravnost Zapadnog Balkana (HUGEN)⁷⁴¹,
- Konzultacijski sastanak za razvoj politika u oblasti zaštite prava radnica i radnika u tekstilnoj i obučarskoj industriji u okviru projekta „Obnova pouzdanog i efikasnog sustava podrške radnicama u sektoru tekstila i obuču u Bosni i Hercegovini“ koji

⁷²⁹ Održana 18.-19.10.2021. godine

⁷³⁰ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 03. – 04.09.2021.

⁷³¹ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 02.06.2021.

*Ovaj naziv upotrebljava se bez prejudiciranja statusa i sukladno sa Rezolucijom 1244 UNSCR i mišljenju ICJ o Deklaraciji o neovisnosti Kosova.

⁷³² Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 18.03.2021.

⁷³³ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 18.06.2021.

⁷³⁴ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 13.07.2021.

⁷³⁵ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 18.10.2021.

⁷³⁶ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 02.10.2021.

⁷³⁷ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 29.09.2021.

⁷³⁸ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 19.03.2021.

⁷³⁹ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 17.04.2021.

⁷⁴⁰ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 12.06.2021.

⁷⁴¹ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 27.07.2021.

implementiraju Solidar Suisse, Zora Zenica i SEKA Goražde uz financijsku pomoć EU⁷⁴²,

- Istraživački centar Banja Luka organizirao okrugli stol „Izvorni Dejton“⁷⁴³
- Hibridna panel diskusija „Čist zrak pravo, a ne privilegija“ i izložba „Pollution Palette“ Smirne Kulenović u organizaciji Fondacije Heinrich Böll⁷⁴⁴,
- Veleposlanstvo Kraljevine Nizozemske u BiH u povodu obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava organiziralo panel diskusiju o značaju slobode medija i zaštiti neovisnosti novinara⁷⁴⁵,
- EU Info centar u povodu obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava organizirao konferenciju „Ljudska prava pred izazovima stvarnosti“⁷⁴⁶,
- Institut za kriminološka i sociološka istraživanja iz Beograda organizirao međunarodnu konferenciju „Institucije i prevencija finansijskog kriminaliteta“⁷⁴⁷.

Predstavnici Institucije ombudsmana su u 2021. godini posjetili i gradonačelnicu Grada Sarajeva⁷⁴⁸, gradonačelnika Grada Mostara⁷⁴⁹ i gradonačelnika Trebinja⁷⁵⁰, upoznavši ih sa radom Institucije. U sklopu redovite aktivnosti „Ombudsman u vašem gradu“ posjetili smo i grad Bijeljinu⁷⁵¹, neposredno komunicirali sa građanima o stupnju poštivanja ljudskih prava na području ove lokalne zajednice te održali sastanak sa gradonačelnikom.

Ombudsmani su ugostili i ombudsmanku za djecu Republike Srpske⁷⁵² i tom prigodom razgovarali o brojnim pitanjima ostvarivanja prava djece i njihove zaštite, posebice u kontekstu pandemije koronavirusa, a potom posjetili i Centar za predškolski odgoj i obrazovanje Banja Luka.⁷⁵³ Održan je sastanak i sa ombudsmanom za zaštitu potrošača u cilju razmjene iskustava i dobrih praksi u zajedničkom cilju kontinuiranog unaprjeđenja ljudskih prava u Bosni i Hercegovini⁷⁵⁴.

Posjeti i susreti su upriličeni i sa sljedećim ustanovama:

- JU Dječiji dom „Mostar“⁷⁵⁵,
- UG „Pomozimo djeci“ iz Banja Luke⁷⁵⁶,
- Fond solidarnosti za dijagnostiku i liječenje oboljenja, stanja i povreda djece u inozemstvu⁷⁵⁷,

⁷⁴² Ombudsmanka Nives Jukić dana 16.11.2021.

⁷⁴³ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 26.11.2021.

⁷⁴⁴ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 10.12.2021.

⁷⁴⁵ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 08.12.2021.

⁷⁴⁶ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 10.12.2021.

⁷⁴⁷ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 03.12.2021.

⁷⁴⁸ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 24.05.2021.

⁷⁴⁹ Ombudsmanka Nives Jukić dana 16.06.2021.

⁷⁵⁰ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 06.07.2021.

⁷⁵¹ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 06.09.2021.

⁷⁵² Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 24.02.2021.

⁷⁵³ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 03.03.2021.

⁷⁵⁴ Ombudsmanka Nives Jukić dana 02.06.2021.

⁷⁵⁵ Ombudsmanka Nives Jukić dana 11.11.2021.

⁷⁵⁶ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 02.03.2021.

⁷⁵⁷ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 13.04.2021.

- Omladinski centar „Vermont“ i „Centar za edukaciju i istraživanje“ u Bijeljini⁷⁵⁸,
- Udruženje „Međunarodni centar za promociju ljudskih prava“ iz Trebinja⁷⁵⁹,
- Udruženje/udruga „Mreža kompetencija“ iz Zenice i predstavnici neformalne grupe očeva⁷⁶⁰,
- Udruga za djecu i omladinu sa posebnim potrebama „Los Rosales“⁷⁶¹

U okviru realiziranja projekta „Studentskom praksom brže do posla“⁷⁶² Institucija ombudsmana BiH je potpisala Sporazum o suradnji koji podrazumijeva izvođenje studentske prakse u Instituciji ombudsmana BiH. Cilj ovog Sporazuma je uspostavljanje ERSE mreže, kao i jačanje međusobne suradnje radi promoviranja uvođenja redovitih studentskih praksi u sustav visokog obrazovanja, a sukladno sa najboljim praksama zemalja EU.

U ovoj godini, što je sad već tradicionalno, ombudsmani su održavali i predavanja u *online* formatu na Pravnom fakultetu Univerziteta u Sarajevu u sklopu realiziranja studentske prakse⁷⁶³. Na istom fakultetu održali su i gostujuće predavanje na II ciklusu studija o temi maloljetničkog materijalnog kaznenog prava⁷⁶⁴ te bili gosti na svečanoj *online* sjednici u povodu obilježavanja 75. obljetnice postojanja i rada Pravnog fakulteta Sveučilišta/Univerziteta u Sarajevu.⁷⁶⁵ U organizaciji Pravnog fakulteta Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru održali su uvodni govor na Trećoj znanstvenoj/naučnoj konferenciji „Ljudska prava pred izazovima stvarnosti“ u povodu obilježavanja Međunarodnog dana ljudskih prava⁷⁶⁶.

⁷⁵⁸ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 28.05.2021.

⁷⁵⁹ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 12.07.2021.

⁷⁶⁰ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 26.07.2021.

⁷⁶¹ Ombudsmanka Nives Jukić dana 10.12.2021.

⁷⁶² Sporazum potpisan sa Udrugom „Prava za sve“ iz Sarajeva i UG „Budućnost“ iz Modriče

⁷⁶³ Ombudsmanka Nives Jukić dana 19.11.2021.

⁷⁶⁴ Ombudsman prof. dr. Ljubinko Mitrović dana 02.11.2021.

⁷⁶⁵ Ombudsmani BiH dana 07.04.2021.

⁷⁶⁶ Ombudsmanka dr. Jasminka Džumhur dana 09.12.2021.

XIV. PREPORUKE OMBUDSMANA

Ombudsmeni, sukladno s člankom 32. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine nakon provedenog postupka istraživanja odgovornom organu mogu dati preporuke s ciljem otklanjanja uočenih povreda ljudskih prava. Organi, koji dobiju takve preporuke dužni su pismeno odgovoriti i obavijestiti Ombudsmane o učinku preporuka u roku koji su Ombudsmeni odredili.

Ako odgovorni organ ne poduzme mjere iz preporuke ili ako ne obavijesti Ombudsmane o razlozima njihovog nepoduzimanja, Ombudsmeni neposredno višem organu ukazuju na tok predmeta i na dalje preporuke. Slijedi tabelarni prikaz preporuka upućenih u prošloj godini i način njihovog realiziranja:

TABELARNI PRIKAZ PREPORUKA

BROJ PREPORUKE	BROJ PREDMETA	UPUĆEN TIJELU/ORGANU	POVREDA PRAVA	DATUM IZDAVANJA PREPORUKE	REALIZACIJA	ZAPRIMLJEN ODGOVOR
P-1/21	Ž-SA-06-800/20,	UPRAVA ZA INDIRECTNO – NEIZRAVNO OPOREZIVANJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	13.1.2021	REALIZIRANA	DA
P-2/21	Ž-SA-04-214/20,	PON-KANTONALNA UPRAVA ZA BRANITELJE TRAVNIK	10 - RADNI ODNOSI	14.1.2021	REALIZIRANA	DA
P-3/21	Ž-SA-06-1409/18,	JAVNA USTANOVA OSNOVNA ŠKOLA "UMIHANA ČUVIDINA" SARAJEVO N/R DIREKTORA ŠKOLSKOM ODBORU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.1.2021	REALIZIRANA	DA
P-4/21	Ž-SA-06-352/20,	MINISTARSTVO VANJSKIH POSLOVA BOSNE I HERCEGOVINE N/R MINISTRICE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	14.1.2021	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA
P-5/21	Ž-SA-01-422/20,	TUŽITELJSTVO BIH SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	18.1.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-6/21	Ž-SA-04-480/20,	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD ZENICA ZENICA N/R DIREKTORA	24 - SOCIJALNA SKRB	19.1.2021	REALIZIRANA	DA
P-7/21	Ž-SA-05-206/18,	MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE SKRBI ZAPADNO-HERCEGOVAČKE ŽUPANIJE GRUDE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	19.1.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-8/21	Ž-SA-06-729/20,	PON-MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU I MLADE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R MINISTRA	01 – DISKRIMINACIJA	25.1.2021	NIJE REALIZIRANA	DA

P-9/21	Ž-SA-04-133/20,	ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZENICA	23 – ZDRAVSTVO	28.1.2021	REALIZIRANA	DA
P-10/21	Ž-BL-01-595/20,	PON- INSPEKTORAT REPUBLIKE SRPSKE SAOBRAĆAJNA INSPEKCIJA	13 - PRAVA DJETETA	29.1.2021	REALIZIRANA	DA
P-11/21	Ž-BL-01-369/20,	PON-GRAD ZVORNIK CENTAR ZA SOCIJALNI RAD ZVORNIK	13 - PRAVA DJETETA	29.1.2021	REALIZIRANA	DA
P-12/21	Ž-MO-04-74/20,	PON-GRAD MOSTAR	10 - RADNI ODNOSI	2.2.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-13/21	Ž-MO-04-49/20,	PON-GRAD MOSTAR	21 - KOMUNALNE USLUGE	2.2.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-14/21	Ž-LI-08-185/20, Ž-LI-08-186/20, Ž-LI-08-187/20,	VLADA KANTONA 10	19 – UPRAVA	9.2.2021	NIJE REALIZIRANA	NE
P-15/21	Ž-LI-08-250/20,	VLADA KANTONA 10	19 – UPRAVA	9.2.2021	NIJE REALIZIRANA	NE
P-16/21	Ž-SA-06-930/20,	UNIVERZITET U ZENICI METALURŠKO-TEHNOLOŠKI FAKULTET N/R DEKANA ZENICA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 – MOBING	2.2.2021	REALIZIRANA	DA
P-17/21	Ž-SA-04-821/20,	JU KANTONALNI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD SARAJEVO SLUŽBA SOCIJALNE ZAŠTITE NOVI GRAD SARAJEVO N/R DIREKTORA JU DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO OJ DOM ZDRAVLJA NOVI GRAD CENTAR ZA MENTALNO ZDRAVLJE SARAJEVO N/R DIREKTORA MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO UPRAVA POLICIJE ČETVRTA POLICIJSKA UPRAVA SARAJEVO N/R NAČELNIKA	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	4.2.2021	REALIZIRANA	DA
P-18/21	Ž-SA-05-822/20,	JAVNO PODUZEĆE RAD D.D. TEŠANJ TEŠANJ N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	4.2.2021	REALIZIRANA	DA
P-19/21	Ž-SA-05-683/20,	TURISTIČKA ZAJEDNICA KANTONA SARAJEVO - POVJERENSTVO TURISTIČKE ZAJEDNICE - KOMISIJA ZA PROCJENU, PROVJERU DOKUMENTACIJE I DODJELU SREDSTAVA TURISTIČKE ZAJEDNICE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R PREDSDJEDAVAJUĆEG POVJERENSTVA TURISTIČKE ZAJEDNICE N/R PREDSDJEDNICE KOMISIJE ZA PROCJENU, PROVJERU DOKUMENTACIJE I DODJELU SREDSTAVA TURISTIČKE ZAJEDNICE KANTONA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	4.2.2021	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA

P-20/21	Ž-SA-05-985/20,	ŽALBENO VIJEĆE PRI VIJEĆU MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R: PREDSJEDNIKA INSTITUT ZA AKREDITIRANJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R: DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	4.2.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-21/21	Ž-SA-05-981/20,	OPĆINA MAGLAJ MAGLAJ N/R: NAČELNIKA	32 – INSPEKCIJE	4.2.2021	REALIZIRANA	DA
P-22/21	Ž-SA-05-878/19,	PON-FEDERALNA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE SARAJEVO N/R: DIREKTORA	19 – UPRAVA	4.2.2021	NIJE REALIZIRANA	NE
P-23/21	Ž-SA-08-1020/20, Ž-SA-08-729/19,	KANTONALNO TUŽITELJSTVO KANTONA SARAJEVO SARAJEVO NA ZNANJE: VISOKO SUDBENO I TUŽITELJSKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE, 26 – TUŽITELJSTVA	4.2.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-24/21	Ž-SA-05-300/20,	FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO	19 – UPRAVA	4.2.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-25/21	Ž-BL-05-694/20,	KABINET PREDSJEDNIKA VLADE REPUBLIKE SRPSKE OKRUŽNI SUD BANJALUKA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	5.2.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-26/21	Ž-SA-04-1267/17,	PON-VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ	10 - RADNI ODNOSI	4.2.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-27/21	Ž-SA-08-1075/20,	KANTONALNO TUŽITELJSTVO KANTONA SARAJEVO SARAJEVO NA ZNANJE: VISOKO SUDBENO I TUŽITELJSKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	26 – TUŽITELJSTVA	15.2.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-28/21	Ž-SA-05-1065/20,	MINISTARSTVO SIGURNOSTI BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	29 - MIGRACIJE I AZIL	15.2.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-29/21	Ž-SA-06-775/20,	ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU, KULTURU I SPORT N/R MINISTRA ZENICA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	15.2.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-30/21	Ž-SA-05-545/20,	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE BIHAĆ N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	15.2.2021	REALIZIRANA	DA
P-31/21	Ž-BL-01-637/20,	PON-JU "CENTAR ZA PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE" BANJA LUKA GRAD BANJA LUKA SKUPŠTINA GRADA BANJA LUKA	13 - PRAVA DJETETA	16.2.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-32/21	Ž-BL-06-724/20,	ZAVOD ZA OBRAZOVANJE ODRASLIH REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO KOMUNIKACIJA I TRANSPORTA	01 - DISKRIMINACIJA	16.2.2021	REALIZIRANA	DA

P-33/21	Ž-BL-06-698/20,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO PRIVREDE I PODUZETNIŠTVA MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE	01 - DISKRIMINACIJA	16.2.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-34/21	Ž-BL-06-509/20,	GRAD BANJA LUKA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	16.2.2021	REALIZIRANA	DA
P-35/21	Ž-BL-06-473/20,	ZAVOD ZA IZGRADNJU A.D. BANJA LUKA	01 - DISKRIMINACIJA	16.2.2021	REALIZIRANA	DA
P-36/21	Ž-BL-05-478/20,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE POLICIJSKA UPRAVA BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	17.2.2021	REALIZIRANA	DA
P-37/21	Ž-BL-05-435/20,	GRAD DOBOJ ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	15 - IMOVINSKO PRAVNI	16.2.2021	NIJE REALIZIRANA	NE
P-38/21	Ž-BL-05-633/20,	PON-MINISTARSTVO ZA OBRAZOVANJE, NAUKU I MLADE KANTONA SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	16.2.2021	REALIZIRANA	DA
P-39/21	Ž-BL-08-91/20,	GRAD BANJA LUKA ODJELJENJE ZA PROSTORNO UREĐENJE	19 - UPRAVA	16.2.2021	NIJE REALIZIRANA	NE
P-40/21	Ž-BL-04-734/20,	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	25 – MIROVINE	17.2.2021	REALIZIRANA	DA
P-41/21	Ž-SA-08-1088/20,	FEDERALNO MINISTARSTVO ZA PITANJA BORACA I INVALIDA ODBRAMBENO – OSLOBODILAČKOG RATA SARAJEVO	09 – PRAVOSUĐE	22.2.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-42/21	Ž-SA-04-39/21,	JU OŠ „KOVAČIĆI“ ŠKOLSKOM ODBORU N/R DIREKTORICE SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	22.2.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-43/21	Ž-SA-04-1107/20,	PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R PREDSJEDAVAJUĆEG ZASTUPNIČKOG DOMA SARAJEVO VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R PREMIJERA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	22.2.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-44/21	Ž-SA-06-157/21,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE FEDERALNO MINISTARSTVO KULTURE I SPORTA SARAJEVO N/R MINISTRICE DUJMOVIĆ ZORE	01 – DISKRIMINACIJA	23.2.2021	OSTVARENA SURADNJA	NE
P-45/21	Ž-BL-05-812/20, Ž-SA-04-10/21,	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	15 - IMOVINSKO PRAVNI – MIROVINE	24.2.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-46/21	Ž-BL-05-605/20,	PON-OPĆINA KLJUČ	05 – POLICIJA	25.2.2021	NIJE REALIZIRANA	NE
P-47/21	Ž-BL-08-757/20,	OPĆINA KLJUČ	19 – UPRAVA	24.2.2021	NIJE REALIZIRANA	NE

P-48/21	Ž-BL-05-97/21,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO PRAVNE POSLOVE	15 - IMOVINSKO PRAVNI	24.2.2021	REALIZIRANA	DA
P-49/21	Ž-BL-01-417/20,	OPĆINSKI SUD U BIHAĆU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BIHAĆ	13 - PRAVA DJETETA	24.2.2021	REALIZIRANA	DA
P-50/21	Ž-SA-01-418/18, Ž-SA-01-89/20,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU N/R PREDSEDNIKA SUDA SARAJEVO	13 - PRAVA DJETETA	26.2.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-51/21	Ž-SA-06-112/21,	ŠUMSKO PRIVREDNO DRUŠTVO „SREDNJOBOSANSKE ŠUME“ DONJI VAKUF	08 - RAVNOPRAVNOST SPOLOVA	26.2.2021	REALIZIRANA	DA
P-52/21	Ž-SA-08-540/19,	PON-OPĆINSKI SUD U SARAJEVU SARAJEVO	09 – PRAVOSUĐE	26.2.2021	NIJE REALIZIRANA	NE
P-53/21	Ž-SA-05-818/19,	PON-SKUPŠTINA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R KOMISIJA ZA IZBOR I IMENOVANJA I ADMINISTRATIVNA PITANJA N/R KOMISIJA ZA ODLUČIVANJE O SUKOBU INTERESA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	26.2.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-54/21	Ž-SA-05-1016/20,	GRAD SARAJEVO SARAJEVO N/R GRADONAČELNIKA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	26.2.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-55/21	Ž-SA-05-828/20,	MINISTARSTVO KOMUNALNE PRIVREDE I INFRASTRUKTURE KANTONA SARAJEVO N/R MINISTRA KJKP „TRŽNICE – PIJACE“ D.O.O. SARAJEVO SARAJEVO N/R SKUPŠTINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	26.2.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-56/21	Ž-SA-08-305/20,	NA ZNANJE: VLADA SREDNJOBOSANSKOG KANTONA TRAVNIK MINISTARSTVO FINACIJA SREDNJOBOSANSKOG KANTONA TRAVNIK	19 - UPRAVA	26.2.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-57/21	Ž-MO-08-25/21,	OPĆINSKI SUD U MOSTARU N/R PREDSEDNIKA SUDA MOSTAR	09 - PRAVOSUĐE -- 09-1 - ŽALBE NA RAD SUDACA/SUTKINJA	2.3.2021	REALIZIRANA	DA
P-58/21	Ž-MO-05-167/20,	OPĆINA JABLANICA OPĆINSKI NAČELNIK JABLANICA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	2.3.2021	REALIZIRANA	DA
P-59/21	Ž-BL-04-679/20,	JU OŠ „USTIKOLINA“	10 - RADNI ODNOSI	9.3.2021	REALIZIRANA	DA
P-60/21	Ž-BL-05-86/21,	REPUBLIKA SRPSKA MINISTARSTVO FINANSIJA PORESKA UPRAVA PODRUČNA JEDINICA BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	10.3.2021	REALIZIRANA	NE

P-61/21	Ž-SA-05-171/21,	OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO SARAJEVO N/R NAČELNIKA OPĆINE STARI GRAD SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	15.3.2021	REALIZIRANA	DA
P-62/21	Ž-BL-05-164/21,	JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD TUZLA	20 - RATNE ŠTETE	16.3.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-63/21	Ž-LI-08-332/20,	PON-MINISTARSTVO PRAVOSUĐA I UPRAVE KANTONA 10	19 - UPRAVA	18.3.2021	REALIZIRANA	DA
P-64/21	Ž-LI-05-25/21,	JAVNA USTANOVA BOLNICA TRAVNIK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	18.3.2021	REALIZIRANA	DA
P-65/21	Ž-SA-04-1423/19,	JU DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO VRAZOVA 1 SARAJEVO	23 - ZDRAVSTVO	16.3.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-66/21	Ž-SA-05-100/21, Ž- SA-05-60/21,	GRAD SARAJEVO SARAJEVO N/R: GRADONAČELNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	16.3.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-67/21	Ž-SA-05-219/21,	GRADSKO VIJEĆE ŽIVINICE ŽIVINICE JU "BOSANSKI KULTURNI CENTAR ŽIVINICE" ŽIVINICE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	16.3.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-68/21	Ž-SA-05-1099/20,	OPĆINA STOLAC STOLAC N/R NAČELNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-3 - PRAVO NA DVESTUPNJEVITOST	16.3.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-69/21	Ž-SA-04-34/21,	VLADA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R PREMIJERA, GDIN FORTO EDIN	21 - KOMUNALNE USLUGE	18.3.2021	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA
P-70/21	Ž-BR-04-192/19,	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSIOVE TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	19.3.2021	REALIZIRANA	DA
P-71/21	Ž-BR-08-268/19,	KANTONALNO TUŽITELJSTVO TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	26 - TUŽITELJSTVA	19.3.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-72/21	Ž-BR-05-12/21,	OPĆINSKI SUD U TUZLI TUZLA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	19.3.2021	REALIZIRANA	NE
P-73/21	Ž-BR-05-181/20,	PON-VLADA BRČKO DISTRIKTA BIH URED GRADONAČELNIKA	19 - UPRAVA	19.3.2021	OSTVARENA SURADNJA	NE
P-74/21	Ž-BL-05-801/20,	JU ZA PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE „RADOST“ BRATUNAC	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.3.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-75/21	Ž-BL-04-808/20,	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	10 - RADNI ODNOSI	29.3.2021	NIJE REALIZIRANA	DA

P-76/21	Ž-MO-01-134/19,	CENTAR ZA SOCIJALNI RAD GRUDE GRUDE MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA ZAPADNOHERCEGOVAČKE ŽUPANIJE GRUDE MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE SKRBI ZAPADNOHERCEGOVAČKE ŽUPANIJE GRUDE	13 - PRAVA DJETETA	29.3.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-77/21	Ž-SA-04-824/19,	KANTONALNO TUŽITELJSTVO KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	23 - ZDRAVSTVO	29.3.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-78/21	Ž-SA-05-11/21,	JU CENTAR ZA DJECU I ODRASLE OSOBE S POSEBNIM POTREBAMA UPRAVNI ODBOR ZENICA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	29.3.2021	REALIZIRANA	DA
P-79/21	Ž-SA-08-538/20,	OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO SLUŽBA ZA OPĆU UPRAVU I INSPEKCIJSKE POSLOVE SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE	31.3.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-80/21	Ž-SA-05-1015/20,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	31.3.2021	REALIZIRANA	DA
P-81/21	Ž-SA-04-805/20,	PON-FEDERALNI ZAVOD ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE SARAJEVO	25 – MIROVINE	31.3.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-82/21	Ž-SA-04-904/19,	MINISTARSTVO PROMETA/SAOBRAČAJA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO KJKP GRAS D.O.O. SARAJEVO SARAJEVO	25 – MIROVINE	31.3.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-83/21	Ž-SA-04-192/21,	GRAD SARAJEVO GRADSKA UPRAVA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	31.3.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-84/21	Ž-BL-05-843/19,	OKRUŽNI SUD PRIJEDOR	15 - IMOVINSKO PRAVNI	2.4.2021	REALIZIRANA	DA
P-85/21	Ž-BL-04-559/20,	GRADSKA UPRAVA GRADA BANJA LUKA	21 - KOMUNALNE USLUGE	2.4.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-86/21	Ž-BL-01-71/21,	JZU UNIVERZITETSKI KLINIČKI CENTAR TUZLA KLINIKA ZA ZARAZNE BOLESTI KLINIKA ZA PLUĆNE BOLESTI	13 - PRAVA DJETETA	5.4.2021	REALIZIRANA	DA
P-87/21	Ž-BL-07-218/19,	MINISTARSTVO PRAVDE BOSNE I HERCEGOVINE	07 – ZATVORI	5.4.2021	REALIZIRANA	DA
P-88/21	Ž-SA-04-1076/20,	MINISTARSTVO ZA BORAČKA PITANJA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	12.4.2021	REALIZIRANA	DA
P-89/21	Ž-BL-05-794/20,	AERODROMI REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.4.2021	REALIZIRANA	DA
P-90/21	Ž-BL-05-108/21,	ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO UNSKO- SANSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.4.2021	NIJE REALIZIRANA	NE

P-91/21	Ž-BL-04-50/21,	UNIVERZITET U ISTOČNOM SARAJEVU SAOBRAČAJNI FAKULTET DOBOJ DOBOJ	11 - OBRAZOVANJE -- 11-4 - VISOKO OBRAZOVANJE	14.4.2021	REALIZIRANA	DA
P-92/21	Ž-BL-04-565/19,	POREZNA UPRAVA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE KANTONALNI POREZNI URED SARAJEVO FEDERALNI ZAVOD ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA SARAJEVO AUTOMEHANIKA D.D. SARAJEVO-U STEČAJU	10 - RADNI ODNOSI	16.4.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-93/21	Ž-BL-01-238/21,	SREDNJA ŠKOLA „USKOPLJE“ OPĆINSKI SUD BUGOJNO	13 - PRAVA DJETETA	16.4.2021	REALIZIRANA	DA
P-94/21	Ž-BL-01-434/19,	OKRUŽNO JAVNO TUŽITELJSTVO BANJALUKA	13 - PRAVA DJETETA	16.4.2021	REALIZIRANA	DA
P-95/21	Ž-BL-01-441/20,	FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE UNSKO- SANSKI KANTON MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA JU OŠ "HARMANI II" BIHAĆ	13 - PRAVA DJETETA	16.4.2021	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA
P-96/21	Ž-BL-04-374/20,	FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE UNSKO- SANSKI KANTON JU „SLUŽBA ZA ZAPOŠLJAVANJE UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ	10 - RADNI ODNOSI	16.4.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-97/21	Ž-BL-05-78/21,	GRAD BANJA LUKA GRADSKA UPRAVA - ODJELJENJE ZA BORAČKO-INVALIDSKU ZAŠTITU N/R NAČELNIKU ODJELJENJA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.5.2021	REALIZIRANA	DA
P-98/21	Ž-BL-05-197/19,	FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE UPRAVNI INSPEKTORAT	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	19.4.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-99/21	Ž-BL-04-703/20,	GRAD DOBOJ	21 - KOMUNALNE USLUGE	14.4.2021	REALIZIRANA	DA
P-100/21	Ž-BL-05-115/21,	NOGOMETNI SAVEZ SREDNJOBOSANSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	14.4.2021	NIJE REALIZIRANA	NE
P-101/21	Ž-BL-04-62/21,	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE PODRUČNA JEDINICA BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	19.4.2021	REALIZIRANA	DA
P-102/21	Ž-LI-08-119/20,	ŽUPANIJSKI/KANTONALNI SUD U LIVNU	09 - PRAVOSUĐE	29.4.2021	REALIZIRANA	DA
P-103/21	Ž-LI-04-249/20,	PON-MINISTARSTVO PRAVOSUĐA I UPRAVE KANTONA 10	11 - OBRAZOVANJE	22.4.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-104/21	Ž-SA-05-321/20,	VLADA TUZLANSKOG KANTONA TUZLA MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	23.4.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-105/21	Ž-SA-04-944/20,	JU „SLUŽBA ZA ZAPOŠLJAVANJE KANTONA SARAJEVO“ SARAJEVO N/R DIREKTORA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	23.4.2021	REALIZIRANA	DA
P-106/21	Ž-BL-05-127/21,	GRAD TREBINJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	26.4.2021	REALIZIRANA	DA
P-107/21	Ž-BL-04-161/21,	FEDERALNI ZAVOD ZA MIROVINSKO OSIGURANJE KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA TUZLA	25 – MIROVINE	29.4.2021	REALIZIRANA	DA
P-108/21	Ž-BL-05-506/20,	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA UNSKO- SANSKOG KANTONA	32 – INSPEKCIJE	11.5.2021	NIJE REALIZIRANA	NE
P-109/21	Ž-BL-05-148/21,	MINISTARSTVO PRIVREDE UNSKO-SANSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.5.2021	REALIZIRANA	DA
P-110/21	Ž-BL-08-53/21,	GRAD BANJA LUKA	19 – UPRAVA	11.5.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-111/21	Ž-BR-05-10/20,	SKUPŠTINI TUZLANSKOG KANTONA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	4.5.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-112/21	Ž-SA-04-325/21,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R: PREMIJERA PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO N/R: MINISTRA	23 - ZDRAVSTVO	10.5.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-113/21	Ž-SA-08-1030/19,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU N/R PREDSJEDNIKA SUDA SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE	12.5.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-114/21	Ž-BL-08-226/19,	KANTONALNO TUŽITELJSTVO TUZLANSKOG KANTONA ODVJETNIČKA KOMORA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	31 - ODVJETNICI	12.5.2021	REALIZIRANA	DA
P-115/21	Ž-SA-04-315/21,	SVEUČILIŠTE U SARAJEVO SARAJEVO	11 - OBRAZOVANJE -- 11-4 - VISOKO OBRAZOVANJE	18.5.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-116/21	Ž-SA-04-938/20,	PON-OPĆINA DRVAR DRVAR N/R: NAČELNIKA	10 - RADNI ODNOSI	18.5.2021	REALIZIRANA	DA

P-117/21	Ž-SA-04-936/20,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO FEDERALNO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA SARAJEVO FEDERALNO MINISTARSTVO FINACIJA SARAJEVO PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	18.5.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-118/21	Ž-BL-04-256/21,	USTAVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE	25 - MIROVINE	19.5.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-119/21	Ž-BR-08-89/20,	OPĆINSKI SUD U LUKAVCU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	20.5.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-120/21	Ž-BR-08-77/20,	OPĆINSKI SUD U LUKAVCU	09 - PRAVOSUĐE	20.5.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-121/21	Ž-BR-04-35/21,	OPĆINA UGLJEVIK UGLJEVIK	24 - SOCIJALNA SKRB	20.5.2021	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA
P-122/21	Ž-LI-08-66/21,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA KANTONA 10	19 – UPRAVA	24.5.2021	REALIZIRANA	DA
P-123/21	Ž-LI-06-76/21,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA KANTONA 10	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-09 - NA OSNOVU JEZIKA	28.5.2021	REALIZIRANA	DA
P-124/21	Ž-SA-05-194/21, Ž- SA-05-197/21,	PON-JU STUDENTSKI CENTAR SARAJEVO SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	3.6.2021	NIJE REALIZIRANA	NE
P-125/21	Ž-BL-05-176/21,	PON- OPĆINA KOTOR VAROŠ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	4.6.2021	REALIZIRANA	DA
P-126/21	Ž-BL-05-819/20,	GRAD DERVENTA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	4.6.2021	REALIZIRANA	DA
P-127/21	Ž-BL-05-231/21,	MINISTARSTVO FINANSIJA REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	4.6.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-128/21	Ž-BL-05-229/21,	VLADA UNSKO- SANSKOG KANTONA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	11.6.2021	REALIZIRANA	DA
P-129/21	Ž-BL-05-291/21,	VLADA HERCEGOVAČKO-NERETVANSKOG KANTONA/NAŽUPANIJE MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA HERCEGOVAČKO- NERETVANSKOG KANTONA	05 – POLICIJA	11.6.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-130/21	Ž-BL-02-362/21,	JU OSNOVNA ŠKOLA „STEVAN NEMANJA“ DRAGALJEVAC GORNJI GRAD BIJELJINA	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	11.6.2021	REALIZIRANA	DA

P-131/21	Ž-BL-02-242/21,	SKUPŠTINA GRADA PRIJEDORA JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD PRIJEDOR MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	11.6.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-132/21	Ž-BL-06-221/21,	REPUBLIKA SRPSKA REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE	01 – DISKRIMINACIJA	11.6.2021	OSTVARENA SURADNJA	NE
P-133/21	Ž-BL-08-102/19,	OPĆINA BOSANSKI PETROVAC	19 – UPRAVA	11.6.2021	REALIZIRANA	NE
P-134/21	Ž-BL-08-399/21,	FEDERALNO MINISTARSTVO ZA PITANJA BORACA I INVALIDA ODBRAMBENO-OSLOBODILAČKOG RATA	09 – PRAVOSUĐE	11.6.2021	NIJE REALIZIRANA	NE
P-135/21	Ž-BL-01-444/20, Ž-BL-01-879/18,	OSNOVNI SUD BANJALUKA NA ZNANJE: VISOKI SUDBENI I TUŽITELJSKI SAVJET BOSNE I HERCEGOVINE	13 - PRAVA DJETETA	11.6.2021	REALIZIRANA	DA
P-136/21	Ž-BL-05-686/20,	OKRUŽNO JAVNO TUŽITELJSTVO BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.6.2021	REALIZIRANA	DA
P-137/21	Ž-BL-05-806/20,	KANTONALNA UPRAVA ZA BRANITELJE SBK	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.6.2021	NIJE REALIZIRANA	NE
P-138/21	Ž-BL-05-752/20,	MINISTARSTVO ZA PROSTORNO UREĐENJE, GRAĐEVINARSTVO I EKOLOGIJU REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.6.2021	REALIZIRANA	DA
P-139/21	Ž-BL-05-214/21,	AGENCIJA ZA BANKARSTVO REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.6.2021	REALIZIRANA	DA
P-140/21	Ž-BL-04-823/20,	JU OŠ "BRANKO RADIČEVIĆ" BANJA LUKA	11 – OBRAZOVANJE	11.6.2021	REALIZIRANA	DA
P-141/21	Ž-BL-05-825/20,	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO-INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	11.6.2021	REALIZIRANA	DA
P-142/21	Ž-BL-05-789/20,	OPĆINA NEVESINJE ODJELJENJE ZA OPĆU UPRAVU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	11.6.2021	REALIZIRANA	DA
P-143/21	Ž-BR-05-61/19,	GRAD TUZLA, SLUŽBA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO PRAVNE POSLOVE TUZLA	15 - IMOVINSKO PRAVNI	15.6.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-144/21	Ž-BR-05-155/19,	MINISTARSTVO TRGOVINE I TURIZMA REPUBLIKE SRPSKE TRG REPUBLIKE SRPSKE 1. BANJA LUKA	15 - IMOVINSKO PRAVNI	15.6.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-145/21	Ž-BR-05-204/20,	GRAD TUZLA SLUŽBE ZA BORAČKO-INVALIDSKU ZAŠTITU STAMBENE POSLOVE I INTEGRACIJU RASELJENIH LICA TUZLA	19 – UPRAVA	15.6.2021	REALIZIRANA	DA

P-146/21	Ž-BR-05-124/19,	GRADSKA UPRAVA GRADA BIJELJINA • ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE • ODJELJENJE ZA PROSTORNO UREĐENJE BIJELJINA	15 - IMOVINSKO PRAVNI	15.6.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-147/21	Ž-BR-04-106/19,	• JAVNO KOMUNALNO PODUZEĆE “VODOVOD I KANALIZACIJA” TUZLA • GRADSKO VIJEĆE GRADA TUZLA TUZLA	21 - KOMUNALNE USLUGE	15.6.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-148/21	Ž-BR-08-49/20,	PON-VLADA REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO FINANSIJA	09 – PRAVOSUĐE	15.6.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-149/21	Ž-BL-04-147/21,	„EKO TOPLANE BANJA LUKA“ D.O.O.	21 - KOMUNALNE USLUGE	17.6.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-150/21	Ž-BL-08-141/21,	KANTONALNI SUD U SARAJEVU	09 – PRAVOSUĐE	17.6.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-151/21	Ž-BL-05-226/21,	MINISTARSTVO PRAVDE REPUBLIKE SRPSKE NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	17.6.2021	NIJE REALIZIRANA	NE
P-152/21	Ž-BL-05-697/20,	OPĆINA TESLIĆ SKUPŠTINA OPĆINE	02 - MEDIJI I SLOBODA INFORMIRANJA	17.6.2021	REALIZIRANA	DA
P-153/21	Ž-BL-04-513/20,	„JP BH POŠTA“ D.O.O. SARAJEVO CENTAR POŠTA BIHAĆ	10 - RADNI ODNOSI	17.6.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-154/21	Ž-SA-04-179/21,	PON-FEDERALNI ZAVOD ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE SARAJEVO N/R DIREKTORA	25 – MIROVINE	18.6.2021	REALIZIRANA	DA
P-155/21	Ž-SA-05-111/21,	JAVNA USTANOVA OSNOVNA ŠKOLA „KOVAČIĆI“ SARAJEVO SARAJEVO N/R DIREKTORICE, G-ĐA PEJAK NAĐA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	24.6.2021	REALIZIRANA	DA
P-156/21	Ž-SA-04-298/21,	PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R PREDSJEDAVAJUĆEG ZASTUPNIČKOG DOMA NA ZNAJENJE: FEDERALNI ZAVOD ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE SARAJEVO N/R DIREKTORA	25 – MIROVINE	18.6.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-157/21	Ž-SA-05-947/20,	JP ŽELJEZNICE D.O.O. SARAJEVO SARAJEVO N/R GENERALNOG DIREKTORA N/R PREDSEDNIKA NATJEČAJNE KOMISIJE N/R PREDSEDNIKA NADZORNOG ODBORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	18.6.2021	REALIZIRANA	DA
P-158/21	Ž-SA-08-1078/20,	ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R DIREKTORA, G-DIN KATANA SAKIB	19 – UPRAVA	18.6.2021	REALIZIRANA	DA

P-159/21	Ž-SA-05-870/20,	JP ELEKTROPRIVREDA BIH SARAJEVO N/R GENERALNOG DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	18.6.2021	REALIZIRANA	DA
P-160/21	Ž-SA-05-487/21,	OPĆINA NOVI GRAD SARAJEVO SARAJEVO N/R NAČELNIKA, GDIN EFENDIĆ SEMIR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	18.6.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-161/21	Ž-SA-06-115/21,	GRANIČNA POLICIJA BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO N/R DIREKTORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-09 - NA OSNOVU JEZIKA	18.6.2021	REALIZIRANA	DA
P-162/21	Ž-BL-06-437/20,	UPRAVA ZA NEIZRAVNO/INDIREKTNO OPOREZIVANJE BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA	21.6.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-163/21	Ž-MO-08-61/21,	SKUPŠTINA OPĆINE LJUBINJE N/R PREDSJEDNIKA SKUPŠTINE LJUBINJE	19 – UPRAVA	21.6.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-164/21	Ž-SA-08-1063/20,	VLADA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ N/R PREMIJERA SKUPŠTINA UNSKO-SANSKOG KANTONA BIHAĆ N/R PREDSJEDAVAJUĆEG SKUPŠTINE GRAD BIHAĆ BIHAĆ N/R GRADONAČELNIKA	19 – UPRAVA	21.6.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-165/21	Ž-SA-05-488/20,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZENICA N/R MINISTRA N/R ČLANOVIMA KOMISIJE ZA UNAPRJEĐENJE POLICIJSKIH SLUŽBENIKA N/R ČLANOVIMA POLICIJSKOG ODBORA MUP ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	23.6.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-166/21	Ž-BR-05-52/21,	MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA I ZAŠTITE OKOLICE TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	24.6.2021	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA
P-167/21	Ž-BR-06-11/21,	UNIVERZITET U TUZLI TUZLA MINISTARSTVO OBRAZOVANJA I NAUKE TUZLANSKOG KANTONA MUHAMEDA HEVAIJA USKUFIJA 1, TUZLA 75000	01 - DISKRIMINACIJA	24.6.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-168/21	Ž-SA-08-1278/19,	PON-ODVJETNIČKA KOMORA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	31 - ODVJETNICI	25.6.2021	NIJE REALIZIRANA	NE
P-169/21	Ž-SA-04-375/21,	PON-FEDERALNO MINISTARSTVO ZA PITANJE BORACA I INVALIDA OBRAMBENO- OSLOBODILAČKOG RATA SARAJEVO N/R: MINISTRA	25 – MIROVINE	1.7.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-170/21	Ž-LI-08-269/19,	KANTONALNI SUD U LIVNU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DULJINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	14.7.2021	REALIZIRANA	DA

P-171/21	Ž-SA-04-380/21,	KOMISIJA ZA KONCESIJE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO AGENCIJA ZA DRŽAVNU SLUŽBU FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE N/R DIREKTORA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	6.7.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-172/21	Ž-SA-08-668/21,	OPĆINA STARI GRAD SARAJEVO	19 – UPRAVA	6.7.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-173/21	Ž-MO-05-32/21,	GRAD ČAPLJINA N/R GRADONAČELNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	7.7.2021	REALIZIRANA	DA
P-174/21	Ž-SA-04-958/20,	VLADA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	7.7.2021	REALIZIRANA	DA
P-175/21	Ž-SA-04-439/20,	KANTONALNO JAVNO KOMUNALNO PODUZEĆE "PARK" D.O.O. SARAJEVO	25 – MIROVINE	7.7.2021	REALIZIRANA	DA
P-176/21	Ž-SA-05-31/21,	KANTONALNI SUD U ŠRIKOM BRIJEGU ŠIROKI BRIJEG N/R PREDSJEDNIKA SUDA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	7.7.2021	REALIZIRANA	DA
P-177/21	Ž-SA-05-510/21,	GRAD VISOKO VISOKO N/R: GRADONAČELNIKA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	7.7.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-178/21	Ž-BL-04-308/21,	OSNOVNI SUD BANJA LUKA	10 - RADNI ODNOSI	12.7.2021	REALIZIRANA	DA
P-179/21	Ž-SA-04-989/20,	KANTON SARAJEVO MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE N/R MINISTRICE SARAJEVO	11 - OBRAZOVANJE -- 11-4 - VISOKO OBRAZOVANJE	15.7.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-180/21	Ž-SA-08-1084/19,	PON-OPĆINSKI SUD U SARAJEVO SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DULJINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLAN 6)	28.7.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-181/21	Ž-BR-08-20/21,	PON- GRAD ŽIVINICE GRADSKO PRAVOBRANILAŠTVO ŽIVINICE	19 - UPRAVA	15.7.2021	REALIZIRANA	DA
P-182/21	Ž-BR-05-176/20,	PON- JAVNO PODUZEĆE VETERINARSKA STANICA ŽIVINICE DOO ŽIVINICE	19 - UPRAVA	15.7.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-183/21	Ž-BR-04-224/20,	BRČKO DISTRIKT BOSNE I HERCEGOVINE URED GRADONAČELNIKA UPRAVNA INSPEKCIJA BRČKO	10 - RADNI ODNOSI	15.7.2021	REALIZIRANA	DA
P-184/21	Ž-SA-05-537/20,	JAVNA USTANOVA NACIONALNI PARK "DRINA" SREBRENICA SKELANI OPĆINA SREBRENICA SREBRENICA	05 - POLICIJA	26.7.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-185/21	Ž-BL-05-617/20,	CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.7.2021	REALIZIRANA	DA

P-186/21	Ž-BL-04-294/21,	MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA UNSKO- SANSKOG KANTONA JU OPĆA GIMNAZIJA „BOSANSKA KRUPA“ BOSANSKA KRUPA	10 - RADNI ODNOSI	28.7.2021	REALIZIRANA	DA
P-187/21	Ž-BL-08-448/20,	OPĆINA TESLIĆ JAVNO PODUZEĆE ŠUMARSTVA “ŠUME REPUBLIKE SRPSKE” A.D. SOKOLAC LOVAČKO UDRUŽENJE "TETRIJEB"	19 - UPRAVA	28.7.2021	REALIZIRANA	DA
P-188/21	Ž-SA-05-195/21,	FEDERALNO MINISTARSTVO PRAVDE FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.7.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-189/21	Ž-BL-06-321/21,	NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE PARLAMENT FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA	29.7.2021	NIJE REALIZIRANA	NE
P-190/21	Ž-SA-06-1143/17,	MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA	5.8.2021	REALIZIRANA	DA
P-191/21	Ž-SA-06-482/21,	UPRAVA ZA INDIREKTNO/NEIZRAVNO OPOREZIVANJE BANJA LUKA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	6.8.2021	REALIZIRANA	DA
P-192/21	Ž-BL-08-259/21,	OKRUŽNO JAVNO TUŽITELJSTVO BANJA LUKA	26 – TUŽITELJSTVA	9.8.2021	REALIZIRANA	DA
P-193/21	Ž-BL-04-777/20,	DIONIČKO DRUŠTVO BH TELECOM SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	9.8.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-194/21	Ž-BL-05-779/20,	AGENCIJA ZA PREVENCIJU KORUPCIJE I KOORDINACIJU BORBE PROTIV KORUPCIJE	28 - PREDMETI KORUPCIJE	9.8.2021	REALIZIRANA	DA
P-195/21	Ž-BL-04-387/21,	MINISTARSTVO FINANSIJA REPUBLIKE SRPSKE PORESKA UPRAVA PODRUČNI CENTAR ZVORNIK	25 – MIROVINE	9.8.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-196/21	Ž-BL-04-251/21,	FEDERALNI ZAVOD ZA MIROVINSKO I INVALIDSKO OSIGURANJE KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA ZA KANTON 10	25 – MIROVINE	9.8.2021	REALIZIRANA	DA
P-197/21	Ž-SA-08-300/21,	GRAD TUZLA N/R: GRADONAČELNIKA	19 – UPRAVA	13.8.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-198/21	Ž-SA-02-92/20,	PON-ZDRAVSTVENA USTANOVA DOM ZDRAVLJA BIHAĆ BIHAĆ N/R DIREKTORA	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	23.8.2021	NIJE REALIZIRANA	NE
P-199/21	Ž-SA-04-784/20,	SREDNJA MUZIČKA ŠKOLA SARAJEVO SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	26.8.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-200/21	Ž-BL-05-638/18,	OKRUŽNI PRIVREDNI SUD BANJA LUKA	09 - PRAVOSUĐE	26.8.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-201/21	Ž-SA-05-6/21,	VLADA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZENICA MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA ZENIČKO-DOBOJSKOG KANTONA ZENICA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	26.8.2021	REALIZIRANA	DA
P-202/21	Ž-BL-06-698/20,	PON-VLADA REPUBLIKE SRPSKE MINISTARSTVO PROSVJETE I KULTURE	01 - DISKRIMINACIJA	3.9.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-203/21	Ž-BR-04-121/21,	• JAVNA ZDRAVSTVENO-NASTAVNA USTANOVA DOM ZDRAVLJA „DR MUSTAFA ŠEHOVIĆ“ TUZLA • ZAVOD ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	23 - ZDRAVSTVO	8.9.2021	REALIZIRANA	DA
P-204/21	Ž-BR-08-86/20,	OPĆINSKI SUD U LUKAVCU LUKAVAC	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	8.9.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-205/21	Ž-BR-08-216/20,	OPĆINSKI SUD U LUKAVCU LUKAVAC	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DULJINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLANAK 6)	8.9.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-206/21	Ž-BR-08-77/21,	KANTONALNI SUD U TUZLI TUZLA	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DULJINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLANAK 6)	8.9.2021	REALIZIRANA	DA
P-207/21	Ž-BR-08-78/20,	OPĆINSKI SUD U LUKAVCU LUKAVAC	09 - PRAVOSUĐE -- 09-3 - IZVRŠENJE PRESUDA	8.9.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-208/21	Ž-BR-05-290/18,	OPĆINSKI SUD U LUKAVCU LUKAVAC	09 – PRAVOSUĐE	8.9.2021	REALIZIRANA	DA
P-209/21	Ž-BL-05-63/21,	JU OŠ "PETAR PETROVIĆ NJEGOŠ" BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	6.9.2021	REALIZIRANA	DA
P-210/21	Ž-SA-05-323/21,	PON-OPĆINA TEŠANJ OPĆINSKO VIJEĆE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	17.9.2021	REALIZIRANA	DA
P-211/21	Ž-BL-04-572/21,	FOND ZDRAVSTVENOG OSIGURANJA REPUBLIKE SRPSKE	23 – ZDRAVSTVO	8.9.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-212/21	Ž-BL-05-756/20,	OŠ „HARMANI I“ BIHAĆ	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	8.9.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-213/21	Ž-BL-05-756/20,	OŠ „PREKOUNJE“ BIHAĆ	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	8.9.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-214/21	Ž-BL-08-228/21,	AGENCIJA ZA BANKARSTVO REPUBLIKE SRPSKE	09 – PRAVOSUĐE	8.9.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-215/21	Ž-BL-08-713/19,	VISOKO SUDBENO I TUŽITELJSKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE OSNOVNI SUD U VLASENICI	09 - PRAVOSUĐE -- 09-1 - ŽALBE NA RAD SUDACA/SUTKINJA	8.9.2021	REALIZIRANA	DA

P-216/21	Ž-SA-04-181/21,	UNIVERZITET U TUZLI PRAVNI FAKULTET TUZLA	11 – OBRAZOVANJE	30.9.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-217/21	Ž-BL-04-636/20,	FEDERALNI ZAVOD ZA PIO/MIO KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA TUZLA	25 – MIROVINE	10.9.2021	REALIZIRANA	DA
P-218/21	Ž-BL-05-198/21,	SAVJET MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE MINISTARSTVO KOMUNIKACIJA I TRANSPORTA BOSNE I HERCEGOVINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	10.9.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-219/21	Ž-SA-08-153/20,	PON-UDRUŽENJE GORSKA SLUŽBA SPAŠAVANJA STANICE SARAJEVO SARAJEVO N/R NAČELNIKA SLUŽBE N/R UPRAVNOG ODBORA	19 - UPRAVA	17.9.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-220/21	Ž-SA-08-213/20,	FEDERALNA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE SARAJEVO N/R DIREKTORA	19 - UPRAVA	17.9.2021	REALIZIRANA	DA
P-221/21	Ž-SA-08-17/21,	PON-ODVJETNIČKA KOMORA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	31 - ODVJETNICI	24.9.2021	NIJE REALIZIRANA	NE
P-222/21	Ž-BL-05-436/21,	JZU OPĆA BOLNICA "DR. MLADEN STOJANOVIĆ" PRIJEDOR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.9.2021	REALIZIRANA	DA
P-223/21	Ž-BL-02-467/21,	MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	29.9.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-224/21	Ž-BL-05-74/21,	REPUBLIČKI SEKRETARIJAT ZA RASELJENA LICA I MIGRACIJE REPUBLIKE SRPSKE	20 - RATNE ŠTETE	28.9.2021	REALIZIRANA	DA
P-225/21	Ž-BL-05-177/21,	PON-ZU „DOM ZDRAVLJA“ BOSANSKA KRUPA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	28.9.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-226/21	Ž-BL-03-234/21,	JU OPĆINSKI FOND ZA KOMUNALNE DJELATNOSTI I INFRASTRUKTURU SANSKI MOST OPĆINA SANSKI MOST OPĆINSKI NAČELNIK OPĆINA SANSKI MOST MJESNA ZAJEDNICA ŠEHOVCI	18 - MANJINE	28.9.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-227/21	Ž-LI-08-114/21,	KANTONALNI SUD U LIVNU	09 - PRAVOSUĐE -- 09-2 - DULJINA TRAJANJA POSTUPKA (ČLANAK 6)	29.9.2021	REALIZIRANA	DA
P-228/21	Ž-SA-05-603/21,	KJKP RAD D.O.O. SARAJEVO SARAJEVO N/R V.D. DIREKTORICE, GĐA VERA ARNAUTOVIĆ	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	29.9.2021	REALIZIRANA	DA
P-229/21	Ž-SA-05-814/21,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R: MINISTRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	29.9.2021	NIJE REALIZIRANA	DA

P-230/21	Ž-SA-04-594/21,	JU KANTONALNA BOLNICA ZENICA N/R DIREKTORA ZENICA KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE INSPEKTORAT RADA 0 ZENICA	10 - RADNI ODNOSI	29.9.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-231/21	Ž-MO-05-105/21,	MINISTARSTVU UNUTARNJIH POSLOVA HNK N/R MINISTRA MOSTAR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	1.10.2021	REALIZIRANA	DA
P-232/21	Ž-MO-05-124/21,	ELEKTROPRENOS BOSNE I HERCEGOVINE A.D.BANJA LUKA BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	1.10.2021	REALIZIRANA	DA
P-233/21	Ž-SA-05-270/21, Ž- SA-05-460/21, Ž- SA-05-461/21, Ž- SA-05-462/21,	OPĆINA TEŠANJ TEŠANJ N/R OPĆINSKOG VIJEĆA UPRAVNOM ODBORU JU MUZEJ TEŠANJ	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	1.10.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-234/21	Ž-BL-05-560/21,	CENTAR ZA SOCIJALNI RAD BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	13.10.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-235/21	Ž-BR-04-125/21,	VLADA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE ODJEL ZA ZDRAVSTVO I OSTALE USLUGE -PODODJEL ZA SOCIJALNU ZAŠTITU BRČKO	24 - SOCIJALNA ZAŠTITA	15.10.2021	DJELOMIČNO REALIZIRANA	DA
P-236/21	Ž-LI-05-192/21,	SLUŽBA ZA GRADITELJSTVO, PROSTORNO UREĐENJE I STAMBENO-KOMUNALNE POSLOVE LIVNO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	28.10.2021	REALIZIRANA	DA
P-237/21	Ž-BL-08-578/21,	GRADSKA UPRAVA BANJA LUKA ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	19 - UPRAVA	25.10.2021	REALIZIRANA	DA
P-238/21	Ž-SA-04-771/21,	JP ELEKTROPRIVREDA BIH TERMOELEKTRANA „KAKANJ“ KAKANJ KAKANJ	10 - RADNI ODNOSI	28.10.2021	REALIZIRANA	DA
P-239/21	Ž-SA-05-804/21, Ž- SA-05-825/21,	GRAD SARAJEVO GRADSKO VIJEĆE GRADA SARAJEVO SARAJEVO N/R: GRADONAČELNICE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	28.10.2021	REALIZIRANA	DA
P-240/21	Ž-SA-06-184/21,	SKUPŠTINA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R PREDSJEDAVAJUĆEG SKUPŠTINE	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-22 - NA OSNOVU STAROSNE DOBI	29.10.2021	OSTVARENA SURADNJA	NE
P-241/21	Ž-SA-05-990/21,	SKUPŠTINA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R PREDSJEDAVAJUĆEG VLADA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R PREMIJERA MINISTARSTVO ZA ODGOJ I OBRAZOVANJE KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R MINISTRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	1.11.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-242/21	Ž-SA-02-631/21,	OPĆINA ILIJAŠ ILIJAŠ N/ NAČELNIKA	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	3.11.2021	REALIZIRANA	DA
P-243/21	Ž-SA-05-803/21, Ž-SA-05-805/21,	GRAD SARAJEVO GRADSKO VIJEĆE GRADA SARAJEVO SARAJEVO N/R: GRADONAČELNICE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	3.11.2021	REALIZIRANA	DA
P-244/21	Ž-SA-05-1004/21,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA KANTONA SARAJEVO SARAJEVO N/R: MINISTRA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	3.11.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-245/21	Ž-SA-08-280/21,	PON-KANTONALNI SUD U SARAJEVU SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE	8.11.2021	REALIZIRANA	DA
P-246/21	Ž-BL-05-271/21,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA REPUBLIKE SRPSKE	05 - POLICIJA	11.11.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-247/21	Ž-BL-04-496/21,	VLADA REPUBLIKE SRPSKE UNIVERZITET U BANJOJ LUCI UNIVERZITET U ISTOČNOM SARAJEVU	11 - OBRAZOVANJE	11.11.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-248/21	Ž-BL-04-408/21,	„ŽELJEZNICE REPUBLIKE SRPSKE A.D.“ DOBOJ	10 - RADNI ODNOSI	11.11.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-249/21	Ž-BL-05-691/21,	ZENIČKO-DOBOJSKI KANTON STRUČNA SLUŽBA SKUPŠTINE NEOVISNI ODBOR ZA IZBOR I REVIZIJU	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	11.11.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-250/21	Ž-BL-04-689/19,	JU OŠ „CAZIN I“ CAZIN KANTONALNO TUŽITELJSKO UNSKO-SANSKOG KANTONA MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA UNSKO-SANSKOG KANTONA	10 - RADNI ODNOSI	11.11.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-251/21	Ž-BL-05-27/21,	GRAD BANJA LUKA GRADSKA UPRAVA ODJELJENJE ZA PROSTORNO UREĐENJE MINISTARSTVA ZA PROSTORNO UREĐENJE, GRAĐEVINARSTVO I EKOLOGIJU REPUBLIKE SRPSKE	32 - INSPEKCIJE	11.11.2021	REALIZIRANA	DA
P-252/21	Ž-BL-04-230/21,	UNIVERZITET U BANJOJ LUCI ARHITEKTONSKO-GRAĐEVINSKO-GEODETSKI FAKULTET MINISTARSTVO ZA NAUČNOTEHNOLOŠKI RAZVOJ, VISOKO OBRAZOVANJE I INFORMACIONO DRUŠTVO REPUBLIKE SRPSKE REPUBLIČKA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE SEKTOR PROSVJETNE INSPEKCIJE	11 - OBRAZOVANJE -- 11-4 - VISOKO OBRAZOVANJE	11.11.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-253/21	Ž-BL-04-374/21,	PON-FEDERALNI ZAVOD ZA PIO/MIO KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA BIHAĆ	25 - MIROVINE	11.11.2021	REALIZIRANA	DA

P-254/21	Ž-BL-01-585/21,	MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE JAVNI FOND ZA DJEČIJU ZAŠTITU REPUBLIKE SRPSKE	13 - PRAVA DJETETA	11.11.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-255/21	Ž-SA-08-8/21,	PON-KANTONALNI SUD U SARAJEVU SARAJEVO	09 - PRAVOSUĐE	12.11.2021	OSTVARENA SURADNJA	NE
P-256/21	Ž-SA-05-1078/21,	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE SARAJEVO N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	12.11.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-257/21	Ž-SA-05-706/21,	UPRAVA RMU KAKANJ D.O.O. KAKANJ KAKANJ N/R DIREKTORA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.11.2021	REALIZIRANA	DA
P-258/21	Ž-SA-05-903/21,	PON-OPĆINA PALE PALE N/R NAČELNIKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.11.2021	NIJE REALIZIRANA	NE
P-259/21	Ž-SA-06-632/21,	KAZNENO-POPRAVNI ZAVOD ZATVORENOG TIPRA ZENICA ZENICA N/R DIREKTORA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 - MOBING	12.11.2021	REALIZIRANA	DA
P-260/21	Ž-SA-05-950/21,	JU OSNOVNA ŠKOLA „HAMDIJA KREŠEVLJAKOVIĆ“ SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	12.11.2021	REALIZIRANA	DA
P-261/21	Ž-SA-08-781/21,	KANTON SARAJEVO KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE INSPEKTORAT URBANISTIČKO-GRAĐEVINSKE, EKOLOŠKE, KOMUNALNE I STAMBENE INSPEKCIJE SARAJEVO	32 - INSPEKCIJE	12.11.2021	REALIZIRANA	DA
P-262/21	Ž-SA-05-746/21,	PON-MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA USK-A BIHAĆ	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	12.11.2021	REALIZIRANA	DA
P-263/21	Ž-SA-05-757/21,	VLADA TUZLANSKOG KANTONA TUZLA MINISTARSTVO ZDRAVSTVA TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	12.11.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-264/21	Ž-BL-06-443/21,	VLADA FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA	15.11.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-265/21	Ž-SA-08-673/21,	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE KANTONA SARAJEVO - INSPEKTORAT VETERINARSKJE INSPEKCIJE - INSPEKTORAT SANITARNE, ZDRAVSTVENE I FARMACEUTSKE INSPEKCIJE I INSPEKCIJE ZA HRANU - INSPEKTORAT RADA, ZAŠTITE NA RADU I SOCIJALNE ZAŠTITE - INSPEKTORAT URBANISTIČKO-GRAĐEVINSKE, EKOLOŠKE, KOMUNALNE I STAMBENE INSPEKCIJE SARAJEVO OPĆINA CENTAR SARAJEVO JU KANTONALNI CENTAR ZA SOCIJALNI RAD SLUŽBA SOCIJALNE ZAŠTITE OPĆINE CENTAR SARAJEVO GRAD SARAJEVO SARAJEVO MINISTARSTVO PROSTORNOG UREĐENJA, GRAĐENJA I ZAŠTITE OKOLIŠA UL. REISA DŽEMALUDINA ČAUŠEVIĆA BROJ 1 71 000 SARAJEVO MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA KS POLICIJSKA UPRAVA - POLICIJSKA STANICA CENTAR SARAJEVO	19 - UPRAVA	15.11.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-266/21	Ž-SA-05-863/21,	PON-OPĆINA CENTAR SARAJEVO	15 - IMOVINSKO PRAVNI	15.11.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-267/21	Ž-BL-05-482/21,	PON-MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA UNSKO-SANSKOG KANTONA	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	24.11.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-268/21	Ž-BL-08-813/19,	KANTONALNI SUD U TUZLI	09 - PRAVOSUĐE	1.12.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-269/21	Ž-BL-08-414/21,	PON-REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE	19 - UPRAVA	26.11.2021	REALIZIRANA	DA
P-270/21	Ž-BL-06-403/21,	SKUPŠTINA I VLADA BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE	01 - DISKRIMINACIJA	29.11.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-271/21	Ž-SA-07-295/21,	KAZNENO-POPRAVNI ZAVOD ZATVORENOG TIPRA ZENICA N/R DIREKTORA	07 - ZATVORI -- 07-2 - ZDRAVSTVENA ZAŠTITA I HIGIJENSKI UVJETI	1.12.2021	REALIZIRANA	DA
P-272/21	Ž-SA-04-715/21,	FEDERALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE FEDERALNI VODNI INSPEKTORAT SARAJEVO	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	1.12.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-273/21	Ž-SA-05-735/21,	PON-KANTONALNO TUŽITELJSTVO TUZLANSKOG KANTONA TUZLA N/R: GLAVNOG TUŽITELJA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	1.12.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-274/21	Ž-SA-05-597/20,	OPĆINA KALINOVIK KALINOVIK N/R SKUPŠTINE OPĆINE	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	1.12.2021	NEMA ODGOVORA	NE

P-275/21	Ž-SA-08-921/20,	OPĆINA LUKAVAC LUKAVAC N/R NAČELNIKA	19 - UPRAVA	1.12.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-276/21	Ž-LI-08-205/21,	PON - GRUPA ZA PITANJA EVIDENCIJA IZ OBLASTI VOJNE OBVEZE LIVNO	19 - UPRAVA	10.12.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-277/21	Ž-BR-04-132/20,	FEDERALNOM ZAVODU ZA PIO/MIO KAS ZA POSAVSKI KANTON - PON	25 – MIROVINE	17.12.2021		NE
P-278/21	Ž-BR-05-108/20,	OPĆINSKOG INSPEKTORA GRADITELJSTVA, PROSTORNOG UREĐENJA I ZAŠTITE OKOLIŠA OPĆINE JAJCE - PON	19 – UPRAVA	17.12.2021		NE
P-279/21	Ž-BR-04-137/20,	FEDERALNOM ZAVODU ZA PIO/MIO - PON	25 – MIROVINE	17.12.2021		NE
P-280/21	Ž-BL-02-645/21,	GRAD BANJA LUKA	12 - OSOBE SA INVALIDITETOM	8.12.2021	REALIZIRANA	NE
P-281/21	Ž-SA-05-261/21,	KANTONALNA UPRAVA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE SARAJEVO POLICIJSKA STANICA CENTAR SARAJEVO	32 – INSPEKCIJE	10.12.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-282/21	Ž-SA-04-921/21,	PON-FEDERALNI ZAVOD ZA PIO/MIO MOSTAR	25 – MIROVINE	10.12.2021	REALIZIRANA	DA
P-283/21	Ž-SA-05-927/21,	MINISTARSTVO ODBRANE/ OBRANE BOSNE I HERCEGOVINE SARAJEVO	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	13.12.2021	REALIZIRANA	NE
P-284/21	Ž-MO-05-143/21,	ELEKTROPRIJENOS BOSNE I HERCEGOVINE A.D. BANJA LUKA BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	13.12.2021	REALIZIRANA	DA
P-285/21	Ž-MO-01-64/21,	FEDRALNO MINISTARSTVO RADA I SOCIJALNE POLITIKE SARAJEVO MINISTARSTVO ZDRAVSTVA, RADA I SOCIJALNE ZAŠTITE HNK/Ž MOSTAR MINISTARSTVO OBRAZOVANJA, NAUKE, KULTURE I SPORTA HNK/Ž MOSTAR ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO HNK MOSTAR USTANOVA CENTAR ZA SOCIJALNI RAD MOSTAR JU VI OSNOVNA ŠKOLA U MOSTARU MOSTAR	13 - PRAVA DJETETA -- 13-1 - CENTRI ZA SOCIJALNI RAD	13.12.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-286/21	Ž-MO-05-152/21,	ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO HNK MOSTAR	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	13.12.2021	REALIZIRANA	DA
P-287/21	Ž-SA-05-1011/21,	SKUPŠTINA TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	05 – POLICIJA	13.12.2021	REALIZIRANA	DA
P-288/21	Ž-BL-05-92/20,	GRAD BANJA LUKA ODJELJENJE ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE	32 – INSPEKCIJE	14.12.2021	REALIZIRANA	NE
P-289/21	Ž-BL-04-818/20,	SAVJET MINISTARA BOSNE I HERCEGOVINE	14 - EKOLOGIJA ZAŠTITA OKOLIŠA	14.12.2021	NEMA ODGOVORA	NE

P-290/21	Ž-BL-05-508/21,	ZAVOD ZA IZGRADNJU BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-2 - ODBIJANJE PRISTUPA INFORMACIJAMA	14.12.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-291/21	Ž-BL-05-655/21,	GRAD BANJA LUKA ODJELJENJE ZA PROSTORNO UREĐENJE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	14.12.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-292/21	Ž-BL-05-697/21,	AGENCIJA ZA LIJEKOVE I MEDICINSKA SREDSTVA BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	14.12.2021	REALIZIRANA	DA
P-293/21	Ž-BL-05-409/21, Ž-BL-05-464/21,	FEDERALNO MINISTARSTVO RASELJENIH OSOBA I IZBJEGLICA	20 - RATNE ŠTETE	14.12.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-294/21	Ž-BL-05-682/21,	JU OSNOVNA ŠKOLA „MLADEN STOJANOVIĆ“ LAKTAŠI	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	15.12.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-295/21	Ž-BL-08-654/21,	PON- GRAD BANJA LUKA	19 – UPRAVA	14.12.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-296/21	Ž-BL-05-699/21,	PON-ZAVOD ZA JAVNO ZDRAVSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA -- 03-1 - NEODLUČIVANJE U ZAKONSKOM ROKU	14.12.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-297/21	Ž-BL-06-819/21,	VLADA TUZLANSKOG KANTONA	01 - DISKRIMINACIJA	17.12.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-298/21	Ž-BL-08-542/21,	REPUBLIKA SRPSKA VLADA REPUBLIKE SRPSKE	09 - PRAVOSUĐE	17.12.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-299/21	Ž-BL-04-607/21,	JKP „VODOVOD“ D.O.O.	21 - KOMUNALNE USLUGE	17.12.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-300/21	Ž-BL-01-133/21,	PON-JU OŠ „PETAR KOČIĆ“ SJENINA RIJEKA	13 - PRAVA DJETETA	17.12.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-301/21	Ž-BL-06-621/21,	PON-GRADSKA UPRAVA SARAJEVO VLADA KANTONA SARAJEVO	01 - DISKRIMINACIJA	17.12.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-302/21	Ž-BR-04-143/21,	PON-MINISTARSTVU OBRAZOVANJA I NAUKE TUZLANSKOG KANTONA - PON	11 - OBRAZOVANJE	22.12.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-303/21	Ž-BR-05-279/18,	PON-GRADU TUZLA, SLUŽBI ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE - PON	15 - IMOVINSKO PRAVNI	22.12.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-304/21	Ž-BR-06-220/20,	JAVNOJ USTANOVI BOSANSKI KULTURNI CENTAR TUZLANSKOG KANTONA TUZLA	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-17 - NA OSNOVU OBRAZOVANJA	22.12.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA

P-305/21	Ž-BL-04-563/21,	MINISTARSTVO ZDRAVLJA I SOCIJALNE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	23 - ZDRAVSTVO	22.12.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-306/21	Ž-BL-05-790/21,	JU OŠ "BRANKO ČOPIĆ" BANJA LUKA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	27.12.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-307/21	Ž-MO-05-144/21,	GRAD ČAPLJINA N/R GRADONAČELNIKA ČAPLJINA	03 - PRISTUP INFORMACIJAMA	27.12.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-308/21	Ž-BR-04-201/21,	MINISTARSTVU OBRAZOVANJA I NAUKE TUZLANSKOG KANTONA - PEDAGOŠKOM ZAVODU TUZLANSKOG KANTONA - JAVNOJ USTANOVI OSNOVNA ŠKOLA "DR. SAFVET-BEG BAŠAGIĆ" GRADAČAC	11 - OBRAZOVANJE	28.12.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-309/21	Ž-BR-05-153/21,	POLICIJI BRČKO DISTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE	05 – POLICIJA	28.12.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-310/21	Ž-SA-06-743/20,	MINISTARSTVO UNUTARNJIH POSLOVA UNSKO-SANSKOG KANTONA N/R MINISTRA BIHAĆ	01 - DISKRIMINACIJA -- 01-03 – MOBING	28.12.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-311/21	Ž-SA-04-833/21, Ž-SA-04-843/21,	JAVNA USTANOVA DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO N/R GENERALNOG DIREKTORA SARAJEVO	10 - RADNI ODNOSI	28.12.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-312/21	Ž-SA-05-463/21, Ž-SA-05-476/21,	VLADA FEDERACIJE BIH SARAJEVO	22 - VLADINA I MINISTARSKA IMENOVANJA	28.12.2021	NIJE REALIZIRANA	DA
P-313/21	Ž-SA-08-842/21,	VLADA ZAPADNOHERCEGOVAČKOG ŽUPANIJE/KANTONA MINISTARSTVO GOSPODARSTVA POSUŠJE	19 – UPRAVA	29.12.2021	OSTVARENA SURADNJA	DA
P-314/21	Ž-LI-08-220/21,	PON-SLUŽBA ZA GEODETSKE, IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE I KATASTAR NEKRETNINA TOMISLAVGRAD 2. FEDERALNA UPRAVA ZA GEODETSKE, IMOVINSKO-PRAVNE POSLOVE I KATASTAR NEKRETNINA SARAJEVO	19 – UPRAVA	29.12.2021	NEMA ODGOVORA	NE
P-315/21	Ž-BL-05-458/21,	FEDERALNO MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA SREDNJOBOSANSKI KANTON MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE, VODOPRIVREDE I ŠUMARSTVA	33 - BESPLATNA PRAVNA POMOĆ	30.12.2021	NEMA ODGOVORA	NE

ANEKS I. PREGLED PRORAČUNA ZA 2021. GODINU**BOSNA I HERCEGOVINA**

Institucija: Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine

Sjedište: Banja Luka

ID: 4403087410007

Šifra djelatnosti: 69.10

Obrazac 2.

Organizacioni kod: 0304

Fond: Opći fond (10)

Projektni kod: 0

Zbirni obrazac: x

Pregled rashoda i izdataka po ekonomskim kategorijama

Razdoblje izvještavanja: od 1.1.2021. do 31.12.2021.

PRORAČUN

Redni broj	Opis	Ekonom. Kod	Proračun	Izmjene i dopune (rebalans, prestruktura, preraspodjela, rezerva, namjenska sredstva i dr.)	Korigovani proračun	Ostvareni kumulativni iznos ukupnih rashoda i izdataka	Ostvareni kumulativni iznos istog perioda prethodne godine	Procenat 7/6 x 100	Procenat 7/8 x 100
1	2	3	4	5	6 (4+5)	7	8	9	10
1	Ukupni rashodi i izdaci (2+16)		2.482.000		2.482.000	2.315.392	2.346.212	93	99
2	Ukupni tekući rashodi (3+6)	610000	2.474.000		2.474.000	2.315.392	2.294.728	94	101
3	Plaće i naknade troškova zaposlenih (4+5)	611000	2.193.000		2.193.000	2.098.887	2.089.926	96	100
4	Bruto plaće i naknade plaća	611100	1.944.000		1.944.000	1.883.202	1.868.945	97	101
5	Naknade troškova zaposlenih	611200	249.000		249.000	215.685	220.981	87	98
6	Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge (7+.....+15)	613000	281.000		281.000	216.505	204.802	77	106
7	Putni troškovi	613100	55.000		55.000	40.655	16.557	74	246
8	Izdaci telefonskih i poštanskih usluga	613200	49.000		49.000	44.076	40.554	90	109
9	Izdaci za energiju i komunalne usluge	613300	6.000		6.000	5.085	4.320	85	118
10	Nabavka materijala i sitnog inventara	613400	33.000		33.000	24.471	39.508	74	62
11	Izdaci za usluge prijevoza i goriva	613500	23.000		23.000	11.142	6.603	48	169
12	Unajmljivanje imovine i opreme	613600	13.000		13.000	12.803	12.800	98	100
13	Izdaci za tekuće održavanje	613700	27.000		27.000	15.768	18.261	58	86
14	Izdaci osiguranja, bankarskih usluga i usluga platnog prometa	613800	6.000		6.000	4.731	4.186	79	113
15	Ugovorene i druge posebne usluge	613900	69.000		69.000	57.774	62.013	84	93
16	Ukupni kapitalni izdaci		8.000		8.000	0	51.484	0	0
17	Izdaci za nabavku stalnih sredstava	821000	8.000		8.000	0	51.484	0	0
18	Nabavka opreme	821300	8.000		8.000	0	51.484	0	0

ANEKS II. PREGLED OBVEZA PO ZAKONU O SLOBODI PRISTUPA INFORMACIJAMA 2021.

1. Javni organi na razini Bosne i Hercegovine koji su ispunili obvezu imenovanja službenika za informiranje i dostavili Vodič i Indeks registar sukladno s člancima 19. i 20. ZOSPI:

1. Agencija za policijsku podršku Bosne i Hercegovine;
2. Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine;
3. Agencija za forenzička ispitivanja Bosne i Hercegovine;
4. Agencija za identifikacijske dokumente, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine;
5. Agencija za javne nabavke i Ured za razmatranje žalbi Bosne i Hercegovine;
6. Agencija za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine;
7. Agencija za nadzor nad tržištem Bosne i Hercegovine;
8. Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine;
9. Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini;
10. Agencija za poštanski promet Bosne i Hercegovine;
11. Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje Bosne i Hercegovine;
12. Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije Bosne i Hercegovine;
13. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine;
14. Agencija za razvoj visokog obrazovanja, i osiguranje kvalitete Bosne i Hercegovine;
15. Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine;
16. Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine;
17. Agencija za školovanje i stručno usavršavanje kadrova Bosne i Hercegovine;
18. Agencija za unaprjeđenje inostranih investicija Bosne i Hercegovine;
19. Agencija za zaštitu osobnih podataka Bosne i Hercegovine;
20. Arhiv Bosne i Hercegovine;
21. Centar za informiranje i priznavanje dokumenata iz područja visokog obrazovanja Bosne i Hercegovine;
22. Centar za uklanjanje mina Bosne i Hercegovine;
23. Centralna banka Bosne i Hercegovine;
24. Centralno izborno povjerenstvo Bosne i Hercegovine;
25. Direkcija za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine;
26. Direkcija za civilno zrakoplovstvo Bosne i Hercegovine-BHDCA;
27. Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine;
28. Direkcija za europske integracije Bosne i Hercegovine;
29. Državna agencija za istrage i zaštitu Bosne i Hercegovine;
30. Državna regulatorna agencija za radijacijsku i nuklearnu sigurnost Bosne i Hercegovine;
31. Državna regulatorna komisija za električnu energiju Bosne i Hercegovine;
32. Elektroprijenos Bosne i Hercegovine;
33. Fond za povratak Bosne i Hercegovine;
34. Granična policija Bosne i Hercegovine;
35. Institucija ombudsmana za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine;
36. Institut za akreditiranje Bosne i Hercegovine;
37. Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine;
38. Institut za standardizaciju Bosne i Hercegovine;
39. Komisija za koncesije Bosne i Hercegovine;
40. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine;
41. Komisija za računovodstvo i reviziju Bosne i Hercegovine;

42. Komisija za uklanjanje mina Bosne i Hercegovine;
43. Konkurencijsko vijeće Bosne i Hercegovine;
44. Ministarstvo civilnih poslova Bosne i Hercegovine;
45. Ministarstvo financija i trezora Bosne i Hercegovine;
46. Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine;
47. Ministarstvo obrane/odbrane Bosne i Hercegovine;
48. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine;
49. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine;
50. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine;
51. Ministarstvo vanjskih poslova Bosne i Hercegovine;
52. Ministarstvo za ljudska prava i izbjeglice Bosne i Hercegovine;
53. Obavještajno-sigurnosna agencija Bosne i Hercegovine;
54. Odbor državne službe za žalbe Bosne i Hercegovine;
55. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine;
56. Pravobranilaštvo Bosne i Hercegovine;
57. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine;
58. Regulatorna agencija za komunikacije Bosne i Hercegovine;
59. Služba za poslove sa strancima Bosne i Hercegovine;
60. Služba za zajedničke poslove institucija Bosne i Hercegovine;
61. Sud Bosne i Hercegovine;
62. Tužiteljstvo Bosne i Hercegovine;
63. Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja;
64. Uprava za neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine;
65. Ured koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine;
66. Ured za reviziju finansijskog poslovanja institucija Bosne i Hercegovine;
67. Ured za veterinarstvo Bosne i Hercegovine;
68. Ured za zakonodavstvo Bosne i Hercegovine;
69. Ustavni sud Bosne i Hercegovine;
70. Vanjskotrgovinska/Spoljnotrgovinska komora Bosne i Hercegovine;
71. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine;
72. Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine.

2. Javni organi i tijela na razini Bosne i Hercegovine koji su tijekom 2021. godine dostavljali statističke podatke sukladno s člankom 20 ZOSPI:

1. Agencija za državnu službu Bosne i Hercegovine;
2. Agencija za identifikacione dokumente, evidenciju i razmjenu podataka BiH;
3. Agencija za nadzor nad tržištem Bosne i Hercegovine;
4. Agencija za osiguranje u Bosni i Hercegovini;
5. Agencija za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije;
6. Agencija za rad i zapošljavanje Bosne i Hercegovine;
7. Agencija za zaštitu osobnih podataka u Bosni i Hercegovini;
8. Centralna banka Bosne i Hercegovine
9. Direkcija za civilno vazduhoplovstvo Bosne i Hercegovine-BHDCA;
10. Direkcija za ekonomsko planiranje Bosne i Hercegovine;
11. Direkcija za europske integracije Bosne i Hercegovine;
12. Državna regulatorna komisija za električnu energiju;
13. Elektroprivreda Bosne i Hercegovine;
14. Elektroprijenos Bosne i Hercegovine
15. Elektroprenos Bosne i Hercegovine a.d. Banja Luka;
16. Fond za povratak Bosne i Hercegovine;

17. Granična policija Bosne i Hercegovine;
18. Institucija ombudsmana za zaštitu potrošača Bosne i Hercegovine;
19. Institut za intelektualno vlasništvo Bosne i Hercegovine;
20. Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika Bosne i Hercegovine;
21. Ministarstvo komunikacija i prometa Bosne i Hercegovine;
22. Ministarstvo vanjskih poslova BiH;
23. Ministarstvo obrane/odbrane Bosne i Hercegovine;
24. Ministarstvo pravde Bosne i Hercegovine;
25. Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine
26. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine /Kancelarija za veterinarstvo BiH, Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja, Kancelarija za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH/;
27. Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine;
28. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine – Sekretarijat;
29. Ured koordinatora za reformu javne uprave Bosne i Hercegovine;
30. Ured za razmatranje žalbi Bosne i Hercegovine;
31. Ustavni sud Bosne i Hercegovine;
32. Vijeće ministara Bosne i Hercegovine – Generalni sekretarijat;
33. Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine.

U pogledu dostavljanja statističkih podataka od strane javnih organa na državnoj razini, Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine konstatira da su 33 javna organa redovito ispunjavala svoju obvezu u izvještajnoj godini, što je približno kao i 2020. godine.

3. Javni organi na razini Federacije Bosne i Hercegovine koja su tijekom 2021. godine dostavljali statističke podatke sukladno s ZOSPI:

1. Agencija za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine;
2. Centar za edukaciju sudaca i tužitelja u Federaciji BiH;
3. Federalni hidrometeorološki zavod;
4. Federalno ministarstvo zdravstva;
5. Federalno ministarstvo unutarnjih poslova;
6. Federalno ministarstvo kulture i sporta;
7. Federalno tužiteljstvo FBiH;
8. Federalna uprava za inspeksijske poslove;
9. Federalni zavod za mirovinsko i invalidsko osiguranje;
10. Grad Goražde;
11. Grad Gradačac;
12. J.P. Međunarodni aerodrom „Sarajevo“ d.o.o;
13. JP Olimpijski bazen Otoka;
14. Kantonalni sud u Zenici;
15. Kantonalna uprava civilne zaštite Kantona Sarajevo;
16. Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo;
17. Kantonalno tužiteljstvo Kantona Sarajevo;
18. Kantonalno tužiteljstvo Zeničko-dobojskog kantona;
19. Kantonalno javno komunalno poduzeće „Rad“ d.o.o;
20. Ministarstvo unutarnjih poslova Tuzlanskog kantona;
21. Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona Sarajevo;
22. Ministarstvo za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša Unsko-sanskog kantona;
23. Općina Sanski Most;
24. Općina Kakanj;

25. Općina Ključ;
26. Općina Foča;
27. Općina Hadžići;
28. Općina Stari Grad Sarajevo;
29. Općina Novo Sarajevo;
30. Općina Novi Travnik;
31. Općina Tešanj;
32. Općinski sud u Visokom;
33. Regulatorna komisija za energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine;
34. Univerzitet/Sveučilište u Sarajevu;
35. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine.

U izvještajnoj godini, obvezu dostavljanja statističkih podataka sukladno s ZOSPI ispunilo je 35 javnih organa na području Federacije Bosne i Hercegovine, što je što je identična situacija kao i 2020. godine. Na razini Federacije Bosne i Hercegovine 11 javnih organa redovito je ispunjavalo svoju obvezu dostavljanja statističkih podataka Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, dok je istu obvezu na razini županija/kantona ispunilo 9 javnih organa.

U istom razdoblju ovu obvezu ispunjavalo je i četrnaest javnih organa na općinskoj razini.

4. Javni organi na razini Republike Srpske koji su tijekom 2021. godine dostavili statističke podatke sukladno s ZOSPI:

1. Fond za mirovinsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske;
2. Grad Gradiška;
3. Javna ustanova „Vode Srpske“ Bijeljina;
4. Okružno javno tužiteljstvo Banja Luka;
5. Okružni sud u Doboju;
6. Okružni privredni sud Doboju;
7. Osnovni sud u Tesliću;
8. Općina Ugljevik.

U 2021. godini, obvezu dostavljanja statističkih podataka ispunilo je osam javnih organa na razini Republike Srpske, te nije bilo značajnijih promjena u odnosu na prethodnu godinu.

5. Tijekom 2021. godine sljedeći javni organi su ispunili obvezu dostavljanja rješenja o službeniku za informiranje, Vodič i Indeks registra sukladno s ZOSPI:

1. Agencija za razvoj visokog obrazovanja i osiguranje kvaliteta BiH (Podaci o službeniku za informiranje);
2. Agencija za policijsku podršku-potporu, Ministarstvo sigurnosti BiH (Vodič za pristup informacijama);
3. Ceste d.d. Mostar (Podaci o službeniku za informiranje);
4. Fakultet sporta i tjelesnog odgoja Univerziteta u Sarajevu (Odluka o imenovanju službenika za informiranje);
5. Federalno ministarstvo raseljenih osoba i izbjeglica (Rješenje o imenovanju službenika za informiranje);
6. Federalno Ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta (Rješenje o imenovanju službenika za informiranje);

7. Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva (Rješenje o imenovanju službenika za informiranje);
8. Finansijska policija Federacije BiH (Rješenje o imenovanju službenika za informiranje i Vodič za pristup informacijama);
9. JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar (Obavijest o imenovanju službenika za informiranje);
10. Javna ustanova „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo (Odluka o imenovanju službenika za informiranje);
11. Javno pOduzeće RAD d.d. Tešanj (Odluka o imenovanju službenika za informiranje i Vodič za pristup informacijama);
12. J.U. Zavod za odgoj i obrazovanje Županija Zapadnohercegovačka (Odluka o imenovanju službenika za informiranje);
13. Kantonalna uprava civilne zaštite USK (Rješenje o određivanju službenika za informiranje i Vodič za pristup informacijama);
14. KJU „Obiteljsko savjetovalište“ (Rješenje o imenovanju službenika za informiranje);
15. KJKP „Tržnice pijace“ d.o.o. Sarajevo (Rješenje o imenovanju službenika za informiranje);
16. Ministarstvo za boračka pitanja Tuzlanskog kantona (Rješenje o imenovanju službenika za informiranje);
17. Ministarstvo financija Unsko-sanskog kantona (Rješenje o imenovanju službenika za informiranje);
18. Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša Kantona Sarajevo (Rješenje o imenovanju službenika za informiranje);
19. Ministarstvo zdravstva, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona (Rješenje o izmjeni i dopuni Rješenja o imenovanju službenika za informiranje);
20. Općinski sud u Zenici (Rješenje o imenovanju službenika za informiranje);
21. Općinski sud u Orašju (Odluka o imenovanju službenika za informiranje);
22. Pedagoški fakultet Univerziteta u Sarajevu (Odluka o imenovanju službenika za informiranje);
23. Republička uprava civilne zaštite Istočno Sarajevo (Odluka o imenovanju službenika za informiranje);
24. Stomatološki fakultet Univerziteta u Sarajevu (Odluka o imenovanju službenika za informiranje);
25. Služba za zajedničke poslove Zeničko-dobojskog kantona (Rješenje o dopunama Rješenja o imenovanju službenika za informiranje);
26. Ustavni sud BiH (Vodič-novi, Indeks registar i Obrazac za podnošenje zahtjeva za pristup informacijama);
27. Vijeće naroda Republike Srpske (Vodič za pristup informacijama);
28. Veterinarski fakultet Univerziteta u Sarajevu (Odluka o imenovanju službenika za informiranje);
29. Vlada Zeničko–dobojskog kantona (Rješenje o određivanju službenika za informiranje, Vodič);
30. Županijsko tužiteljstvo Županije Zapadnohercegovačke Široki Brijeg (Podaci o službeniku za informiranje).

ANEKS III. TABELARNI PRIKAZ STATISTIČKIH POKAZATELJA

ODJEL	Zaprimljeno u 2021.	Preneseno iz ranijih godina	Ukupno radeno u 2021.	Ukupno završeno u 2021.	Preneseno u 2022.
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	190	139	329	213	116
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom	43	25	68	57	11
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	3	1	4	2	2
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	768	379	1147	787	360
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	904	564	1468	1001	467
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	173	322	495	190	305
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	91	88	179	117	62
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	774	373	1147	809	338
UKUPNO	2946	1891	4837	3176	1661

Rad po žalbama po odjelima u 2021.godini

Odjel	Broj
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Sarajevo	83
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Sarajevo	19
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Sarajevo	2
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Sarajevo	352
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Sarajevo	385
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Sarajevo	100
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Sarajevo	62
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Sarajevo	309
Ukupan broj predmeta Sarajevo	1312
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Banja Luka	90
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Banja Luka	21
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina // Banja Luka	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Banja Luka	204
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Banja Luka	313
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Banja Luka	51
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Banja Luka	26
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Banja Luka	170
Ukupan broj predmeta Banja Luka	876
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Brčko	7
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Brčko	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Brčko	115
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Brčko	61
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Brčko	15
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Brčko	84
Ukupan broj predmeta Brčko	283
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Mostar	9
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom // Mostar	2
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Mostar	56
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Mostar	68
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije // Mostar	2
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode // Mostar	3
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Mostar	51
Ukupan broj predmeta Mostar	191
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece // Livno	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava // Livno	41
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava // Livno	77
06 - Odjel za eliminiranje svih oblika diskriminacije // Livno	5
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi // Livno	160
Ukupan broj predmeta Livno	284
Ukupan broj predmeta u Instituciji	2946

Broj žalbi po uredima u 2021. godini

Povreda prava	Potkategorija	Broj predmeta
01 - Diskriminacija	00 - Ostalo	88
01 - Diskriminacija	01-03 - Mobing	42
01 - Diskriminacija	01-09 - Na temelju jezika	3
01 - Diskriminacija	01-11 - Na temelju etničke pripadnosti	7
01 - Diskriminacija	01-12 - Na temelju nacionalnog ili socijalnog podrijetla	5
01 - Diskriminacija	01-14 - Na temelju političkog ili drugog uvjerenja	4
01 - Diskriminacija	01-15 - Na temelju imovnog stanja	1
01 - Diskriminacija	01-16 - Na temelju članstva u sindikatu ili drugom udruženju	1
01 - Diskriminacija	01-17 - Na temelju obrazovanja	1
01 - Diskriminacija	01-22 - Na temelju starosne dobi	2
01 - Diskriminacija	01-24 - Govor mržnje	2
01 - Diskriminacija	SUMA	156
02 - Mediji i sloboda informiranja	SUMA	9
03 - Pristup informacijama	00 - Ostalo	257
03 - Pristup informacijama	03-1 - neodlučivanje u zakonskom roku	26
03 - Pristup informacijama	03-2 - odbijanje pristupa informacijama	17
03 - Pristup informacijama	03-3 - pravo na dvostupnjevost	4
03 - Pristup informacijama	SUMA	304
04 - Vjerske slobode / religija	SUMA	3
05 - Policija	00 - Ostalo	131
05 - Policija	05-1 - žalba na rad policije	25
05 - Policija	05-2 - žalbe policijskih službenika	2
05 - Policija	SUMA	158
06 - Javni prihodi	SUMA	4
07 - Zatvori	00 - Ostalo	75
07 - Zatvori	07-1 - korištenje zavodskih pogodnosti i posjeti	6
07 - Zatvori	07-2 - zdravstvena zaštita i higijenski uvjeti	10
07 - Zatvori	SUMA	91
08 - Ravnopravnost spolova	SUMA	2
09 - Pravosuđe	00 - Ostalo	317
09 - Pravosuđe	09-1 - žalbe na rad sudaca/sutkinja	8
09 - Pravosuđe	09-2 - duljina trajanja postupka (član 6)	69
09 - Pravosuđe	09-3 - izvršenje presuda	31
09 - Pravosuđe	09-4 - VSTV	2
09 - Pravosuđe	SUMA	427
10 - Radni odnosi	SUMA	261
11 - Obrazovanje	00 - Ostalo	20
11 - Obrazovanje	11-1 – predškolski odgoj	1
11 - Obrazovanje	11-2 - osnovno obrazovanje	5
11 - Obrazovanje	11-3 - srednje obrazovanje	5
11 - Obrazovanje	11-4 - visoko obrazovanje	18
11 - Obrazovanje	11-5 - obrazovanje odraslih	2
11 - Obrazovanje	SUMA	51
12 - Osobe sa invaliditetom	SUMA	43

13 - Prava djeteta	00 - Ostalo	177
13 - Prava djeteta	13-1 - Centri za socijalni rad	13
13 - Prava djeteta	SUMA	190
14 - Ekologija zaštita okoliša	SUMA	11
15 - Imovinsko pravni	SUMA	123
16 - Nasilje	00 - Ostalo	6
16 - Nasilje	16-1 - nasilje u obitelji	6
16 - Nasilje	16-2 - vršnjačko nasilje	2
16 - Nasilje	SUMA	14
17 - Javne isprave	SUMA	27
18 - Manjine	SUMA	3
19 - Uprava	SUMA	264
20 - Ratne štete	SUMA	18
21 - Komunalne usluge	SUMA	135
22- Vladina i ministarska imenovanja	SUMA	127
23 - Zdravstvo	SUMA	79
24 - Socijalna skrb	SUMA	68
25 – Mirovine	SUMA	158
26 - Tužiteljstva	SUMA	73
27 - Pravobraniteljstva	SUMA	2
28 - Predmeti korupcije	SUMA	6
29 - Migracije i azil	SUMA	25
30 - Sloboda okupljanja	SUMA	2
31 - Odvjetnici	SUMA	7
32 - Inspekcije	SUMA	72
33 - Besplatna pravna pomoć	SUMA	33
SUMA	SUMA	2946

Broj žalbi primljenih po potkategorijama 2021. godine

R.br.	Način okončanja	Predmeti 2021.	Predmeti iz ranijih godina	Ukupno
1	U tijeku intervencije Ombudsmana	603	378	981
2	Preporukom Ombudsmana	89	218	307
3	Nezainterasiranost stranke za dalje vođenje postupka	251	166	417
4	Neprihvatljiva žalba	556	168	724
5	Na drugi način	362	284	646
6	Nenadležnost i ustupanje predmeta nadležnom organu	60	16	76
7	Proslijeđen drugom uredu Ombudsmana	5	1	6
8	Specijalnim izvješćem	5	5	10
9	Ponovni postupak	6	3	9
10	Ukupno	1937	1239	3176

SAMO ZA NEPRIHVATLJIVA ŽALBA - POTKATEGORIZACIJA

00 - ostalo	148	44	192
01 - anonimna žalba	2	1	3
02 - zlonamjerna žalba	0	0	0
03 - neosnovana žalba	328	105	433
04 - žalba ne sadrži nikakav zahtjev	4	1	5
05 - narušavanje legitimnih prava treće strane	0	0	0
06 - kašnjenje podnosioca od jedne godine nakon činjenica, događaja ili odluke	6	2	8
07 - nisu iscrpljena sva pravna sredstva	28	4	32
08 - žalba nepotpuna ili nerazumljiva (nije naknadno dopunjena)	7	3	10
09 - podnositelj odustao od žalbe	8	1	9
10 - žalba sa već razmatranim činjenicama (dupliranje žalbe)	25	6	31
11 - činjenično stanje prije 14. prosinca 1995. godine	0	1	1
Ukupno	556	168	724

Broj žalbi koje su završene//Način okončanja žalbi u 2021. godini

R.br	Povreda prava	Broj preporuka
1	01 - Diskriminacija	26
2	02 - Mediji i sloboda informiranja	1
3	03 - Pristup informacijama	74
4	05 - Policija	6
5	07 - Zatvori	2
6	08 - Ravnopravnost spolova	1
7	09 - Pravosuđe	27
8	10 - Radni odnosi	28
9	11 - Obrazovanje	10
10	12 - Osobe sa invaliditetom	6
11	13 - Prava djeteta	17
12	14 - Ekologija i zaštita okoliša	3
13	15 – Imovinsko pravni	9
14	18 - Manjine	1
15	19 - Uprava	34
16	20 - Ratne štete	4
17	21 - Komunalne usluge	7
18	22 - Vladina i ministarska imenovanja	30
19	23 - Zdravstvo	7
20	24 - Socijalna skrb	5
21	25 - Mirovine	17
22	26 - Tužiteljstva	4
23	28 - Predmeti korupcije	1
24	29 - Migracije i azil	1
25	31 - Odvjetnici	3
26	32 - Inspekcije	6
27	33 - Besplatna pravna pomoć	1
29	UKUPNO	331

Način realiziranja	Broj predmeta
Djelomično realizirana	4
Nema odgovora	74
Nije realizirana	81
Ostvarena suradnja	60
Realizirana	112
Ukupno	331

Broj žalbi sa preporukama izdatim u 2021. godini po kategorijama povreda prava i realiziranju

ODJEL	Broj žalbi sa preporukom izdatom u 2021.
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	17
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom	6
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	77
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	138
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	29
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	2
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	61
UKUPNO	331

Broj žalbi sa izdatom preporukom po odjelima u 2021. godini

Naziv odjela	Broj preporuka
01 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava djece	15
02 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba sa invaliditetom	6
03 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava nacionalnih, vjerskih i drugih manjina	1
04 - Odjel za praćenje ostvarivanja ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava	75
05 - Odjel za praćenje ostvarivanja političkih i građanskih prava	129
06 - Odjel za eliminaciju svih oblika diskriminacije	29
07 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava osoba lišenih slobode	2
08 - Odjel za praćenje ostvarivanja prava u pravosuđu i upravi	58
UKUPNO	315

Broj preporuka po odjelima u 2021. godini

Ured	Broj žalbi sa preporukom izdatom u 2021.
Ured Sarajevo	137
Ured Banja Luka	132
Ured Brčko	34
Ured Mostar	13
Ured Livno	15
Ukupan broj preporuka	331

Broj žalbi sa izdatom preporukom po uredima u 2021. godini

Ured	Broj porepouka
Ured Sarajevo	125
Ured Banja Luka	130
Ured Brčko	34
Ured Mostar	13
Ured Livno	13
Ukupan broj preporuka	315

Broj preporuka po uredima u 2021. godini

R.Br.	Naziv organa	Broj predmeta	Sjedište organa
1	OPĆINSKI SUD LIVNO	50	LIVNO
2	OPĆINSKI SUD SARAJEVO	37	SARAJEVO
3	KANTONALNI SUD SARAJEVO	35	SARAJEVO
4	OSNOVNI SUD BANJA LUKA	29	BANJA LUKA
5	OKRUŽNO JAVNO TUŽILAŠTVO BANJA LUKA	29	BANJA LUKA
6	KANTONALNI SUD LIVNO	23	LIVNO
7	OKRUŽNI SUD BANJA LUKA	18	BANJA LUKA
8	OPĆINSKI SUD TUZLA	17	TUZLA
9	TUŽITELJSTVO KANTONA SARAJEVO	16	SARAJEVO
10	KANTONALNI SUD TUZLA	16	TUZLA
11	KANTONALNO TUŽITELJSTVO LIVNO	13	LIVNO
12	VRHOVNI SUD FBiH	12	SARAJEVO
13	OPĆINSKI SUD MOSTAR	10	MOSTAR
14	VISOKO SUDBENO I TUŽITELJSKO VIJEĆE BiH	10	SARAJEVO
15	KANTONALNO TUŽITELJSTVO TUZLANSKOG KANTONA	10	TUZLA
16	VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE	8	BANJA LUKA
17	OSNOVNI SUD DOBOJ	8	DOBOJ
18	KANTONALNI/ŽUPANIJSKI SUD U MOSTARU	8	MOSTAR
19	USTAVNI SUD BIH	8	SARAJEVO
20	OSNOVNI SUD BIJELJINA	8	BIJELJINA

20 najčešćih protivnih strana iz oblasti sudova

R.br.	Naziv organa	Broj predmeta	Sjedište organa
1	FEDERALNI ZAVOD PIO/MIO	49	TUZLA
2	FOND PIO REPUBLIKE SRPSKE	26	BIJELJINA
3	GRAD BANJA LUKA	25	BANJALUKA
4	MUP REPUBLIKE SRPSKE	23	BANJA LUKA
5	VLADA FEDERACIJE BIH	22	SARAJEVO
6	VLADA KANTONA SARAJEVO	20	SARAJEVO
7	JU DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO	19	SARAJEVO
8	MINISTARSTVO RADA I BORAČKO INVALIDSKE ZAŠTITE REPUBLIKE SRPSKE	19	BANJA LUKA
9	MUP ZE-DO KANTONA	19	ZENICA
10	OPĆINA CENTAR SARAJEVO	19	SARAJEVO
11	REPUBLIČKA UPRAVA ZA GEODETSKE I IMOVINSKO PRAVNE POSLOVE	19	BANJA LUKA
12	ZAVOD ZA IZVRŠENJE KAZNENIH SANKCIJA, PRITVORA I DRUGIH MJERA BIH	19	ISTOČNA ILIDŽA
13	MUP HNK/Ž	18	MOSTAR
14	KANTONALNA ADMINISTRATIVNA SLUŽBA PIO TUZLA	17	TUZLA
15	OPĆINA NOVO SARAJEVO	17	SARAJEVO
16	VLADA TK TUZLA	17	TUZLA
17	TELEMACH	16	SARAJEVO
18	FEDERALNI ZAVOD PIO/MIO MOSTAR	15	MOSTAR
19	MUP KANTONA SARAJEVO	15	SARAJEVO
20	GRAD SARAJEVO	13	SARAJEVO

20 najčešćih protivnih strana bez oblasti pravosuđa

DETALJAN PREGLED REALIZIRANJA PREPORUKA

R.br.	BROJ PREDMETA	BROJ PREPORUKE	GLAVNA PREPORUKA	POVREDA PRAVA	REALIZACIJA PREPORUKE	ZAPRIMLJEN ODGOVOR	REALIZACIJA I SADRŽAJ ODGOVORA
1	POVREDA PRAVA :	01 - Diskriminacija					
2	Realizirana						
3	Ž-SA-06-930/20	P-16/21	P R E P O R U K U Dekanu Metalurško-tehnološkog fakulteta Univerziteta u Zenici 1. Da, odmah, poduzme sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa žaliteljicom, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između rukovodstva Metalurško-tehnološkog fakulteta i žaliteljice, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 12.03.2021. godine institucija Ombudsmana je zaprimila odgovor dekana Fakulteta broj: 02-100-020-195/21 od 09.03.2021. godine na Preporuku u kojem je informirana da je održan sastanak dana 09.03.2021. godine, da su istome pored dekana pristivali ... , te su se strane usaglasile i vlastoručno potpisale da će učiniti sve na prevazilaženju narušenih međuljudskih odnosa, da će uspostaviti korektnu komunikaciju, te ni na koji način neće uticati na narušavanje međuljudskih odnosa, a u interesu kako njih samih tako i Fakulteta u cijelini. Obzirom na sadržaj odgovora iz kojeg se može zaključiti da je preporuka Ombudsmana BiH ispoštovana, institucija Ombudsmana ovim aktom okončava rad na predmetu podnositeljice žalbe.
4	Ž-BL-06-724/20	P-32/21	P R E P O R U K A Zavodu za obrazovanje odraslih Republike Srpske i Ministarstvu komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine 1. da u međusobnoj komunikaciji i saradnji i sa nadležnim kantonalnim organima za oblast saobraćaja nađu adekvatno rješenje za problem priznavanja vozačkih ispita nezavisno iz kojeg entiteta auto-škole potiču, poštujući načelo efikasnosti javne uprave, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; 2. da u roku od 30 dana, od dana prijema ove Preporuke obavijestite Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	"Dana 19.04.2021. godine, Zavod za obrazovanje odraslih Republike Srpske je Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputio odgovor na Preporuku gdje navodi da je Ministarstvo komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine uputilo instrukciju o postupanju prilikom prihvatanja potvrda auto-škola o uspješno završenom osposobljavanju. Takođe navode da prema pomenutoj instrukciji prilikom prijave ispita kandidata za vozača koji prilazi potvrdu o osposobljavanju izdate od strane auto-škole nad kojima se preme ustavnim nadležnostima može vršiti kontrola, nadležni organ za obrazovanje entiteta Republike Srpske, kantona u Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distrikta, imaju obavezu da „po službenoj dužnosti izvrše provjeru izdatih potvrda“. Službenu provjeru Zavod vrši u najkraćem mogućem roku, odmah po dobijanju takve potvrde, a odobravanje polaganja vozačkog ispita zavisi od brzine odgovora nadležnih ministarstava obrazovanja.Takođe navode da je Zavod za obrazovanje odraslih dužan da izvrši provjeru svih kandidata, kako sa područja Republike Srpske, tako i sa područja Federacije Bosne i Hercegovine, te da Zavod prema mjesnoj nadležnosti nema mogućnost da neposredno izvrši provjeru auto-škola sa područja Federacije Bosne i Hercegovine i Brčko Distrikta, osim službenim putem preko nadležnog kantonalnog organa. Izdavanjem preporuke, upućivanjem urgencije, objavljivanjem preporuke na internet stranici institucije Ombudsmana uz Vašu saglasnost iscrpljene su mogućnosti koje Institucija ombudsmana ima po pojedinačnim žalbama građana, i na osnovu toga Ombudsmani su donijeli odluku kao u uvodu ovog Obavještenja, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11)."
5	Ž-BL-06-509/20	P-34/21	P R E P O R U K U Gradonačelniku grada Banja Luka • Da u okviru svojih ovlaštenja ispita navode o postojanju mobinga nad podnositeljicom žalbe, te u skladu sa utvrđenim činjeničnim stanjem preduzme mjere na eliminaciji i prevenciji diskriminacije, eliminaciji njenih posljedica, popravljajući radne atmosfere, eliminisanja vrijeđanja i drugih vidova narušavanja ličnog dostojanstva i radnih prava podnositeljice žalbe, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke. • Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmana o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	"...Dana 18.05.2021. godine grad Banja Luka je Instituciji ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputio odgovor na Preporuku, gdje navodi da je Odsjek za saradnju sa građanima – Kancelarija za građane, kao organizaciona jedinica unutar Kabineta gradonačelnika koja je i zaprimila ovaj predmet, pristupila ispitivanju navoda i utvrđivanju činjeničnog stanja u skladu sa preporukom Institucije ombudsmana i nadležnostima Gradonačelnika, u skladu sa čime je zatraženo dostavljanje dokumentacije, kao i izjašnjenje nadležnog odjeljenja, odnosno lica naznačenih u preporuci Ombudsmana.Iz navedenog proizilazi da je gradonačelnik nesumnjivo preduzeo radnje zahitjavane preporukom, a izdavanjem preporuke iscrpljene su mogućnosti koje institucija Ombudsmana ima po pojedinačnim žalbama građana, pa su Ombudsmani donijeli odluku kao u uvodu ovog Obavještenja, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11)."
6	Ž-BL-06-473/20	P-35/21	P R E P O R U K U direktoru Zavoda za izgradnju a.d. Banja Luka • Da u okviru svojih ovlaštenja ispita navode o postojanju mobinga nad podnositeljicom žalbe, te u skladu sa utvrđenim činjeničnim stanjem preduzme mjere na eliminaciji i prevenciji diskriminacije, eliminaciji njenih posljedica, popravljajući radne atmosfere, eliminisanja vrijeđanja i drugih vidova narušavanja ličnog dostojanstva i radnih prava podnositeljice žalbe, sve sa ciljem poboljšanja međuljudskih odnosa između zaposlenih u skladu sa nalazima iz ove Preporuke. • Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmana o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	"...Obzirom na činjenicu da je lice odgovorno za rad i zastupanje Zavoda upoznato sa predmetom žalbe, da je preduzelo mjere u pokušaju rješavanja opisanih incidenata, kao i da navodi u spisu upućuju na zaključak o postojanju lične netrpeljivosti između fizičkih lica unutar istog preduzeća, što nije predmet rada ili nadzora od strane institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, donesena je odluka kao u uvodu ove Obavijesti, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 5. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). "

7	Ž-LI-06-76/21	P-123/21	PREPORUKU Ministru Ministarstva unutarnjih poslova Kantona 10 1. da poduzme adekvatne mjere i radnje radi usuglašavanja sporne Informacije i drugih unutarnjih akata sa Zakonom o zabrani diskriminacije, a sve u cilju osiguranja ravnopravne uporabe sva tri službena jezika – hrvatskog, bosanskog i srpskog, odnosno oba pisma – latinica i ćirilica u Ministarstvu unutarnjih poslova Kantona 10; 2. da sukladno odredbi članka 24. Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini razmotri usuglašenost svojih pravnih akata sa navedenim zakonom; 3. da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Ministar je uz svoj podnesak br. 02-01-03-10013-1/21 od 04.06.2021. godine, Instituciji ombudsmana dostavio Zaključak Stručnog kolegija ministra unutarnjih poslova održanog 01.06.2021. godine, u kojem se ističe: „Nalaže se, sukladno pozitivnim zakonskim propisima i međunarodnim aktima, kojih je BiH potpisnik ili su kroz ustavne odredbe direktno inkorporirane u pravni sustav BiH, ravnopravna upotreba sva tri jezika i oba pisma u svim aktima korespondencija između unutarnjih ustrojbenih jedinica kao i izvan ministarstva. Zanemaruje se informacija Jedinice za profesionalne standarde broj: 02-03/2-03-2898/21 od dana 10. veljače 2021. godine u tekstu koji se odnosi na upotrebu pisma i jezika. Zadužuju se osnovne ustrojbene jedinice da prilikom predlaganja novog Pravilnika o unutarnjem ustrojstvu, a sukladno članku 24. Zakona o zabrani diskriminacije, postupe u pogledu sačinjavanja prijedloga pravilnika na način da se onemogući svaki oblik diskriminacije sukladno zakonu. Zaključak stupa na snagu danom donošenja“. Sukladno navedenom, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi anonimnih djelatnika PU i PP Drvar, jer su ocijenili da je izdata preporuka prihvaćena.
8	Ž-SA-06-115/21	P-161/21	PREPORUKU GRANIČNOJ POLICIJI BOSNE I HERCEGOVINE 1. da usvoje pravni okvir kojim će se osigurati ravnopravna uporaba sva tri službena jezika – hrvatskog, bosanskog i srpskog, odnosno oba pisma – latinica i ćirilica u eksternoj komunikaciji prema građanima, 2. da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	Dana 30.07.2021. godine, zaprimljeno je izjašnjenje, akt broj 17-07-34-7-1199-2/21 od 28.07.2021. godine, pod nazivom Obavještenje o realizaciji preporuke, u kojem je, između ostalog navedeno da je pravni okvir usvojen, te da će se obezbijediti ravnopravna upotreba sva tri službena jezika, odnosno oba pisma u eksternoj komunikaciji prema građanima. Uvidom u službenu web stranicu stranicu Granične policije Bosne i Hercegovine utvrđeno je da je navedeno i implementirano u praksi. Obzirom na naprijed navedeno predmet pod brojem Ž-SA-06-115/21 se zatvara
9	Ž-SA-06-1143/17	P-190/21	P R E P O R U K U Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo • da razmotre mogućnost izmjene spornih zakonskih odredbi u novom prijedlogu Zakona o srednjem obrazovanju Kantona Sarajevo shodno zaključcima u ovoj preporuci kao i mogućnost konsultiranja Stručnog aktiva sekretara srednjih škola u Kantonu Sarajevo u procesu sačinjavanja novog prijedloga predmetnog Zakona a prije usvajanja istog; • da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima u cilju realizacije ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	"Institucija Ombudsmana je dana 27.08.2021. godine zaprimila odgovor na preporuku broj P-190/21 od 05.08.2021. godine od Ministarstva za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo u kojem se navodi sljedeće: „U Ministarstvu za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo zaprimljena je Vaša Preporuka, broj gornji, koja se odnosi na žalbu sekretara srednjih škola, registrovanu pod brojem, Ž-SA-06-1143/17, a koja se tiče odredbi Zakona o srednjem obrazovanju. U vezi sa navedenim, ovim putem Vas obavještavamo da će Ministarstvo za odgoj i obrazovanje, u okviru redovnih i programskih aktivnosti u planiranom vrijeme formirati komisiju za izradu nacrtu novog zakona o srednjem obrazovanju, koja će sa Vašom preporukom biti blagovremeno upoznata" Prethodno navedeni odgovor je aktom od 31.08.2021. godine prosljeđen podnositeljima žalbe na uvid te u svrhu informiranja. Slijedom navedenog u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine predmet registrovan pod brojem Ž-SA-06-1143/17 se zatvara. "
10	Ž-SA-06-482/21	P-191/21	PREPORUKU Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po prijemu ove preporuke prekine s praksom izdavanja naloga za privremeno obavljanje poslova na drugom radnom mjestu odnosno praksom zaduživanja nalogom za obavljanje poslova drugog radnog mjesta; 2. Da odluke o premještanju donosi temeljem Pravilnika o premještanju zaposlenih u Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje kojim se i uređuje postupak premještanja zaposlenih u Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje; 3. Da konkretan predmet razmotri ne samo u svjetlu pozitivnih propisa koji neposredno regulišu rad UIO, nego i u svjetlu Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini; 4. Da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima u cilju realizacije ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	U instituciji Ombudsmana je dana 14.10.2021. godine zaprimljen odgovor Uprave za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine u aktu broj 02-34-4-1255-3/21 od 13.10.2021. godine, u kojem se između ostalog navodi da je podnositelj žalbe aktom broj: 01-34-2-55-1455-3/21 od 16.09.2021. godine obavješten da je počev od 16.09.2021. godine dužan obavljati poslove radnog mjesta šef Grupe za kontrolu velikih poreskih obveznika u Regionalnom centru Sarajevo, na kojem, na osnovu Rješenja broj: 34-512-2/05 od 17.03.2005. godine ima stalni raspored, a čime je kako ističu ispoštovana preporuka iz tačke 1 Preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine broj P-191/21 od 06.08.2021. godine. Prethodno navedeni odgovor je aktom od od 18.10.2021. godine podnositelju žalbe prosljeđen na uvid.
11	Ž-SA-06-632/21	P-259/21	P R E P O R U K U DIREKTORU KAZNENO-POPRAVNOG ZAVODA ZATOVRENOG TIPRA ZENICA 1. Da, odmah, poduzme sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa pritužiteljicom, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Realizirana	DA	20.12.2021. zaprimljen odgovor Kazneno-popravnog zavoda zatvorenog tipa Zenica. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
12	Djelimično realizirana						
13	Ž-SA-06-352/20	P-4/21	P R E P O R U K U Ministarstvu vanjskih poslova Bosne i Hercegovine 1. Da u cilju osiguranja mehanizma unutar Ministarstva poduzmu mjere u cilju implementacije člana 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja; 2. Da, odmah, poduzme sve aktivnosti sa ciljem razjašnjavanja svih okolnosti vezanih za konkretan slučaj, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke, obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	01 - Diskriminacija	Djelimično realizirana	DA	Institucija Ombudsmana je dana 31.05.2021. godine zaprimila podnesak punomoćnika podnositelja žalbe advokata Mirze Ališaha od 28.05.2021. godine u kojem je između ostalog istaknuto da je nakon uvida u dostavljeni odgovor Ministarstva na preporuku institucije Ombudsmana jasno da Ministarstvo nije postupilo po izdatim preporukama, da nisu naveli razloge nepostupanja te da je ostalo neutvrđeno da li je poduzelo mjere u cilju impenetacije člana 24, stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije. Na konkretan predmet aktom od 21.06.2021. godine ukazano je predsjedavajućem Vijeću ministara Bosne i Hercegovine. Dana 09.07.2021. godine zaprimljen je akt predsjedavajućeg Vijeća ministara Bosne i Hercegovine, broj 01-34-4-2341-2/19 od 30.06.2021. godine, koji je dostavljen punomoćniku podnositelja žalbe aktom od 21.07.2021. godine na uvid u svrhu informisanja.

14	Ostvarena saradnja						
15	Ž-SA-06-157/21	P-44/21	PREPORUKU FEDERALNOM MINISTARSTVU KULTURE I SPORTA 1. da odmah po prijemu ove preporuke postupi sukladno Uredbi o određivanju kriterija za dodjeljivanje nagrada sportistima, sportskim radnicima i sportskim udruženjima iz Federacije Bosne i Hercegovine za ostvarene vrhunske sportske rezultate na međunarodnim takmičenjima i žaliteljici dodijeli javno priznanje i nagradu; 2. da o načinu ispoštovanja ove preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine u što kraćem roku.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	NE	odgovor 25.10.2021. Vlada Federacije Bosne i Hercegovine Federalno ministarstvo kulture i sporta Sarajevo . Urgencija 20.01.2022. 02.02.2022.Odgovor FM kulture i sporta Na dan ažuriranja realizacije preporuka 02.02.2022. rad na predmetu je u toku.
16	Ž-BL-06-221/21	P-132/21	P R E P O R U K U Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove Republike Srpske 1. Da do usvajanja preciznih zakonskih rješenja, utvrdi i primjeni u radu objektivne, transparentne i pravne kriterijume kod postavljanja advokata za privremene zastupnike licima nepoznatog prebivališta u postupcima izlaganja na javni uvid nepokretnosti, uzimajući u obzir prijedloge Advokatske komore kao reprezentativne organizacije advokata, kao i nalaze iz ove Preporuke; da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane o načinu provođenja ove preporuke	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	NE	NA dan ažuriranja realizacije preporuka 07.02.2022. utvrđeno da je odgovor RGUIP na preporuku zaprimljen 18.01.2022.Rad na predmetu je u toku.
17	Ž-BR-06-11/21	P-167/21	Ministarstvu obrazovanja i nauke Tuzlanskog kantona i Univerzitetu u Tuzli 1. da bez odlaganja preduzmu mjere kako bi se normativno i faktički uredio postupak izbora u više zvanje nastavnog osoblja, provodio na jedinstven način, uvažavajući principe pravne sigurnosti i jedinstvenosti obrazovnog prostora; 2. da u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove preporuke, obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 31.08.2021. godine zaprimljen odgovor Ministarstva obrazovanja TK, broj: 10/1-34-013810-1-21 od 23.08.2021. godine. 17.12.2021. zaprimljen odgovor Univerziteta u Tuzli. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 07.02.2022. rad na predmetu je u toku.
18	Ž-SA-06-184/21	P-240/21	PREPORUKU SKUPŠTINI KANTONA SARAJEVO 1. Da imajući u vidu Nalaz i zaključak iznesen u ovoj preporuci pristupe izmjeni članka 15. točka d) na način koji će biti sukladan pozitivnim zakonskim propisima; 2. Da o načinu ispoštovanja ove Preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	NE	07.12.2021 odgovor Ministarstva finansija Kantona . 18.01.2022. Od Ministarstva finansija Kantona Sarajevo zatražena informacija "... da li je je predmetni Nacrta Zakona razmatran, kao i da nam dostavite informaciju o implementaciji Preporuke. " u roku od 10 dana. Odgovor nije zaprimljen u ostavljenom roku. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
19	Ž-BL-06-443/21	P-264/21	PREPORUKU Vladi Federacije Bosne i Hercegovine • da prioritarno osigura sredstva za povezivanje staža radi odlaska u penziju radnicima preduzeća sa državnim kapitalom, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 24.11.2021. zaprimljen odgovor Vlade F BiH. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
20	Ž-BL-06-819/21	P-297/21	P R E P O R U K U Vladi Tuzlanskog kantona • Da se prilikom uvođenja mjera, radi suzbijanja pandemije virusa COVID-19 i zaštite javnog zdravlja, dosljedno rukovodi standardima koji se primjenjuju u slučaju ograničavanja osnovnih prava građana, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; • Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Odgovor Ministarstva zdravstva Tuzlanskog kantona zaprimljen 30.12.2021. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
21	Ž-BL-06-621/21	P-301/21	P R E P O R U K U Gradskoj upravi Sarajevo i Vladi Kantona Sarajevo • Da po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi izjašnjenje na zahtjev od 14.09.2021. godine, kako je to naprijed navedeno;	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 17.01.2022. zaprimljen odgovor Grada Sarajeva. 27.01.2022. zaprimljen odgovor Stručne službe Vlade Kantona Sarajevo. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku .
22	Ž-BR-06-220/20	P-304/21	1. bez odlaganja pristupe izmjeni odredbi Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima imajući u vidu odredbe Zakona o zabrani diskriminacije Bosne i Hercegovine; 2. ponove izbor uposlenika za radno mjesto -Tehnički sekretar, 3. u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 04.02.2022. zaprimljen je odgovor JU Bosanski kulturni centar Tuzla . Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
23	Nije realizirana						
24	Ž-SA-06-729/20	P-8/21	PREPORUKU MINISTARSTVU ZA OBRAZOVANJE, NAUKU, I MLADE KANTONA SARAJEVO 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu ispoštovanja ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Cijeneći utvrđene činjenice, relevantne propise, Ombudsmani nisu utvrdili u konkretnom slučaju diskriminaciju. Naime, nije sporno da je pravo na obrazovanje zagarantovano međunarodnim i domaćim propisima, na koje se pozivao i podnosilac žalbe, ali Ombudsmani nisu utvrdili elemente različitog postupanja nadležnog organa koji se ogledaju u radnji, odnosno propuštanju nadležnog organa kao odgovorne strane u odnosu na sve predškolske ustanove, bilo javne ili privatne i posebno u budućem periodu (hipotetički posmatrano). Shodno tome, bez elemenata različitog postupanja Ombudsmani nisu mogli utvrditi diskriminaciju i eventualno diskriminatorno ponašanje kantonalnog ministarstva obrazovanja...". Obzirom na naprijed navedeno, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine donijeli su odluku da se predmet broj Ž-SA-06-729/20 zatvori, sukladno članku 35. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

25	Ž-SA-06-775/20	P-29/21	P R E P O R U K U ministru Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona 1. Da poduzme sve aktivnosti u cilju donošenja podzakonskih akata koji bi detaljnije regulirali pitanja provođenja i organiziranja polaganja vozačkog ispita, instruktorskih ispita, ispita za stjecanje licenci, kao i pitanja provođenja i organiziranja kontrole osposobljavanja i polaganja ispita za vozače motornih vozila, a posebno pitanja postupka oglašavanja, procedure izbora i prava žalbe aplikantata u komisije; 2. Da u roku od 60 dana obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	Nakon provedenih istražnih radnji u predmetu Ž-SA-06-775/20, izdavanja preporuke, a posebno cijeneći odgovor Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona broj: 10-23-128-80/21 Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za poduzimanjem daljnjih radnji obzirom da je Ministarstvo obrazovanja dostavilo iscrpan odgovor, te ukazalo i na nove činjenice i sudsku praksu Vrhovnog suda FBiH, a koje nisu dostavili u toku istražnog postupka. Radi svega navedenog, institucija Ombudsmena pristupa zatvaranju predmeta.
26	Ž-BL-06-698/20	P-33/21	P R E P O R U K U Vladi Republike Srpske i naslovljenim ministarstvima • Da u okviru svojih ovlaštenja i kapaciteta omogući korištenje prava na pomoć Vlade Republike Srpske i privatnim predškolskim ustanovama sa područja Grada Banja Luka, proporcionalno pretrpljenim posljedicama izazvanim pandemijom, a u skladu sa nalazima iz ove Preporuke ; • Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	23.02.2021. Zaprimljen odgovor Ministarstva privrede i poduzetništva da nisu nadležni za postupanje po preporuci.
27	Ž-BL-06-437/20	P-162/21	P R E P O R U K U Upravi za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine 1. Da osigura jednak tretman podnosioca žalbe u odnosu na sve zaposlene u pogledu raspoređivanja na rad van mjesta prebivališta; 2. Da pokloni dužnu pažnju zahtjevima podnosioca žalbe ne samo u svjetlu pozitivnih propisa koji neposredno regulišu rad Uprave, nego i u svjetlu Zakona o zabrani diskriminacije u Bosni i Hercegovini; 3. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	DA	"...Dana 27.07.2021. godine, pomoćnik direktora Uprave za indirektno oporezivanje Bosne i Hercegovine je dostavio odgovor na Preporuku u kojem navodi da su rješenja o premještanju potvrđena od strane Odbora državne službe za žalbe Bosne i Hercegovine, kao drugostepenog organa, te da nema mjesta provođenju mjera traženih preporukom. Dana 29.09.2021. godine, institucija Ombudsmena je uputila urgenciju Upravnom odboru Uprave za indirektno oporezivanje kojom je traženo provođenje preporuke uz navođenje članova Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, koji nalažu obavezu saradnje sa pomenutom institucijom. Dana 05.11.2021. godine, Uprava za indirektno oporezivanje je dostavila odgovor na urgenciju u kojem navodi da je institucija Ombudsmena jednostrano prihvatila navode podnosioca žalbe iako isti ne odgovaraju stvarnom činjeničnom stanju, zbog čega preporuka ne može biti provedena. Izdavanjem preporuke i slanjem urgencije, iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmen za ljudska prava ima po pojedinačnim žalbama građana. Ujedno napominjemo da Preporuku (P-162/21) možete koristiti kao zvaničan stav institucije Ombudsmena po ovom pitanju i u svim drugim postupcima. Preporuka u ovom predmetu je objavljena i na zvaničnoj internet stranici institucije Ombudsmena za ljudska prava..."
28	Ž-BL-06-321/21	P-189/21	P R E P O R U K U Narodnoj skupštini Republike Srpske i Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine • Da u okviru svojih nadležnosti razmotre mogućnost usklađivanja ili izmjene postojećeg zakonskog okvira sa ciljem rješavanja zahtjeva za povrat poreza građana koji žive u jednom, a rade u drugom entitetu, u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; • Da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Nije realizirana	NE	"...Izdavanjem preporuke zakonodavnim tijelima, iznad kojih ne postoji nadređeni organ, iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmen za ljudska prava ima po pojedinačnim žalbama građana. Ujedno napominjemo da Preporuku (P-189/21) možete koristiti kao zvaničan stav institucije Ombudsmena po ovom pitanju i u svim drugim postupcima. Preporuka u ovom predmetu je objavljena i na zvaničnoj internet stranici institucije Ombudsmena za ljudska prava."
29	Nema odgovora						
30	Ž-BL-06-698/20	P-202/21	P R E P O R U K U Vladi Republike Srpske i Ministarstvu prosvjete i kulture Republike Srpske • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi odgovor na preporuku od 22.01.2021. godine, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Uvidom u bazu podataka utvrđeno da u ostavljenom roku nije zaprimljen odgovor na P-202/21. "...Izdavanjem preporuke najvišem tijelu izvršne vlasti, iznad koje ne postoji nadređeni organ, iscrpljene su mogućnosti koje Ombudsmen za ljudska prava ima po pojedinačnim žalbama građana. Ujedno napominjemo da Preporuku (P-33/21) možete koristiti kao zvaničan stav institucije Ombudsmena po ovom pitanju i u svim drugim postupcima. Preporuka u ovom predmetu je objavljena i na zvaničnoj internet stranici institucije Ombudsmena za ljudska prava..."
31	Ž-BL-06-403/21	P-270/21	P R E P O R U K U SKUPŠTINI I VLADI BRČKO DISKTRIKTA BOSNE I HERCEGOVINE 1. Da preduzmu mjere iz svoje nadležnosti radi uspostavljanja de facto ravnopravnosti osoba sa invaliditetom u procesu zapošljavanja u institucijama Brčko Distrikta, u skladu sa međunarodnim obavezama Bosne i Hercegovine i nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmena o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Rok za izjašnjenje o realizaciji preporuke istekao 29.12.2021. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
32	Ž-SA-06-743/20	P-310/21	P R E P O R U K U Ministru unutrašnjih poslova Unsko-sanskog kantona 1. Da, odmah, poduzme sve aktivnosti u organizaciji sastanka sa podnositeljicom žalbe i pomoćnikom ministra, s ciljem prevazilaženja narušenih međuljudskih odnosa i nedostatka komunikacije između pomoćnice ministra i podnositeljice žalbe, na način da se pokušaju iznaći uzroci, posljedice i zajednička rješenja nastale situacije; 2. Da u cilju osiguranja mehanizma unutar Ministarstva poduzme mjere u cilju implementacije člana 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja; 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	01 - Diskriminacija	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 28.01.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. uvidom u BP utvrđeno da odgovor nije zaprimljen .Rad na predmetu je u toku.
33	UKUPNO	-		01 - Diskriminacija			

34	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
35	26	26	9	1	8	5	3
36	POVREDA PRAVA :	02 - Mediji i sloboda informisanja					
37	Realizirana						
38	Ž-BL-05-697/20	P-152/21	PREPORUKU predsjedniku Skupštine opštine Teslić 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 21.09.2020. godine, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	02 - Mediji i sloboda informisanja	Realizirana	DA	Aktom broj: 01-013-121/21, od dana 30.06.2021. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor u kome navodi da je preduzimajući aktivnosti u cilju realizacije izdate preporuke dana 29.06.2021. godine, podnosilac žalbe pismeno obavijestio odgovornu stranu da odustaje od podnesenog zahtjeva. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
39	UKUPNO	-	02 - Mediji i sloboda informisanja				
40	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
41	1	1	1	0	0	0	0
42	POVREDA PRAVA :	03 - Pristup informacijama					
43	Realizirana						
44	Ž-SA-06-800/20	P-1/21	PREPORUKU UPRAVI ZA INDIRECTNO/NEIZRAVNO OPOREZIVANJE BOSNE I HERCEGOVINE 1. da odmah po prijemu ove preporuke prekine s praksom izdavanja Naloga za privremeno obavljanje poslova na drugom radnom mjestu istog nivoa, u određenom vremenskom periodu, na period od mjesec dana"- donesenim temeljem tzv. Ovlaštenje broj: 01-34-2-75-64/18 od 08.02.2018. godine; 2. da odluke o premeštaju donosi temeljem Pravilnika o premeštaju zaposlenih u Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje kojim se i uređuje postupak premeštaja zaposlenih u Upravi za indirektno/neizravno oporezivanje, 3. da u roku od 30 dana od dana prijave ove preporuke obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja iste.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 23.02.2021. godine zaprimljeno je izjašnjenje Uprave za indirektno/neizravno oporezivanje Bosne i Hercegovine pod brojem 02-34-4-2171-5/20 od 22.04.2021. godine u kojem se, između ostalog ističe da je Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ispoštovana, na način što je premeštaj, zbog viška stručnih saradnika-carinskih inspektora iz Carinske ispostave Zenica izvršen Rješenjem, donesenim sukladno Zakonu o upravi za indirektno oporezivanje i Pravilnikom o premeštaju zaposlenih u Upravi za indirektno oporezivanje, a na koje pritužitelj ima pravo na žalbu Odboru državne službe za žalbe Federacije BiH.
45	Ž-SA-06-1409/18	P-3/21	P R E P O R U K U direktorici i Školskom odboru Javne ustanove Osnovna škola „Umihana Čuvidina“ Sarajevo 1. Da u cilju osiguranja mehanizma unutar škole poduzmu mjere u cilju implementacije člana 24 stav 4 Zakona o zabrani diskriminacije prema kojem su svi javni organi te ostala pravna lica dužni da u svojim općim pravnim aktima, ili posebnim pravnim aktima, reguliraju principe jednakog postupanja i člana 37 Kolektivnog ugovora za djelatnost predškolskog odgoja i osnovnog odgoja i obrazovanja u Kantonu Sarajevo odnosno da osiguraju efikasne interne procedure zaštite od diskriminacije i zaštite dostojanstva; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena je dana 19.02.2021. godine zaprimila odgovore na preporuku Ombudsmena broj P-3/21 od 14.01.2021.godine od direktorice JU Osnovna škola „Umihana Čuvidina“ u aktu broj 647/21, od 12.02.2021. godine i v.d. predsjednika Školskog odbora u aktu broj 662/21, od 15.02.2021. godine, iz kojih proizilazi da je imenovana osoba ovlaštena za primanje pritužbi ove vrste odnosno da je uspostavljena interna procedura za zaštitu od diskriminacije i zaštitu dostojanstva.
46	Ž-SA-05-822/20	P-18/21	P R E P O R U K U direktoru JP „Rad“ d.d. Tešanj 1. Da u smislu člana 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine imenuje službenika za informisanje i ovlasti ga za donošenje rješenja po zahtjevima za pristup informacijama. Odluku o imenovanju službenika za informisanje potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 2. Da u smislu člana 20. st. 1 i 2. Zakona sačini i objavi na službenoj internet stranici Vodič za pristup informacijama, Index registar i obrazac za podnošenje zahtjeva za pristup informacijama. Primjerak navedenih dokumenata potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Obzirom da u ostavljenom roku nije zaprimljen odgovor povodom izdate Preporuke, dana 15.04.2021. godine JP Rad d.o.o Tešanj je upućena urgencija za postupanje po navedenoj Preporuci. Do danas nije zaprimljen odgovor navedenog Javnog preduzeća, te je dana 31.05.2021. godine o nerealizaciji Preporuke obaviješteno Općinsko vijeće Tešanj, kao osnivač navedenog Javnog preduzeća. Shodno navedenom, Ombudsmeni konstatuju da Preporuka broj P-18/21 od 18.01.2021. godine nije realizovana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2021. godinu." Dana 08.09.2021. zaprimljen odgovor Opštine Tešanj u kojem je navedeno da je JP "Rad" dostavio tražene informacije 05.03.2021., nakon čega je po uputi postupajuće pravnice, unesena promjena realizacije preporuke. Preporuka u cjelosti realizirana.
47	Ž-SA-05-545/20	P-30/21	P R E P O R U K U direktoru Kantonalne uprave za inspekcijske poslove Unsko-sanskog kantona 1. Da u smislu člana 19. stav 2. Etičkog kodeksa za državne službenike Unsko-sanskog kantona poduzme adekvatne mjere, a u cilju prevencije svih budućih sličnih postupanja; 2. Da u smislu člana 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine imenuje službenika za informisanje. Odluku o imenovanju službenika za informisanje potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 3. Da u smislu člana 20. st. 1 i 2. Zakona sačini i objavi na službenoj internet stranici Vodič za pristup informacijama, Index registar i obrazac za podnošenje zahtjeva za pristup informacijama. Primjerak navedenih dokumenata potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 4. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	22.03.2021 odgovor Kantonalne uprave za inspekcijske poslove U pogledu tačke 2 i 3. Preporuke Omnbudsmena, iz odgovora proizilazi da je imenovan službenik za informisanje, kao i da su Vodič za pristup informacijama, Index registar informacija i obrazac za podnošenje zahtjeva za pristup informacijama, objavljen na službenoj internet stranici Kantonalne uprave za inspekcijske poslove Unsko-sanskog kantona. Uzimajući u obzir navedeno, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka broj P- 30/21 od 01.02.2021. godine realizovana, te se shodno navedenom predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

48	Ž-BL-05-478/20	P-36/21	PREPORUKU načelniku Policijske uprave Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 18.05.2020. godine, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Aktom broj: SM-059-231/20, od dana 16.03.2021. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci, u kome navodi da podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama odgovoreno aktom broj: SM-1-221.1-62/21, od dana 16.03.2021. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom."
49	Ž-BL-05-633/20	P-38/21	PREPORUKU ministru za obrazovanje, nauku i mlade Kantona Sarajevo 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Aktom broj: 11/06-08-38878-1/21, od dana 05.03.2021. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine."
50	Ž-MO-05-167/20	P-58/21	P R E P O R U K U Načelniku Općine Jablanica 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, na podneseni zahtjev podnosioca žalbe, donese novo rješenje, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine i dostavi tražene podatke, budući da ne postoje smetnje za neudovoljavanje po istom; 2. Da u roku od 15 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmanu Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Nakon donesene preporuke broj 58/21 od 22.02.2021. prema općinskom načelniku općine Jablanica da donese novo rješenje u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama FBiH, dana 12.04. 2021. Institucija Ombudsmana zaprimila je izjašnjenje Općine Jablanica broj 01-12-2655/20 od 06.04.2021. kojim obavještavaju da su postupili sukladno Preporuci broj 58/21 a što je potvrđeno i od samih žalitelja. Imajući u vidu izneseno činjenično stanje, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine odlučili su da u smislu čl. 35. st.8 Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, u vezi sa odredbom čl. 32. st.2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava BiH, zatvore predmet broj: Ž-MO-05-167/20.
51	Ž-SA-05-171/21	P-61/21	P R E P O R U K U OPĆINI STARI GRAD SARAJEVO 1. Da postupi sukladno članku 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine i donese rješenje o pristupu informacijama Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmanu Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 21.04.2021. godine zaprimljeno je izjašnjenje Općine Stari Grad Sarajevo, akt broj UP-I-09-45-1388/21 od 15.04.2021. godine u kojem je navedeno da je imenovano u međuvremenu podnio novi zahtjev za pristup naprijed traženim informacijama, te mu je dana 10.04.2021. godine uručeno rješenje broj UP-I-09-45-1388/21 od 31.03.2021. godine. Akt Općine Stari Grad Sarajevo, navedeni broj, dostavlja se u prilogu ovog akta. Obzirom na činjenicu da je Preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine pod brojem P-61/21 ispoštovana, to su Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine donijeli odluku da se predmet broj Ž-SA-05-171/21 zatvori, sukladno članku 35. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
52	Ž-LI-05-25/21	P-64/21	PREPORUKU Direktoriju Javne ustanove Bolnice Travnik 1. da odmah po dobijanju ove preporuke proslijedi zahtjev žaliteljice za slobodan pristup informacijama nadležnoj javnoj ustanovi, Domu zdravlja Jajce na postupanje, a sve u skladu sa čl.13.tač.1. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine, 2. da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmanu BiH o izvršenju ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 24.03.2021.g. JU Bolnica Travnik je dostavila izjašnjenje br:10-2405/21, kojim obavještava Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, da su postupili po Preporuci br:P-64/21 od 15.03.2021.g., na način da su zahtjev žaliteljice za slobodan pristup informacijama proslijedili nadležnoj ustanovi, Domu zdravlja Jajce, na postupanje. Dana 25.03.2021.g. žaliteljici je dostavljeno pomenuto izjašnjenje odgovorne strane na komentar. Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.3. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-05-25/21, jer je, nakon intrevencije Institucije ombudsmana BiH, konstatirano da je podnosilac žalbe ostvario zaštitu svojih prava, tj. odgovorna strana je u toku postupka otklonila ukazuju povredu prava i sloboda naznačenih u žalbi.
53	Ž-BR-05-12/21	P-72/21	OPĆINSKOM SUDU U TUZLI 2- da, prilikom odlučivanja o zahtjevima za slobodu pristupa informacija postupa u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. 3-da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	NE	Dana 14.04.2021. godine zaprimljen odgovor Općinskog suda u Tuzli, broj: 032-0-Su-21-000 003 od 08.04.2021. godine : "...Obavještavamo Vas da je vaša Preporuka realizirana i da će ovaj sud ubuduće istu imati u vidu i nastojati da u roku od 15 dana obradi zahtjeve za pristup informacijama, a u suprotnom obavezno obavijesti stranku o razlozima produženja roka. Napominjemo da složena epidemiološka situacija utiče na rad suda. Kada je u pitanju postupanje po zahtjevima za pristup informacijama stranke i advokati se u povećanom obimu sudu obračuju zahtjevima za pristup infonnacijama, a značajan broj zaposlenika je u prethodnom periodu, a i trenutno odsutan s posla zbog bolovanja radi izolacije zbog kontakta ili zaraze virusom COVID-19, opravka ili drugih osnova. Sistemizacija administrativnog osoblja u sudu je popunjena u procentu od 68%, zbog čega dodatna odsustva zaposlenika svakako utiče na efikasnost rada suda." Navedeni odgovor dostavljen je žaliteljici dana 21. 4. 2021. godine. Uzimajući u obzir da je preporuka P-72/21 prihvaćena, Ombudsmani Bosne i Hercegovine sukladno članku 35. stavku 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-05-12/21
54	Ž-SA-05-11/21	P-78/21	P R E P O R U K U JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Upravni odbor • da poništi Rješenje broj: 01-49-256/20 od 18.12.2020. godine i donese novo Rješenje shodno Zakonu o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; • da, ubuduće, prilikom odlučivanja o zahtjevima za slobodu pristupa informacija postupa shodno odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. • da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	19.04.2021 odgovor JU Centar za djecu i odrasle Iz dostavljenog odgovora vidljivo je da je ispoštovana Preporuka P- 78/21, tj. poništeno je Rješenje broj: 01-49-256/20 od 18.12.2020. godine i kopija traženih informacija je dostavljena podnosiocu zahtjeva uz novo Rješenje.

55	Ž-SA-05-1015/20	P-80/21	P R E P O R U K U Kantonalnom sudu u Sarajevu 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, ponovo razmotri zahtjeve za pristup informacijama T.DŽ. od dana 14.10.2020. godine i donese rješenja u smislu člana 14. u vezi sa čl. 5. st. 1., 9. i 10. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 15 dana od dana prijema iste.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmana je dana 23.04.2021. godine zaprimila odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu u aktu broj 009-0-Su-20-000766, od 20.04.2021. godine iz kojeg proizilazi da je preporuka Ombudsmana Bosne i Hercegovine P-80/21 od 31.03.2021. godine ispoštovana i da su podnositelju žalbe dostavljene kopije traženih presuda u kojima su zaštićeni lični podaci. Slijedom svega navedenog u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine predmet registrovan pod brojem Ž-SA-05-1015/20 se zatvara
56	Ž-BL-05-78/21	P-97/21	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine Odjeljenju za boračko-invalidsku zaštitu daju sledeću P R E P O R U K U - Da u konkretnom slučaju preduzmu sve radnje u cilju obrađivanja zahtjeva za pristup informacijama u skladu sa Zakonom - Da o učinku ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 15 dana od dana prijema iste.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Aktom od dana 28.04.2021. Odjeljenje obavještava Instituciju ombudsmana o preduzetim radnjama povodom upućene Preporuke: Obavještenje za nadležno Ministarstvo, radi postupanja po Preporuci; Obavijest za stranku o preduzetim radnjama. Ombudsmene o navedenom obavještava i podnosiocima žalbe, dopisom od 04.05.2021. Temeljem svega izloženog, konstatuje se da je Preporuka Ombudsmana ispoštovana, u smislu ekspeditivnog djelovanja i preduzimanja neophodnih radnji kako bi se tražene informacije u konačnici učinile dostupnim podnosiocu zahtjeva...."
57	Ž-BL-05-794/20	P-89/21	PREPORUKU direktoru „Aerodroma Republike Srpske“ a.d. Banja Luka 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. stav 4. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Aktom broj: 555-1-1/21, od dana 28.04.2021. godine, odgovorna strana je obavijestila Ombudsmene Bosne i Hercegovine da je u skladu sa izdatom preporukom uputila odgovor žalitelju na podneseni zahtjev za pristup informacijama, od dana 25.09.2020. godine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
58	Ž-BL-05-148/21	P-109/21	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke, u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmana i Zakonom o slobodi pristupa informacijama, ponovo razmotri zahtjev žalitelja od 15.12.2020. godine 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"Ministarstvo privrede Unsko-sanskog Kantona je u odgovoru od 25.08.2021. godine navelo da je u ponovnom postupku u skladu sa Preporukom Ombudsmana za ljudska prava broj: 109/21 od 21.04.2021. godine, utvrđeno da je dostavljanje traženih informacija (ime i prezime taksi vozača) u javnom interesu te su tražene informacije i dostavljene podnosiocu žalbe u odgovoru od 25.08.2021. godine. Podnosilac žalbe je u telefonskom razgovoru od 10.09.2021. godine obavijestio da je primio navedeni odgovor Ministarstva te da je istim zadovoljan. S obzirom da je navedena preporuka ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet"
59	Ž-BL-05-86/21	P-60/21	P R E P O R U K U • Da o zahtjevu za pristup informacijama podnosioca žalbe odluči u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske uvažavajući izneseno mišljenje Ombudsmana. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	NE	Odgovor Poreske uprave broj: 06/1.02/0801-052.4-4863/2 od 29.03.2021. godine u kojem je navedeno „Ovim putem Vas obavještavamo da smo po istom postupku i donijeli rješenje broj: 06/1.02/0801-052.4-4863/2021 od 29.03.2021. godine“. S obzirom da iz odgovora proizilazi da je preporučeno ispoštovano, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine nemaju osnova za dalje postupanje u predmetu, pa u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 104/11) donose odluku o zatvaranju.
60	Ž-BL-05-127/21	P-106/21	P R E P O R U K U • Da o zahtjevu za pristup informacijama podnosioca žalbe odluči u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske uvažavajući izneseno mišljenje Ombudsmana. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...dostavljen je zaključak Grada Trebinje broj: 11-053-501-4/20 od 31.05.2021. godine kojim je odlučeno o zahtjevu za pristup informacijama, u kojem je navedeno da je konačan, međutim da protiv istog može pokrenuti upravni spor pred Okružnim sudom u Trebinju. S obzirom da iz odgovora proizilazi da je gradonačelnik Grada Trebinja postupio po zahtjevu za pristup informacijama i donio upravni akt, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine nemaju osnova za dalje postupanje u predmetu, pa u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 104/11) donose odluku o zatvaranju..."
61	Ž-BL-05-176/21	P-125/21	P R E P O R U K U • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Ombudsmenima, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"Na preporuku nije odgovoreno u ostavljenom roku, te je iz tog razloga upućena urgencija dana 29.07.2021. godine. Ni nakon urgencije Ombudsmeni nisu zaprimili odgovor pa je ponovljena urgencija dana 04.10.2021. godine. Nakon toga zaprimljen je odgovor Odjeljenja za opštu upravu opštine Kotor-Varoš broj: 03/2-053-4/21-3 od 19. 10.2021. godine u kojem je navedeno „...obavještavam Vas da je ovaj organ dana 28.05.2021. godine usvojio žalbu T.I. kao opravdanu i dostavio im tražene informacije, čime je realizovana Vaša preporuka .“ S obzirom da iz odgovora proizilazi, da je preporučeno ispoštovano, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine nemaju osnova za dalje postupanje u predmetu, pa u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 104/11) donose odluku o zatvaranju."
62	Ž-BL-05-819/20	P-126/21	Odjeljenju za stambeno komunalne poslove grada Derвента daju P R E P O R U K U 1. da bez odlaganja odluči o dijelu zahtjeva za pristup informacijama kojim se traži pristup projektnoj dokumentaciji u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske 2. Da u roku od 20 dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Podnosilac žalbe dostavlja dopis u kojem obavještava Ombudsmene da je po pozivu odgovornog organa, dana 02.07.2021. godine izvršio uvid u projektnu dokumentaciju. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni konstatuju da je preporuka ispoštovana, te se predmet zatvara.

63	Ž-BL-05-686/20	P-136/21	PREPORUKU glavnom okružnom javnom tužiocu Okružnog javnog tužilaštva u Banjaluci 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 11.09.2020. godine, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Kako odgovorna strana nije dostavila izjašnjenje o preduzetim aktivnostima u roku određenom u preporuci, Ombudsman Bosne i Hercegovine je o okolnostima izdavanja preporuke ponovo obavijestio Okružno tužilaštvo aktom od dana 10.09.2021. godine. Aktom broj: 731/20, od dana 01.10.2021. godine, Okružno tužilaštvo dostavilo je traženo obavještenje. Iz pomenutog proizilazi da je odgovor izostalo zbog propusta u dostavljanju, iako je aktom broj: A-731/20, od dana 18.06.2021. godine, isti naslovljen na Ombudsmena Bosne i Hercegovine. U pomenutom aktu, Okružno tužilaštvo ukazuje da je u predmetu T13 0 KT 0046542 18 vodena istraga protiv tri lica, i to protiv podnosioca žalbe, lica S.G. i lica D.D. postupak protiv podnosioca žalbe i lica G.S. razdvojen je od postojećeg i formiran je novi predmet broj: T13 0 KT 0055622 21 koji je okončan donošenjem naredbe o nesprovođenju istrage koja je licima uredno dostavljena o čemu postoje dokazi u vidu dostavnice. Budući da je osumnjičeno lice D.D. nedostupno organima, istraga u predmetu broj: T13 0 KT 0046542 18 nije okončana. Osim toga, Okružno tužilaštvo ukazuje da je podnosiocu žalbe uputilo akt broj: T13 0 KT 0046542 18, od dana 15.02.2021. godine kome ga je obavijestilo o ovim okolnostima. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom."
64	Ž-BL-05-752/20	P-138/21	PREPORUKU ministru za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja iz okvira svojih nadležnosti i ovlašćenja donese odluku po žalbi izjavljenoj dana 24.06.2020. godine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Aktom broj: 15.02-052-9704/20, od dana 16.06.2021. godine, Ministarstvo je dostavilo odgovor na izdatu preporuku. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11)."
65	Ž-BL-05-214/21	P-139/21	PREPORUKU direktoru Agencije za bankarstvo Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 16.02.2021. godine, u formi propisanoj članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Aktom broj: 03-1177-4/21, od dana 08.07.2021. godine, Agencija je dostavila odgovor na izdatu preporuku. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11)."
66	Ž-SA-05-870/20	P-159/21	P R E P O R U K U direktoru J.P Elektroprivreda d.d. BiH- Sarajevo 1. Da imajući u vidu Preporuku Ombudsmena, poništi Rješenje broj: 01-09-2802/20 od 09.10.2020. godine i donese novo rješenje u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene o mjerama poduzetim u cilju realizacije ove Preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Dana 21.07.2021. godine zaprimljeno je Rješenje EP BiH broj: 1-09-22606/21 od 15.07.2021. godine kojim je žalitelju djelimično odobren pristup informacijama i to na način da su žalitelju dostavljena imena i prezimena članova i informacije u vezi sa načinom imenovanja članova Nadzornog odbora, dok je u dijelu koji se odnosi na kontakt podatke, utvrđen izuzetak od saopćavanja i to u smislu člana 8. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine. Žalitelj je imao mogućnost korištenja pravnog lijeka protiv navedenog Rješenja. Na osnovu navedenog Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka broj: P-159/21 od 21.05.2021. godine u cjelosti realizovana, te je odlučeno da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine..."
67	Ž-SA-05-947/20	P-157/21	P R E P O R U K U predsjedniku Nadzornog odbora Javnog preduzeća Željeznice d.o.o. Sarajevo i predsjedniku Konkursne komisije 1. Da odmah po prijemu preporuke razmotri zahtjev za pristup informacijama podnosioca od dana 23.09.2020. godine i donese rješenje u smislu člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. Kopiju rješenja potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 15.07.2021. godine zaprimljen je akt JP Željeznice d.o.o. Sarajevo broj: 1-11562-1/2021 od 13.07.2021. godine iz kojeg je vidljivo da je doneseno Rješenje o pristupu informacijama broj: NO-9099-1-7./2021 od 22.06.2021. godine kojim je djelimično odobren pristup informacijama odobren pristup informacijama. Žalitelj je imao mogućnost korištenja pravnog lijeka. Na osnovu navedenog Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka broj: P-157/21 od 21.05.2021. godine u cjelosti realizovana, te je odlučeno da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
68	Ž-SA-05-111/21	P-155/21	P R E P O R U K U direktorici JU Osnovna škola "Kovačići" Sarajevo 1. Da imajući u vidu Preporuku Ombudsmena, poništi Rješenje broj: 72-1/2021. godine od 08.02.2021. godine i donese novo rješenje u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene o mjerama poduzetim u cilju realizacije ove Preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 05.07.2021. godine zaprimljeno je Rješenje JU Osnovna škola „Kovačići“ broj: 248-1/2021 od 29.06.2021. godine kojim se poništava Rješenje broj: 72-1/2021. godine od 08.02.2021. godine. Istovremeno je doneseno Rješenje broj: 248-1/2021 od 29.06.2021. godine kojim je žalitelj u cjelosti odobren pristup informacijama i dostavljena kopija tražene dokumentacije. Shodno navedenom, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka broj: P-155/21 od 21.05.2021. godine u cjelosti realizovana, te je odlučeno da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

69	Ž-MO-05-32/21	P-173/21	P R E P O R U K U gradonačelniku Grada Čapljina 1. Da u smislu člana 217. stav 1. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine ispravi grešku u Rješenju broj: 01-04-1833/21-2 od dana 13.04.2021. godine u dijelu pouke o pravnom lijeku, a imajući u vidu nalaze Preporuke Ombudsmena; 2. Da, imajući u vidu važnost principa proaktivne transparentnosti i otvorenosti rada javnih organa, redovno objavljuje na službenoj internet stranici informacije u vezi sa izdvajanjem budžetskih sredstava za različite svrhe 3. da se u svim u budućim sličnim slučajevima postupanja po zahtjevima za pristup informacijama, rukovodi principom transparentnosti i pravom javnosti da zna na koji način se troše budžetska sredstva Grada Čapljina, a uvažavajući nalaz i mišljenje institucije Ombudsmena iz ove preporuke; 4. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Nakon dostavljene Preporuke dana 07.07.2021. godine, Grad Čapljina je dostavila odgovor na Preporuku iz kojeg je vidljivo da je ista, u ostavljenom roku, ispoštovana. Nakon dostavljenog odgovora dana 13.08.2021. podnosioci žalbe nisu pokazali dalje interesovanje, niti dostavili odgovor na dostavljeno izjašnjenje kao ni dodatnu dokumentaciju relevantnu za predmet. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (3) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj Ž-MO-05-32/21..."
70	Ž-SA-05-31/21	P-176/21	P R E P O R U K U predsjedniku Kantonalnog suda u Sarajevu 1. Da odmah po prijemu preporuke razmotri zahtjev za pristup informacijama podnosioca od dana 15.06.2020. godine i donese rješenje u smislu člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. Kopiju rješenja potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Dana 19.07.2021. godine zaprimljen je akt Kantonalnog suda u Sirokom Brijegu broj: 008-0-Su-21-000 039 od 14.07.2021.godine iz kojeg proizilazi da je doneseno Rješenje broj: 008-0-Su-21-000 004 od dana 14.07.2021. godine. Uvidom u isto Rješenje utvrđeno je da je žalitelju odobren pristup informacijama, te da je žalitelj imao mogućnost korištenja pravnog lijeka. Na osnovu navedenog Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka broj: P-176/21 od 16.06.2021. godine u cjelosti realizovana, te je odlučeno da se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine."
71	Ž-BL-05-789/20	P-142/21	PREPORUKU načelniku Odjeljenja za opštu upravu opštine Nevesinje 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, podnosiocu žalbe dopisom odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 05.11.2020. godine, u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, nakon sprovedenog testa javnog interesa koji propisuje član 9. istog zakona 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Aktom broj: 05-20-19/20, od dana 30.06.2021. godine, Odjeljenje je dostavilo odgovor, u kome navodi da je postupajući po izdatoj preporuci proveo odgovarajući test javnog interesa i utvrdio da tražene informacije uključuju lične interese koji se odnose na privatnost trećeg lica, na osnovu koje je donio odluku kojom je podnosiocu žalbe odbijen pristup traženim informacijama. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom."
72	Ž-BL-05-825/20	P-141/21	PREPORUKU ministru rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, podnosiocu žalbe dopisom odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 07.11.2020. godine, u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, nakon sprovedenog testa javnog interesa koji propisuje član 9. istog zakona 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Aktom broj: 16-03/3.2-1-835-18-2/21, od dana 18.06.2021. godine, Ministarstvo je dostavilo odgovor po izdatoj preporuci, u kome navodi da podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama odgovoreno aktom broj: 16-03/3.2-1-835-1136-1/20, od dana 18.06.2021. godine. Iz sadržine odgovora proizilazi da je Ministarstvo udovoljilo zahtjevu podnosioca žalbe i dostavilo mu tražene podatke. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom."
73	Ž-BL-05-617/20	P-185/21	PREPORUKU direktoru Centra za socijalni rad Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe dostavi pravilnik kojim se uređuje disciplinska odgovornost zaposlenih, a na osnovu podnesenog zahtjeva za pristup informacijama od dana 01.09.2020. godine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Kako Centar nije dostavio traženo obavještenje u roku koji joj je preporukom određen, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni list Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), ombudsmeni su sa ovom činjenicom upoznali Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske. Aktom broj: 11/05-533-150/21, od dana 18.10.2021. godine, Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske obavijestilo je Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na realizaciji preporuke, iz čije sadržine proizilazi da je Centar podnosiocu žalbe dostavio pravilnik tražen podnesenim zahtjevom. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 5. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom."
74	Ž-BL-05-63/21	P-209/21	PREPORUKU direktoru JU OS "Petar Petrović Njegoš" Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnositeljici žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacija od dana 28.12.2020. godine, na način propisan članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"...Aktom broj: 877/21, od dana 06.10.2021. godine, škola je dostavila odgovor po izdatoj preporuci u kome se navodi da je podnositeljici žalbe odobren pristup traženim informacijama, a saglasno prporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 1. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se ispoštovanom."

75	Ž-BL-05-436/21	P-222/21	PREPORUKU direktoru JZU Bolnica "Dr Mladen Stojanović" Prijedor 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnositeljici žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 09.06.2021. godine, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	U obavještenju Bolnice broj: 4566/21, od dana 04.10.2021. godine, ukazuje se da je aktom broj: 4425/21, od dana 28.09.2021. godine, podnositeljici žalbe dostavljena potvrda o radnom stažu iz razloga što ne posjeduju podatke o njenom radnom iskustvu (kopija potvrde dostavljena je u prilogu akta). Podnositeljica žalbe bila je u radnom odnosu u Bolnici po osnovu ugovora o radu na neodređeno vrijeme u periodu 15.05.2009-02.11.2020. godine. Ombudsmeni napominju da potvrda/uvjerenje o radnom stažu ne predstavlja isto što i uvjerenje/potvrda o radnom iskustvu. Polazeći od navedenog, ombudsmeni su, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni list Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), o činjenici izdavanja preporuke upoznali nadležno ministarstvo, na čiju intervenciju je Bolnica dostavila akt broj: 8/22, od dana 12.01.2022. godine. U pomenutom aktu navodi se da je podnositeljici žalbe pred ranije dostavljene potvrde o radnom stažu, dostavljena i potvrda o radnom iskustvu. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a izdta preporuka smatra se ispoštovanom.
76	Ž-MO-05-105/21	P-231/21	P R E P O R U K U Ministarstvu unutrašnjih poslova Hercegovačko-neretvanskog Kantona 1. Da razmotri mogućnost stavljanja van snage Rješenje broj: 02-03/1-1-30-17-711/21 od 28.07.2021. godine i Rješenje broj: 02-01-30-17-711/21 od 25.08.2021. godine i donese novo rješenje kojim će udovoljiti zahtjevu za pristup informacijama Ramize Sefer, na način opisan u preporuci, a u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da ovlasti službenika za informisanje za donošenje rješenja po zahtjevima za pristup informacijama u prvom stepenu i na taj način osigura potpuno poštovanje načela dvostepenosti u upravnom postupku; 3. Da u budućim sličnim slučajevima podnosiocima zahtjeva dostavlja odgovore po istima obavezno uvažavajući nalaz i mišljenje institucije Ombudsmena iz ove preporuke; 4. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena je dana 15.11.2021. godine zaprimila odgovor Ministarstva broj: 02-01-30-17-885/21, od 10.11.2021. godine u kome je navedeno sljedeće: „Imenovana je dana 08.10.2021. godine podnijela novi zahtjev za pristup informacijama. Rješenjem broj: 02-03/1-30-17-71-1/21 od 25.10.2021. godine, podnositeljici je odobren pristup djelimično. Istovremeno vas obavještavam da će ovo ministarstvo sukladno vašoj preporuci u budućim sličnim slučajevima podnositelja zahtjeva dostavljati odgovore po istima uvažavajući nalaz i mišljenje institucije Ombudsmena.“ U telefonskom pozivu od 15.11.2021. godine stranka je potvrdila prijem rješenja i iskazala zahvalnost. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-05-105/21.
77	Ž-MO-05-124/21	P-232/21	P R E P O R U K U ELEKTROPRENOSU BIH Generalnom direktoru 1. da poništi Rješenje broj: 06-11516-2/2021 od 23.07.2021. godine i donese novo rješenje u skladu sa Zakonu o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine; 2. da, ubuduće, prilikom odlučivanja o zahtjevima za slobodu pristupa informacija postupa u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine. 3. da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"... Preporuka je ispoštovana. Institucija Ombudsmena je dana 13.10.2021. godine zaprimila odgovor Elektroprijenosu broj: 06-11515-5/2021, u kojem je novim prvostepenim rješenjem zamijenjeno ožalbeno Rješenje, te je isto dostavljeno i žaliteljici koja je potvrdila prijem Rješenja. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-05-124/21."
78	Ž-SA-05-603/21	P-228/21	P R E P O R U K U direktorici KJKP „Rad“ d.o.o. Sarajevo 1. Da odmah po prijemu preporuke razmotri zahtjev za pristup informacijama žalitelju Sarajevo i donese rješenje u smislu člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. Kopiju rješenja potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 14.10.2021. godine zaprimljen je akt KJKP Rad d.o.o. Sarajevo broj: 17217/21 od 13.10.2021. godine u kojem je navedeno da je navedeno Javno preduzeće, u cilju realizacije Preporuke Ombudsmena, donijelo Rješenje broj: 05-02-09-17119/21 od 11.10.2021. godine. Isto Rješenje je dostavljeno u prilogu akta, te je uvidom u Rješenje utvrđeno da je žaliteljima odobren pristup informacijama, te da je omogućeno korištenje redovnog pravnog lijeka. Dana 15.10.2021.godine žalitelju je dostavljen navedeni akt KJKP Rad d.o.o. Sarajevo. Obzirom da je Preporuka Ombudsmena broj: P-228/21 od 17.09.2021. godine u cjelosti realizovana, predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
79	Ž-LI-05-192/21	P-236/21	PREPORUKU Službi za graditeljstvo,prostorno uređenje i stambeno-komunalne poslove Grada Livna 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnositeljici žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 15 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	"..Dana 27.10.2021.g. odgovorna strana je dostavila Izjašnjenje br:07-19-2152/21 da su postupili po zahtjevu žalitelja, donijeli Rješenje br: 07-19-2152/21 od dana 25.10.2021.g. kojim su odobrili pristup traženim informacijama u cijelosti. Dana 28.10.2021.g. žalitelju je dostavljeno izjašnjenje odgovorne strane na komentar, po kom se izjasnio da je i on zaprimio pomenuto rješenje. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.3. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-05-192/21, jer je, nakon intrevencije Institucije ombudsmena BiH, konstatovano da je podnosilac žalbe ostvario zaštitu svojih prava, tj. odgovorna strana je u toku postupka otklonila ukazanu povredu prava i sloboda naznačenih u žalbi."
80	Ž-SA-05-706/21	P-257/21	P R E P O R U K U direktoru Rudnika mrkog uglja Kakanj d.o.o. Kakanj 1. Da odmah po prijemu preporuke odluči o žalbi Mjesne zajednice Donji Kakanj i u smislu člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH donese rješenje po žalbi Mjesne zajednice Donji Kakanj; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 08.12.2021. godine zaprimljen je akt RMu Kakanj d.o.o. Kakanj broj: 01/D-01-52-14126/21 od 07.12.2021. godine u kojem je navedeno da je o žalbi odlučeno Rješenjem broj: 01-U-01-14125/21 od 07.12.2021. godine kojim je odobren pristup informacijama i žaliteljima je dostavljena tražena dokumentacija. Ombudsmeni su isto utvrdili i uvidom u isto Rješenje. Shodno navedenom, predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

81	Ž-SA-05-950/21	P-260/21	P R E P O R U K U JU Osnovna škola „Hamdija Kreševljaković“ - direktoru 1. Da, imajući u vidu odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere u cilju donošenja Rješenja po zahtjevu podnositeljice žalbe od 26.08.2021. godine; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Nakon izdavanja Preporuke, dana 08.12.2021. godine, Škola jer dostavila obavijest, broj: 1648/21 od 07.12.2021. godine iz kojeg proizilazi da je postupila po Preporuci Ombudsmena, te sačinila Rješenje broj: 1628/21 od 03.12.2021. godine, a isto je i dostavljano u prilogu. Dana 14.12.2021. godine navedena obavijest i Rješenje su proslijeđeni podnositeljici žalbe. Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljnji postupanjem po žalbi, obzirom da iz navedenog proizilazi da je ovaj organ nakon izdavanja Preporuke, broj: P-260/21 od 15.11.2021. godine, otklonio ukazanu povredu prava, odnosno odgovorio na pristup traženim informacijama, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 3. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
82	Ž-MO-05-143/21	P-284/21	P R E P O R U K U ELEKTROPRENOSU BIH Generalnom direktoru 1. da poništi Rješenje broj: 06-17531-1/2021 od 20.10.2021. godine i donese novo rješenje u skladu sa Zakonu o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine; 2. da, ubuduće, prilikom odlučivanja o zahtjevima za slobodu pristupa informacija postupa u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine. 3. da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 10.01.2022. zaprimljen odgovor ELEKTROPRIJENOS BOSNE I HERCEGOVINE A.D. BANJA LUKA da je ova kompanija "u potpunosti postupila po preporuci Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine..." Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022 rad na predmetu je u toku.
83	Ž-SA-05-927/21	P-283/21	P R E P O R U K U ministru Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine 1. Da prilikom odlučivanja o zahtjevima za slobodu pristupa informacija postupa u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, u skladu sa Preporukom; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	03 - Pristup informacijama	Realizirana	NE	Dana 13.01.2022. godine je zaprimljen odgovor Ministarstva Sarajevo broj: UPI 14-35-2-1-3/22 od 10.01.2022. godine da je Ministarstvo BiH je postupajući po preporuci broj P-283/21, a vezano za žalbu .., 06.01.2022. godine provelo potrebne procedure, te u skladu sa odredbama člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u BiH, donijelo Rješenje broj UPI 14-35-2-1-3/22, kojim su podnosiocu zahtjeva dostavljene tražene informacije. Uzimajući u obzir naprijed navedeno, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine donose Odluku o zatvaranju predmeta podnositelji žalbe, te se predmet Ž-SA-05-927/21 pred institucijom Ombudsmena u konkretnom slučaju okončava.
84	Ž-MO-05-152/21	P-286/21	P R E P O R U K U Zavodu za javno zdravstvo Hercegovačko-neretvanskog kantona 1. da razmotri zahtjev od 18.11.2021. godine i donese Rješenje u skladu sa Zakonu o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. da, ubuduće, prilikom odlučivanja o zahtjevima za slobodu pristupa informacija postupa u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. 3. da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Dana 04.01.2022. godine, zaprimljen je odgovor Zavoda broj: 2734/21 od 29.12.2021. godine u kojem je navedeno da je Upravni odbor/vijeće Zavoda, jednoglasno na VIII. (osmoj) sjednici održanoj 24.12.2021. godine donio zaključak i zadužio v.d. direktora Zavoda za javno zdravstvo HNK/Ž prim., da postupi u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH, i po preporuci institucije Ombudsmena. Također, dostavljeno je Rješenje od 28.12.2021. godine broj: 2730/21 kojim se žalitelju odobrava u cijelosti pristup informacijama u vezi sa konkursnom procedurom za izbor i imenovanje direktora Zavoda za javno zdravstvo HNK/Ž. Preporuka broj: 286/21 je ispoštovana, te imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj Ž-MO-05-152/21.
85	Ž-BL-05-697/21	P-292/21	PREPORUKU direktoru Agencije za lijekove i medicinska sredstva Bosne i Hercegovine 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Realizirana	DA	Agencija je u aktu broj: 10-02.3-8068-2/21 dostavila traženo obavještenje o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke iz čije sadržine proizilazi da je podnosiocu žalbe po podnesenom zahtjevu odgovoreno. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
86	Djelimično realizirana						
87	Ž-SA-05-683/20	P-19/21	P R E P O R U K U Turističkoj zajednici Kantona Sarajevo 1. Da odmah po prijemu preporuke razmotri zahtjev za pristup informacijama žalitelja od dana 27.07.2020. godine i donese rješenje u smislu člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. Kopiju rješenja potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 2. Da u smislu člana 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine imenuje službenika za informisanje. Odluku o imenovanju službenika za informisanje potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 3. Da u smislu člana 20. st. 1 i 2. Zakona sačini i objavi na službenoj internet stranici Vodič za pristup informacijama, Index registar i obrazac za podnošenje zahtjeva za pristup informacijama. Primjerak navedenih dokumenata potrebno je dostaviti Ombudsmenima na uvid; 4. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; _____	03 - Pristup informacijama	Djelimično realizirana	DA	Dana 05.03.21. odgovor Turističke zajednice Kantona Sarajevo. U vezi sa konkretnim zahtjevom za pristup informacijama, dostavljeno je Rješenje Turističke zajednice Kantona Sarajevo broj: 173-3/21 od 23.02.2021. godine kojim je djelimično odobren pristup informacijama. Žalitelji su imali mogućnost korištenja pravnog lijeka. Navedeni odgovor Turističke zajednice Kantona Sarajevo ukazuje da je Preporuka Ombudsmena broj: P-19/21 od 18.01.2021. godine djelimično realizovana. Slijedom navedenog, a u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, odlučeno je da se predmet zatvori.

88	Ž-BR-05-52/21	P-166/21	Ministarstvu prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona 1. da bez odlaganja postupi po zahtjevu žalitelja, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. da javno objavi rezultate Javnog konkursa za dodjelu sredstava udruženjima čija je djelatnost usmjerena na zaštitu i unapređenje okoliša od 19.10.2020.godine; 3. da postupi u skladu sa članom 20. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 4. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Djelimično realizirana	DA	"...Kao informaciju o realizaciji Preporuke Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimili su akt Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice Tuzlanskog kantona broj: 12/1-19-013808/21 od 19.07.2021.godine.U prilogu akta je dostavljen Vodič Ministarstva za podnosioc zahtjeva u smislu Zakona o slobodi pristupa informacijama u FBiH. ...Iz naprijed navedenog proizilazi da preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine nije u cijelosti realizirana, što su naglasili i žalitelji obračunajući se ovoj Instituciji dana 09.09.2021.godine.Ombudsmeni Bosne i Hercegovine, shodno odredbama člana 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH, aktom od dana 26.10.2021.godine o svemu su informirali Premijera Vlade Tuzlanskog kantona, te istog pozvali da sukladno svojim ovlaštenjima poduzme sve što je neophodno da se Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ispoštuje. ...Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstili u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2021.godinu..."
89	Ostvarena saradnja						
90	Ž-SA-05-990/21	P-241/21	Na osnovu člana 32. stav (4) Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Institucija Ombudsmena za ljudska prava podnosi: INICIJATIVU za izmjenu člana član 13. stav 3. i 4. Pravilnika s kriterijima za prijem u radni odnos u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama kao javnim ustanovama čiji je osnivač Kanton Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 29/21 i 31/21)	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	23.11.2021 Molba za prolongiranje roka za odgovor. 17.01.2022 odgovor Ministarstva obrazovanja Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022.rad na predmetu je u toku.
91	Ž-BL-05-691/21	P-249/21	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke, ponovo razmotri zahtjevi donese odluku o istom u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmena i Zakonom o slobodi pristupa informacijama 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	10.12.2021. zaprimljen odgovor Skupštine ZE-DO kantona. 03.03.2022.Odgovor Skupštine ZE-O kantona. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
92	Ž-SA-05-735/21	P-273/21	P R E P O R U K U Glavnom tužiocu Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi tražena izjašnjenja; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	Dana 13.12.2021. zaprimljen odgovor Kantonalnog tužilaštva TK. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
93	Ž-BL-05-682/21	P-294/21	P R E P O R U K U • Da o zahtjevu za pristup informacijama podnosioca žalbe odluči u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske uvažavajući izneseno mišljenje Ombudsmena. • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	28.12.zaprimljen odgovor JU OŠ M.Stojanović Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
94	Ž-BL-05-790/21	P-306/21	PREPORUKU Školskom odboru JU Osnovne škole "Branko Ćopić" Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj, imajući u vidu prilikom donošenja obavještenja član 9. Zakona, odnosno ispitivanje javnog interesa Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Ostvarena saradnja	DA	31.01.2022. zaprimljen odgovor JU OŠ "Branko Ćopić". Na dan ažuriranja realizacije preporuka 25.01.2022. rad na predmetu je u toku.
95	Nije realizirana						
96	Ž-SA-05-985/20	P-20/21	P R E P O R U K U Žalbenom vijeću pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine 1. Da, imajući u vidu odredbe člana 7.,9. i 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, kao i navode iz predmetne Preporuke, poništi Rješenje Instituta za akreditiranje Bosne i Hercegovine broj: UP2 ŽV-07-106/20 od 17.11.2020. godine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	02.03.2021. odgovor Žalbenog vijeća pri Vijeću ministara Bosne i Hercegovine Sarajevo "Institucija Ombudsmena je dana 16.03.2021. godine Vijeću ministara Bosne i Hercegovine uputila Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj: P-20/21 od 06.01.2021. godine, ali do današnjeg dana nije zaprimljeno izjašnjenje. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da će informacija o nerealizaciji preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine bit uvrštena u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2021. godinu, a u skladu sa odredbama člana 32. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine . 28.04.2021 odgovor Vijeće ministara
97	Ž-SA-05-60/21	P-66/21	P R E P O R U K U gradonačelniku Grada Sarajevo 1. Da, imajući u vidu odredbe Zakonu o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se u postupcima po prigovoru u konkretnim predmetima, kao i u budućim postupanjima pred istim organom ispunile pravne pretpostavke, te implementirale odredbe Zakona, a u skladu sa Preporukom;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su Gradu Sarajevo izdali Preporuku broj P-66/21 od 24.02.2021. godine da se poduzmu odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se u postupcima po prigovoru u konkretnim predmetima, kao i u budućim postupanjima pred istim organom ispunile pravne pretpostavke, te implementirale odredbe Zakona o slobodi pristupu informacijama Federacije BiH. Nakon upućivanja urgencije od dana 23.04.2021. godine, Grad Sarajevo je dostavio akt broj: 04-04-1348-1/21 od 22.04.2021. godine koji sadrži obrazloženje načina postupanja po konkretnom zahtjevu za pristup informacijama. Odgovor ne sadrži koje konkretne mjere su poduzete u cilju realizacije Preporuke Ombudsmena. Nakon arhiviranja predmeta,22.07.2021. zaprimljen odgovor Komisije za ljudska prava i slobode Gradskog vijeća Grada Sarajeva .Preporuka nije realizirana.

98	Ž-SA-05-100/21	P-66/21	P R E P O R U K U gradonačelniku Grada Sarajevo 1. Da, imajući u vidu odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se u postupcima po prigovoru u konkretnim predmetima, kao i u budućim postupanjima pred istim organom ispunile pravne pretpostavke, te implementirale odredbe Zakona, a u skladu sa Preporukom;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Nakon provedenog postupka istraživanja, Ombudsmeni su Gradu Sarajevu izdali Preporuku broj P-66/21 od 24.02.2021. godine da se poduzmu odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se u postupcima po prigovoru u konkretnim predmetima, kao i u budućim postupanjima pred istim organom ispunile pravne pretpostavke, te u cjelosti implementirale odredbe Zakona o slobodi pristupu informacijama Federacije BiH. Nakon upućivanja urgencije od dana 23.04.2021. godine, Grad Sarajevo je dostavio akt broj: 04-04-1348-1/21 od 22.04.2021. godine koji sadrži obrazloženje načina postupanja po konkretnom zahtjevu za pristup informacijama. Odgovor ne sadrži koje konkretne mjere su poduzete u cilju realizacije Preporuke Ombudsmena. Nakon arhiviranja predmeta, 22.07.2021. zaprimljen odgovor Komisije za ljudska prava i slobode Gradskog vijeća Grada Sarajeva. Preporuka nije realizirana.
99	Ž-SA-05-219/21	P-67/21	P R E P O R U K U Gradskom vijeću Živinice 1. da u što skorijem roku poduzme aktivnosti na imenovanju Upravnog odbora JU „Bosanski kulturni centar Živinice“; 2. da odmah po imenovanju Upravnog odbora JU „Bosanski kulturni centar Živinice“ dostavi odgovor po žalbi podnositeljici žalbe;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Imajući u vidu da Ombudsmeni BiH ni nakon dostavljenih odgovora Gradskog vijeća Živinice i JU BKC Živinice Ombudsmeni BiH nisu raspolagali informacijom da li je Upravni odbor dostavio odgovor podnositeljici žalbe, institucija Ombudsmena je dana 28.06.2021. godine uputila Gradskom vijeću Živinice i JU „Bosanski kulturni centar Živinice“ Obavijest o nerealizaciji navedene Preporuke. S obzirom na činjenicu da odgovorni organi nakon upućene Obavijesti o nepostupanju po preporuci od 28.06.2021. godine, nisu dostavili odgovor Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, a da je posljednja sjednica Gradskog vijeća Živinice održana 21.10.2021. godine, odlučeno je da se predmet zatvori imajući u vidu da su iskorištene zakonske mogućnosti za dalje postupanje. Navedeni predmet bit će uvršten u Godišnji izvještaj o aktivnostima institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine kao rezultat nepostupanja Gradskog vijeća Živinice i JU „Bosanski kulturni centar Živinice“ po preporuci Ombudsmena BiH broj:67/21
100	Ž-SA-05-1099/20	P-68/21	P R E P O R U K U načelniku Opće Stolac 1. Da, imajući u vidu navode iz ove Preporuke, u što kraćem roku donese rješenje po zahtjevu Federalne uprave za inspeksijske poslove; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	26.04.2021 odgovor Općina Stolac Uvidom u predmetno Rješenje, utvrđeno je da Općina Stolac nije uzela u obzir stav Ombudsmena iz Preporuke broj P-68/21 od 23.02.2021. godine, ponovno je utvrđen izuzetak u smislu člana 7. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije BiH, a ujedno nije proveden test javnog interesa, koji ima za cilj utvrđivanje da li u konkretnom slučaju prevladava javni interes ili potreba da se zaštiti neko zaštićeno dobro ili privatnost/kommercijalni interes. Rješenje ne sadrži ni obrazloženje okolnosti i činjenica koje su doprinjele donošenju odluke da se odbije pristup informacijama. Dakle, Preporuka Ombudsmena broj P-68/21 od 23.02.2021. godine nije realizovana. Uzimajući u obzir navedeno, Ombudsmeni konstatuju da Općina Stolac nije realizovala Preporuku broj P-68/21 od 23.02.2021. godine, o čemu je obaviješteno Općinsko vijeće Stolac aktom od dana 30.04.2021. godine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmena za 2021. godinu
101	Ž-BL-05-801/20	P-74/21	P R E P O R U K U 1. Da dosljednom primjenom Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske razmatra i odlučuje o zahtjevima za pristup informacijama, 2. Da bez odlaganja preduzme neophodne radnje i mjere kako bi imenovala službenika za informisanje, 3. Da preispita odluke o zahtjevima podnositeljice žalbe za pristup informacijama u kojima je utvrđeno izuzetak u skladu sa članom 8 Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, te da imajući u vidu mišljenje Ombudsmena iz ove Preporuke, u skladu sa članom 9. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske, provede test javnog interesa, a nakon toga donese novu odluku o pristupu informacijama u skladu sa članom 19. Zakona o slobodi pristupa informacijama Republike Srpske; 4. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke u roku od 30 dana od dana prijema preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 57/21, od dana 22.04.2021. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor na izdatu preporuku iz čije sadržine proizilazi da preporuka neće biti ispoštovana. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se neispoštovanom.
102	Ž-BL-05-108/21	P-90/21	PREPORUKU direktoru Zavoda za javno zdravstvo Unsko-sanskog kantona 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 19.12.2020. godine, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	"...Zavod do danas (do 27.07.2021. kada je predmet arhiviran) nije dostavio izjašnjenje na izdatu preporuku od dana 10.03.2021. godine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
103	Ž-BL-05-115/21	P-100/21	PREPORUKU izvršnom odboru nogometnog saveza Srednjobosanskog kantona 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa odredbama člana 14. stav 4. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	"Nogometni savez do danas (do dana arhiviranja predmeta 11.06.2021.) nije dostavio izjašnjenje na izdatu preporuku od dana 07.04.2021. godine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).

104	Ž-SA-05-197/21	P-124/21	P R E P O R U K U v.d. direktoru JU Studentski centar Sarajevo 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	"...iz izjašnjenja Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine od 26.02.2021. godine proizilazi da Direkcija po osnovu ugovora o zakupu poslovnih prostorija plaća zakup vlasniku, JU Studentski centar Sarajevo, kao i dio parking prostora za svoja službena vozila kao i vozila uposlenih, policijskih službenika, državnih službenika i namještenika Direkcije, te da ostalim slobodnim prostorom raspolaže i izdaje u zakup JU Studentski centar Sarajevo. Također, iz akta proizilazi da svaki rukovodilac organa uprave, time i Uprave za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo, dostavlja spiskove svojih uposlenih kojima je odobreno pravo na parking mjesto, a u skladu sa brojem parking mjesta koje ima za uposlene Uprava za inspeksijske poslove, u krugu objekta „A“ u Nedžarićima, te da je Direkcija zadužena za parking mjesta policijskih službenika, državnih službenika i zaposlenika Direkcije. Dakle, iz svega proizilazi da je za dostavljanje potpisanih spiskova uposlenih kojima je odobreno pravo na parking mjesto zadužen rukovodilac organa, u konkretnom slučaju Uprava za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo, a da Direkcija na osnovu istih vrši izradu kartica i odobrenja za ulazak na parking prostor. Kada je u pitanju JU Studentski centar, isti raspolaže i izdaje u zakup ostali slobodni prostor."
105	Ž-SA-05-194/21	P-124/21	P R E P O R U K U v.d. direktoru JU Studentski centar Sarajevo 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njoj realizaciji.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	"... iz izjašnjenja Direkcije za koordinaciju policijskih tijela Bosne i Hercegovine, proizilazi da je po zahtjevu žalitelja za pristup informacijama od 15.01.2021. godine postupljeno u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Bosni i Hercegovini, a u komentaru žalitelja od 15.03.2021. godine isti se nije izjašnjavao o ovim navodima. Kada je u pitanju povreda prava pristupa informacijama počinjena od strane JU Studentski centar Sarajevo, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da isto nije moguće razmatrati obzirom da se JU Studentski centar nije izjasnio o žalbenim navodima. S tim u vezi, izdata je i Preporuka, koja nije realizovana. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije za 2021. godinu. "
106	Ž-BL-05-231/21	P-127/21	PREPORUKU ministru finansija Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 26.02.2021. godine, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 06.11/017-401-3/21, od dana 09.06.2021. godine, Ministarstvo je dostavilo odgovor na izdatu preporuku. U pomenutom aktu, navode se razlozi usljed kojih izdata preporuka neće biti realizovana. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmena Bosne i Hercegovine za 2021. godinu.
107	Ž-BL-05-806/20	P-137/21	PREPORUKU direktoru Kantonalne uprave za braniocce SBK 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, podnosiocu žalbe na podneseni zahtjev odgovori u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	"...Kako odgovorna strana nije dostavila traženi odgovor po izdatoj preporuci u roku koji joj je određen, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni list Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), ombudsmeni su sa činjenicom izdavanja preporuke upoznali Vladu Srednjobosanskog kantona. Budući da Ombudsmanu Bosne i Hercegovine nije dostavljen odgovor na izdatu preporuku, ni pored toga što je sa izdavanjem preporuke upoznata i Vlada Srednjobosanskog kantona, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se neispoštovanom."
108	Ž-SA-05-487/21	P-160/21	P R E P O R U K U načelniku Općine Novi Grad Sarajevo 1. Da, imajući u vidu navode iz ove Preporuke, poništi Rješenje broj: 02/05-05-2029/21 od 19.04.2021. godine i predmet vrati prvostepenom organu na ponovni postupak, u cilju donošenja novog rješenja u smislu odredbi Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine; 2. Da obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke; Rok za realizaciju preporuke: 30 dana od dana prijema preporuke	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Nakon upućivanja urgencije od dana 26.08.2021. godine i od dana 01.10.2021. godine, institucija Ombudsmena je zaprimila akt Općine Novi Grad Sarajevo broj: 02/02-10-11977/21 od 08.10.2021. godine u kojem je navedeno da Preporuka Ombudsmena ne može biti realizovana, a na osnovu člana 264. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ br. 2/98 i 48/99), kojim je propisano u kojim slučajevima se rješenje oglašava ništavim. O nerealizaciji preporuke obaviješteno je Općinsko vijeće Općine Novi Grad Sarajevo dana 15.10.2021. godine, kao neposredno viši organ. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2021. godinu. Imajući u vidu navedeno, odlučeno je da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
109	Ž-SA-05-814/21	P-229/21	P R E P O R U K U ministru Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo 1. Da, imajući u vidu navode iz predmetne Preporuke, razmotri mogućnost poništenja Rješenja Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo broj: UP-II-05-1-45-51 od 30.08.2021. godine kojim se odbija prigovor žalitelja na postupak izdavanja informacije po Zakonu o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine; 2. Da u roku od 30 dana od prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u ciljunjene realizacije;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Iz Obavijesti o zatvaranju predmeta i odgovora MUP- a KS: "...Obavještavam Vas da smo razmotrili Vašu preporuku za poništenje upravnog akta od strane Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, te utvrdili da u skladu sa članom 261. stav (1) Zakona o upravnom postupku („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 2/98 i 48/99) Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo nije ovlašteno za poništenje rješenja u nego je to Vlada Kantona Sarajevo, tako da preporuku nije moguće izvršiti Shodno navedenom, o nerealizaciji preporuke obavještavam Vas u smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije za 2021. godinu.

110	Ž-BL-05-560/21	P-234/21	PREPORUKU direktoru Centra za socijalni rad Banjaluka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 16.07.2021. godine, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Aktom broj: 01-571.05-1-94/21 SD, od dana 12.11.2021. godine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavljen je odgovor na izdatu preporuku iz čije sadržine proizilazi da je po podnesenom zahtjevu Centar donio rješenje od dana 08.09.2021. godine, kojim je žalbu podnosioca žalbe odbio kao neosnovanu. Imajući u vidu da Centar u dostavljenom izjašnjenju ne navodi kao preduzete nikakve nove aktivnosti u odnosu na one koje je naveo u dostavljenom izjašnjenju broj: 01-571.05-52/21-1 AL, od dana 09.09.2021. godine, u skladu sa ovlaštenjima iz člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni list Bosne i Hercegovine" br. 32/00, 19/02, 35/04, 32/06), ombudsmeni su o činjenici izdavanja preporuka i o dostavljenom odgovoru Centra upoznali Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske. Imajući u vidu da nakon upućivanja pomenutog akta, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine nije dostavljen nikakav odgovor, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2022. godinu.
111	Ž-SA-05-1004/21	P-244/21	P R E P O R U K U ministru Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo 1. Da, imajući u vidu navode iz predmetne Preporuke, razmotri mogućnost poništenja Rješenja Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo broj: UP-II-05-1-45-59 od 24.09.2021. godine kojim se odbija prigovor žalitelja podnosen protiv Rješenja Ministarstva broj: UP-O-01-5-45-7997/21 od 17.08.2021. godine; 2. Da, poduzme zakonom predviđene radnje na donošenju nove odluke kojom će se odlučiti o prigovoru žalitelja, a u skladu sa Preporukom; 3. Da u roku od 30 dana od prijema Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	"... imajući u vidu da iz akta Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo od 06.01.2022. godine proizilazi da navedeni organ nije postupio po Preporuci broj: P-244/21 od 12.10.2021. godine, niti je na drugi način poduzeo adekvatne aktivnosti u cilju njene realizacije, te obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetimi radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljnji postupanjem po žalbi žalitelja, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Također naglašavamo da će Obavijest o nerealizaciji Preporuke, u smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine biti upućena Vladi Kantona Sarajevo. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2022. godinu."
112	Ž-SA-05-1078/21	P-256/21	P R E P O R U K U direktoru Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Sarajevo 1. Da u drugostepenom postupku, u smislu člana 9. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH, provede test javnog interesa i ocijeni svaku korist i štetu koja može proizaći iz (ne)saopćavanja informacije; 2. Da, u smislu člana 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji BiH, a roku propisanom Zakonom o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, donese rješenje po žalbi; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Dana 22.11.2021. godine institucija Ombudsmana zaprimila je upit Kantonalne uprave za inspeksijske poslove Sarajevo kojim je traženo pojašnjenje o načinu postupanja po preporuci. Aktom institucije Ombudsmana od dana 24.11.2021. godine dat je traženi odgovor. Dana 16.12.2021. godine zaprimljen je akt iste Kantonalne uprave broj: UP-2-14-02-45-00019/21 od 14.12.2021. godine koji sadrži objašnjenje razloga postupanja drugostepenog organa koji je Rješenjem broj:UP-2-14-02-45-00019/21 od 10.11.2021. godine kojim je prigovor odbijen kao neosnovan. Uvidom u Rješenje, Ombudsmeni su utvrdili da drugostepeni organ nije naveo zakonski osnov izuzeća, niti je proveo test javnog interesa, pa shodno tome, Preporuka Ombudsmana nije realizovana. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2021. godinu.
113	Ž-SA-05-903/21	P-258/21	P R E P O R U K U načelniku Opštine Pale da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi informaciju u vezi sa aktima institucije Ombudsmana od 10.09.2021. godine, od 01.10.2021. godine i od dana 21.10.2021. godine.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	NE	"...u cilju provjere žalbenih navoda, Ombudsmeni su aktom od dana 10.09.2021.godine, aktom od dana 01.10.2021. godine i aktom od dana 21.10.2021. godine, zatražili informaciju Opštine Pale u vezi sa žalbenim navodima. Obzirom da Ombudsmanima nije dostavljena tražena informacija, dana 08.11.2021. godine Opštini Pale upućena je Preporuka broj: P-258/21 da se odmah po prijemu iste, uspostavi saradnja sa institucijom Ombudsmana. Do danas, Ombudsmeni nisu zaprimili odgovor Opštine Pale. S tim u vezi, o nerealizaciji preporuke obavještaćemo Vas, kao neposredno viši organ, u smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a u cilju poduzimanja konkretnih mjera s ciljem realizacije preporuke. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za 2021. godinu."
114	Ž-MO-05-144/21	P-307/21	P R E P O R U K U Gradu Čapljina 1. Da poništi Rješenje broj: 01-04-8664/21-2 od dana 18.11.2021. godine i donese novo rješenje zasnovano na principima i odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama Bosne i Hercegovine; 2. Da u budućim sličnim slučajevima podnosiocima zahtjeva dostavlja odgovore po istima obavezno uvažavajući nalaz i mišljenje institucije Ombudsmana iz ove preporuke; 3. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmana o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji; Rok za realizaciju preporuke iznosi 30 dana.	03 - Pristup informacijama	Nije realizirana	DA	Izjašnjenjem Grada Čapljina od 28.01.2022. godine broj: 01-04-8664/21-3 navedeno je da nije iskazan opravdani pravni interes za dostavljanje dokumentacije u vezi sa izgradnjom vodovoda Tasovčići, pozivajući se na čl. 79. Zakona o upravnom postupku. Preporuka broj: 307/21 nije ispoštovana, te je žalitelj 23.12.2021. godine podnio tužbu nadležnom Kantonalnom sudu u Mostaru. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj Ž-MO-05-144/21.
115	Nema odgovora						
116	Ž-SA-05-206/18	P-7/21	P R E P O R U K U Da Ministarstvo zdravlja, rada i socijalne skrbi u roku od 15 dana od dana prijema Preporuke dostavi odgovor na upućene akte, te da dostavi izjašnjenje na navode žalitelja.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Rok za dostavljanje odgovora istekao 04.02.2021. (ažurirano 31.01.2022.)

117	Ž-SA-05-488/20	P-165/21	P R E P O R U K U ministru Ministarstva unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona 1. Da izmijeni odredbu člana 8. Pravilnika o proceduri unaprjeđenja policijskih službenika broj: 08-01/1-02-1-7625/07 od 21.11.2007. godine i osigura svim kandidatima u konkursnim procedurama uvid u rezultate testiranja i za sve druge kandidate; 2. Da, imajući u vidu ovu Preporuku, žaliteljici omogućiti uvid u rezultate testiranja drugih kandidata; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Obzirom da u ostavljenom roku nije zaprimljen odgovor na navedenu Preporuku, dana 26.08.2021. godine upućena je urgencija za realizaciju Preporuke, ali do dana sačinjavanja ... odluke nije zaprimljen odgovor. S tim u vezi, Ombudsmeni konstatuju da Preporuke broj: P-165/21 od 03.06.2021. godine nije realizovana. O nerealizaciji Preporuke Ombudsmeni su, aktom od dana 01.10.2021. godine obavijestili Vladu Zeničko-dobojskog kantona kao neposredno nadređeni organ, te će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2021. godinu.
118	Ž-SA-05-195/21	P-188/21	P R E P O R U K U ministru Federalnog ministarstva pravde Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da, imajući u vidu odredbe Zakona o slobodi pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine poduzme sve adekvatne aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila i osigurala dvostepenost postupka kada je u pitanju postupanje po zahtjevima za pristup informacijama u Federalnom ministarstvu pravde Federacije Bosne i Hercegovine, u skladu sa Preporukom; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Urgencija na preporuku P-188/21 od 12.07.2021. godine Federalnom Ministarstvu pravde Federacije Bosne i Hercegovine, 12.01.2022. Obavijest o nepostupanju po preporuci P-188/21 Vladi Federacije Bosne i Hercegovine n/r premijera Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
119	Ž-BL-05-508/21	P-290/21	PREPORUKU direktoru Zavoda za izgradnju Banja Luka 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine podnosiocu žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 24.06.2021. godine u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Ogovor Zavoda za izgradnju BL nije zaprimljen u ostavljenom roku. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
120	Ž-BL-05-655/21	P-291/21	PREPORUKU načelniku Odjeljenja za prostorno uređenje Grada Banjaluka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocima žalbe odgovori na podneseni zahtjev za pristup informacijama od dana 27.08.2021. godine, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 14.01.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku (odgovor nije zaprimljen o istavljenom roku).
121	Ž-BL-05-699/21	P-296/21	PREPORUKU Zavodu za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	03 - Pristup informacijama	Nema odgovora	NE	17.01.2022. Ministarstvu zdravstva upućena urgencija za dostavljanje izjašnjenja na Preporuku. 27.01.2022. FM zdravstva dostavlja kopiju akta kojim se urgencija Ombudsmena BiH proslijeđuje Zavodu za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine. Izjašnjenje nije zaprimljeno u ostavljenom roku. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
122	UKUPNO	-		03 - Pristup informacijama			
123	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
124	72	74	42	2	5	17	6
125	POVREDA PRAVA :	04 - Vjerske slobode / religija					
126	UKUPNO	-	04 - Vjerske slobode / religija				
127	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
128	0	0	0	0	0	0	0
129	POVREDA PRAVA :	05 - Policija					
130	Realizirana						
131	Ž-SA-05-1011/21	P-287/21	P R E P O R U K U Skupštini Tuzlanskog kantona/ Predsjedniku Skupštine Tuzlanskog Kantona 1. Da, poduzme sve zakonom propisne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da, poduzme sve zakonom predviđene aktivnosti kako bi se donijelo novo Rješenje o smjeni/razrješenju u skladu sa navodima iz Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	05 - Policija	Realizirana	DA	S obzirom da je institucija Ombudsmena u konkretnom predmetu podnositelja prigovora utvrdila da su u postupku razrješenja članova Nezavisnog odbora Tuzlanskog kantona povrijeđene odredbe Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima FBiH, radi čega je izdala Preporuku kojom je isto konstatirala i poduzela sve mjere u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, a označeni odgovorni organ je dostavio informaciju o mjerama poduzetim u cilju realizacije Preporuke, te time ostvarilo saradnju sa institucijom Ombudsmena, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine smatraju da nema osnova za daljim postupanjem, te ovom odlukom zatvaraju predmet podnositelja prigovora.
132	Ostvarena saradnja						
133	Ž-BL-05-271/21	P-246/21	P R E P O R U K U • Da preduzme sve potrebne mjere i radnje kako bi u što kraćem roku bila donesena odluka po predstavi ... koju je izjavila putem punomoćnika advokata... dana 13.02.2021. godine; • Da uzme u razmatranje predstavku ...koju je izjavila putem punomoćnika ... dana 13.11.2019. godine; • Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	05 - Policija	Ostvarena saradnja	DA	Dana 17.12.2021. zaprimljena informacija Ministarstva unutrašnjih poslova Republike Srpske : SM-1-059-551/21 od 13.12.2021. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
134	Nije realizirana						

135	Ž-BL-05-605/20	P-46/21	P R E P O R U K U Preporučuje se Komunalno – vodnoj inspekciji općine Ključ da odmah po prijemu ove Preporuke, uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi tražena izjašnjenja, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluke.	05 - Policija	Nije realizirana	NE	Ombudsmeni konstatuju da nadležni organi nisu dostavili informaciju o eventualno poduzetim mjerama po Preporuci Ombudsmena, ni nakon 3 mjeseca od dana izdavanja preporuke Shodno zakonskim nadležnostima Općinskom vijeću je dostavljena Preporuka kao nadležnom višem organu u cilju preduzimanja mjera iz svoje nadležnosti kako bi se postupilo po preporuci Ombudsmena. Kako u roku od 15 dana, Ombudsmen nije došao do informacija o predmetnoj problematiki, nesaradnja sa Institucijom ombudsmena nadležnih organa općine Ključ, biće uvrštena u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za tekuću godinu, koji će biti predstavljen parlamentarnim tijelima u Bosni i Hercegovini.
136	Ž-SA-05-537/20	P-184/21	PREPORUKA Javna ustanova Nacionalni park "Drina" Srebrenica da u roku od 90 dana od dana prijema preporuke donese Plan upravljanja Nacionalnim parkom kao i Prostorni plan Nacionalnog parka i tome obavijesti Instituciju ombudsmena. Opština Srebrenica da poduzme dodatne napore u smislu sprječavanja dalje bespravne gradnje u smislu pojačanog inspekcijskog nadzora i tome obavijesti Instituciju ombudsmena u roku od 60 dana od dana prijema preporuke.	05 - Policija	Nije realizirana	DA	"...Institucija ombudsmena do danas (dana zatvaranja premeta) nije zaprimila odgovor na preporuku. Institucija ombudsmena će ovaj predmet navesti u godišnjem izvještaju u dijelu koji se odnosi na zaštitu okoliša, kao i drugim izvještajima. Savjetujemo Vam da kao i dosada sva eventualna kršenja javnog reda i mira prijavite policiji..."
137	Nema odgovora						
138	Ž-BL-05-291/21	P-129/21	P R E P O R U K U • Da imenuju sva neophodna tijela i organe, kao i da uspostave mehanizme kako bi se neometano provodio postupak unutrašnje istrage ali i svi drugi procesi u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova Hercegovacko-neretvanskog kantona; • Da o poduzetim mjerama i načinu postupanja po ovoj preporuci obavijeste Instituciju ombudsmena u roku od 60 dana od dana prijema preporuke.	05 - Policija	Nema odgovora	NE	09.11.2021.godine Urgencija za dostavljanje informacija, traži se Kantonalnom tužilaštvu Hercegovacko-neretvanskog kantona. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 07.02.2022. rad na predmetu u toku.
139	Ž-BR-05-153/21	P-309/21	1. Da imajući u vidu Zaključak iznesen u ovoj preporuci poduzmu adekvatnije mjere i preispitaju svoja postupanja vezano za prijave imenovanih; 2. Da, ubuduće, prilikom poduzimanju mjere iz okvira svojih nadležnosti a sve u skladu s pozitivnim zakonskim propisima imaju u vidu Nalaz i zaključak iznesen u ovoj preporuci; 3. Da o načinu ispoštovanja ove Preporuke obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	05 - Policija	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 28.01.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022.rad na predmetu je u toku.
140	UKUPNO	-		05 - Policija			
141	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
142	6	6	1	0	1	2	2
143	POVREDA PRAVA :	06 - Javni prihodi					
144	UKUPNO	-	06 - Javni prihodi				
145	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
146	0	0	0	0	0	0	0
147	POVREDA PRAVA :	07 - Zatvori					
148	Realizirana						
149	Ž-BL-07-218/19	P-87/21	P R E P O R U K U • Da intenzivira saradnju i što prije izvrši potrebne konsultacije sa nadležnim organima Republike Srbije radi usaglašavanja stavova u vezi primjene Ugovora između Bosne i Hercegovine i Republike Srbije o međusobnom izvršavanju sudskih odluka u krivičnim stvarima, prije svega uz poštovanje međunarodnih standarda, a imajući u vidu izrečene sudske presude. • Da u roku od 90 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Realizirana	DA	"S obzirom da sve naprijed ukazuje da su u predmetu podnosioca žalbe nakon preporuke Ombudsmena izvršene dodatne analize, te da nadležno Ministarstvo i dalje ostaje kod stava da bi ovaj transfer doveo do uznemirenja javnosti zbog naprijed nabrojanih činjenica, te da se ministar pravde poziva na diskreciono pravo da odluči o svakom pojedinačnom slučaju, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine nemaju osnova za dalje postupanje u predmetu, pa u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 104/11) donose odluku o zatvaranju."
150	Ž-SA-07-295/21	P-271/21	P R E P O R U K U Direktoru KPZ ZT Zenica 1. Da Zdravstvena služba Kazneno popravnog zavoda Zenica kao i do sada, s pojačanom pažnjom nastavi pratiti zdravstveno stanje osuđenog lica; 2. Da se razmotri mogućnost podnošenja molbe za uslovni otpust Komisiji za uslovni otpust Federacije Bosne i Hercegovine, u skladu sa članom 109 stav 1. i 2 Zakona o izvršenju krivičnih sankcija u Federaciji Bosne i Hercegovine . Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	07 - Zatvori	Realizirana	DA	05.01.2022. zaprimljen odgovor KPZ Zenica. 04.02.2022. stranka idostavlja zahvalnicu i informaciju da je , uz pomoć institucije Ombudsmena za ljudska prava BiH,dobio rješenje Ministarstva pravde F BiH kojim mu je odobren "uslovni otpust" . Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
151	UKUPNO	-		07 - Zatvori			
152	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
153	2	2	2	0	0	0	0
154	POVREDA PRAVA :	08 - Ravnopravnost polova					
155	Realizirana						

156	Ž-SA-06-112/21	P-51/21	P R E P O R U K U ŠUMSKOPRIVREDNOM DRUŠTVU „SREDNIJOBOSANSKE ŠUME“ 1. da imajući u vidu mišljenje Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, javne oglase za prijem zaposlenika, ubuduće sačinjava u oba roda, ili u rodno neutralnoj varijanti, izuzev ukoliko je spol potencijalnih zaposlenika nužan za obavljanje poslova oglašenog radnog mjesta; 2. da o načinu ispoštovanja ove Preporuke obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u roku od 15 dana od dana prijema iste.	08 - Ravnopravnost polova	Realizirana	DA	18.03.2021 odgovor ŠPD Srednjobosanske šume, „Prihvata se preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, broj Ž-SA-06-112/21 od 26.02.2021. godine, te će se ubuduće javni oglasi za prijem zaposlenika, sačinjavati u oba roda, ili u rodno neutralnoj varijanti, izuzev ukoliko je spol potencijalnih zaposlenika nužan za obavljanje poslova oglašenog radnog mjesta...“ Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine sa zadovoljstvom konstatuju da je Preporuka, broj: P-51/21 od 26.02.2021. godine realizovana, te se ovom odlukom predmet se zatvara u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
157	UKUPNO	-		08 - Ravnopravnost polova			
158	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
159	1	1	1	0	0	0	0
160	POVREDA PRAVA :	09 - Pravosuđe					
161	Realizirana						
162	Ž-MO-08-25/21	P-57/21	P R E P O R U K U 1. da Općinski sud u Mostaru uvaži rješenje Kantonalnog suda u Mostaru broj: 07 0 Reg 018583 20 Pž od 06.02.2020. godine 2. da Općinski sud u Mostaru blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Preporuka je ispoštovana. Dana 10.06.2021. godine, Općinski sud u Mostaru je obavijestio instituciju Ombudsmena, da je u predmetu broj: Tt-O-98/20, Sud dana 07.06.2021. godine donio Rješenje o izmjenama podataka na način da su u sudskom registru, kod subjekta upisa FE-AL d.o.o. Mostar upisani podaci o istupanju člana društva Aluminij d.d. Mostar i prenosu udjela na preostalog člana FE-AL d.o.o. Široki Brijeg. Podnosioci žalbe su nakon dostavljenog izjašnjenja iskazali zahvalnost. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj Ž-MO-08-25/21.
163	Ž-LI-08-119/20	P-102/21	P R E P O R U K U Kantonalnom sudu Kantona 10 u Livnu 1. Da poduzme neophodne aktivnosti, u skladu sa standardima člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a u cilju što skorijeg donošenja odluke u predmetu broj: 68 0 Rs 043611 20 R 5 2. Da o realizaciji preporuke obavijesti Ombudsmana Bosne i Hercegovine u roku od petnaest (15) dana od dana prijema ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	U vezi izdate Preporuke, odgovorna strana se izjasnila dana 06.05.2021.g. da je postupila po žalbi u ovom predmetu, te donijela svoju odluku, što je i žalitelj potvrdio. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.3. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-08-119/20, jer je, nakon intrevencije Institucije ombudsmena BiH, konstatirano da je podnosilac žalbe ostvario zaštitu svojih prava, tj. odgovorna strana je u toku postupka otklonila ukazanu povredu prava i sloboda naznačenih u žalbi.
164	Ž-LI-08-269/19	P-170/21	P R E P O R U K U Kantonalnom sudu Kantona 10 u Livnu 1. Da poduzme neophodne aktivnosti, u skladu sa standardima člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, a u cilju što skorijeg donošenja odluke u predmetu broj: 68 0 Rs 046088 19 Rsž 2. Da o realizaciji preporuke obavijesti Ombudsmana Bosne i Hercegovine u roku od trideset (30) dana od dana prijema ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	"...U vezi izdate Preporuke, odgovorna strana se izjasnila dana 09.07.2021.g. aktom br:68 0 Rs 046088 21 R3. Dana 06.09.2021.g. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su od Kantonalnog suda Kantona 10 zaprimili Obavijest da su postupili po žalbi žaliteljice, te donijeli Presudu broj: 68 0 Rs 046088 19 Rsž od dana 30.09.2021.g., te na taj način ispoštovali Preporuku br: P-170/21 od dana 02.07.2021.g. Dana 06.09.2021.g. žaliteljica je obavještena o izjašnjenju odgovorne strane, po kome se izjasnila da je i ona, posredstvom punomoćnika obaviještena o pomenutoj Presudi Kantonalnog suda Kantona 10. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.3. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-08-269/19, jer je, nakon intrevencije Institucije ombudsmena BiH, konstatovano da je žaliteljica ostvarila zaštitu svojih prava, tj. odgovorna strana je u toku postupka otklonila ukazanu povredu prava i sloboda naznačenih u žalbi.
165	Ž-BR-08-77/21	P-206/21	1. Da u skladu sa standardima člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda donese odluku u predmetu broj 32 0 P 263900 20 Gž; 2. da o ishodu ove preporuke obavijesti Ombudsmana Bosne i Hercegovine u roku od petnaest (15) dana od dana prijema preporuke;	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	"..Dana 5. 10. 2021. godine institucija Ombudsmena zaprimila je odgovor Kantonalnog suda u Tuzli broj: 003-0-Su-21-000 630 od 29. 9. 2021. godine u kojem se navodi: "Povodom Vaše preporuke u kojoj tražite izjašnjenje da li je okončan rad suda u predmetu ovog suda broj 32 0 P 263900 20 Gž, u pravnoj stvari tužitelja protivtuženih protiv tuženih - protivtužitelja radi iseljenja i predaje nekretnine u posjed po tužbi, te utvrđenja po protivtužbi, vsp. 31.000,00 KM, nakon provjere putem zakonom ustanovljenih evidencija - CMS sistema za automatsko upravljanje predmeta, obavještavamo Vas da je prethodno navedeni predmet završen donošenjem presude pod brojem 32 0 P 263900 20 Gž dana 15.09.2021. godine. Spis broj 32 0 P 263900 16 P 2, sa pet primjeraka presude ovog suda broj 32 0 P 263900 20 Gž od 15.09.2021. godine, dostavljen je na dalje postupanje Općinskom sudu u Tuzli dana 27.09.2021. godine, uz napomenu da je potrebno dostaviti odluku strankama u postupku." Navedeni odgovor dostavljen je žaliteljici dana 5. 10. 2021. godine. Uzimajući u obzir da je preporuka P-206/21 prihvaćena, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u skladu s članom 35. stavom 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-08-77/21 po žalbi ..."
166	Ž-BR-05-290/18	P-208/21	Općinskom sudu u Lukavcu -Da bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka u predmetima broj: 126 0 Rs 132200 18 I i 126 0 Rs 19010918 I te u vezi s tim i donošenjem odluke u istom; -Da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	19.11.2021. OPĆINSKOM SUDU U LUKAVCU - Zajtjev za dostavu odgovora na preporuku P-208/21. Na dana ažuriranja realizacije preporuka 10.12.2021. rad na predmetu je u toku. Dana 13.12.2021. godine zaprimljen odgovor Općinskog suda u Tuzli, broj: 126 0 Rs 132200 18 I od 08.12.2021. godine. 20.12.2021. stranka dostavila zahvalnicu na angažmanu Institucije ombudsmena. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 21.12.2021. rad na predmetu je u toku.

167	Ž-BL-08-713/19	P-215/21	P R E P O R U K U • Osnovnom sudu u Vlasenici da u skladu sa standardima člana 6 stav 1 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda donese odluku u predmetu broj: 92 O P 048486 17 P; • Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine da poduzme mjere u cilju osiguranja efikasne primjene člana 6 Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda; • Da u roku od 60 dana od prijema preporuke obavijesti Institutciju o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Aktom broj: 12-50-2-1312-21/2021 od 11.10.2021. godine, Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine obavijestilo je instituciju Ombudsmena, između ostalog, sljedeće: „...Imajući u vidu činjenicu da se radi o postupanju u konkretnom sudskom predmetu, kao i zakonom propisane nadležnosti VSTV-a BiH i Stalne komisije za donošenje odluka i mjera po pojedinačnim sudskim predmetima, Stalna komisija je usvojila zaključak da se predmetni dopis prosljedi Uredu disciplinskog tužitelja na daljnje postupanje i o tome obavijesti predsjednik suda i postupajući sudija...“ Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana. S obzirom na sve navedeno, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
168	Ž-LI-08-114/21	P-227/21	PREPORUKU Kantonalnom sudu u Livnu, da odmah po prijemu ove preporuke, poduzme sve neophodne radnje u cilju donošenja odluke u predmetu broj 68 O Rs 048987 19 Rsž te da o poduzetim mjerama obavijesti Institutciju ombudsmena, u roku od 30 dana.	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Kantonalni sud u Livnu je postupio po izdatoj preporuci donošenjem Presude broj: 68 O Rs 048987 19 Rsž od 07.10.2021. godine. Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institutcije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi, jer su ocijenili da je izdata preporuka prihvaćena.
169	Ž-SA-08-280/21	P-245/21	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke u predmetu broj: 65 O Rs 75333816 19 Rs, Kantonalni sud u Sarajevu uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke	09 - Pravosuđe	Realizirana	DA	Dana 14.01.2022. godine Ombudsmeni su zaprimili odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 009-0-SU-21-001055 od 07.01.2022. godine u kojem se navodi da je postupak u predmetu broj: 65 O Rs 753816 20 Rsž okončan donošenjem rješenja od 14.12.2021. godine. Preporuka u predmetu žalbe je ispoštovana na način da je postupak pred Kantonalnim sudom u Sarajevu okončan pa se predmet zatvara.
170	Ostvarena saradnja						
171	Ž-SA-08-1088/20	P-41/21	P R E P O R U K U Federalnom ministarstvu za pitanje boraca i invalida odbrambeno oslobodilačkog rata 1. Da, uvažavajući žalbene navode i dužinu trajanja postupka u predmetnoj upravnoj stvari donese odluku uz puno uvažavanje iznesenih primjedbi iz presude Kantonalnog suda u Sarajevu broj: 09 O U 028254 17 od 03.12.2020. godine, i na osnovu potpuno i pravilno utvrđenog činjeničnog stanja uz pravilnu primjenu Zakona o upravnom postupku i pravilnu primjenu materijalnog prava; 2. Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	26.03.2021 odgovor Ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno – oslobodilačkog rata Sarajeva Predmet aktivan na dan ažuriranja 02.02.2022.)
172	Ž-SA-08-1030/19	P-113/21	P R E P O R U K U 1. da Kantonalni sud u Sarajevu bez odlaganja preduzme neophodne aktivnosti, a sve u cilju donošenja odluke u vezi sa žalbama na presudu Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 O P 676144 17 P od 18.01.2021. godine, 2. da Kantonalni sud u Sarajevu blagovremeno izvjesti Institutciju ombudsmena o realizaciji preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	23.06.2021 odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu 15.10.2021. odgovor Kantonalnog suda 28.12..2021 odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu Na dan ažuriranja realizacije preporuka 04.02.2022. rad na predmetu u toku.
173	Ž-SA-08-1084/19	P-180/21	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	30.07.2021 Zaprimljen odgovor Općinskog suda . Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.12.2021. rad na predmetu je u toku.
174	Ž-BL-05-638/18	P-200/21	PREPORUKU Predsjedniku Okružnog privrednog suda u Banjaluci, da odmah po prijemu preporuke, preduzme sve neophodne radnje radi presigniranja predmeta pod brojem 57 O St 126195 18 St drugom sudiji u cilju hitnog zakazivanja ročišta i donošenja odluke te da o preduzetim mjerama obavijesti Institutciju Ombudsmena Bosne i Hercegovine, u roku od 60 dana od prijema preporuke	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	21.09.2021. zaprimljen odgovor Okružnog privrednog suda u Banja LUCi. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
175	Ž-BR-08-216/20	P-205/21	Općinskom sudu u Lukavcu -Da bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka u predmetu broj: 126 O O 203227 19 O te u vezi s tim i donošenjem odluke u istom; -Da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	DA	Dana 29.11.2021. godine zaprimljen odgovor Općinskog suda u Lukavcu, broj: 126 O O 203227 19 O od 23.11.2021. godine. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
176	Ž-SA-08-8/21	P-255/21	P R E P O R U K U Kantonalnom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje o izvjesnosti roka rješavanja predmeta, a posebno uzimajući u obzir specifičnost predmeta.	09 - Pravosuđe	Ostvarena saradnja	NE	07.12.2021 odgovor kantonalnog tužilaštva. 29.12.2021. odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu da je predmet okončan donošenjem presude. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu u toku.
177	Nije realizirana						

178	Ž-SA-08-1020/20	P-23/21	P R E P O R U K U Glavnoj tužiteljici Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo 1. da, bez odlaganja, poduzme efikasne mjere i radnje radi okončanja navedenih istraga i donošenja konačnih tužilačkih odluka u predmetima broj: T09 0 KTA 0111306 19 2 i T09 0 KTP0 0061635 17, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije iste.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	DA	Obzirom da Institucija Ombudsmana nije zaprimila odgovor u datom roku, Ombudsmani Bosne i Hercegovine uputili su dana 10.05.2021. godine Urgencija za realizaciju Preporuke Ombudsmana Bosne i Hercegovine broj: P-23/21 od 20.01.2021. godine. S tim u vezi, dana 11.06.2021. godine, Institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo, broj: A-V-100/16, A-1178/19 od 08.06.2021. godine u kojem se između ostalog navodi: 2. Krivični predmet broj T09 KTA 0111306 19 2 - Ured Glavne kantonalne tužiteljice vrši nadzor nad radom postupajućeg tužioca u predmetnom spisu - napominjemo da u predmetnom spisu nije donesena konačna tužilačka odluka, iz kojih razloga je potrebno da Institucija Ombudsmana za ljudska prava BiH, prilikom postupanja sa dostavljenim informacijama, a obzirom na fazu u kojoj se predmet nalazi, posebno cijene odredbe Zakona o krivičnom postupku F BiH. Iz dostavljenog odgovora vidljivo je da nije ispoštovana preporuka broj: P-23/21, tj. Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo nije donijelo konačnu tužilačku odluku u predmetu broj: T09 0 KTA 0111306 19 2 S tim u vezi, Institucija Ombudsmana je dana 14.06.2021. godine uputila Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj: P-23/21 od 20.01.2021. godine. Slijedom prethodno navedenog, a imajući u vidu sadržaj zaprimljenog odgovora odnosno činjenicu da je Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo nije ispoštovalo preporuku broj: P-23/21 Ombudsmani BiH su odlučili da u skladu sa članom 35. Stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj Ž-SA-08-1020/20.
179	Ž-SA-08-540/19	P-52/21	P R E P O R U K U Općinskom sudu u Sarajevu 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	NE	Institucija Ombudsmana je prosljedila žalitelju odgovor Općinskog suda u Sarajevu dana 10.03.2021. godine ipozvala ga da u roku 10 dana dostavi komentar na isto. Žalitelj od tada nije kontaktirao instituciju Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Obzirom na prednje predmet Ž-SA-08-540/19 se zatvara u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Protiv odluka koje donose Ombudsmani Bosne i Hercegovine nije dozvoljena žalba u smislu člana 22. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava BiH.
180	Ž-SA-08-538/20	P-79/21	OPĆINI STARI GRAD SARAJEVO 1. Da imajući u vidu nalaze i zaključke iz ove preporuke odgovori kada će biti ispunjeni uslovi za izvršenje rješenja broj: UP-I-14-23-2635-SJ/16 od 10.2.2017 godine kojim se naređuje investitoru F.E. iz Sarajeva ul. Požešijina br. 16 rušenje ravne a.b. terase u nivou prvog sprata, a iznad ulaznog dvorišta, tlocrtno osnovne cca 8,0 m x 6,0 m, vraćanje prostora u prvobitno stanje. 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Instituciju ombudsmana o načinu ispoštovanja ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	DA	Budući kako Općina Stari Grad nije dostavila odgovor na Preporuku izdata je urgencija, na koju nije odgovoreno, nakon čega je zatražen sastanak sa predstavnicima Općine Stari Grad koji je održan dana 09.7.2021 godine, te je na istom istaknuto kako na području Općine Stari Grad postoji popis prioriteta za rušenje nelegalnih objekata, te kako sporni objekat nije na istom. Institucija ombudsmana je zaprimila akt Općine Stari Grad broj: UP-I-14-23-2635/16-SJ/AŠ od 23.8.2021 godine kojim se ističe kako je pokrenut spor kod Kantonalnog suda pod brojem 09 0 U 033256 19 Fp od 23.1.2019 godine. Institucija ombudsmana se nakon toga obratila Kantonalnom sudu, te je isti dostavio akt broj: 09 U 033256 19 U od 16.9.2021 godine kojim obavještava Institucija ombudsmana kako se predmet nalazi u evidenciji za dan 27.9.2022 godine, te kako se rješavaju predmeti po tužbama iz 2018 godine, a sve u skladu sa Listom rješavanja starih predmeta za 2021 godinu. Ombudsmani ističu da se Institucija ombudsmana sukladno članu 4 Zakona o ombudsmenu za ljudska prava BiH[1]. ne može miješati u proces odlučivanja sudova, niti ulaziti u meritum sudske odluke.
181	Ž-BR-08-89/20	P-119/21	-Da Općinski sud u Lukavcu bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka u predmetu broj: 126 0 I 197483 18 I te u vezi s tim i donošenjem odluke u istom; -Da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmana zaprimila je dana 11. 6. 2021.godine akt Općinskog suda u Lukavcu broj: 126 0 I 197483 18 I od 4. 6. 2021. godine u kojem se navodi: " U vezi Vaše preporuke od 30.04.2021. godine ovim putem se izjašnjavamo da u cjelosti ostajemo kod navoda iz izjašnjenja od 11.02.2021. godine te napominjem da sam zadužen sa ukupno 464 izvršna predmeta koja se nalaze u planu rješavanja za 2021. godinu a koji plan smo dobili od strane VSTV-a i predmeti koji se nalaze u planu imaju prioritet u rješavanju. Pored navedenog ističemo da incijalni akt „najmladeg“ predmeta u planu rješavanja datira od 05.03.2014. godine, a u predmetu tražioca izvršenja S.M. prijedlog za izvršenje podnesen je 20.03.2018. godine, tako da iz tog razloga predmet nije ušao u plan rješavanja, pa kako pored predmeta koji se nalaze u planu rješavanja postupam i u krivičnim predmetima to se ovim putem ne možemo precizno izjasniti o tome kada će predmet biti uzet u rad no još jednom napominjemo da se predmeti uzimaju u rad po starosti inicijalnog akta." Obzirom da Preporuka broj P-119/20 nije provedena, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine u skladu s odredbama čl. 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 30. 7. 2021. godine obavijestili neposredno nadređeno tijelo, Visoko sudsko i tužilačko vijeće, Sarajevo o nepoduzimanju mjera po Preporuci i uputili poziv da u skladu sa svojim ovlaštenjima poduzme sve što je neophodno da se postupi po isto.

182	Ž-BR-08-77/20	P-120/21	-Da bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka u predmetu broj: 126 0 I 186882 16 I te u vezi s tim i donošenjem odluke u istom; -Da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmana zaprimila je dana 11. 6. 2021.godine akt Općinskog suda u Lukavcu broj: 126 0 I 186882 16 I od 4. 6. 2021. godine u kojem se navodi: " U vezi Vaše preporuke od 30.04.2021. godine ovim putem se izjašnjavamo da u cjelosti ostajemo kod navoda iz izjašnjenja od 11.02.2021. godine te napominjem da sam zadužen za ukupno 464 izvršna predmeta koja se nalaze u planu rješavanja za 2021. godinu a koji plan smo dobili od strane VSTV-a i predmeti koji se nalaze u planu imaju prioritet u rješavanju. Pored navedenog ističemo da incijalni akt „najmlađeg“ predmeta u planu rješavanja datira od 05.03.2014. godine, a u predmetu tražioca izvršenja Đ.E. prijedlog za izvršenje podnesen je 28.09.2016. godine, tako da iz tog razloga predmet nije ušao u plan rješavanja, pa kako pored predmeta koji se nalaze u planu rješavanja postupam i u krivičnim predmetima to se ovim putem ne možemo preizno izjasniti o tome kada će predmet biti uzet u rad no još jednom napominjemo da se predmeti uzimaju u rad po starosti inicijalnog akta." Obzirom da Preporuka broj P-120/20 nije provedena, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine u skladu s odredbama čl. 32. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 30. 7. 2021. godine obavijestili neposredno nadređeno tijelo, Visoko sudsko i tužilačko vijeće, Sarajevo o nepoduzimanju mjera po Preporuci i uputili poziv da u skladu sa svojim ovlaštenjima poduzme sve što je neophodno da se postupi po istoj.
183	Ž-BL-08-399/21	P-134/21	PREPORUKU Ministru Federalnog ministarstva za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata 1. Da polazeći od svojih ovlaštenja, a sve u skladu sa članom 244. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine preduzme odgovarajuće mjere kako bi se u razumnom roku odlučilo o izjavljenim žalbama žalitelja, od dana 09.03.2021. godine . 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	NE	"...Do danas (do dana slanja predmeta na arhiviranje 24.11.2021.) Federalno ministarstvo za pitanja boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata nije dostavilo odgovor na izdatu preporuku Ombudsmana Bosne i Hercegovine te se ista smatra neispoštovanom. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11)."
184	Ž-BL-08-141/21	P-150/21	P R E P O R U K U 1. Da bez odlaganja preduzme sve potrebne radnje kako bi u što kraćem roku bila donesena odluka po prijedlogu žalitelja. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmane o realizaciji Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	DA	"...Kantonalni sud Sarajevo je u odgovoru od 30.06.2021. godine naveo da je odlučio o svim žalbenim navodima tužioca koji su od odlučnog značaja za pravilnost i zakonitost odluke tako da nije bilo osnova za donošenje dopunske presude. Odgovor je dostavljen podnosiocu žalbe dana 12.07.2021. godine. S obzirom da iz dostavljenog odgovora proizlazi da Preporuka ombudsmana Bosne i Hercegovine nije ispoštovana, a kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ... a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu."
185	Ž-BL-08-228/21	P-214/21	PREPORUKU 1. Da na potpun i zakonit način ispita upućene prigovore podnosioca žalbe – žiranata, te da, u slučaju da utvrdi nezakonito i nesavjesno postupanje odgovorne banke, preduzme odgovarajuće mjere u cilju zaštite prava podnosioca žalbe. 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Instituciju Ombudsmana o načinu provođenja iste.	09 - Pravosuđe	Nije realizirana	DA	"...Aktom broj: 03-1635-1/21 od dana 22.09.2021. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci, u kojem se, između ostalog, navodi: "...Smatramo da podnosioci žalbe, ukoliko smatraju da su za to ispunjeni uslovi, mogu, bilo u sudskom postupku koji se vodi za naplatu kredita. bilo u odvojenom sudskom postupku pokrenuti pitanje eventualne ništavosti predmetnog ugovora o kreditu i posljedično predmetnih ugovora o jemstvu. Pravo da se zahteva utvrđenje ništavosti je neograničeno i, shodno članu 110. Zakona o obligacionim odnosima ("Sl. list SFRJ", br. 29/1978, 39/1985, 45/1989 - odluka USJ i 57/1989 i "Sl. glasnik RS", br. 17/1993, 3/1996, 37/2001 - dr. zakon, 39/2003 i 74/2004) ne gasi se. Nadamo se da ćete objektivne razloge koje smo iznijeli kao prepreku za postupanje no vašoj preporuci uvažiti..." Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana. S obzirom na sve navedeno, donesena je odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11)."
186	Nema odgovora						
187	Ž-BR-08-49/20	P-148/21	Vladi Republike Srpske, Ministarstvu financija 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 18.12.2020.g. 4. 3. 2020. g. i 22. 4. 2021. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	Dana 25.10.2021. Vladi RS upućena je Urgencija na zahtjev za dostavu odgovora od 12. 8. 2021. 14.12.2021.Urgencija na zahtjev za dostavu odgovora od 12. 8. 2021.g. i 25. 10. 2021.g. Vladi RS Min. finansija. Odgovori nisu zaprimljeni. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 07.02.2022. rad na predmetu je u toku.
188	Ž-BR-08-78/20	P-207/21	Općinskom sudu u Lukavcu -Da bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka u predmetu broj: 126 0 190767 18 I 8 te u vezi s tim i donošenjem odluke u istom; -Da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	
189	Ž-BR-08-86/20	P-204/21	Općinskom sudu u Lukavcu -Da bez odlaganja poduzme zakonom propisane procesne radnje u svrhu vođenja postupka u predmetu broj: 126 0 I 197445 18 I te u vezi s tim i donošenjem odluke u istom; -Da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	

190	Ž-BL-08-813/19	P-268/21	PREPORUKU 1. Kantonalnom sudu u Tuzli, da odmah po prijemu preporuke, preduzme sve neophodne radnje u cilju donošenja odluke u predmetu broj 29 0 P 031549 19 Gž 2. da, u roku od 60 dana, od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmane o realizaciji Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	Rok za dostavu obavijesti o realizaciji preporuke istekao je 01.02.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
191	Ž-BL-08-542/21	P-298/21	P R E P O R U K U MINISTARSTVU PROSVJETE I KULTURE REPUBLIKE SRPSKE 1. Da preduzme mjere iz svoje nadležnosti da sistematski uredi pitanje uvođenja nacionalne grupe predmeta i zapošljavanja nastavnika povratnika, u skladu sa pomenutom presudom Vrhovnog suda Republike Srpske, Zakonom o osnovnom i srednjem obrazovanju Republike Srpske i nalazima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmana o preduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	09 - Pravosuđe	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 17.02.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
192	UKUPNO	-	09 - Pravosuđe				
193	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
194	27	27	8	0	6	8	5
195	POVREDA PRAVA :	10 - Radni odnosi					
196	Realizirana						
197	Ž-SA-04-214/20	P-2/21	P R E P O R U K U Kantonalnoj upravi za braniocce 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana 01.02.2021. godine institucija Ombudsmana je zaprimila akt Kantonalne uprave za braniocce, broj: 11-02-568/21 od 25.01.2021. godine u kojem je između ostalog navedeno: „...Zakon o dopunskim pravima branilaca nije ograničio starosnu dob branilaca i članova njihovih porodica kod prava na prednost pri zapošljavanju. Odredbom člana 29. stav 1. Zakona o dopunskim pravima branilaca propisano je ukoliko su lica iz člana 1., 2., i 3. Zakona nezaposlena, ostvaruju pravo na prednost pri zapošljavanju pod jednakim uvjetima, ako zadovoljavaju opće i posebne uvjete za radno mjesto na koje se zapošljava...“ Slijedom navedenog, cijeneći sve informacije iz slučaja i dostavljenih odgovora, a imajući u vidu da se podnositeljica žalbe u nastavku postupka nije obraćala instituciji Ombudsmana, i da nije dostavila izjašnjenja na navedene akte, Ombudsmani Bosne i Hercegovine konstatuju da nema osnova za daljim postupanjem u predmetu.
198	Ž-BL-04-679/20	P-59/21	PREPORUKU 1. JU OŠ „Ustikolina“ Ustikolina da preispita Odluku o prijemu žalitelja na poslove i radne zadatke na održavanju higijene od 02.09.2020. godine, uvažavajući izneseno mišljenje ombudsmana Bosne i Hercegovine, odnosno da ponovo provede konkursnu proceduru osiguravajući načelo dvostepenosti 2. Ministarstvu za obrazovanje, mlade, nauku, kulturu i sport Bosansko-podrinjskog Kantona, da uvažavajući mišljenje ombudsmana, predloži dopune Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju, u cilju osiguranja dvostepenosti prilikom provođenja konkursne procedure i izbora ostalih radnika 3. da Ombudsmane obavijesti o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	JU OŠ „Ustikolina“ je u odgovoru od 05.05.2021. godine navela da je preispitana navedena odluka u skladu sa Preporukom Ombudsmana Bosne i Hercegovine te da je Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Bosansko-podrinjskog Kantona već uradilo nacrt Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o osnovnom odgoju i obrazovanju u koji je ugrađeno načelo dvostepenosti prilikom prijema ostalih radnika u radni odnos a koji će stupiti na snagu prije sledećeg prijema ostalih radnika u školi. S obzirom da je navedena preporuka ispoštovana, ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (“Službeni glasnik Bosne i Hercegovine”, broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ...
199	Ž-SA-04-1076/20	P-88/21	P R E P O R U K U Ministarstvu za boračka pitanja Kantona Sarajevo 1. Da razmotre mogućnost izmjene člana 5. stav 1. Uredbe o jedinstvenim kriterijima i pravilima za zapošljavanje branilaca i članova njihovih porodica u institucijama u Kantonu Sarajevo, Gradu Sarajevo i općinama u Kantonu Sarajevo na način da omoguće ostvarivanje prava na prvenstvo pri zapošljavanju i licima iz člana 3. ove Uredbe koja su zaposlena na određeno vrijeme, te iz tog razloga nisu na evidenciji JU “Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo”; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	U vezi sa navedenim bitno je istaći da je Vlada Kantona Sarajevo, na 79. vanrednoj sjednici održanoj 28.06.2021. godine, donijela Uredbu o izmjenama i dopunama Uredbe o jedinstvenim kriterijima i pravilima za zapošljavanje branilaca i članova njihovih porodica u institucijama u Kantonu Sarajevo, Gradu Sarajevo i općinama u Kantonu Sarajevo kojom je između ostalog propisano da se u članu 5. u stavu 1. iza riječi: "Sarajevo", dodaju se riječi: "ili su zaposlena na određeno vrijeme", te Ombudsmani Bosne i Hercegovine sa zadovoljstvom konstatuju da je preporuka institucije Ombudsmana, broj: P-88/21 u potpunosti ispoštovana. Na ovaj način otklonjena je povreda prava u vezi zapošljavanja većeg broja građana koji spadaju u ovu kategoriju, a zaposleni su na određeno vrijeme. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine
200	Ž-SA-04-944/20	P-105/21	P R E P O R U K U 1. Da JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ Sarajevo donese rješenje po podnesku podnositeljice žalbe i D.R.; 2. Da u što kraćem roku poduzme aktivnosti prema Federalnom zavodu za zapošljavanje i Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje, a u cilju rješavanje ostalih postupaka imenovanih. 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	"...Nakon upućivanja Preporuke, Ombudsmani su dana 04.06.2021. godine zaprimili Rješenje JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ broj: 06/3-35-2346/19/21 od 01.06.2021. godine kojim se podnositeljici žalbe priznaje pravo na uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje, za period od 29.11.1991. do 06.04.1992. godine. Rješenjem JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ broj: 06/3-35-2346/19/21 od 01.06.2021 podnositeljici žalbe se odbija zahtjev za isplatu preostalog dijela novčane naknade.Obzirom da je JU „Služba za zapošljavanje Kantona Sarajevo“ nakon upućene Preporuke donijela Rješenja u vezi sa zahtjevima podnositeljice žalbe, te da se na ista može uložiti žalba Federalnom zavodu za zapošljavanje Sarajevo u roku od 15 dana od dana prijema rješenja odlučeno je da se predmet zatvori, u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine."

201	Ž-BL-04-62/21	P-101/21	P R E P O R U K U Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove, Područnoj jedinici Banjaluka • da uzimajući u obzir nalaze iz Preporuke ponovo razmotri zahtjev podnositeljice žalbe od dana 08.01.2021. godine, te preduzme sve neophodne radnje iz svoje nadležnosti kako bi kao poslodavac omogućio svakom državnom službeniku odobrenje odsustva iz razloga zadovoljavanja njegovih vjerskih, odnosno nacionalno-tradicijskih potreba; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Uvidom u dostavljenu dokumentaciju jasno se može utvrditi da je odgovorna strana postupila u skladu sa navedenim, te omogućila podnositeljici žalbe odobrenje odsustva iz razloga zadovoljavanja njenih vjerskih, odnosno nacionalno-tradicijskih potreba. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
202	Ž-SA-04-938/20	P-116/21	P R E P O R U K U Načelniku Opštine Drvar 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ni u vezi s ovim aktom nisu zaprimili izjašnjenje. Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine konstatuju da Preporuka broj P-116/21 od 04.05.2021. godine nije realizovana, o čemu je obaviješteno i opštinsko vijeće Opštine Drvar aktom od 22.06.2021. godine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije za 2021. godinu. Također, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da je predmet koji se vodio pred Kantonalnim sudom u Livnu okončan donošenjem odluke od 28.10.2020. godine, te da se Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne mogu miješati u proces odlučivanja sudova, odnosno ulaziti u meritum stvari o kojim odlučuje stvarno nadležni sud. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine odlučili su zatvoriti predmet u skladu sa članom 35. stav 5. i 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. NAKON arhiviranja predmeta i zaprimljenog odgovora Opštine Drvar iz sl.zabilješke postupajuće pravnice "Dana 16.07.2021. godine Opština Drvar dostavila je izjašnjenje broj: 02-04-1648-1/21 od 07.06.2021. godine, a koja se odnosi na predmet koji se pred Institucijom Ombudsmena za ljudska prava BiH vodio pod brojem: Ž-SA-04-938/20, odnosno realizaciju Preporuke broj: P-116/21 od 04.05.2021. godine. Uvidom u bazu utvrđeno je da je predmet arhiviran, a navedeni akt ne mijenja odluku u ovom predmetu, već se konstatuje da su izmirene sve obaveze prema žaliteljici."
203	Ž-SA-04-958/20	P-174/21	P R E P O R U K U Vladi Kantona Sarajevo • da se razmotri mogućnost jasnijeg definisanja Zakona o državnoj službi, kao i podzakonskih propisa, na način da se pravo žalbe, kao osnovno pravo zagarantovano Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama, obezbijedi svim kandidatima koji su učestvovali u konkursnoj proceduri, a sve u cilju sprječavanja nejednakog postupanja; • da u roku od 30 dana o mjerama i aktivnostima poduzetim u cilju realizacije ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Obzirom na činjenicu da je institucija Ombudsmena u konkretnom predmetu sačinila preporuku, te da je zaprimila odgovor iz kojeg je evidentno da će Preporuka biti uvažena, predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
204	Ž-BR-04-224/20	P-183/21	1. Da odmah, , bez odlaganja vezano za pismeno obraćanje žalitelja od dana 1. 10. 2019. godine postupi po Rješenju Apelacijskog povjerenstva Brčko distrikta BiH broj predmeta: UP-II-33-0000180/19, broj akta: 01.7-0244MS-002/19 od 15. 11. 2019. godine i da o istome informira žalitelja; 2. da u roku od 8 (osam) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Dana 12.08.2021. godine zaprimljen odgovor Upravne inspekcije Kancelarije Gradonačelnika Brčko distrikta BiH, broj: 01.9-0349VV-004/21 od 09.08.2021. godine. Dana 08.09.2021. Uredu gradonačelnika i Upravnoj inspekciji upućen Zahtjev za izjašnjenje po preporuci P-183/21. Dana 27.09.2021. zaprimljen odgovor. Na dana ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
205	Ž-BL-04-308/21	P-178/21	PREPORUKU Predsjedniku Osnovnog suda u Banjaluci, na znanje, te da mišljenje ombudsmena navedeno u ovoj preporuci ima u vidu kako bi se u budućim predmetima spriječile nepravilnosti utvrđene u konkretnom predmetu	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	"...S obzirom da je preporuka dostavljena predsjedniku Osnovnog suda Banjaluka na znanje te da mišljenje ombudsmena navedeno u ovoj preporuci ima u vidu kako bi se u budućim predmetima spriječile nepravilnosti utvrđene u ovom predmetu, čime je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ... a podnositeljica žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njenom predmetu."
206	Ž-BL-04-294/21	P-186/21	P R E P O R U K U 1. da odmah, bez odlaganja preduzmu sve radnje u okviru svoje nadležnosti kako bi se izvršilo donošenje i usaglašavanje propisa kojim se definiše radno- pravni status podnositeljice žalbe 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	"...Ombudsmeni Bosne i Hercegovine do danas (do dana arhiviranja predmeta 11.11.2021.) nisu zaprimili odgovor Ministarstva, i pored urgencije za odgovor. Međutim JU Opća gimnazija „Bosanska Krupa“ dostavlja odgovor da je „donesena odluka o nadopuni radnim mjestom rukovalac nastavnom tehnikom- programer Donesena je odluka o izmjeni i dopuni Pravilnika o organizaciji i sistematizaciji poslova i radnih zadataka JU Opća gimnazija „Bosanska Krupa“. U telefonskom razgovoru sa podnositeljicom žalbe navedeno je da je ovakvim postupanjem škole njen status riješen za ovu školsku godinu. Imajući u vidu navedeno, Preporuka se smatra ispoštovanom."
207	Ž-SA-04-771/21	P-238/21	P R E P O R U K U JP Elektroprivreda BiH Termoelektrana „Kakanj“ Kakanj 1. Da odmah po primitku ove Preporuke uvaži potvrdu broj: 1072/15 od 07.04.2021. godine, izdatu od strane JU „Dom zdravlja“ Zenica, Služba za zdravstvenu zaštitu djece i donese Rješenje po Zahtjevu podnositeljice žalbe za rad sa polovinom punog radnog vremena; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine obavijesti o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke.	10 - Radni odnosi	Realizirana	DA	Nakon izdavanja Preporuke, dana 01.11.2021. godine, podnositeljica žalbe dostavila je instituciji Ombudsmena zahvalnicu za profesionalan pristup u rješavanju konkretne predmetne problematike i obavijestila da je poslodavac donio Rješenje o radu sa polovinom punog radnog vremena i time udovoljio podnesenom zahtjevu i izdatoj Preporuci.
208	Ostvarena saradnja						

209	Ž-SA-04-1107/20	P-43/21	I N I C I J A T I V U za izmjenu Zakona o državnoj službi FBiH , odnosno izmjenu člana 31. stav 1. Zakona o državnoj službi FBiH koji glasi: „Državnog službenika postavlja rukovodilac organa državne službe, uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencija s liste uspješnih kandidata koji su prošli javni konkurs“ Na način da isti glasi: „Rukovodilac organa državne službe uz prethodno pribavljeno mišljenje Agencije, postavlja najuspješnijeg kandidata sa liste uspješnih kandidata“. rok: 90 dana	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	17.05.2021. zaprimljen akt sekretara Parlamenta F BiH - prislijeđivanje očitovanja Vlade F BiH. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 02.02.2022. rad na predmetu je u toku.
210	Ž-BL-04-374/20	P-96/21	PREPORUKU 1. JU „Služba za zapošljavanje Unsko-sanskog Kantona“, Bihać i Vladi Unsko-sanskog Kantona da postupi po presudi Općinskog suda u Cazinu broj: 20 0 Rs 035930 15 Rs i Rješenju o izvršenju od 16.10.2019. godine 2. da Ombudsmane obavijesti o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 26.05.2021. zaprimljen odgovor Ministarstva zdravstva, rada i socijalne politike USK Dana 21.06.2021. odgovor Službe za zapošljavanje Dana 12.08.2021. odgovor Suda Dana 18.10.2021. odgovor Službe za zapošljavanje 20.12.2021.obavijest neposredno višem organu upućena o nepoštivanju preporuke P-96/21 . Prilikom ažuriranja realizacije preporuka 02.02.2022. utvrđeno da je rad na predmetu u toku.
211	Ž-BL-04-689/19	P-250/21	PREPORUKU 1.JU OŠ „Cazin I“ Cazin, da uvažavajući izneseno mišljenje ombudsmana u ovoj preporuci kao i Nalaz inspekcije, preduzme sve mjere radi sprečavanja utvrđenih nepravilnosti u budućim sličnim predmetima 2.Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog Kantona da preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti radi obavljanja nadzora u JU OŠ „Cazin I“ Cazin u konkretnom predmetu 3.Kantonalmom tužilaštvu Unsko-sanskog Kantona da preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti u cilju donošenja odluke u predmetu broj: T01 0 KTK 0034018 19 3. da Ombudsmane obavijesti o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	15.12.2021. Odgovor Ministarstva kulture i sporta USK Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
212	Ž-BL-04-408/21	P-248/21	P R E P O R U K U v.d. direktoru „Željeznice Republike Srpske“ 1. Da postupi u skladu sa preporukama iz izvještaja interne revizije broj 19280/19 od 02.09.2019. godine; 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke obavijesti Instituciju ombudsmana o poduzetim mjerama na realizaciji preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	17.01.2022. zaprimljeno izjašnjenje Željeznica Republike Srpske da je donešen Pravilnik o reorganizaciji i sistematizaciji radnih mjesta . Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
213	Ž-SA-04-843/21	P-311/21	P R E P O R U K U JAVNOJ USTANOVI DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO • Da odmah po prijemu preporuke izvrše analizu načina na koji je primjenjen Zaključak Vlade Kantona Sarajevo o isplati stimulacija radnicima koji su bili angažovani u COVID odjeljenjima JU Dom zdravlja KS u periodu od 01.01. do 31.03.2021. godine te otklone nepravilnosti na koje su podnositeljice žalbe ukazale a koje označena odgovorna strana u toku istražnog postupka pred institucijom Ombudsmana nije osporila; • Da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema ove preporuke Ombudsmane Bosne i Hercegovine obavijeste o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 21.01.2022. zaprimljen odgovor JU Dom zdravlja KS. 04.02.2022. zaprimljen odgovor JU Dom zdravlja KS(nedostaje izjašnjenje u prilogu). Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu u toku.
214	Ž-SA-04-833/21	P-311/21	P R E P O R U K U JAVNOJ USTANOVI DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO • Da odmah po prijemu preporuke izvrše analizu načina na koji je primjenjen Zaključak Vlade Kantona Sarajevo o isplati stimulacija radnicima koji su bili angažovani u COVID odjeljenjima JU Dom zdravlja KS u periodu od 01.01. do 31.03.2021. godine te otklone nepravilnosti na koje su podnositeljice žalbe ukazale a koje označena odgovorna strana u toku istražnog postupka pred institucijom Ombudsmana nije osporila; • Da u roku od petnaest (15) dana od dana prijema ove preporuke Ombudsmane Bosne i Hercegovine obavijeste o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke.	10 - Radni odnosi	Ostvarena saradnja	DA	Dana 21.01.2022. zaprimljen odgovor JU Dom zdravlja KS. Dana 04.02.2022. zaprimljen odgovor JU Dom zdravlja KS (nedostaje izjašnjenje u prilogu). Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
215	Nije realizirana						
216	Ž-SA-04-39/21	P-42/21	P R E P O R U K U 1. Da direktorica Škole postupi u skladu sa Pravilnikom sa kriterijima za prijem zaposlenika u radni odnos u predškolskim ustanovama, osnovnim i srednjim školama kao javnim ustanovama na području Kantona Sarajevo. 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	10.03.21. Obzirom na činjenicu da je institucija Ombudsmana u konkretnom predmetu sačinila preporuku, te da je zaprimila odgovor na istu od strane direktorice Škole i Školskog odbora a iz kojeg je evidentno da Škola neće postupiti po preporuci, institucija Ombudsmana će navedeni predmet uvrstiti u Godišnji izvještaj o rezultatima rada institucije Ombudsmana za 2021. godinu. JU OŠ "Kovačići"
217	Ž-BL-04-808/20	P-75/21	PREPORUKU Predsjedniku Komisije za implementaciju člana 152. Zakona o radu i ministru rada i boračko invalidske zaštite Republike Srpske • da uzimajući u obzir nalaze iz Preporuke ponovo razmotre zahtjev za ostvarivanje prava na otpremninu podnosioca žalbe; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	"...Dana 28.04.2021. godine institucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Akt ministra rada i boračko invalidske zaštite Republike Srpske broj: 16-126-427-2/20 od 23.04.2021. godine ... U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije realizirana, a izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu. Obzirom da je gore navedeni slučaj predmet sudskog odlučivanja, donesena je odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj: 104/11). "

218	Ž-SA-04-192/21	P-83/21	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Sarajeva 1. Da poduzme neophodne mjere da se odmah izvrši Rješenje Ministarstva pravde Kantona Sarajeva, Upravni inspektorat, broj: 03-05-04-14436/20 od 10.12.2020. godine i otkloni utvrđenu povredu prava iz radnog odnosa; 2. Da u roku od 8 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	"...Kako u ostavljenom roku, gradonačelnik Grada Sarajeva nije obavijestio instituciju Ombudsmena o poduzetim mjerama u cilju realizacije Preporuke, Gradskom vijeću Grada Sarajeva dana 12.05.2021. godine upućen je akt kojim je ukazano da institucija Ombudsmena do dana sačinjavanja akta nije zaprimila odgovor na Preporuku, broj: P-83/21 od 31.03.2021. godine. Dana 22.07.2021. godine institucija Ombudsmena zaprimila je akt Komisije za ljudska prava i slobode Gradskog vijeća Grada Sarajeva, broj: 04-GV-04-593-1/21 od 16.07.2021. godine ... Dana 30.07.2021. godine u instituciji Ombudsmena je zaprimljen akt Komisije za ljudska prava i slobode Gradskog vijeća Grada Sarajeva, broj: 04-GV-04-593-1.1/21 od 29.07.2021.obavještavamo Vas da je Komisija za ljudska prava i slobode Gradskog vijeća Grada Sarajeva, kao nadležno radno tijelo Gradskog vijeća, na sjednici održanoj dana 29.07.2021. godine, razmatrala Preporuku, broj: Ž-SA-04-192/21 od 12.05.2021. godine i sugerisala gradonačelnici Grada Sarajeva da postupi po navedenoj Preporuci Ombudsmena/Ombudsmana." Do dana sačinjavanja ove Obavijesti institucija Ombudsmena nije zaprimila akt gradonačelnice Grada Sarajeva u vezi sa konkretnim predmetom. predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima rada Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te se ovom odlukom predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
219	Ž-BL-04-565/19	P-92/21	PREPORUKU Stečajnom upravniku „Automehanika“d.d. Sarajevo • da donese odluku u vezi sa potraživanjem Federalnog zavoda za penzijsko/mirovinsko osiguranje za sporni period od 1992.- 1996. godine, kako bi podnositeljica žalbe, eventualno, ostvarila svoje zakonsko pravo na penziju; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	
220	Ž-BL-04-513/20	P-153/21	P R E P O R U K U direktoru „JP BH POŠTA“ d.o.o. Sarajevo 1. Da imajući u vidu navode iz ove Preporuke, ponovo razmotri predmetni zahtjev za dostavu dokumentacije žalitelja; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	"...Aktom broj: 10.5.6-30-1-8738-138/21 od 16.07.2021. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci, u kojem se, između ostalog, navodi: „...Tražena dokumentacija od strane advokata ...nije priložena uz Zahtjev za pokretanje disciplinskog postupka niti je ista predložena da se izvede kao dokaz na javnoj raspravi, niti se je ista izvodila. Također ističemo da je proveden ponovni disciplinski postupak i da je donešena Odluka br: 10.5.6.-30-1-8738-87/20 od 10.08.2020. godine kao i da je donešena Odluka Komisije za žalbe br:01-30-1-8738-119/20 od 27.08.2020. godine. Također Vas obavještavamo da je advokat ... podnio tužbu Općinskom sudu u Bosanskoj Kupi i da je u toku sudski postupak protiv "JP BH Pošte" d.o.o Sarajevo, a obzirom da je u toku sudski postupak smatramo da se žalitelj treba obratiti sudu da izda nalog za dostavljanje dokumentacije za koju smatra da mu je potrebna u sudskom postupku za odbranu." Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana."
221	Ž-BL-04-777/20	P-193/21	Dioničkom društvu BH Telecom Sarajevo • da omogući izjavu adekvatnog pravnog lijeka na odluke koje su vezane za javni oglas za prijem u radni odnos; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	"...Dana 10.09.2021. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Izvršnog direktora Dioničkog društva BH Telecom Sarajevo broj: 03.2.1-175-67416-52/20 5191 od 09.09.2021. godine ...U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije realizirana, a izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu. Obzirom da je gore navedeni slučaj predmet sudskog odlučivanja, donesena je odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). "
222	Ž-SA-04-784/20	P-199/21	P R E P O R U K U Srednjoj muzičkoj školi Sarajevo 1.) Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, u skladu sa zakonitom procedurom postupi po naloženju upravnoj mjeri Kantonalnog prosvjetnog inspektora broj: UP-1-14-12-34-29032/20-12/06 od 14.12.2020. godine; 2.) Da u roku od 15 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	Imajući u vidu sadržaj dostavljenog odgovora odnosno činjenicu da Srednja muzička škola u Sarajevu nije izrazila zainteresovanost za razmatranje Preporuke broj: 199/21, Ombudsmeni BiH ne nalaze osnov za dalje postupanje na predmetu posebno imajući u vidu činjenicu da je u toku postupak na Kantonalnom sudu u Sarajevu zbog čega su Ombudsmeni BiH donijeli odluku da se predmet broj: Ž-SA-04-784/20 zatvara u skladu sa članom 35. stav 8.
223	Ž-SA-04-594/21	P-230/21	P R E P O R U K U 1. Da direktor JU Kantonalna bolnica Zenica cjelokupnu proceduru zapošljavanja vrati u zakonske okvire; 2. Da Kantonalna uprava za inspekcijske poslove Zeničko-dobojskog kantona, Inspektorat rada dostavlja obavijesti strankama koje su podnijele zahtjev za inspekcijski nadzor o obavljenom inspekcijском nadzoru; 3. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	10 - Radni odnosi	Nije realizirana	DA	"U skladu sa Pravilima postupka institucije Ombudsmena, dana 24.06.2021.godine zaprimljeni odgovor je prosljeđen podnositeljici žalbe na komentar. Dana 22.08.2021. godine podnositeljica žalbe je dostavila svoj komentar u kojem navodi da nije zadovoljna odgovorom odnosno izvršenim nadzorom od strane Inspekcije rada Kantonalne uprave za inspekcijske poslove jer smatra da L.B., koja je bila prisutna pri inspekcijском nadzoru u JU Kantonalna bolnica Zenica, iako se poziva na pomenutu Uredbu nije dala odgovor obrazloženje u pogledu kriterija koji su korišteni, a na temelju kojih je vršen prijem radnika obzirom da je ona imala 6 preporuka, te smatra da je oštećene i diskriminirana u pogledu drugih radnika, te ističe da nema povjerenja u Inspekciju rada ZDK"
224	Nema odgovora						

225	Ž-MO-04-74/20	P-12/21	P R E P O R U K U Gradu Mostaru 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave saradnje Grada Mostara, sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 30 dana, dostavi traženo izjašnjenje. U skladu sa članom 33. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova Preporuka se dostavlja i podnosi teljci žalbe.	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	"Nakon Urgencija institucije Ombudsmena od 08.07., 28.08., 30.09. i 23.10.2020. godine Grad Mostar nije dostavio izjašnjenje u vezi sa traženim, te je u skladu s tim, dana 22.01.2021. godine, izdata Preporuka Gradu Mostaru broj: P-12/21, koja se odnosi na nesaradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Dana 08.04.2021. godine obaviješteno je Gradsko Vijeće o nepoštivanju gore navedene Preporuke. Do današnjeg dana, nije uspostavljena saradnja po gore navedenoj Preporuci. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-04-74/20."
226	Ž-SA-04-1267/17	P-26/21	P R E P O R U K U Da Vlada Unsko-sanskog Kantona u roku od 15 dana od dana prijema preporuke dostavi odgovor na upućene akte, te da dostavi izjašnjenje na navode žalitelja.	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Rok za dostavljanje odgovora istekao 19.02.2021. 10.12.2021. urgencija Skupštini USK Ažurirano 31.01.2022.
227	Ž-SA-04-380/21	P-171/21	P R E P O R U K U zamjeniku predsjedavajućeg Komisije za koncesije Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da u ponovnom postupku ponovno razmotri Listu uspješnih kandidata i donese rješenje imajući u vidu stavove Odbora državne službe za žalbe Federacije BiH i nalaze Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine iznesene uz ovoj preporuci; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	10 - Radni odnosi	Nema odgovora	NE	Odgovor na preporuku nije zaprimljen, međutim dana 14.12.2021. godine podnositeljica žalbe je putem telefona kontaktirala postupajuću pravnicu, te je tom prilikomavela da više nije zainteresirana za postupak i da se predmet pred institucijom Ombudsmena može okončati. Članom 35. stavom 2. Pravila postupka institucije Ombudsmena propisano je da će Ombudsman zatvoriti predmet i donijeti odluku o zatvaranju u slučaju kada ako podnositelj žalbe odustane od žalbe, a Ombudsman BiH smatra da vođenje istrage na vlastitu inicijativu nema svrhe.
228	UKUPNO	-		10 - Radni odnosi			
229	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
230	27	28	11	0	5	8	3
231	POVREDA PRAVA :	11 - Obrazovanje					
232	Realizirana						
233	Ž-BL-04-50/21	P-91/21	P R E P O R U K U Saobraćajnom fakultetu u Doboju, Univerzitetu u Istočnom Sarajevu 1. Da, provodeći nalaze Prosvjetne inspekcije koji se odnose na užu naučnu oblast „Elektroenergetika“, razmotri mogućnost angažmana podnosioca žalbe na predmetima za koje ima izbor u zvanje, uvažavajući njegovu spremnost za radni angažman prema bilo kojem obliku ugovornog odnosa predviđenog Zakonom o radu i Zakonom o visokom obrazovanju Republike Srpske, u skladu sa najboljim interesima Saobraćajnog fakulteta Doboja i nalazima iz ove Preporuke; 2. da u roku od 30 dana, od dana prijema ove Preporuke obavijestite Ombudsmene o načinu ispoštovanja ove preporuke.	11 - Obrazovanje	Realizirana	DA	"...Dana 21.04.2021. godine, Saobraćajni fakultet u Doboju, Univerzitetu u Istočnom Sarajevu, je Instituciji ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine uputio odgovor na Preporuku kojim potvrđuje navode u istrazi i to da je Saobraćajni fakultet u Doboju raspisao konkursIzdavanjem preporuke iscrpljene su mogućnosti koje Institucija ombudsmena ima po pojedinačnim žalbama građana, i na osnovu toga Ombudsmeni su donijeli odluku kao u uvodu ovog Obavještenja, u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11)."
234	Ž-BL-04-823/20	P-140/21	PREPORUKU direktoru JU OŠ "Branko Radičević" Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja iz okvira svojih nadležnosti i ovlaštenja, odluči po podnesenom prigovoru podnositeljice žalbe, u skladu sa članom 136. Zakona o osnovnom vaspitanju i obrazovanju 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	11 - Obrazovanje	Realizirana	DA	"...Aktom broj: 789/21, od dana 30.06.2021. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor na izdatu preporuku u kome se između ostalog navodi da je Školski odbor donio odluku po izjavljenom prigovoru podnositeljice žalbe. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom."
235	Ostvarena saradnja						
236	Ž-LI-04-249/20	P-103/21	P R E P O R U K U Ministru Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona 10 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave suradnje Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona 10, sa Institucijom ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje u cilju dostavljanja mišljenja Ministarstvu znanosti, prosvjete, kulture i športa na Nacrt Zakona o udžbenicima i nastavnim sredstvima za osnovne i srednje škole u Kantonu 10. 3. da najkasnije u roku od 15 dana, dostavi izjašnjenje o realizaciji ove Preporuke.	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	Ministar Ministarstva pravosuđa i uprave Kantona 10, u svom odgovoru na izdatu preporuku br. 04-03-04-213/21 od 18.05.2021. godine, obavještava Instituciju ombudsmena, kako slijedi: „Kao tijelo vlasti, spremni smo na suradnju propisanu zakonom, uz obvezu pružanja odgovarajuće pomoći u istrazi Instituciji ombudsmena/ombudsmena Bosne i Hercegovine a sve u cilju zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda garantiranih Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim sporazumima, promovirajući vladavinu prava i dobru upravu. Shodno navedenome, obvezujemo se poduzeti adekvatne mjere i radnje radi uspostave spomenute suradnje. Međutim, zbog prevelikog obima posla u nadležnosti Ministarstva pravosuđa i uprave Hercegovinske županije, nismo još dostavili mišljenje Ministarstvu znanosti, prosvjete, kulture i športa Hercegovinske županije na Nacrt Zakona o udžbenicima i nastavnim sredstvima za osnovne i srednje škole, što se obvezujemo učiniti u što skorijem vremenu...." Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi Ilije Srebre, jer su ocijenili da je izdata preporuka prihvaćena.
237	Ž-SA-04-989/20	P-179/21	P R E P O R U K U 1. Da Ministarstvo za odgoj i obrazovanje Kantona Sarajevo prilagodi Pravilnik o ocjenjivanju, napredovanju i sticanju stručnih zvanja odgajatelja, profesora/nastavnika i stručnih saradnika u predškolskim ustanovama, osnovnim, srednjim školama i domovima učenika Bolonjskom sistemu obrazovanja; 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	12.08.odgovor Ministarstva za odgoj i obrazovanje KS. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.12.2021. rad na predmetu je u toku. 21.01.2022 odgovor Ministarstva za odgoj i obrazovanje . Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.

238	Ž-BL-04-230/21	P-252/21	P R E P O R U K U Arhitektonsko-građevinsko-geodetskom fakultetu Univerziteta u Banjaluci da odmah po prijemu ove Preporuke, preispita proceduru izdavanja dodatka diplomu u konkretnom predmetu, uvažavajući izneseno mišljenje Ministarstva i Ombudsmana, kao i da dostavi povratnu informaciju o učinjenom, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	06.12.2021. zaprimljen odgovor Univerziteta u Banja Luci. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu u toku.
239	Ž-BL-04-496/21	P-247/21	P R E P O R U K U 1. Bladi Republike Srpske da putem resornih ministarstva preduzme mjere u cilju omogućavanja besplatnog fakultetskog školovanja za djecu bez roditeljskog staranja 2. Univerzitetu u Banjaluci i Istočnom Sarajevu da u koordinaciji sa nadležnim ministarstvima, a u okviru svojih nadležnosti razmotri Preporuku ombudsmana i preduzme radnje u cilju oslobađanja školarine djece bez roditeljskog staranja 3. O načinu realizacije ove preporuke obavjestite Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, na adresu: Ulica Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka, ili putem e maila bl.ombudsmen@ombudsmen.gov.ba	11 - Obrazovanje	Ostvarena saradnja	DA	10.12.2021. zaprimljen odgovor Univerziteta u Istočnom Sarajevu. 02.02.2022.Zaprimljen odgovor Univerziteta u Banja Luci. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
240	Nije realizirana						
241	Ž-SA-04-315/21	P-115/21	P R E P O R U K U Senatu i Odboru za dodjelu univerzitetskih priznanja Univerziteta u Sarajevu • Da, imajući u vidu navode iz Preporuke, razmotri mogućnost izmjene osporenog Zaključka Odbora za dodjelu univerzitetskih diploma broj: 0101-448/21 od 14.01.2021. godine, kojim se odbija zahtjev žaliteljice, studentice II ciklusa studija Pravnog fakulteta, za dodjelu priznanja Zlatna značka Univerziteta u Sarajevu za 2020. godinu; • Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o aktivnostima usmjerenim na realizaciji Preporuke;	11 - Obrazovanje	Nije realizirana	DA	"Dana 07.07.2021. godine Univerzitet u Sarajevu dostavio je Instituciji Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija) Akt broj: 0101-6809/21 od 05.07.2021. godine, te Zaključak broj: 01-9-94/21 od 30.06.2021. godine, iz kojeg proizilazi da odgovorni organ u konkretnom predmetu nije postupio po preporukama Ombudsmana Bosne i Hercegovine, odnosno da je donio odluku kojom se odbija zahtjev žaliteljice za dodjelu univerzitetskog priznanja za studijsku 2019/2020. godinu. Shodno naprijed navedenom, o nerealizaciji Preporuke obavještavamo Vas u smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine . Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije za 2021. godinu. Dana 12.07.2021. godine Vladi Kantona Sarajevo upućenje akt Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj P-115/21 od 06.05.2021. godine."
242	Ž-SA-04-181/21	P-216/21	PREPORUKA Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli da preispita provođenje Konkursa za izbor u saradničko zvanje asistenta i zasnivanje radnog odnosa sa punim radnim vremenom na fakultetima Univerziteta u Tuzli iz reda diplomiranih studenata nosilaca najvećeg priznanja "Zlatna plaketa Student generacije" Univerziteta u Tuzli, objavljen u dnevnom novinama "Oslobođenje" dana 16.03.2017. godine. Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli isti treba vratiti u zakonske okvire a na šta su ukazali Univerzitet u Tuzli i Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Tuzlanskog kantona. Poziva se naprijed navedeni da dostavi obavijest o provođenju preporuke u roku od 30 dana od dana prijema.	11 - Obrazovanje	Nije realizirana	DA	"Dana 29.09.2021. godine Pravni fakultet Univerziteta u Tuzli dostavio je odgovor pod brojem: 02714-4791-2/21 od dana 24.09.2021. godine u kojem je između ostalog naveo da ostaje pri ranijim navodima koje je dao u toku istražnog postupka, odnosno izjašnjenju broj: 0573-14-136-1/21 od 23.02.2021. godine, te istaknuo da preporuku nije moguće provesti jer je naprijed navedeni konkurs u međuvremenu poništen... Nakon uvida u spis odlučeno je da se pristupi zatvaranju predmeta s tim da će se informacija o neprovođenju ove preporuke navesti u godišnjem izvještaju Institucije ombudsmana..."
243	Nema odgovora						
244	Ž-BR-04-143/21	P-302/21	1. Da po prijemu ove Preporuke, uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 21.07.2021.godine i dana 04.10.2021.godine 2. da u roku od 8 (osam) dana, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja Preporuke.	11 - Obrazovanje	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 30.12.2022. 07.01.2022. upućena je urgencija za dostavu izjašnjenja po Preporuci P-303/21. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. uvidom u BP utvrđeno da saradnja nije uspostavljena u ostavljenom roku.Rad na predmetu je u toku.
245	Ž-BR-04-201/21	P-308/21	-da, imajući u vidu Nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine, osiguraju organizovanje i izvođenje stručnog usavršavanja odgajatelja, nastavnika, stručnih saradnika i saradnika u odgojno-obrazovnim ustanovama koji neposredno ili posredno učestvuju u odgojno - obrazovnom procesu a sve u cilju preveniranja eventualnog nastanka bilo kojeg oblika nasilja; -da, ojačaju i prošire podizanje svijesti o svakom obliku nasilja i kroz obrazovne programe, uključujući kampanje, u cilju promovisanja pozitivnih i alternativnih oblika discipline i poštivanja dječjih prava, uz učesće djece, ujedno podižući svijest o štetnim posljedicama koje uzrokuje fizičko kažnjavanje. -da u svim poduzetim aktivnostima, imaju u vidu da najbolji interes djeteta mora biti prioritet; -da u roku od šezdeset dana od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmana o načinu ispoštovanja preporuke.	11 - Obrazovanje	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 27.02.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
246	UKUPNO	-		11 - Obrazovanje			
247	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
248	10	10	2	0	4	2	2
249	POVREDA PRAVA :	12 - Osobe sa invaliditetom					
250	Realizirana						

251	Ž-BL-02-362/21	P-130/21	direktoru Osnovne škole „Stevan Nemanja“ Dragaljevac Gornji daju sledeću: PREPORUKU 1. Da organizuje zajednički sastanak sa učesnicima spornog događaja, kako bi se uspostavio dijalog i eventualno razjasnile sve činjenice u vezi spornog događaja, 2. Da obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije Preporuke u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	DA	Na preporuku Ombudsmena je dostavljen odgovor broj: 344/21 od 06.08.2021. godine u kojem je navedeno da je rukovodstvo škole hitno reagovalo sa iskrenom namjerom da se upriliči sastanak na kojem će razjasniti nesporazume koji su predmet žalbe. „Dana 13.07.2021. godine direktor OŠ „Stevan Nemanja“ je otišao na dogovoreno mjesto sa jasnom namjerom da se predoči potreba da se razjasni nesporazum i da dođe do harmonizacije odnosa, kako bi se u narednom periodu gradio partnerski odnos, koji je neophodan jer je podnosilac žalbe i ovaj mandat kandidovan za člana Školskog odbora. Pojašnjeno mu je da Škola ima jasnu namjeru i volju da dođe do konstruktivnog razgovora, te da se uz obostrano uvažavanje potreba razjasni nesporazum, nakon kojeg se može raditi da istom zadatku, a to je unapređenje uslova Škole i nesmetan rad svih organa ove ustanove.“ Uzimajući u obzir sve navode, Ombudsmeni zaključuju da je preporuka ispoštovana, te u skladu sa članom 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj: 104/11) donose odluku o zatvaranju predmeta.
252	Ž-SA-02-631/21	P-242/21	P R E P O R U K U načelniku Općine Ilijaš 1. Da odmah po prijemu preporuke pristupi rješavanju problema stanovanja žaliteljice i dodijeli joj uslovnu stambenu jedinicu sa adekvatnim prilazom za invalidska kolica; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema preporuke, obavijesti i Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	DA	Dana 12.11.2021. godine zaprimljen je akt Općine Ilijaš broj: 03/1-19-1384.1/2021 od 10.11.2021. godine u kojem je navedeno da je stambeno pitanje riješeno na način da je žaliteljici Rješenjem Službe za saobraćaj, stambeno-komunalne poslove i građenje Općine Ilijaš broj: 03/1-19-1537/2021 od 16.08.2021. godine, dodijeljen novi stan na privremeno korištenje u ulici Bosanski put bb, lamela XVI, broj ulaza 3, prizemlje. Žaliteljica je uveden au posjed dana 16.08.2021. godine. Obzirom da je Preporuka broj: P-242/21 od 11.10.2021. godine u cjelosti realizovana, odlučeno je da se predmet zatvori
253	Ž-BL-02-645/21	P-280/21	PREPORUKU: - Da u skladu sa svojim nadležnostima odmah preduzme mjere na uspostavljanju saradnje sa Udruženjem „Zajedno“ – udruženje za podršku porodicama, licima i zajednici u mentalnom zdravlju koje vrši usluge DNEVNOG CENTRA za ovu kategoriju lica kako bi zajedno pokušali da riješe tekuće probleme a radi nesmetanog rada centra - O načinu realizacije ove preporuke obavjestite Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema preporuke, na adresu: Ulica Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka, ili putem e maula bl. ombudsmen@ombudsmen.gov.ba	12 - Osobe sa invaliditetom	Realizirana	NE	Udruženje građana Zajedno obavijestilo je Ombudsmene da su predstavnici gradskih vlasti posjetili Dnevni centar gdje je odlučeno da se i dalje nastave koristiti postojeće prostorije dok se ne pronađe drugačiji vid smještaja dnevnog centra koji bi odgovarao korisnicima a ispunjavao sve uslove predviđene pozitivnim propisima, što je i bio cilj Preporuke. Imajući u vidu navedeno, Preporuka se smatra ispoštovanom a predmet se zatvara.
254	Nije realizirana						
255	Ž-BL-02-242/21	P-131/21	Skupštini Grada Prijedora daju sledeću: PREPORUKU 1. Da bez odlaganja izmjeni Odluku o uslovima personalne asistencije, u skladu sa mišljenjem Ombudsmena 2. Da obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije Preporuke u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke	12 - Osobe sa invaliditetom	Nije realizirana	DA	Odgovor na Preporuku je zaprimljen od strane Centra za socijalni rad u Prijedoru i od Gradonačelnika kojem je prosleđena Preporuka na dalje postupanje od strane Skupštine Grada. Preporuka i odgovori na Preporuku su prosleđeni podnosiocu žalbe na znanje. U odgovorima se, između ostalog navodi da je mišljenje Stručnog tima Centra za socijalni rad da nema pravnog osnova za izmjenu postojeće odluke o uslovima personalne asistencije, jer bi svaka izmjena narušila koncept i sam pojam personalne asistencije, kao proširenog prava iz socijalne zaštite. Imajući u vidu navedeno, tj činjenicu da nije ispoštovana Preporuka Institucije ombudsmena, predmet se zatvara jer su Ombudsmeni preduzeli sve radnje iz svoje nadležnosti. U skladu sa Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ovaj predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za 2021. godinu.
256	Ž-SA-02-92/20	P-198/21	P R E P O R U K A direktoru Zdravstvene ustanove Dom zdravlja Bihać da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi informaciju u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od 08.02.2021. godine, od 22.04.2021. godine i od dana 28.05.2021. godine.	12 - Osobe sa invaliditetom	Nije realizirana	NE	Obzirom da tražene informacije nisu dostavljene u ostavljenom roku, institucija Ombudsmena je dana JU Dom zdravlja Bihać izdala Preporuku broj: P-198/21 od 08.07.2021. godine da, odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi tražene informacije. Obzirom da odgovor nije zaprimljen u zakonom propisanom roku, dana 17.09.2021. godine upućena je urgencija povodom koje do dana sačinjavanja ovog akta nije zaprimljen odgovor. S tim u vezi, konstatuje se da u predmetnom slučaju nije uspostavljena saradnja institucije Ombudsmena sa JU Dom zdravlja Bihać. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2021. godinu kao primjer nesaradnje sa institucijom Ombudsmena. O navedenom je upoznata i Vlada Unsko-sanskog kantona aktom od dana 06.10.2021. godine.
257	Ž-BL-02-467/21	P-223/21	P R E P O R U K U 1. da u skladu sa svojim nadležnostima, kao ovlašteni predlagač preduzme mjere u cilju omogućavanja prava na ličnu invalidninu za lica sa invaliditetom pod jednakim uslovima, nezavisno od vremena nastanka invalidnosti 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	12 - Osobe sa invaliditetom	Nije realizirana	DA	Ministarstvo zdravlja i socijalne zaštite u odgovoru na Preporuku pozvalo se na stav Ustavnog suda Republike Srpske, u kojoj je Odluci navedeno da nema povrede prava na jednakost lica sa invaliditetom. Imajući u vidu da su Ombudsmeni preduzeli sve mjere iz svoje nadležnosti, predmet se zatvara, sa napomenom da će stav Ministarstva zdravlja biti iznesen u Gosišnjem izvještaju Institucije ombudsmena za 2021. Godinu.
258	UKUPNO	-		12 - Osobe sa invaliditetom			
259	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
260	6	6	3	0	0	3	0
261	POVREDA PRAVA :	13 - Prava djeteta					
262	Realizirana						

263	Ž-BL-01-595/20	P-10/21	PREPORUKU Da po prijemu ove Preporuke organ u naslovu uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, te odmah dostavi potrebne informacije i izjašnjenja onako kako je to prethodnim aktima zatraženo, pismenim putem, na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Nakon upućene Preporuke, Ombudsmeni zaprimaju akt nadležnog organa broj 24.080/346-340-8/21 od 12.02.2021. godine. Pojašnjavaju nadležni da su navodi iz predstave netačni i nepotpuni. Pozivaju se na Zakon o prevozu u drumskom saobraćaju i da su na pojedinim polascima navedene linije angažovana dva autobusa – takozvana Bis vožnja, da je padom broja putnika na istoj liniji Grad Banjaluka, u skladu sa svojim nadležnostima, odobrio povlačenje drugog autobusa i shodno tome uvođenje Bis vožnje, odnosno drugog autobusa isključiva je obaveza prevoznika, u slučaju ako je broj putnika na jednom polasku veći od raspoloživog kapaciteta autobusa. U istom aktu pojašnjavaju da u potpunosti poštuju i postupaju sa preporukama JZU „Instituta za javno zdravstvo Republike Srpske“. Imajući u vidu navedeno, Ombudsmeni konstatuju da je nadležni organ postupio po Preporuci Ombudsmena broj P-10/21 od 04.01.2021. godine i da je uspostavljena saradnja Saobraćajne inspekcije pri Republičkoj upravi za inspekcije poslove Republike Srpske, te predmet broj Ž-BL-01-595/20 zatvaraju.
264	Ž-BL-01-369/20	P-11/21	PREPORUKU Da po prijemu ove Preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmena, te odmah dostave potrebne informacije i izjašnjenja onako kako je to traženo u prethodno dostavljenim aktima, pismenim putem, na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	"Nakon izdate Preporuke, saradnja sa Institucijom ombudsmena je uspostavljena. Nadležni Centar u svom odgovoru ističe da je stručno osoblje istog u proteklom periodu aktivno radilo, i nastaviće raditi na uspostavljanju bolje roditeljske saradnje, a sve kako maloljetna djeca ne bi bila još više oštećena. Grad Zvornik u svom odgovoru dostavlja Zaključak o dozvoli izvršenja, kojim se ocu kao izvršeniku nalaže da omogući kontakt majke sa djecom, a u suprotnom se određuje novčana kazna koja će se prinudnim putem naplatiti. ...Ono što je u svim aktima naglašavano, a isto još jednom ističemo, jeste da je najznačajnije da se djeca zaštite, te da se roditeljima ukaže na sve negativne posljedice do kojih nedostatak roditeljske komunikacije može dovesti. Kako bi djeci omogućili potpunu zaštitu, zdravo porodično okruženje i srećno odrastanje, roditeljima je u svakom momentu neophodna pomoć nadležnih institucija, a ona podrazumijeva kontinuiranu saradnju svih. Ovaj predmet primjer je pozitivnog pomaka, međutim, jednako je važno nastaviti raditi u najboljem interesu maloljetne djece i roditeljima i djeci pružiti podršku. S tim u vezi, Institucija ombudsmena stoji na raspolaganju i roditeljima, i nadležnom Centru."
265	Ž-BL-01-417/20	P-49/21	P R E P O R U K U -Osnovnom Sudu u Bihaću da u što kraćem roku okonča predmetni postupak i donese odluku koja će biti u najboljem interesu maloljetnog djeteta, a uvažavajući značaj i neophodnost ostvarivanja kontakta sa ocem. -JU "Centar za socijalni rad" Bihać da odmah po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja preduzme sve radnje iz svoje nadležnosti koje će doprinijeti ostvarivanju kontakta oca i djeteta, te da razmotre svaki vid pružanja podrške ocu i djetetu kako bi se dosadašnje štetne posljedice što prije otklonile. -Pozivaju se nadležni organi da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijeste Ombudsmane o njenoj realizaciji, odnosno o ishodima postupka i preduzetim mjerama, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	U toku aprila 2021. godine nadležni Centar obavještava Instituciju ombudsmena o preduzetim radnjama, te ostvarenom kontaktu oca i djeteta. Navedeno je i da je uspostavljena i saradnja sa Službom socijalne zaštite Opštine Novo Sarajevo, obzirom da se otac nalazi u Sarajevu. Isto tako, obavještavani smo i o datumima ročišta u aktuelnom postupku pred sudom. "...Izdata Preporuka ispoštovana je u smislu preduzetih aktivnosti nadležnih organa. Dalje, 20.04.2021. godine Ombudsmeni zaprimaju obraćanje majke djeteta ... Obzirom na prirodu ovih navoda, Ombudsmeni se ponovo obraćaju Centru i Općinskom sudu, a majku kao podnositeljicu žalbe upoznavaju sa prethodno istaknutom sadržinom upućene Preporuke. Kako je aktima Ombudsmena i ranije konstatovano, stavovi oba roditelja potpuno su oprečni i za Ombudsmane izuzetno je nezahvalno utvrditi istinitost istih i donijeti zaključak koji će omogućiti odrastanje djeteta bez daljih dubljih nesuglasica roditelja i bez posljedica po dijete. Stoga, kao mjerodavno uzimamo mišljenje stručnog tima nadležnog Centra i nalaz vještaka ..."
266	Ž-BL-01-71/21	P-86/21	Klinikama u naslovu daju sledeću P R E P O R U K U - Da u svakom konkretnom slučaju koji se tiče pružanja neophodne zdravstvene njege djeci sa statusom izbjeglice/migranta/azilanta/lica u tranzitu rade savjesno i postupaju u koordinaciji jedna sa drugom, osiguravajući tako najviši mogući stepen zdravstvene zaštite djeteta ugroženog ili narušenog zdravstvenog stanja, svakako u skladu sa domaćim zakonodavstvom; - Da, pored međusobne saradnje i koordinacije, rade na konstantnom razvijanju i unapređivanju saradnje sa brojnim nevladinim organizacijama i organizacijama humanitarnog karaktera na području Bosne i Hercegovine koje se bave zaštitom ljudskih prava uopšte, a posebno zaštitom prava djece; - Da o učinku ove Preporuke obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Nakon upućene Preporuke, Ombudsmeni zaprimaju akt Univerzitetsko kliničkog centra Tuzla broj 02-194-3/21 od 06.05.2021. godine. Iz sadržine odgovora, koji je dostavljen na znanje i informaciju žalitelju, proizlazi da nadležni organ negira žalbene navode i smatra da je pacijentu pružena adekvatna zdravstvena pomoć i njega, odnosno da je shodno njegovom zdravstvenom stanju data preporuka za dalje liječenje na nivou primarne zdravstvene zaštite. Na kraju ističu da uvažavaju datu preporuku i da će u narednom periodu kontinuirano raditi na poboljšanju kvaliteta pružanja zdravstvenih usluga svim korisnicima, kao i da će nastojati raditi na poboljšanju međunarodne saradnje. Imajući u vidu sve istaknuto, Ombudsmeni predmet zatvaraju i konstatuju da je postupljeno po Preporuci, ali istovremeno ukazuju da će nastaviti nadzirati rad svih nadležnih organa u oblasti prava djeteta, te pozivaju žalitelja da se uvijek obrate Instituciji ombudsmena, kada se za to pojave opravdani razlozi ili zabrinjavajući navodi koji ukazuju na kršenje ili ugrožavanja prava djeteta.
267	Ž-BL-01-238/21	P-93/21	PREPORUKU Preporučuje se Srednjoj školi „Uskoplje“ Gornji Vakuf da učeniku T.Š. odmah izda potvrdu o ostvarenom uspjehu na kraju prvog polugodišta za 2020/2021 godinu u formi i sadržaju u skladu sa važećim propisima koji odnose na javne isprave, polazeći od najboljeg interesa djeteta i zabrane diskriminacije, kao osnovnih principa zagarantovanih UN Konvencijom o pravima djeteta. Poziva se Srednja škola „Uskoplje“ Gorji Vakuf da o učinku ove Preporuke obavijeste Ombudsmane u roku od 15 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	O Preporuci Ombudsmena upoznati su nadležni sud i podnositelj žalbe. Srednja škola „Uskoplje“ Gorji Vakuf aktom broj Ur.br.1-1497-1/21 od 28.04.2021. godine obavještava Ombudsmane da su dana 28.04.2021. godine izdali učeniku potvrdu broj Ur 1-1496/21 o uspjehu ostvarenom na kraju prvog polugodišta za 2020/2021 godinu i o tome je odmah upoznat podnosilac žalbe. Ombudsmeni konstatuju da je po Preporuci Ombudsmena postupljeno i predmet se zatvara, o čemu se obavještavaju svi nadležni i podnosilac žalbe.

268	Ž-BL-01-434/19	P-94/21	P r e p o r u k u Okružnom javnom tužilaštvu Banjaluka preporučuju se da u što skorijem roku razmotre preduzimanje mjera i aktivnosti sa ciljem okončavanja istraga, pridržavajući se odredaba Zakona o krivičnom postupku Republike Srpske i Krivičnog zakonika Republike Srpske, te imajući u vidu i mišljenje Ombudsmena izraženo u ovoj Preporuci. Ombudsmeni pozivaju Okružno javno tužilaštvu Banjaluka da Ombudsmene obavijeste u roku od 60 dana od dana prijema ove Preporuke o rezultatima izdate Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Odgovor Okružnog javnog tužilaštva Banja Luka od 11.05.2021. "...- nadležno tužilaštvo Ombudsmene upoznaje sa nastojanjima da izvedu dokaz saslušanjem svjedoka koji je nepoznatog boravišta, odnosno navodno je na području Republike Srbije, ali će putem međunarodne pravne pomoći pokušati utvrditi tačnu adresu svjedoka; - pojašnjavaju da su sve to razlozi zbog kojih istraga nije okončana, ali će intenzivno raditi na predmetu; Ombudsmeni konstatuju da je Okružno javno tužilaštvo Banjaluka postupilo po Preporuci broj P94/21 od 16.04.2021. godine i predmet se u formalno-pravnom smislu zatvara, sa napomenom da nadležno tužilaštvo u narednom periodu obavijesti Instituciju ombudsmena o ishodu istrage i o konačnoj tužilačkoj odluci."
269	Ž-BL-01-444/20	P-135/21	Osnovnom sudu u Banjaluci upućuju sledeću P R E P O R U K U -Da odmah po prijemu ove Preporuke poduzme sve neophodne radnje i razmotri svaku pravnu mogućnost da u što skorijem roku okonča sudski postupak, zanemarujući uputstva i planove Visokog sudskog i tužilačkog savjeta, cijeneći isključivo najbolji interes djeteta. -Da u roku od 90 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o svim poduzetim radnjama i o učincima upućene Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka. Ova Preporuka dostavlja se na znanje i Visokom sudskom i tužilačkom savjetu Bosne i Hercegovine.	13 - Prava djeteta	Realizirana	DA	Zaprimljeni odgovori Osnovnog suda u Banja Luci 06.07.2021. i 05.11.2021. 20.02.2022. od Osnovnog suda u Banja Luci zatražena informacija o ishodu glavnog pretresa od 29.10.2022. Na dana ažuriranja realizacije preporuka 07.02.2022. rad na predmetu je u toku.
270	Djelimično realizirana						
271	Ž-BL-01-441/20	P-95/21	PREPORUKU Preporučuje se JU OŠ "Harmani II" Bihać da u narednom periodu, a najkasnije do početka slijedeće školske 2021/2022 godine, razmotre mogućnost organizacije rada produženog boravka u svojoj školi, uz aktivno učešće roditelja iz Savjeta/Vijeća roditelja škole, ali i uz participaciju djece i učenika iz Savjeta/Vijeća učenika. Sve preduzete aktivnosti moraju biti u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima iz oblasti obrazovanja, uz uvažavanje i mišljenja Ombudsmena. Škola se upozorava i da prilikom organizacije produženog boravka poštuje sve propisane epidemiološke mjere koje važe i prilikom izvođenja redovne nastave učenika u školama, a sve zbog pandemije izazvane Korona virusom. Školi se takođe ukazuje da prilikom donošenja odluka kojima se organizuje rad produženog boravka vodi računa o preciziranju svih kriterijuma za upis djece u produženi boravak, a posebno da vodi računa o tome da se ne daje prednost djeci čiji su roditelji „platili rezervacije“, cijeneći da škola ima na raspolaganju niz drugih kriterijuma za odabir djece, ali polazeći od najboljeg interesa djeteta i zabrane diskriminacije, kao osnovnih principa zagarantovanih UN Konvencijom o pravima djeteta. Preporučuje se Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona da u narednom periodu, a najkasnije do početka slijedeće školske 2021/2022 godine, ustanove da li na području Unsko-sanskog kantona djeca i njihovi roditelji imaju potrebu za organizacijom rada produženih boravaka u osnovnim školama, posebno u gradskim/urbanim sredinama, a potom da zavisnosti od rezultata i dobijenih podataka razmotre mogućnost da pojedinim školama pomognu u organizaciji produženih boravaka. Preporučuje se Ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta Unsko-sanskog kantona da razmotre donošenje podzakonskog akta kako bi se organizacija produženog boravka uredila i definisala za sve osnovne škole na području kantona. Pozivaju se nadležni organi da o učinku ove Preporuke obavijeste Ombudsmene u roku od 90 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banja Luka. Shodno čl. 33. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova Preporuka dostavlja se i podnosiocu žalbe.	13 - Prava djeteta	Djelimično realizirana	DA	18.10.2021. zaprimljen akt Min. nauke, obrazovanja, kulture i sporta USK - prosljeđivanje Preporuke na nadležno postupanje. 2.11.2021.Upućena urgencija školi "Harmani II" za dostavu odgovora na preporuku. 05.01.2022.odgovor Ministarstva kulture i sporta USK. Prilikom ažuriranja realizacije preporuka 02.02.2022. utvrđeno da je rad na predmetu u toku.
272	Ostvarena saradnja						
273	Ž-SA-01-422/20	P-5/21	P R E P O R U K U 1. da Tužilaštvo BiH razmotri mogućnost da preduzme neophodne aktivnosti, a sve u cilju donošenja odluke u konkretnom predmetu broj: 65 O P 461311 14 P, 2. da Tužiteljstvo BiH blagovremeno izvjesti instituciju Ombudsmena BiH o realizaciji preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 09.02.2021.zaprimljen odgovor Opštinskog suda Tešanj. 20.12.2021. zaprimljen odgovor Tužiteljstva BiH. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 31.01.2022. rad na predmetu je u toku.
274	Ž-BL-01-637/20	P-31/21	PREPORUKU Preporučuje se Upravnom odboru Centru za predškolsko vaspitanje i obrazovanje da po prijemu ove Preporuke odmah uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, te odmah dostavi potrebne informacije i izjašnjenja onako kako je to prethodnim aktima zatraženo, pismenim putem, na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banjaluka. O nesaradnji Upravnog odbora Centra za predškolsko vaspitanje i obrazovanje upoznaju se nadležni gradski organi kao osnivači ustanove.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori JU Centar za predškolsko vaspitanje i obrazovanje. Prema podacima iz BP na dan ažuriranja (02.02.2022) predmet aktivan.
275	Ž-SA-01-418/18	P-50/21	P R E P O R U K U 1. da Kantonalni sud u Sarajevu bez odlaganja preduzme neophodne aktivnosti, a sve u cilju donošenja odluke u vezi sa žalbama na presudu Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 O P 703393 18 P od 30.12.2020. godine, 2. da Kantonalni sud u Sarajevu blagovremeno izvjesti Instituciju ombudsmena o realizaciji preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	04.03.2021. zaprimljen odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu 02.11.2021. zaprimljen odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu. 29.12.2021. zaprimljen odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 02.02.2022. rad na predmetu je u toku.

276	Ž-SA-01-89/20	P-50/21	P R E P O R U K U 1. da Kantonalni sud u Sarajevu bez odlaganja preduzme neophodne aktivnosti, a sve u cilju donošenja odluke u vezi sa žalbama na presudu Općinskog suda u Sarajevu, broj: 65 O P 703393 18 P od 30.12.2020. godine, 2. da Kantonalni sud u Sarajevu blagovremeno izvjesti Instituciju ombudsmena o realizaciji preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	04.03.2021. zaprimljen odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu 02.11.2021. zaprimljen odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu Na dan ažuriranja realizacije preporuka 02.02.2022. rad na predmetu je u toku.
277	Ž-MO-01-134/19	P-76/21	P R E P O R U K U 1. Centru za socijalni rad Grude 2. Ministarstvu unutrašnjih poslova Zapadnohercegovačke županije N/r Policijska uprava Grude 3. Ministarstvu zdravstva, rada i socijalne skrbi Zapadnohercegovačke županije N/r ministru 4. stranci 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, bez odlaganja, poduzmu sve neophodne mjere i aktivnosti u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, u cilju uspostavljanja i održavanja kontakata mldb. I.Č. sa majkom i bratom , na način određen pravomoćnom i ovršnom presudom Općinskog suda u Ljubuškom broj 63 O P 034592 19 P2, od 13.05.2019.godine; 2. da u roku od (15) dana Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine obavijeste o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Dana 12.04.2021. godine dostavljen je odgovor Centra za socijalni rad Grude, koji izvješćuju instituciju Ombudsmena povodom izdate Preporuke da su ishodili Presudu Općinskog suda u Ljubuškom a po optužnici Kantonalnog tužilaštva od 18.02.2020. godine koji preslik Presude je dostavljen u prilogu dopisa, kojom je J.Č. utvrđena kazna zatvora u trajanju od 2 mjeseca, koja se kazna neće vršiti ako optuženi u roku od 1 godine, računajući od dana pravosnažnosti ove presude ne počini novo krivično djelo. Također je dostavljeno izjašnjenje Ministarstva unutrašnjih poslova Zapadnohercegovačke županije, koji ističu, da su obavili razgovor sa direktorom Centra za socijalni rad Grude na okolnosti navoda iz Preporuke, te da će Policijska Uprava Grude postupati u skladu sa zakonskim propisima vezano za bilo kakve prijave koje bi dovele u sumnju počinjenje prekršajnih ili krivičnih djela, te da će biti na raspolaganju Ministarstvo zdravstva i socijalne zaštite Zapadnohercegovačke županije i Centru za socijalni rad Grude u vidu pružanja asistencija iz poslova njihove nadležnosti na njihov zahtjev u svakom trenutku. Dostavljena izjašnjenja du dana 20.04.2021. godine dostavljene Centru za socijalni rad, koji je je 21.04.2021. godine potvrdio prijem istih i iskazao zahvalnost.
278	Ž-BL-01-879/18	P-135/21	Osnovnom sudu u Banjaluci upućuju sledeću P R E P O R U K U -Da odmah po prijemu ove Preporuke poduzme sve neophodne radnje i razmotri svaku pravnu mogućnost da u što skorijem roku okonča sudski postupak, zanemarujući uputstva i planove Visokog sudskog i tužilačkog savjeta, cijeneći isključivo najbolji interes djeteta. -Da u roku od 90 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o svim poduzetim radnjama i o učincima upućene Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka. Ova Preporuka dostavlja se na znanje i Visokom sudskom i tužilačkom savjetu Bosne i Hercegovine.	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	Zaprimljeni odgovori Osnovnog suda u Banja Luci 06.07.2021. i 05.11.2021. 20.02.2022. od Osnovnog suda u Banja Luci zatražena informacija o ishodu glavnog pretresa od 29.10.2022. Na dana ažuriranja realizacije preporuka 07.02.2022. rad na predmetu je u toku.
279	Ž-MO-01-64/21	P-285/21	P R E P O R U K U 1. Da nadležni organi, odmah po prijemu ove preporuke, u okviru svojih nadležnosti i ovlaštenja poduzmu aktivne mjere u cilju prevazilaženja poteškoća skladu sa izraženim mišljenjem Ombudsmena u ovoj Preporuci; 2. Da instituciju Ombudsmena obavijeste o realizacije ove preporuke;	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	24.12.2021. Zaprimljeno izjašnjenje FM rada i socijalne politike Sarajevo 28.12.2021. izjašnjenje Min. obrazovanja , nauke, kulture i sporta HNK Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
280	Ž-BL-01-133/21	P-300/21	P R E P O R U K U Savjetu roditelja OŠ „Petar Kočić“ Sjenina Rijeka • Da po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi izjašnjenje na zahtjev od 12.04.2021. godine, kako je to naprijed navedeno;	13 - Prava djeteta	Ostvarena saradnja	DA	27.01.2022. zaprimljen odgovor JU OŠ "Petar KOČIĆ". Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
281	Nema odgovora						
282	Ž-BL-01-585/21	P-254/21	P R E P O R U K U Pozivaju se nadležni organi izvršne vlasti u naslovu, kao predlagači zakona, da ozbiljno razmotre donošenje izmjena i dopuna Zakona o dječijoj zaštiti Republike Srpske, uvažavajući izraženo mišljenje Ombudsmena u ovoj Preporuci. O Preporuci se upoznaje i podnosi teljica žalbe, a povratne informacije o učincima Preporuke, Ombudsmeni očekuju u roku od 90 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banja Luka, ili putem elektronske pošte: bl.ombudsmen@ombudsmen.gov.ba, ili putem telefona/faksa: 051/303-992.	13 - Prava djeteta	Nema odgovora	NE	Rok za dostavljanje odgovora na Preporuku P-254/22 je 11.02.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022.. rad na predmetu u toku.
283	UKUPNO	-		13 - Prava djeteta			
284	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
285	16	17	7	1	7	0	1
286	POVREDA PRAVA :	14 - Ekologija zaštita okoliša					
287	Realizirana						

288	Ž-BR-04-192/19	P-70/21	Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove Tuzlanskog kantona -da nadležni Inspektorat, bez predhodnih najava, kontinuirano vrši nadzor nad radom pravnog lica HALIDEX d.o.o. Gračanica u Pribavi, općina Gračanica; -da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke obavijesti	14 - Ekologija zaštita okoliša	Realizirana	DA	Dana 13.07.2021. godine zaprimljen odgovor Kantonalne uprave za inspeksijske poslove TK, broj: 22305-0006 od 8.7.2021. godine. "...Na osnovu Preporuke Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, dopis br: Ž-BR-04-192/19 od 26.02.2021. godine u cilju pribavljanja podataka po žalbi ... izvršene su inspeksijske kontrole dana 07.06.2021. godine i 25.06.2021. godine te je utvrđeno da subjekt nadzora dobio novu okolinsku dozvolu br: 12/01-1-19-041006/20 od 13.01.2021. godine izdata od Ministarstva prostornog uređenja i zaštite okolice TK, te da postupa po naloženim mjerama po istoj odnosno izvršio je mjerenja emisije polutanata nalaz br: 6-390-2076/21 od 17.06.2021. godine urađen od strane TQM d.o.o. i mjerenje okolišne buke nalaz br: 6-394-2078/21 od 17.06.2021. godine urađen od strane TQM d.o.o. te isti zadovoljavaju Zakonom propisane norme. Za vrijeme kontrola pogoni su bili u radu i nije bilo nedostataka. Nakon provedenih inspeksijskih nadzora, a na osnovu člana 218. Zakona o upravnom postupku („Službene novine F BiH”, br: 2198 i 48199) kantonalni inspektor zaštite okolice je donio Z A K L J U Č A K o obustavi postupka. Postupak inspeksijskog nadzora kod HALIDE7(d.o.o. je obustavljen iz razloga što je prilikom inspeksijskog nadzora utvrđeno uredno stanje i subjekt je postupio po naloženom rješenju, te ne postoji potreba za dalje vođenje upravnog postupka. Dotični subjekt će se kontrolisati i ubuduće po izdatoj okolinskoj dozvoli kao i po eventualnim novim prijavama.” Uzimajući u obzir da je preporuka P-70/21 prihvaćena, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u skladu s članu 35. stavu 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-04-192/19 ..."
289	Ostvarena saradnja						
290	Ž-SA-04-715/21	P-272/21	P R E P O R U K U Direktoru Federalne uprave za inspeksijske poslove • Da, odmah po prijemu ove Preporuke, poduzmu sve adekvatne radnje i mjere kako bi se ispitale sve relevantne činjenice i utvrdilo stvarno stanje na predmetnoj lokaciji, a sve u cilju zaštite zdravlja građana i zaštite vode od zagađenja; • Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	14 - Ekologija zaštita okoliša	Ostvarena saradnja	DA	30.12.2021. zaprimljen odgovor Federalne uprave za inspeksijske poslove Federalni vodni inspektorat Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
291	Nema odgovora						
292	Ž-BL-04-818/20	P-289/21	PREPORUKU Savjetu ministara Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove preporuke iz okvira svojih nadležnosti preduzme odgovarajuće aktivnosti u cilju sprečavanja Republike Hrvatske da na lokaciji Trgovska gora napravi odlagalište radioaktivnog otpada 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	14 - Ekologija zaštita okoliša	Nema odgovora	NE	Odgovor VM nije zaprimljen u ostavljenom roku. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
293	UKUPNO	-	14 - Ekologija zaštita okoliša				
294	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
295	3	3	1	0	1	0	1
296	POVREDA PRAVA :	15 - Imovinsko pravni					
297	Realizirana						
298	Ž-BL-05-97/21	P-48/21	PREPORUKU direktoru Republičke uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1. Da polazeći od svojih ovlaštenja, a sve u skladu sa članom 50. Zakona o upravnim sporovima Republike Srpske preduzme odgovarajuće mjere kako bi se donio novi upravni akt, te uvažilo pravno shvaranje Okružnog suda u Banjaluci, kao i primjedbe u pogledu postupka . 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Aktom broj: 21.05/714-90/18, od dana 18.03.2021. godine, odgovorna strana je obavijestila Ombudsmene Bosne i Hercegovine da je u zakonskom roku donesena odluka u skladu sa presudom Okružnog suda u Banjaluci broj: 11 O U 024709 19 U, od dana 05.02.2020. godine, a koja je primljena 24.02.2020. godine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
299	Ž-BL-05-843/19	P-84/21	PREPORUKU Okružnom sudu u Prijedoru, da odmah po prijemu preporuke, preduzme sve neophodne radnje u cilju donošenja odluke u predmetu broj 79 O V 002250 18 Gž te da o preduzetim mjerama obavijesti Instituciju Ombudsmena Bosne i Hercegovine, u roku od 60 dana.	15 - Imovinsko pravni	Realizirana	DA	Okružni sud u Prijedoru je dana 07.04.2021. godine dostavio odgovor u kojem se navodi da je sud u predmetu broj 79 O V 002250 18 V donio odluku i istu dostavio strankama. S obzirom da je Okružni sud u Prijedoru donio odluku u predmetu pod gornjim brojem, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet po žalbi žaliteljice a imenovana se može ponovo obratiti Ombudsmanu Bosne i Hercegovine ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njenom predmetu.
300	Ostvarena saradnja						
301	Ž-BR-05-61/19	P-143/21	Gradu Tuzla, Službi za geodetske i imovinsko pravne poslove Tuzla 1. da bez odlaganja postupi po Rješenju Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Sarajevo broj 05-31-2-709/16 od 12.05.2016. godine, donese odluku u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima i o istome informira žalitelja; 2. da, ukoliko je Služba za geodetske i imovinsko pravne poslove donijela rješenja broj:08-31-31/12-37 i 38 od 23.02.2015.godine i broj:08-31-31/12-37 i 38 od 25.02.2015.godine, iste dostavi žalitelju; 3. da u roku od 8 (osam) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Odgovor Grada Tuzle, Službe za geodetske i imovinsko-pravne poslove broj: 07-27-13422/21 BJ od 23.9.2021. 07.10.2021. Gradu Tuzla upućena urgencija zbog nepostupanja po preporuci. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 07.12.2021. rad na predmetu u toku.

302	Ž-BR-05-124/19	P-146/21	Gradskoj upravi Grada Bijeljina Odjeljenju za inspeksijske poslove i Odjeljenju za prostorno uređenje 1. da bez odlaganja, koordiniranim djelovanjem utvrde stvarno, činjenično i pravno stanje, u predmetnoj pravnoj stvari, postupe u skladu sa odredbama Zakona o opštem upravnom postupku Republike Srpske i osiguraju provođenje izvršenja konačne i izvršne upravne odluke; 2. da u roku od 8 (osam) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	Kao obavijest o načinu postupanja po izdatoj Preporuci zaprimljeni su akti Gradske uprave Grada Bijeljina, Odjeljenja za inspeksijske poslove, Urbanističko-građevinskog inspektora broj: 02/6-362-44/08 od 26.07.2021.godine i Odjeljenja za prostorno uređenje broj: 02/2-050-2-255/21 od 04.08.2021.godine u kojem se navodi: „Obavještavam Vas da su lokacijski uslovi br. 02/2-361.1-369/11, izdati naknadno za legalizaciju izgrađene međe ograde.... Isti su izdati na osnovu Revizije i izmjene Urbanističkog plana Grada Bijeljina („Službeni glasnik Grada Bijeljina“ br. 14/11). Urbanističko-građevinski inspektor je dana, 13.1.2015. godine izvršio inspeksijski nadzor u predmetuizdavanje lokacijskih uslova u postupku legalizacije br. 02/2-361.1-369/11 i tom prilikom donio rješenje 02/6.362-1715, kojim je naložio ovom Odjeljenju da predmetne lokacijske uslove uskladi sa zakonom, tj. upotpuni učešćem u postupku vlasnika susjednih parcela. Ovo Odjeljenje je preduzelo sve radnje u postupku, kako bi predmetne lokacijske uslove uskladilo sa zakonom. Urbanističko-građevinski inspektor je ponovo izvršio uvid u spis predmeta br. 02/2-361.1-396/11 i utvrdio da je ovo odjeljenje postupilo po rješenju urbanističko-građevinskog inspektora br.02/6.362-1/15 od 13.1.2015. godine, da ne postoje uslovi za dalje vođenje inspeksijskog nadzora u ovom predmetu i da su lokacijski uslovi time usaglašeni sa zakonom, te isti ostaju na snazi. Predmet je upućen arhivi. Avgusta 2020. godine donijet je novi Urbanistički plan Grada Bijeljina („Službeni glasnik Grada Bijeljina“ br. 43/20), ali isti se ne primjenjuje se retroaktivno. Stoga zidanu ogradu ... ne smatramo bespravno izgrađenom.“ Sa naprijed navedenim je dana 10.08.2021.godine upoznat i žalitelj.
303	Ž-SA-05-863/21	P-266/21	PREPORUKA načelniku Općine Centar Sarajevo 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje. 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	15 - Imovinsko pravni	Ostvarena saradnja	DA	".... Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Akt Općine Centar Sarajevo, Službe za poslove Općinskog vijeća broj: 01-45-1147/21 od 24.01.2022. godine kojim je navedeno: „Dana 17.01.2022. godine zatraženo je izjašnjenje Inspektorata, obzirom da je konstatovano da je u Inspektoratu podnesena Urgencija broj 06-19-5477/21 od 04.10.2021. godine. Dana 19.01.2022. godine dobili smo odgovor Inspektorata. Informisali su nas da je urbanističko-građevinski inspektor dana 23.12.2021. godine donio Zaključak broj: 06-23-3607/03, kojim se obustavlja postupak pokrenut po službenoj dužnosti u predmetu inspeksijskog nadzora duplog kioska u ulici Gimnazijska bb ...jer je predmetni dupli kiosk uklonjen i bespredmetno je dalje voditi inspeksijski postupak. U prilogu Vam dostavljamo informaciju Inspektorata, kao i zaključak broj 06-23-3607/03 od 23.12.2021. godine.“ ... imajući u vidu principe ekonomičnosti i efikasnosti postupka, te činjenicu da se stanje u predmetu ne bi promijenilo, jer je predmet spora prestao da postoji (predmet pred upravnim organom okončan), te da bi se u skladu sa izjašnjenjem organa predmet okončao u skladu sa članom 35. stav 5. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine), ne bi bilo svrsishodno nastaviti postupati u predmetu. Iz navedenog razloga Obavijest o nerealizaciji Preporuke od 25.10.2021. godine neće bit upućena Općinskom vijeću, obzirom da je odgovorni organ u konkretnom predmetu ostvario saradnju sa Institucijom. U predmetu će biti konstatovano da je uspostavljena saradnja sa organom.
304	Nije realizirana						
305	Ž-BL-05-435/20	P-37/21	PREPORUKU načelniku Odjeljenja za inspeksijske poslove grada Doboja 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, bez odlaganja izvrši dio rješenja broj: 09/362-35-48-19-01/11, od dana 09.09.2014. godine, koji se odnosi na uklanjanje potpornog zida 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	NE	"...Kako odgovorna strana nije obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na realizaciji izdate preporuke, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se neispoštovanom."
306	Ž-BL-05-812/20	P-45/21	PREPORUKU 1. Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, da razmotre prijedlog ombudsmena Bosne i Hercegovine o izmjenama Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske na način da se uskladi sa Porodičnim zakonom Republike Srpske na način da se u članu 70. tačka a) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju iza riječi „bračni supružnik“ doda „i vanbračni supružnik“, te da se u tački b) riječi „ili vanbračni supružnik“ brišu. 2. kao i da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijeste ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	"...."Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske je u odgovoru od 01.03.2021. godine navelo da je identična inicijativa podnesena 25.01.2018. godine kada je ministarstvo dalo mišljenje da ne postoji neusklađenost Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju sa Porodičnim zakonom i da sporne odredbe nisu diskriminirajuće, te da nema osnova da se prihvati Inicijativa za izmjene Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju koju je podnijela Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH. Vlada Republike Srpske je usvojila navedeno mišljenje ministarstva. S obzirom na navedeno ponavlja se konstatacija iz navedenog mišljenja da ne postoji neusklađenost navedenih zakona te da sporne odredbe nisu diskriminirajuće. S obzirom da iz dostavljenog odgovora proizlazi da Preporuka ombudsmena Bosne i Hercegovine nije ispoštovana, a kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ..."

307	Ž-BR-05-155/19	P-144/21	Ministarstvo trgovine i turizma Republike Srpske Banja Luka 1. da bez odlaganja u skladu sa članom 8.stav 7. Zakona o ugostiteljstvu Republike Srpske pravilnikom propiše uslove pod kojim ugostiteljski objekti mogu emitovati muziku u otvorenim baštama, bez povrede prava na mirno uživanje imovine građana, a kako je zagarantirano Ustavom Bosne i Hercegovine i međunarodnim dokumentima zaštite ljudskih prava koji se nalaze u dodatku Ustava. 2. da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	15 - Imovinsko pravni	Nije realizirana	DA	"...Kao informaciju o realizaciji Preporuke Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimili su akt Ministarstva trgovine i turizma Republike Srpske broj:14-07-052-4433/21 od 13.07.2021.godine u kojem se između ostalog navodi:...Iz svega navedenog informišemo Vas da iz gore naznačenih razloga nismo u mogućnosti postupiti no Vašoj preporuci, te Vas ujedno i obavještavamo da je nekoliko puta ovaj organ, suočen sa sličnim predstavkama građana, od nadležnih organa tražio izmjenu propisa koji određuju nivo buke kod svih poslovnih subjekta bez obzira na djelatnosti koje obavljaju, s obzirom da je u Republici Srpskoj i dalje na snazi Pravilnik o dozvoljenim granicama inteziteta zvuka i šuma iz 1989. godine ("Službeni listi SRBIH broj 46/89") koji propis je relativno zastario, jer definiše nivo buke zavisno od perioda emitovanja buke (dnevni i noćni režim) bez uobzirivanja dodatnih specifičnih kriterijuma (npr. vrsta objekta, lokacija objekta) pogotovo u ugostiteljskoj djelatnosti." ...Imajući u vidu značaj predmetne stvari, kao i sve naprijed navedeno, shodno odredbama člana 32. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine aktom od 05.10.2021.godine pozvali su Vladu Republike Srpske da u okviru svojih nadležnosti, poduzme sve neophodne radnje, kako bi se uredilo pitanje dozvoljenih granica inteziteta buke, što bi zasigurno doprinijelo osiguranju prava na mirno uživanje imovine građana. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine će predmetnu pravnu stvar uvrstiti u svoj Izvještaj o rezultatima rada za 2021.godinu, koji će biti podnjet Predsjedništvu Bosne i Hercegovine, Predstavničkom domu i Domu naroda Parlamentarne skupštine Bosne i Hercegovine, Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine i Narodnoj skupštini Republike Srpske, čime su iscrpljene zakonske ovlasti Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za djelovanje u predmetnoj pravnoj stvari, te se u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvara predmet Ž-BR-04-106/19."
308	Nema odgovora						
309	Ž-BR-05-279/18	P-303/21	1. da po prijemu ove Preporuke, uspostavi suradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 08.02.2021.godine, 18.05.2021.godine, 26.07.2021.godine i 07.09.2021.godine. 2. da u roku od 8 (osam) dana, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja Preporuke	15 - Imovinsko pravni	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 30.12.2021. 07.01.2022. upućena je urgencija za dostavu izjašnjenja po Preporuci P-303/21. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. uvidom u BP utvrđeno da saradnja nije uspostavljena u ostavljenom roku.Rad na predmetu je u toku.
310	UKUPNO	-	15 - Imovinsko pravni				
311	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
312	9	9	2	0	3	3	1
313	POVREDA PRAVA :	16 - Nasilje					
314	UKUPNO	-	16 - Nasilje				
315	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
316	0	0	0	0	0	0	0
317	POVREDA PRAVA :	17 - Javne isprave					
318	UKUPNO	-	17 - Javne isprave				
319	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
320	0	0	0	0	0	0	0
321	POVREDA PRAVA :	18 - Manjine					
322	Ostvarena saradnja						
323	Ž-BL-03-234/21	P-226/21	P R E P O R U K U JU Općinskom fondu za komunalne djelatnosti i infrastrukturu Sanski Most Načelniku općine Sanski Most i Općinskom vijeću Sanski Most Mjesnoj zajednici Šehovci 1. Da preduzmu sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi se obnovio pristupni put prema pravoslavnom groblju na lokaciji Šehovci, Općina Sanski Most; 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke.	18 - Manjine	Ostvarena saradnja	DA	30.12.2021. Odgovor Opštine Sanski Most 04.01.2022. Odgovor Opštine Sanski Most 21.01.2022. Odgovor Opštine Sanski Most Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
324	UKUPNO	-	18 - Manjine				
325	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
326	1	1	0	0	1	0	0
327	POVREDA PRAVA :	19 - Uprava					
328	Realizirana						
329	Ž-LI-08-332/20	P-63/21	PREPORUKU Ministru pravosuđa i uprave Vlade Kantona 10 1. Da Ministarstvo pravosuđa i uprave Vlade Kantona 10, hitno postupi po Zahtjevu žalitelja za upis promjena u Registar udruga/fondacija, koji je podnesen dana 09.01.2020.g. 2. da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana dostave izjašnjenje, te obavijeste Instituciju ombudsmena o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Nakon što je predmet arhiviran, odgovorna strana je dostavila Rješenje o upisu promjena u Registru udruga Kantona 10 br:04-04-R-05-19/15 od 22.07.2021., te je na taj način ispoštovana preporuka Institucije ombudsmena BiH u ovom predmetu

330	Ž-LI-08-66/21	P-122/21	P R E P O R U K U 1. da Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona 10 postupi po Zahtjevu žalitelja od 09.10.2020.g. u skladu sa odredbama Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine, 2. da u roku od 15 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	19 - Uprava	Realizirana	DA	Budući da se odgovorna strana nije izjasnila u ostavljenom roku o izdatoj Preporuci, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su u skladu sa ovlaštenjima datim čl.32.tač.2. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH";br: 32/00,19/02,35/04,32/05) dana 16.06.2021.g. uputili predsjedniku Vlade Kantona 10 Obavijest o neizvršavanju Preporuke P-122/21. Dana 18.06.2021.g. Ministarstvo unutarnjih poslova Kantona 10 je dostavilo Izjašnjenje br:02-01-45-9788-2/21, kojim obavještava Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine, da su postupili po Preporuci br:P-122/21 od 20.05.2021.g., na način da su postupili po zahtjevu žalitelja u skladu sa odredbama Zakona o upravnom postupku, te izdali Uvjerjenje br: 02-01-45-9788-1/21, koje je dostavljeno uz izjašnjenje. Dana 28.06.2021.g. žalitelju je dostavljeno pomenuto Izjašnjenje odgovorne strane na komentar, po kom se izjasnio da je i on zaprimio isto Uvjerjenje. Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu člana 35.st.1.tač.3. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, 104/11), zatvore predmet, koji se vodi po žalbi Ž-LI-08-66/21, jer je, nakon intrevencije Institucije ombudsmena BiH, konstatirano da je podnosilac žalbe ostvario zaštitu svojih prava, tj. odgovorna strana je u toku postupka otklonila ukazanu povredu prava i sloboda naznačenih u žalbi.
331	Ž-BL-08-102/19	P-133/21	PREPORUKU načelniku općine Bosanski Petrovac 1. Da polazeći od svojih statutarnih ovlaštenja, a sve u skladu sa članom 216. Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine preduzme odgovarajuće mjere kako bi se u razumnom roku dnijelo novo rješenje u predmetu žalitelja. 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Realizirana	NE	U dostavljenom izjašnjenju broj:04-19-353-6/20, od dana 07.07.2021. godine, odgovorna strana je obavijestila Ombudsmene Bosne i Hercegovine da je donijela privremeno rješenje za korištenje javne površine ispred restorana C.. radi postabljanja ljetne bašte broj: 07-19-3688-UP-1/21, od dana 31.03.2021. godine, te da će u narednom periodu nastojati donijeti plansku dokumentaciju kojom će se detaljnije regulisati korištenje zemljišta, izgradnje i uređenje prostora. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsmen Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
332	Ž-BR-05-204/20	P-145/21	Gradu Tuzla, Službi za boračko-invalidsku zaštitu stambene poslove i integraciju raseljenih lica 1. Da bez odlaganja postupi u skladu sa odredbama Zakona o upravnom postupku Federacije Bosne i Hercegovine i provede izvršenje u predmetnoj pravnoj stvari. 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	"...Postupajući po zahtjevu Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine od dana 16.09.2021.godine i urgencije na isto od dana 01.11.2021.godine, kao informaciju o realizaciji Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine Grad Tuzla, Služba za boračko-invalidsku zaštitu stambene poslove i integraciju raseljenih lica dostavila je akt broj 10/19-2873-3/2005 od 18.11.2021.godine, u kojem se navodi: „Obavještavamo Vas da je dana 18.11.2021.godine, u skladu sa članom 275. Zakona o upravnom postupku, donesen Zaključak o dozvoli izvršenja rješenja prinudnim putem i izvršenje je zakazano za dan 27.12.2021.godine.“ Obzirom na naprijed navedeno, da je označeni odrgovorni organ postupio po Preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine, u skladu sa članom 35. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 104/11), zatvara se predmet pod brojem Ž-BR-05-204/20."
333	Ž-SA-08-1078/20	P-158/21	P R E P O R U K U direktoru Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo 1. Da odmah po prijemu preporuke razmotri zahtjev žalitelja od 05.10.2020. godine i donese odluku o istom; 2. Da u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene o mjerama poduzetim u cilju realizacije ove Preporuke;	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 12.07.2021. godine institucija Ombudsmena zaprimila je akt Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, iz kojeg proizlazi da je po zahjevu žalitelja doneseno Rješenje broj: UP1-03/1-33-5-1690/21 E.L.H. od 06.07.2021. Žalitelj je protiv navedenog Rješenja imao mogućnost podnošenja žalbe. Slijedom navedenog, Ombudsmeni konstatuju da je Preporuka broj P-158/21 od 28.05.2021. godine u cjelosti realizovana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
334	Ž-BR-08-20/21	P-181/21	Gradu Živinice, Gradskom pravobranilaštvu u Živinicama 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 12.2.2020.g, 16. 2. 2021. g. i 22. 4. 2021. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	"...Institucija Ombudsmena u ostavljenom roku nije zaprimila obavijest od Grada Živinica, Gradskog pravobranilaštva Živinice o realizaciji preporuke P-181/21 te je dana 12. 8. 2021. godine uputila zahtjev za dostavu odgovora o poduzetim mjerama na realizaciji navedene preporuke. Kako na akt Ž-BR-05-20/21 od 12. 8. 2021. godine nije odgovoreno, institucije Ombudsmena uputila je urgenciju dana 25. 10. 2021. godine, te je u vezi s tim dana 02. 11. 2021. godine zaprimljen odgovor Grada Živinice, Gradskog pravobranilaštva broj: R-46/19 u kojem se, između ostalog , navodi: " Temeljem vašeg akta broj i datum gornji, obavještavamo vas da je žaliteljica u više navrata dolazila u Gradsko pravobranilaštvo, te da joj je rečeno da njen zahtjev nije osnovan, ted a se sa istim može obratiti nadležnom sudu. Također Vas podsjećamo da je Pravobranilaštvo organ čija je prevashodna uloga da štiti imovinu i imovinske interese Grada Živinice a ne da zauzima ulogu pravnog savjetnika fizičkih lica, posebno u predmetima koji se mogu doticati imovinskih interesa Grada Živinice." Navedeni odgovor je dana 8. 11. 2021. godine dostavljen imenovanj na izjašnjenje, te je dana 22. 11. 2021. godine zaprimljeno izjašnjenje u kojem se navodi:mogu izvesti zaključak da Grad Živinice i njegova administracija ne pokazuju nimalo spremnosti na rješavanje spora vansudskim putem...." Uzimajući u obzir navode žalbe te navedeni odgovor Grada Živinica, Gradskog pravobranilaštva, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnov za dalje postupanje po žalbi žaliteljice, te se u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 104/11), zatvara predmet pod brojem Ž-BR-05-20/21."

335	Ž-BL-08-448/20	P-187/21	PREPORUKU načelniku Opštine Teslić predsjedniku Lovačkog udruženja "Tetrijež" direktoru Šumskog gazdinstva "Borja" Teslić 1. da u koordinisanoj saradnji te u okviru svojih nadležnosti iznadu mogućnost da se nadoknadi šteta žalitelju, te preduzmu sve neophodne aktivnosti i mjere sa ciljem rješavanja zahtjeva ove vrste u skladu sa opštim pravilima o deliktnoj odgovornosti, a kako bi se smanjio rizik od ponavljanja sličnih situacija u budućnosti; 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsmen Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Realizirana	DA	...Uzevi u obzir da Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine po izdatoj Preporuci nije dobila nikakav odgovor od strane Opštine, a u za to naznačenom vremenskom okviru, dana 17.09.2021. godine upućena je Urgencija Ministarstvu uprave i lokalne samouprave Republike Srpske. Naime, resorno Ministarstvo vrši administrativni nadzor nad radom organa jedinica lokalne samouprave, te je stoga istom i upućena Urgencija po Preporuci Ombudsmana za ljudska prava. Isto tako, ni od strane Šumskog gazdinstva "Borja" Teslić, nije dostavljen odgovor u naznačenom vremenskom roku, a u vezi sa izdatom Preporukom. Stoga, dana 17.09.2021. godine upućena je Urgencija po Preporuci Ombudsmana za ljudska prava i to JPŠ "Šume Republike Srpske" a.d. Sokolac Aktom broj: 02-014-626/20 od 29.10.2021. godine, načelnik Opštine dostavio je odgovor po izdatoj preporuci, u kojem, između ostalog, navodi: "...da je dana 11.09.2020. godine imenovao Komisiju koja je postupila no zahtjevu oštećenog ... odnosno supruge žalitelja, sačinila zapisnik o pričinjenoj šteti i istu procijenila u iznosu od 500,00 KM. Napominjemo da je načelnik Opštine Teslić, oštećenom ... odnosno njegovoj supruzi ...isplatio iz budžetskih sredstava 500,00 KM na ime pričinjene štete" Direktor JPŠ "Šume Republike Srpske" a.d. Sokolac je aktom broj: 04/0207-3341-3/21 SO od dana, 27.10.2021. godine, dostavio odgovor po predmetnoj urgenciji. U pomenutom odgovoru, navodi se, sljedeće: "...Naime, kako bi postupili no navedenom podnesku dana 11.10.2021. godine, uputili smo dopis našem organizacionom dijelu ŠG „Borja“ Teslić, na koji smo dobili odgovor 25.10.2021. godine, kako slijedi: Podnosilac žalbe ... je pretrpio štetu od pasa litalica na način da su mu povrijeđene domaće životinje (koze) iz kojih razloga je trebao da štetu blagovremeno prijavi nadležnom opštinskom organu koji je u obavezi da formira komisiju koja izlazi na lice mjesta, utvrđuje činjenično stanje i o istom sačinji odgovarajući zapisnik... „...S tim u vezi, Vas obavještavamo, da je upravni inspektor u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima izvršio inspeksijski pregled u navedenoj ošpštinskoj upravi, te zapisnikom o utvrđenom činjeničnom stanju, broj: 10.2.1.3-050-464/21 ... Ha osnovu utvrđenog činjeničnog stanja, a u skladu sa članom 12. stav 2. Zakona o upravnoj inspekciji, ovim Vas aktom obavještavamo, da upravna inspekcija nije imala osnova za preduzimanje mjera iz svoje nadležnosti.“ Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11) a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
336	Ž-SA-08-213/20	P-220/21	P R E P O R U K U Federalnoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1. Da, Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove, kao drugostepeni organ, odmah, bez odgađanja, poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke kojim će se meritorno odlučiti po izjavljenoj žalbi podnositeljice od 25.08.2021. godine; 2. Da u roku od 30 dana obavijesti Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke i dostavi odluku donesenu u skladu sa ovom Preporukom;	19 - Uprava	Realizirana	DA	Dana 29.10.2021. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su zaprimili odgovor na preporuku, akt broj: 07-27-3-1561/2021 od 22.10.2021. godine, u kojem se između ostalog navodi da su donijeli drugostepeno rješenje , broj: 07-27-3-1561/21 od 14.10.2021. godine i koje je konačno rješenje. Slijedom prethodno navedenog, a imajući u vidu sadržaj zaprimljenog odgovora odnosno činjenicu da je Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove ispoštovalo preporuku broj: P-220/21 tako što su meritorno odlučili po žalbi podnositeljice, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da u skladu sa članom 35. Stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine , zatvore predmet broj Ž-SA-08-213/20.
337	Ž-BL-08-578/21	P-237/21	P R E P O R U K U 1. da odmah, bez odlaganja ponovo provede postupak odlučivanja o zahtjevu za prekid inspeksijskog postupka broj 09-362-1094/2016 uzimajući u obzir mišljenje ombudsmana temeljeno na potpunoj primjeni važećih zakonskih propisa 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	"...U odgovoru na preporuku Odjeljenje za inspeksijske poslove Grada Banjalaka između ostalog navode da nije donešen zaključak o prekidu postupka , iako je advokat ... dana 23.08.2021 godine podnio zahtjev za prekid istog. Dana 28.09.2021. godine navedeni zahtjev za odlaganje prinudnog izvršenja je proslijeđen republičkoj upravi za inspeksijske poslove, koja ovom organu još nije dostavila odluku po zahtjevu. Nadalje navodi se da je 26.10.2021 godine ovaj organ nadležnom Ministarstvu za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske, kao predlagачu Zakona o legalizaciji bespravno izgrađenih objekata ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj. 62/12), uputio zahtjev za mišljenje i instrukcije za dalje postupanje u vezi zahtjeva advokata ...a, kojim je tražio prekid inspeksijskog postupka, pozivajući se na podneseni zahtjev za legalizaciju od dana 20.08.2021. Obzirom da se po navedenom zahtjevu nadležno ministarstvo još uvijek nije očitovalo, dana 08.11.2021. godine ovaj organ je uputio pismenu urgenciju. Odjeljenje za inspeksijske poslove Grada Banja Luka u odgovoru zaključuje da činjenicom da inspeksijski nadzor nije prekinut, uvažena tačka 1. naše preporuke o ponovnom odlučivanju o zahtjevu za prekid inspeksijskog postupka broj. 09-362-1094/2016. Nadalje, po dostavljanju odluke Republičke uprave inspekcije poslove rješenja, kao i dostavljanju mišljenja i instrukcija za dalje postupanje od strane Ministarstvu za prostorno uređenje , građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske, ovaj organ će nastaviti inspeksijski postupak."

338	Ž-BL-08-414/21	P-269/21	PREPORUKU Republičkoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove Područnoj jedinici Banjaluka • Da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmena, na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to naprijed navedeno; • Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmana o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Realizirana	DA	Aktom broj: 21.11/952.4-1569/21 od dana. 02.12.2021. godine, PJ Banjaluka dostavila je odgovor po izdatoj Preporuci, u kojem, navodi: „U vezi sa Vašim podnescima koje ste dostavili Organu a povodom žalbe ... iz Banja Luke, obavještavamo Vas da je zahtjev istog bio nerazumljiv ... (koji dostavljamo u fotokopiji) te da je ova područna jedinica u skladu sa sadržinom podneska sačinila Informaciju dana 03.09.2021.godine i dostavila podnosiocu zahtjeva, koju je istu zaprimio dana 11.09.2021.godine (dokaz. dostavnica u spisu predmeta). Napominjemo da smo Vam navedenu informaciju i dostavili.“ Odgovorna strana je potkrijepila pomenuti odgovor sa kojim predmetnog zahtjeva podnosioca žalbe. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
339	Ostvarena saradnja						
340	Ž-BR-05-181/20	P-73/21	Vladi Brčko distrikta BiH, Gradonačelniku 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi saradnju sa Ombudsmenom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 26.11.2020.godine, 16.12.2020.godine, te 13.01.2021. godine. 2. Da u roku od 8 (osam) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	NE	Dana 25.05.2021. godine zaprimljen odgovor Odjeljenja za zdravstvo i ostale usluge Vlade Brčko distrikta BiH, broj: 05-1270SS-0002/21 od 20.05.2021. godine. Dana 04.06.2021. zaprimljen odgovor Ureda gradonačelnika, a 09.06.2021. odgovor Tužiteljstva Brčko Distrikta. "Prema podacima u spisu Tužilaštvo Brčko distrikta Bosne i Hercegovine razmotrivši relevantne činjenice i okolnosti, temeljem odredbi člana 216. stava (3) Zakona krivičnom postupku Brčko distrikta BiH donijelo je Naredbu broj: KTAK 0013577 19 od 19.08.2019.godine prema kojoj: „Istraga se neće provoditi povodom akta Komisije za borbu protiv korupcije Skupštine Brčko distrikta BiH vezano za prijavu kojom se ukazuje na različitost potpisa na dva primjerka istog Rješenja Gradonačelnika Brčko distrikta BiH broj UP-1-33-000094/12 od 31.05.2012. godine, kao i različitost izrade istih, jer je iz prijave i pratećih spisa očigledno da prijavljeno djelo nije krivično djelo.“ Ombudsmeni Bosne i Hercegovine ne nalaze osnov za dalje postupanje po žalbi žalitelja podnesenoj ovoj Instituciji, posebno imajući u vidu da je Gradonačelnik Brčko distrikta BiH protiv kojeg je žalitelj izjavio žalbu, razriješen dužnosti. Žalitelj disponira preporukom Ombudsmena Bosne i Hercegovine koju može uputiti relevantnim organima, ukoliko cijeni neophodnim radi utvrđivanja činjeničnog i stvarnog stanja u pokrenutom postupku..."
341	Ž-BL-08-53/21	P-110/21	PREPORUKU 1.Da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve radnje kako bi se u predmetu podnosioca žalbe izvršila presuda Okružnog suda u Banjaluci broj: 11 0 U 024338 19 U od 13.05.2020 . godine u skladu sa Zakonom o upravnim sporovima Republike Srpske i iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine 2.Da u roku od 30 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 05.08.2021. odgovor Grada Banja Luka 20.10.2021. zaprimljen odgovor Grada Banja Luka Na dan ažuriranja realizacije preporuka 02.02..22. rad na predmetu je u toku.
342	Ž-SA-08-1063/20	P-164/21	P R E P O R U K U gradonačelniku Grada Bihać, premijeru Vlade Unsko-sanskog kantona i predsjedavajućem skupštine Unsko-sanskog kantona 1. Da preduzmu sve mjere iz svoje nadležnosti, u smislu donošenja izmjena zakonskih i podzakonskih propisa kojima je uređena oblast ostvarivanja prava na oslobađanje, odnosno umanjenje dijela naknade za uređenje gradskog građevinskog zemljišta u slučajevima kada se prvi put rješava stambeno pitanje, kako bi se svim osobama s invaliditetom bez obzira na uzrok nastanka invaliditeta omogućio jednak pristup ovom pravu, odnosno olakšici. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema preporuke obavijesti instituciju Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke;	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 13.07.21. zaprimljena kopija dopisa Min. za građenje, prostorno uređenje i zaštitu okoliša USK kojim se prosljeđuje Preporuka nadležnima na postupanje. Dana 03.08.2021. zaprimljen odgovor Ministarstva zdravstva i socijalne politike o realizaciji Preporuke. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 07.02.2022. rad na predmetu je u toku.
343	Ž-SA-08-673/21	P-265/21	P R E P O R U K U - direktoru Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo - načelniku Općine Centar - direktoru JU Kantonalni centar za socijalni rad - gradonačelnici Grada Sarajevo - ministru Ministarstva prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša - policijskom komesaru • Da, odmah po prijemu ove Preporuke, kontrolom podataka, evidencija i u skladu sa propisnim procedurama i zajedničkom koordinacijom osiguraju mehanizam i provedu aktivnosti u cilju iznalaženja načina za rješavanje dugogodišnjeg problema sa kojim se susreću stanari ulice Maria Mikulića, a u vezi sa držanjem većeg broja kućnih ljubimaca, što može dovesti do narušavanja života i zdravlja ljudi, kao i dobrobiti životinja; • Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmane Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su nakon zaprimljenih izjašnjenja organa konstatovali da su nadležni organi poduzimali i dalje poduzimaju niz radnji kako bi se realizovale preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine, a u cilju rješavanja dugogodišnjeg problema s kojim se susreću stanari u Ul. Maria Mikulića. Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.

344	Ž-LI-08-205/21	P-276/21	PREPORUKU Grupi za pitanja evidencija iz oblasti vojne obaveze Livno 1. Da Grupa za pitanja evidencija iz oblasti vojne obaveze Livno hitno provede predmetni upravni postupak po Zahtjevu žalitelja za utvrđivanje vremena provedenog u HVO-u, tj. postupak priznavanja staža ostvarenog u svojstvu pripadnika oružanih snaga, a u skladu sa zakonskim i podzakonskim propisima, 2. Da pomoćnik ministra Federalnog ministarstva za pitanja branitelja i invalida domovinskog rata obavijesti Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine, šta se poduzelo po pitanju provođenja konkretnog upravnog postupka po zahtjevu žalitelja ..., obzirom da ste aktom br:07/1-45/3-3208/21 od 27.10.2021.g., obavijestili Ombudsmene da su poduzete odgovarajuće mjere, te da će državni službenik... bez odlaganja pristupiti rješavanju upravnih stvari iz nadležnosti Grupe za pitanja evidencija iz oblasti vojne obaveze Livno, 3. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	27.01.2022. zaprimljen akt iz Ureda Premijera Federacije BiH - kopija akta kojim se Ministarstvo za pitanje boraca i invalida domovinskog rata traži informacija o postupanju po preporuci, sa rokom za očitovanje od 15 dana od prijema akta. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
345	Ž-SA-08-842/21	P-313/21	PREPORUKA Ministarstvo gospodarstva ZHK treba razmotriti postojeće propise koji regulišu dobivanje iskaznice turističkog vodiča i njihovo usklađivanje sa drugim propisima koji regulišu tu oblast. Informaciju o realizaciji preporuke trebate dostaviti u roku od 60 dana od dana prijema.	19 - Uprava	Ostvarena saradnja	DA	Dana 03.02.2022. zaprimljen odgovor Ministarstva gospodarstva . da će iskaznica za turističkog vodiča biti izdata i dostavljena do 05.02.2022. na adresu podnosioca zahtjeva, čime je preporuka P-313/22 ispoštovana. 08.02.2022. odgovor Ministarstva gospodarstva , rada i prostornog uređenja Posavskog Kantona. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
346	Nije realizirana						
347	Ž-SA-05-878/19	P-22/21	P R E P O R U K U direktoru Federalnoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, poduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da, u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Na Preporuku upućena Federalnoj upravi za geodetske i imovinsko-pravne poslove dana 04.02.2021. godine, do dana kada je arhiviran predmet ,nije zaprimljeno izjašnjenje o poduzetim aktivnostima. Također, dana 05.05.2021. godine institucija Ombudsmena je Vladi Federacije Bosne i Hercegovine uputila Obavijest o nerealizaciji Preporuke, u smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine . Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine za 2021. godinu.
348	Ž-LI-08-250/20	P-15/21	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluka Žalbenog vijeća po žalbi žaliteljice; 2. da najkasnije u roku od 15 dana obavijesti Instituciju ombudsmena o realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	"Predsjednik Vlade Kantona 10 nije u ostavljenom roku obavijestio Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama i radnjama na realizaciji preporuke. Stoga, Institucija ombudsmena je svojim podneskom od 12.03.2021. godine, urgirala dostavljanje odgovora po izdatoj preporuci. Kako ni po odaslanju urgenciji Institucija ombudsmena nije zaprimila traženi odgovor, to je podneskom od 06.04.2021. godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju preporuke od strane predsjednika Vlade Kantona 10. Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi žaliteljice , jer su ocijenili da izdata preporuka nije prihvaćena."
349	Ž-LI-08-187/20	P-14/21	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluka Žalbenog vijeća po žalbama žalitelja; 2. da najkasnije u roku od 15 dana obavijesti Instituciju ombudsmena o realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	"Predsjednik Vlade Kantona 10 nije u ostavljenom roku obavijestio Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama i radnjama na realizaciji preporuke. Stoga, Institucija ombudsmena je svojim podneskom od 12.03.2021. godine, urgirala dostavljanje odgovora po izdatoj preporuci. Kako ni po odaslanju urgenciji Institucija ombudsmena nije zaprimila traženi odgovor, to je podneskom od 06.04.2021. godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju preporuke od strane predsjednika Vlade Kantona 10. Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi ..., jer su ocijenili da izdata preporuka nije prihvaćena."
350	Ž-LI-08-186/20	P-14/21	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluka Žalbenog vijeća po žalbama žalitelja; 2. da najkasnije u roku od 15 dana obavijesti Instituciju ombudsmena o realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	"Predsjednik Vlade Kantona 10 nije u ostavljenom roku obavijestio Instituciju ombudsmena o poduzetim mjerama i radnjama na realizaciji preporuke. Stoga, Institucija ombudsmena je svojim podneskom od 12.03.2021. godine, urgirala dostavljanje odgovora po izdatoj preporuci. Kako ni po odaslanju urgenciji Institucija ombudsmena nije zaprimila traženi odgovor, to je podneskom od 06.04.2021. godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju preporuke od strane predsjednika Vlade Kantona 10. Sukladno navedenom, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi ..., jer su ocijenili da izdata preporuka nije prihvaćena."

351	Ž-LI-08-185/20	P-14/21	P R E P O R U K U Predsjedniku Vlade Kantona 10 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi donošenja odluka Žalbenog vijeća po žalbama žalitelja ; 2. da najkasnije u roku od 15 dana obavijesti Instituciju ombudsmana o realizaciji preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	"Predsjednik Vlade Kantona 10 nije u ostavljenom roku obavijestio Instituciju ombudsmana o poduzetim mjerama i radnjama na realizaciji preporuke. Stoga, Institucija ombudsmana je svojim podneskom od 12.03.2021. godine, urgirala dostavljanje odgovora po izdatoj preporuci. Kako ni po odaslanju urgenciji Institucija ombudsmana nije zaprimila traženi odgovor, to je podneskom od 06.04.2021. godine, obavijestila Skupštinu Kantona 10 o neizvršavanju preporuke od strane predsjednika Vlade Kantona 10. Sukladno navedenom, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine, su odlučili da u smislu članka 35. točke 8. Pravila za funkcioniranje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“ broj: 104/11), zatvore predmet koji se vodi po žalbi ..., jer su ocijenili da izdata preporuka nije prihvaćena."
352	Ž-BL-08-91/20	P-39/21	PREPORUKU načelniku Odjeljenja za prostorno uređenje Grada Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, u skladu sa svojim mandatom i ovlaštenjima okonča pokrenuti postupak donošenjem odgovarajućeg rješenja 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	"...Kako odgovorna strana nije obavijestila Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na realizaciji izdate preporuke, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 1. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se neispoštovanom."
353	Ž-BL-08-757/20	P-47/21	PREPORUKU načelniku općine Ključ 1. Da polazeći od svojih statutarh ovlaštenja, a sve u skladu sa članom 216. Zakona o upravnom postuku Federacije Bosne i Hercegovine preduzme odgovarajuće mjere kako bi se u razumnom roku danielo novo rješenje u predmetu mještana ulice Stari grad Ključ. 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Nije realizirana	NE	Općina do danas nije dostavila izjašnjenje na izdatu preporuku. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
354	Ž-SA-08-305/20	P-56/21	P R E P O R U K U Ministarstvu finansija Srednjobosanskog kantona 1. da uzimajući u obzir gore navedeno kao i tarsonu dob podnositelja žalbe bez odlaganja poduzme neophodne mjere i radnje u cilju provođenja Rješenja o izvršenju broj: 128 OI 010826 13 I na ime žalitelja od dana 02.07.2013. godine i osiguranju sredstava u budžetu za 2021. godinu za isplatu navedenog potraživanja; 2. da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti instituciju Ombudsmana BiH o načinu realiziranja ove preporuke.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	"...Obzirom da iz izjašnjenja Ministarstva finansija akt broj: 04-11-1732/2021 od 15.03.2021. godine, Ombudsmanima BiH nije vidljivo koje je aktivnosti poduzelo Ministarstvo finansija na realizaciji preporuke osim informacije da je Rješenje o izvršenju broj: 128 OI 010826 13 od 02.07.2013. godine, prema prilogu Akcionog plana aktivnosti planirano za izvršenje 2024. godine, institucija Ombudsmana je dana 01.06.2021. godine uputila Vladi Srednjobosanskog kantona Obavijest o nerealizaciji navedene Preporuke. S obzirom da Vlada Srednjobosanskog kantona ni nakon dva mjeseca poslije upućene Obavijesti nije dostavila odgovor Ombudsmanima Bosne i Hercegovine, a s obzirom da su iskorištene zakonske mogućnosti za dalje postupanje odlučeno je da se predmet broj: Ž-SA-08-305/20 zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Navedeni predmet bit će uvršten u Godišnji izvještaj o aktivnostima institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine kao rezultat nepostupanja Vlade Srednjobosanskog kantona i Ministarstva finansija Srednjobosanskog kantona po Preporuci Ombudsmana BiH broj: 56/21. "
355	Ž-MO-08-61/21	P-163/21	P R E P O R U K U Skupštini Opštine Ljubinje 1. Da, odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju Odluke o načinu uzgoja životinja u gradskoj zoni; 2. Da obavijesti instituciju Ombudsmana o realizaciji iste i dostavi Odluku donesenu u skladu sa ovom Preporukom. Rok za realizaciju Preporuke iznosi 60 dana.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	"... Imajući u vidu da Opština Ljubinje u ostavljenom roku nije dostavila odgovor na Preporuku, institucija Ombudsmana je dana 04.10.2021. godine zatražila izjašnjenje. Dana 18.10.2021. godine, dostavljeno je izjašnjenje Opštine Ljubinje broj: 02-371-35/20 u kojem navode da: „Opština Ljubinje spada u red nerazvijenih lokalnih zajednica. Industrijski je nerazvijena, tako da uglavnom većina stanovništva se bavi poljoprivredom. Imajući u vidu strukturu i način života u Opštini Ljubinje, Odluka o načinu uzgoja životinja u gradskoj zoni nije usvojena, s obzirom da je uzgoj životinja jedan od osnovnih prihoda stanovništva Opštine Ljubinje. U skladu sa preporukom Opština će nakon donošenja Odluke obavijestiti instituciju Ombudsmana o realizaciji Odluke i istu dostaviti.“ Dostavljeno izjašnjenje Opštine Ljubinje je dana 26.10.2021. godine dostavljeno žaliteljici, koja nije dostavljala odgovor. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsman za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-08-61/21."

356	Ž-SA-08-668/21	P-172/21	P R E P O R U K U Načelniku Općine Stari Grad 1. Da, imajući u vidu Odluku Komisije/Povjerenstva za očuvanje nacionalnih spomenika, kao i Akt Komisije broj: 07.2-35.9-41/21-23 od 02.07.2021. godine, zaustavite postupak i aktivnosti prodaje sporne parcele, a radi razmatranja usklađenosti predložene intervencije sa odredbama Odluke i sačinjavanja mišljenja Komisije; 2. Da u roku od 7 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije preporuke;	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	13.07.2021. i 16.07.2021. zaprimljeni odgovori Opštine Stari Grad Sarajevo. "...dana 16.07.2021. godine Općina Stari Grad dostavila je Instituciji Informaciju broj: 06-27-4632/21 od 14.07.2021. godine, kojom je, između ostalog, navedeno: „...Ovim putem Vas informišemo da je postupak otvaranja ponuda, kao i javno nadmetanje – licitacije provedeno i okončano dana 05.07.2021. godine...Nesporno je da je akt Komisije u suprotnosti od odredbi Evropske povelje o lokalnoj samoupravi i relevantnih zakona...Naime, iz citiranih odredbi navedenih propisa, nesporna je činjenica da je proizvoljnom i neutemeljenom Odlukom Komisija na direktan način ugrozila imovinu i imovinska prava apelanata onemogućavanjem raspolaganjem vlastitom imovinom, onemogućavanjem izvršenja vlastitih nadležnosti kao što su upravljanje i način korištenja građevinskim zemljištem, upravljanje prirodnim resursima odnosno onemogućavanjem obezbjeđenja izvora finansiranja neophodnih za život i funkcionisanje lokalne zajednice...“ Shodno naprijed navedenom, a obzirom da iz Informacije Općine Stari Grad broj: 06-27-4632/21 od 14.07.2021. godine nesporno proizilazi da odgovorni organ u konkretnom predmetu nije postupio po preporukama Ombudsme Bosne i Hercegovine, odnosno da je postupak otvaranja ponuda, kao i javno nadmetanje – licitacija provedena i okončana dana 05.07.2021. godine, te da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsme Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da će Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsme Bosne i Hercegovine broj P-172/21 od 05.07.2021. godine biti upućena Općinskom vijeću Općine Stari Grad. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije za 2021. godinu.
357	Ž-SA-08-300/21	P-197/21	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Tuzla 1. Da, imajući u vidu navode iz Preporuke, poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se donijele preciznije i detaljnije procedure – akti kojima bi se uredilo pitanje apliciranja fizičkih i pravnih subjekata na projekte u suorganizaciji sa Gradom Tuzla; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	19 - Uprava	Nije realizirana	DA	Institucija je dana 01.10.2021. godine naslovnom organu uputila Urgenciju za realizaciju Preporuke. Dana 18.10.2021. godine Institucija je zaprimila Informaciju Grada Tuzla broj: 02-326-10-2021 od 14.10.2021. godine, kojom se, između ostalog, navodi sljedeće: „...Iz navedenog se može vidjeti da Grad Tuzla ima donesen niz akata kojima se bliže regulišu procedure, kriteriji, uslovi i postupak raspodjele budžetskih sredstava po projektnim prijedlozima aplikantata na javne pozive i koji su pripremljeni u skladu sa najvišim standardima koji se primjenjuju u EU, a koje smo razvili u okviru Projekta jačanja lokalne demokratije – LOD, u saradnji sa Razvojnim programom Ujedinjenih naroda u BiH. I pored toga, spremni smo u narednom periodu raditi na unapređivanju postojećih procedura kad god se u praksi to pokaže poželjnim, kao i ukoliko dođe do izmjena zakona i drugih akata kojima je ova oblast uređena. Napominjemo da je Grad Tuzla do sada sufinansirao/finansirao stotine projekata, te da je ostvarena uspješna saradnja sa velikim brojem aplikantata na javne pozive koje raspisuje Grad Tuzla, te da nije bilo primjedbi na postojeće akte kojima su propisane procedure raspodjele sredstava. Grad Tuzla dobio nekoliko priznanja od strane domaćih i međunarodnih organizacija za transparentnost rada, najvećim dijelom zahvaljujući transparentnosti u oblasti dodjele sredstava za sufinansiranje projekata.“
358	Nema odgovora						
359	Ž-SA-05-300/20	P-24/21	PREPORUKA Federalno ministarstvo zdravstva poziva se da razmotri potrebu izmjene i dopune Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti u smislu omogućavanja dvostepenosti licima kojima su izrečene mjere. Informaciju o realizaciji ove preporuke potrebno je dostaviti u roku od 60 dana od dana prijema iste.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	"Federalno ministarstvo zdravstva ... nije dostavilo odgovor, niti prema našim saznanjima pokrenulo aktivnosti u tom smislu. Institucija ombudsme Bosne i Hercegovine u vezi ovog predmeta navesti kako u godišnjem izvještaju, tako i drugim izvještajima u kojima će se navoditi efekti pandemije COVID-19 na ljudska prava. Uzimajući u obzir naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zaključili su da nema osnova za poduzimanje daljih radnji u predmetu, te su donijeli odluku o zatvaranju predmeta..."
360	Ž-BR-05-176/20	P-182/21	Javnom poduzeću Veterinarska stanica Živinice 1. Da odmah, po prijemu ove preporuke, uspostavi suradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi traženo izjašnjenje, kako je to navedeno u aktima od 12.10.2019.g, 20. 1. 2021. g., 4. 3. 2021. g. i 22. 4. 2021. godine. 2. Da u roku od 20 (dvadeset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsme Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Institucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine do dana 12. 8. 2021. godine nije zaprimila obavijest o realizaciji navedene preporuke P-182/21, te je dana 12. 8. 2021. godine uputila Javnom poduzeću Veterinarska stanica Živinice akt kojim je tražila da se izjasne na okolnosti o poduzetim mjerama na izvršenju navedene preporuke. Međutim, do dana 13. 12. 2021. godine instituciji Ombudsmana nije zaprimila obavijest o realizaciji navedene preporuke, zbog čega te su Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine sukladno odredbama čl. 32. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine obavijestili neposredno nadređeno tijelo, Javno poduzeće „Vetreinarsku stanicu“ – Nadzorni odbor, Živinice, o nepoduzimanju mjera po Preporuci dana 13. 12. 2021. godine i uputili poziv da sukladno svojim ovlastima poduzme sve što je neophodno da se postupi po istoj. Kako su iscrpljene sve zakonske mogućnosti, sukladno članku 35. stavku 1. točki 8. Pravila postupka institucije Ombudsme Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-05-176/20 po žalbi ...

361	Ž-SA-08-153/20	P-219/21	P R E P O R U K U načelniku Gorskog službe spašavanja Federacije Bosne i Hercegovine- Stanica Sarajevo da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmana, na način propisan Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi informaciju u vezi sa aktima institucije Ombudsmana od 08.02.2021. godine, od 28.05.2021. godine i od dana 01.07.2021. godine.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	...Institucija Ombudsmana nije zaprimila odgovor u vezi sa izdatom Preporukom, te se konstatuje da u predmetnom slučaju nije uspostavljena saradnja sa Gorskom službom spašavanja Federacije Bosne i Hercegovine- Stanica Sarajevo. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za 2021. godinu kao primjer neuspostavljanja saradnje sa institucijom Ombudsmana. Imajući u vidu navedeno, odlučeno je da se predmet zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
362	Ž-SA-08-921/20	P-275/21	P R E P O R U K U OPĆINI LUKAVAC - da bez odlaganja, u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima, osigura i poduzme efektivne mjere na rješavanju problema oborinskih voda u mjesnoj zajednici Devetak; -da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijestite Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
363	Ž-BL-08-654/21	P-295/21	PREPORUKU gradonačelniku Grada Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 14.01.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku , odgovor nije zaprimljen u ostavljenom roku.
364	Ž-LI-08-220/21	P-314/21	PREPORUKU 1. da Služba za geodetske, imovinsko-pravne poslove i katastar nekretnina Općine Tomislavgrad, hitno postupi po aktima Federalne uprave za geodetske i imovinsko-pravne poslove Sarajevo br:07-27-3-421/2021, od dana 22.03.2021.g. i od 27.09.2021.g., kako bi isti mogli postupiti po žalbi žalitelja radi šutnje administracije od dana 04.03.2021.g., te odmah uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je naprijed navedeno, 2. da Federalna uprava za geodetske i imovinsko-pravne poslove Sarajevo postupi u skladu sa čl.243.tač.2. Zakona o upravnom postupku F BiH 3. da najkasnije u roku od 15 (petnaest) dana dostavi izjašnjenje , te obavijeste Instituciju ombudsmana o načinu realizacije ove preporuke.	19 - Uprava	Nema odgovora	NE	07.02.2022. upućena urgencija neposredno višem organu Opštini Tomislavgrad ."...Pošto odgovorna strana nije postupila po navedenoj Preporuci u ostavljenom roku, Ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sukladno članku 32. točka 2. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavještauju Vas o nepostupanju po izdatoj preporuci. Ukoliko niti nakon obavijesti, ova preporuka Institucije ombudsmana ne bude realizirana, ovaj problem će biti uvršten u Godišnji izvještaj za 2022. godinu, uz pominjanje imena organa vlasti ili službenika koji su zauzeli takvo stajalište, te će o istom biti obavještena Parlamentarna Skupština Bosne i Hercegovine." Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku - odgovor nije zaprimljen.
365	UKUPNO	-	19 - Uprava				
366	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	Broj predmeta u kojima su izdate	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
367	31	33	10	0	6	9	6
368	POVREDA PRAVA :	20 - Ratne štete					
369	Realizirana						
370	Ž-BL-05-74/21	P-224/21	PREPORUKU direktoru Republičkog sekretarijata za raseljena lica i migracije Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke preduzme neophodne radnje i mjere kako bi se učinile dostupnim Procedure za odabir korisnika sredstava namijenjenih za potrebe održivog povratka na područje Republike Srpske, te da se iste objave na web stranici Sekretarijata. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	20 - Ratne štete	Realizirana	DA	Aktom broj: 26.06-07-84-96/20 od 28.10.2021. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci, u kojem se, između ostalog, navodi: "... Ovim putem vas obavještavam da smo realizovali preporuku iz tač.1 tako što smo Procedure za odabir korisnika sredstava namijenjenih za potrebe održivog povratka raseljenim licima, interno raseljenim licima, povratnicima i izbjeglicama na području Republike Srpske i povratnicima u FBiH br. 26.06-07-68-3/21 od 18.03.2021.godine učinili dostupnim, jer smo iste objavili na web stranici Sekretarijata." Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11), a izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
371	Ostvarena saradnja						
372	Ž-BL-05-164/21	P-62/21	P R E P O R U K U • Da prilikom donošenja nove odluke u predmetu podnositeljice žalbe postupi u skladu sa presudom Vrhovnog suda Federacije Bosne i Hercegovine, broj: 03 U 012774 16 UVp od 27.08.2018. godine, presudom Kantonalnog suda u Tuzli, broj: 03 0 U 020175 20 U od 15.02.2021. godine i iznesenim mišljenjem Ombudsmana. Da u roku od 30 dana, saglasno članu 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmana Bosne i Hercegovine o postupcima i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji ove preporuke	20 - Ratne štete	Ostvarena saradnja	DA	Odgovori JU CENTAR ZA SOCIJALNI RAD TUZLA 20.05.2021.;06.07.2021.02.09.2021. Urgencija Institucije ombudsmana BiH 08.11.2021. 12.01.2022. odgovor CSR Tuzla. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 02.02.2022. rad na predmetu je u toku.
373	Nema odgovora						
374	Ž-BL-05-464/21	P-293/21	PREPORUKU - Da u skladu sa svojim nadležnostima i obavezama učini dodatne napore i preduzme sve potrebne mjere u cilju efikasnije implementacije Konačne rang liste potencijalnih korisnika po Javnom pozivu iz 2019. godine. - Da Ombudsmana obavijeste o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	20 - Ratne štete	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 14.02.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.

375	Ž-BL-05-409/21	P-293/21	PREPORUKU - Da u skladu sa svojim nadležnostima i obavezama učini dodatne napore i preduzme sve potrebne mjere u cilju efikasnije implementacije Konačne rang liste potencijalnih korisnika po Javnom pozivu iz 2019. godine. - Da Ombudsmane obavijeste o načinu realizacije ove Preporuke, u roku od 60 dana od dana prijema Preporuke, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluka;	20 - Ratne štete	Nema odgovora	NE	Rok za obavještanje Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke je 14.02.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
376	UKUPNO	-	20 - Ratne štete				
377	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
378	3	4	1	0	1	0	1
379	POVREDA PRAVA :	21 - Komunalne usluge					
380	Realizirana						
381	Ž-BL-04-703/20	P-99/21	PREPORUKU gradonačelniku Grada Doboj 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, a u sve u sklopu svojih statutarnih ovlaštenja preduzme odgovarajuće prema Savjetu mjesne zajednice Svjetliča kako bi se uspostavila saradnja sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	21 - Komunalne usluge	Realizirana	DA	Aktom broj: 02-022-1-477/20, od dana 18.05.2021. godine gradonačelnik Grada Doboj, obavijestio je Ombudsman Bosne i Hercegovine da je u skladu sa svojim statutarnim ovlaštenjima postupio po izdatoj preporuci Ombudsmena Bosne i Hercegovine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
382	Djelimično realizirana						
383	Ž-SA-04-34/21	P-69/21	P R E P O R U K U premijeru Vlade Kantona Sarajevo, ministrici visokog obrazovanja, nauke i mladih Kantona Sarajevo, ministru zdravstva Kantona Sarajevo i direktoru Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo 1. Da odmah po prijemu preporuke, imajući u vidu navode iz ove Preporuke, u koordinaciji sa Stomatološkim fakultetom poduzmu efikasne aktivnosti s ciljem kontinuiranog rješavanja finansiranja rada Stomatološkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu; 2. Da se u što kraćem roku okonča rad imenovane Komisije koju čine predstavnici Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo i Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo, a sve u cilju iznalaženja adekvatnog i potpunog načina finansiranja Stomatološkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. 3. Da u što kraćem roku, ne dužem od 15 dana od dana prijema Preporuke, obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	21 - Komunalne usluge	Djelimično realizirana	DA	Sadržaj navedenog odgovora ukazuje da je problem finansiranja rada Stomatološkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu samo kratkoročno riješen i to za 2021. godinu. Preporuka Ombudsmena odnosila se na adekvatno i potpuno rješavanje načina finansiranja Stomatološkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. S tim u vezi, Ombudsmeni su dana 31.05.2021. godine obavijestili Vladu Kantona Sarajevo i pozvali da nastavi poduzimati mjere i aktivnosti u cilju dugoročnog rješavanja predmetnog problema. Žalitelje upućujemo da se ponovo obrate instituciji Ombudsmena, ukoliko se pojave nove okolnosti u konkretnom predmetu. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2021. godinu.
384	Ostvarena saradnja						
385	Ž-BL-04-559/20	P-85/21	P R E P O R U K U - Da za problem nedostatka posuda za odlaganje otpada u spornoj ulici pronadu odgovarajuće rješenje, kroz komunikaciju sa investitorom ili samostalno; - Da pri svakom budućem rješavanju o izdavanju dozvola bilo kakve prirode vode dužnu pažnju kada se radi o relevantnim odredbama zakonskih i podzakonskih propisa; - Da pri rješavanju po zahtjevima i molbama građana razmotre svaku mogućnost da spornu situaciju riješe bez bespotrebnog odugovlačenja postupka, a uz poštovanje obaveza predviđenih pomenutim propisima; - Da o učinku ove Preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 30 dana od dana prijema iste.	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	11.08.2021. zaprimljen odgovor Grada Banja Luka. 01.12.2021. zaprimljen odgovor Grada Banja Luka . Na dan ažuriranja 02.02.2022. rad na predmetu u toku.
386	Ž-BR-04-106/19	P-147/21	Gradu Tuzla, Gradskom vijeću i Javnom komunalnom preduzeću "Vodovod i kanalizacija" Tuzla 1. da bez odlaganja pristupe procedure izmjene Opštih uslova za snabdijevanje vodom i uslugama odvođenja otpadnih voda sukladno odredbama Zakona o zaštiti potrošača u Bosni i Hercegovini i zaključcima ove preporuke 2. da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	Dana 05.07.2021. godine zaprimljen odgovor JKP Vodovod i kanalizacija doo Tuzla od 01.07.2021. godine. Dana 27.7.2021.g. zaprimljen odgovor Grada Tuzle, Gradskog vijeća broj: 01/04-142-2021 od 12.7.2021.g. Dana 16.12.2021. godine zaprimljen je odgovor JKP Vodovod i kanalizacija doo, broj: 7471/21 od 14.12.2021. godine. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 07.02.2022. rad na predmetu je u toku.
387	Ž-BL-04-607/21	P-299/21	PREPORUKU JKP Vodovod d.o.o. Kneževo 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja podnosiocu žalbe odgovori na podnesene zahtjeve za pristup informacijama od dana 05.08.2021. godine i 09.08.2021. godine, u skladu sa Zakonom o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	21 - Komunalne usluge	Ostvarena saradnja	DA	30.12.2021. zaprimljen odgovor JKP "Vodovod" da je Preporuka realizirana i da je žalitelju odgovoreno na zahtjev. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
388	Nije realizirana						

389	Ž-BL-04-147/21	P-149/21	PREPORUKU „Eko Toplani Banja Luka“ d.o.o. Banjaluka • Da bez odlaganja preduzmu mjere kako bi se udovoljilo zahtjevu podnosioca žalbe za otpisivanjem dugovanja počevši od 01.02.2018. godine; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke.	21 - Komunalne usluge	Nije realizirana	DA	"Obzirom da u ostavljenom roku označena odgovorna strana nije dostavila odgovor na Preporuku, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 28.09. 2021. godine uputili urgenciju povodom Preporuke Upranom odboru „Eko Toplane Banja Luka“ d.o.o. Banjaluka . Dana 21.10.2021. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Odgovor Predsjednika Upravnog odbora broj: 7758/21 od 18.10.2021. godine U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije realizovana, a izdavanjem preporuke i urgencije povodom preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ovog Obavještenja u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
390	Nema odgovora						
391	Ž-MO-04-49/20	P-13/21	P R E P O R U K U Gradu Mostaru 1. da odmah poduzme adekvatne mjere i radnje radi uspostave saradnje Grada Mostara, sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, a kako je to naprijed navedeno; 2. da najkasnije u roku od 30 dana, dostavi traženo izjašnjenje. U skladu sa članom 33. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ova Preporuka se dostavlja i podnosiocu žalbe.	21 - Komunalne usluge	Nema odgovora	NE	"Dana 22.01.2021. godine izdata je Preporuka Gradu Mostaru broj: P-13/21, koja se odnosi na nesaradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Dana 08.04.2021. godine obaviješten je viši organ, Gradsko Vijeće o nepoštivanju gore navedene Preporuke. Do današnjeg dana (03.06.2021.), nije uspostavljena saradnja sa Gradom Mostar. Imajući u vidu naprijed navedeno činjenično stanje, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su se saglasili, da u smislu člana 35. stav (8) Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj : Ž-MO-04-49/20.
392	UKUPNO	-		21 - Komunalne usluge			
393	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
394	7	7	1	1	3	1	1
395	POVREDA PRAVA :	22 - Vladina i ministarska imenovanja					
396	Realizirana						
397	Ž-BL-05-229/21	P-128/21	Zaključak i Preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine 1 .Na osnovu utvrđenog stanja i većine dostavljenih dokaza, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su mišljenja da prilikom glasanja o preporuci za imenovanje kantonalnog pravobranioica u Kantonalnom pravobranilaštvu Bihac nije primjenjen Zakon o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine 2. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine daju PREPORUKU Vladi Unsko- saskog kantona da izvrši razmatranje preporuke za imenovanje kantonalnog pravobranioica u skladu za odredbama člana 12. Stav 3 Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	"...Nakon što nije zaprimljen odgovor na preporuku, Ombudsmeni su uputili urgenciju dana 20.07.2021. godine Vladi Unsko- saskog kantona na razmatranje preporuke i dostavljanje odgovora u roku od 10 dana od dana prijema pismena. Do danas (do slanja predmeta na arhiviranje 06.09.2021.) odgovor nije zaprimljen. Imajući u vidu navedeno, tj činjenicu da nije ispoštovana Preporuka Institucije ombudsmena, predmet se zatvara jer su Ombudsmeni preduzeli sve radnje iz svoje nadležnosti. U skladu sa Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, ovaj predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za 2021. Godinu." Nakon arhiviranja predmeta , 08.11.2021. zaprimljen je odgovor Vlade USK , čime je Preporuka P-128/21 ispoštovana.
398	Ž-SA-05-6/21	P-201/21	P R E P O R U K U Vladi Zeničko-dobojskog kantona Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta Zeničko-dobojskog kantona 1. Da se prilikom raspisivanja konkursa za članove školskih odbora preispita sporni kriterij u skladu sa zaključcima iz ove Preporuke; 2. Da u roku od (30) dana od prijema ove Preporuke Ombudsmane Bosne i Hercegovine obavijeste o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena nije zaprimila odgovore na prethodno navedenu preporuku od naslovljenih organa, radi čega je u vezi sa istom uputila i urgenciju od 28.10.2021. godine nakon koje je dana 10.11.2021. godine zaprimljen odgovor Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona u aktu broj 10-34-114-1-1/21 od 05.11.2021. godine, u kojem se ukazuje da je preporuka ispoštavana. Prethodno navedeni odgovor je aktom od 12.11.2021. godine dostavljen podnosiocu žalbe na uvid.
399	Ž-SA-05-323/21	P-210/21	PREPORUKU 1. da odmah po prijemu ove preporuke Općinsko vijeće općine Tešanj uspostavi saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	U skladu sa odredbama Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine i Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, dana 08.04. i 05.08.2021. godine zatraženo je izjašnjenje Općinskog vijeća općine Tešanj. Odgovor nije zaprimljen iz kojeg razloga je izdata preporuka o nesaradnji broj: P-210/21. Podneskom od 11.11.2021. godine akt broj. 02-45-2-345/21 općinskog načelnika općine Tešanj Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su obaviješteni da su postupali po zahtjevima Ombudsmena te dostavili odgovore. Obzirom da se u instituciji Ombudsmena vode dva predmeta po istom osnovu, predmet broj: Ž-SA-05-323/21 se zatvara.
400	Ž-SA-05-825/21	P-239/21	P R E P O R U K U Gradonačelnici Grada Sarajevo 1. Da, poduzme sve zakonom propisne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparentno i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da, poduzme sve zakonom predviđene aktivnosti kako bi se donijela nova odluka u skladu sa navodima iz Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	"Instituciji je ... dostavljena Odluka o imenovanju predsjednika i članova Nadzornog odbora JU "Gradski muzeji" Sarajevo broj: 01/13-04-5984/21 od 25.10.2021. godine, a u prilogu je dostavljeno obrazloženje sa naznačenim pravnim osnovom i razlozima donošenja. Također, dostavljena je i Odluka o imenovanju predsjednika i članova Upravnog odbora JU "Gradski muzeji" Sarajevo broj: 01/13-04-5983/21 od 25.10.2021. godine. Shodno naprijed navedenom, a obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetimi radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , te da je odgovorni organ proveo ponovni postupak izbora i imenovanja članova Upravnog i Nadzornog odbora JU „Gradski muzeji“ Sarajevo u cilju realizacije Preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja."

401	Ž-SA-05-804/21	P-239/21	P R E P O R U K U Gradonačelnici Grada Sarajevo 1. Da, poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da, poduzme sve zakonom predviđene aktivnosti kako bi se donijela nova odluka u skladu sa navodima iz Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	"Instituciji je... dostavljena Odluka o imenovanju predsjednika i članova Nadzornog odbora JU "Gradski muzeji" Sarajevo broj: 01/13-04-5984/21 od 25.10.2021. godine, a u prilogu je dostavljeno obrazloženje sa naznačenim pravnim osnovom i razlozima donošenja. Također, dostavljena je i Odluka o imenovanju predsjednika i članova Upravnog odbora JU "Gradski muzeji" Sarajevo broj: 01/13-04-5983/21 od 25.10.2021. godine. Shodno naprijed navedenom, a obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te da je odgovorni organ proveo ponovni postupak izbora i imenovanja članova Upravnog i Nadzornog odbora JU „Gradski muzeji“ Sarajevo u cilju realizacije Preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine."
402	Ž-SA-05-805/21	P-243/21	P R E P O R U K U Gradskom vijeću Grada Sarajevo 1. Da, poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da, poduzme sve zakonom predviđene aktivnosti kako bi se donijela nova odluka u skladu sa navodima iz Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	"...u Zapisniku sa drugog sastanka Komisije za izbor članova Skupštine javnih preduzeća čiji je osnivač Grad Sarajevo i članova Upravnog i Nadzornog odbora JU "Gradski muzeji" Sarajevo od 18.10.2021. godine navedena je lista kandidata sa kojima je obavljen intervju. U prilogu je priložena i bodovna lista Komisije za predsjednika i članove Skupštine JP "Olimpijski bazen Otoka". Instituciji je također dostavljena Odluka o imenovanju i davanju ovlaštenja za vršenje funkcije predsjednika i članova Skupštine J.P. "Olimpijski bazen Otoka" Sarajevo broj: 01/GV-02-1334/21 od 27.10.2021. godine. Shodno naprijed navedenom, a obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te da je odgovorni organ proveo ponovni postupak izbora i imenovanja predsjednika i članova Skupštine JP „Olimpijski bazen Otoka“ d.o.o. Sarajevo u cilju realizacije Preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine..."
403	Ž-SA-05-803/21	P-243/21	P R E P O R U K U Gradskom vijeću Grada Sarajevo 1. Da, poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da, poduzme sve zakonom predviđene aktivnosti kako bi se donijela nova odluka u skladu sa navodima iz Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	"...U Zapisniku sa drugog sastanka Komisije za izbor članova Skupštine javnih preduzeća čiji je osnivač Grad Sarajevo i članova Upravnog i Nadzornog odbora JU "Gradski muzeji" Sarajevo od 18.10.2021. godine navedena je lista kandidata sa kojima je obavljen intervju. U prilogu je priložena i bodovna lista Komisije za predsjednika i članove Skupštine JP "Olimpijski bazen Otoka". Instituciji je također dostavljena Odluka o imenovanju i davanju ovlaštenja za vršenje funkcije predsjednika i članova Skupštine J.P. "Olimpijski bazen Otoka" Sarajevo broj: 01/GV-02-1334/21 od 27.10.2021. godine. Shodno naprijed navedenom, a obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te da je odgovorni organ proveo ponovni postupak izbora i imenovanja predsjednika i članova Skupštine JP „Olimpijski bazen Otoka“ d.o.o. Sarajevo u cilju realizacije Preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine..."
404	Ž-SA-05-746/21	P-262/21	P R E P O R U K U Ministarstvu za obrazovanje, nauku, kulturu i sport USK-a • da odmah po prijemu Preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 05.08.2021. godine, 02.09.2021. godine i 05.10.2021. godine. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Realizirana	DA	U provedenom postupku na nesporan način je utvrđeno da je Komisija u potpunosti provela postupak u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, te sa kandidatima čije su prijave na javni poziv bile uredne objavila intervju i prema ranije utvrđenim kriterijima (lista pitanja), izvršila rangiranje kandidata, te prijedlog za imenovanje dostavila odgovornom javnom službeniku. Također, podnositeljica je prigovor temeljila isključivo na argumentima koji su se odnosili na kvalifikaciju ostalih kandidata, a ne na sam postupak i proceduru imenovanja direktora. Cijeneći sve navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su utvrdili da je procedura izbora i imenovanja direktora JU „Dječiji vrtić“ Bihać izvršena u skladu sa Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine, te da je prigovor podnositeljice u konkretnom slučaju neosnovan. Podnositeljica prigovora formalno nije ni učestvovala u konkursnoj proceduri izbora i imenovanja, te s tim u vezi Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili u smislu člana 35. stav 1. i 5. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine da zatvore predmet Ž-SA-05-746/21, te upućuju podnositeljicu prigovora da, ukoliko i dalje smatra da je oštećena, svoja prava ostvari pred nadležnim sudom.
405	Ostvarena saradnja						
406	Ž-SA-05-818/19	P-53/21	P R E P O R U K U Komisiji za izbor i imenovanja i administrativna pitanja Komisiji za odlučivanje o sukobu interesa 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	19.07.2021. zaprimljen odgovor Skupštine Kantona Sarajevo. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 02.02.2022. rad na predmetu je u toku.

407	Ž-BR-05-10/20	P-111/21	1. Da poništi Odluku o imenovanju Nezavisnog odbora broj:01-02-419-43/19 od 23.12.2019.godine; 2. Da izvrši ponovno imenovanje u skladu sa svim važećim pravilima, propisima i zakonima imajući u vidu odredbe Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini; 3. Da u skladu sa članom 17. stav 2. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH, u roku od 30 dana dostave odgovor o postupku i rokovima za preduzimanje mjera na realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su dana 05.08.2021.godine od Skupštine Tuzlanskog kantona zatražili su informaciju o realizaciji izdate Preporuke, sa čime u vezi je zaprimljen akt broj: 02-02-419-92/19 od 17.08.2019.godine u kojem se navodi: "Komisija je navedeni javni konkurs poništila, a kako bi isti ponovila i popunila sastav Nezavisnog odbora u skladu sa relevantnim propisima a posebno primjenjujući odredbe Zakona o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini, kako je i navedeno u Vašoj preporuci." Dana 29.09.2021.godine Komisija za izbor i imenovanja Skupštine Tuzlanskog kantona raspisala je Javni konkurs za imenovanje članova nezavisnog odbora, što je objavljeno i na zvaničnoj internet stranici Skupštine. Obzirom na naprijed navedeno Ombudsmeni Bosne i Hercegovine u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH”, broj 104/11), zatvaraju predmet pod brojem Ž-BR-05-10/20.
408	Ž-SA-05-510/21	P-177/21	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Visoko 1. Da, poduzme sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	"...dana 29.07.2021. godine Grad Visoko dostavio je Obavještenje broj: 01/2-02-894/21 od 27.07.2021. godine, kojim je navedeno: "...Na osnovu člana 8. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH („Službene novine Federacije BiH”, broj: 12/03, 34/03 i 65/13), Gradonačelnik je objavio Javni oglas za imenovanje upravnih i nadzornih odbora Javnih ustanova Grada Visoko u („Službene novine Federacije BiH”, broj: 42/21) i dnevnom listu „Oslobodjenje“ i na web stranici Grada Visoko. Na osnovu provedenog postupka, u skladu sa članom 12. Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH, Gradonačelnik je 22.07.2021. godine donio Rješenja o konačnim imenovanjima Upravnih i Nadzornih odbora Javnih ustanova: JU "Zavičajni muzej" Visoko, JU „Gradska biblioteka" Visoko, JU "Centar za kulturu, sport i informisanje" Visoko i JU „Centar za socijalni rad" Visoko. Rješenja o konačnim imenovanjima Upravnih i Nadzornih odbora Javnih ustanova dostavljena su putem pošte svim imenovanim članovima lično, na adresu iz prijave na javni oglas i na ruke direktora Javnih ustanova. U toku postupka ispoštovani su principi Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH ("Službene novine Federacije BiH", broj: 12/03, 34/03 i 65/13), i uvažene su preporuke Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, čime se osiguralo transparentno i zakonito provođenje postupka imenovanja Upravnih i Nadzornih odbora Javnih ustanova Grada Visoko." Shodno naprijed navedenom, a imajući u vidu Obavještenje Grada Visoko broj: 01/2-02-894/21 od 27.07.2021. godine, te da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Ombudsmeni Bosne i Hercegovine napominju da će predmet biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije za 2021. godinu.
409	Ž-BL-05-177/21	P-225/21	P R E P O R U K U predsjedniku Upravnog odbora ZU „Dom zdravlja“ Bosanska Krupa 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Ostvarena saradnja	DA	Kako Institucija ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije zaprimila odgovor na Preporuku, aktom od 29.11.2021. godine, Ombudsmeni su dostavili kopiju Preporuke u neposrednom višem organu - Ministarstvo zdravstava, rada i socijalne politike Unsko-sanskog kantona i zatraženo je da u roku od 30 dana preduzmu mjere iz svoje nadležnosti na provođenju Preporuke Ombudsmena za ljudska prava. Tek nakon upućene urgencije, Ombudsmeni zaprimaju urgenciju nadležnog Ministarstva upućene Domu zdravlja Bosanska Krupa, kao i odgovor predsjednika Upravnog odbora te javne ustanove, broj 45-I-01 od 26.12.2021. godine. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
410	Nije realizirana						
411	Ž-BL-05-694/20	P-25/21	PREPORUKU 1. Vladi Republike Srpske, da u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmena Bosne i Hercegovine poništi Rješenje o razrješenju broj: 04/1-012-2-2680/20 od 08.10.2020. godine, te da o preduzetim mjerama obavijesti ombudsmene Bosne i Hercegovine u roku od 60 dana računajući od dana prijema ove preporuke	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	S obzirom da na navedenu preporuku nije dostavljen odgovor, ponovo je upućen akt Vladi Republike Srpske koja u dostavljenom odgovoru od 10.05.2021. godine dostavlja akt koji je dana 19.04.2021. godine upućen Republičkoj upravi za inspeksijske poslove Banjaluka u kojem su pozvali da se dostavi dogovor da li je postupljeno po gore navedenoj presudi kao i odgovor Republičke uprave za inspeksijske poslove od 19.04.2021. godine u kojem se navodi da nije bilo ovlaštenja da se postupi po istoj jer Vlada Republike Srpske imenuje i razrješava rukovodeće državne službenike. Odgovor je dostavljen podnosiocu žalbe dana 17.05.2021. godine. S obzirom da iz dostavljenog odgovora proizlazi da Preporuka ombudsmena Bosne i Hercegovine nije ispoštovana, a kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu.

412	Ž-SA-05-828/20	P-55/21	P R E P O R U K U Skupštini KJKP „Tržnice – pijace“ d.o.o. Sarajevo 1.) Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, u skladu sa zakonitom procedurom poduzmu aktivnosti na: - Preispitivanju prigovora podnositeljice žalbe protiv Odluke o razrješenju predsjednika i članova Odbora za reviziju broj: 2477-3/20 od 28.08.2020. godine i sprovedu Zakonitu proceduru u cilju utvrđivanja svih relevantnih činjenica; 2.) Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Obzirom da iz izjašnjenja KJKP „Tržnice Pijace“ d.o.o. Sarajevo akt broj: 964/21 od 17.03.2021 Ombudsmenima BiH nije vidljivo koje su aktivnosti KJKP Tržnice Pijace“ d.o.o. Sarajevo poduzele na realizaciji Preporuke, institucija Ombudsmena je dana 15.04.2021. godine, uputila Vladi Kantona Sarajevo obavijest o nerealizaciji navedene Preporuke. S obzirom da Vlada Kantona Sarajevo ni nakon četiri mjeseca poslije upućene Obavijesti o nepostupanju po preporuci nije dostavila odgovor Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, a imajući u vidu činjenicu da su iskorištene zakonske mogućnosti za dalje postupanje na predmetu odlučeno je da se predmet broj: Ž-SA-05-619/20 zatvori u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Navedeni predmet bit će uvršten u Godišnji izvještaj o aktivnostima Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine kao rezultat nepostupanja nadležnih organa po Preporuci Ombudsmena BiH broj: 55/21. Dana 24.09.2021. zaprimljen odgovor KJKP "Tržnice". Dana 02.11.21. zaprimljen zahtjev za dostavu informacija Ureda za borbu protiv korupcije i upravljanje kvalitetom KS.
413	Ž-SA-05-1016/20	P-54/21	P R E P O R U K U Gradonačelniku Grada Sarajevo 1.) Da po prijemu ove Preporuke bez odlaganja, u skladu sa zakonitom procedurom poduzme aktivnosti na: - Preispitivanju žalbe i Odluke o razrješenju predsjednika i članova Nadzornog odbora Javne ustanove „Muzej savremene umjetnosti ARS Aevi Sarajevo, broj: 01/04-04-4641/20 od 26.08.2020. godine, i sprovedenju Zakonite procedure u cilju utvrđivanja svih relevantnih činjenica koji se odnose na podnositeljicu žalbe; 2.) Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Obzirom da iz dopisa Grada Sarajevo akt broj: 01/13-04-1163-1/21 od 04.03.2021. godine nisu vidljive konkretne radnje poduzete po Preporuci Ombudsmena BiH, od strane Gradonačelnika Grada Sarajeva, osim paušalnog pozivanja "da bi postupanje po preporuci Ombudsmena BiH bilo bespredmetno i protivno gore navedenim propisima", Ombudsmeni BiH su dana 11.03.2021. godine uputili Gradskom vijeću Grada Sarajevo Obavijest o nepostupanju po Preporuci. S obzirom da Gradsko vijeće Grada Sarajeva ni nakon 5 (pet) mjeseci poslije upućene Obavijesti nije obavijestilo Ombudsmene Bosne i Hercegovine koje aktivnosti su poduzete na realizaciju preporuke broj: 54/21 od dana 16.02.2021.godine, Ombudsmeni BiH su odlučili da zatvore predmet broj: Ž-SA-05-1016/20 u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine obzirom da su iskorištene zakonske mogućnosti za dalje postupanje. Navedeni predmet bit će uvršten u Godišnji izvještaj o aktivnostima Institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine kao rezultat nepostupanja Grada Sarajevo po Preporuci Ombudsmena BiH broj: 54/21.
414	Ž-SA-05-321/20	P-104/21	P R E P O R U K U Vladi Tuzlanskog kantona 1. Da poništi Rješenje o konačnom o imenovanju direktora Poljoprivrednog zavoda Tuzla broj: 02/1-30-9343/20 od 11.03.2020. godine. Ministarstvu poljoprivrede šumarstva i vodoprivrede Tuzlanskog kantona 2. Da sprovede ponovnu proceduru i preduzme sve neophodne mjere i radnje kojima će osigurati da se cijeli postupak (u svim fazama) ponovnog imenovanja na to radno mjesto obavi uz dosljednu primjenu obavezujućih principa iz Zakona o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Federacije Bosne i Hercegovine; 3. da u roku od (30) dana od prijema preporuke Ombudsmene BiH obavijesti o preduzetim aktivnostima u cilju realizacije izdate preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Obzirom da odgovorni organ nije dostavio informaciju o poduzetim mjerama i aktivnostima po Preporuci broj: 104/21, institucija Ombudsmena je dana 18.06.2021. godine uputila Vladi Tuzlanskog kantona Obavijest o nerealizaciji navedene Preporuke. Dana 06.07.2021 zaprimljen je odgovor Vlade Tuzlanskog kantona akt broj:02/3-30-9202-1/21 u prilogu kojeg je dostavljen odgovor Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede broj: 04/1-30-009198/21 od 03.06.2021. godine u kojem se između ostalog navodi: „... Bitno je napomenuti da se pred Općinskim sudom u Tuzli vodi parnični postupak tužitelja ... iz Tuzle protiv Vlade Tuzlanskog kantona radi poništenja konkursa za izbor direktora Poljoprivrednog zavoda. Navedeni postupak još nije okončan, te bi postupanje po Preporuci prije krajnjeg ishoda sudskog postupka moglo usložniti postupanje po konačnoj presudi (identičan postupak pred sudom za direktora Kantonalne uprave za šumarstvo je okončan na način da se sud oglasio nenadležnim.“ Dana 05.08.2021. godine, podnositelj žalbe obavijestio je Ombudsmene BiH ... da je Vlada Tuzlanskog kantona odbila da implementira preporuku Ombudsmena BiH te da su u međuvremenu smijenili direktora Poljoprivrednog zavoda i na to mjesto imenovali vršioca dužnosti direktora. Također podnositelj žalbe dostavio je Obavijest Skupštine Tuzlanskog kantona broj: 02-49-204-9/20 od 29.07.2021. godine, kojom se podnositelj žalbe obavještava da je na sjednici 27.07.2021. godine, Komisija za borbu protiv korupcije Skupštine Tuzlanskog kantona upoznata sa preporukom Ombudsmena BiH te je zauzela stav da daje podršku implementaciji navedenih preporuka. S obzirom na činjenicu da se pred Općinskim sudom u Tuzli vodi postupak po istom žalbenom osnovu kao i pred Institucijom ombudsmena te da su iskorištene zakonske mogućnosti za dalje postupanje na predmetu od strane Ombudsmena BiH odlučeno je da se predmet broj: Ž-SA-05-321/20 zatvori u skladu sa članom 35. Pravila postupka Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
415	Ž-BL-05-226/21	P-151/21	PREPORUKU 1. Ministarstvu pravde Republike Srpske da preispita proceduru izbora zamjenika pravobranioca Republike Srpske u Sjedištu zamjenika Banjaluka te Narodnoj skupštini Republike Srpske predloži poništavanje konačnog imenovanja za izbor i imenovanje zamjenika pravobranioca Republike Srpske broj: 08.021/111-175/19 od 08.11.2019. godine i provede novo a u skladu sa principima utvrđenim Zakonom o ministarskim, vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske i iznesenim mišljenjem ombudsmena u ovom Nalazu i zaključku 2. Da u roku od 30 dana Instituciji ombudsmena dostavi odgovor o realizaciji date preporuke. Ovaj zaključak ne utiče na pravo podnosioca prigovora na sudsku zaštitu.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	NE	"...S obzirom da nije dostavljen odgovor na preporuku, dana 24.09.2021. godine upućen je akt Ministarstvu pravde Republike Srpske u kojem je zatraženo dostavljanje informacija o preduzetim mjerama u cilju realizacije pomenute preporuke. Ni na navedeni akt nije dostavljen odgovor. S obzirom da Preporuka ombudsmena Bosne i Hercegovine nije ispoštovana, a kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu. Navedeni predmet biće uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine."

416	Ž-BL-05-756/20	P-212/21	PREPORUKU JU OŠ „Haramani I“ • da podnositeljici žalbe omogući izjavu adekvatnog pravnog lijeka; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	Dana 20.09.2021. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Izjašnjenje direktora JU OŠ „Haramani I“ broj: 855/21 od 14.10.2021. godine u kojem se, navodi: „...Poštovani, nakon detaljnijeg uvida u dokumentaciju vezanu za konkurs, konkretno za poziciju nastavnika Biologije i detaljnije analize konkretnog slučaja, uvidio sam da se imenovana žalila u nekoliko navrata, te isto tako podnijela tužbu pred Kantonalnim sudom broj: 01 O U 016692 21 U od 12.2.2021. godine, a koja je odbačena kao nedopuštena Rješenjem Kantonalnog suda u Bihaću broj: 01 O U 016692 21 U od 11.3.2021. godine iz razloga stoje sud zaključio da je sudska zaštita osigurana izvan upravnog spora. Imenovana je također uporedo sa navedenim pokrenutim postupkom kod Kantonalnog suda ustala i sa tužbom pred Općinskim sudom u Bihaću, a koji postupak se vodi pod poslovnim brojem: 17 O Rs 112269 21 Rs. Obzirom da je navedeni postupak u toku, to se o istom detaljnije ne mogu očitovati. Nakon detaljnijeg analiziranja mojih ovlasti i mogućnosti koje su mi ostavljene zakonski na raspolaganju uvidio sam da je jedina opcija da svu potrebnu dokumentaciju vezanu za slučaj i navedenu u vašoj Preporuci broj:Ž-BL-05-756/20, kao i svu dodatnu raspoloživu dokumentaciju koja se može povezati sa navedenim slučajem dostavim na postupanje nadležnom Ministarstvu, te da tražim mišljenje o postupanju u skladu sa zakonom, koje je za ovu ustanovu obavezujuće. Ovo iz razloga što je imenovana izjavila žalbu na Odluku školskog odbora broj:74/20 od 08.12.2020. godine, a o kojoj žalbi isključivo u skladu sa svojim nadležnostima prethodno mišljenje daje nadležno Ministarstvo obrazovanja USK-a. Kao što sam prethodno naveo imenovana je podnijela tužbe pred nadležnim sudovima u pogledu Odluke o prijemu uposlenika broj: 2/21 od 5.1.2021. godine, a o kojima je u jednom dijelu pravosnažno rješeno donošenjem odluke Kantonalnog suda broja i datuma prethodno navedenog, dok se po drugoj tužbi raspravlja pred nadležnim Općinskim sudom u Bihaću. Shodno navedenom, ovim se obavještavate o preduzetim radnjama ove obrazovne ustanova, a to sve u skladu sa Vašom datom preporulom i zakonskim mogućnostima i ovlaštenjima.“ U konkretnom slučaju izdavanjem preporuka iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). "
417	Ž-BL-05-756/20	P-213/21	PREPORUKU JU OŠ „Prekounje“ • Da odmah po dobijanju ove preporuke, odgovori podnositeljici žalbe na podneseni zahtjev za pristup informacijama, u skladu sa članom 14. Zakona o slobodi pristupa informacijama Federacije Bosne i Hercegovine. • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	"...Dana 20.09.2021. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Izjašnjenje direktora JU OŠ „Haramani I“ broj: 855/21 od 14.10.2021. godine u kojem se, navodi: „Poštovani, nakon detaljnijeg uvida u dokumentaciju vezanu za konkurs, konkretno za poziciju nastavnika Biologije i detaljnije analize konkretnog slučaja, uvidio sam da se imenovana žalila u nekoliko navrata, te isto tako podnijela tužbu pred Kantonalnim sudom broj: 01 O U 016692 21 U od 12.2.2021. godine, a koja je odbačena kao nedopuštena Rješenjem Kantonalnog suda u Bihaću broj: 01 O U 016692 21 U od 11.3.2021. godine iz razloga stoje sud zaključio da je sudska zaštita osigurana izvan upravnog spora. Imenovana je također uporedo sa navedenim pokrenutim postupkom kod Kantonalnog suda ustala i sa tužbom pred Općinskim sudom u Bihaću, a koji postupak se vodi pod poslovnim brojem: 17 O Rs 112269 21 Rs. Obzirom da je navedeni postupak u toku, to se o istom detaljnije ne mogu očitovati. Nakon detaljnijeg analiziranja mojih ovlasti i mogućnosti koje su mi ostavljene zakonski na raspolaganju uvidio sam da je jedina opcija da svu potrebnu dokumentaciju vezanu za slučaj i navedenu u vašoj Preporuci broj:Ž-BL-05-756/20, kao i svu dodatnu raspoloživu dokumentaciju koja se može povezati sa navedenim slučajem dostavim na postupanje nadležnom Ministarstvu, te da tražim mišljenje o postupanju u skladu sa zakonom, koje je za ovu ustanovu obavezujuće. Ovo iz razloga što je imenovana izjavila žalbu na Odluku školskog odbora broj:74/20 od 08.12.2020. godine, a o kojoj žalbi isključivo u skladu sa svojim nadležnostima prethodno mišljenje daje nadležno Ministarstvo obrazovanja USK-a. Kao što sam prethodno naveo imenovana je podnijela tužbe pred nadležnim sudovima u pogledu Odluke o prijemu uposlenika broj: 2/21 od 5.1.2021. godine, a o kojima je u jednom dijelu pravosnažno rješeno donošenjem odluke Kantonalnog suda broja i datuma prethodno navedenog, dok se po drugoj tužbi raspravlja pred nadležnim Općinskim sudom u Bihaću. Shodno navedenom, ovim se obavještavate o preduzetim radnjama ove obrazovne ustanova, a to sve u skladu sa Vašom datom preporulom i zakonskim mogućnostima i ovlaštenjima.“ U konkretnom slučaju izdavanjem preporuka iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). "

418	Ž-BL-05-198/21	P-218/21	Preporuku 1. Da se u skladu sa iznesenim mišljenjem ombudsmana u ovom Nalazu i zaključku okonča postupak izbora i imenovanja članova Savjeta Agencije za poštanski saobraćaj Bosne i Hercegovine imenovanjem prvorangiranog kandidata 2. Da, u roku od 30 dana od prijema Preporuke, Instituciji ombudsmana dostavi odgovor o realizaciji date preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	"...Ministarstvo komunikacija i transporta Bosne i Hercegovine je u odgovoru od 06.10.2021. godine navelo da u ovom trenutku nije moguće realizovati preporuku iz razloga što je na osnovu tačke 7. Zaključka Savjeta ministara Bosne i Hercegovine, broj: 05-34-3-3256/20 od 28.01.2021. godine raspisan Javni oglas za izbor i imenovanje jednog člana Savjeta Agencije za poštanski saobraćaj Bosne i Hercegovine iz reda bošnjačkog naroda, koji je objavljen 26.02.2021. godine ... i nakon sprovedene procedure izabran i imenovan jedini prijavljeni kandidat.... Navedeni odgovor je dostavljen podnosiocu žalbe na komentar. S obzirom da Preporuka ombudsmana Bosne i Hercegovine nije ispoštovana, a kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ... a podnosilac žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu. Navedeni predmet biće uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
419	Ž-BL-05-482/21	P-267/21	PREPORUKU Ministarstvu obrazovanja, nauke, kulture i sporta USK 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, uspostavi saradnju sa Ombudsmanom za ljudska prava Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 23. i članom 25. Zakona o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	"...Aktom broj: 10-34-7927-3/21, od dana 19.11.2021. godine, odgovorna strana dostavila je odgovor po izdatoj preporuci. ...U pomenutom izjašnjenju, Ministarstvo nigdje ne navodi da je na Zapisnik Komisije od dana 25.06.2021. godine podnositeljica žalbe izjavila prigovor o kome nije odlučeno, a što predstavlja razlog obraćanja Ombudsmanu Bosne i Hercegovine. Osim toga, podnositeljica žalbe obavijestila je Ombudsman Bosne i Hercegovine o Odluci o imenovanju broj: 01-706/21, od dana 08.07.2021. godine, na koju je Ministarstvu uložila žalbu. Na ovaj način, dostavljajući izjašnjenje post festum, nakon izdavanja preporuke, Ministarstvo je izigralo Ombudsman Bosne i Hercegovine da postupak istraživanja sprovede na odgovarajući način. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Izdata preporuka smatra se neispoštovanom i kao takva biće uvrštena u Godišnji izvještaj o aktivnostima Ombudsmana Bosne i Hercegovine za 2021. godinu."
420	Ž-SA-05-476/21	P-312/21	P R E P O R U K U Vladi Federacije BiH 1.) Da poništi Rješenje o imenovanju predsjednika i članova Upravnog odbora Federalnog zavoda za zapošljavanje V. broj: 558/2021 od 01.04.2021.godine („Službene novine Federacije BiH“, broj 27/21) i sprovede zakonitu proceduru izbora članova Upravnog odbora u skladu sa važećim odredbama Zakona o ministarskim vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH i Uredbe sa zakonskom snagom u ustanovama. 2.) Da obavijesti Ombudsme BiH o poduzetim aktivnostima po preporuci u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	10.02.2022. zaprimljen odgovor FM rada i socijalne politike da "...ovo Ministarstvo ostaje kod svih navoda iz Odgovora na prigovor žalitelja broj: 02-02/5-2310/20 LDZ od 05.05.2021...." Na dan ažuriranja realizacije preporuka 10.02.2022. rad na predmetu je u toku.
421	Ž-SA-05-463/21	P-312/21	P R E P O R U K U Vladi Federacije BiH 1.) Da poništi Rješenje o imenovanju predsjednika i članova Upravnog odbora Federalnog zavoda za zapošljavanje V. broj: 558/2021 od 01.04.2021.godine („Službene novine Federacije BiH“, broj 27/21) i sprovede zakonitu proceduru izbora članova Upravnog odbora u skladu sa važećim odredbama Zakona o ministarskim vladinim i drugim imenovanjima Federacije BiH i Uredbe sa zakonskom snagom u ustanovama. 2.) Da obavijesti Ombudsme BiH o poduzetim aktivnostima po preporuci u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema preporuke.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nije realizirana	DA	10.02.2022. zaprimljen odgovor FM rada i socijalne politike da "...ovo Ministarstvo ostaje kod svih navoda iz Odgovora na prigovor žalitelja broj: 02-02/5-2310/20 LDZ od 05.05.2021...." Na dan ažuriranja realizacije preporuka 10.02.2022. rad na predmetu je u toku.
422	Nema odgovora						
423	Ž-BL-05-197/19	P-98/21	PREPORUKU Federalnom ministarstvu pravde, Upravnom inspektoratu 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, još jednom razmotri dostavljenu dokumentaciju žaliteljice i izvrši provjeru uvjerenja o radnom stažu prvoplasiranog kandidata; 2. Da nakon razmatranja žalbenih navoda podnositeljicu žalbe pismeno obavijesti o konačnom ishodu razmotrene dokumentacije, uz pouku o pravnom lijeku; 3. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	"...Odgovorna strana do danas (do dana zatvaranja predmeta 07.09.2021.) nije dostavila izjašnjenje na izdatu preporuku od dana 06.04.2021. godine. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11)."
424	Ž-SA-05-270/21	P-233/21	P R E P O R U K U Općinskom vijeću Tešanj 1. Da poništi Rješenje o razrješenju predsjednika i člana Upravnog odbora Javne Ustanove Muzej Tešanj i sprovede zakonitu proceduru utvrđivanja odgovornosti za razrješenje podnositelja žalbe u skladu sa važećim zakonodavstvom; Upravnom odboru JU Muzej Tešanj 2. Da u što skorijem roku poduzmu aktivnosti na usklađivanju Pravila Javne ustanove Muzej Tešanj sa važećim Zakonodavstvom. 3. Da u roku od 15 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsme BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke svako iz svoje nadležnosti.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Rok za dostavljanje odgovora istekao 15.10.2021. Na dana ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku - odgovor Opštine Tešanj nije zaprimljen.

425	Ž-SA-05-460/21	P-233/21	P R E P O R U K U Općinskom vijeću Tešanj 1. Da poništi Rješenje o razrješenju predsjednika i člana Upravnog odbora Javne Ustanove Muzej Tešanj i sprovede zakonitu proceduru utvrđivanja odgovornosti za razrješenje podnositelja žalbe u skladu sa važećim zakonodavstvom; Upravnom odboru JU Muzej Tešanj 2. Da u što skorijem roku poduzmu aktivnosti na usklađivanju Pravila Javne ustanove Muzej Tešanj sa važećim Zakonodavstvom. Da u roku od 15 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke svako iz svoje nadležnosti	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Rok za dostavljanje odgovora istekao 15.10.2021. Na dana ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku - odgovor Opštine Tešanj nije zaprimljen.
426	Ž-SA-05-461/21	P-233/21	P R E P O R U K U Općinskom vijeću Tešanj 1. Da poništi Rješenje o razrješenju predsjednika i člana Upravnog odbora Javne Ustanove Muzej Tešanj i sprovede zakonitu proceduru utvrđivanja odgovornosti za razrješenje podnositelja žalbe u skladu sa važećim zakonodavstvom; Upravnom odboru JU Muzej Tešanj 2. Da u što skorijem roku poduzmu aktivnosti na usklađivanju Pravila Javne ustanove Muzej Tešanj sa važećim Zakonodavstvom. 3. Da u roku od 15 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke svako iz svoje nadležnosti.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Rok za dostavljanje odgovora istekao 15.10.2021. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku - odgovor Opštine Tešanj nije zaprimljen.
427	Ž-SA-05-462/21	P-233/21	P R E P O R U K U Općinskom vijeću Tešanj 1. Da poništi Rješenje o razrješenju predsjednika i člana Upravnog odbora Javne Ustanove Muzej Tešanj i sprovede zakonitu proceduru utvrđivanja odgovornosti za razrješenje podnositelja žalbe u skladu sa važećim zakonodavstvom; Upravnom odboru JU Muzej Tešanj 2. Da u što skorijem roku poduzmu aktivnosti na usklađivanju Pravila Javne ustanove Muzej Tešanj sa važećim Zakonodavstvom. 3. Da u roku od 15 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmene BiH o postupcima i rokovima za poduzimanje mjera na realizaciji ove Preporuke svako iz svoje nadležnosti.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Rok za dostavljanje odgovora istekao 15.10.2021. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku - odgovor Opštine Tešanj nije zaprimljen.
428	Ž-SA-05-757/21	P-263/21	P R E P O R U K U Vladi Tuzlanskog kantona / Premijeru Tuzlanskog kantona Ministarstvu zdravstva Tuzlanskog kantona/ Ministru 1. Da, poduzmu sve zakonom propisane aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, osiguralo transparento i efikasno provođenje postupaka, zasnovano na principima pravičnosti, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da, poduzme sve zakonom predviđene aktivnosti kako bi se donijelo novo Rješenje u skladu sa navodima iz Preporuke; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije;	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Dnaa 27.12.2021. Vladi Tuzlanskog kantona i Ministarstvu zdravstva Tuzlanskog kantona upućena je urgencija na Preporuku, broj: P-263/21 od 29.10.2021. godine . Odgovor nije zaprimljen Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
429	Ž-SA-05-597/20	P-274/21	P R E P O R U K U Skupštini Opštine Kalinovik 1. Da sprovede zakonitu proceduru izbora direktora JU "Dom za starija lica Kalinovik" Kalinovik u skladu sa važećim odredbama Zakona o ministarskim vladinim i drugim imenovanjima Republike Srpske. 2. Da u ovom i svim budućim slučajevima utvrdi kriterije na osnovu kojih će biti bodovani kandidati za izbor. 3. Da blagovremeno obavijesti Ombudsmene BiH o poduzetim aktivnostima po preporuci.	22 - Vladina i ministarska imenovanja	Nema odgovora	NE	Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
430	UKUPNO	-	22 - Vladina i ministarska imenovanja				
431	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
432	24	30	6	0	4	10	4
433	POVREDA PRAVA :	23 - Zdravstvo					
434	Realizirana						
435	Ž-SA-04-133/20	P-9/21	PREPORUKU Zavodu zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona 1. Da s obzirom na zdravstveno stanje i troškove liječenja u inostranstvu razmotre mogućnost isplate troškova liječenja u inostranstvu podnositeljici žalbe za period od još 15 dana u skladu sa članom 12. Pravilnika o uvjetima, načinu i postupku ostvarivanja zdravstvene zaštite za vrijeme privremenog boravka u inostranstvu koji predviđa tu mogućnost do 30 dana u toku kalendarske godine; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijest Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima u cilju realizacije iste.	23 - Zdravstvo	Realizirana	DA	Institucija Ombudsmena je dana dana 08.03.2021. godine zaprimila odgovor direktora Zavoda zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona u aktu broj 03-33-1054-1/21, od 23.02.2021. godine iz kojeg proizilazi da je preporuka Ombudsmena Bosne i Hercegovine ispoštovana, a koji odgovor je aktom od 09.03.2021. godine dostavljen podnositeljici žalbe u svrhu informisanja.

436	Ž-BR-04-121/21	P-203/21	1. Javno zdravstveno-nastavnoj ustanovi Doma zdravlja „dr Mustafa Šehović“ Tuzla - Da osigura pružanje stomatološke usluge svim licima shodno odredbama Procedure za odobravanje zdravstvenih usluga sanacije zuba u opštoj anesteziji i Izmjena Procedure broj: 01-02-4-227/20 od 13. 3. 2020. godine 2. Zavodu zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona, Tuzla - da bez odlaganja upozna sve Domete zdravlja na području Tuzlanskog kantona sa navedenom Procedur i Izmjenama procedure za odobravanje zdravstvenih usluga sanacije zuba u opštoj anesteziji; - da ubuduće, osigura redovnu informiranost Domete zdravlja na području Tuzlanskog kantona o eventualnim izmjenama propisa relevantnih za pružanje stomatoloških usluga ranjivim kategorijama osiguranika, - da u okviru svoje nadležnosti preispita dosadašnje prakse javnih zdravstvenih ustanova, i poduzme sve neophodne radnje kako bi bezuvjetno bila osigurana zdravstvena usluga sanacije zuba u opštoj anesteziji, osiguranim licima i licima kojima je po drugom osnovu dato pravo na korištenje zdravstvene zaštite 3. Javno zdravstveno-nastavnoj ustanovi Doma zdravlja „dr Mustafa Šehović“ Tuzla i Zavodu zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona, Tuzla - da u roku od 15 dana od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama na izvršenju Preporuke.	23 - Zdravstvo	Realizirana	DA	"...Dana 29. 9. 2021. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Zavoda zdravstvenog osiguranja Tuzlanskog kantona Tuzla broj: 05-45-9-1519/21-JH/SA od 21. 9. 2021. godine. ... Također je i dana 20. 10. 2021. godine zaprimljen odgovor i Javne zdravstveno-nastavne ustanove Doma zdravlja „Dr Mustafa Šehović“ Tuzla broj: 16-01-4018-2/21 od 15. 10. 2021. Godine u kojem se navodi: „ Na Vaše traženje, a na temelju preporuke u vezi sa žalbom žaliteljice, obavještavamo Vas da je pružanje usluga u Službi - Stomatologija. JZNU Dom zdravlja Tuzla usklađeno i da se temelji na odredbama Procedure za odobravanje zdravstvenih usluga, sanacije zuba u opštoj anesteziji, donesenoj od strane Zavoda zdravstvenog osiguranja TK-a i odredbama Procedure o izmjeni Procedure za odobravanje zdravstvenih usluga, sanacije zuba u apštoj anesteziji Zavoda zdravstvenog osiguranja TK-a. Shodno tome, smatramo da smo otklonili sve poteškoće u vezi prijema i pružanja usluga pacijentima kategorije djece sa poteškoćama u psihofizičkom razvoju.“ Uzimajući u obzir da je preporuka P-203/21 prihvaćena, Ombudsmani Bosne i Hercegovine u skladu s čl. 35. st. 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine predmet zatvaraju."
437	Nije realizirana						
438	Ž-SA-04-1423/19	P-65/21	PREPORUKU JAVNOJ USTANOVI DOM ZDRAVLJA KANTONA SARAJEVO 1. Da imajući u vidu nalaze i zaključke iz ove preporuke postupi u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Zakon o štrajku, odnosno osigura mogućnost zdravstvene zaštite pacijentima kojima je ista neophodna za vrijeme štrajka, te na adekvatan način, odnosno napismeno obavijesti osiguranike koje se usluge zdravstvene zaštite pružaju za vrijeme štrajka. 2. Da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Instituciju ombudsmana o načinu ispoštovanja ove preporuke.	23 - Zdravstvo	Nije realizirana	DA	Javna ustanova Dom zdravlja Kantona Sarajevo je dostavila akt broj: 01-05-2962-4/21 od 01.4.2021 godine kojim obavještava Instituciju ombudsmana kako je generalni štrajk uposlenika u zdravstvu regulisan aktom 01-03-8406/19 od 29.7.2019 godine. Anex II potpisan je sporazum o utvrđivanju poslova koji se ne mogu prekidati za vrijeme štrajka u primarnoj zdravstvenoj zaštiti za pružanje zdravstvenih usluga. Navedeni akt Anex II je vidno istaknut korisnicima zdravstvenih usluga i pacijenti su blagovremeno bili informisani o svim biohemijskim i hematološkim analizama-uslugama koje mogu dobiti u vrijeme štrajka u Službi za laboratorijsku dijagnostiku Dom zdravlja Novo Sarajevo. Ombudsmani ističu kako nemaju dalje nadležnosti u pogledu navedenog, te s obzirom na prednje predmet Ž-SA-04-1423/19 se zatvara u skladu sa članom 35. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine.
439	Ž-SA-04-824/19	P-77/21	P R E P O R U K U Glavnoj tužiteljici Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo 1. da, bez odlaganja, poduzme efikasne mjere i radnje radi okončanja istraga i donošenja konačne tužilačke odluke u predmetu broj: T09 O KTA 0146715 19, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 90 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije iste.	23 - Zdravstvo	Nije realizirana	DA	Dana 22.06.2021. godine, Ombudsmeni BiH su zaprimili odgovor na preporuku, akt broj: A-748/19 od 18.06.2021. godine, u kojem se između ostalog navodi: „...Nakon zaprimanja predmetne preporuke, Zamjenici Glavne kantonalne tužiteljice, naloženo je vršenje nadzora nad radom postupajuće tužiteljice u predmetu vbroj T09 O KTA 0146715 19 a u cilju preduzimanja efikasnih mjera i radnji radi donošenja tužilačke odluke. Postupajuća tužiteljica je uputila dopis Kliničkom centru Univerziteta u Sarajevu za pribavljanje medicinske dokumentacije i nalog MUP-u KS da se izvrši saslušanje svjedoka, a koji iskaz će determinirati dalji tok provođenja istražnih radnji. Napominjemo da su u predmetnom spisu od dana formiranja predmeta (od 18.06.2019. godine) preduzimate potrebne radnje radi provjere okolnosti smrti lica ...“ Slijedom prethodno navedenog, a imajući u vidu sadržaj zaprimljenog odgovora odnosno činjenicu da Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajervo nije ispoštovala preporuku broj: P-77/21 od 29.03.2021. godine, Ombudsmeni BiH su poslali obavijest neposredno višem organu, odnosno Visokom sudskom i tužilačkom vijeću dana 23.06.2021. godine. Nakon arhiviranja predmeta, dana 15.09.2021. zaprimljen odgovor VSTV-a u kojem je navedeno da nije utvrđena odgovornost tužitelja i da se odbacuju navodi sadržani u Preporuci.

440	Ž-SA-04-325/21	P-112/21	P R E P O R U K U i Vladi Federacije Bosne i Hercegovine i Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da, odmah po prijemu ove Preporuke, poduzme odgovarajuće aktivnosti na razmatranju i pokretanju inicijative za izmjenu i usklađivanje postojeće zakonske regulative u oblasti biomedicinske potpomognute oplodnje nakon smrti bračnog partnera, odnosno Zakona o liječenju neplodnosti biomedicinski potpomognutom oplodnjom, posebno člana 28., 31.i 48.istog Zakona i relevantnih odredbi Porodičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine, sa savremenim trendovima u oblasti reproduktivnih prava zasnovanih na mogućnosti vještačke oplodnje nakon smrti bračnog partnera. 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsme za ljudska prava Bosne i Hercegovine o koracima poduzetim na realizaciji Preporuke; II Ministru Federalnog ministarstva zdravstva 1. Da, odmah,poduzme sve potrebne radnje kako bi se poništilo Rješenje Federalnog ministarstva zdravstva broj: 01-33-6901-1/20 od 31.12.2020. godine, te donijela nova odluka kojom se odobrava zahtjev žaliteljici za nastavak obavljanja postupka biomedicinski potpomognute oplodnje nakon smrti supruga, a radi zaštite osnovnih ljudskih prava propisanih Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda i Ustava Bosne i Hercegovine; ili Da, odmah, poduzme sve neophodne aktivnosti kako bi se donijela odluka kojom se žaliteljici odnosno zdravstvenoj ustanovi ovlaštenoj za pohranjivanje daje saglasnost za transfer biomedicinskog materijala u Republiku Srbiju, radi obavljanja postupka biomedicinski potpomognute oplodnje. 2. Da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji Preporuke;	23 - Zdravstvo	Nije realizirana	DA	Dana 05.07.2021. godine Institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Institucija) zaprimila je Izjašnjenje Federalnog ministarstva zdravstva broj: 05-33-2821/21 od 29.06.2021. godine, a iz kojeg proizilazi da se Rješenje od 31.12.2020. godine ne može poništiti, a zahtjev odobriti. Cijeneći navode iz Izjašnjenje, a iz čega proizilazi da u konkretnom predmetu nije došlo do realizacije Preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su Vladi Federacije Bosne i Hercegovine uputili Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj: P-112/21 od 13.04.2021. godine.
441	Ž-BL-04-572/21	P-211/21	PREPORUKU direktoru Fonda zdravstvenog osiguranja Republike Srpske 1. Da polazeći od svojih ovlaštenja, a sve u skladu sa članom 50. Zakona o upravnim sporovima Republike Srpske preduzme odgovarajuće mjere kako bi se uvažilo pravno shvaranje po gore navedenim presudama Okružnog suda u Banjaluci, kao i primjedbe u pogledu postupka - Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	23 - Zdravstvo	Nije realizirana	DA	Uvidom u dostavljeni odgovor od dana 29.09.2021. godine, utvrđeno je da do danas Fond nije postupio po izdatoj preporuci. Zatim je dana 12.10.2021. godine, upućena urgencija višem organu, Ministarstvu zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske, koji nije postupio u skladu sa urgencijom o izdatoj preporuci. Izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti koje Ombudsman Bosne i Hercegovine ima u postupanju po pojedinačnim žalbama građana, te se predmet zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11).
442	Nema odgovora						
443	Ž-BL-04-563/21	P-305/21	PREPORUKU ministru zdravlja i socijalne zaštite Republike Srpske 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja iz okvira svojih nadležnosti i ovlaštenja, preduzme odgovarajuće mjere prema UKC-u Republike Srpske kako bi se zaštića prava i digniteta pacijenata ostvarila na najjelishodniji način 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	23 - Zdravstvo	Nema odgovora	NE	12.01.2022. zaprimljena kopija akta Min zdravlja i soc. zaštite upućen JZU Univerzitetski klinički centar Republike Srpske kojim se Preporuka P-305/21 prosljeđuje na nadležno postupanje. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. uvidom u BP utvrđeno da odgovor nije zaprimljen u ostavljenom roku.Rad na predmetu je u toku.
444	UKUPNO	-	23 - Zdravstvo				
445	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
446	7	7	2	0	0	4	1
447	POVREDA PRAVA :	24 - Socijalna zaštita					
448	Realizirana						
449	Ž-SA-04-480/20	P-6/21	P R E P O R U K U direktoru JU Centar za socijalni rad Zenica 1. Da odmah po prijemu ove Preporuke poduzme efikasne mjere u cilju pružanja pomoći žalitelju u vidu regulisanja smještaja, te u dogovoru sa žaliteljem, razmotri mogućnost poduzimanja mjera u cilju regulisanja prebivališta za imenovano lice; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju realizacije preporuke;	24 - Socijalna zaštita	Realizirana	DA	DNA 23.02.2021 zaprimljen odgovor Centra za socijalni rad Zenica putem pošte. Obzirom da je Preporuka Ombudsmena broj: P-6/21 od 21.12.2020. godine u cjelosti realizovana, predmet se zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2021. godinu kao pozitivan primjer postupanja.
450	Ž-SA-04-821/20	P-17/21	P R E P O R U K U Kantonalnom centru za socijalni rad Sarajevo Služba socijalne zaštite Novi Grad Javnoj ustanovi Dom zdravlja Novi Grad Centar za mentalno zdravlje Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo Četvrta policijska uprava 1. Da u skladu sa svojim nadležnostima, a posebno uzimajući u obzir dostavljena izjašnjenja i stručna mišljenja organa iz naslova akta instituciji Ombudsmena, učine sve neophodne mjere i radnje u cilju zaštite najboljeg interesa i zdravlja N.N., kao i prava na dom i prava na mirno uživanje imovine stanara na adresi Rejhana Demirdžića broj 4., općina Novi Grad Sarajevo, Sarajevo; 2. da u roku od trideset (30) dana od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmene za ljudska prava Bosne i Hercegovine o realizaciji ove Preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Realizirana	DA	Tokom boravka na Klinici M.K. je dao saglasnost da se, između ostalog, zbog narušenog zdravstvenog stanja, smjesti u neku ustanovu gdje će imati stalnu pomoć ljekara. Dana 26.11.2020. godine M.K. je sanitetskim vozilom KCUS – a u pratnji socijalne radnice klinike smješten u JU Zavod za zbrinjavanje mentalno – invalidnih osoba bakovići – Fojnica na smještaj. Nakon smještaja u ustanovu ostvarena je u par navrata telefonska komunikacija sa socijalnim radnicima Zavoda radi povratnih informacija o adaptaciji imenovanog u ustanovi.“ Shodno naprijed navedenom, a obzirom da su Ombudsmeni Bosne i Hercegovine poduzetimi radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , a odgovorni organi su poduzeli određene aktivnosti na realizaciji Preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žaliteljice
451	Djelimično realizirana						

452	Ž-BR-04-35/21	P-121/21	PREPORUKA - da bez odlaganja, u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima, osiguraju redovnu isplatu prava B.I. kao i ostalim korisnicima navedenog prava ; - da se odmah, bez odlaganja, izvrši isplata neizmirene socijalne pomoći za 2020. godinu ; - da u roku od 15 dana od dana prijema preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama na izvršenju Preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Djelimično realizirana	DA	"...Institucija Ombudsmana zaprimila je dana 11. 6. 2021. godine akt općine Ugljevik, Načelnika općine broj: 02-052-136/21 od 3. 6. 2021. godine u kojem se navodi: " Povodom Vaše preporuke, broj : Ž-BR-04-35/21 od 30.04.2021., ovim putem Vas obavještavamo da je Opštinska Uprava Ugljevik izvršila uplatu socijalnih pomoći za kompletnu 2020. godinu i prva dva mjeseca 2021. godine." Obzirom na odgovor općine Ugljevik, Načelnika općine broj: 02-052-136/21 od 3. 6. 2021. godine, institucija Ombudsmana uputila je ponovo akt dana 25. 10. 2021. godine općini Ugljevik kojim je traženo da se dostavi informaciji o daljim aktivnostima na izvršenju preporuke P-121/21. Dana 15. 11. 2021. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor općine Ugljevik, Načelnika općine broj: 02-052-136/21 od 9. 11. 2021. godine u kojem se navodi: „ Povodom Vaše preporuke, broj : Ž-BR-04-35/21 od 25.10.2021.godine, obavještavamo Vas da je Opštinska Uprava Ugljevik izvršila uplatu socijalnih pomoći za kompletnu 2020. godinu i za šest mjeseci 2021. godine." Na dan ažuriranja realizacije preporuka 07.02.2022. rad na predmetu je u toku.
453	Ž-BR-04-125/21	P-235/21	Vladi Brčko distrikta BiH, Odjeljenju za zdravstvo i ostale usluge -Pododjeljenju za socijalnu zaštitu -da u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima bez odlaganja preispita svoje postupanje u slučaju žalitelja i otkloni posljedice istog u slučaju isplate personalne asistencije; - da, ubuduće, osigura postupanje Odjeljenja/Pododjeljenja u skladu sa Zakon o upravnom postupku Brčko distrikta Bosne i Hercegovine; - da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o načinu ispoštovanja ove preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Djelimično realizirana	DA	"...Dana 12. 11. 2021. godine institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Vlade Brčko distrikta Bosne i Hercegovine, Odjela za zdravstvo broj predmeta: 34-000336/21, broj akta: 05-12705Š-0003/21 od 28. 10. 2021. godineNavedeni odgovor dostavljen je žaliteljici dana 17. 10. 2021. godine. Uzimajući u obzir da je preporuka P-235/21 prihvaćena, Ombudsmani Bosne i Hercegovine u skladu s člaonom. st. 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zatvaraju predmet broj: Ž-BR-04-125/21 po žalbi ... "
454	Nije realizirana						
455	Ž-SA-04-936/20	P-117/21	P R E P O R U K E Vladi Federacije Bosne i Hercegovine Federalnom ministarstvu zdravstva Federalnom ministarstvu finansija • da pristupe sačinjavanju prijedloga izmjena Zakona o zdravstvenom osiguranju koje će biti usklađen sa prijedlogom Zakona o doprinosima i kojim će se regulisati prava iz zdravstvenog osiguranja predmetne kategorije lica; • da razmotre mogućnost izmjena i trenutno važećih zakonskih odredbi Zakona o doprinosima kojima je također propisana obaveza uplate doprinosa za zdravstveno osiguranje ove kategorije lica, pri čemu ne ostvaraju prava iz oblasti zdravstvene zaštite; • da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima u cilju realizacije ove preporuke. Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine • da u skladu sa nalazima iz ove preporuke razmotri mogućnost istovremenog razmatranja i usvajanja prijedloga Zakona o doprinosima i izmjena Zakona o zdravstvenom osiguranju; • da najkasnije u roku od 30 (trideset) dana od dana prijema ove preporuke obavijeste Ombudsmane za ljudska prava Bosne i Hercegovine o poduzetim aktivnostima u cilju realizacije ove preporuke.	24 - Socijalna zaštita	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmana je dana 28.05.2021. godine zaprimila odgovor na preporuku broj P-117/21 od 18.05.2021. godine od Federalnog ministarstva finansija u aktu broj 04-02-4-8848/20 E.J. od 25.05.2021. godine, ali ne i odgovor od Federalnog ministarstva zdravstva, radi čega je aktom od 29.07.2021. godine upućena i urgencija ovom Ministarstvu. S obzirom na to da od Federalnog ministarstva zdravstva nije zaprimljen odgovor ni nakon urgencije, institucija Ombudsmana je u skladu sa članom 32 stav (2) Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine aktom od 03.11.2021. godine ukazala na konkretan predmet i premijeru Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, a u svrhu poduzimanja adekvatnih mjera i aktivnosti kako bi se preporuka Ombudsmana Bosne i Hercegovine broj P-117/21 od 18.05.2021. godine ispoštovala. Vezano za dio preporuke koji se odnosi na Parlament Federacije Bosne i Hercegovine, institucija Ombudsmana je dana 17.09.2021. godine zaprimila od Odbora za zdravstvo Predstavničkog doma Parlamenta Federacije BiH informaciju da će na 10. sjednici Odbora koja je zakazana za 27.09.2021. godine biti razmotrena i preporuka Ombudsmana Bosne i Hercegovine broj P-117/21 od 18.05.2021. godine. Slijedom prethodno navedenog odgovora institucija Ombudsmana je aktom od 03.11.2021. godine zatražila dostavljanje informacija o radnjama koje su poduzete po prijemu preporuke Ombudsmana broj P-117/21 od 18.05.2021. godine u cilju realizacije iste, te informacije o zaključcima sa 10. sjednice Odbora za zdravstvo nakon razmatranja ove preporuke, ali je odgovor izostao. Slijedom svega navedenog, a u skladu sa članom 35 stav 8 Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, koji glasi: „Ombudsman će zatvoriti predmet i donijeti odluku o zatvaranju u sljedećim slučajevima: (8) ako je preporuka prihvaćena ili kad preporuka nije prihvaćena, a ombudsman je nakon toga poduzeo radnje u skladu sa Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine“, predmet registrovan pod brojem Ž-SA-04-936/20 će biti izvršen u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmana za ljudska prava BiH za 2021.g., te se ovom odlukom zatvara.
456	UKUPNO	-		24 - Socijalna zaštita			
457	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE		DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA
458	5	5	2		2	0	1
459	POVREDA PRAVA :	25 - Penzije					
460	Realizirana						
461	Ž-BL-04-734/20	P-40/21	P R E P O R U K U 1. Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, da razmotre prijedlog ombudsmana Bosne i Hercegovine o izmjenama Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske na način da se u član 69. izmjeni i glasi... Pravo na porodičnu penziju imaju članovi porodice umrlog osiguranika koji je na dan smrti ispunjavao uslove za invalidsku i starosnu penziju i članovi porodice umrlog korisnika starosne penzije ili invalidske penzije... 2. kao i da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijeste ombudsmane Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke	25 - Penzije	Realizirana	DA	"...Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske je u odgovoru od 02.03.2021. godine navelo da smatra da je prijedlog ombudsmana suštinski opravdan ali je neprecizan..Izmijenjena odredba člana 69. trebalo bi da glasi ..Pravo na porodičnu penziju imaju članovi porodice umrlog osiguranika koji je na dan smrti ispunjavao uslove za starosnu ili invalidsku penziju i članovi porodice umrlog korisnika starosne ili invalidske penzije...Ovo ministarstvo će predložiti dopunu člana 69. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju na navedeni način, prilikom prvih narednih izmjena i dopuna Zakona...(odgovor dostavljamo u prilogu). S obzirom da je navedena preporuka ispoštovana, ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi .. a podnosiocima žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njenom predmetu."

462	Ž-BL-04-161/21	P-107/21	PREPORUKU direktoru Kantonalne administrativne službe Tuzla, Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje • da postupi po Rješenju broj: FZ3/2/2-35-2-41-14 od 02.08.2019. godine ; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke	25 - Penzije	Realizirana	DA	"Dana 05.07.2021. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Akt broj: FZ6/2/1-45-3-99-5/21 od 30.06.2021. godine, direktora Kantonalne administrativne službe Tuzla, Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje u kojem se navodi: „u vezi sa vašim aktom od 20.04.2021. godine, u predmetu Č.D. obavještavamo vas daje ova služba u predmetu stranke odlučila rješenjem od 30.06.2021. godine. Fotokopiju istog dostavljamo u prilogu dopisa.“ U prilogu Akta dostavljeno je Rješenje broj: 1820-1911/21-2 od 30.06.2021. godine, kojim se podnositeljici žalbe priznaje pravo na srazmjerni dio invalidske penzije. S obzirom na činjenicu da je označena odgovorna strana postupila po Preporuci Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine, donesena je odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11)."
463	Ž-SA-04-179/21	P-154/21	P R E P O R U K U Federalnom zavodu za penzijsko i invalidsko osiguranje 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Nakon urgencije neposredno višem organu, dana 10.09.2021. odgovor Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje. Imajući u vidu naprijed navedeno kao i činjenicu da je Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje dostavio odgovor po preporuci Ombudsmeni BiH su odlučili da nema osnova za dalje postupanje u predmetu zbog čega je odlučeno da se predmet broj Ž-SA-01-179/21 ovom odlukom zatvara. Dana 20.12.2021. , nakon arhiviranja predmeta, zaprimljen je odgovor FZ PIO/MIO od 16.12.2021. FZ1-4-45-9-20609-2/21
464	Ž-SA-04-439/20	P-175/21	P R E P O R U K U Direktoru Kantonalnog javnog komunalnog preduzeća "Park" d.o.o. 1. Da u koordinaciji sa raspoloživim kapacitetima zaposlenih po prijemu ove preporuke dostave Poreznoj upravi sljedeću dokumentaciju za žalitelje, a sve radi ostvarivanja penzije: ☑ Obrazac MIP mjesečni izvještaj o isplaćenim plaćama; ☑ Plaćenim doprinosima i akontaciji poreza na dohodak; ☑ M4 obrazac. 2. Da u roku od 30 (trideset) dana, od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu realizacije iste.	25 - Penzije	Realizirana	DA	"Obzirom da Institucija Ombudsmena nije zaprimila odgovor u datom roku, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine uputili su dana 25.08.2021. godine Urgenciju za realizaciju Preporuke Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj: P-175/21 od 08.07.2021. godine. Do dana donošenja ove odluke, Institucija Ombudsmena nije zaprimila tražene informacije od KJKP Park. S tim u vezi, Ombudsmeni BiH su... uputili Vladi Kantona Sarajevo Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj: P-175/21 od 08.07.2021. godine na dalje postupanje." Nakon arhiviranja predmeta, 01.01.2022. zaprimljen je odgovor KJKP Park-a br:P-2168-2/21 u kojem je navedeno da je postupljeno po preporuci ombudsmena , da su obrasci za žalitelje dostavljeni Poreskoj upravi .
465	Ž-BL-04-251/21	P-196/21	PREPORUKU direktoru Kantonalne administrativne službe Livno, Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje Federacije Bosne i Hercegovine • da ponovo razmotri zahtjev podnositeljice žalbe za ostavirvanje prava na penziju, a uzimajući nalaz i mišljenje iz ove Preporuke; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke	25 - Penzije	Realizirana	DA	"...Dana 31.08.2021. godine institucija Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Akt direktora Kantonalne administrativne službe Livno, Federalnog zavoda za penzijsko i invalidsko osiguranje Federacije Bosne i Hercegovine broj: FZ13/2-35-1-45716-23/18 od 24.08.2021. godineU konkretnom slučaju nadležni organ je u izjašnjenju na Preporuku Ombudsmena Bosne i Hercegovine broj: FZ13/2-35-1-45716-23/18 od 24.08.2021. godine je dao obrazloženje, te uputio stranku za dalje postupanje, a izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11)..."
466	Ž-BL-04-636/20	P-217/21	P R E P O R U K U - Da, uvažavajući predviđena pravila postupka i zakonom predviđene rokove, kao i istaknuto mišljenje Ombudsmena, odluči po zahtjevu podnosioca, odnosno udovice preminulog da uživa svoje pravo na porodičnu penziju; - Da, u budućim predmetima vodi računa o rokovima predviđenim zakonom uvažavajući mišljenje ombudsmena izneseno u ovoj preporuci - Da o učinku ove Preporuke obavijesti Ombudsmene u roku od 30 dana od dana prijema iste.	25 - Penzije	Realizirana	DA	"...Federalni zavod za penzijsko i invalidsko osiguranje, Kantonalna administrativna služba Tuzla je u dostavljenom odgovoru naveo da je dana 04.10.2021. godine doneseno rješenje o invalidskoj penziji i dana 11.10.2021. godine doneseno rješenje o porodičnoj penziji članu porodice umrlog ...- F.L., čime je okončano postupanje u navedenom predmetu. S obzirom da je preporuka ispoštovana, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi pod gornjim brojem.
467	Ž-BL-04-374/21	P-253/21	PREPORUKU Da po prijemu ove Preporuke uspostave saradnju sa Institucijom ombudsmena, te odmah dostave potrebne informacije i izjašnjenja onako kako je to traženo u prethodno dostavljenim aktima, pismenim putem, na adresu Akademika Jovana Surutke br. 13, Banjaluka.	25 - Penzije	Realizirana	DA	Preporuka je upućena preporučenom poštom dana 24.11.2021. godine, a Ombudsmeni dana 20.12.2021. godine zaprimaju informaciju da je postupak za priznavanje prava na porodičnu penziju okončan i dostavljaju primjerak rješenja. Aktom od 21.12.2021. godine pozvana je podnositeljica žalbe da potvrdi navode nadležnog organa, a istovremeno je upozorena da, ukoliko to ne učini, da Ombudsmeni predmet mogu zatvoriti. Kako to nije učinila, Ombudsmeni konstatuju da je po Preporuci postupljeno i da je podnositeljica žalbe ostvarila svoje pravo, te predmet zatvaraju.

468	Ž-SA-04-921/21	P-282/21	P R E P O R U K U Federalnom zavodu za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje –Mostar • da odmah po prijemu Preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje u vezi sa aktima institucije Ombudsmena od dana 22.09.2021. godine, 19.10.2021. godine i 02.11.2021. godine. Rok za realizaciju preporuke: odmah.	25 - Penzije	Realizirana	DA	"Nakon izdavanja Preporuke, dana 27.12.2021. godine FZ PIO/MIO dostavio je informaciju, broj: FZ3/8-31-1-1027-2/21 od 23.12.2021. godine iz koje proizilazi da je Rješenjem direktora Kantonalne administrativne službe u Sarajevu, matični broj: 1158003858 od 17.09.2020. godine, žaliteljici iz Austrije priznato pravo na srazmjernu starosnu penziju, počev od 04.01.2020. godine ... imenovana podnosi zahtjev za promjenu isplatne adrese iz Austrije u BiH, jer je urađen nalog za isplatu penzije u Austriji. Da bi se uspostavila isplata srazmjerne strosne penzije, imenovanoj je upućen dopis broj: FZ12/2/1-31-1-20443-3/1 od 09.02.2021. godine, kojem je navedeno da je neophodno da dostavi bankovni račun sa vidljivim IBAN i SWIFT kodom (ukoliko želi isplatu penzije u Austriji) ili bankovni račun i CIPS prijavu (ukoliko želi isplatu u BiH) Nakon što imenovana dostavi traženu dokumentaciju, istoj će se uspostaviti isplata srazmjerne starosne penzije. ...Imajući u vidu sve prethodno navedeno, posebno uvažavajući činjenicu da je označeni odgovorni organ postupio po Preporuci P-282/21 od 30.11.2021. godine, na način da je ostvario saradnju sa institucijom Ombudsmena i dostavio informacije o predmetnoj problematici, kao i uvažavajući činjenicu da je podnositeljica žalbe propustila da dostavi traženo očitovanje, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova da daljim poduzimanjem aktivnosti i mjera na predmetu podnositeljice žalbe. Podnositeljica žalbe se upućuje da postupi po zahtjevu FZ PIO/MIO i dostavi traženu dokumentaciju."
469	Ostvarena saradnja						
470	Ž-SA-04-805/20	P-81/21	P R E P O R U K U Federalnom zavodu za penzijsko/mirovinsko i invalidsko osiguranje 1. da odmah po prijemu preporuke uspostavi saradnju sa institucijom Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine na način propisan Zakonom o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine i dostavi izjašnjenje.	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	27.04.2021 odgovor PIO 07.10.2021. odgovor Kantonalnog suda u Sarajevu. 25.10.2021 odgovor FZ PIO MIO Na dan ažuriranja 02.02.2022. rad na predmetu u toku.
471	Ž-SA-04-375/21	P-169/21	P R E P O R U K U ministru Federalnog ministarstva za pitanje boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata 1. Da, odmah po prijemu Preporuke, provede odgovarajuće aktivnosti i mjere na donošenju odluke po žalbi žaliteljice protiv Rješenja broj: 14-37-2054/18 od 07.04.2021. godine, te istu dostavi žaliteljici; 2. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmenima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmenima Bosne i Hercegovine dostavi traženo izjašnjenje; 3. Da, u roku od 15 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	25 - Penzije	Ostvarena saradnja	DA	"...dana 05.08.2021. godine Instituciji Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine dostavljen je Akt Federalnog ministarstva za pitanje boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata broj: UP-II-03-37/1-388/21 od 29.07.2021. godine. U prilogu istog Akta dostavljeno je Rješenje broj: UP-II-03-37/1-388/21 od 29.07.2021. godine kojim se odbija žalba žaliteljice, izjavljena protiv prvostepenog rješenja Službe za boračko-invalidsku zaštitu općine Novo Sarajevo broj: 14-37-2054/18 od 07.04.2021. godine kao neosnovana. Žaliteljici je shodno pouci o pravnom lijeku data pogučnost pokretanja upravnog spora tužbom kod nadležnog kantonalnog suda u roku od 30 dana od prijema Rješenja. Shodno navedenom, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi, obzirom da iz navedenog Akta proizilazi da je Federalno ministarstvo za pitanje boraca i invalida odbrambeno-oslobodilačkog rata dana 29.07.2021. godine donijelo odluku po žalbi – Rješenje broj: UP-II-03-37/-388/21, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine."
472	Nije realizirana						
473	Ž-SA-04-10/21	P-45/21	PREPORUKU 1. Ministarstvu rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske, da razmotre prijedlog ombudsmena Bosne i Hercegovine o izmjenama Zakon o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske na način da se uskladi sa Porodičnim zakonom Republike Srpske na način da se u članu 70. tačka a) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju iza riječi „bračni supružnik“ doda „i vanbračni supružnik“, te da se u tački b) riječi „bračni supružnik“ brišu. 2. kao i da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijeste ombudsmane Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	Ministarstvo rada i boračko-invalidske zaštite Republike Srpske je u odgovoru od 01.03.2021. godine navelo da je identična inicijativa podnesena 25.01.2018. godine kada je ministarstvo dalo mišljenje da ne postoji neusklađenost Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju sa Porodičnim zakonom i da sporne odredbe nisu diskriminirajuće, te da nema osnova da se prihvati Inicijativa za izmjene Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju koju je podnijela Institucija ombudsmena za ljudska prava BiH. Vlada Republike Srpske je usvojila navedeno mišljenje ministarstva. S obzirom na navedeno ponavlja se konstatacija iz navedenog mišljenja da ne postoji neusklađenost navedenih zakona te da sporne odredbe nisu diskriminirajuće. S obzirom da iz dostavljenog odgovora proizilazi da Preporuka ombudsmena Bosne i Hercegovine nije ispoštovana, a kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi stranke a podnositeljica žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njenom predmetu. Takođe, s obzirom da se radi o žalbama sa istim činjeničnim osnovom koje su nastavile u kontinuitetu da se podnose Instituciji ombudsmena, otvoriće se novi predmet radi obraćanja Ustavnom sudu Republike Srpske, ocjenom za ustavnost spornih odredbi Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske.

474	Ž-SA-04-904/19	P-82/21	P R E P O R U K U 1. KJKP GRAS d.o.o. Sarajevo – da u koordinaciji sa resornim ministarstvom iznađe rješenje i izvrši uplatu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje u cilju povezivanja staža osiguranja za podnosioca žalbe radi ostvarivanja prava na penziju; 2. da u roku od 30 dana obavijeste Ombudsmene Bosne i Hercegovine o načinu realizacije ove Preporuke.	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	Institucija Ombudsmana je dana 23.04.2021. godine zaprimila odgovor KJKP GRAS d.o.o. broj 5430, a u kojem je navedeno: " Shodno Vašoj Preporuci u vezi sa žalbom broj gornji, obavještavamo Vas da zbog veoma teške finansijske situacije preduzeća, obaveze po osnovu poreza i doprinosa za podnositelja žalbe još uvijek nisu izmirene, a bit će izmirene kada se steknu finansijski uslovi o čemu ćemo Vas blagovremeno obavijestiti. Ponovo Vas obavještavamo da je žalitelj kao i svi drugi radnici koji su penzionisani po redovnoj zakonskoj proceduri/penzionisanje po osnovu godina starosti, invalidnosti i ostvarivanja prava na porodičnu penziju predmet svih prijedloga za iznalaženje rješenja..." Institucija Ombudsmana je dana 30.04.2021. godine zaprimila akt Ministarstva saobraćaja Kantona Sarajevo u broju 04-10-33392/19, a u kojem je navedeno da je Ministarstvo saobraćaja dana 22.04.2021.godine uputilo dopis KJKP "Gradski saobraćaj" d.o.o. Sarajevo sa preporukom za redosljed uplate doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje u cilju povezivanja staža osiguranja i ostvaranja prava na penziju. Cijeneći sadržaje navedenih odgovora institucija Ombudsmana zaključuje da ne postoji osnov za daljnjim djelovanjem. Naime, u odgovoru KJKP GRAS d.o.o. Sarajevo navedeno je da će navedeno preduzeće poduzeti mjere radi izmirenja obaveza uplate doprinosa žalitelja. Nadalje, u odgovoru Ministarstva saobraćaja Kantona Sarajevo navedeno je da ovo Ministarstvo dostavilo KJKP "GRAS" d.o.o. Sarajevo smjernice za uplatu doprinosa i drugih obaveza za zaposlenike ovog preduzeća. Evidentno je da je institucija Ombudsmana postupila u skladu sa svojim ovlaštenjima i iscrpila sve mjere koje se od strane institucije Ombudsmana mogu poduzeti.
475	Ž-BL-04-256/21	P-118/21	PREPORUKU -da razmotri navedeno mišljenje ombudsmena Bosne i Hercegovine te , ako nađe osnova , da u skladu sa članom 4. stav 3. Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske pokrene postupak ocjene ustavnosti i zakonitosti člana 70. stav b) Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Republike Srpske -da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijeste ombudsmene Bosne i Hercegovine o preduzetim mjerama u cilju realizacije ove preporuke	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	Ustavni sud Republike Srpske je u odgovoru od 08.06.2021. godine naveo da su sudije Ustavnog suda jedinstveni u stavu da ne postoje razlozi zbog kojih bi se ex officio pokrenuo postupak apstraktne normative kontrole ustavnosti navedene odredbe pomenutog Zakona. S obzirom da je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, funkcionisani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi broj: Ž-BL-04-256/21.
476	Ž-SA-04-298/21	P-156/21	Institucija Ombudsmana za ljudska prava podnosi INICIJATIVU za izmjenu člana 147. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine Federacije BiH“, br. 3/2018 i 93/2019 - odluka US) kojim se propisuje pravo na naknadu pogrebnih troškova u slučaju smrti korisnika penzije.	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	"...Obzirom da informacija o statusu izdate Inicijative nije zaprimljena u razumnom roku, dana 04.01.2022. godine ponovno je upućen akt Vladi Federacije Bosne i Hercegovine (na ruke premijera), kojim je tražena sljedeća informacija: "...da li je na nekoj od održanih sjednica Vlade Federacije BiH u prethodnom periodu, razmatran akt Federalnog ministarstva rada i socijalne politike broj akt broj: 04-02/1-1869/21 M.T. od 17.09.2021. godine u vezi sa Inicijativom Ombudsmena za izmjenu člana 147. stav 1. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju Federacije Bosne i Hercegovine broj: P-156/21 od 27.05.2021. godine. Ukoliko navedeni akt nije razmatran, potrebno je dostaviti informaciju kada će biti razmatran." Vlada Federacije je navedeni akt (kao i sve prethodne akte), proslijedila Federalnom ministarstvu rada i socijalne politike aktom broj: 01-31-719-3/21 od 12.01.2022. godine, kako bi isto Ministarstvo sačinilo i dostavilo instituciji Ombudsmana traženu informaciju. Dana 20.01.2022. godine zaprimljen je akt Federalnog ministarstva rada i socijalne politike broj: 04-02/1-1869/21 M.T od 18.01.2022. godine u kojem je navedeno da je „u međuvremenu Vlada Federacije BiH na 281. sjednici održanoj 19.09.2021. godine, utvrdila Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju. Navedenim Prijedlogom zakona nije obuhvaćena izmjena ni dopuna člana 147. Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju." Sadržaj navedenih odgovora ukazuje da Inicijativa Ombudsmena broj: P-156/21 od 27.05.2021. godine nije realizovana, o čemu Vas obavještavamo, kao neposredno viši organ, u smislu člana 32. stav 2. Zakona o ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , a u cilju poduzimanja konkretnih mjera s ciljem realizacije Inicijative. Predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti institucije Ombudsmena za 2022. godinu..."
477	Ž-BL-04-387/21	P-195/21	PREPORUKU • da u skaldu sa nalazima iz Preporuke ponovo izvrši obračun stope doprinosa za zdravstveno osiguranje podnosiocu žalbe; • da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke	25 - Penzije	Nije realizirana	DA	"...Obzirom da u ostavljenom roku označena odgovorna strana nije dostavila odgovor na Preporuku, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 28.09. 2021. godine uputili urgenciju povodom Preporuke direktoru Poreske uprave Republike Srpske. Dana 06.10.2021. godine institucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Odgovor direktora Poreske uprave Republike Srpske broj: 06/1.01/0103-052.2-16891/2021 od 05.10.2021. godine ...U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine nije realizovana, a izdavanjem preporuke i urgencije povodom preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmena za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu..."
478	UKUPNO	-		25 - Penzije			
479	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE		DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NJE REALIZIRANA NEMA ODGOVORA
480	15	15	8		0	2	5 0
481	POVREDA PRAVA :	26 - Tužilaštva					
482	Realizirana						

483	Ž-BL-08-259/21	P-192/21	PREPORUKU Okružnom javnom tužilaštvu Banjaluka 1. Da odmah po dobijanju ove preporuke, odgovori podnosiocu žalbe na podnesene zahtjeve za pristup informacijama, u skladu sa odredbama Zakona o slobodi pristupa informacijama u Republici Srpskoj 2. Da u roku od 30 dana računajući od dana prijema preporuke obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji	26 - Tužilaštva	Realizirana	DA	"...Dana 19.08.2021. godine institucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Akt Okružnog javnog tužilaštva Banjaluka broj: T13 O KTP 0045631 20 od 17.08.2021. godine...U konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je realizovana, a izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ovog Obavijštenja u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11)."
484	Ostvarena saradnja						
485	Ž-SA-08-1075/20	P-27/21	P R E P O R U K U Glavnoj tužiteljici Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo 1. da, bez odlaganja, poduzme efikasne mjere i radnje radi okončanja navedenih istraga i donošenju konačne tužilačke odluke u predmetu broj: T09 O KT 0111668 20 4, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije iste.	26 - Tužilaštva	Ostvarena saradnja	DA	05.05.2021 odgovor Tužilaštvo kantona Sarajevo 10.05.2021 odgovor Tužilaštvo kantona Sarajevo 31.05.2021 odgovor Tužilaštvo kantona Sarajevo 10.11.2021 odgovor Tužilaštvo kantona Sarajevo 03.02.2022. zaprimljen odgovor Kantonalnog tužiteljstva br:A-V-51/18 Na dan ažuriranja realizacije preporuka 03.02.2022. rad na predmetu je u toku.
486	Nije realizirana						
487	Ž-SA-08-729/19	P-23/21	P R E P O R U K U Glavnoj tužiteljici Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo 1. da, bez odlaganja, poduzme efikasne mjere i radnje radi okončanja navedenih istraga i donošenja konačnih tužilačkih odluka u predmetima broj: T09 O KTA 0111306 19 2 i T09 O KTP O 0061635 17, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine. 2. Da u roku od 60 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama u cilju realizacije iste.	26 - Tužilaštva	Nije realizirana	DA	"...dana 11.06.2021. godine, Institucija Ombudsmana zaprimila je odgovor Kantonalnog tužilaštva Kantona Sarajevo, broj: A-V-100/16, A-1178/19 od 08.06.2021..." Iz dostavljenog odgovora vidljivo je da nije ispoštovana preporuka broj: P-23/21, tj. Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo nije donijelo konačnu tužilačku odluku u predmetu broj: T09 O KTP O 0061635 17 S tim u vezi, Institucija Ombudsmana je dana 14.06.2021. godine uputila Visokom sudskom i tužilačkom vijeću Bosne i Hercegovine Obavijest o nerealizaciji Preporuke Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine broj: P-23/21 od 20.01.2021. godine. Slijedom prethodno navedenog, a imajući u vidu sadržaj zaprimljenog odgovora odnosno činjenicu da je Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo nije ispoštovalo preporuku broj: P-23/21 Ombudsmani BiH su odlučili da u skladu sa članom 35. Stav 8. Pravila postupka Institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, zatvore predmet broj Ž-SA-08-729/19.
488	Ž-BR-08-268/19	P-71/21	KANTONALNOM TUŽILAŠTVU TUZLANSKOG KANTONA 1- Da u skladu sa pozitivnim zakonskim propisima poduzme radnje u cilju donošenja tužilačke odluke u predmetu broj T03 O KT 0073720 18 ; 2- Da u roku od 30 dana obavijesti instituciju Ombudsmana o poduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke.	26 - Tužilaštva	Nije realizirana	DA	...Odgovor Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona broj: T03 O KT 0073720 18 od 28. 9. 2021. godine identičan je odgovoru broj: T03 O KT 0073720 18 od dana 1. 4. 2021. godine, zbog čega Ombudsmani Bosne i Hercegovine ukazuju da je za uspješno funkcioniranje institucije Ombudsmana od posebnog je značaja izgradnja dobrih odnosa između institucija u Bosni i Hercegovini i Ombudsmana Bosne i Hercegovine. Ovi odnosi podrazumijevaju i podršku institucija u Bosni i Hercegovini na način da se suradnja sa institucijom Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine realizira na način propisan zakonom, preporuke Ombudsmana prihvate i ispoštuju na svim razinama vlasti, bez ikakvog uvjetovanja. Uzimajući u obzir naprijed izneseno, Ombudsmani Bosne i Hercegovine, shodno odredbama članka 32. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, pozivaju Glavnog tužitelja Kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona da u skladu sa svojim ovlastima poduzme sve što je neophodno da se Preporuka Ombudsmana BiH ispoštuje.
489	UKUPNO	-		26 - Tužilaštva			
490	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
491	4	4	1	0	1	2	0
492	POVREDA PRAVA :	27 - Pravobranilaštva					
493	UKUPNO	-		27 - Pravobranilaštva			
494	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
495	0	0	0	0	0	0	0
496	POVREDA PRAVA :	28 - Predmeti korupcije					
497	Realizirana						
498	Ž-BL-05-779/20	P-194/21	PREPORUKU direktoru Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije • da ponovo razmotri okolnost pozivanja uzbunjivača na disciplinsku odgovornost zbog javnog istupanja o prijavi korupcije kao štetnu radnju, u kontekstu Zakona o zaštiti lica koja prijavljuju korupciju u institucijama Bosne i Hercegovine i u skladu sa nalazima iz ove Preporuke; da u roku od 30 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke	28 - Predmeti korupcije	Realizirana	DA	"...Dana 07.09.2021. godine institucija Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Informaciju Agencije za prevenciju korupcije i koordinaciju borbe protiv korupcije broj: 06-07-6-58-43/19 od 06.09.2021. godine...konkretnom slučaju Preporuka Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine je realizovana, a izdavanjem preporuke iscrpljene su sve mogućnosti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ovog Obavijštenja u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11)."
499	UKUPNO	-		28 - Predmeti korupcije			
500	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
501	1	1	1	0	0	0	0
502	POVREDA PRAVA :	29 - Migracije i azil					
503	Nema odgovora						

504	Ž-SA-05-1065/20	P-28/21	PREPORUKA Ministarstvo sigurnosti Bosne i Hercegovine Sektor za azil poziva se da u saradnji sa Udruženjem "Vaša prava Bosne i Hercegovine" zakaže termin za podnošenje zahtjeva za azil za žaliteljicu i mladu državljanku Iraka. Informaciju o realizaciji ove preporuke potrebno je dostaviti u roku od 30 dana od dana prijema iste.	29 - Migracije i azil	Nema odgovora	NE	18.08.2021.Urgencija - Zahtjev za ponovno iskazivanje namjere podnošenja zahtjeva za azil . Rok za dostavu odgovora istekao 15.03.2021. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 02.02.2022. rad na predmetu je u toku.
505	UKUPNO	-					
506	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
507	1	1	0	0	0	0	1
508	POVREDA PRAVA :	30 - Sloboda okupljanja					
509	UKUPNO	-	30 - Sloboda okupljanja				
510	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
511	0	0	0	0	0	0	0
512	POVREDA PRAVA :	31 - Advokati					
513	Realizirana						
514	Ž-BL-08-226/19	P-114/21	PREPORUKU Advokatskoj komori Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja uspostavi saradnju sa Ombudsmanom Bosne i Hercegovine na način propisan članom 25. Zakona o ombudsmanu Bosne i Hercegovine i dostavi traženo izjašnjenje 2. Da postupi po žalbi podnosioca 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmana Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke. PREPORUKU Kantonalnom tužilaštvu Tuzlanskog kantona 1. da, bez odlaganja, donese odluku iz svoje nadležnosti po krivičnoj prijavi podnosioca žalbe, uvažavajući nalaz i mišljenje Ombudsmana Bosne i Hercegovine. Da u roku od 30 dana od dana prijema ove preporuke obavijesti Ombudsmana Bosne i Hercegovine o poduzetim mjerama i rokovima za realizaciju preporuke	31 - Advokati	Realizirana	DA	"...Obzirom da u ostavljenom roku nisu zaprimljeni odgovori na Preporuku, Ombudsmeni za ljudska prava Bosne i Hercegovine su dana 10.08.2021. godine uputili urgenciju povodom Preporuke Federalnom ministarstvu pravde i Federalnom tužilaštvu. Dana 29.11.2021. godine Institucija ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine zaprimila je Akt kantonalnog tužilaštva Tuzlanskog kantona broj: T03 OKTA 0079215 19 od 23.11.2021. godine u kojem se navodi:"...U ovom krivičnom predmetu će konačna odluka biti donesena blagovremeno cijeneći i rad na drugim predmetima koji imaju prioritet pri rješavanju." U konkretnom slučaju, uzimajući u obzir i dostavljeni Odgovor Kantonalnog Tužilaštva Tuzlanskog kantona, te činjenice da su izdavanjem preporuke i urgencije povodom preporuke iscrpljene sve mogućnosti Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine u ovom predmetu, te je donesena odluka kao u uvodu ove Obavijesti u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine broj 104/11). "
515	Nije realizirana						
516	Ž-SA-08-1278/19	P-168/21	P R E P O R U K U Advokatskoj/Odvjetničkoj komori Federacije Bosne i Hercegovine 1. Da, po prijemu ove Preporuke, bez odlaganja, preduzme odgovarajuće aktivnosti i mjere kako bi se uspostavila saradnju sa Ombudsmanima Bosne i Hercegovine, te u skladu sa članom 25. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, Ombudsmanima Bosne i Hercegovine dostavi tražena izjašnjenja; 2. Da, u roku od 10 dana od dana prijema ove Preporuke, obavijesti Ombudsmana Bosne i Hercegovine o nraduzetim aktivnostima na nianji realizaciji	31 - Advokati	Nije realizirana	NE	S obzirom da Ombudsmeni Bosne i Hercegovine nisu zaprimili povratne informacije, dana 23.08.2021. godine, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine uputili su Urgenciju na Preporuku broj: P-168/21 od 25.06.2021. godine. Shodno navedenom, o nerealizaciji preporuke, predmet će biti uvršten u Godišnji izvještaj o rezultatima aktivnosti Institucije Ombudsmana za 2021. godinu.
517	Ž-SA-08-17/21	P-221/21	PREPORUKU ODVJETNIČKOJ KOMORI FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE 1. da odmah po prijemu ove preporuke uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, kako je to naprijed navedeno; 2. da u roku od 15 (petnaest) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmana o načinu ispoštovanja ove preporuke.	31 - Advokati	Nije realizirana	NE	Odvjetnička komora Federacije Bosne i Hercegovine nije postupila po Preporuci naprijed navedeni broj. Obzirom na navedeno, nerealizacija preporuke pod naprijed navedenim brojem bit će registrirana u Godišnjem izvješću u o rezultatima aktivnosti ombudsmana za ljudska prava BiH za 2021. godinu.
518	UKUPNO	-	31 - Advokati				
519	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
520	3	3	1	0	0	2	0
521	POVREDA PRAVA :	32 - Inspekcije					
522	Realizirana						
523	Ž-SA-05-981/20	P-21/21	P R E P O R U K U Načelniku Općine Maglaj 1. Da, imajući u vidu navode iz Preporuke, poduzme sve zakonom propisne aktivnosti i mjere kako bi se u budućim postupanjima, posebno kada su žalitelji u pitanju, omogućilo pravovremeno i efikasno provođenje postupaka, a onemogućila svaka zloupotreba prava stranaka; 2. Da, imajući u vidu protek vremena od podnošenja zahtjeva žalitelja,zaprimljen dana 07.08.2020. godine,odmah poduzme efikasne mjere i radnje na donošenju odluke; 3. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmana Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije preporuke;	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	14.04.2021 odgovor Opštine Maglaj Ombudsmni Bosne i Hercegovine poduzetim radnjama u konkretnom predmetu iscrpili sve mjere i aktivnosti koje mogu poduzimati u skladu sa nadležnostima propisanim Zakonom o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine , a odgovorni organ je je poduzeo određene aktivnosti na realizaciji Preporuke, Ombudsmeni Bosne i Hercegovine su odlučili da nema osnova za daljim postupanjem po žalbi žalitelja, zbog čega se predmet ovom odlukom zatvara u skladu sa članom 35. stav 8. Pravila postupka institucije Ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine

524	Ž-BL-05-27/21	P-251/21	PREPORUKU 1. Da odmah po prijemu ove preporuke preduzme sve radnje kako bi se u predmetu podnosioca žalbe postupilo po Rješenju Ministarstva za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske broj: 15.04-96-49/21 od 25.05.2021. godine kao i presudi Okružnog suda u Banjaluci broj: 11 U 024259 19 U od 01.06.2020. godine u skladu sa Zakonom o opštem upravnom postupku i Zakonom o upravnim sporovima Republike Srpske kao i iznesenim mišljenjem ombudsmana Bosne i Hercegovine 2. Da u roku od 30 (dvadeset) dana, od dana prijema ove Preporuke obavijesti Ombudsmana o načinu realizacije ove preporuke.	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	"...Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju Republike Srpske je u dostavljenom odgovoru navelo da je prvostepeni organ u novom Rješenju koje je doneseno dana 16.09.2021. godine postupilo po uputama Suda i održao raspravu na kojoj su sve stranke uzele aktivno učešće i izvele svoje dokaze na bitne okolnosti konkretnog slučaja. Dana, 10.11.2021. godine Ministarstvo je donijelo Rješenje broj: 15.04-96-158/21 kojim je odbijena kao neosnovana žalba izjavljena od Zajednice etažnih vlasnika Nikole Pašića broj 16. i 18. Banjaluka. S obzirom da je Odjeljenje za prostorno uređenje grada Banjaluka donijelo rješenje u konkretnom predmetu, te kako je izdavanjem preporuke preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi advokata ... a imenovani se može ponovo obratiti ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u navedenom predmetu. Takođe, s obzirom da je podnosilac žalbe Ombudsmanu Bosne i Hercegovine dana 09.12.2021. godine podnio novi podnesak u kojem navodi da problem koji se odnosi na nezakonito postupanje pomenutog preduzetnika i dalje traje, registrovaće se novi predmet."
525	Ž-SA-08-781/21	P-261/21	P R E P O R U K U Kantonalnoj upravi za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo 1. Da posredstvom Inspektorata urbanističko - građevinske, ekološke, komunalne i stambene inspekcije poduzme sve aktivnosti u cilju dovođenja predmetne problematike u važeće zakonske regulative, a prevashodno uvažavajući nalaze iz ove Preporuke; 2. Da u roku od 30 dana od dana prijema Preporuke obavijesti Ombudsmane Bosne i Hercegovine o mjerama poduzetim u cilju njene realizacije.	32 - Inspekcije	Realizirana	DA	Nakon izdavanja Preporuke, dana 24.11.2021. godine, Kantonalna uprava za inspeksijske poslove Kantona Sarajevo dostavila je Informaciju, broj: UP-1-14-06-19.2-15251/21 od 18.11.2021. godine iz koje proizilazi da će postupajući inspektor u ostavljenom roku postupiti po Preporuci te se ujedno zahvaljuje na zalaganju i saradnji u zajedničkom nastojanju da se riješi problem stanara ulice Vitomira Lukića. Imajući u vidu sve prethodno navedeno, posebno uvažavajući činjenicu da je označeni odgovorni organ postupio po Preporuci P-261/11 od 15.11.2021. godine, na način da je ostvario saradnju sa institucijom Ombudsmana i dostavio informacije o mjerama i aktivnostima koje su poduzete u cilju realizacije preporuke, kao i uvažavajući činjenicu da je podnositeljica žalbe propustila da dostavi traženo očitovanje, Ombudsmani Bosne i Hercegovine cijene da nema osnova da daljim poduzimanjem aktivnosti i mjera na predmetu podnosioca žalbe.
526	Ž-BL-05-92/20	P-288/21	PREPORUKU načelniku Odjeljenja za inspeksijske poslove Grada Banja Luka 1. Da po prijemu ove preporuke bez odlaganja, u skladu sa svojim mandatom i ovlaštenjima pristupi izvršenju rješenja urbanističko-građevinskog inspektora broj: 09-362-1214/2017, od dana 23.10.2017. godine 2. Da u roku od 30 dana, računajući od dana prijema preporuke, obavijesti Ombudsman Bosne i Hercegovine o preduzetim aktivnostima na njenoj realizaciji.	32 - Inspekcije	Realizirana	NE	Aktom broj: 09-362-1501/2021, od dana 23.12.2021. godine, Odjeljenje je dostavilo izjašnjenje na izdatu preporuku u kome navodi da je rješenje koje predstavljalo razlog obraćanja Ombudsmanu Bosne i Hercegovine u potpunosti izvršeno u februaru 2021. godine. Polazeći od navedenog, predmet po žalbi se zatvara u skladu sa članom 35. stav 1. tačka 8. Pravila postupka Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine" broj 104/11). Izdata preporuka smatra se ispoštovanom.
527	Ostvarena saradnja						
528	Ž-SA-05-261/21	P-281/21	P R E P O R U K U Kantonalnoj Upravi za inspeksijske poslove Policijskoj stanici Centar 1.) Da po prijemu ove Preporuke u skladu sa zakonskim nadležnostima poduzmu aktivnosti u vezi provjere smještaja nereguliranih migranata u stambenoj zgradi Čekaluša br. 15. u objektu „HOSTEL MILANO“. 2.) Da u roku od 30 dana, u skladu sa članom 32. stav 1. Zakona o Ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, obavijesti Ombudsmane BiH o poduzetim aktivnostima po Preporuci.	32 - Inspekcije	Ostvarena saradnja	DA	30.12.21. zaprimljen odgovor Policijske stanice Centar Sarajevo Dana 07.01.2021.11. zaprimljen odgovor Kantonalne Uprave za inspeksijske poslove Sarajevo Na dan ažuriranja realizacije preporuka 08.02.2022. rad na predmetu je u toku.
529	Nije realizirana						
530	Ž-BL-05-506/20	P-108/21	P R E P O R U K A Ministarstvu obrazovanja Unsko-sanskog Kantona, Bihać da odmah po prijemu ove Preporuke, uspostavi saradnju sa Institucijom ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, na način propisan Zakonom o ombudsmanu za ljudska prava Bosne i Hercegovine, i dostavi tražena izjašnjenja, pismenim putem na adresu Akademika Jovana Surutke broj 13, Banjaluke.	32 - Inspekcije	Nije realizirana	NE	Kako ni na navedenu preporuku nije dostavljen odgovor, dana 16.07.2021. godine predsjedniku Vlade Unsko-sanskog Kantona upućeno je Obavještenje o nepoštovanju navedene preporuke. Takođe, tom prilikom je dostavljena Preporuka od 19.04.2021. godine i pozvan predsjednik Vlade da preduzme sve mjere iz svoje nadležnosti kako bi se ista ispoštovala. S obzirom da nije dostavljena povratna informacija te Preporuka ombudsmana Bosne i Hercegovine nije ispoštovana, a kako je preduzeto sve iz nadležnosti Institucije, ombudsmani za ljudska prava Bosne i Hercegovine su odlučili, da u smislu člana 35. Pravila za funkcionisanje Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik Bosne i Hercegovine", broj: 104/11) zatvore predmet koji se vodi po žalbi ... a podnositeljica žalbe se može ponovo obratiti Instituciji ukoliko se pojave nove činjenice ili okolnosti u njegovom predmetu. Navedeni predmet biće uvršten u Godišnji izvještaj Institucije ombudsmana za ljudska prava Bosne i Hercegovine, sa pominjanjem organa i službenika koji su odbili postupiti po aktima ombudsmana. Takođe, ombudsmani će u narednom periodu razmotriti potrebu održavanja sastanka sa predsjednikom Vlade Unsko-sanskog Kantona, radi uspostavljanja saradnje a u cilju efikasnog postupanja u predmetima.
531	UKUPNO	-		32 - Inspekcije			
532	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
533	6	6	4	0	1	1	0
534	POVREDA PRAVA :	33 - Besplatna pravna pomoć					
535	Nema odgovora						

536	Ž-BL-05-458/21	P-315/21	PREPORUKU Federalnom ministru poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva • Da izvrši izmjene Pravilnika o uslovima za osnivanje i obavljanje veterinarske djelatnosti i načini dodjele područja djelovanja („Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“ broj 5/16), na način da se osigura ravnopravnost svih veterinarskih stanica u odnosu na dodjelu područja djelovanja, a u skladu sa gore navedenom Presudom Kantonalnog Suda u Tuzli; • da u roku od 60 dana, od dana prijema, dostave Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke.	33 - Besplatna pravna pomoć	Nema odgovora	NE	Rok za dostavu informacije o mjerama preduzetim na realizaciji ove Preporuke Ombudsmenu za ljudska prava Bosne i Hercegovine je 02.03.2022. Na dan ažuriranja realizacije preporuka 09.02.2022. rad na predmetu je u toku.
537	UKUPNO	-	33 - Besplatna pravna pomoć				
538	UKUPNO IZDATIH PREPORUKA	BROJ PREDMETA U KOJIMA SU IZDATE	REALIZIRANE	DJELIMIČNO REALIZIRANE	OSTVARENA SARADNJA	NIJE REALIZIRANA	NEMA ODGOVORA
539	1	1	0	0	0	0	1